

TMMOB EĞİTİM SEMPOZYUMU

Türkiye’de Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitiminin Tarihsel Gelişimi ve Mevcut Durum Analizi

Nereden... Nereye...

22 Aralık 2017, ANKARA

ISBN: 978-605-01-1210-8

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

Selanik Caddesi No:19/1 06650 Yenişehir/ANKARA

Tel: 0 312 418 12 75

Faks: 0 312 417 48 24

tmmob@tmmob.org.tr

www.tmmob.org.tr

Baskı Mayıs 2018

Sayfa Düzeni / Baskı:

Patika Ajans Matbaacılık Ltd. Şti.

Adres: Adakale Sok. 4/B Kızılay-ANKARA

Tel: 0.312 431 22 11 Fax: 0.312 431 22 66 GSM: 0.530 872 06 35

İÇİNDEKİLER

Sunuş	9
GİRİŞ	11
KAVRAMLAR, TANIMLAR, UNVANLAR	15
Meslek Kavramları	17
Meslek Tanımları	18
Meslek Unvanların Alınması ve Korunması	19
TMMOB ve Odalarına Üyelik ve Yeni Unvanlar Sorunu	20
ÜNİVERSİTELERDE MÜHENDİSLİK, MİMARLIK, ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ	23
Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitiminin Tarihçesi	25
Türk Millî Eğitim Sisteminin Yapısı	34
Kuruluş Tarihlerine Göre Kurulan/Kapatılan/Adı Değişen Üniversiteler	45
Yıllara Göre Karşılaştırmalı Mevcut Durum Analizi	67
Fakülte, Bölüm, Diploma, Unvan Karmaşası,	95
Tartışılacak YÖK Kararları, Teknoloji Fakülteleri ve Unvan Sorunları	103
Üniversitelerdeki Çeşitlenme/Uzmanlaşma/Farklılaşma Süreci (2016 +)	113
AR-GE ve Üniversiteler	114
MÜHENDİSLİK, MİMARLIK, ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ ve TMMOB	125
Geçmişten Günümüze TMMOB Örgütlenmesi	128
TMMOB Etkinlikleri, Eylemleri, Görüşleri	132
“Mühendislik-Mimarlık-Şehir Planlama Eğitimi” Kapsamındaki TMMOB ve ODA Etkinlikleri	157
GATS Yükümlülükleri-AB Uyum Çalışmaları ve TMMOB	157
Mesleki Yeterlilikler, Karşılıklı Tanınması ve TMMOB	160
Akreditasyon ve TMMOB	161
TMMOB ve Öğrenci Üyelik	176
Staj Sorunu ve TMMOB	177
Yabancı Dilde Eğitim, Yayın ve TMMOB	180
Yabancı Mühendis Mimar Şehir Plancılar ve TMMOB	182
Engelliler ve TMMOB	189
Uzaktan Eğitim-Öğretim ve TMMOB	190
İstihdam Politikaları ve İşsizlik ve TMMOB	191
Meslek İçi Sürekli Eğitim ve TMMOB	198
SONUÇ ve ÖNERİLER	201
KAYNAKÇA	207
EKLER	211

TABLO, GRAFİK, ŞEKİL LİSTESİ

Tablo 1. Liselere Giriş Sistemlerinin Tarihçesi.

Tablo 2. Üniversiteye Giriş Sistemlerinin Tarihçesi

Tablo 3. Okul Türlerinde Öğrenci Sayıları

Tablo4. İlkokul ve Ortaokulda Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Resmi)

Tablo 5. Özel Ortaöğretimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Tablo 6. İmam Hatip Liseleri (İHL) ve Okuyan Öğrenci Sayısı

Tablo 7. PISA Araştırmalarında Türkiye'nin Başarı Sırası

Tablo 8. Matematik Testi Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı, ABİDE

Tablo 9. Fen Bilimleri Testi Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı, ABİDE

Tablo 10. YGS'de Her Sınav Türünde Öğrencilerin Ortalama Puanları

Tablo 11. Yıllara Göre Öğrencilerin YGS Netleri

Tablo 12. 1923-1950 Yılları Arasında Kurulan Üniversiteler

Tablo 13. 1950-70 ve 1970-80 Yılları Arasında Kurulan Üniversiteler

Tablo 14. 1980-1992 Yılları Arasında Kurulan Üniversiteler

Tablo 15. 1992 Yılında Göre Kurulan Üniversiteler

Tablo 16. 1993-2003 Yılları Arasında Kurulan/Kapatılan Üniversiteler

Tablo 17. 2013-2017 Yıllarında Kurulan/Kapatılan/Adı Değişen Üniversiteler

Tablo 18. 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi Sonrası Kapatılan Üniversiteler

Tablo 19. TBMM Gündeminde Bulunan Yeni Üniversitelerin Açılmasına İlişkin Yasa Tasarıları, 2017

Tablo 20. TBMM Gündeminde Bulunan Yeni Üniversitelerin Açılmasına İlişkin Yasa Teklifleri, Aralık 2017

Tablo 21. Türkiye'nin Üniversite Sıralamasında En Çok Yer Alan 16 Üniversitesinin Dünya Sıralamasındaki Yeri

Tablo 22. On Dünya Genel Sıralamasından En Az 6'sında Yer Alan 15 Üniversitemizin Dünyadaki Durumu, 2016-2017

Tablo 23. URAP 2017-2018 Yılları Sıralaması

Tablo 24. 2017-2018 URAP dünya sıralamasında ilk 2500'de en fazla üniversitesi olan ülkelerin ilk 100, ilk 500, ilk 1000 ve ilk 2500'e giren üniversitelerinin sayıları

Tablo 25. Türkiye'deki Akademik Birimler (06.12.2017 tarihi itibarıyla).

Tablo 26. Türkiye'deki Akademik Birimlerin Sürekli Değişen Yapısı

Tablo 27. Üniversitelerin Bölgelere Göre Dağılımı, 20 Aralık 2017

Tablo 28. Üniversitelerin İllere Göre Dağılımı, 20 Aralık 2017

Tablo 29. Vakıf Üniversitelerinin 2005 Yılı Gelirleri Analizi

Tablo 30. Yıllara Göre Akademik Personel Sayısı

Tablo 31. 2016-2017 Yıllarında Akademik Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı.

Tablo 32. YÖK AKADEMİK Akademik Unvan Arama Portalına Göre 2017-2018 Yıllarında Meslek Alanlarımızdaki Akademik Personelin Dağılımı

Tablo 33. Üniversitelerdeki Okuyan Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi

Tablo 34. Üniversitelerdeki Öğrenci Sayısı, 2016-17

Tablo 35. Üniversitelerdeki Engelli Öğrenci Sayısı

Tablo 36. Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları

Tablo 37. Yerleştirme Sonuçları.

Tablo 38. Öğrencilerin İlk Tercih Ettikleri Bölümler.

Tablo 39. Meslek Alanlarımızla İlgili Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı, 2016-2017

Tablo 40. OSYM 2017-2018 Kontenjanları

Tablo 41. YÖK Destek Bursu Kapsamındaki Programlar, 2016-2018

Tablo 42. Mühendisliklerin Doluluk Oranları.

Tablo 43. Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitimi Veren Fakülteler, 2015.

Tablo 44. Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitimi Veren Fakülteler, 2017.

Tablo 45. Farklı İsimlerdeki Ziraat Mühendisliği Diploması Veren Fakülteler

Tablo 46. Ziraat Fakültesi Bölümlerinin Öğrenci Aldığı Puan Türleri, 2016-17.

Tablo 47. Mimarlık-Planlama Bölümlerinin Öğrenci Aldığı Puan Türleri, 2016-17.

Tablo 48. Meslek Adı Dışında Başka Fakültelerde de Bulunan Programlar

Tablo 49. Teknoloji Fakülteleri

Tablo 50. ÖYSM Klavuzu Mühendislik Lisans Tamamlama Programları

Tablo 51. Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı Yerleştirme Sonuçları

Tablo 52. KTÜ ve Dumlupınar Üni. Bünyesinde Seçilmiş Teknoloji Fakülteleri Verileri

Tablo 53. Sakarya Üni. Bünyesinde Seçilmiş Teknoloji Fakülteleri Verileri

Tablo 54. Türkiye Kaynaklı Bilimsel Yayınlar

Tablo 55. TMMOB 1. Genel Kurulu Verileri

Tablo 56. TMMOB ve Bağlı Odaları Üye Sayısı

Tablo 57. Odalar ve Bağlı Disiplinler

Tablo 58. Ülkemizde ABET Akreditasyonu

Tablo 59. MÜDEK Mühendislik Lisans Programları ve Akreditasyon Durumu (Ekim 2017 itibarıyla)

Tablo 60. MİAK'a Başvuran Mimarlık Lisans Programları ve Akreditasyon Durumları (Kasım 2017 itibarıyla)

Tablo 61. Ülkemizde TMMOB bağlı Odaların Akreditasyon Durumu

Tablo 62. İ.D. Bilkent Üniversitesi 2018 Kontenjanlar, 2017 Taban Puanları ve Başarı Sırası

Tablo 63. STS Sınav Alanları

Tablo 64. STS Nükleer Enerji Mühendisliği Sınav Konuları ve Oranları

Tablo 65. STS Biyosistem Mühendisliği Sınav Konuları ve Oranları

Tablo 66. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2000-2005) Teknik Personel Arzı Ve İhtiyacı Projeksiyonu (Bin Kişi)

Tablo 67. Ocak – Kasım 2017 İtibarıyla Meslekler ve Yaş Gruplarına Göre Kayıtlı İşsizler

Grafik 1. Dönemler İtibarıyla Açılan Üniversite Sayıları

Grafik 2. Yıllara Göre Toplam Üniversite Sayısı – 1933-2017

Grafik 3. Yıllara Göre Kurulan Vakıf Üniversiteleri

Grafik 4. Vakıf Üniversitelerinin İllere Dağılımı

Grafik 5. Üniversitelerdeki Okuyan Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi

Grafik 6. Ülkemize en fazla öğrenci gönderen 10 ülke ve öğrenci sayıları, 2016-17

Grafik 7. Ar-Ge Harcamaları, TÜİK

Grafik 8. Ar-Ge Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı, TÜİK

Grafik 9. Kişi Başına Ar-Ge Harcaması

Grafik 10. Gerçekleştirilen Sektörler Bazında Ar-Ge Harcamaları

Grafik 11. Gerçekleştirilen Sektörler Bazında Ar-Ge Harcamalarının Oranı

Grafik 12. Finans Kaynağına Göre Ar-Ge Harcamaları

Grafik 13. Finans Kaynağına Göre Ar-Ge Harcamalarının Oranı

Grafik 14. 10.000 Çalışan Kişi Başına Düşen Ar-Ge İnsan Kaynağı

Grafik 15. Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye'nin Dünya Sıralamasındaki Yeri

Grafik 16. Türk Patent ve Marka Kurumu'na Yapılan Patent Başvuruları

Grafik 17. Türk Patent ve Marka Kurumu'nca Verilen Patent Tescilleri

Grafik 18. MÜDEK Akreditasyonlu Programların Disiplinlere Dağılımı

Grafik 19. ABET Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Grafik 20. MÜDEK Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Grafik 21. MÜDEK Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Grafik 22. MÜDEK Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Grafik 23. 2003-2013 Yılları Arasındaki Denklik Başvuruları

Grafik 24. En Çok Diploma Denklik Belgesi Verilen İlk 5 Ülke

Grafik 25. Unvanlara Göre Verilen Diploma Denklik Belgelerinin Dağılımı

Grafik 26. En Çok Diploma Denklik Belgesi Verilen Programlar

Grafik 27. Yıllara Göre Engelli Öğrenci Sayıları

Grafik 28. Ücret-Maaş ile Kar-Faiz-Rant Dağılımı, 2017

Şekil 1. Yeni Yükseköğretim Sistemi Yaklaşımı

SUNUŞ

Emin Koramaz
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

Ülkemizde, eğitimin köklü, yapısal ve politik sorunları olduğu tespiti hem Birliğimiz tarafından, hem de eğitim emekçileri tarafından yapılmakta, çocuklarımızın aydınlık geleceğini şekillendiren eğitim kurumlarının niteliği ve gelişimi hepimizi kaygılandırmaktadır.

Üniversitelerde öğrencilerin ve genç meslektaş adaylarımızın aldığı eğitimin niteliğinin giderek azalmasını dehşetle takip ediyoruz. Ülkemizde üniversite sayısı, bu raporu hazırlayan değerli arkadaşlarımızın tabiri ile “Borsa gibidir”. Günaşırı açılan yeni üniversiteler, kapatılan veya bölünen üniversiteler tüm öğrencileri etkilediği kadar bizleri ve mesleklerimizin geleceğini de olumsuz olarak etkiliyor. Mesleki ve teknik bilginin üretildiği bölümlerdeki nitelik kaybı ise gözler önündedir. Meslek mensuplarımızın alacakları eğitimin kalitesi, ülkemizde yapılan meslek faaliyetlerinin temelini oluşturduğunu ve ülkemizin çıkarlarına olumsuz değer getirdiğini unutmamalıyız.

Sanayide, kentleşmede ve tarımda kalkınmadan, bilimin ve teknik bilginin kamu çıkarları için kullanılmasından yana olan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, bilimin ve bilginin üretildiği yer olan üniversitelerin ve teknik eğitimin verildiği mühendislik, mimarlık ve şehir planlama bölümlerinin durumunu yakından takip etmektedir.

Mesleki, teknik ve politik takiple oluşturulan bu analiz ile ülkemizdeki teknik eğitimin mevcut durumunu ve tarihsel seyrini, teknolojik ve politik gelişimlerin eğitime etkilerini, üniversite ve kontenjan sayılarındaki değişimin sebep olduğu yıkımı, akademik personelin sayı ve nitelik sorunları, derslik ve laboratuvar gibi fiziksel altyapı sorunları, staj sorunu, lisansüstü eğitimin sorunları, dünyada yaşanan yenilikler ve yaklaşımlar göz önüne çıkarmak ve tartışmak için hazırlanmıştır.

Ayrıca bu raporla yüksek öğrenimde ar-ge faaliyetleri için üniversitelere ulusal gelirden ayrılan kaynak sorunu, üniversitelerde özerklik sorunu, öğretim elemanlarının ifade özgürlüğü ve karar süreçlerine katılım sorunları, akademik yönetici atama sorunları, yeni üniversite açılması için gerekli asgari koşulların yetersizliği ile mezuniyet sonrasında denklik ve yeterlilik sorunları, iş bulma sorunu, meslek içi ve yaşam boyu eğitim ve benzeri konularda TMMOB katılımcı ortamlarda oluşturduğu görüşleri kamuoyu ile paylaşılmakta, sorunlara çözüm önerileri aranmaktadır.

Bu analiz, TMMOB Eğitim Sempozyumu kapsamında geçmişten günümüze mevcut durum analizini yapmayı ve özellikle son dönemde yaşananlara karşı neler yapılması gerektiğini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışma ile teknik eğitimin seyrine ve geleceğine bir ışık tutabilmeyi umut ediyoruz...

Elinizdeki analiz, TMMOB Mühendislik Mimarlık ve Şehir Plancılığı Eğitimi Sempozyumu kapsamında, değerli meslektaşlarımız Baki Remzi Suiçmez ve İsmail Küçük sekreteryasında Eğitim Sempozyumu Yürütme Kurulu tarafından özenle hazırlanmıştır. Bu çalışmada emeği geçen tüm arkadaşlarımıza, TMMOB Eğitim Sempozyumu Yürütme Kurulu ve Sekreteryasına sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

GİRİŞ

Giriş

Hedefi ve konusu insan olan eğitim, “insan yetiştirme sanatı” olarak ifade edilebilir. Bireylerin toplum içinde sürekli değişen yaşama hazırlanması ve bir ülkenin kalkınması için gerekli olan yetişmiş, bağımsız düşünebilen insan gücünün sağlanmasında önemi büyük olan eğitimin, ayrıca kültür ve medeniyetin gelişmesinde ve nesilden nesle aktarılmasındaki rolü tartışılmaz. Bu nedenle, eğitim sistemlerinin değişen ve gelişen zamana ayak uydurması ve sürekli kendini yenilemesi gerekir. Bu yapılmadığı takdirde toplumun geri kalması kaçınılmaz hale gelir.

Ülkelerin eğitim politikaları, bilim, teknoloji ve sanayi politikalarından ayrı düşünülemez. Ülkemizde uygulanan ekonomik programın temel felsefesini, dünyada yaşanan gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirmek olanaklı değildir. Türkiye, 1980’li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin istemlerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar hemen hemen tüm alanlarda yapısal bir değişim programına tabi tutulmaktadır. Kısacası; Neo-liberal küreselleşme ideolojisi, toplumsal ve kamusal alanları yeniden tanımlayarak bu alanları bireysel yarar ve piyasa süreçlerine bağlı kılmakta, toplumsal ilişkilerin tümü ve bağlantılı eğitim alanını da belirlemektedir.

Üniversite eğitimi, sadece yükseköğretim olarak ele alınmamalı, süreç bütün olarak değerlendirilmelidir. Türkiye’deki eğitim ve mühendislik, mimarlık, şehir planlama eğitimi, toplum çıkarlarına göre değil, uluslararası iş bölümünün bir sonucu olarak şekillenmiştir. Gelişmiş ülkeler ulusal çıkarları doğrultusunda ulusal yenilenme politikalarını hayata geçirebilmek için AR-GE çalışmalarına, bilim, teknoloji ve eğitim altyapılarına bütçelerinden ayırdıkları kaynakları her geçen gün artırmaktadırlar. Oysa bu süreç ülkemizde gelişmiş ülkelerdekine aksine işlemekte; eğitim alanında dayatılanlar, şirketleşen üniversite anlayışının gelişmesine neden olmakta, üniversite yapısındaki değişim, “şirket” ve “müşteri odaklı” bir tarza yönelmekte ve “müfredat” buna uygun biçimde yapılandırılmaktadır. Diğer yandan var olan çarpık sistemin sürmesine katkı sağlayabilmek için itaat eden, soru sormayan, bağnaz nesiller yetiştirilmesi hedeflenmektedir –Özetle; Küresel kapitalist dünyaya entegrasyon çalışmalarının hızla yürütüldüğü günümüzde, bir de AKP’nin antidemokratik yönetim anlayışının katkılarıyla, eğitim ve öğretim hizmetleri piyasa ve sermayenin hizmetine sunulmakta, eğitim metalaştırılmaktadır, özerklik ve özgürlüğünü yitirmektedir.

Bilimsel araştırmalara yeterli kaynak ayrılmayarak, bilimsel gelişmelerin önüne geçilmekte, sanayi ile ilişkiler toplumun ihtiyaçlarına göre değil, sadece sermayenin ihtiyaçlarına göre yapılmakta; bilim, piyasa ekonomisinin belirlediği amaca yönelik kullanılmaktadır. Dolayısıyla sanayici AR-GE faaliyetlerine yatırım yapmamakta, ihtiyaç duyduğunda üniversitelerin projelerini satın almaya çalışmaktadır. Eğitim, istihdam ve üretim ilişkilerinin planlı bir şekilde ele alınmamasından dolayı lisans eğitiminde edinilen bilgilerin önemli bir bölümü çalışma hayatında pratik karşılığını bulamamaktadır. Bu durum mesleğe karşı yabancılaşmanın yanı sıra mesleki körelmeye de neden olmaktadır. Mühendislik, mimarlık, şehir planlama alanındaki eğitimde gerek açılan okullar gerek artırılan kontenjanlar açısından planlama anlayışının olmaması özellikle belirli bölümlerden mezun mühendislerin istihdam

sorununu artırdığı gibi bu kitlenin mesleki kimliklerinde de erozyon yaratmaktadır. Üretim süreçlerinde ortaya çıkan değişim, mühendisleri, mimarları, şehir plancılarını yeniden biçimlendirmekte, mesleki formasyonlarını değiştirmekte, istihdamı daraltmaktadır. İşsizliğin artması ücret politikalarını olumsuz yönde etkilemekte ve mühendislerin emeği ile orantılı ücret almalarını engellemektedir.

Ülkemizde; genelde eğitim alanı, özeldde de mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı eğitimi halen temel sorun alanlarından biri olma özelliğini sürdürmektedir. Niteliksel ve işlevsel özelliklerindeki eksikliklerin yanı sıra birçok alanda olduğu gibi plansızlığın da bir sonucu olarak ortaya çıkan bozulmalar sorunun katlanarak büyümesine neden olmaktadır. Mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı eğitimini de sorunlu alanın tam ortasında.

Ülke gereksinimi, iş ve istihdam olanakları düşünülmezsizin yapılan kapasite artışları, altyapı eksiklikleri, öğretim kadrosu yetersizlikleri ve düşen nitelikleri, öğrenci niteliklerinde meydana gelen düşüşler, müfredatın niteliği ve işlevselliği, üniversiteler arası birliktelik, akreditasyon, denklik, yeterlilik, meslek içi eğitim, lisans sonrası eğitim, eğitimin kalitesi, öğretme yol ve yöntemleri gibi çeşitli konular bu sorun yumağının parçalarını oluşturmaktadır.

Mühendislik, mimarlık, şehir planlama eğitiminin yönlendirilmesi ve güncelleştirilmesi TMMOB'nin görevlerinden biridir. Bu bağlamda; mühendis, mimar ve şehir plancılığı eğitiminde; ülkemizdeki mevcut durumun değerlendirilmesi, akademik personelin sayı ve nitelik sorunları, derslik ve laboratuvar gibi fiziksel altyapı sorunları, bölüm programlarının akredite edilmesinde karşılaşılan sorunlar, öğrenci kontenjan problemi, uzaktan eğitim lisans programlarının niteliği, staj sorunu, lisansüstü eğitimin sorunları, dünyada yaşanan yenilikler ve yaklaşımlar vb., yüksek öğrenimde ar-ge faaliyetleri için üniversitelere ulusal gelirden ayrılan kaynak sorunu, üniversitelerde özerklik sorunu, öğretim elemanlarının ifade özgürlüğü ve karar süreçlerine katılım sorunları, akademik yönetici atama sorunları, yeni üniversite açılması için gerekli asgari koşulların yetersizliği ile mezuniyet sonrasında denklik ve yeterlilik sorunları, iş bulma sorunu, meslek içi ve yaşam boyu eğitim ve benzeri konularda TMMOB katılımcı ortamlarda oluşturduğu görüşlerini kamuoyu ve karar vericilerle paylaşmaktadır.

Üzerinde oynana oynana yazboz tahtası haline gelen ilk, orta ve yükseköğretimin çok sıkıntılı olduğu günümüzde, Odalarımızın gerçekleştirdikleri eğitim sempozyumları, kongreleri, kurultayları yanında, Birlik bütününde TMMOB tarafından Mühendislik, Mimarlık ve Şehir Plancılığı eğitiminin sorunları tüm boyutları ile ele alınmaktadır.

Bu analiz, TMMOB Eğitim Sempozyumu kapsamında geçmişten günümüze mevcut durum analizini yapmayı ve özellikle son dönemde yaşananlara karşı neler yapılması gerektiğini ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

**KAVRAMLAR
TANIMLAR
UNVANLAR**

Kavramlar, Tanımlar, Unvanlar

Mühendislik, insanın doğayla mücadelesinden doğmuştur. Doğanın ve çevrenin belirleyiciliğinden kurtulma mücadelesinde gelişen insan aklı ve becerisi zaman içerisinde kendi doğal çevresini biçimlendirebilme kapasitesine ulaşmıştır. Diğer canlılardan farklı olarak aletlerin kullanılmaya başlanması ve korunaklı yapıların inşa edilmesi zaman içerisinde soyut düşünmeyi, hesap yapmayı ve fizik kurallarını kendi ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmasını beraberinde getirmiştir. İnsan toplumlarının hayatta kalma mücadelesinin ürünü olarak doğan mühendislik ve mimarlık meslekleri, uygarlığın gelişmesine paralel olarak gelişmiş ve çeşitlenmiştir ve bu süreç halen devam etmektedir. Yeni teknolojilerin ve yeni ihtiyaç alanlarının ortaya çıkmasıyla birlikte yeni mühendislik, mimarlık alanları da doğmaktadır.

Meslek Kavramları

Mühendislik, mimarlık, şehir planlama meslekleri hakkında bir çok tanımlama mevcuttur. Örneğin;

Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre Mühendislik; Mühendis olma durumudur.

Britannica tanımıyla; Bilimsel ilkelerin, doğadaki kaynakların en verimli biçimde yapılara, makinelere, ürünlere, sistemlere ve süreçlere dönüştürülmesi amacıyla uygulamaya konmasına Mühendislik denir.

Larousse tanımıyla; Bilimsel çalışmaların, araştırmaların sonuçlarını toplumun somut ihtiyaçlarını karşılamak üzere teknolojiye ve uygulamalara geçiren sistematik çalışmalar bütününe Mühendislik denir.

ABET'e göre, Mühendislik; Eğitim, deneyim ve uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak ve mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirilme uğraşdır.

Mühendislik: Değişkenlerinin tümü bilinmeyen veya ölçülemeyen çok seçenekli durumda optimal çözüme ulaşma; insanların yararına, insanları örgütleme, yönetme, doğadaki malzeme ve gücü kontrol etme sanatıdır.

Mühendislik; Bilim yoluyla elde edilmiş tüm bilgilerden; akıl ve deneyim yoluyla somut sentezlere vararak, insana ya da daha genel kapsamıyla canlıya yararlı oluşumları yaratma gücü ve çabasıdır.

Mühendislik; Eğitim, deneyim ve uygulama ile edinilen, matematik, doğa ve mühendislik bilimleri bilgileri sonucu kazanılan formasyonun, insanlık yararına bir gereksinmeye yanıt vermek üzere ekonomiklik öğeleri de gözönünde bulundurularak; teknik ağırlıklı ekipmanların, ürünlerin, proseslerin, sistemlerin

ya da hizmetlerin tasarımı, hayata geçirilmesi, işletilmesi, bakımı, dağıtımı, teknik satışı ya da danışmanlık ve denetiminin yapılması ve bu amaçlarla araştırma-geliştirme etkinliklerinde kullanılması işlevidir.

TDK'na göre Mimarlık; Belirli ölçü ve kurallara göre yapılar yapma sanatı, mimari; Mimar olma durumu, mimarın işi ve mesleğidir.

Mimarlık, insanın içinde yaşamını sürdüreceği yapıların estetik ve kullanılabilirlik ilkelerini göz önüne alarak tasarlama sanatıdır.

Mimarlık; barınaktan kentsel boyuta kadar yerleşmelerin fiziksel ortamını düzenleyen yapı ve mekân tasarımı etkinliği olup, toplum yapısına, toplumun gereksinmelerine, ekonomik verilere, teknolojik gelişmelere bağlı olan bir sanattır.

TDK Sözlüklerinde şehir planlama, şehir /kent planı tanımı bulunmamaktadır. Büyük Türkçe Sözlük'te ise Şehircilik; Şehirlerin kurulmasında, düzenlenmesinde, güzelleştirilmesinde kullanılacak, uygulanacak yöntemleri, şehirlerle ilgili toplumsal, ekonomik vb. sorunları konu edinen bilim dalı, kentçilik, urbanizm olarak tanımlanmıştır.

Mühendislik-Mimarlık, Şehir/Kent Planlama kavramlarındaki, tanımlarındaki ayrıntı düzeyindeki farklılıklara karşın, değerlendirilmesi gereken ortak noktalar; eğitim, uygulama, deneyim, ve etiktir.

Meslek Tanımları

Türkçesi Mühendis olan kelime, Arapça kökenli olup geometri (hendese) ile meşgul olan, geometri-ölçüm bilen kişi, şekil bilimci-tasarımcı anlamına gelmektedir.

Batı dünyasında Mühendis (Engineer) karşılığı olan kelimeler Latince'den türemiştir ve "becerili-yaratıcı-zeka sahibi (ingeniare/ingenium)" gibi anlamlara sahiptir.

TDK'na göre Mühendis; İnsanların her türlü ihtiyacını karşılamaya dayalı yol, köprü, bina gibi bayındırlık; tarım, beslenme gibi gıda; fizik, kimya, biyoloji, elektrik, elektronik gibi fen; uçak, otomobil, motor, iş makineleri gibi teknik ve sosyal alanlarda uzmanlaşmış, belli bir eğitim görmüş kimsedir.

Mühendis; Mühendislik mesleğinden olan, Mühendislik mesleğini icra eden kişidir.

Mühendis; insanların gereksinim duyduğu maddeleri doğadan elde edebilen veya yapay olarak üreten kişidir.

Mühendis; olaylara sistematik bakabilen, herhangi bir sorunla karşılaştığında o sorunu çözmek için hangi kaynakları ne şekilde kullanması gerektiğini bilen, araştırmacı kişidir.

Mühendis; üretilen bilgiyi sistemleştiren ve insanlığın kullanımına sunan kişidir.

Özetle; Mühendis, insanların ve toplumun sorun ve ihtiyaçlarına, bilimsel yöntemi ve tekniği kullanarak çözümler sunan kişidir.

Mimar kelimesi de Arapça kökenli olup, TDK'na göre Mimar; Yapıların planını yapıp bunların gerçekleşmesini sağlayan kimsedir.

TDK Güzel Sanatlar Terimleri Sözlüğü'ne göre Mimar, Yapıların tasarımını yapan ve uygulayan sanat adamıdır.

Mimar, her çeşit yapının, kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, estetik ilkeleri göz önünde bulundurarak tasarımını yapan ve yapımını denetleyen kişidir.

Mimar, toplumu, alışkanlıkları, gelenekleri, düşünceleri, imgelemleriyle iyi tanıyan, geleceğini oranlayabilen, bütün bir ülkenin emeğiyle ortaya konan yapı araç gereçleriyle, yurttaşlarının, olumlu, sağlıklı, verimli yaşama düzenlerine olanaklar sağlayan kişidir.

Şehir Plancısı; kent ve kentlinin hakkını gözeten, sürdürülebilirlik çerçevesinde ekolojik, toplumsal ve ekonomik değerler ışığında kentsel ve bölgesel stratejiler tasarlayan ve bu kriterlere göre planlamalar üreten kişidir.

İŞKUR'a göre TMMOB bünyesindeki meslek alanlarının tanımları EK 1'dedir.¹

Meslek Unvanların Alınması ve Korunması

Türkiye'deki mühendis, mimar, şehir plancısı eğitim ve öğretiminin düzenlenmesi, standartlaştırılması konusunda yetki birçok Yasa ve KHK ve ile değişik yapılmış 2547 sayılı Yasada görevlendirilmiş olan Yükseköğretim Kurumu (YÖK)'e aittir.²

Ülkemizde halen üniversite ve teknik üniversitelerde 4 yıllık almış oldukları uzmanlık eğitim sonrası "Mühendis-Mimar-Şehir Plancısı", 4+2 Yıllık eğitim sonrası "Yüksek Mühendis-Yüksek Mimar" unvanı verilmektedir.

1 Türkiye İş Kurumu, Meslek Bilgi Kitapçığı, <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/i%C5%9Fkurkariyer/meslekbilgibankas%C4%B1.aspx>; <http://e-ogrenme.iskur.gov.tr/oyscontent/Courses/Course162/index.html>

2 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf>

Türkiye’de mühendis, mimar, şehir plancısı unvanı yasal koruma altına alınmıştır. 1938 tarihli ve 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun’un 1. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti sınırları dahilinde Mühendislik unvan ve yetkileri ile çalışmak isteyenlerin sahip olması gereken koşullar özetle şöyle sıralanmıştır. (EK 2)³

- Türkiye’deki üniversitelerin mühendislik ve mimarlık eğitimi veren Fakültelerinden mezun olmuş olmak,
- Programları, Türkiye’deki üniversitelerin Mühendislik- Mimarlık eğitimi veren bölümlerinin programları ile eşdeğer oldukları kabul edilmiş yabancı üniversite veya okullardan mezun olmuş olmak. (Bu eşdeğerliğin saptanması halen YÖK tarafından yapılmaktadır.)

Kanunun 7. maddesine göre; birinci maddede zikrolunan diploma veya ruhsatlardan birini haiz olmayanlar Türkiye’de Mühendis unvanıyla istihdam olunamazlar ve bu imzalarla sanat icra edemezler ve bu unvanları kullanarak rey veremezler ve imza da koyamazlar.

Ayrıca, 29.4.1992 tarihli, 3795 sayılı Bazı Lise, Okul Ve Fakülte Mezunlarına Ünvan Verilmesi Hakkındaki Kanun⁴ ile “Teknik öğretmen unvanını kazananlar için ilgili teknik eğitim fakültelerince düzenlenen en fazla iki yıl süreli tamamlama programlarını başarıyla bitirenlere dallarında mühendis unvanı verilir.” denmiştir.

TMMOB ve Odalarına Üyelik ve Yeni Unvanlar Sorunu

Ülkemizdeki üniversitelerde lisans düzeyindeki her fakülte, her bölüm ve hatta her ana bilim dalı, adı farklı bir Mühendislik-Mimarlık disiplini olarak diploma/unvan verme uğraşısı içindedir. Ayrıca, ülkemizde olmayan bazı unvanlar denklik sürecinde YÖK tarafından belge almakta ve denk lisans diploması sahipleri TMMOB’a üye olmaktadır.

TMMOB, 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu’nun 1. Maddesinde belirttiği şekilde, 1982 Anayasası’nın⁵ 135. Maddesinde belirtilen “kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu”dur.

1961 Anayasasından beri kamu sektörü ya da özel sektör çalışanlarının ilgili Odaya üye olma zorunluluğu 1982 Anayasası ile değiştirilmiş, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti kaldırılmıştır.

3 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.3458.pdf>

4 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3795.pdf>

5 <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=1.5.2709&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch>

12 Eylül müdahalesi sonrasında Anayasa'da ve TMMOB Kuruluş Yasası'nda yapılan değişikliklerle kamuda çalışanların üye olma zorunluluklarının kaldırılmış olmasına rağmen, bu gün ülkemizde mevcut mühendis ve mimarların çok büyük bir çoğunluğu TMMOB'ne bağlı Odalara üye bulunmaktadır. Bu veriler TMMOB'un mühendis, mimar ve şehir plancılarının kitle örgütü olduğunu göstermektedir.

Lisans eğitimi sonrası meslek icrası için mezunların hangi Odaya üye olacağı 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ile düzenlenmiştir. (EK 3)⁶

6235 sayılı Kanununun 14. Maddesine göre; Her ihtisas şubesi yalnız bir oda açar. İhtisas ve iştigal mevzuları ayrı olan mühendis ve mimarlar; ancak ihtisas veya iştigal mevzularının taallük ettiği odaya kaydolunurlar. 15. Maddeye göre; Odalarda asli aza olabilmek için Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde olmak ve Türkiye hudutları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen salahiyyetli bulunmak şarttır. Madde 17. Maddesine göre ise; Sayıları oda teşkiline müsait olmıyan ihtisas mensupları Birlik Umumi Heyeti kararıyla ihtisaslarına göre en yakın odaya ithal olunur.

Odalara üyelikte lisans diploması esas alınmaktadır. TMMOB Ana Yönetmeliğinin "Odalara Üyelik" başlıklı 49. Maddesine göre; Mühendislik-mimarlık mesleği mensupları, Birlik Genel Kurulu kararı ile belirlenen Odaya kaydolurlar. Oda kayıtlarında ve mesleği yapmada lisans eğitim esastır. Bir lisans diplomasıyla ancak TMMOB Genel Kurulunun onayladığı bir Odaya kaydolunabilir. Lisansüstü eğitim ile alınan unvan, ikinci bir lisans diploması olarak değerlendirilemez, buna bağlı olarak mesleki çalışma yapılamayacağı gibi ilgili Odaya da kayıt yapılamaz. Odaya kayıtlı tüm üyelerin meslek ve sanatları aynı değilse, bunların meslek ve sanatlarını uygulamadaki yetkileri de aynı olamaz. Oda, bu ayırımı sağlamak için, üyesine vereceği her türlü belgede meslek ve sanatını belirtmek zorundadır.⁷

Odalara üyelikte yüksek lisans diplomasının esas alınmasına yönelik açılan davalar yargı kararı ile iptal edilmiş ve TMMOB lehine sonuçlanmıştır.⁸

Ülkemizdeki mühendislik, mimarlık, şehir planlama disiplinlerinden mezun olan 103 adet disiplin, Yönetim Kurulu ve de Genel Kurul kararları ile TMMOB bünyesinde ilgili Odasına üye olmaktadır. Bu disiplinler içinde ülkemizde karşılığı olmayan YÖK Denklik Belgesi almış diplomalarda mevcuttur.

Ülkemizdeki disiplin karmaşası ile denklik sürecini birlikte değerlendirdiğimizde meslek alanlarımızla ilgili yakın zamanda gündeme gelebilecek diğer unvanlar ise şunlardır: Güvenlik Mühendisliği, Fotonik Mühendisliği, Güç Mühendisliği, Deprem Mühendisliği, Hidrolik Mühendisliği, Yapı Mühendisliği, Trafik Sistem Mühendisliği, Demiryolu Mühendisliği, Doku Mühendisliği, İstihkâm Mühendisliği, Robotik Mühendisliği, Otomasyon ve Robotik Mühendisliği, Otomatik Kontrol Mühendisliği, Sistem Yönetimi Mühendisliği, Mali Mühendislik, Biyokimya

6 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6235.pdf>

7 <https://www.tmmob.org.tr/hukuk/ana-yonetmelik>

8 <https://www.tmmob.org.tr/hukuk/mahkeme-kararlari/odalara-uyelikte-lisans-egitimi-nin-esas-olduguna-dair-karar>

Mühendisliği, Kimya Proses Mühendisliği, Kimyasal Teknoloji Mühendisliği, Ses Mühendisliği, Ses Video ve Dijital Yayın Mühendisliği, Kontrol ve Enstrümantasyon Mühendisliği, Yangın Önleme Mühendisliği, Hijyen Mühendisliği, Elektroteknik Mühendisliği,, Elektromekanik Mühendisliği, Elektronik ve Endüstriyel Bilişim Mühendisliği, Hava Uzay Mühendisliği, Havacılık Teknikleri ve Otomobil Yapımı Mühendisliği, Yapay Zeka mühendisliği, Yönetim ve Üretim Mühendisliği, Bilgisayar Sistem Mühendisliği, Bilgisayar Bilimleri ve Telekomünikasyon Mühendisliği, Metal ve Makine Mühendisliği, Mineral Kaynakları Mühendisliği, Yeraltı Mühendisliği, Şehir Mimarlığı, İç Mimar ve Çevre Tasarımcısı, ve saire...

Bu konularda TMMOB bünyesinde kurulan "Mühendislik, Mimarlık ve Şehir Plancısı Eğitimi, Unvanı, Denklik ve Yeterlilik Çalışma Grubu" çalışmalarını sürdürmektedir.

**ÜNİVERSİTELERDE
MÜHENDİSLİK
MİMARLIK
ŞEHİR PLANLAMA
EĞİTİMİ**

Üniversitelerde Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitimi

Üniversite sözcüğü, Latince universitas'tan (bütün, hep, hepsi) batı dillerine, Fransızca université'den (toplum bütününe açık, bütün bilgileri öğretildiği kurum) dilimize geçmiştir. Osmanlıca külliye (küll/bütün, genel'den) Arapça cami (toplayan, içeren) ile anlam benzerliği içerir. Latince universium (evren, bütün), universal (genel), universas (topluca) kelimelerinin türevi olan universitas sözcüğü, bağımsız tüzel kişiliğe sahip ve ortak çıkarları olan kişiler topluluğu (lonca) anlamına gelmektedir.

Günümüzde **üniversiteler** ile ilgili en kabul gören tanım; **üniversiteler**, gerçekleri arayan, bilim üreten, bilim yayan, en üst düzeyde araştırma ve eğitimin yapıldığı, içerisinde fakülte, yüksekokul, enstitüleri ve araştırma merkezlerini barındıran, ödüllendirme, derecelendirme ve diploma verme yetkisine sahip olan kurumlardır.

2547 sayılı YÖK Kanunu'na göre;

"Yükseköğretim"; Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümüdür."

Üniversite"; Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzelkişiliğine sahip yüksek düzeyde eğitim - öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan; fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur.

Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitiminin Tarihçesi

Dünyada yaklaşık 900 yıllık bir geçmişe sahip çağdaş yükseköğretimin tarihçesine baktığımızda, önceki yüzyıllarda şu atıfların yapıldığını görürüz:

- M.Ö. 124'de Çin'deki İmparatorluk Akademisi
- M.Ö. 330-200'de İskenderiye Müzesi
- M.Ö. 387'de Aristo'nun Lyceum'u
- M.Ö.400'de Eflatun'un Academia'sı
- M.Ö.859'da Al-Karaouine Üniversitesi
- M.Ö. 970-9722'de Al-Azhar Üniversitesi
- 1065'de Nizamiye - İran

- 1088’de Bologna Üniversitesi - İtalya
- 1096 de (1167) Oxford Üniversitesi - İngiltere
- 1150’da Montpellier Üniversitesi - Fransa
- 1160’da Paris Üniversitesi - Fransa
- 1175’de Modena
- 1200 Sorbonne
- 1209 Cambridge

Modern anlamda ilk üniversite 1088 yılında kurulmuş olan Bologna Üniversitesi’dir. Bologna Üniversitesi öğrenci loncası tarafından kurulmuş ve öğretmenlerin maaşlarını öğrencilerin karşıladığı bir üniversite olmuştur. Paris Üniversitesi daha çok öğretmen loncası niteliğindedir ve öğretmen maaşları kilise tarafından karşılanmıştır. Devlet desteği ile kurulan Oxford Üniversitesi’nde ise öğretmen maaşları devlet tarafından karşılanmıştır.

Türkiye’de üniversitelerin kuruluş süreçlerini doğru algılayabilmek için üniversitelerin dünyadaki tarihsel gelişimini incelemek gerekmektedir. Üniversiteler tarihsel gelişimi başlıca üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. Ülkemizde de bu sınıflandırmaya koşut bir gelişim seyri yaşanmakta olup, bu gelişim seyrinin irdelenmesiyle günümüzde yeni üniversite kurulma kararlarına etkilerine ilişkin bir değerlendirme yapılabilir.⁹

Tarihsel gelişim açısından birinci aşama; 12-15. yüzyıllarda öğrenci ya da öğretmen loncaları olarak biçimlenen “Ortaçağın Kilise Merkezli Üniversitesi”dir. Bu kurumlarda belirlenmiş bir programa göre eğitim yapılmakta ve bilimsel, siyasal ve teolojik bilgiler aktarılmaktadır. Bir yandan dini otoriteyi temsil eden Papalık, diğer yandan sivil otoriteyi temsil eden Kutsal Roma İmparatorluğu olmak üzere, iki güç odağının etkisi altındaki bir ortamda Bologna ve Paris’te doğduğu belirtilen üniversitenin üzerindeki kilise etkisi 16. yüzyıldan itibaren azalarak yerini devletin etkisine bırakmaya başlamıştır. Hazırlanan programlar ruhban sınıfını eğitmekten çok, kamu yöneticilerini yetiştirmeye yönelik olarak düzenlenmeye başlamıştır. 17. yüzyıla gelindiğinde, üniversite öğrenciliği neredeyse asillerin ve zenginlerin çocuklarına has bir ayrıcalık haline gelmiştir. Üniversitenin toplumun her kesimine açılarak, kişilerin yeteneklerine göre toplumda yükselmelerinin aracı haline gelmesinin felsefi temelleri ise, 19. yüzyıl başlarında atılmıştır

İkinci aşama; “Ulus Devletler Dünyasının Üniversitesi (Humbolt Üniversitesi)” modelidir. 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyıl başlarında birçok Kıta Avrupası üniversitesi, Napoleon tarafından kapatılmıştır. Fransız üniversiteleri devletin bir organı haline getirilmiş ve üniversitelerin amacı, merkezi hükümetin ideolojisi doğrultusunda elit kadrolar yetiştirmek olarak tanımlanmış, Avrupa’nın üniversite sistemi, ülkelerin milli yükseköğretim sistemleri olarak biçimlenmeye başlamıştır. Fransa’nın etkisindeki bu gelişmeye karşı Prusya’da entelektüel tepkiler ortaya çıkmış, Prusya Kralı 3. Frederick William Von Humbolt’u, eğitim sistemini yeniden düzenlemek

9 <http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/65/1/sultankaviliarap.pdf>

üzere görevlendirmiştir. Humbolt daha sonra kendi adıyla anılacak olan bir sistemi yerleştirmiş olup, bu sistemin temel ilkeleri şöyle sıralanmıştır: 1- Üniversite, tüm bilim alanlarındaki eğitim-öğretimin, araştırma faaliyetleri ile birlikte ve bir bütünlük içinde yürütüldüğü bir kurumdur. 2- Üniversitenin mesleki ve teknik yüksekokuldan farklı olarak temel işlevi, herhangi bir mesleğe yönelik olmaksızın eğitim-öğretim ve araştırma yapmaktır. 3- Üniversitenin sahibi devlet değil millettir; devletin görevi öğretim üyelerini atamak, maaşlarını ödemek ve çalışmalarını için gerekli özgürlük ortamını oluşturmaktır. Öğretim üyeleri ve öğrenciler dini veya siyasi hiçbir etki altında kalmadan özgürce araştırma ve eğitim yapabilmelidirler. Böylece, bilimsel bilgi üretimini ve ücretsiz ve evrensel eğitim ilkesini merkeze alan modern üniversite, Fransız Devrimi'nin ve Napoleon Savaşlarının etkisiyle Almanya'da doğmuştur. Humbolt modeli ile birlikte, araştırma alt yapısının oluşturulması için profesörlerin yönetiminde uzmanlaşmış kürsüler ya da enstitüler kurulmuştur. Bu üniversiteyi biçimlendiren iki olgudan biri üniversite dışında gerçekleşmeye başlayan bilim devrimi iken, öteki ulus devletlerin doğmuş olması ve ulusçuluğun gelişmesi olarak tanımlanmaktadır. Modelde, üniversitenin bilimsel ve örgütsel otonomiye sahip olması ve yalnızca finansal denetime tabi tutulması, kurullar eliyle yönetilmesi ve eşitler arasında birinci olarak görülen rektörün bir yıllığına üniversite profesörleri tarafından seçilmesi; profesörlere iş güvencesi veren "tenür" sistemlerinin geliştirilmesi; üniversitenin, fırsat eşitliği kapsamında toplumun tüm kesimlerine açık olması ve devlet tarafından finanse edilmesi öngörülmüştür.

Üçüncü aşama; "Bilgi Toplumu Üniversitesi (Multiversite, Girişimci Üniversite)" biçiminde sınıflandırılmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Alman üniversiteleri bilim alanındaki öncülüklerini Amerikan üniversitelere devretmiş; yeni üniversite tipi, klasik fildişi kulelerde yürütülen akademik yaşamın, Humboldt modelinin, Land Grant Üniversiteleri'nin ve teknik okulların bir sentezi biçiminde tanımlanmıştır. Bu dönemde üniversite artık bilgiye değil aksiyona dönük hale gelmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ABD'de yaygınlaşmaya başlayan bu üniversitelerin temel iki özelliği; a) Temel bilimsel ve uygulamalı araştırmalar ile toplum hizmetlerinin üniversitenin temel işlevleri arasına girmesi, b) Mesleki öğretimin önem kazanması ve üniversitenin işlevlerinin yürütülmesi için kamu ve özel kaynaklardan giderek artan miktarlarda harcama yapılmasına başlanmasıdır. Yükseköğretimin kitleselleşerek her bireye öğretim hakkının verilmesinin hedeflendiği bu dönemle birlikte kürsüler yerini daha esnek olan bölümlere bırakmıştır. Girişimci üniversite, beşeri kaynak oluşumu ve araştırma gibi geleneksel akademik işlevlerin yanı sıra, üçüncü işlev olarak, teknoloji transferi, yenilik, ekonomi ve topluma katkıda bulunmayı da üniversitenin görevleri arasında tanımlamaktadır. Bu üniversite dış dünyanın taleplerine piyasanın isteklerine uyum sağlamak hedefiyle, öğretim, araştırma yapma ve topluma hizmet sunma işlevlerini yüklenen organizasyonlar topluluğu haline gelmiştir. "Multiversite", bir diğer ifade ile "girişimci üniversite" olarak adlandırılan yeni oluşumda, araştırmanın ve eğitimin içeriği değişmiş, artık "bilim için bilim" değil, pratik sorunların çözümü için öğretim ve araştırma yapılmaktadır. Otonomisinin güçlendirilebilmesi için hükümet bütçesine olan bağımlılığının azaltılması gerektiği ifade edilen bu üniversite modelinde bütçe, tahsis edilen kamu kaynakları, kurumun yarattığı kaynaklar ve öğrencilerden alınan öğrenim ücretleri ile birleştirilerek üniversite tarafından yapılmaktadır. Multiversite başlangıçta öğrenci sayısının azlığı nedeniyle elitist bir tablo çizmişse de günümüzde artık kitle eğitimi

yapılmaktadır. Bu dönüşüm dünyanın sanayi toplumundan bilgi toplumuna, Fordist üretimden esnek üretime geçiş ile yakından ilgili olup, “üniversite yönetiminden” “üniversite yönetişimine” geçiş olarak dünyanın ekonomik ve siyasal değişimleri ile benzer bir gelişim süreci izlemektedir. Devlet artık üniversite hizmetlerinin sağlayıcısı olmaktan çok düzenleyicisi olma işlevini üstlenmeye doğru bir eğilim sergilerken, bunun doğal sonucu olarak üniversiteler de mali sorunlarını gidermek için ihtiyaçlarını “kullanan öder ilkesi” gereği sağlanan eğitim için öğrencilerden ve girişimci üniversite olmanın gereği olarak üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde piyasaya yönelik bilim üretimi karşılığı piyasadan karşılama başlamıştır.

Türkiye’de üniversitelerin kurulması ve gelişmesi konusu incelendiğinde, üniversite kavramının Cumhuriyet dönemi öncesi ve sonrasında kesin olarak farklı şekilde algılandığı görülür. Hatta Cumhuriyet sonrası dönemde günümüze gelinceye dek üniversitelerin değişik anlayışlar içinde kurulduğu ve geliştiği görülmektedir. Türkiye’de üniversitenin tarihsel gelişimine bakıldığında sırasıyla Fransa, Almanya/Avusturya ve ABD modellerinin etkili olduğu görülmektedir.

Cumhuriyet öncesi dönemlerde, Selçuklularda ve Osmanlı Devleti’nde büyük oranda dine dayanan bir eğitim sistemi vardı. Bu dönemdeki eğitim kurumları çoğunluğu vakıf kuruluşu olan halk çocuklarına mahsus parasız eğitim yapan örgün eğitim kurumları olarak sıbyan mektepleri ve medreseler ile devletin üst kademelerine yüksek idareci yetiştiren Enderun Mektebi (Saray Okulu) ile bazı askeri mekteplerdi. Bunlardan başka tekke, zaviye, dergah ve cami gibi yaygın eğitim kurumları faaliyette bulunmaktaydı.

Tanzimat döneminde eski eğitim kurumlarının yanı sıra yeni açılan rüştiye, idadi ve sultani adlı orta dereceli okullar ile Mülkiye ve Darülfünun gibi yüksek okullar, ülkede “mektep-medrese ikiliği”ni ortaya çıkarmıştır.

Ayrıca, faaliyetlerini sürdüren azınlık (Rum, Ermeni, Yahudi) ve yabancı devletler tarafından açılan misyoner okulları ile birlikte, farklı din, dil ve kültüre dayalı programlarla farklı zihniyette nesillerin yetişmesine yol açan “üç parçalı kozmopolit eğitim sistemi”, Cumhuriyet dönemine kadar devam etmiştir.

Ülkemiz açısından mühendislik, mimarlık, şehir planlama eğitiminin tarihçesine baktığımızda, önceki yüzyıllarda şu atıfların yapıldığını görürüz:

- 11. Yüzyıl’da Selçukluların Bağdat’ta kurduğu Nizamiye Medresesi
- 1463’de Osmanlıların İstanbul’da kurdukları İstanbul Medresesi
- 1772’de Topçu Okulu
- 1773’de Mühendishane-i Bahr-i Hümayun (İmparatorluk Deniz Mühendislik Okulu) kuruldu. Bu okul günümüzdeki İstanbul Teknik Üniversitesi’nin nüvesidir.
- 1775’de Hendese Odası kuruldu. 1781’de Mühendishane adını aldı. 1797’de burada açılan Matbaa faaliyete geçti. 1847’de Topçu ve İstihkam Okulu’na dönüştürüldü.

- 1793'de Mühendishane-i Cedide kuruldu.
- 1795'de Mühendishane-i Berr-i Hümayun (İmparatorluk Kara Mühendislik Okulu) kuruldu. Okulun bünyesinde 1883'de Hendese-i (Mühendis) Mülkiye Mektebi açıldı ve 1909'da Mühendis Mekteb-i Alisi adını aldı. Bazı kaynaklarda bu okulun sivil mühendislik ve mimarlık alanındaki ilk okul olduğu kabul edilmektedir. Bu okul günümüzdeki İstanbul Teknik Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1846'da Darülfünun kuruldu. 1863'de ilk deneysel fizik dersi okutuldu. Bu okul günümüzdeki İstanbul Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1846'da ayrıca İstanbul Ayamama Çiftliği'nde Halkalı Ziraat Mektebi kuruldu. Kısa sürede kapanan okul 1892'de yeniden eğitime başladı.
- 1857'de Orman Mektebi kuruldu.
- 1863'de Islahhane kuruldu, 1868'de Mülkiye Mühendisi ve Islah-i Sanayi Mektebi adını aldı. 1874'de Hukuk Mektebi, Mülkiye Mühendis Mektebi ve Edebiyat Mektebi'nden oluşan Darü'l-Fünun-ı Sultani açıldı. Bazı kaynaklara göre, 1874'de Sultani bünyesinde Mühendis-i Mülkiye Mektebi ile 1875'de Turuk-u ve Muabir Mühendis Mektebi olarak açılan okullar, sivil mühendislik eğitiminin başladığı okullar olarak kabul edilmektedir. 1881'de Turuk-u ve Muabir Mühendis Mektebi kapandı. Bu okullar günümüzdeki İstanbul Teknik Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1863'de Robert Koleji kuruldu. 1912'de Mühendislik Bölümleri açıldı. Bu okul günümüzdeki Boğaziçi Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1868'de Galatasaray Sultanisi açıldı. Bu okul günümüzdeki Galatasaray Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1872'de Maadin Mektebi kuruldu.
- 1877'de Fenni Resim ve Mimari Mektebi kuruldu.
- 1881'de Mühendishane'de mümtaz sınıf adı altında yeni bir sınıf oluşturuldu. Orman ve Maadin Mektepleri birleştirildi. 1893'de Halkalı Ziraat Yüksek Mektebi bünyesine katıldı.
- 1882'de Sanayi-i Nefise Mektebi kuruldu. Bu okul günümüzdeki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1883'de "Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi" kuruldu. Bu okul günümüzdeki Marmara Üniversitesi'nin nüvesidir.
- 1909'da Orman Mekteb-i Alisi kuruldu.
- 1911'de Kondüktör Mekteb-i Alisi kuruldu. 1922 yılında Nafia Fen Mektebi adını aldı. 1925 yılında eğitim süresi iki yıldan ikibuçuk yıla çıkarılan okul, 1937 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanarak tekrar yapılandırılarak, Teknik Okul adını aldı ve İnşaat ile Makina şubeleri açıldı. Bu okul günümüzdeki

Yıldız Teknik Üniversitesi'nin nüvesidir.

Cumhuriyet'in ilk dönemindeki kurumsal gelişmeler şöyle özetlenebilir:

- 1924'de Zonguldak'ta Yüksek Maden ve Sanayi Mühendis Mektebi (Zonguldak Yüksek Maden Mühendisi Mekteb-Alisi) kuruldu.
- 1926'de Darülfünun Fen Fakültesi Makina-Elektrik Enstitüsü kuruldu.
- 1928'de Mühendis Mekteb-i Alisi'nin adı Yüksek Mühendis Mektebi oldu. 1944'de Yüksek Mühendis Mektebi'nin yeniden yapılanması ile İstanbul Teknik Üniversitesi kuruldu.
- 1933'de Darülfünun kaldırılarak yerine İstanbul Üniversitesi kuruldu.
- 1933'de Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü kuruldu. Enstitünün bünyesinde yer alan bölümler; Tabii İlimler, Ziraat, Veteriner, Ziraat Sanatları ve Orman bölümleri idi.
- 1946'da Ankara Üniversitesi kuruldu. Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsü 1948 yılında buraya bağlanarak Ziraat Fakültesi adını aldı.

Üniversite sistemlerinin değişim sürecine ilişkin başlıca yasal düzenlemeler şunlardır:

- 1933 tarih ve 2252 sayılı Üniversite Kanunu ile "çağdaş üniversiteye geçiş" hedeflendi.
- 1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile "üniversitelere özerklik ve tüzel kişilik" getirildi ve Üniversitelerarası Kurul kuruldu.
- 1960 tarih ve 114 sayılı Yasa ile 147 öğretim görevlisi üniversiteden uzaklaştırıldı. 115 sayılı 4936 sayılı kanunun bazı maddelerini değiştiren Kanun ile Milli Eğitim Bakanı'nın Üniversitenin başı olmasına son verildi.
- 1961 Anayasası ile Üniversitelere "yönetmel ve bilimsel özerklik" tanındı.
- 1971'de askeri dönemde çıkarılan 1488 sayılı Yasa ile Hükümete üniversite yönetimine el koyma yetkisi tanındı.
- 1973'de 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile fırsat ve olanak eşitliği, planlama vb. kavramlar getirildi. 1418 sayılı Yasa ile çok sayıda mühendis de mezun eden yüksek okulların akademiye bağlanması sağlandı.
- 1974 yılında Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÜSYM) kuruldu.
- 1981'de askeri dönemde çıkarılan 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) kuruldu ve merkezi bir çerçeve benimsendi. Küreselleşme rüzgarının etkisiyle "Girişimci Üniversite" kavramına işlerlik kazandıracak uygulamalara geçildi.
- 1984'de ilk Vakıf Üniversitesi Bilkent Üniversitesi fiilen kuruldu. 1992'de 3785 sayılı Yasa ile Vakıf Üniversitelerine yasal güvence getirildi.

- 2016'da 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası OHAL KHK'ları ile üniversite kapatma, kurma, rektör atama, öğretim üyeleri ihraçları uygulamaları yaşandı.

Cumhuriyetle birlikte kabul edilen ilk Anayasada Teşkilatı Esasiye Kanununda (1921)¹⁰, eğitim, öğretim ile ilgili bir ifade bulunmamaktadır.

1924 Anayasası¹¹'nin 80. Maddesine göre; "Hükûmetin gözetimi ve denetlemesi altında ve kanun çerçevesinde her türlü öğretim serbesttir."

3 Mart 1924 tarih ve 430 sayılı "Tevhidi Tedrisat Kanunu-Eğitim ve Öğretimin Birleştirilmesi Yasası" ile, eğitim ve öğretim merkezleştirilerek devlet eliyle yürütülecek şekilde birleştirilmiştir. Bu alandaki çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığı'nın sorumluluğuna verilerek, ilk kez milli eğitim politikası bir devlet politikası haline getirildi.

Ülkemizde 1933'den önce "üniversite" sözcüğü kullanılmamıştır. Bunun nedenini o zamanki Millî Eğitim Bakanının şu sözlerinden anlamak mümkündür: "Türkiye'de yeni ilmi, yeni irfanı temsil etmek için açılan müesseseye Darülfünun adı verilmesi, ne bir yanlışlık ne de bir lisan zuhulü neticesi idi. Bu o zamanki zihniyeti çok manalı bir surette ifade etmek üzere verilmiş bir isimdir." Özetle, Üniversite sözü, tutucu medreseli zihniyetin etkisiyle kullanılmamıştır.

19 Kasım 1933 günü yapılan bir törenle açılan İstanbul Üniversitesi'nde; ilk kez Emin yerine Rektör, Fakülte Reisi yerine Dekan, Müderrislere Profesör, Ordinaryus, Öğretmenlere Profesör, Müderris Muavinlerine de Doçent denilmesi kararlaştırılmıştır.¹²

Üniversitelerin özerk olmadığı dönemde, 1933 reformu ile Humboldt modeli bir üniversite kurulmak istenmiştir. 1933 yılı başında Nazi baskısı nedeniyle Almanya'dan gelen 40 kadar bilim adamının İstanbul Üniversitesi'nde göreve başlaması bunda etkindir.

1946 tarihli ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu'na göre, üniversiteler "genel özerkliğe ve tüzel kişiliğe", fakülteler ise, "bilim ve yönetim özerkliğine ve tüzel kişiliğe" sahiptirler. Tek üniversiteli sistemden çok üniversiteli sisteme geçiş de öngören Yasa'da üniversiteler "Yüksek araştırma ve öğretim birlikleri" olarak tanımlanmış, ancak tam bir yönetsel özerklik söz konusu olmamıştır

27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra kabul edilen 1961 Anayasası¹³ üniversitelere "yönetsel ve bilimsel yönden tam özerklik" getirmiştir. Üniversitelerin kendi organları eli ile yönetileceği, öğretim üye ve yardımcılarının üniversite dışındaki makamlarca görevlerinden uzaklaştırılmayacakları hükümlerini içeren 1961 Anayasası'nın 120. Maddesine göre; "Üniversiteler, ancak Devlet eliyle ve kanunla kurulur. Üniversiteler, özerkliğe sahip kamu tüzel kişileridir. ... Üniversite öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe araştırma ve yayında bulunabilirler."

10 <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa21.htm>

11 <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa24.htm>

12 https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/korkut.htm

13 <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa61.htm>

Özgürlükçü niteliğine vurgu yapılan 1961 Anayasası'nın Üniversiteleri özerk, tarafsız radyo televizyon haber ajansları ortak başlığında ele alması dikkat çekicidir. Özerklik geniş bir tanımlamayla Anayasaya girdiği, bilimsel ve yönetsel özerkliğe yeni bir biçim kazandırıldığı süreçte, MEB'nin üniversitelerin başı olması hükmü kaldırılarak yetkileri üniversitelere ve Üniversiteler Arası Kurul (ÜAK)'a devredilmiştir.

12 Mart 1971 askeri muhtırasından sonra, Anayasaya, Anayasayı değiştiren 1488 sayılı Yasa ile hükümetin üniversitelerin yönetimine el koyabileceğine ilişkin hükümler eklenmiştir.

1973 yılında çıkarılan 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu ile üniversite tanımında ağırlık öğretime, öğretimin hedefi de "millî" değerlere yönelmeye başlamıştır. Yasanın denetim işlevini ise radikal bir yenilik olan Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ile ilgili hükümler oluşturmuştur. Bu Yasa ile üniversiteler üzerinde denetimi sağlamak üzere ayrıca Üniversite Denetleme Kurulu (ÜDK), kurulmuştur. Üniversitelerin özerkliğinin zedelendiği bir düzenleme olarak belirtilen bu süreç, bir üniversitenin başvurusu üzerine, Kanun'un YÖK ile ilgili maddesinin, Anayasa Mahkemesi'nin kararı ile 1975 yılında kaldırılmasıyla sonuçlanmıştır. 1750 sayılı Yasa'nın önemli bir özelliği, yeni üniversite ve fakültelerin kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmış olmasıdır. Yasa'nın 43. maddesinde üniversitelerin ve bir üniversiteye bağlı olmadan açılacak fakültelerin kuruluş kanunlarında aksi hüküm bulunmadıkça, bu kanun esaslarına göre kurulacağı, bir üniversiteye bağlı olarak fakülte ve yüksekokul gibi birimlerin açılmasının senatonun teklifi ve MEB'in onayı ile gerçekleşeceği, bu çerçevede ise bir fakültenin faaliyete geçmesi için eklenen koşul en az yedi öğretim üyesinin en az iki yıllığına görevlendirilmesi olmuştur.

12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra kabul edilen 1982 Anayasası'nın 130. Maddesine göre; "Çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile; ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur. Kanunda gösterilen usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumları kurulabilir. Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez."¹⁴

Vakıfların da üniversiteler kurabileceğini düzenleyen 1981 Anayasası, her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilme özgürlüğünü, "Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhine kullanılamaz ifadesi ile hukuken muğlak bir kavramla sınırlamıştır.

1983 tarih ve 2547 sayılı YÖK Yasası, 1973'te üniversitelere yönelik yapılan düzenlemelerin yol açtığı "sorun"lara çözüm getirmek iddiasıyla ortaya çıkmış, üniversiteler YÖK'ün merkezi otoritesine bağlanmış, YÖK, ÜAK ve YDK atama ile

gelen kurullar olarak oluşturulmuşlardır. Üniversitelerde eğitim-öğretim, bilim-araştırmanın önüne geçmiştir. 1961 Anayasası ile üniversitelere verilen Anayasa Mahkemesi'nde dava açma yetkisi, 1982 Anayasası ve 2547 sayılı Yasa ile kaldırılmıştır. İlk kez 1750 sayılı Yasa'da yer alan üniversite kuruluşuna ilişkin düzenlemeler 1983'te çıkarılan 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu'nda yer almış, bir üniversite açılırken hangi bölümlerin bulunması gerektiği tespit edilmiştir. Buna göre, birisi fen, edebiyat ya da fen-edebiyat olmak üzere en az üç fakülte bulunması koşul olarak konulmuştur. Ancak 2008 yılında Yasa'nın üçüncü maddesinde yapılan bir değişiklikle fen, edebiyat ya da fen-edebiyat fakültesinin bir üniversitenin açılabilmesi için bulunması gereken üç fakülteden birisi olma koşulu kaldırılmıştır.

Özetle; Üniversitelerimizde Cumhuriyet öncesi dönemde etkili olan Fransız ekolu zamanla yerini Alman etkisine bırakmış, bu etki özellikle tıp okullarının gelişmesinde görülmüştür. 1933 üniversite reformundan itibaren yerleştirilmeye çalışılan ve 4936 ve 1750 sayılı çerçeve yasalar ile uygulanmaya çalışılan "Humbolt modeli", 1950'lerde kurulan bölge üniversitelerine Amerikan bilim adamlarının çağırılmasıyla temelleri atılan ABD kökenli "girişimci üniversite modeli" olarak tanımlanan modele evrilmiştir.

Girişimci üniversite modeli, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile birlikte uygulamaya konulmuştur. Bu süreçte "Girişimci üniversite"nin temel unsurlarından olan kitle eğitimini sağlamak amacıyla üniversite sayısı hızla artırılmıştır. Türkiye'de üniversite sisteminin "şirket" gibi çalışmasını, "modern işletmecilik teknikleri" ile yönetilmesini, yeni liberal anlayışı benimsenmesini isteyen çevreler; üniversite reformunun ana eğilimi olarak özel girişimi ön plana alan, kamu müdahalesini kaynak sağlamak ve kimi düşünceleri sınırlamak veya gerektiğinde tasfiye yapmakla sınırlayan Amerikan modelini Türkiye koşullarına uyarlayarak uygulamaya koymuştur.

15 Temmuz 2016 darbe girişiminden sonra OHAL kapsamında çıkarılan 676 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile seçim sistemi yani üniversite öğretim üyeleri tarafından seçilecek adaylar arasından Cumhurbaşkanınca rektör ataması uygulaması kaldırılmış, devlet üniversitelerinde YÖK tarafından önerilen ismi Cumhurbaşkanının rektör olarak ataması yoluna gidilmiştir. Kanun gereği Vakıf üniversitelerinde rektörler adaylarının seçimi ve rektörün atanması ilgili mütevelli heyet tarafından yapılırken, KHK ile üniversitenin mütevelli heyetinin Yükseköğretim Kuruluna teklifi ve Yükseköğretim Kurulunun olumlu görüşü üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanması düzenlemesi yapılmıştır.¹⁵

15 <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161029.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/10/20161029.htm>

Türk Milli Eğitim Sisteminin Yapısı

TMMOB, ülkemizdeki eğitim sistemini bir bütün olarak görmekte ve sistem sorunlarına bütüncül çözümler gerektiğine sürekli dikkat çekmektedir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiş olan Türk Millî Eğitim Sistemi, “Örgün Eğitim” ve “Yaygın Eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.¹⁶

Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimidir.

Örgün eğitim; okul öncesi, ilkököl, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar.

Örgün eğitim; 1923-2012 yılları arasında; Okul öncesi eğitim, isteğe bağlı; Temel eğitim, 5 yıl zorunlu ilkököl ve 3 yıl isteğe bağlı Ortaokul; Orta öğretim, en az 3 yıllık isteğe bağlı Genel, Mesleki ve Teknik Liselerden oluşmaktaydı. Yüksek **öğretim** ise, Üniversite, Fakülte, Yüksek okul, Enstitü, Konservatuar, 2-4 yıllık Meslek Yüksek Okulu, Uygulama-Araştırma Merkezi ile tanımlanmıştı.

18.08.1997 tarihli ve 4306 sayılı Kanun ile 1997-98 öğretim yılından itibaren 8 yıllık kesintisiz eğitime; 30.03.2012 tarihli ve 6287 sayılı Kanun ile 2012-13 öğretim yılından itibaren de 12 yıllık kademeli zorunlu eğitime geçilmiştir.

2012 yılında, kısa adıyla “4+4+4” Yasası bilinen “12 Yıllık Kesintisiz Eğitim Sistemi” ile Ulusal Eğitim Sistemimizde köklü değişikliğe gidilmiştir.

TMMOB, “4+4+4 Kademeli Eğitim Teklifi” üzerine, 6 Mart 2012 tarihli Basın Açıklaması (EK 4)¹⁷ ve DİSK, KESK, TMMOB ve TTB ile birlikte 14 Mart 2012 tarihinde yaptıkları ortak Basın Toplantısı (EK 5) ile sürecin yanlışlığına dikkat çekmiştir.¹⁸

2012 yılı sonrası Örgün Eğitim; Okul öncesi eğitim, 6 yaş altı için isteğe bağlı; ilköğretim, 4 yıl zorunlu ilkököl, 4 yıl zorunlu ve farklı programlar arasında tercih olanağı sağlayan Ortaokullar ile İmam Hatip Ortaokulları; Orta öğretim, en az 3 yıllık çeşitli programlar uygulayan Liseler ve Mesleki Eğitim Merkezlerinden oluştu. 2017-2018 eğitim öğretim yılı ile birlikte, önce 22 pilot ilde, 2019 yılı sonuna kadar tüm illerde, 4.5 yaştan itibaren (54 aylık) öğrenciler için Okul öncesi eğitim zorunlu hale getirildi.

Yüksek öğretimde ise, Üniversite, Fakülte, Yüksek okul, Enstitü, Konservatuar, 2-4 yıllık Meslek Yüksek Okulu, Uygulama-Araştırma Merkezi şeklindeki mevcut uygulamaya devam edildi.

Ortaöğretim kurumları, ilkököl ile yüksek öğretimi birbirine bağlayan geçiş kuruluşlarıdır.

16 http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf

17 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/egitim-ve-ogretim-bir-haktirbu-hakka-ne-devlet-ne-de-aile-dokunamaz>

18 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/444-ideolojik-saldiri>;

Genel (Düz) Liseler yanında, iş alanlarına ara eleman sağlayan Meslek ve Teknik Liseleri ile İmam Hatip Lisesi'ne, "sınavsız (diploma notu ile)" girilebilmektedir.

Farklı programlarla Yükseköğretime öğrenci yetiştiren ortaöğretim kurumlarından; Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Açık Öğretim Lisesi, Çok Programlı Liseler, Devlet Parasız Yatılı Okulları, Askeri Liseler ve Polis Kolejleri ile Özel Okullara "merkezi sınavla" girilmektedir. 2017 yılı itibariyle meslek liselerinin sınavsız geçiş hakkı kaldırılmıştır.

MEB, aynı siyasi iktidar içerisinde sürekli değişen Bakanlar döneminde yıllardır yaptığı değişikliklerle eğitim sistemini yap-boz tahtasına çevirmiş, son olarak açıklanan yeni müfredat üzerinden öğrenci ve velilerin kafasını karıştırmak dışında eğitimde somut ve çözüme dayalı politikalar geliştirememiştir. Türkiye'de en sık değişen sistem liselere geçiş sınavları olmuş, 2000-2017 yılları arasında her 2.5 yılda bir kez liseye geçiş sistemi değişmiştir (Tablo 1).

Ortaöğretim ile birlikte Yükseköğretime giriş sisteminin 2017 yılında yeniden "Ben yaptım-oldu" mantığıyla plansız, programsız, hazırlıksız değiştiği süreçte bir sistemin oturması için gerekli zamanın geçmediği yönündeki eleştirilerin haklı olup olmadığını anlamak için, 1923'den günümüze kadar geçmişte yapılan uygulamalara göz atılması, yükseköğretime geçiş sisteminin ve sınavların yıllar içerisinde nasıl değiştiğinin incelenmesi önem kazanmaktadır (Tablo 2).

KESK Eğitim Sen'nin "2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Başında Eğitimin Durumu Raporu"na göre, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı "2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı Sonu Örgün Eğitim İstatistikleri"¹⁹, kamusal eğitimin adım adım tasfiye edilerek, özel öğretimin ve dini eğitim veren okulların teşvik edilmesi, eğitimde yaşanan ticarileşme ve dinselikleştirme uygulamalarının nasıl artarak yaygınlaştığını net bir şekilde göstermektedir.²⁰

19 https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2016_2017.pdf

20 EĞİTİMSEN, 2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Başında Eğitimin Durumu Raporu, 13 Eylül 2017

Tablo 1. Liselere Giriş Sistemlerinin Tarihçesi.

YILLAR	ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ SINAVLARI	İLKÖĞRETİM+ORTAÖĞRETİM+LİSE
1923-1998	Genel Liselere Sınavsız, Bazı Liselere Sınavlı Giriş	5 + 3 + 3
1923 - +	Genel Liseler	Sınavsız giriş, 1923-2012 arası 3 yıl, 2012 yılı sonrası 4 yıl
1955-1975 - +	Yabancı dille eğitim veren Maarif Kolejleri (Anadolu Liseleri)	Kendi bünyesinde sınav, Merkezi sınav, 4 yıl, Yabancı Dilde eğitim
1964 - +	Fen liseleri	Kendi bünyesinde sınav, 4 yıl, Yabancı Dilde eğitim
1985 - +	Anadolu İmam Hahip Liseleri	Kendi bünyesinde sınav, 4 yıl
1990 - +	Anadolu Öğretmen Liseleri	Kendi bünyesinde sınav, 4 yıl
2003-2009 - +	Sosyal Bilimler Liseleri-Sosyal Bilimler ve Spor Liseleri	5 yıl
1923 - +	Özel Okullar	Özel sınav, 4 yıl
1997-1998	8 Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretime Geçiş Sistemi	8 yıl İlköğretim + 3 yıl Orta öğretim (Lise)
	Yabancı özel liseler ve ortaokullar kapatıldı.	
1998-2004	Liselere Giriş Sınavı (LGS)	Anadolu, Anadolu öğretmen, Mesleki ve Teknik, İmam hatip, Fen, Sosyal Bilimler Liseleri, Merkezi, 8. sınıflar
2005	Anadolu ve Fen Liseleri hazırlık sınıfsız 4 yıl, Genel ve Mesleki-Teknik Liselerde 1, sınıf ortak sınıf oldu.	
2004-2008	Ortaöğretim Kurumları Seçme ve Yerleştirme Sınavı (OKS)	Anadolu ve Fen Liseleri, Özel Okullar, Polis Kolejleri, Merkezi, 8. sınıflar
2008-2011	Seviye Belirleme Sınavı (SBS)	3 yıllık SBS sınav ortalaması+YSBP, merkezi, 6, 7 ve 8. sınıflar
2010	Düz liseler anadolu lisesi, teknik ve meslek liselerine dönüştürüldü	
2011-2012	Seviye Belirleme Sınavı (SBS)	Tek SBS sınavı, Merkezi, 8. sınıflar
2012-2017+	12 Yıllık Kesintisiz Eğitim Sistemi (4+4+4 Eğitim Sistemi)	4 +4 + 4
2012	Anadolu Liselerinin ortaokulun kapatılması, Hazırlık+3 yıl Lise eğitimi	
2012	Dershaneleri kapatılması kararı	
2013-2017	Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınavı (TEOG)	8. sınıf öğrencileri 6 dersten yılda toplam 12 sınav (%70)+YSBP(%30), Okul+Merkezi
2017 +	Liseye Giriş Sınavı (LGS)	Liselere kayıt, İsteğe bağlı merkezi ya da özel sınav

Tablo 2. Üniversiteye Giriş Sistemlerinin Tarihiçesi

YILLAR	ORTAÖĞRETİMDEN GEÇİŞ SINAVLARI	SORUMLU	SINAV TÜRÜ	YÜKSEKÖĞRETİM GİRİŞ TÜRÜ
1926-1935	Lise Mezuniyet Sınavı	LİSE	Sözlü, Kendi bünyesinde	Üniversitelerin kendi seçimi
1935-1955	Lise Bitirme Sınavı + Devlet Olgunluk Sınavı	LİSE + MEB	Yazılı, Kendi bünyesinde + Yazılı, Merkezi	Üniversitelerin kendi seçimi
1951-1953		İÜ	Test, Kendi bünyesinde	İÜ
1955-1958	Devlet Lise Sınavı	MEB	Yazılı, Merkezi	Üniversitelerin kendi seçimi
1958-1963	Devlet Lise Sınavı	LİSE	Yazılı, Kendi bünyesinde	Üniversitelerin kendi seçimi
1960-1964		İTÜ, AÜSBF		İTÜ, AÜSBF, test ile seçim
1962-1964		AÜ		AÜ, kendi fakültelerinde merkezi sınav
1963-1964	Devlet Lise Sınavı	MEB+ÜK	Test, Kısmi Merkezi	Üniversitelerin kendi seçimi
1973-1974		HÜ		HÜ, merkezi sınav ile seçim
1974-1975		HÜ	Test, Merkezi	HÜ, merkezi sınav ile seçim ve yerleştirme
1974-1975	Üniversitelerarası Seçme Yerleştirme Sınavı (ÜSYS) Sistemi	ÜSYM	Aynı gün, İki Oturum, Test, Merkezi	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
1976-1980	(ÜSYS) Sistemi	ÜSYM	Aynı gün, Tek Oturum, Test, Merkezi	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
1981-1984	Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) Sistemi	ÖSYM	İki basamaklı, ÖSS + ÖYS (Tüm testler)	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
1984-1987	Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) Sistemi	ÖSYM	İki basamaklı, ÖSS + ÖYS (Tüm testler), ÖBP	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
1987-1999	Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) Sistemi	ÖSYM	İki basamaklı, ÖSS + ÖYS (Bölüm testleri), ÖBP	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
1999-2003	Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Sistemi	ÖSYM	ÖSS (tek basamaklı)+AOBP+Katsayı: 0.2, 0.5, Meslek Lisanslara Ek Puan	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
2003-2006	Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Sistemi	ÖSYM	ÖSS (tek basamaklı)+AOBP+Katsayı: 0.3, 0.8	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
2006-2009	Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Sistemi	ÖSYM	ÖSS (tek basamaklı), SAY1, SAY2+AOBP+Katsayı: 0.3, 0.8	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
2009-2010	Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) Sistemi	ÖSYM	ÖSS (tek basamaklı), SAY1, SAY2+AOBP+Katsayı: 0.12, 0.15	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
2010-2012	Yükseköğretim Geçiş Sınavı (YGS)+Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) Sistemi	ÖSYM	YGS+LYS, AOBP+Katsayı: 0.12, 0.15	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
2012-2017	Yükseköğretim Geçiş Sınavı (YGS)+Lisans Yerleştirme Sınavı (LYS) Sistemi	ÖSYM	YGS+LYS, ÖBP+Katsayı: 0.12	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme
2017 +	Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)	ÖSYM	YKS - TYT + İKİNCİ OTURUM, ÖBP	Merkezi sınav ile seçme ve yerleştirme

MEB 2017 verilerine göre, 2012-13 Eğitim öğretim yılında 5,5 yaş grubunun birinci sınıfa kaydedilmesi ile ilkokulda öğrenci sayısı 5.593.910'a çıkmıştır. Yaş sınırı değişmemesine karşın ilkokulda 2016-17 eğitim öğretim yılında okuyan öğrenci sayısı 4.970.160'a düşmüştür. Bu veriler bize velilerin çocuklarını ya 5,5 yaşta okula göndermekten vazgeçtiğini ya da bu çağ grubu çocuk nüfusunda önemli azalma yaşandığını göstermektedir (Tablo 3).²¹

Tablo 3. Okul Türlerinde Öğrenci Sayıları

Okul Türleri	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Okulöncesi	1.077.993	1.059.493	1.156.661	1.209.106	1.315.854
İlkokul	5.593.910	5.574.916	5.434.150	5.360.703	4.970.160
*Ortaokul	5.199.709	5.180.251	4.962.964	4.873.431	5.377.131
Açık Ortaokul	367.272	298.148	315.113	318.075	142.557
Liseler**	3.981.214	3.639.088	3.434.021	3.715.638	3.709.461
Açık Liseler***	1.014.409	1.306.994	1.470.436	1.536.135	1.287.249
İmam Hatip Lise	380.771	474.096	546.443	555.870	517.681
Toplam	17.234.422	17.532.982	17.319.788	17.568.958	17.319.433

Kaynak: MEB 2016-2017 Yılı Örgün Eğitim İstatistikleri.

*İmam Hatip Ortaokullarının öğrenci sayısı Genel Ortaokulların içinde verilmiştir. **Liseler Meslek ve Genel Lise toplamıdır. ***Açık Liseler İHL, Meslek ve Genel Lise toplamıdır.

Resmi okullara veriler Tablo 4, özel okullara ilişkin veriler Tablo 5'de, İmam Hatip Liselerine ilişkin veriler Tablo 6'da verilmiştir.

2011-17 yılları arasında okulöncesi eğitimde artış oranı % 22,07, ilkokulda azalma oranı % 11,15, örgün ortaokulda artış oranı % 3,4, örgün imam hatip liselerinde artış oranı % 35,96, açık öğretim liselerinde artış oranı % 26,90, genel ve mesleki liselerde azalma oranı % 6,83 olmuştur. Beş yılın sonunda açık ortaokula devam eden öğrenci oranında % 61,18 azalma olduğu görülmektedir.

Tablo4. İlkokul ve Ortaokulda Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Resmi)

Yılı	Okul Sayısı		Öğrenci Sayısı		Öğretmen Sayısı	
	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul
2012/2013	28.177	16.083	5,426,529	5,402,692	261.497	269.759
2013/2014	27.461	16.047	5,390,591	5,296,380	267.171	280.804
2014/2015	26.339	15.857	5,230,878	4,754,540	273.058	273.049
2015/2016	25.133	15.787	5,128,664	4,595,342	277.053	291.392
2016/2017	24.155	16.397	4,759,317	5,066,780	269.770	295.575

4+4+4 sistemi öncesinde Türkiye'deki özel okulların resmi okullara oranı % 10 iken, 2016/17 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle % 20'ye dayanmıştır. Sadece son beş yıl içinde gerçekleşen bu veriler bile MEB'in devlet okullarını kendi kaderine terk edip, özel okulları kamu kaynakları ile desteklemesinin en somut sonucudur.

Tablo 5. Özel Ortaöğretimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
2011/12	885	138.164	20.075
2012/13	1.033	156.665	22.378
2013/14	1.433	196.663	29.040
2014/15	1.603	240.171	31.113
2015/16	2.504	373.394	49.898
2016/17	2.618	514.480	52.569

Son beş yıllık artış oranlarına göre en büyük artış imam hatip ortaokullarında gerçekleşmiştir. 2012-13 yılında 94.461 olan imam hatip ortaokul öğrenci sayısı 2016-17 yılında % 505,50 artışla 657.020 öğrenciye ulaşmıştır. 15 Temmuz sonrası el konulan özel okulların büyük bölümü tamamen siyasi ve idari kararlarla imam hatip okulu yapılmıştır. Yıllardır siyasal istismar konusu olan imam hatip okulları her açıdan desteklenerek, tüm masrafları devlet tarafından karşılanarak, özellikle yoksul ailelerin çocuklarını bu okullara göndermeleri yönünde çalışmalar yapılmaktadır.

Tablo 6. İmam Hatip Liseleri (İHL) ve Okuyan Öğrenci Sayısı

Yılı	Öğrenci	Okul
2002-2003	71.100	450
2003-2004	90.606	452
2004-2005	96.851	452
2005-2006	108.064	453
2006-2007	120.668	455
2007-2008	129.274	456
2008-2009	143.637	458
2009-2010	198.581	465
2010-2011	235.639	493
2011-2012	268.245	537
2012-2013	380.771	708
2013-2014	474.096	854
2014-2015	546.443	1.017
2015-2016	555.870	1.149
2016-2017	645.318	1.452

Son beş yılda ikinci en yüksek artış oranı özel öğretim kurumlarında olmuştur. Bu kurumlarda 2012-13 yılında 613.064 öğrenci okurken, 2016-17 yılında 1.204.963 öğrenciye ulaşmıştır. Artış oranı % 96,55 olmuştur.

Sonuç: Eğitim emekçilerinin ve TMMOB'nin karşı çıktığı "4+4+4 sistemi" ile gelenen nokta 'piyasa merkezli' ve yoğun 'inanç sömürüsüne' dayalı bir eğitim sistemidir.

Ülkemizde sürekli olarak tartışma gündeminde yer alan konulardan biri, **"üniversite eğitiminin kalitesi"**dir. **Çözüm, sistemi bütün olarak ele alıp, anaokulundan üniversiteye kadar ciddi bir insan gücü planlaması ve müfredat seçimi yapılarak kalıcı bir sistem kurmaktan geçmektedir.**

Üniversite eğitiminin kalitesi, bu eğitime başlayan öğrencilerin ortaöğretimde aldıkları eğitimin niteliği ile yakından ilgilidir. Ortaöğretim öğrencilerinin başarı durumlarını ölçmeye yarayan çeşitli göstergeler, bu konudaki yetersizlikleri ortaya koymaktadır.

Açılımı “Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı” olan PISA (The Programme for International Student Assessment), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından üçer yıllık dönemler hâlinde, 15 yaş grubundaki öğrencilerin kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırma olup, PISA testleri ile orta öğrenim çağındaki öğrencilerin başarısını uluslararası ölçekte fen, matematik ve okuma becerilerini ile ölçmektedir. PISA’ya göre 2015 yılında Türkiye, 72 ülke içinde fende 52., matematikte 49., okumada 50. olmuştur. (Tablo 7)²²

Tablo 7. PISA Araştırmalarında Türkiye’nin Başarı Sırası.

Veri Alanları	2003	2006	2009	2012	2015
Katılan Ülke Sayısı	41	57	65	65	72
Fen Okuryazarlığı					
OECD Ortalaması		498	495	501	493
Tüm Ülkeler Ortalaması		478	471	477	465
Türkiye Ortalaması		424	454	425	463
Fen sırası	33	47	42	43	52
Okuma Becerisi					
OECD Ortalaması		498	493	496	493
Tüm Ülkeler Ortalaması		478	464	471	460
Türkiye Ortalaması		424	464	475	423
Okuma Becerisi sırası	33	47	39	42	50
Matematik Okuryazarlığı					
OECD Ortalaması	35	43	496	494	490
Tüm Ülkeler Ortalaması	36	37	465	470	461
Türkiye Ortalaması	33	47	445	448	420
Matematik sırası	33	47	41	44	49

TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması, 4 ve 8. sınıf öğrencilerinin fen ve matematik alanlarında kazandıkları bilgi ve becerilerin değerlendirilmesine yönelik

dört yılda bir yapılan tarama araştırmasıdır. TIMSS puanları ölçek orta noktası 500 olacak şekilde kestirilerek ülkelerin başarı ortalamaları hesaplanmıştır. 4. sınıf düzeyinde Türkiye matematik başarı ortalaması 483 puan ile 49 ülke arasında 36. Sırada; sekizinci sınıf düzeyinde Türkiye matematik başarı ortalaması 458 puan ile 39 ülke arasında 24. sırada yer almaktadır. Türkiye fen bilimleri başarı ortalaması 4. sınıf düzeyinde 483 puan ile 47 ülke arasında 35. Sırada; sekizinci sınıf düzeyinde 493 puan ile 39 ülke arasında 21. sırada yer almaktadır.²³

Milli Eğitim Bakanlığının 2017 yılında 81 il, 495 ilçe, 1.299 okulda 38.000 8.sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdiği yerli PISA **sınavı** olarak adlandırılan ABİDE testinin 51 soruluk sonuçları da eğitimdeki sorunları ortaya koymuştur. Matematik testi sonuçları Tablo 8'de, Fen Bilimleri testi sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.²⁴

Tablo 8. Matematik Testi Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı, ABİDE

Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Yüzdesi
Temel altı	9148	26,4
Temel	11632	33,6
Orta	9956	28,7
Orta üstü	2856	8,2
İleri	1066	3,1
Toplam	34658	100,0

Tablo 9. Fen Bilimleri Testi Yeterlik Düzeylerine Göre Öğrencilerin Dağılımı, ABİDE

Yeterlik Düzeyi	Öğrenci Sayısı	Öğrenci Yüzdesi
Temel altı	6203	17,9
Temel	11945	34,4
Orta	11544	33,3
Orta üstü	3582	10,3
İleri	1419	4,1
Toplam	34693	100,0

23 http://timss.meb.gov.tr/wp-content/uploads/TIMSS_2015_Ulusal_Rapor.pdf

24 https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/30114819_iy-web-v6.pdf

ABİDE kapsamında yalnızca Matematiğe bakacak olursak, okuyan 1,2 milyon öğrencinin % 60'nın temel ve temel altı düzeyde yeterliklere bile sahip olmakta bile zorlandığı görülmektedir.

Testler dışında doğrudan resmi sınav sonuçları da gelinen noktadaki olumsuzlukları göstermektedir. YGS'ye girenlerin tüm sınav türlerinde aldıkları ortalama puan, 100 puan üzerinden, 50'den azdır. 100 üzerinden Ortalama Puanları gösteren Tablo 10 ile YGS netlerini gösteren Tablo 11 incelendiğinde, Fen ve Matematik sınavlarına ilişkin puanların düşüklüğü ise düşündürücüdür.

YÖK, Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ) kapsamında, Temel Alan Tanıtımı olarak şu ifadeler yer verilmiştir.²⁵ Mühendislik; fen bilimleri ve matematik ile bunların uygulamaları olan teknik alanları içeren bilginin kullanılarak yapı, makina, cihaz, malzeme, sistem veya süreç tasarımları ile bu tasarımların uygulamalarının güvenli bir şekilde yapıldığı bir meslek disiplindir. Yaratıcı yönü de bulunan tasarım ve uygulamalar yoluyla, amaçlanan fonksiyonların değişik çalışma şartlarındaki davranışlarının kestirilmeleri ve ekonomik bir şekilde oluşturulmaları ile sürdürülebilirlikleri de bu disiplin içerisinde değerlendirilir.

Tablo 10. YGS'de Her Sınav Türünde Öğrencilerin Ortalama Puanları

Sınav	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Türkçe	45,00	42,00	46,75	39,50	47,75	43,20
Sosyal	29,08	30,25	28,00	26,75	26,88	30,77
Matematik	17,30	18,75	15,25	13,00	19,73	12,82
Fen	8,90	8,75	8,75	9,75	11,74	11,53
Aday Sayısı	1.786.539	1.743.855	1.900.092	1.944.933	2.084.091	2.124.412

Tablo 11. Yıllara Göre Öğrencilerin YGS Netleri

YILLAR	Türkçe Ortalama Net	Matematik Ortalama Net	Sosyal Ortalama Net	Fen Ortalama Net
2010	21,5	11,4	12,4	4,6
2011	21,9	7,5	11,6	4,1
2012	18,0	6,9	11,6	3,5
2013	16,8	7,5	12,1	3,5
2014	18,7	6,1	11,2	3,5
2015	15,8	5,2	10,7	3,9
2016	19,1	7,9	10,7	4,7
2017	17,3	5,1	12,3	4,6

Bu altyapı ile Ülkemizdeki Mühendislik, Mimarlık, Şehir Planlama Eğitiminin mevcut durum analizi yapılmalıdır.

Türkiye’de sık sık değişen, ortaöğretime ya da yükseköğretime geçiş sistemi değil, liseye ya da üniversiteye geçişte uygulanan sınavlarda yapılan teknik düzenlemelerdir. Çözüm, sistemi bütün olarak ele alıp, anaokulundan üniversiteye kadar ciddi bir insan gücü planlaması yapılarak kalıcı bir sistem kurmaktan geçmektedir.

İlk ve ortaöğretim altyapısı üzerine mühendis, mimar, şehir plancısı yetiştirmeye çalışılacaksa, öncelikle sürekli başarının, okuduğunu anlamının, en azından dört işlemin yapılabilmenin sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca yüksek öğretime geçişte istikrar sağlanması, adayların uzun vadeli program yapabilmesi gereklidir.

Bu süreçte, Okulöncesi eğitimden başlayarak eğitim yatırımlarına, ders kitaplarının hazırlanmasından eğitim yöneticilerinin belirlenmesine; sınıf mevcutlarından eğitimin laik, bilimsel ilkeler doğrultusunda verilmesine, demokratik ve kamusal yönünün geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Derslik, okul, öğretmen açıklarından eğitimin genel bütçe içindeki payına kadar, eğitimin hemen her alanında köklü bir değişime gereksinim vardır. Kamusal, parasız, demokratik, nitelikli, bilimsel ve anadilde eğitimin önündeki engellerin kaldırılması için somut adımlar atılmalı, eğitimde ticarileştirme ve eğitimi dinselleştirme adımlarına derhal son verilmelidir.

Kuruluş Tarihlerine Göre Kurulan/Kapatılan/Adı Değişen Üniversiteler

Üniversite, her ülkede olduğu gibi Türkiye’de de toplumsal inşada bir politika aracı olarak görülmüştür. Üniversite, kurum olarak toplumsal olaylardan etkilenen ve aynı zamanda toplumsal olayları etkileyen bir kurumdur. Bu diyalektik ilişki dönemlere göre farklılıklar göstermiş, dönemsel değişen mekânsal planlama politikaları ve kentlerin sosyo-ekonomik durumu Türkiye üniversiteleşme sürecini de etkilemiştir.

Birinci Dönem’de ulus devlet ve modernleşme politikaları kapsamında bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan üniversite kavramı kapsamında, 1923-50 yılları arasında mühendislik, mimarlık fakültesine sahip 3 adet devlet üniversitesi kurulmuştur. (Tablo 12)

Tablo 12. 1923-1950 Yılları Arasında Kurulan Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ	STATÜSÜ	MÜHENDİS MİMAR ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ
1923 – 1950 Arası (3 Adet)					
1	İSTANBUL	İSTANBUL	1846-1933	DEVLET	VAR
2	İSTANBUL TEKNİK	İSTANBUL	1733-1944	DEVLET	VAR
3	ANKARA	ANKARA	1946	DEVLET	VAR

İkinci Dönem’deki üniversiteler, bölgesel eşitsizlikleri gidererek dengeli kalkınma perspektifi ve ülke düzeyine dengeli yayılması ilkesiyle bölgesel kalkınma kutupları yaratma politikalarının yansıması olarak bölgesel özeklerde kurulmuştur.

1960’dan sonra planlı dönemin başlamasıyla, yüksek öğretimin dengeli bir şekilde yurt yüzeyine yayılması fikri önemini gittikçe artırmaya başlamış, birkaç büyük kent üniversitesinin çeşitli illerde fakülteler açarak ileride bu illerde kurulacak üniversitelerin çekirdeklerini oluşturmuştur. Ankara Üniversitesine bağlı olarak 1967’de kurulan Diyarbakır Tıp, Adana Ziraat ve Elazığ Veteriner Fakülteleri; İstanbul Üniversitesine bağlı olarak 1970’de kurulan Bursa Tıp Fakültesi; Hacettepe Üniversitesine bağlı olarak 1968’de kurulan Kayseri Gevher Nesibe Tıp Fakültesi bunlar arasında sayılabilir. Bölgelerine hizmet götürmek, sorunlarına çözüm bulmak, bölgenin kalkınması ve gelişmesi için bölgeye dönük araştırmalar yapmak, toplumsal kalkınmaya katkıda bulunmak amaçlarıyla kurulan bölge üniversitelerine bağlı olarak çeşitli illerde açılmış bulunan fakülteler, 1973 yılından itibaren üniversite statüsünü kazanmaya başlamışlardır.

1950-70 yılları arasında 5adet , 1970-80 yılları arasında 11 adet olmak üzere toplam 19 adet devlet üniversitesi kurulmuştur. (Tablo 13)

Tablo 13. 1950-70 ve 1970-80 Yılları Arasında Kurulan Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ	STATÜSÜ	MÜHENDİS MİMAR ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ
1950 – 1970 Arası (5 Adet)					
4	EGE	İZMİR	1955	DEVLET	VAR
5	KARADENİZ TEKNİK	TRABZON	1955	DEVLET	VAR
6	ORTA DOĞU TEKNİK	ANKARA	1959	DEVLET	VAR
7	ATATÜRK	ERZURUM	1957	DEVLET	VAR
8	HACETTEPE	ANKARA	1967	DEVLET	VAR
1970 – 1980 Arası (11 Adet)					
9	BOĞAZİÇİ	İSTANBUL	1971	DEVLET	VAR
10	ANADOLU	ESKİŞEHİR	1973	DEVLET	VAR
11	ÇUKUROVA	ADANA	1973	DEVLET	VAR
12	DİCLE	DIYARBAKIR	1973	DEVLET	VAR
13	CUMHURİYET	SİVAS	1974	DEVLET	VAR
14	FIRAT	ELAZIĞ	1975	DEVLET	VAR
15	İNÖNÜ	MALATYA	1975	DEVLET	VAR
16	ONDOKUZ MAYIS	SAMSUN	1975	DEVLET	VAR
17	SELÇUK	KONYA	1975	DEVLET	VAR
18	ULUDAĞ	BURSA	1975	DEVLET	VAR
19	ERCİYES	KAYSERİ	1978	DEVLET	VAR

1981 Anayasası ve YÖK sisteminin yürürlükte olduğu 1980-92 döneminde 9 adet devlet ile 1 adet vakıf üniversitesi, toplam 10 üniversite kurulmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. 1980-1992 Yılları Arasında Kurulan Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ	STATÜSÜ	MÜHENDİS MİMAR ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ
1980 – 1992 Arası (10 Adet)					
20	AKDENİZ	ANTALYA	1982	DEVLET	VAR
21	DOKUZ EYLÜL	İZMİR	1982	DEVLET	VAR
22	GAZİ	ANKARA	1982	DEVLET	VAR
23	MARMARA	İSTANBUL	1982	DEVLET	VAR
24	MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR	İSTANBUL	1982	DEVLET	VAR
25	TRAKYA	TEKİRDAĞ	1982	DEVLET	VAR
26	YILDIZ TEKNİK	İSTANBUL	1982	DEVLET	VAR
27	YÜZÜNCÜ YIL	VAN	1982	DEVLET	VAR
28	İHSAN DOĞRAMACI BİLKENT	ANKARA	1984	VAKIF	VAR
29	GAZİANTEP	GAZİANTEP	1987	DEVLET	VAR

Üçüncü Dönem’de, üniversitenin mekânsal bir değiştirici/dönüştürücü ve ekonomik getiri sağlayan bir kurum olduğu fikri baskın hale gelmiş ve üniversiteler sosyoekonomik olarak nispeten “az gelişmiş”, küçük ve orta ölçekli kentlere kaymıştır.

1992 yılında mühendislik fakültesine sahip 21 adet ve mühendislik fakültesi olmayan 2 adet olmak üzere 23 adet devlet üniversitesi ile mühendislik fakültesine sahip 1 adet vakıf üniversitesi, toplam 24 üniversite kurulmuştur. (Tablo 15)

Tablo 15. 1992 Yılında Göre Kurulan Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ	STATÜSÜ	MÜHENDİS MİMAR ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ
1992 - 2002 Arası (24 Adet)					
30	ABANT İZZET BAYSAL	BOLU	1992	DEVLET	VAR
31	ADNAN MENDERES	AYDIN	1992	DEVLET	VAR
32	AFYON KOCATEPE	AFYON	1992	DEVLET	VAR
33	BALIKESİR	BALIKESİR	1992	DEVLET	VAR
34	(ZONGULDAK KARAEMLAS) BÜLENT ECEVİT	ZONGULDAK	1992	DEVLET	VAR
35	ÇANAKKALE ONSEKİZ MART	ÇANAKKALE	1992	DEVLET	VAR
36	DUMLUPINAR	KÜTAHYA	1992	DEVLET	VAR
37	GAZİ ÖSMANPAŞA	TOKAT	1992	DEVLET	VAR
38	GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	KOCAELİ	1992	DEVLET	VAR
39	HARRAN	ŞANLIURFA	1992	DEVLET	VAR
40	İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ	İZMİR	1992	DEVLET	VAR
41	KAFKAS	KARS	1992	DEVLET	YOK
42	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM	K.MARAŞ	1992	DEVLET	VAR
43	KIRIKKALE	KIRIKKALE	1992	DEVLET	VAR
44	KOCAELİ	KOCAELİ	1992	DEVLET	VAR
45	KOÇ	İSTANBUL	1992	VAKIF	VAR
46	MANİSA CELÂL BAYAR	MANİSA	1992	DEVLET	VAR
47	MERSİN	MERSİN	1992	DEVLET	VAR
48	MUĞLA SITKI KOÇMAN	MUĞLA	1992	DEVLET	VAR
49	MUSTAFA KEMAL	HATAY	1992	DEVLET	VAR
50	(NİĞDE) ÖMER HALİSDEMİR	NİĞDE	1992	DEVLET	YOK
51	PAMUKKALE	DENİZLİ	1992	DEVLET	VAR
52	SAKARYA	SAKARYA	1992	DEVLET	VAR
53	SÜLEYMAN DEMİREL	ISPARTA	1992	DEVLET	VAR

1993-2002 yılları arasında mühendislik fakültesine sahip 2 adet devlet üniversitesi ile mühendislik fakültesine sahip 20, mühendislik fakültesi olmayan 1 adet vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 23 üniversite kurulmuştur. (Tablo 16) Fatih Üniversitesi, 15 Temmuz sürecinde kapatılmıştır.

Tablo 16. 1993-2003 Yılları Arasında Kurulan/Kapatılan Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ	STATÜSÜ	MÜHENDİS MİMAR ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ
1993 – 2002 Arası (23 Adet)					
54	ESKİŞEHİR OSMANGAZİ	ESKİŞEHİR	1993	DEVLET	VAR
55	BAŞKENT	ANKARA	1994	VAKIF	VAR
56	GALATASARAY	İSTANBUL	1994	DEVLET	VAR
57	IŞIK	İSTANBUL	1996	VAKIF	VAR
58	İSTANBUL BİLGİ	İSTANBUL	1996	VAKIF	VAR
59	SABANCI	İSTANBUL	1996	VAKIF	VAR
60	YEDİTEPE	İSTANBUL	1996	VAKIF	VAR
61	FATİH *	İSTANBUL	1996	VAKIF	VAR
62	ATILIM	ANKARA	1997	VAKIF	VAR
63	BEYKENT	İSTANBUL	1997	VAKIF	VAR
64	ÇAĞ	TARSUS	1997	VAKIF	VAR
65	ÇANKAYA	ANKARA	1997	VAKIF	VAR
66	DOĞUŞ	İSTANBUL	1997	VAKIF	VAR
67	İSTANBUL KÜLTÜR	İSTANBUL	1997	VAKIF	VAR
68	KADİR HAS	İSTANBUL	1997	VAKIF	VAR
69	MALTEPE	İSTANBUL	1997	VAKIF	VAR
70	BAHÇEŞEHİR	İSTANBUL	1998	VAKIF	VAR
71	HALİÇ	İSTANBUL	1998	VAKIF	VAR
72	OKAN	İSTANBUL	1999	VAKIF	YOK
73	UFUK	ANKARA	1999	VAKIF	VAR
74	İSTANBUL TİCARET	İSTANBUL	2001	VAKIF	VAR
75	İZMİR EKONOMİ	İZMİR	2001	VAKIF	VAR
76	YAŞAR	İZMİR	2001	VAKIF	VAR

Üniversiteler, kuruldukları şehirlerde şehrin sosyo ekonomik hayatına önemli tesirler yapmakta, şehrin ticari hayatına canlılık kazandırmakta ve şehirleşme sürecini hızlandırmaktadır. Ayrıca her şehrin ileri gelen idari ve sivil örgütlerinin şehirlerde bir üniversitenin kurulması yönündeki ısrarcı talepleri, büyük ölçüde öğrencisi, öğretim elemanları ve diğer çalışanları ile üniversitelerin önemli bir “ekonomik girdi” olarak görülmesinden kaynaklanmaktadır.²⁶

Dördüncü Dönem üniversiteler, popülist politikalarla çevre iller arasında en geri kalmış kentlere kurulmuş ve bu dönemde “üniversitesi olmayan il” kalmamıştır. Beşinci Dönem Üniversiteler ise daha farklı bir perspektiften ele alınmış, üniversite-sanayi işbirliği teması çevresinde örgütlenmişlerdir.²⁷

2003 yılı ile 2017 yılsonu toplam 121 üniversite kurulmuştur. (Tablo 17)

Tablo 17. 2013-2017 Yıllarında Kurulan/Kapatılan/Adı Değişen Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ	STATÜSÜ	MÜHENDİS MİMAR ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ
2003 – 2017 Arası (121 Adet)					
77	TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ	ANKARA	2003	VAKIF	VAR
78	ADIYAMAN	ADIYAMAN	2006	DEVLET	VAR
79	AHI EVRAN	KIRŞEHİR	2006	DEVLET	VAR
80	AKSARAY	AKSARAY	2006	DEVLET	VAR
81	AMASYA	AMASYA	2006	DEVLET	VAR
82	BOZOK	YOZGAT	2006	DEVLET	VAR
83	DÜZCE	DÜZCE	2006	DEVLET	VAR
84	ERZİNCAN	ERZİNCAN	2006	DEVLET	VAR
85	GİRESUN	GİRESUN	2006	DEVLET	VAR
86	HİTİT	ÇORUM	2006	DEVLET	VAR
87	İSTANBUL BİLİM	İSTANBUL	2006	VAKIF	VAR
88	KASTAMONU	KASTAMONU	2006	DEVLET	VAR
89	MEHMET AKİF ERSOY	BURDUR	2006	DEVLET	VAR
90	NAMIK KEMAL	TEKİRDAĞ	2006	DEVLET	VAR
91	ORDU	ORDU	2006	DEVLET	VAR
92	RECEP TAYYİP ERDOĞAN	RİZE	2006	DEVLET	VAR

26 Doç. Dr. Sevil SARGIN, Türkiye’de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı
27 <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ecd/article/viewFile/5000115476/5000107468>

93	UŞAK	UŞAK	2006	DEVLET	VAR
94	ACIBADEM MEHMET ALİ AYDINLAR	İSTANBUL	2007	VAKIF	VAR
95	(AĞRI DAĞI) AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN	AĞRI	2007	DEVLET	VAR
96	ARTVİN ÇORUH	ARTVİN	2007	DEVLET	VAR
97	BATMAN	BATMAN	2007	DEVLET	VAR
98	BİLECİK ŞEYH EDEBALI	BİLECİK	2007	DEVLET	VAR
99	BİNGÖL	BİNGÖL	2007	DEVLET	VAR
100	BİTLİS EREN	BİTLİS	2007	DEVLET	VAR
101	ÇANKIRI KARATEKİN	ÇANKIRI	2007	DEVLET	VAR
102	İSTANBUL AREL	İSTANBUL	2007	VAKIF	VAR
103	İSTANBUL AYDIN	İSTANBUL	2007	VAKIF	VAR
104	İZMİR *	İZMİR	2007	VAKIF	YOK
105	KARABÜK	KARABÜK	2007	DEVLET	VAR
106	KARAMANOĞLU MEHMETBEY	KARAMAN	2007	DEVLET	VAR
107	KIRKLARELİ	KIRKLARELİ	2007	DEVLET	VAR
108	KİLİS 7 ARALIK	KİLİS	2007	DEVLET	VAR
109	MARDİN ARTUKLU	MARDİN	2007	DEVLET	VAR
110	MUŞ ALPARSLAN	MUŞ	2007	DEVLET	VAR
111	NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ	NEVŞEHİR	2007	DEVLET	VAR
112	OSMANİYE KORKUT ATA	OSMANİYE	2007	DEVLET	VAR
113	ÖZYEĞİN	İSTANBUL	2007	VAKIF	VAR
114	SİİRT	SİİRT	2007	DEVLET	VAR
115	SİNOP	SİNOP	2007	DEVLET	VAR
116	ARDAHAN	ARDAHAN	2008	DEVLET	VAR
117	BARTIN	BARTIN	2008	DEVLET	VAR
118	BAYBURT	BAYBURT	2008	DEVLET	VAR
119	BEYKOZ ÜNİVERSİTESİ	İSTANBUL	2008	VAKIF	VAR
120	GÜMÜŞHANE	GÜMÜŞHANE	2008	DEVLET	VAR
121	HAKKÂRİ	HAKKÂRİ	2008	DEVLET	VAR
122	HASAN KALYONCU	GAZİANTEP	2008	VAKIF	VAR

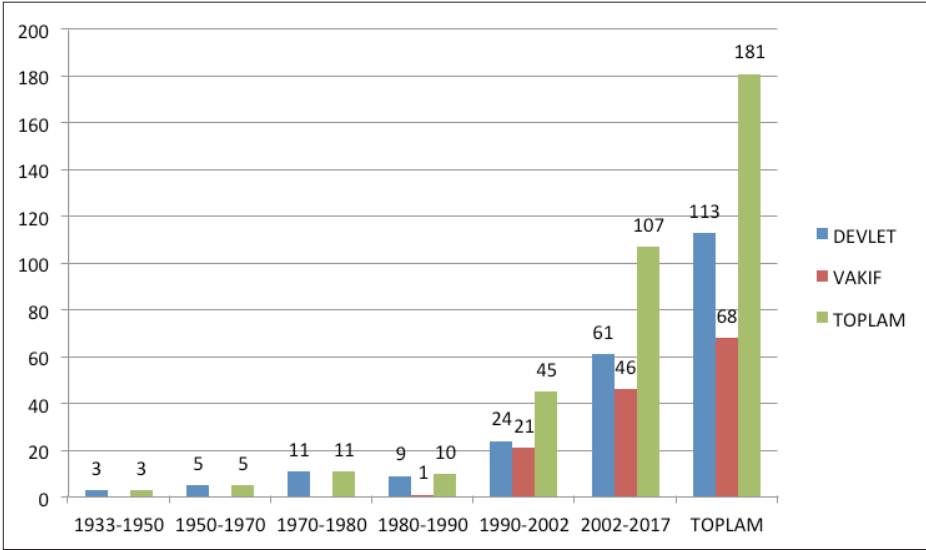
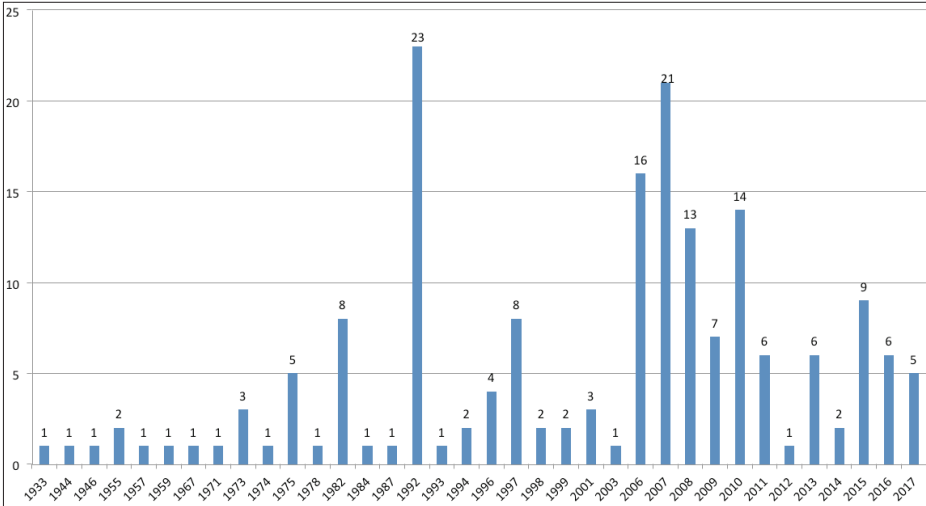
123	İĞDIR	İĞDIR	2008	DEVLET	VAR
124	(İSTANBUL KEMERBURGAZ) ALTINBAŞ	İSTANBUL	2008	VAKIF	VAR
125	İSTANBUL ŞEHİR	İSTANBUL	2008	VAKIF	VAR
126	(TUNCELİ) MUNZUR	TUNCELİ	2008	DEVLET	VAR
127	PİRİ REİS	İSTANBUL	2008	VAKIF	VAR
128	ŞIRNAK	ŞIRNAK	2008	DEVLET	VAR
129	YALOVA	YALOVA	2008	DEVLET	VAR
130	GEDİZ *	İZMİR	2008	VAKIF	VAR
131	MELİKŞAH *	KAYSERİ	2008	VAKIF	VAR
132	TURGUT ÖZAL *	ANKARA	2008	VAKIF	VAR
133	CANİK BAŞARI *	SAMSUN	2009	VAKIF	VAR
134	MEVLANA *	KONYA	2009	VAKIF	VAR
135	ZİRVE *	GAZİANTEP	2009	VAKIF	VAR
136	İSTANBUL MEDİPOL	İSTANBUL	2009	VAKIF	VAR
137	(İSTANBUL) YENİ YÜZYIL	İSTANBUL	2009	VAKIF	VAR
138	KTO KARATAY	KONYA	2009	VAKIF	VAR
139	NİŞANTAŞI	İSTANBUL	2009	VAKIF	VAR
140	NUH NACİ YAZGAN	KAYSERİ	2009	VAKIF	VAR
141	TED	ANKARA	2009	VAKIF	VAR
142	TOROS	MERSİN	2009	VAKIF	VAR
143	ABDULLAH GÜL	KAYSERİ	2010	DEVLET	VAR
144	(ANKARA) YILDIRIM BEYAZIT	ANKARA	2010	DEVLET	VAR
145	AVRASYA	TRABZON	2010	VAKIF	VAR
146	BEZM-İ ÂLEM VAKIF	İSTANBUL	2010	VAKIF	VAR
147	BURSA TEKNİK	BURSA	2010	DEVLET	VAR
148	ERZURUM TEKNİK	ERZURUM	2010	DEVLET	VAR
149	FATİH SULTAN MEHMET VAKIF	İSTANBUL	2010	VAKIF	VAR
150	İSTANBUL 29 MAYIS	İSTANBUL	2010	VAKIF	VAR
151	İSTANBUL MEDENİYET	İSTANBUL	2010	DEVLET	VAR

152	İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM	İSTANBUL	2010	VAKIF	VAR
153	İZMİR KATİP ÇELEBİ	İZMİR	2010	DEVLET	VAR
154	NECMETTİN ERBAKAN	KONYA	2010	DEVLET	VAR
155	(İSTANBUL BATI) TÜRK-ALMAN	İSTANBUL	2010	DEVLET	VAR
156	(ULUSLARARASI ANTALYA) ANTALYA BİLİM	ANTALYA	2010	VAKIF	VAR
157	SÜLEYMAN ŞAH *	İSTANBUL	2010	VAKIF	VAR
158	ŞİFA *	İSTANBUL	2010	VAKIF	VAR
159	ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ	ADANA	2011	DEVLET	VAR
160	ALANYA HAMDULLAH EMİN PAŞA	ALANYA	2011	VAKIF	VAR
161	(İSTANBUL) GEDİK	İSTANBUL	2011	VAKIF	VAR
162	İSTANBUL GELİŞİM	İSTANBUL	2011	VAKIF	VAR
163	TÜRK HAVA KURUMU	ANKARA	2011	VAKIF	VAR
164	ÜSKÜDAR	İSTANBUL	2011	VAKIF	VAR
165	BURSA ORHANGAZI *	BURSA	2011	VAKIF	VAR
166	İPEK (ALTIN KOZA) *	ANKARA	2011	VAKIF	VAR
167	MEF	İSTANBUL	2012	VAKIF	VAR
168	MURAT HÜDEVENDİGAR *	İSTANBUL	2012	VAKIF	VAR
169	ANKARA SOSYAL BİLİMLER	ANKARA	2013	DEVLET	VAR
170	İSTANBUL ESENYURT	İSTANBUL	2013	VAKIF	VAR
171	KONYA GIDA VE TARIM	KONYA	2013	VAKIF	VAR
172	SANKO	GAZİANTEP	2013	VAKIF	VAR
173	YÜKSEK İHTİSAS	ANKARA	2013	VAKIF	VAR
174	ANKA TEKNOLOJİ	ANKARA	2013	VAKIF	VAR
175	KANUNİ *	ADANA	2013	VAKIF	VAR
176	SELAHATTİN EYYÜBİ *	DİYARBAKIR	2013	VAKIF	VAR
177	BİRÜNİ	İSTANBUL	2014	VAKIF	VAR
178	GEBZE TEKNİK	GEBZE	2014	DEVLET	VAR

179	ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT	ALANYA	2015	DEVLET	VAR
180	BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL	BANDIRMA	2015	DEVLET	VAR
181	İSKENDERUN TEKNİK	İSKENDERUN	2015	DEVLET	VAR
182	İSTANBUL RUMELİ	İSTANBUL	2015	VAKIF	VAR
183	İSTİNYE	İSTANBUL	2015	VAKIF	VAR
184	(İSTANBUL) SAĞLIK BİLİMLERİ	İSTANBUL	2015	DEVLET	VAR
185	ANTALYA AKEV	ANTALYA	2015	VAKIF	VAR
186	İBNİ HALDUN	İSTANBUL	2015	VAKIF	VAR
187	TÜRKİYE ULUSLARARASI İSLAM BİLİM VE TEKNOLOJİ	İSTANBUL	2015	DEVLET	VAR
188	İSTANBUL AYVANSARAY	İSTANBUL	2016	VAKIF	VAR
189	İSTANBUL KENT	İSTANBUL	2016	VAKIF	VAR
190	İZMİR DEMOKRASİ	İZMİR	2016	DEVLET	VAR
191	İZMİR BAKIRÇAY	İZMİR	2016	DEVLET	VAR
192	BEYKOZ	İSTANBUL	2016	VAKIF	VAR
193	FENERBAHÇE	İSTANBUL	2016	VAKIF	VAR
194	ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR	ANKARA	2017	DEVLET	VAR
195	OSTİM TEKNİK	ANKARA	2017	VAKIF	VAR
196	KAPADOKYA	NEVŞEHİR	2017	VAKIF	VAR
197	LOKMAN HEKİM	ANKARA	2017	VAKIF	VAR
198	TÜRK JAPON BİLİM VE TEKNOLOJİ	İSTANBUL	2017	DEVLET	VAR

* Bu üniversiteler 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı KHK ile kapatılmıştır, daha sonra 667 sayılı KHK'nin 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmesinden dolayı bu hüküm kanunlaşmıştır

Üniversitelerin kurulduğu dönemleri gösteren Grafik 1 ve kuruluş yıllarını gösteren Grafik 2'de görüleceği üzere, Ülkemizdeki toplam üniversitelerin % 59'u 2002-2017 yılları arasında açılmıştır.

Grafik 1. Dönemler İtibarıyla Açılan Üniversite Sayıları**Grafik 2. Yıllara Göre Toplam Üniversite Sayısı – 1933-2017**

Tablo 18. 15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi Sonrası Kapatılan Üniversiteler

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	İLİ	KURULUŞ YILI	STATÜSÜ	MÜHENDİS-MİMAR-ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİ	KAPANIŞ TARİHİ VE DAYANAĞI	KOORDİNATÖR ÜNİVERSİTE
1	FATİH	İSTANBUL	1996	VAKIF	Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	İstanbul
2	İZMİR	İZMİR	2007	VAKIF	Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Dokuz Eylül
3	GEDİZ	İZMİR	2008	VAKIF	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	İzmir Katip
4	MELİKŞAH	KAYSERİ	2008	VAKIF	Mühendislik Mimarlık Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Erciyes
5	TURGUT ÖZAL	ANKARA	2008	VAKIF	Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Yıldırım Beyazıt
6	CANIK BAŞARI	SAMSUN	2009	VAKIF	Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Ondokuz Mayıs
7	MEVLANA	KONYA	2009	VAKIF	Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Selçuk
8	ZİRVE	GAZİANTEP	2009	VAKIF	Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Gaziantep
9	SÜLEYMAN ŞAH	İSTANBUL	2010	VAKIF	Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	İstanbul Medeniyet
10	ŞİFA	İSTANBUL	2010	VAKIF	YOK	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Ege
11	BURSA ORHANGAZI	BURSA	2011	VAKIF	Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Bursa Teknik
12	İPEK (ALTIN KOZA)	ANKARA	2011	VAKIF	Sanat ve Tasarım Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Ankara Sosyal Bilimler
13	MURAT HÜDEVENDİĞAR	İSTANBUL	2012	VAKIF	Mühendislik, Mimarlık Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	İstanbul
14	KANUNI	ADANA	2013	VAKIF	Mühendislik Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	EĞİTİM ÖĞRETİME BAŞLAMADI
15	SELAHATTİN EYYÜBİ	DİVARBAKIR	2013	VAKIF	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	23.07.2016, 667 SAYILI KHK	Dicle

Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160723-8.htm>

15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsünün ardından FETÖ/PDY ile doğrudan bağlantısı olduğu belirtilen 15 adet vakıf üniversitesi kapatılmıştır. OHAL kapsamında 667 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Ekli (IV) sayılı listesinde yer alan kapatılan Vakıf Yükseköğretim Kurumları, bağlandıkları Yükseköğretim Kurumları ile mühendis, mimar, şehir planlama fakülteleri Tablo 18’de verilmiştir.

Kapatılan 15 adet üniversitede toplam 65.216 öğrenci okumakta idi. Bu öğrenciler YÖK tarafından belirlenen üniversitelere yerleştirilmiştir. Buna ek olarak bu öğrencilere başka üniversitelere yatay geçiş ve özel öğrenci statüsü gibi önemli haklar da verilmiştir. Kapatılan vakıf üniversitelerinin tüm taşınmazları Yükseköğretim Kurulu tarafından öğrencilerin nakledildiği üniversitelere geçici olarak tahsis edilmiştir.

Kapatılan üniversitelerden 13 adetinde Mühendislik ve Mimarlık alanında 2015-2016 dönemi mezun sayısı 1.208’i kadın, 1.845’i erkek olmak üzere toplam 3.053 kişidir.

Mezun oldukları programlar; Bilgisayar, Çevre, Deniz Ulaştırma İşletme, Elektrik-Elektronik, Elektronik ve Haberleşme, Endüstri, Gemi Makine ve İşletme, İnşaat, Makine, Mekatronik, Yazılım Mühendisliği, Genetik ve Biyomühendislik, İç Mimarlık, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ile Mimarlık’tır.

Kapatılan üniversiteler ve fakültelerde okuyanlar, aktarılanlar ve mezun olanların durumu, ilgili Odalarımızın gündeminde yer almak zorunda kalmıştır. Örneğin; Mimarlar Odası’nın düzenlediği “Mimarlık ve Eğitim Kurultayı IX, 2017” kapsamında “Türkiye Mimarlık Eğitimi Politikası Çalışma Grubu” gündeminde “Ülkemiz ve Dünyadaki Eğitim Ortamını Etkileyen Gelişmeler” şu şekilde sıralanmıştır:²⁸

- Bolonya süreci ve eğitime etkileri;
- Avrupa’daki değerlendirmeler, ülkemizden farklı yaklaşımlar;
- Ülkemizdeki yükseköğretim stratejisi üzerine değerlendirmeler;
- Mimarlık eğitimindeki nicelik sorunu; (Mimarlık eğitiminin en önemli bileşeni olan tasarım derslerinde gereken ideal öğretim üyesi - öğrenci sayısı oranının dikkate alınmadan artırılan öğrenci kontenjanları);
- 15 Temmuz sonrasındaki OHAL ortamı, kapatılan üniversiteler ve bu üniversitelerden aktarılan öğrencilerle bazı bölümlerde sayıların iyice artması, uzaklaştırılan öğretim üyeleri, vb. sorunlar;
- Teknolojik gelişmelerin mimarlık eğitimindeki yeri: Teknolojik gelişmelerin sağladığı olanaklarla mimarlık stüdyolarındaki geleneksel eğitim-öğretim yöntemlerinin sorgulanması;
- Mesleğin değişen koşullarının mimarlık eğitim süreci ile ilişkisi: Kamu-özel sektör, özel bürolar (%17) holding/şirket haline gelmiş bürolar, yabancı şirketler biçiminde çeşitlenen meslek pratiğinin mimarlık eğitimi

ile ilişkisinin sorgulanması (Bu sektörler içinde ücretli çalışanların oranı %52'dir)

- Dünyayla bütünleşmede hareketliliğin azalmasının etkisi.

FETÖ/PDY ile doğrudan bağlantısı olduğu belirtilen 15 adet vakıf üniversitesinin biri 1996 yılında, diğerleri 2007-2013 yılları arasında açılmıştır.

TMMOB 41. Olağan Genel Kurulu'nda zaman yetersizliği nedeniyle gündeme alınamayan "Kararlar Komisyonu Raporu"nun görüşüldüğü 24-25 Eylül 2010 tarihli TMMOB 41. Dönem Olağanüstü Genel Kurulu açılış konuşmasında, TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı'nın konuşması, bu konuda tarihe önemli bir not olarak düşmüştür:

"Türkiye'de bugün iktidar yapısı büyük oranda değişmiştir. AKP'nin temsil ettiği ittifak devlet olmuştur. Statüko/demokrasi ikilemi de yer değiştirmiş; AKP eliyle yeni bir statüko inşa edilmiştir. Bu değişimle birlikte rejimin bekçileri de değişmiş, her alanda bir tasfiye gündeme gelmiştir. Yani ülkemizde güç merkezi değişmiştir ancak eksen sabit kalmıştır. Ülkemizde yaşanan bütün önemli gelişmelerde olduğu gibi bugün de yaşananlar emperyalizme bağımlılık ilişkileri çerçevesinde gündeme gelmektedir. Yani eksen yine emperyalizmdir. Bu yeni düzenin güç merkezi ise 'Pensilvanya'dır. Özetle Yeni Türkiye Cumhuriyeti de budur."²⁹

2017 yılında TBMM gündeminde yeni Üniversitelerin açılmasına ilişkin birçok yasa teklifi ve tasarısı mevcuttur. Tasarılar aniden gündeme getirilmekte ve kısa sürelerde hızla yasalaşmaktadır (Tablo 19).

2017 yılında kurulan Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, statüsü ile diğer üniversitelerden farklıdır. YÖK Kapsamı dışındaki ilk Üniversite olması ve Sayıştay denetiminden muaf olması dikkat çekmektedir.

TBMM gündeminde çok sayıda Yasa Teklifi de mevcuttur. Tablo 20 incelendiğinde, üniversite kurulması konusuna yaklaşımdaki ciddiyetsizlik açıkça görülebilecektir.

Türkiye ve dünya üniversite sıralamalarını yapmayı toplumsal hizmet olarak gören ve kar amacı gütmeyen bir kurum olan URAP Araştırma Laboratuvarı, ODTÜ Enformatik Enstitüsü bünyesinde 2009 yılında kurulmuş olup, Türkiye'nin en iyi üniversitesi sıralamasını açıklamaktadır. Sıralamada, "makale sayısı", "öğretim üyesi başına düşen makale sayısı", "atıf sayısı", "öğretim üyesi başına düşen atıf sayısı", "toplam bilimsel doküman sayısı", "öğretim üyesi başına düşen toplam bilimsel doküman sayısı", "doktora mezun sayısı", "doktora öğrenci oranı", "öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı" olmak üzere, 9 kriter esas alınmaktadır.³⁰

Ulusal ve uluslararası farklı ölçme kurumlarının üniversitelerin sıralanma ölçütlerini ve Türkiye Üniversitelerinin yerini gösteren Tablo 21 ile Tablo 22 incelendiğinde, Dünyada ilk 1000'e giren üniversitelerimizin ilk 10 sırasında sıralaması yıllara göre değişse de ODTÜ, İTÜ, Boğaziçi Üni., İstanbul Üni., Ankara

29 "Güç Merkezi Pensilvanya'ya Kaydı", http://www.emo.org.tr/ekler/65107abf2e8f446_ek.pdf?dergi=625

30 <http://tr.urapcenter.org/2017/>

Üni., Hacettepe Üni., Gazi Üni., EgeÜni., ve Çukurova Üni gibi köklü devlet üniversiteleri ile İ.D. Bilkent Üni., Koç Üni. ve Sabancı Üni. gibi vakıf üniversitelerinin yer aldığı görülecektir.

Tablo 19. TBMM Gündeminde Bulunan Yeni Üniversitelerin Açılmasına İlişkin Yasa Tasarıları, 2017

TASARI	GELİŞ TARİHİ	ADI VE YERİ	İLİ	NİTELİK	KANUN	
Binali YILDIRIM	05.01.2017	Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi *	İSTANBUL	DEVLET	7034 Sayılı Kanun, 18.06.2017	Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi
						Nükleer Bilim ve Reaktör Mühendisliği
						İnşaat ve Deprem Mühendisliği
						Mimarlık
Binali YILDIRIM	09.02.2017	Ostim Teknik Üniversitesi	ANKARA	VAKIF	7033 Sayılı Kanun, 18.06.2017	Mühendislik Fakültesi
						Bilgisayar Mühendisliği
						Elektrik ve Elektronik Mühendisliği
						Endüstri Mühendisliği
						Makine Mühendisliği
						Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
						Mimarlık
						Endüstri Ürünleri Tasarımı
Binali YILDIRIM	17.05.2017	Kapadokya Üniversitesi	NEVŞEHİR	VAKIF	7033 Sayılı Kanun, 18.06.2017	Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Binali YILDIRIM	17.05.2017	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	ANKARA	DEVLET	7033 Sayılı Kanun, 18.06.2017	-
Binali YILDIRIM	14.11.2017	Lokman Hekim Üniversitesi	ANKARA	VAKIF	7063 Sayılı Kanun, 06.12.2017	Mühendislik Fakültesi

URAP 2017-2018 Üniversiteler sıralamasının gösteren Tablo 23 ile seçilmiş ülkeler ve aralık dilimlerini gösteren Tablo 24 incelendiğinde, ülkemizdeki hiçbir üniversitenin ilk 500'e giremediği görülmektedir.

Tablo 24’de, 2017-2018 URAP dünya sıralamasında ilk 2500’de en fazla üniversitesi olan ülkelerin ilk 100, ilk 500, ilk 1000 ve ilk 2500’e giren üniversitelerinin sayıları verilmiştir. Dünya sıralamasında ODTÜ 532., İÜ 540., Hacettepe Üniversitesi 543., İTÜ 559. sırada yer almıştır.

Üniversitelerimizdeki bu düşüşün ana nedeninin son yıllarda yayımlanan makalelerin, etki değeri düşük dergilere kayması olarak gösterilmektedir.

Tablo 21. Türkiye’nin Üniversite Sıralamasında En Çok Yer Alan 16 Üniversitesinin Dünya Sıralamasındaki Yeri

SIRA	ÜNİVERSİTE	ARWU	LEIDEN	NTU (HEEACT)	QS	SCImago	THE (TIMES HIGHER EDUCATION)	URAP	WEBOMETRICS	SAYI
1	Orta Doğu Teknik		485	480	405	569	85	433	507	7
2	İstanbul	450	346		625	440		489	277	6
3	İstanbul Teknik		570		525	671	165	488	688	6
4	Boğaziçi				399	1155	139	575	760	5
5	Sabancı				475	1794	182	1192	1064	5
6	İ. D. Bilkent				399	1274	213	860	744	5
7	Koç				465	1875	325	1162	1219	5
8	Hacettepe		426		625	475		525	713	5
9	Ankara		593		701	549		535	658	5
10	Çukurova				701	1126		729	1117	4
11	Ege		447			582		487	687	4
12	Gazi		522			522		532	767	4
13	Selçuk		643			834		978	796	4
14	Erciyes		675			894		791	1140	4
15	Dokuz Eylül		690			907		991	1097	4
16	Atatürk		702			890		1024	1010	4

Kaynak: URAP, 2015.

Tablo 22. On Dünya Genel Sıralamasından En Az 6'sında Yer Alan 15 Üniversitemizin Dünyadaki Durumu, 2016-2017

SIRA	ÜNİVERSİTE	WEBOMETRICS	URAP	SCIMAGO	US NEWS AND WORLD REPORT	QS	THE	LEIDEN	CWUR	RUR	ARWU	Toplam
1	İstanbul Üniv.	710	515	490	619	901	700	353	652	603	450	10
2	Orta Doğu Teknik Üniv.	456	528	506	231	476	700	501	525	407		9
3	Hacettepe Üniv.	764	546	546	550	776	700	452	668	598		9
4	İstanbul Teknik Üniv.	513	552	533	257	626	550	575	700	437		9
5	Ankara Üniv.	743	618	571	557	901	801	612	720	586		9
6	Gazi Üniv.	902	648	559	760	901	801	554	857	535		9
7	Boğaziçi Üniv.	629	671	587	166	496	450		813	480		8
8	İhsan Doğramacı Bilkent Üniv.	678	865	555	389	426	375		828	488		8
9	Koç Üniv.	919	998	588	576	436	275			467		7
10	Ege Üniv.	796	600	574	593			482	761			6
11	Erciyes Üniv.	1166	830	567	933		801	686				6
12	Dokuz Eylül Üniv.	1065	889	619	942			715	954			6
13	Marmara Üniv.	1296	895	627	888		801			648		6
14	Yıldız Teknik Üniv.	1235	929	600	718		801			731		6
15	Sabancı Üniv.	1006	1250	591		466	325			429		6

Tablo 23. URAP 2017-2018 Yılları Sıralaması

Üniversite	Türkiyedeki Yeri	Dünyadaki Yeri
1 URAP DÜNYA (Dünya Sıralaması)		
Istanbul Üniv	1	515
Orta Dogu Teknik Üniv	2	528
Hacettepe Üniv	3	546
Istanbul Teknik Üniv	4	552
Ege Üniv	5	600
Ankara Üniv	6	618
Gazi Üniv	7	648
Bogazici Üniv	8	671
Erciyes Üniv	9	830
Ihsan Dogramaci Bilkent Üniv	10	865
Dokuz Eylul Üniv	11	889
Marmara Üniv	12	895
Selcuk Üniv	13	902
Yildiz Teknik Üniv	14	929
Ataturk Üniv	15	963
Koc Üniv	16	998
Firat Üniv	17	1020
Cukurova Üniv	18	1036
Akdeniz Üniv	19	1090
Suleyman Demirel Üniv	20	1091
Karadeniz Teknik Üniv	21	1102
Uludag Üniv	22	1157
Anadolu Üniv	23	1246
Sabancı Üniv	24	1250
Ondokuz Mayıs Üniv	25	1266

Tablo 24. 2017-2018 URAP dünya sıralamasında ilk 2500'de en fazla üniversitesi olan ülkelerin ilk 100, ilk 500, ilk 1000 ve ilk 2500'e giren üniversitelerinin sayıları

Ülke	İlk 100	İlk 500	İlk 1000	İlk 2500
Çin	9	54	123	376
A.B.D.	36	114	192	368
Japonya	2	15	44	152
Hindistan	-	1	18	125
Fransa	5	22	47	93
İngiltere	6	26	47	87
Türkiye	-	-	15	86
Brezilya	1	7	20	73
Güney Kore	1	12	32	69
Almanya	5	39	53	67
İtalya	2	25	45	66
İspanya	1	16	39	60
Tayvan	1	7	16	54
Polonya	-	3	18	51
Kanada	5	19	28	51
Avustralya	5	22	28	39

Bu süreçte siyasi iktidar tarafından yeni üniversitelerin kurulması ya da köklü üniversitelerin bölünmesi gündeme getirilmektedir.

Yeni kurulan üniversitelerin başlıca sorunları şu şekilde sıralanabilir.

- Eğitici sayısı, niteliği ve eğitim kalitesi
- Öğrenci sayısı ve hızla İkinci Öğretime geçiş
- Fiziki imkanlar ve derslik, laboratuvar, kütüphane altyapısı
- Uygulamaya dönük eğitim
- Sosyo-kültürel ve akademik faaliyetler
- İş yükü
- Maddi olanaklar

TMMOB, aşağıdaki gerekçelerle yeni üniversiteler açılması kararların gözden geçirilmesini istemektedir:

- Etkili bir planlama ile karar alınmamaktadır.
- Mevcut üniversitelere eş ve yeterli olanak sağlanmamaktadır.
- Ucuz maliyet anlayışı ve politik baskı gücünü kullanma yaklaşımı mevcuttur.
- Yeni üniversitelerin kuruluşu illerarası yarışma konusu yapılmaktadır.
- Yeni üniversiteler yeni kadrolaşma planlarının bir parçası olarak ele alınmaktadır.

TMMOB, son dönemde siyasi iktidar tarafından gündeme getirilen İstanbul Üniversitesi, Gazi Üniversitesi gibi köklü üniversitelerin bölünerek başka adlı ikinci üniversite kurulması tercihini de doğru bulmamaktadır.

Tablo 20. TBMM Gündeminde Bulunan Yeni Üniversitelerin Açılmasına İlişkin Yasa Teklifleri, Aralık 2017

TEKLİF	GELİŞ TARİHİ	ADI VE YERİ	İLİ	NİTELİK	DURUM
Mahmut TANAL (CHP)	29.02.2016	Türkan Saylan Üniversitesi	İSTANBUL	DEVLET	Komisyonunda Mühendislik Fakültesi Mimarlık Fakültesi
					Güzel Sanatlar Fakültesi
					Orman Fakültesi
					Su Ürünleri Fakültesi
					Ziraat Fakültesi
Metin Lütü BAYDAR (CHP)	08.03.2016	Eğitim Bilimleri Üniversitesi	ANKARA	DEVLET	Komisyonunda -
İsmet YILMAZ ve Arkadaşları (AKP)	06.04.2016	Sivas Teknik Üniversitesi	SIVAS	DEVLET	Komisyonunda Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi
					Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
Nurhayat ALTACA AYIŞOĞLU (CHP)	08.12.2016	Dağ Biriik Üniversitesi	BURSA	DEVLET	Komisyonunda Tarım ve Hayvancılık Fakültesi Süt ve Süt Ürünleri Fakültesi
					Orman ve Orman Ürünleri Fakültesi
					Maden Fakültesi
Nurhayat ALTACA AYIŞOĞLU (CHP)	08.12.2016	Göi Üniversitesi	BURSA	DEVLET	Komisyonunda Mimarlık Fakültesi Orman ve Orman Ürünleri Tasarım Fakültesi
					Su Ürünleri Fakültesi
					Ziraat Fakültesi

Nurhayat ALTACA AYIŞOĞLU (CHP)	08.12.2016	İnegöl Üniversitesi	BURSA	DEVLET	Komisyonunda	İnşaat Mühendisliği Fakültesi
						Makine Mühendisliği Fakültesi
						Orman Mühendisliği Fakültesi
						Tekstil Mühendisliği Fakültesi
						Güzel Sanatlar Fakültesi
Nurhayat ALTACA AYIŞOĞLU (CHP)	08.12.2016	Mustafakemalpaşa Karacabey Üniversitesi	BURSA	DEVLET	Komisyonunda	Gıda Bilimleri ve Mühendisliği Fakültesi
						Maden Fakültesi
						Su Ürünleri Fakültesi
						Ziraat Fakültesi
Nurhayat ALTACA AYIŞOĞLU (CHP)	08.12.2016	Gemlik Üniversitesi	BURSA	DEVLET		Gemi İnşa Mühendisliği Fakültesi
						Su Ürünleri Fakültesi
Gaye USLUER (CHP)	12.12.2016	Eskişehir Teknoloji Üniversitesi	ESKİŞEHİR	DEVLET	Komisyonunda	Mühendislik Fakültesi
						Havacılık ve Uzay Bilimleri Fakültesi
Ceyhan İRGİL (CHP)	16.05.2017	İnegöl Üniversitesi	BURSA	DEVLET	Komisyonunda	Bilgisayar ve Bilişim Sistemleri Mühendisliği
						Tekstil Mühendisliği Fakültesi
						Makine Mühendisliği Fakültesi
Ceyhan İRGİL (CHP)	16.05.2017	Gemlik Üniversitesi	BURSA	DEVLET	Komisyonunda	Bilgisayar ve Bilişim Sistemleri Mühendisliği
						Orhangazi Zeytinlik ve Tarım Teknolojisi Fakültesi
						Denizcilik Fakültesi
Aylin NAZLIAKA (Bağımsız)	16.05.2017	Zübeyde Hanım Üniversitesi	ANKARA	DEVLET	Komisyonunda	Mühendislik Fakültesi

Yıllara Göre Karşılaştırmalı Mevcut Durum Analizi

22 Aralık 2017 itibarıyla **ülkemizdeki toplam üniversite sayısı**, KKTC Üniversiteleri ve Özel Statülü Üniversiteler hariç 186 adettir. YÖK sayfasındaki 184 sayısının **içinde 2017 yılında kurulan Türk-Japon Bilim ve Teknoloji Üniversitesi** ile Lokman Hekim Üniversitesi yer almamaktadır.

Ülkemizde, 2017-18 öğretim yılında, 112'i devlet, 67'si vakıf, 5'i Vakıf Meslek Yüksek Okulu olmak üzere eğitim veren toplam 184 üniversite bulunmaktadır. Bu üniversiteler bünyesinde 1665 fakülte, 466 yüksekokul ve 963 meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Akademik birimler bünyesinde, 12418 **yüksek lisans**, **5335** doktora programı yer almaktadır (Tablo 25).

Tablo 25. Türkiye'deki Akademik Birimler (06.12.2017 tarihi itibarıyla).

AKADEMİK BİRİMLER	DEVLET ÜNİVERSİTESİ	VAKIF ÜNİVERSİTESİ	VAKIF MESLEK YÜKSEKOKULU	TOPLAM
ÜNİVERSİTE	112	67	5	184
FAKÜLTE	1248	417	0	1665
YÜKSEKOKUL	366	100	0	466
MESLEK YÜKSEKOKULU	860	98	5	963
ENSTİTÜ	471	202	0	673
ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ	2478	549	1	3028
BÖLÜM	14752	2867	85	17704
PROGRAM	16692	10543	622	27857
ANABİLİM DALI	29152	2185	0	31337
BİLİM DALI	7479	599	0	8078
YÜKSEKLİSANS PROGRAMI	10144	2274	0	12418
DOKTORA PROGRAMI	4873	462	0	5335
SANATTA YETERLİLİK PROGRAMI	119	13	0	132

Kaynak; YÖK İstatistikleri, 18 Aralık 2017, <https://istatistik.yok.gov.tr/>

Mevcut 186 adet üniversite dışında, birer yükseköğrenim kurumu olan Kara Harp

Okulu, Hava Harp Okulu, Deniz Harp Okulu, Gülhane Askeri Tıp Akademisi ve Polis Akademisi; Kıbrıs Amerikan Üniversitesi, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kıbrıs İlim Üniversitesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Girne Üniversitesi, Girne Amerikan Üniversitesi, Lefke Üniversitesi, Lefke Avrupa Üniversitesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Yakın Doğu Üniversitesi, Akdeniz Karpaz Üniversitesi; özel statü ile YÖK tarafından tanınan Hoca Ahmet Yesevi Türk-Kazak Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ÖSYM kapsamında öğrenci almaktadır.

Aktif olan 184 üniversitenin 59 adeti vakıf, 109 adeti devlet olmak üzere toplam 168 adetinde, adları 46 adet değişik fakültede mühendislik, mimarlık, şehir planlama eğitimi verilmektedir. 2311 bölüm aktif, 241 bölüm ise halen pasiftir.

Ülkemizdeki akademik birimlerin ve programları sayısı yıllara göre olduğu gibi aylara göre oldukça değişkenlik içermektedir. Aylık değişimlere son örnek Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Türkiye'deki Akademik Birimlerin Sürekli Değişen Yapısı.

TÜR	15.08.2017				21.12.2017			
	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam	Devlet	Vakıf	Vakıf MYO	Toplam
ÜNİVERSİTE	114	65	6	185	112	67	5	184
FAKÜLTE	1239	412	0	1651	1249	417	0	1666
YÜKSEKOKUL	367	100	0	467	366	100	0	466
MYO	862	96	6	964	863	98	5	966
ENSTİTÜ	478	197	0	675	471	202	0	673
ARŞ. UYG. MRKZ.	2438	526	8	2972	2485	552	1	3038
BÖLÜM	14710	2850	105	17665	14817	2871	85	17773
PROGRAM	16661	10467	728	27856	16688	10545	622	27855
A.B.D	27559	2155	0	29714	29268	2194	0	31462
B.D	7480	599	0	8079	7479	600	0	8079
YÜKSEKLİSANS PROGRAMI	10138	2236	0	12374	10157	2277	0	12434
DOKTORA PROGRAMI	4838	456	0	5294	4878	464	0	5342
SANATTA YETERLİLİK PROGRAMI	118	12	0	130	119	13	0	132

Kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin Devlet tarafından

kanunla kurulması öngören 1982 Anayasasının 130. Maddesine göre, “Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.” Ancak, Anayasanın bu hükmüne karşın uygulama tümüyle dengesiz dağılım üzerine kurulmuştur.

Bölgelere göre üniversitelerin sayısı ve dağılımına bakıldığında, Marmara Bölgesi öne çıkmaktadır (Tablo 27). Ülkemizdeki tüm Vakıf MYO’ların bu bölgede olması da dikkat çekicidir.

Tablo 27. Üniversitelerin Bölgelere Göre Dağılımı, 20 Aralık 2017

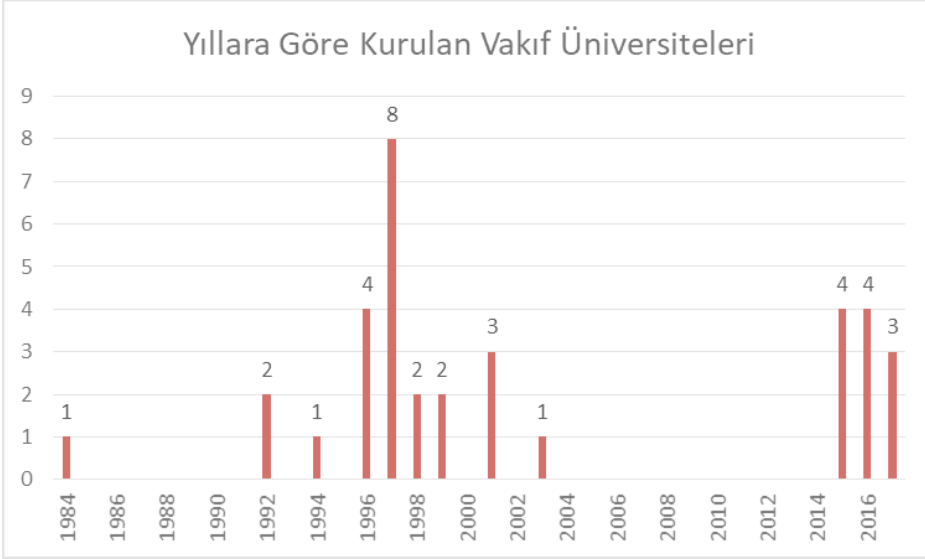
BÖLGELER	DEVLET	VAKIF	VAKIF MYO	TOPLAM
AKDENİZ	11	5	0	16
DOĞU ANADOLU	15	0	0	15
EGE	13	2	0	15
GÜNEYDOĞU ANADOLU	9	2	0	11
İÇ ANADOLU	22	15	0	37
KARADENİZ	18	1	0	19
MARMARA	24	42	5	71
TOPLAM	112	67	5	184

Üniversitelerin illere göre sayısı ve dağılımına bakıldığında, büyükşehirler ve özellikle İstanbul ili öne çıkmaktadır (Tablo 28).

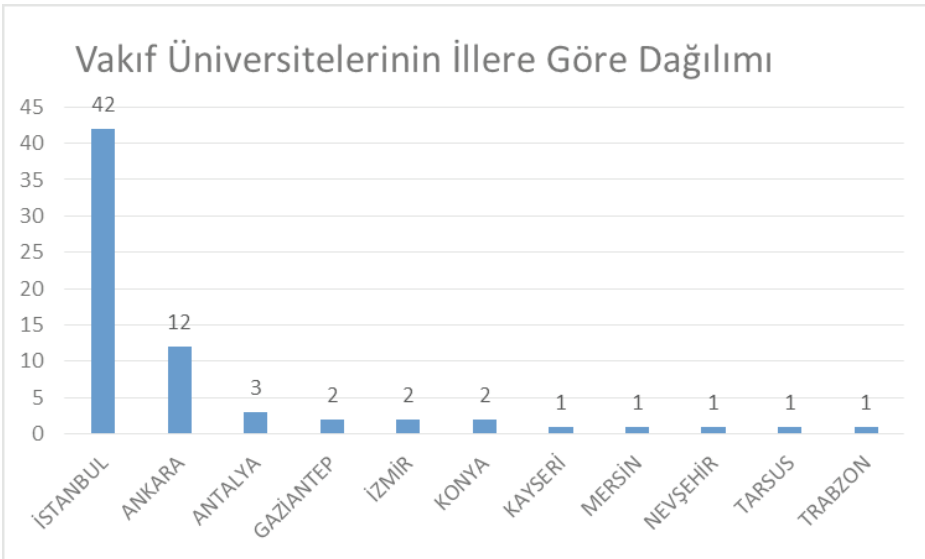
Tablo 28. Üniversitelerin İllere Göre Dağılımı, 20 Aralık 2017

İL	DEVLET	VAKIF	VAKIF MYO	TOPLAM
ADANA	2	0	0	2
ANKARA	7	11	0	18
ANTALYA	2	3	0	5
İSTANBUL	11	42	4	57
İZMİR	6	2	0	8
BURSA	2	0	1	3
GAZİANTEP	1	2	0	3
KONYA	2	2	0	4
KAYSERİ	2	1	0	3
MERSİN	1	2	0	3
NEVŞEHİR	1	1	0	2
TRABZON	1	1	0	2
BALIKESİR	2	0	0	2
ERZURUM	2	0	0	2
ESKİŞEHİR	2	0	0	2
HATAY	2	0	0	2
KOCAELİ	2	0	0	2
DİĞER İLLER	1	0	0	64
TOPLAM	112	67	5	184

Özellikle Marmara Bölgesi ve büyük metropollerde yoğunlaşan Vakıf Üniversiteleri ve Vakıf MYO'ların "özel üniversite" ve "eğitimin ticarileştirilmesi" kapsamında irdelenmesi gerekmektedir.

Grafik 3. Yıllara Göre Kurulan Vakıf Üniversiteleri

Yıllara göre kurulan vakıf üniversitelerini gösteren Grafik 3 ile vakıf üniversitelerinin illere göre dağılımını gösteren Grafik 4'e bakıldığında; ülke düzeyine dengeli yayılım kaygısı yerine müşteri bulabilecekleri yerler kaygısının ön plana çıktığı görülecektir.

Grafik 4. Vakıf Üniversitelerinin İllere Dağılımı

Vakıf üniversitelerinin finansmanı iki kaynak ile gerçekleştirilmektedir: Kurucu vakıf tarafından aktarılan kaynak ve öğrenci harç ücretleri. **Üniversitenin en önemli finansörünün kurucu vakıf olması; öğrenim ücretlerinden elde edilen gelirin** ikincil olması beklenmektedir. Yükseköğretim kurumlarının bütçesinin hangi kaynaklardan oluştuğunun kurumun akademik niteliği ile doğrudan ilişkisi olduğu söylenebilir. Elimizde vakıf üniversitelerinin bütçelerine ilişkin ayrıntılı güncel veriler bulunmamaktadır. Ancak, daha önce YÖK tarafından hazırlanan bir çalışma, vakıf üniversitelerinin bütçesinin oluşmasında öğrenim ücretlerinin oranını vermektedir (Tablo 29). Öğrenim ücretlerinden elde edilen gelirin kurumun toplam gelirine oranı %21 ile %95 aralığı ile **üniversiteden üniversiteye önemli oranda farklılaşmaktadır**. Genellikle oranın % 50 den fazla olması vakıf üniversitelerini fiilen müşteri üniversitesi kategorisine sokmaktadır.

2017’de Vakıf Üniversitelerinde en yüksek kontenjanlı ilk 10 lisans programı sırası **şöyledir:**

1. Hukuk
2. Psikoloji
3. Mimarlık
4. İşletme
5. Endüstri Mühendisliği
6. İnşaat Mühendisliği,
7. Bilgisayar Mühendisliği
8. Elektrik-Elektronik Mühendisliği
9. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
10. Beslenme ve Diyetetik

Tablo 29. Vakıf Üniversitelerinin 2005 Yılı Gelirleri Analizi.

Üniversite Adı	Toplam Gelir (YTL)	Eğitim Öğretim Hizmet Hasılatları (YTL)	Öğrenci Gelirlerinin Toplam Gelire Oranı (%)
TOBB Ek. ve Tek. Üniv.	12,865,522.24	2,705,092.46	21.03
Sabancı Üniv.	85,339,721.00	22,914,242.00	26.85
Ufuk Üniv.	7,791,728.20	3,151,036.41	40.44
Fatih Üniv.	54,793,814.00	24,000,414.00	43.08
Bilkent Üniv.	176.368.91,00	83,107,424.00	47.12
Maltepe Üniv.	22,231,383.42	10,968,309.36	49.34
Koç Üniv.	61,773,957.04	33,896,130.17	54.87
Başkent Üniv.	71,619,904.99	48,447,349.47	67.65
Yeditepe Üniv.	166,417,903.71	138,216,943.93	83.05
Kadir Has Üniv.	28,188,117.00	23,537,825.00	83.50
İstanbul Ticaret Üniv.	28,439,933.98	24,038,418.59	84.52
İstanbul Kültür Üniv.	37,508,508.00	31,821,745.00	84.84
Beykent Üniv.	27,804,076.00	24,218,903.00	87.11
Çağ Üniv.	10,063,079.87	8,803,868.33	87.49
Işık Üniv.	18,019,619.00	15,801,709.00	87.69
Yaşar Üniv.	6,937,660.44	6,235,129.95	89.87
Haliç Üniv.	14,770,174.84	13,373,832.73	90.55
İzmir Ekonomi Üniv.	29,372,704.42	26,791,531.18	91.21
Okan Üniv.	5,759,815.00	5,282,841.00	91.72
İstanbul Bilgi Üniv.	61,179,272.08	56,177,687.35	91.82
Doğuş Üniv.	13,932,168.00	12,840,940.00	92.17
Çankaya Üniv.	19,295,378.00	17,879,111.00	92.66
Bahçeşehir Üniv.	25,097,303.65	23,264,849.90	92.70
Atılım Üniv.	20,299,903.29	19,388,730.77	95.51

2017-18 döneminde Vakıf Üniversitelerinde kontenjan değişikliği ile ön plana çıkan lisans programlarının başında 1.146 kontenjan artışı ile % 432,4 büyüyen İç Mimarlık/iç Mimarlık ve Çevre Tasarımı gelmektedir. Kuruluş maliyet oranı düşük bölümlerde 342 kontenjan artışı ile % 194,3 büyüyen Endüstri Ürünleri Tasarımı, 255 kontenjan artışı ile % 56,9 büyüyen Yazılım Mühendisliği, yüksek büyüme oranları ve kontenjan artışları ile dikkati çekmektedir.

Bu veriler, vakıf üniversitelerinin yasal olmasa da fiilen özel üniversitelere dönüştüğünü göstermektedir.

Yıllara göre akademik personel sayısına baktığımızda; 1984 yılında 20.333 olan toplam personelin 2017 yılında 155.024 adete **yükseldiği** görülmektedir (Tablo 30)

Yıllara göre akademik personel sayılarındaki dikkat çekici sıçramalar, özellikle çok sayıda üniversite ve fakültenin açıldığı dönemlere denk gelmektedir.

Ayrıca, akademik personelin sayısı ve niteliğinin bölgeler ve illere göre çok büyük farklılıklar içerdiği de önemli bir sorun alanıdır.

Tablo 30. Yıllara Göre Akademik Personel Sayısı

	1984	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2017
Profesör	1.823	4.433	5.831	8.239	11.220	14.379	20.879	23.586
Doçent	2.596	2.181	3.445	4.774	5.229	7.637	14.140	14.304
Yardımcı Doçent	2.407	3.555	5.414	9.118	14.219	19.537	33.323	36.035
Öğretim Görevlisi	3.840	4.651	5.733	9.277	12.573	14.789	20.184	20.513
Okutman	1.119	2.718	3.575	5.302	5.800	7.609	10.239	9.924
Uzman	576	948	1.433	2.262	2.231	2.931	3.761	3.836
Araştırma Görevlisi	7.908	12.681	17.644	25.162	28.261	35.765	45.399	46.076
Çevirici	64	12	17	19	15	18	22	21
Eğt. Öğr. Plan.	-	11	11	16	7	17	21	21
Öğretim Görevlisi Doktora	-	-	-	-	-	-	-	708
Toplam	20.333	31.190	43.103	64.169	79.555	102.682	147.969	155.024

Akademik personelin cinsiyete göre dağılımına bakıldığında; **öğretim elemanlarının % 43'ü kadın, % 57'si erkektir. Kadın oranı profesör düzeyinde % 30, Yardımcı Doçent düzeyinde % 40, Araştırma Görevlisi düzeyinde % 50'dir** (Tablo 31).

Tablo 31. 2016-2017 Yıllarında Akademik Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı.

	Tüm Akademik Birimler (Eylül 2016 Yılı itibarıyla)			Tüm Akademik (18.12.2017 itibarıyla)		Birimler Toplam
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Profesör	15.790	6.626	22.416	16.263	7.323	23.586
Doçent	9.738	5.285	15.023	8.862	5.442	14.304
Yardımcı Doçent	21.087	14.214	35.301	20.818	15.217	36.035
Öğretim Görevlisi	11.820	9.123	20.943	11.488	9.025	20.513
Okutman	3.954	6.341	10.295	3.673	6.251	9.924
Uzman	1.968	1.897	3.865	1.935	1.901	3.836
Araştırma Görevlisi	23.757	23.616	47.373	22.895	23.181	46.076
Çevirici	7	14	21	8	13	21
Eğt. Öğr. Plan.	9	10	19	10	11	21
Öğretim Görevlisi Doktora	-	-	-	363	345	708
Toplam	88.130	67.126	155.256	86.315	68.709	155.024

Akademik personelin meslek alanlarımızdaki gruplandırmalara göre sayısına baktığımızda Mühendislik alanının ön planda olduğu görülmektedir. (Tablo 32)

Türkiye’de mühendislik fakültelerindeki akademik personelin toplam öğretim elemanı içindeki payı 2010’lu yıllarda % 12-13 arasında değişmektedir.³¹

Öğrenci sayılarını yıllara göre incelediğimizde; 1983-84 yıllarında 335.165, 1993-94 yıllarında 1.122.861, 2001-02 yıllarında 1.656.018 olan öğrenci sayısının 2016-2017 yıllarında 7.198.987 adete çıktığı görülecektir. (Tablo 33, Grafik 5)

Tablo 32. YÖK AKADEMİK Akademik Unvan Arama Portalına Göre 2017-2018 Yıllarında Meslek Alanlarımızdaki Akademik Personelin Dağılımı

	ZİRAAT, ORMAN, SU ÜRÜNLERİ	MÜHENDİSLİK	MİMARLIK, PLANLAMA, TASARIM	TOPLAM
PROFESÖR	1308	3024	273	4605
DOÇENT	585	1823	258	2666
YARDIMCI DOÇENT	1112	4346	600	6058
ÖĞRETİM GÖREVLİSİ	222	1202	121	1545
OKUTMAN	2	20	0	22
UZMAN	48	192	12	252
ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ	676	3017	444	4137
ÖĞR. GÖREVLİSİ (DR)	0	21	9	30
TOPLAM	3953	13645	1717	19315

Öğrencilerin cinsiyet dağılımına bakıldığında; 2016-17 döneminde toplam öğrencilerin % 54'ü erkek, % 46'sı kadındır (Tablo 34).

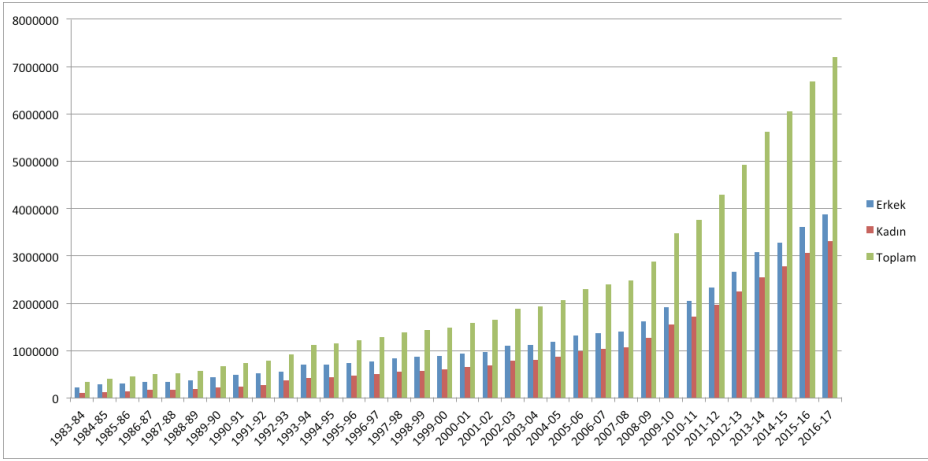
Tablo 34. Üniversitelerdeki Öğrenci Sayısı, 2016-17

	Erkek	Kadın	Toplam
TOPLAM	3886107	3312880	7198987
ÖNLİSANS	1335771	1220155	2555926
ÖRGÜN ÖĞRETİM	450293	316892	767185
İKİNCİ ÖĞRETİM	228880	113561	342441
UZAKTAN ÖĞRETİM	20149	13760	33909
AÇIK ÖĞRETİM	636449	775942	1412391
LİSANS	2202339	1869240	4071579
ÖRGÜN ÖĞRETİM	843817	877470	1721287
İKİNCİ ÖĞRETİM	245742	182137	427879
UZAKTAN ÖĞRETİM	11816	16191	28007
AÇIK ÖĞRETİM	1100964	793442	1894406
YÜKSEK LİSANS	294397	185818	480215
ÖRGÜN ÖĞRETİM	232681	168087	400768
İKİNCİ ÖĞRETİM	36160	13323	49483
UZAKTAN ÖĞRETİM	25556	4408	29964
DOKTORA	53600	37667	91267
ÖRGÜN ÖĞRETİM	53600	37667	91267

Tablo 34'de görüleceği üzere, öğrenim düzeyi arttıkça, kadın öğrenci oranı azalmaktadır. Önlisans düzeyindeki öğrencilerin % 48'ini kadınlar oluştururken, bu oran doktora düzeyinde eğitim gören öğrencilerde % 41'e düşmektedir. Bu sonuçlarda kadınların evlilik ve iş hayatına atılma gibi nedenlerle eğitimlerini sürdürmekten vazgeçmelerinin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Tablo 33. Üniversitelerdeki Okuyan Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi.

YILLAR	Okuyan Önlisans				Okuyan Lisans				Okuyan Yüksek Lisans				Okuyan Doktora				Genel Toplam			
	Erkek	Kadın	Toplam	Oran	Erkek	Kadın	Toplam	Oran	Erkek	Kadın	Toplam	Oran	Erkek	Kadın	Toplam	Oran	Erkek	Kadın	Toplam	Oran
1983-84	23853	10657	34510	189797	97463	287260	5974	3085	9059	2942	1394	4336	222566	112599	335165					
1984-85	31743	12259	44002	240625	11111	351736	7462	3753	11215	3717	1860	5577	283547	128983	412530					
1985-86	36368	15841	52209	266734	12811	394845	8254	4031	12285	3625	1818	5443	314981	149801	464782					
1986-87	37532	17770	55302	283092	143206	426298	9209	4869	14078	4362	2340	6702	334195	168185	502380					
1987-88	40483	18247	58730	286922	149529	456451	10962	5822	16884	5073	2659	7732	343440	176357	519797					
1988-89	46408	19973	66381	317162	168175	485337	11647	6524	18171	5772	3115	8887	380989	197787	578776					
1989-90	43982	17660	61642	375920	198267	574187	14390	8066	22456	6853	3740	10593	441145	227733	668878					
1990-91	50135	20666	70801	409243	215666	624909	15855	9151	25006	7555	4150	11705	482788	249633	732421					
1991-92	53413	22415	75828	437908	235114	673022	18107	10635	28742	7814	4406	12220	517242	272570	789812					
1992-93	52728	40958	93686	472856	313318	786174	20747	12695	33442	8958	4991	13949	555289	371962	927251					
1993-94	70369	34694	105063	597927	369322	967249	22150	13647	35797	9462	5290	14752	699908	422953	1122861					
1994-95	82676	43202	125878	589444	380748	970192	26032	14980	41012	10324	5701	16025	708476	444631	1153107					
1995-96	95497	53496	148993	601986	399160	1001146	32310	17583	49893	11765	7906	19671	741558	478145	1219703					
1996-97	105229	62905	168134	627374	417657	1045031	33499	17821	51320	12598	6829	19427	778700	505212	1283912					
1997-98	120976	71350	192326	672521	457498	1130019	32121	17002	49123	13018	6978	19996	838636	552828	1391464					
1998-99	126235	76488	202723	697166	474568	1171734	33322	17657	50979	13255	7112	20367	869978	575825	1445803					
1999-00	134106	83652	217758	703020	491470	1194490	35109	18438	53547	12657	6886	19543	884892	600446	1485338					
2000-01	159546	103103	262649	747129	550260	1260960	42802	22266	65068	14005	7734	21739	936721	650317	1587038					
2001-02	160778	93193	239271	733836	527124	1260960	47088	26378	73466	14406	8108	22514	968169	687849	1656018					
2002-03	208473	115498	323971	827697	628063	1455760	49713	32564	82277	14510	8666	23176	1100393	784791	1885184					
2003-04	225101	119883	344984	835475	640535	1476010	52422	37635	90057	15188	9647	24835	1128186	807700	1935886					
2004-05	247387	137069	384456	873365	685174	1558539	52890	39676	92566	16404	10931	27335	1190046	872850	2062896					
2005-06	277705	163309	441014	953680	760410	1714090	64979	46835	11814	19696	12807	32503	1316060	983361	2299421					
2006-07	301158	181050	482208	989169	793559	1782728	62375	46308	108683	19881	18300	33711	1372583	1034747	2407330					
2007-08	315013	187609	502622	1025550	830715	1843265	57002	47026	104028	19885	14994	34879	1404450	1080344	2484794					
2008-09	340091	208604	548695	1195577	987556	2183133	57325	51956	102821	19720	15949	35669	1612713	1264065	2876778					
2009-10	368003	229552	597555	1457167	1145716	2732418	73327	63872	137199	25013	19355	43568	1923510	1554430	3477940					
2010-11	370380	224672	595052	1594094	1410438	3004532	67037	58653	125690	23825	19113	42938	2055336	1712876	3768212					
2011-12	410883	251376	662259	1800764	1620903	3421667	94772	73384	168156	29385	22083	49358	2335804	1967746	4303550					
2012-13	464440	291349	755789	2042466	1848334	3980800	124933	92655	217588	34200	25563	59763	2666039	2257901	4923940					
2013-14	977401	825571	1802972	4859414	3405340	6204680	192970	139500	332470	45559	32638	78297	3075444	2543635	5619079					
2014-15	1062823	950939	2013762	5167703	3661097	8828800	200597	141504	342101	45535	32688	78223	3276658	2786228	6062886					
2015-16	1198343	1087063	2285406	5167737	3900601	9067338	249498	167586	417084	50392	35702	86094	3621517	3067668	6689185					
2016-17	1335771	1220155	2555926	5722339	4071579	9797918	294397	185818	480215	53600	37667	91267	3886107	3312880	7198987					

Grafik 5. Üniversitelerdeki Okuyan Öğrenci Sayısının Yıllara Göre Değişimi

1993-94 Eğitim-Öğretim yılında “Paralı gece öğretimi” de denilen “İkinci Öğretim”e başlanmıştır. Daha düşük puanla öğrenci alan uygulama, gerek kontenjan sayısını artırması, gerekse eğitimin niteliği boyutunda önemli bir sorun alanı olmaya devam edecektir.

Engelli öğrenci sayılarına baktığımızda engelli öğrencilerin çok büyük oranda Devlet üniversitelerine yerleştiği görülmektedir. (Tablo 35)

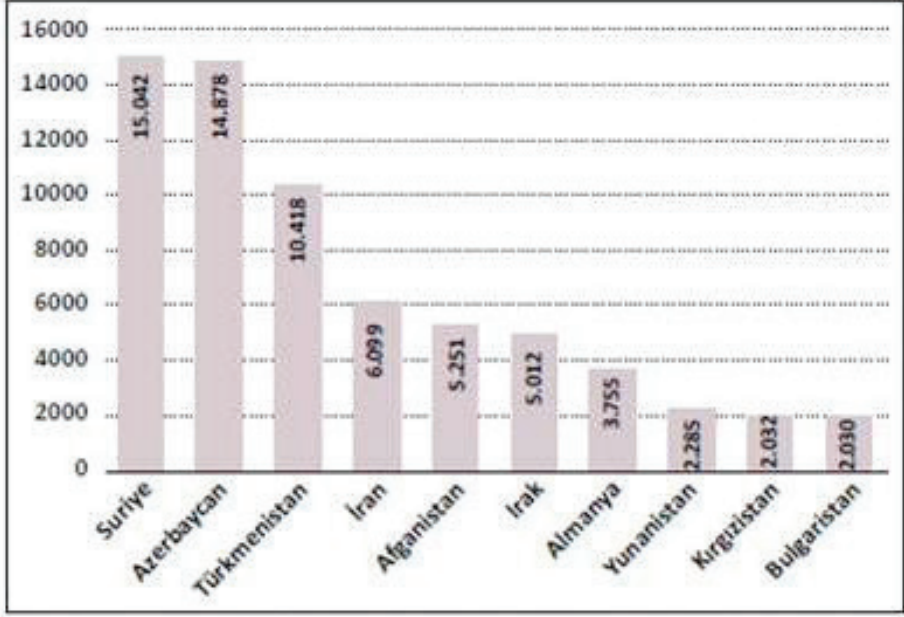
Tablo 35. Üniversitelerdeki Engelli Öğrenci Sayısı

		KADIN	ERKEK	TOPLAM
2013-14	DEVLET	23.767	34.556	58.323
	VAKIF	430	415	845
	VAKIF MYO	7	6	13
	TOPLAM	24.204	34.977	59.181
2016-17	DEVLET	12.242	26.683	38.925
	VAKIF	498	564	1.062
	VAKIF MYO	19	16	35
	TOPLAM	12.759	27.263	40.022

Not: Toplamlara Açık Öğretim ve Uzaktan Öğretim öğrencileri dahildir.

YÖK 2016-17 yılı istatistiklerine göre Ülkemize en fazla öğrenci gönderen 10 ülke ve Ülkemizde öğrenim gören yabancı uyrukluları arasında yakın coğrafya ülkeleri ön plandadır. (Grafik 6)

Grafik 6. Ülkemize en fazla öğrenci gönderen 10 ülke ve öğrenci sayıları, 2016-17, YÖK

Üniversitelerimizde % 59'u lisans, % 34'ü ön lisans düzeyinde olmak üzere 7 milyona yakın öğrencinin eğitim görmektedir. İlk ve orta öğretimdeki yaklaşık 18 milyon öğrenci sayısı da dikkate alındığında Türkiye'de 25 milyon öğrenci bulunmaktadır.

Üniversite sınavlarına girmek üzere 2 milyonun üzerinde aday başvurmuştur. 2017 yılında 2.265.844 aday başvuru yapmış, 825.397 aday yerleştirilmiştir. 2017 yılında başvuran adayların %42,39'unu son sınıf düzeyindeki adaylar oluşturmaktadır. Yerleştirilen adayların %51,24'ü lisans düzeyinde yerleşmişken, açık öğretime yerleştirilen adayların oranı %15,64 olmuştur (Tablo 36).

Tablo 36. Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayıları.

Başvuranın Durumu	YIL	ÖSYS'ye Başvuran Aday		Yerleşen Aday Sayısı							
		Lisans		Önlisans		A.Ö.F.		Toplam			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Son Sınıf Düzeyinde	2013	800.038	41,57	191.502	49,64	165.004	57,57	38.535	18,76	395.041	45,00
	2014	839.998	40,27	202.083	50,87	186.028	55,30	34.008	18,03	422.119	45,77
	2015	891.090	41,90	227.190	54,39	206.500	56,23	42.189	21,29	475.879	48,36
	2016	950.156	42,11	230.720	54,48	203.871	55,28	32.930	19,41	467.521	48,61
	2017	960.410	42,39	208.036	49,19	107.576	39,36	19.701	15,26	335.313	40,62
Önceki Yıllarda Yerleşmemiş	2013	606.266	31,50	153.604	39,81	81.979	28,60	97.473	47,46	333.056	37,94
	2014	635.164	30,45	150.245	37,82	99.238	29,50	87.942	46,62	337.425	36,59
	2015	630.635	29,65	150.975	36,14	104.453	28,44	89.087	44,96	344.515	35,01
	2016	633.187	28,06	138.379	32,68	97.324	26,39	63.683	37,55	299.386	31,13
	2017	632.722	27,92	163.120	38,57	98.109	35,89	52.606	40,75	313.835	38,02
Daha Önce Yerleşmiş	2013	374.875	19,48	28.666	7,43	27.020	9,43	38.274	18,64	93.960	10,70
	2014	437.766	20,98	29.373	7,39	34.770	10,34	37.377	19,81	101.520	11,01
	2015	403.640	18,98	23.868	5,71	35.055	9,55	37.878	19,12	96.801	9,84
	2016	441.543	19,57	30.567	7,22	41.251	11,19	40.772	24,04	112.590	11,71
	2017	442.542	19,53	29.025	6,86	42.798	15,66	31.887	24,70	103.710	12,56
Bir Yükseköğretim Mezununu	2013	89.591	4,66	9.069	2,35	7.001	2,44	12.332	6,00	28.402	3,24
	2014	121.647	5,83	12.602	3,17	10.626	3,16	13.505	7,16	36.733	3,98
	2015	156.391	7,35	14.285	3,42	16.284	4,43	16.057	8,10	46.626	4,74
	2016	184.585	8,18	21.287	5,03	21.094	5,72	20.318	11,98	62.699	6,52
	2017	193.715	8,55	19.609	4,64	20.411	7,47	17.366	13,45	57.386	6,95
Yükseköğretimden Kaydı Silinmiş	2013	53.780	2,79	2.954	0,77	5.618	1,96	18.753	9,13	27.325	3,11
	2014	51.540	2,47	2.913	0,73	5.745	1,71	15.820	8,39	24.478	2,65
	2015	44.914	2,11	2.396	0,57	4.944	1,35	12.929	6,53	20.269	2,06
	2016	46.906	2,08	2.526	0,60	5.230	1,42	11.912	7,02	19.668	2,04
	2017	34.455	1,52	3.156	0,75	4.448	1,63	7.549	5,85	15.153	1,84
Toplam	2013	1.924.550	100,0	385.795	43,95	286.622	32,65	205.367	23,40	877.784	100,0
	2014	2.086.115	100,0	397.216	43,07	336.407	36,48	188.652	20,46	922.275	100,0
	2015	2.126.684	100,0	417.714	42,45	367.236	37,32	198.140	20,13	984.090	100,0
	2016	2.256.377	100,0	423.479	44,03	368.770	38,34	169.615	17,63	961.864	100,0
	2017	2.265.844	100,0	422.946	51,24	273.342	33,12	129.109	15,64	825.397	100,0

2017 yılında üniversitelerinin lisans programlarının doluluk oranı önceki yıllara göre azalarak %89,27 olmuştur. Aynı yıl devlet üniversitelerinin lisans programlarının doluluk oranının ise %92,78 olduğu görülmektedir. Ön lisans programlarının doluluk oranlarındaki azalış ise ciddi boyutlarda gerçekleşmiştir. 2017 yılında devlet üniversitelerinin lisans programlarına yerleşenler, üniversitelerin lisans programlarına yerleşenlerin %81,97'sini oluşturmuştur. Ön lisans programına yerleşenlerin %79,91'i devlet üniversitelerine yerleşmiştir. (Tablo 37)

Tablo 37. Yerleştirme Sonuçları.

Üniversiteler	Yıl	Lisans				Ön Lisans			
		Kontenjan	Yerleşen	Doluluk %	Pay %	Kontenjan	Yerleşen	Doluluk %	Pay %
Devlet Üniversitesi	2013	338.127	323.205	95,59	83,78	311.619	251.763	80,79	87,84
	2014	337.584	327.977	97,15	82,57	301.635	283.802	94,09	84,36
	2015	340.197	335.760	98,70	80,38	308.584	298.774	96,82	81,36
	2016	358.880	345.579	96,29	81,60	319.816	298.649	93,38	80,99
	2017	373.642	346.671	92,78	81,97	346.068	218.434	63,12	79,91
Vakıf Üniversitesi	2013	67.675	55.761	82,40	14,45	45.495	33.896	74,50	11,83
	2014	74.670	62.257	83,38	15,67	59.403	50.786	85,49	15,10
	2015	79.959	72.927	91,20	17,46	74.006	65.715	88,80	17,89
	2016	75.390	68.287	90,58	16,13	78.154	66.729	85,38	18,10
	2017	83.536	67.496	80,80	15,96	85.295	52.113	61,10	19,07
KKTC Üniversitesi	2013	14.244	6.008	42,18	1,56	2.464	921	37,38	0,32
	2014	13.701	6.156	44,93	1,55	3.647	1.769	48,51	0,53
	2015	14.278	8.097	56,70	1,94	4.565	2.662	58,31	0,54
	2016	12.958	8.642	66,69	2,04	3.318	1.990	59,98	0,54
	2017	14.890	8.054	54,09	1,90	5.441	2.741	50,38	1,00
Diğer Ülkeler	2013	1.932	821	42,49	0,21	50	42	84,00	0,01
	2014	1.945	826	42,47	0,21	50	50	100,00	0,01
	2015	2.050	930	43,37	0,22	100	85	85,00	0,02
	2016	1.790	971	54,25	0,23	74	26	35,14	0,01
	2017	1.699	725	42,67	0,17	100	54	54,00	0,02
Toplam	2013	421.978	385.795	91,43	100,00	359.628	286.622	79,70	100,00
	2014	427.900	397.216	92,83	100,00	364.735	336.407	92,23	100,00
	2015	436.484	417.714	95,70	100,00	387.255	367.236	94,83	100,00
	2016	449.018	423.479	94,31	100,00	403.378	368.770	91,42	100,00
	2017	473.767	422.946	89,27	100,00	436.904	273.342	62,56	100,00

Kaynak; ÖSYM

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) 2017 ÖSYS'de üniversitelere yerleştirme sayılarına ilişkin 10 Ağustos 2017 tarihinde yapılan ilk analiz sonrasında, tercih hakkı olmasına karşın bunu kullanmayan 852 bin adaya neden tercih yapmadıklarını sorduğu "YÖK Anketi 2017" çalışması, üniversitelerdeki sorunlarını da gözler önüne sermiştir.³²

Devlet üniversitesini tercih etmeme nedenlerini belirleyen faktörler; % 65,73 ile "öğrencinin istediği bölümler için puanının yeterli olmaması", % 27,39 ile "kazanma şansının olduğu bölümleri bitirince iş bulamayacağı kaygısı", % 13,23 ile "bazı üniversitelerdeki eğitimin kalitesi hakkındaki kaygılar"dır.

Vakıf üniversitesini tercih etmeme nedenlerini belirleyen faktörler ise; % 52,06 ile "öğrenim ücretlerinin yüksek olması", % 30,72 ile "istediği bölümler için puanının yeterli olmaması", % 13,37 ile "kazanma şansının olduğu bölümleri bitirince iş bulamayacağı kaygısı"dır.

Özetle; adaylar istihdam edilebilirliklerinin yüksek olduğu alanlarda öğrenim görmek istemektedirler. Bu anlaşılır ve doğru bir tercihtir. Üniversiteler arzı, bu tercihi dikkate alarak oluşturmalı, YÖK de kontenjan planlamasında buna daha çok dikkat etmelidir.

Öğrencilerin tercih ettikleri bölümler yıllara göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin 2005 yılında Elektrik-Elektronik Mühendisliği ön plana çıkarken 2015 yılında Mimarlık daha fazla tercih edilir olmuştur. (Tablo 38)

Tablo 38. Öğrencilerin İlk Tercih Ettikleri Bölümler.

SIRA	BÖLÜM	2005	2015
1	Öğretmenlik- Eğitim bilimleri	Hukuk	
2	Tıp	Tıp	
3	Hukuk	Psikoloji	
4	İşletme	Dış Hekimliği	
5	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	Mimarlık	
6	Uluslararası İlişkiler	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	
7	Bilgisayar Mühendisliği	Bilgisayar Mühendisliği	
8	Endüstri Mühendisliği	Hemşirelik	
9	İnşaat Mühendisliği	İnşaat Mühendisliği	
10	Makina Mühendisliği	Makina Mühendisliği	
11	İktisat	Beslenme ve Diyabetik	
12	Mimarlık	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	
13	Mütercim-Tercümanlık	İşletme	
14	Matematik	Endüstri Mühendisliği	
15	Müzik Eğitimi	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	

Yıllara göre mühendislik öğrencileri sayısına baktığımızda, 2013-14 döneminde 391.398 öğrenci mevcut iken bu sayı 2016-17 döneminde 473.850 adete çıkmıştır. Mühendislik öğrencilerinin toplam yüksek öğretim öğrenci sayısı içindeki payına baktığımızda ise, 2013-14 döneminde % 7 olan payın, 2016-17 döneminde % 6, 2017-18 döneminde % 6.1 e gerilediği görülmektedir.³³

Meslek alanlarımızda öğrenim düzeyleri ve yükseköğretim kurumlarının birimlerine göre yeni kayıt olan öğrenci sayıları, 2016-2017 **öğretim** dönemi itibarıyla Tablo 39'da verilmiştir. Öğrencilerin % 67'si erkek, % 33'ü kadın olup; % 87'si normal öğretime, %13'ü ikinci öğretime devam etmektedir.

ÖSYM 2017-18 Yılı Kontenjanlarının meslek alanlarımızla ilgili sayıları Tablo 40'da verilmiştir.

Tablo 39. Meslek Alanlarımızla İlgili Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı, 2016-2017

	Normal Öğretim			İkinci Öğretim			
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
1 ADLI BİLİŞİM MÜHENDİSLİĞİ PR.	27	28	55	25	9	34	
2 AĞAÇ İŞLERİ ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	8	3	11	0	0	0	
3 BALIKÇILIK TEKNOLOJİSİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	5	2	7	0	0	0	
4 BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ PR.	5,368	1,965	7,333	1,232	387	1,619	
5 BİLGİSAYAR VE YAZILIM MÜHENDİSLİĞİ PR.	17	2	19	0	0	0	
6 BİLİŞİM SİSTEMLERİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	181	93	274	0	0	0	
7 BİYOMEDİKAL MÜHENDİSLİĞİ PR.	553	746	1,299	120	145	265	
8 BİYOMÜHENDİSLİK PR.	66	168	234	0	0	0	
9 BİYOSİSTEM MÜHENDİSLİĞİ PR.	114	88	202	0	0	0	
10 CEVHER HAZIRLAMA MÜHENDİSLİĞİ PR.	27	23	50	0	0	0	
11 ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ PR.	800	971	1,771	100	54	154	
12 DENİZ ULASTIRMA İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ PR.	611	59	670	0	0	0	
13 DERİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	6	5	11	0	0	0	
14 ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	393	51	444	98	10	108	
15 ELEKTRİK-ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	6,833	1,475	8,308	2,570	410	2,980	
16 ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	75	12	87	0	0	0	
17 ELEKTRONİK VE HABERLEŞME MÜHENDİSLİĞİ PR.	585	166	751	168	59	227	
18 ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	2,400	2,815	5,215	469	545	1,014	
19 ENDÜSTRİ VE SİSTEM MÜHENDİSLİĞİ PR.	31	48	79	0	0	0	
20 ENDÜSTRİYEL TASARIM MÜHENDİSLİĞİ PR.	75	86	161	14	13	27	
21 ENERJİ SİSTEMLERİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	797	345	1,142	140	31	171	
22 FİZİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	115	89	204	0	0	0	
23 GEMİ İNŞAATI VE GEMİ MAKİNELERİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	287	19	306	0	0	0	
24 GEMİ MAKİNELERİ İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ PR.	336	11	347	0	0	0	
25 GEMİ VE DENİZ TEKNOLOJİSİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	39	10	49	0	0	0	
26 GENETİK VE BİYOMÜHENDİSLİK PR.	75	230	305	2	4	6	
27 GEOMATİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	227	120	347	37	20	57	
28 GIDA MÜHENDİSLİĞİ PR.	721	2,285	3,006	67	158	225	
29 HARİTA MÜHENDİSLİĞİ PR.	706	323	1,029	348	128	476	
30 HAVACILIK VE UZAY MÜHENDİSLİĞİ PR.	114	45	159	0	0	0	
31 HİDROJEOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	21	25	46	0	0	0	
32 İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI PR.	1194	2335	3529	29	62	91	
33 İMALAT MÜHENDİSLİĞİ PR.	221	35	256	0	0	0	
34 İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ PR.	7805	1587	9392	0	0	0	
35 İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ PR.	116	119	235	0	0	0	
36 JEOFİZİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	80	69	149	0	0	0	
37 JEOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	372	199	571	0	0	0	
38 KİMYA MÜHENDİSLİĞİ PR.	620	1065	1685	0	0	0	
39 KİMYA MÜHENDİSLİĞİ VE UYGULAMALI KİMYA PR.	7	26	33	0	0	0	
40 KİMYA VE SÜREÇ MÜHENDİSLİĞİ PR.	9	34	43	0	0	0	
41 KİMYA-BİYOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	17	25	42	0	0	0	
42 KONTROL VE OTOMASYON MÜHENDİSLİĞİ PR.	162	26	188	0	0	0	
43 LİF VE POLİMER MÜHENDİSLİĞİ PR.	23	30	53	0	0	0	
44 MADEN MÜHENDİSLİĞİ PR.	403	112	515	0	0	0	
45 MAKİNE MÜHENDİSLİĞİ PR.	7069	900	7969	3150	326	3476	
46 MAKİNE VE İMALAT MÜHENDİSLİĞİ PR.	102	15	117	46	4	50	
47 MALZEME BİLİMİ VE MÜHENDİSLİĞİ PR.	177	88	265	5	0	5	
48 MALZEME BİLİMİ VE NANOTEKNOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	34	34	68	0	0	0	
49 MATEMATİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	109	121	230	0	0	0	
50 MEKATRONİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	1598	247	1845	532	54	586	
51 METALURJİ VE MALZEME MÜHENDİSLİĞİ PR.	1263	529	1792	232	73	305	
52 METEOROLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	46	53	99	0	0	0	
53 MİMARLIK PR.	3618	3974	7592	0	0	0	
54 MÜHENDİSLİK PROGRAMLARI PR.	141	84	225	0	0	0	
55 MÜHENDİSLİK VE DOĞA BİLİMLERİ PROGRAMLARI PR.	358	153	511	0	0	0	
56 NANOTEKNOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	39	18	57	0	0	0	
57 NÜKLEER ENERJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	46	26	72	0	0	0	
58 OPTİK VE AKUSTİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	16	17	33	0	0	0	
59 ORMAN ENDÜSTRİSİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	97	34	131	0	0	0	
60 ORMAN MÜHENDİSLİĞİ PR.	356	126	482	0	0	0	
61 OTOMOTİV MÜHENDİSLİĞİ PR.	678	55	733	158	9	167	
62 PETROL VE DOĞALGAZ MÜHENDİSLİĞİ PR.	198	39	237	6	3	9	
63 PEYZAJ MİMARLIĞI PR.	460	793	1253	0	0	0	
64 POLİMER MÜHENDİSLİĞİ PR.	12	7	19	0	0	0	
65 RAYLI SİSTEMLER MÜHENDİSLİĞİ PR.	125	16	141	72	1	73	
66 SU ÜRÜNLERİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	149	72	221	0	0	0	
67 ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA PR.	497	850	1347	0	0	0	
68 TEKSTİL MÜHENDİSLİĞİ PR.	167	269	436	1	2	3	
69 TIP MÜHENDİSLİĞİ PR.	23	32	55	0	0	0	
70 UÇAK MÜHENDİSLİĞİ PR.	111	16	127	0	0	0	
71 UÇAK VE UZAY MÜHENDİSLİĞİ PR.	75	13	88	0	0	0	
72 ULASTIRMA MÜHENDİSLİĞİ PR.	45	15	60	0	0	0	
73 UZAY MÜHENDİSLİĞİ PR.	50	19	69	0	0	0	
74 YAZILIM MÜHENDİSLİĞİ PR.	724	194	918	112	31	143	
75 ZİRAAT MÜHENDİSLİĞİ PR. TOPLAM	2562	1556	4118	0	0	0	
TOPLAM	53,587	28,335	81,922	9,733	2,538	12,271	94,193

Tablo 40. OSYM 2017-2018 Kontenjanları

	GENEL KONT. (5)	OK.BIR KONT. (6)	P.DR. SAYI (11)	D.DR. SAYI (12)	Y.D.DR. SAYI (13)
Adli Bilişim Mühendisliği	95	4	0	0	4
Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği	26	2	11	5	5
Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği	30	3	16	14	15
Bilgisayar Bilimleri ve Mühendisliği	0	0	0	0	0
Bilgisayar Mühendisliği	8,183	193	145	141	499
Bilgisayar ve Yazılım Mühendisliği	30	0	1	0	2
Bilişim Sistemleri Mühendisliği	267	8	3	3	14
Biyomedikal Mühendisliği	1,594	39	19	24	76
Biyomühendislik	470	14	27	13	35
Biyosistem Mühendisliği	251	10	40	26	26
Cevher Hazırlama Mühendisliği	60	2	8	4	3
Çevre Mühendisliği	1,606	56	151	120	148
Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği	662	14	6	7	35
Deri Mühendisliği	15	1	8	2	4
Elektrik Mühendisliği	465	15	16	22	40
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	10,494	272	311	189	566
Elektronik Mühendisliği	75	2	3	2	6
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	826	22	40	26	51
Endüstri Mühendisliği	6,344	111	170	135	329
Endüstri ve Sistem Mühendisliği	90	0	3	1	
Endüstriyel Tasarım Mühendisliği	180	7	6	5	9
Enerji Mühendisliği	30	1	1	2	1
Enerji Sistemleri Mühendisliği	1,169	40	35	36	75
Fizik Mühendisliği	205	7	57	24	16
Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği	261	6	20	10	21
Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği	228	4	4	2	13
Gemi ve Deniz Teknolojisi Mühendisliği	55	2	6	2	6
Genetik ve Biyomühendislik	332	6	13	6	37
Geomatik Mühendisliği	382	12	21	16	25
Gıda Mühendisliği	2,844	90	182	99	230
Harita Mühendisliği	1,607	52	38	40	62
Havacılık ve Uzay Mühendisliği	125	3	8	5	7
Hidrojeoloji Mühendisliği	46	2	19	6	6
İç Mimarlık	3,853	26	46	34	
İmalat Mühendisliği	172	5	42	19	
İnşaat Mühendisliği	6,371	123	116	51	157
İşletme Mühendisliği	251	5	19	13	14
Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği	0	0	0	0	0
Jeofizik Mühendisliği	176	9	38	23	
Jeoloji Mühendisliği	511	25	166	62	112
Kimya Mühendisliği	1,646	54	195	83	142
Kimya Mühendisliği ve Uygulamalı Kimya	28	0	2	4	2
Kimya ve Süreç Mühendisliği	30	1	3	1	7
Kimya-Biyoloji Mühendisliği	85	0	6	2	4
Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği	170	6	12	3	15
Lif ve Polimer Mühendisliği	51	2	1	4	2
Maden Mühendisliği	461	21	101	59	
Makine Mühendisliği	10,498	294	434	279	584
Makine ve İmalat Mühendisliği	170	7	3	3	
Makine ve Malzeme Mühendisliği	0	0	0	0	0
Malzeme Bilimi ve Mühendisliği	265	10	21	18	27
Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Mühendisliği	127	2	9	9	10
Malzeme Mühendisliği	20	1	0	1	6
Matematik Mühendisliği	215	7	17	23	24
Mekatronik Mühendisliği	2,423	70	32	29	114
Mekatronik Sistemler Mühendisliği	40	1	0	0	6
Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	1,908	63	131	48	156
Meteoroloji Mühendisliği	212	8	18	8	
Mimarlık	6,956	105	210	174	484

Tablo 40 (devam). OSYM 2017-2018 Kontenjanları

	GENEL KONT. (5)	OK.BİR KONT. (6)	P.DR. SAYI (11)	D.DR. SAYI (12)	Y.D.DR. SAYI (13)
Mücevherat Mühendisliği	0	0	0	0	0
Mühendislik Programları					
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Programları					
Nanoteknoloji Mühendisliği	60	2	2	4	
Nükleer Enerji Mühendisliği	92	3	5	4	1
Optik ve Akustik Mühendisliği	30	1	11	3	3
Orman Endüstrisi Mühendisliği	170	9	43	22	34
Orman Mühendisliği	450	15	83	42	121
Otomotiv Mühendisliği	861	30	39	24	64
Petrol ve Doğalgaz Mühendisliği	207	7	6	4	
Peyzaj Mimarlığı	1,417	44	52	46	110
Polimer Mühendisliği	21	1	3	3	6
Raylı Sistemler Mühendisliği	160	5	4	6	9
Seramik Mühendisliği	0	0	0	0	0
Su Ürünleri Mühendisliği	276	17	152	107	106
Şehir ve Bölge Planlama	1,427	45	50	74	113
Tekstil Mühendisliği	370	13	58	37	39
Telekomünikasyon Mühendisliği	0	0	0	0	0
Tıp Mühendisliği	51	1	2	3	6
Uçak Mühendisliği	161	5	10	3	
Uçak ve Uzay Mühendisliği	91	3	1	1	
Ulaştırma Mühendisliği	42	1	1	1	2
Uzay Mühendisliği	60	2	5	1	6
Üretim Sistemleri Mühendisliği	0	0	0	0	0
Yazılım Mühendisliği	1,245	19	13	11	
Ziraat Müh. Toplam	6,220	215	927	362	508
TOPLAM	89,097	2,283	4,477	2,695	5,360

Başarı Puanı Uygulaması

YÖK, fakülte ve bölümlerin tercihlerindeki sıkıntılar nedeniyle ve “başarı sıralaması aralarındaki fark yüz binleri bulan öğrencilerin aynı sınıfta, aynı öğretim üyesinden, aynı müfredatı takip etmesinin eğitim bilimi açısından doğru olmadığı” gerekçesi ile 2015 yılında “Başarı Puanı Uygulaması” sistemine geçmiştir.

2015 ÖSYS kapsamında Tıp doktorluğu (MF-3) alanındaki sıralamada ilk 40.000, Hukuk alanında (TM-3) ilk 150.000, 2016 ÖSYS kapsamında Mimarlık alanında (MF-4) ilk 200.000 ve Mühendislik alanında (Ziraat, Su Ürünleri ve Orman mühendislikleri hariç, Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği programı dahil) ilk 240.000 içinde yer almaları halinde tercihte bulunabilme koşulu getirmiştir.

Daha önceki yıllarda 30 olan tercih sayısı “ilk 10 tercihten sonra kazanılıp yerleştirme yapılmasına rağmen kaydolma oranının düştüğü” gerekçesi ile 24 ile sınırlandırılmıştır.

Uygulamaya 2017 ÖSYS kapsamında Eğitim Fakülteleri eklenmiş, ilk 240.000 (Rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü dahil) koşulu getirilmiştir.

YÖK, 13.11.2015 tarihli Basın Açıklaması ile, Başarı Puanı Uygulamasının sorunların çözümüne tek başına katkı sağlayamayacağını belirterek, mezuniyet sonrasında meslek icrası için sadece YÖK’ün değil diğer ilgili paydaşların da katkı sağlayacağı bir “mesleki yeterlilik sınavı”nın olması gerektiğini gündeme getirmiştir. Bu konuya ilişkin bir yasa taslağı üzerinde çalışıldığı da belirtilmiştir.

TMMOB, bu uygulamaya temkinli yaklaşmış, tek taraflı kararların yanlışlığına dikkat çekmiştir. TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Soğancı'nın açıklaması şu şekildedir; “En son 240 bininci öğrenciyi mühendisliklere almaktan öte şunu düşünmek gerekiyor: Herhangi bir üniversiteden mühendis çıkar mı, çıkmaz mı? İsterseniz ilk 10 binden öğrenci alınsın mühendislik fakültelerinde birçok sorun var. Hiç profesörü olmayan, laboratuvarı olmayan fakülteler var. Ama bunlar istisnai bir durum değil, hemen hemen yarısında durum böyle. Bu fakültelerden mühendis çıkmaz. Bir diğer konu da neden 210 bin değil de 240 bin sınırı getirildi? Bu kısıtlamaya neden ihtiyaç var? YÖK’ün bunları açıklaması gerekiyor. Çünkü karar alma süreçleri de sıkıntılı.”³⁴

YÖK Destek Bursu Uygulaması

ÖSYS sonucunda, ziraat, orman ve su ürünleri fakültelerinin belli programlarına ilk üç sırada yerleşen ve kayıt yaptıran öğrencilere YÖK tarafından ilk kez 2015-16 eğitim öğretim döneminde “YÖK Destek Bursu” verilmeye başlanmıştır. Bu programlara toplam yerleşen aday sayısı 2015-16 eğitim öğretim döneminde 5.481 iken, 2016-17 eğitim öğretim döneminde 5.747 olmuştur.

2016-2017 eğitim öğretim dönemi için 49 yükseköğretim kurumundaki ziraat, orman ve su ürünleri fakültelerinin burs verilecek 630 programına ilk

üç sırada yerleşen aday sayısı 615 öğrencinin, ilk tercihi ile ilgili programlara yerleşen sayısı 296 öğrenci (%48), ilk üç tercihi ile ilgili programlara yerleşen sayısı 430 öğrenci (%70), ilk beş tercihe yerleşen aday sayısı ise 484 öğrenci (%79) olmuştur. Burs miktarı 600 TL/Ay'dır.

2017-2018 eğitim öğretim dönemi için Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Fakülteleri ile yanı sıra, Yer Bilimleri Programları (Jeofizik, Jeoloji ve Maden Mühendislikleri) da burs kapsamına alınmıştır (Tablo 41).

Burs için gerekli koşullar; Devlet üniversitelerindeki lisans programlarına ilk üç sırada yerleşmiş olmak, Yerleştiği lisans programı, tercihlerinin arasında ilk 15 tercihinin içinde yer almış olmak, Sınavın yapıldığı yıl ilk yerleştirmede yerleşmiş ve kesin kayıt yaptırmış olmak şeklinde belirtilmiştir. Zorunlu hazırlık sınıfı ve lisans öğrenim süresi (4 yıl, çift anadal programında kayıtlı öğrencilere ise en fazla 5 yıl) boyunca ağırlıklı genel not ortalamasının yıllık olarak 4 üzerinden 2,5 veya 100 üzerinden 65'in altına düşmemesi şartıyla burs miktarı 2016 yılı için 600 TL/Ay, 2017 yılı için 625 TL/Ay olarak belirlenmiştir.³⁵

Tablo 41. YÖK Destek Bursu Kapsamındaki Programlar, 2016-2018

Orman Programları - 2016-17 +	Ziraat Programları - 2016-17 +
Orman Endüstrisi Mühendisliği	Bahçe Bitkileri
Orman Mühendisliği	Bitki Koruma
Yaban Hayatı Ekolojisi ve Yönetimi	Bitkisel Üretim ve Teknolojileri
Su Ürünleri Programları - 2016-17 +	Biyosistem Mühendisliği
Balıkçılık Teknolojisi	Gıda Teknolojisi
Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği	Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği
Su Ürünleri Mühendisliği	Organik Tarım İşletmeciliği
Yer Bilimleri Programları - 2017-18 +	Süt Teknolojisi
Jeofizik Mühendisliği	Tarım Ekonomisi
Jeoloji Mühendisliği	Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği
Maden Mühendisliği	Tarımsal Biyoteknoloji
Yer Bilimleri Mühendisliği Programları	Tarımsal Genetik Mühendisliği
Temel Bilimler Programları - 2016-17 +	Tarımsal Yapılar ve Sulama
Biyoloji	Tarla Bitkileri
Fizik	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme
Kimya	Ziraat Mühendisliği Programları
Matematik	Zootekni

2015-16 öğretim yılında, üniversitelerin mühendislik-mimarlık programlarına kayıt yaptıran 89.062 öğrencinin puan ortalaması 298.976 olmuştur. LYS'nda (Lisans Yerleştirme Sınavı) 298.976 puan alan bir öğrenci MF-4 (mühendislik-mimarlık puan türünün % 98,1'i) puan türünde 111.596'ıncı olmuştur. LYS'nda 111.596'ıncı olan bir öğrenci 1.987.488 kişinin girdiği YGS'nda (Yükseköğrenime Geçiş Sınavı) 139.495'inci olmuştur. Özetle, 2015-16 öğretim yılında, üniversitelerin mühendislik-mimarlık programlarına kayıt yaptıran öğrencilerin ortalama başarı sırası 139.495.'liktir.

2015-16 öğretim yılında, toplam 330 soru sorulan YGS ve LYS sınavlarında mühendislik-mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerini kazanan öğrencilerin yaptıkları net soru toplamı 126,98 (% 38,47) olmaktadır. 2010 yılında sadece mühendislik branşları incelenmiş olmasına rağmen sorulan 330 sorunun ortalama 185'ini (% 56) yapan bir öğrenci mühendislik programlarına yerleşirken, 2015 yılında 330 sorudan ortalama 126'sını (% 38) yapan bir öğrenci mühendislik-mimarlık, şehir plancılığı bölümüne yerleşmiştir. 2010 yılı ile 2015 yılı arasında % 32'lik bir düşüş söz konusudur. Bu durumda bize mühendislik-mimarlık, şehir plancılığı bölümlerine yerleşen öğrencilerin nitelikleri açısından önemli bilgiler vermektedir. Öğrenciler arasında oldukça popüler olan Bilgisayar, Elektrik-Elektronik, İnşaat ve Makine mühendislikleri ile Mimarlık bölümlerine kayıt yaptıran öğrenciler ortalama olarak 135 net soru (% 41,08) çözmüşlerdir.

2010 yılı ile 2015 yılı karşılaştırıldığında alınan puan ve elde edilen başarı sırası bazında % 25,84'lük bir gerileme söz konusudur. En fazla başarı sırası düşüşü yaşayan disiplinler Gemi % 320,89, Petrol % 194,56 ve Gıda % 79,91 mühendislikleri olmuştur. Ancak 2010 yılında 96.335 olan ortalama başarı sırasının üstünde öğrenci alan Harita, Petrol, Metalurji ve Gıda gibi disiplinlerin ise giderek kan kaybettikleri ve başarı sıralamasında gerilere düştükleri görülmektedir.

Başarı barajı uygulamasının başladığı 2016 yılında özellikle bazı mühendislik programlarının doluluk oranlarında önemli düşüşler meydana gelmiştir. (Tablo 42)

Tablo 42. Mühendisliklerin Doluluk Oranları.

Mühendislikler	2015				2016				2017			
	Program Sayısı	Kontenjan	Yerleşen	Doluluk	Program Sayısı	Kontenjan	Yerleşen	Doluluk	Program Sayısı	Kontenjan	Yerleşen	Doluluk
Bilgisayar ¹	293	9.006	8.805	97,77	268	9.309	7.698	95,55	283	9.945	9.171	92,22
Çevre	54	3.040	2.808	92,37	57	3.374	1.557	46,15	36	1.661	1.271	76,52
Elektrik-Elektronik. ²	323	11.962	11.584	98,64	286	11.725	10.880	92,80	286	11.875	12.186	97,45
Endüstri ³	243	7.024	6.826	97,18	235	7.355	6.629	90,13	191	6.420	5.715	89,02
Fizik	4	206	197	95,63	5	268	199	74,25	3	160	144	90,00
Gıda	81	3.725	3.437	92,27	87	4.551	2.637	57,94	71	2.930	2.310	78,84
Harita	21	1.274	1.245	97,72	22	1.378	1.358	98,55	27	1.656	1.629	98,37
İnşaat	264	11.026	10.896	98,82	242	11.026	10.613	96,25	263	11.734	11.041	94,09
Jeofizik	5	191	191	100,0	8	260	137	52,69	7	184	109	59,24
Jeoloji.	21	763	736	96,46	23	749	451	60,21	19	535	391	73,08
Kimya ⁴	41	1.877	1.844	98,24	42	2.061	1.527	74,09	45	1.864	1.618	86,80
Maden	16	561	524	93,40	18	618	410	66,34	16	481	363	75,47
Makine	239	11.447	11.220	98,01	226	12.043	9.913	82,31	215	10.158	9.414	92,68
Metalürji ve Malzeme	56	2.443	2.320	94,85	54	2.664	1.747	65,58	41	1.888	1.872	99,15
Tekstil	15	599	524	87,48	14	663	327	49,32	11	383	310	80,94
Toplam	1.676	65.144	63.157	96,95	1.587	67.199	53.820	80,09	1.514	61.874	57.544	93,00

¹**Bilgisayar Mühendisliği** (Bilgisayar Mühendisliği, Bilişim Sistemleri Mühendisliği, Yazılım Mühendisliği)

²**Elektrik-Elektronik Mühendisliği** (Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği)

³**Endüstri Mühendisliği** (Endüstri Mühendisliği, Endüstriyel Tasarım, Endüstriyel Tasarım Mühendisliği, Endüstri Ürünleri Tasarımı)

⁴**Kimya Mühendisliği** (Kimya Mühendisliği, Kimya ve Süreç Mühendisliği, Kimya Mühendisliği ve Uygulamalı Kimya, Kimya-Biyoloji Mühendisliği)

Kaynak; ÖSYM

2015 yılından itibaren Ziraat ve Orman mühendislikleri hariç mühendislik programlarına getirilen ve 240.000'den daha düşük başarı sırası bulunan öğrencilerin bu bölümlere kayıt yaptıramaması durumu, özellikle başarı sıralamasında daha alt sıralarda yer alan disiplinlerde kontenjanlar boş kalmış ve başarı artışı yaşanmasına neden olmuştur. Bu nedenle; birçok popüler disiplinde başarı sırası düşüşü yaşanırken Fizik, Jeofizik, Jeoloji, Maden, Orman ve Ziraat gibi mühendisliklerde başarı sıralamasında artışlar yaşanmıştır. Bu bölümlerdeki başarı sırası artışının temel nedeni kontenjanları nerede ise boş kalan bölümlerin kapatılması ve mühendislik programlarına getirilen başarı sırası barajıdır.

“2017 Üniversite Yerleştirme Sonuçlarına Göre Oda Üyesi Meslek Disiplinleri Ve Ziraat Fakültelerinin Değerlendirilmesi” başlıklı rapora göre; 2017 yılında Ziraat Fakülteleri programlarının doluluk oranı, % 98,7 ile en yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Bunda programlara ilk sıradan yerleşenlere verilen YÖK destek bursu ile diğer birçok mühendislik için uygulanan başarı sırası barajı uygulamasının önemli etkileri olduğu değerlendirilmektedir.³⁶

Üniversiteler, fakülteler, bölümlere ilişkin güncel verilere YÖK web sayfasından ulaşılabilmektedir.³⁷

Ayrıca, üniversite adaylarının, üniversite ve meslek tercihi yaparken daha bilinçli tercihler yapabilmesi amacıyla hazırlanan YÖK Lisans Atlası web sitesinde “Yükseköğretim Girdi Göstergeleri” olarak; Kontenjan, yerleşen, kayıt yaptıran, ek yerleşen, ek kayıt yaptıran sayıları; Yerleşenlerin cinsiyet dağılımı; Yerleşenlerin geldikleri coğrafi bölgeler; Yerleşenlerin geldikleri iller; Yerleşenlerin öğrenim durumu; Yerleşenlerin liseden mezuniyet yılları; Yerleşenlerin mezun oldukları lise alanları; Yerleşenlerin mezun oldukları lise grupları/lise tipleri; Yerleşenlerin mezun oldukları liseler; Yerleşen okul birincileri; Taban puan ve başarı sırası istatistikleri; Yerleşen son kişinin profili; Yerleşenlerin YGS/LYS net ortalamaları; Yerleşenlerin YGS puanları; Yerleşenlerin YGS başarı sıraları; Ülke genelinde tercih edilme istatistikleri; Yerleşenlerin ortalama kaçınıcı tercihlerine yerleştikleri; Yerleşenlerin tercih eğilimleri-Üniversite türleri; Yerleşenlerin tercih eğilimleri-Üniversiteler; Yerleşenlerin tercih eğilimleri-İller; Yerleşenlerin tercih eğilimleri-Aynı/Farklı programlar; Yerleşenlerin tercih eğilimleri-Programlar (Meslekler) ile Yerleşme koşulları yer almaktadır. “Yükseköğretim Süreç ve Çıktı Göstergeleri” olarak ise; Öğretim üyesi sayısı ve unvan/uyruk dağılımı, Kayıtlı öğrenci sayısı, Kayıtlı yabancı öğrenci sayısı, Programdan mezun olan öğrenci sayısı, Değişim Programları ile giden/gelen öğrenci sayısı, Yatay geçiş ile gelen öğrenci sayısına ulaşılabilmektedir.³⁸

Bu bildiriye, yukarıda sayılan göstergelere ilişkin ayrıntılı tablolara yer verilmemiş, önemli ayrıntılar özetlenmiştir.

Özetle; 2004-2005 öğretim yılı için Üniversitelerimizde 4 yıllık lisans eğitimi alan toplam 2.106.351 öğrencinin 155.000'i mühendislik alanında eğitim görmektedir. 2003-2004 yılında lisans seviyesinde mezun olan mühendis sayısı 22.690 kişidir. Lisans programlarına yerleştirilen 591.328 öğrencinin 32.720'si mühendislik alanına kayıt yaptırmıştır. Elektrik, Elektronik, Bilgisayar ve Endüstri Mühendisliği

36 http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=28148&tipi=17&sube=0

37 <https://istatistik.yok.gov.tr/>

38 <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php>

programları %16.1'lik oranla öğrenciler tarafından ilk tercih edilen programlardır.

2015-16 öğretim yılında üniversitelerde mevcut 867.191 ön lisans ve lisans kontenjanının 94.538'i (% 10,91) mühendislik-mimarlık ve şehir plancılığı kontenjanlarına aittir. Mühendislik-mimarlık disiplinlerine ait toplam kontenjanların % 76,92'sinin Devlet Üniversitelerinde, % 23,08'lik oranında Vakıf üniversitelerinde bulunduğu görülmektedir.

Meslek alanlarına göre 2010 ve 2015 yılı kontenjanları değerlendirildiğinde, Petrol mühendisliğinde % 121,38, İnşaat mühendisliğinde % 65,73 ve Gıda mühendisliğinde % 40,84 oranında bir kontenjan artışı yaşanmıştır. Bu durumun tam zıttı olarak, Jeofizik mühendisliğinde % 80,22, Jeoloji mühendisliğinde % 73, 32 ve Maden mühendisliğinde de % 66,12'lik bir kontenjan azalışına gidilmiştir. Kontenjan azalışlarına paralel olarak program sayıları azalan mühendislik-mimarlık disiplinleri ise Ziraat, Kimya, Jeoloji, Orman, Maden, Tekstil, Fizik ve Jeofizik mühendislikleridir. 2010 yılı ile kıyaslandığında 2015 yılında Biyomedikal mühendisliğinde % 450'lik, Geomatik Mühendisliğinde % 394'lük, Genetik ve Biyomühendislikte % 288'lik, Enerji Sistemleri mühendisliğinde % 283'lük ve Otomotiv mühendisliğinde % 273'lük bir artış göze çarpmaktadır.³⁹

2010 yılında toplam 71.330 mühendislik kontenjanına 1.521.275 kez talip olunmuş, yani bir mühendislik kontenjanına 23,8 öğrenci talip olmuştur. 2015 yılında tercih sayısının 30'dan, 24'e düşürüldüğü ortamda bir kontenjana talip olan aday oranı 17,4 olduğuna göre her kontenjana aday olan ortalama 5 aday azalmıştır. En az tercih edilen Meteoroloji, Fizik, Jeofizik, Petrol, Gemi, Gemi Makineleri ve Orman mühendisliklerinin genel tercih edilme içinde oranı % 1,11'dir. 2015-16 öğretim yılında, mühendislik-mimarlık disiplinleri arasında bir kontenjana en çok talip olunan disiplin mevcut bir kontenjana 23,6 öğrencinin talip olduğu Mimarlıktır. Mimarlık disiplinini 23,1 ile Elektrik-Elektronik mühendisliği takip etmektedir.

2015-16 öğretim yılında, öğrenciler ortalama olarak 7,49. tercihlerine yerleşmişlerdir. Bu öğrencilerin 10.015'i (% 11,24) ilk tercihlerine yerleşmişlerdir. Bu öğrencilerin 1/3'ünü (% 32,26) ilk üç tercihlerine yerleşmişlerdir. Bu öğrencilerin ilk 10 tercihleri içinde mühendislik-mimarlık programlarına yerleşme oranları ise (% 75,08)'dir. Ortalama olarak 19,23 tercihte bulunan ve ortalama % 7,49. tercihe yerleşen öğrenciler, ağırlıklı olarak ilk tercihlerinde mühendislik-mimarlık programlarına yerleşmişler. Üniversitelerin mühendislik-mimarlık programlarına yerleşen öğrencilerin tercihleri arasında 1.290.707 tercihi (% 84,08) devlet üniversitelerinden yana kullandıkları görülmektedir. Meslek alanlarımızla ilgili bölümlerine kayıt yaptıran toplam 89.062 öğrencilerin 620.376 tercihi (% 38,25) kendi girdikleri mühendislik-mimarlık disiplinine ait programları seçmişlerdir. Mühendislik-mimarlık programlarına yerleşen öğrencilerin tercihlerinin % 93,91'ini yine mühendislik-mimarlık programları oluşturmaktadır. Geriye kalan 98.292 tercih ise ağırlıklı olarak sınıf öğretmenliği başta olmak üzere öğretmenlik branşları, tıp, hemşirelik, dış hekimliği, hukuk, ilahiyat, ebelik ve istatistik gibi disiplinler üzerine yoğunlaşmıştır.

39 Nadir AVŞAROĞLU, 2015-16 Öğretim Yılında Üniversitelerimizin Mühendislik, Mimarlık ve Şehir Plancılığı Bölümlerine Yerleşen Öğrencilerin Profili ve Çeşitli Bilgiler, Yayınlanmamış Bilgi Notu, 2017

2014 yılında 5.870 öğrenci yatay geçişle kayıt yaptıırken 2015 yılında bu rakam % 53,7'lik bir artışla 9.023 öğrenciye yükselmiştir. Üniversitelerin mühendislik-mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerine yatay geçişle kayıt yaptıran öğrenciler sayısı 1.191 (% 20,28) öğrencidir. 2015 yılında yatay geçiş yapan 9.023 öğrenciden 1.593'ü inşaat mühendisliği programlarını tercih etmişlerdir.

2015-2016 Öğretim Yılında meslek alanlarımızda mezun olanların sayısı 39.692 Erkek, 17.652 Kadın olmak üzere toplam 57.344 öğrencidir. 2016-2017 Öğretim Yılında mühendislik-mimarlık programında yeni kayıt olanların sayısı 63.320 Erkek, 30.873 Kadın olmak üzere toplam 94.193 öğrencidir.

2017-2018 Öğretim Yılı için yayınlanan kılavuzuna göre mühendislik programında toplam kontenjan 89.097 öğrencidir (KKTC, Okul birinciler, Diğer statülerdeki üniversiteler hariç). İlk girişte program seçilmeyen Sabancı ve TED üniversitelerinin kontenjanları 494 öğrencidir.

YÖK Temmuz 2017 istatistiklerine göre mezun olduğunda TMMOB üyesi olacak programlarda toplam okuyan sayısı 355.438 Erkek, 154.500 Kadın olmak üzere toplam 509.888 öğrencidir. Her yıl mezun olan meslektaş sayımız ise ortalama 50.000 adettir. Bu rakam, TMMOB yaklaşık üye sayısı olan 500.000 sayısı ile kıyaslandığında oldukça yüksektir.

Bu süreçte üzerinde düşünülmesi gereken diğer bir konu ise meslek alanımızda yaklaşık % 30 oranında bir "**öğrencinin eğitimini tamamlamaması sorunu**"dur. Bu yüksek oran için, "öğrencinin doğru tercih yapamaması sonucunda mı, yoksa eğitimdeki yetersizlikler nedeniyle aradığını bulamaması ve eğitimini yarım bırakmasından mı kaynaklanmaktadır?" tartışması yapılmalı ve çözüm aranmalıdır.

TMMOB, üniversite sınavlarının yapılacağı dönemlerde öğrencilere yayımladığı mektuplar ile bilinçli tercihler yapılmasını sağlamaya çalışmaktadır. (EK 6, ⁴⁰, EK 7⁴¹)

TMMOB, ayrıca, 12.03.2017 tarihinde öğrenci üyelerine Anayasa Değişikliği Referandumu hakkında mektup göndererek bilgilendirme yapmıştır. (EK 8)⁴²

Yine, 2017-2018 Eğitim Öğretim yılı başlarken müfredatta yapılan değişiklikler ve 17 Eylül Pazar Günü Kartal Meydanı'nda gerçekleştirilecek olan "Eğitim Mitingi"ne ilişkin 14 Eylül 2017 tarihinde "Nitelikli, Bilimsel, Laik, Demokratik ve Kamusal Eğitim İstiyoruz!" başlıklı Basın Açıklaması yapıldı.⁴³ (EK 9)

40 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/universite-sinavlari-oncesi-ogrencilere-acik-mektup>

41 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/emin-koramazdan-muhendis-mimar-ve-sehir-plancisi-adayi-ogrencilere-hos-geldiniz-mesaji>

42 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-ogrenci-uyelerine-anayasa-degisikligi-referandumu-hakkinda-mektup-gonderdi>

43 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/nitelikli-bilimsel-laik-demokratik-ve-kamusal-egitim-istiyoruz>

Fakülte, Bölüm, Diploma, Unvan Karmaşası

Son yıllara değin İTÜ'deki farklılık dışında, genel olarak mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitimi veren fakülteler; Mühendislik Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Ziraat Fakültesi, Orman Fakültesi, Yer Bilimleri Fakültesi ve sınırlı sayıda Fen Fakültesi olarak sayılabılırdi.

Günümüzde Türkiye'de mühendis, mimar, şehir plancısı unvanı, devlet ve vakıf olmak üzere değişik üniversitelerde farklı fakülte ve farklı programlardan alınabilmektedir.

Ülkemiz üniversitelerinde Aralık 2015 itibarıyla 183 üniversitenin 154 adetinde 1640 fakültede mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı eğitimi verilmektedir. Fakülte adları gruplandırıldığıında Tablo 43'teki 46 fakülte mevcuttur.

Tablo 43. Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitimi Veren Fakülteler, 2015.

1	Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri	24	Mühendislik
2	Bilgisayar ve Bilişim	25	Mühendislik-Mimarlık
3	Bilgisayar Sistemleri ve Mühendislik	26	Mühendislik Bilimleri
4	Bilgisayar Teknolojileri ve Mühendislik	27	Mühendislik ve Bilgisayar Bilimleri
5	Deniz Bilimleri	28	Mühendislik ve Doğa Bilimleri
6	Denizcilik	29	Mühendislik ve Tasarım
7	Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik	30	Mühendislik ve Teknoloji
8	Elektrik-Elektronik	31	Orman
9	Fen-Edebiyat	32	Sanat ve Tasarım
10	Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri	33	Sanat, Tasarım ve Mimarlık
11	Güzel Sanatlar	34	Su Ürünleri
12	Güzel Sanatlar ve Mimarlık	35	Tarım Bilimleri
13	Güzel Sanatlar ve Tasarım	36	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri
14	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık	37	Tarım ve Doğa Bilimleri
15	Havacılık ve Uzay Bilimleri	38	Tarımsal Teknoloji ve Gıda Bilimleri
16	İnşaat	39	Tarım ve Yaşam Bilimleri
17	İnşaat ve Mimarlık	40	Teknoloji
18	İşletme	41	Tekstil
19	Kimya-Metalurji	42	Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı
20	Maden	43	Uçak ve Uzay Bilimleri
21	Makine	44	Yer Bilimleri
22	Mimarlık	45	Ziraat
23	Mimarlık ve Tasarım	46	Ziraat ve Doğa Bilimleri

Aralık 2017 itibarıyla ise, 109 adet Devlet, 59 adet Vakıf olmak üzere toplam 168 üniversitede, farklı adla gruplandırmada 46 fakültede mühendislik, mimarlık ve şehir planlığı eğitimi verilmektedir. (Tablo 44)

Ülkemizdeki Fakülte, Bölüm, Program, Disiplin, Unvan karmaşası yaşanmakta, farklı fakülte adları olması karşın, birçok disiplin aynı unvanlı diploma alabilmektedir. Örneğin, 4 adet farklı fakülteden Ziraat Mühendisliği diploması alınabilmektedir. (Tablo 45)

Bir başka sorun alanı, TMMOB'a bağlı disiplinlere farklı puan türleri ile öğrenci alınmasıdır.

Örneğin; Mühendislik, Mimarlık, Şehir Planlama disiplinleri MF-4 puan türünden öğrenci alırken, Ziraat Fakülteleri bünyesinde yer alan programlara beş farklı puan türünden öğrenci alınmaktadır. (Tablo 46)

Ziraat Mühendisleri Odası'na üye olan Tütün Teknoloji Mühendisleri, mezun oldukları Tütün Ekspertiği Yüksekokula YGS-2 puan türü ile girmektedir..

Tablo 44. Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitimi Veren Fakülteler, 2017.

1	Bilgisayar Bilimleri	24	Mimarlık ve Tasarım
2	Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri	25	Mimarlık Tasarım ve Güzel Sanatlar
3	Bilgisayar ve Bilişim	26	Mühendislik
4	Deniz Bilimleri	27	Mühendislik-Mimarlık
5	Denizcilik	28	Mühendislik Ve Mimarlık
6	Deniz Bilimleri ve Teknolojisi	29	Mühendislik ve Teknoloji
7	Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik	30	Mühendislik ve Doğa Bilimleri
8	Elektrik	31	Orman
9	Elektrik-Elektronik	32	Sanat ve Tasarım
10	Fen-Edebiyat	33	Sanat, Tasarım ve Mimarlık
11	Gemi İnşaatı ve Deniz Bilimleri	34	Su Ürünleri
12	Gemi İnşaatı ve Denizcilik	35	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri
13	Güzel Sanatlar	36	Tarım ve Doğa Bilimleri
14	Güzel Sanatlar ve Mimarlık	37	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri
15	Güzel Sanatlar ve Tasarım	38	Teknoloji
16	Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık	39	Tekstil Teknolojileri ve Tasarımı
17	Havacılık ve Uzay Bilimleri	40	Uçak ve Uzay Bilimleri
18	İnşaat	41	Uygulamalı Bilimler
19	İşletme	42	Yaşam ve Doğa Bilimleri
20	Kimya-Metalurji	43	Yer Bilimleri
21	Maden	44	Ziraat
22	Makine	45	Ziraat ve Doğa Bilimleri
23	Mimarlık	46	Yaşam ve Doğa Bilimleri

Kaynak: YÖK İstatistikleri

Yine; Mimarlık, Peyzaj Mimarlığı, Şehir ve Bölge Planlama disiplinleri MF-4 puan türünden öğrenci alırken; İç Mimarlık MF-4, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı programlarına TM-1 puan türünden öğrenci alınmaktadır. (Tablo 47)

Ziraat mühendisliği eğitiminin verildiği fakültelerde, farklı mesleki disiplinleri olan gıda mühendisliği, su ürünleri mühendisliği, biyosistem mühendisliği ve peyzaj mimarlığı programları da bulunmaktadır. (Tablo 48)

Mimarlık ve Planlama disiplinlerdeki fakülte, program ve unvan karmaşası Tablo 48a'da verilmiştir. Peyzaj Mimarlığı eğitim çeşitliliği özellikle dikkat çekmektedir.

Tablo 48b'de, örneğin Elektrik, Elektronik, Elektrik ve Elektronik, Elektrik ve Haberleşme Mühendislik Programlarının farklı fakültelerde bulunduğu görülmektedir. Dikkat çekici konu ise Fizik Mühendisliğinin Fen-Edebiyat Fakültesinde veriliyor olmasıdır.

Tablo 45. Farklı İsimlerdeki Ziraat Mühendisliği Diploması Veren Fakülteler

Üniversite	Fakülte Adı
Adnan Menderes Ahi Evran Akdeniz Ankara Atatürk Bingöl Bozok Çanakkale 18 Mart Çukurova Dicle Ege Eskişehir Osmangazi Gaziosmanpaşa Harran Iğdır İnönü Kahramanmaraş Sütçü İmam Mustafa Kemal Namık Kemal Ondokuz Mayıs Ordu Selçuk Siirt Süleyman Demirel Şırnak Uludağ Yüzyüncü Yıl Erciyes Kilis 7 Aralık (Pasif) Muğla Sıtkı Koçman (Pasif) Bandırma On Yedi Eylül (Pasif)	Ziraat Fakültesi (28+3)
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Adıyaman Üniversitesi	Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi (2)
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Uşak Üniversitesi Düzce Üniversitesi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Kocaeli (Pasif)	Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi (5+1)
Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi	Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi (1)

Tablo 46. Ziraat Fakültesi Bölümlerinin Öğrenci Aldığı Puan Türleri, 2016-17.

Bölüm Adı	Puan Türü	Kurulu Bölüm Sayısı	Öğrenci Alan Bölüm Sayısı
Bahçe Bitkileri	MF-2	34	25
Bitkisel Üretim ve Teknolojileri	MF-2	2	1
Bitki Koruma	MF-2	32	27
Süt Teknolojisi	MF-2	4	2
Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	MF-2	26	9
Zootekni	MF-2	28	7
Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliği	MF-3	1	1
Tarımsal Biyoteknoloji	MF-3	17	9
Tarımsal Genetik Mühendisliği	MF-3	1	1
Tarla Bitkileri	MF-3	32	25
Biyosistem Mühendisliği	MF-4	17	4
Tarım Makineleri ve Teknolojileri Mühendisliği	MF-4	11	8
Tarımsal Yapılar ve Sulama	MF-4	11	5
Ziraat Mühendisliği	MF	3	3
Tarım Ekonomisi	TM-1	23	18
Toplam		242	145

Tablo 47. Mimarlık-Planlama Bölümlerinin Öğrenci Aldığı Puan Türleri, 2016-17.

Bölüm Adı	Puan Türü
Mimarlık	MF-4
İç Mimarlık	MF-4
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	TM-1
Peyzaj Mimarlığı	MF-4
Şehir ve Bölge Planlama	MF-4

Bir başka sorun alanı, zamanla yeni disiplinlerin ortaya çıkması ve fakültelerin ayrılmasına karşın, yeni disiplinlerin kuruldukları ilk fakültede de öğrenim görmesi ve diploma almasıdır.

Endüstriyel Tasarım Mühendisi, Özgün, faydalı, inovatif, yüksek teknolojiye sahip, disiplinler arası, az enerji tüketen, çevreye duyarlı vb. özellikle endüstriyel ürünler tasarlayan ve geliştiren kişidir. Endüstri Ürünleri Tasarımcısı, endüstride üretilecek bir eşyanın, bir nesnenin şeklini, işlevsel özelliklerini, yapılabacağı malzemeyi, renk, doku ve grafik düzenlemelerini görsel bir şekilde tasarlayan kişidir.

Tablo 48c incelendiğinde, Endüstriyel Tasarım Mühendisliği, Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü, Endüstriyel Tasarım Bölümü ile Endüstri Tasarımı Bölümü kapsamındaki karmaşa açıkça görülecektir.

Karmaşaya yönelik bir diğer örnek Yer Bilimleri Mühendisliği disiplinlerinde yaşanmaktadır. Tablo 48d incelendiğinde, diğer fakültelerdeki ayrı ayrı bölümler yerine Süleyman Demirel Üniversitesinde 2017 yılından itibaren Yer Bilimleri Mühendisliği Programı açıldığı görülecektir. Programdan mezun olacaklara Maden, Jeoloji, Jeofizik Mühendisliği yerine Yer Bilimleri Mühendisi diplomasının verilmesi yeni kavram karmaşasına yol açabilecektir.

Tablo 48. Meslek Adı Dışında Başka Fakültelerde de Bulunan Programlar

<p>Ziraat Mühendisliği Programları Ziraat Fakültesi Ziraat ve Doğa Bilimleri Fakültesi Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi Tarım ve Doğa Bilimleri Fakültesi</p>	<p>Peyzaj Mimarlığı Programları Ziraat Fakültesi Orman Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Programları Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Programları Mimarlık Fakültesi Mühendislik Fakültesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi</p>
<p>Su Ürünleri Mühendisliği Programları Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Fakültesi Deniz Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi</p>	<p>Gıda Mühendisliği Programları Ziraat Fakültesi Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Kimya-Metalurji Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi</p>
<p>Su Bilimleri ve Mühendisliği Programları (İÜ) Su Bilimleri Fakültesi</p>	<p>Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği (Gıda Mühendisi) Gıda Bilimi ve Teknolojisi Bölümü (Ziraat Mühendisi)</p>
<p>Biyosistem Mühendisliği Programları Ziraat Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Ereğli Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi</p>	<p>Orman Mühendisliği Programları Orman Endüstrisi Mühendisliği Programları Orman Fakültesi</p>
<p>Tütün Teknolojisi Mühendisliği Programları Tütün Teknolojisi Yüksek Okulu</p>	<p>Ağaç İşleri Endüstrisi Mühendisliği Programları Teknoloji Fakültesi</p>

Tablo 48a. Meslek Adı Dışında Başka Fakültelerde de Bulunan Programlar**İç Mimarlık Programları**

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
 Mimarlık Fakültesi
 Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
 Sanat ve Tasarım Fakültesi
 Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

Mimarlık Programları

Mühendislik Fakültesi
 Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
 Mimarlık Fakültesi
 Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Mimarlık Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi
 Güzel Sanatlar Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Sanat ve Tasarım Fakültesi
 Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Programları

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
 Mimarlık Fakültesi
 Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Mimarlık Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi
 Güzel Sanatlar Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Sanat ve Tasarım Fakültesi

Şehir ve Bölge Planlama Programları

Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi
 Doğa Bilimleri Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi
 Mimarlık Fakültesi
 Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Mimarlık Tasarım ve Güzel Sanatlar Fakültesi
 Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi

İç Mimari ve Çevre Tasarımı Programları

Güzel Sanatlar Fakültesi

Peyzaj Mimarlığı Programları

Ziraat Fakültesi
 Orman Fakültesi
 Mühendislik-Mimarlık Fakültesi
 Mimarlık Fakültesi
 Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
 Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
 Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi

Peyzaj Mimarisi ve Kentsel Tasarım Programları

Mimarlık ve Tasarım Fakültesi
Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı Programları
 Mimarlık Fakültesi
 Mühendislik Fakültesi
 Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi
 Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi

YÖK İstatistikleri, Bölümler, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim: 18.12.2017

Tablo 48b. Meslek Adı Dışında Başka Fakültelerde de Bulunan Programlar

Elektrik Mühendisliği Programları Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Fakültesi	Makina Mühendisliği Programları Makine Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Doğa Bilimleri ve Mühendislik Fakültesi Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Teknoloji Fakültesi
Elektronik Mühendisliği Programları Elektrik-Elektronik Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Teknoloji Fakültesi	İnşaat Mühendisliği Programları İnşaat Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Doğa Bilimleri ve Mühendislik Fakültesi Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Teknoloji Fakültesi
Elektrik-Elektronik Mühendisliği Programları Elektrik-Elektronik Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Doğa Bilimleri ve Mühendislik Fakültesi Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi Teknoloji Fakültesi	Çevre Mühendisliği Programları İnşaat Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Doğa Bilimleri ve Mühendislik Fakültesi Doğa Bilimleri, Mimarlık ve Mühendislik Fakültesi
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Programları Elektrik-Elektronik Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Teknoloji Fakültesi	Fizik Mühendisliği Programları Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Biyomedikal Mühendisliği Programları Elektrik-Elektronik Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Teknoloji Fakültesi	Tekstil Mühendisliği Programları Tekstil Teknolojileri ve Tasarım Fakültesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Teknoloji Fakültesi

Tablo 48c. Meslek Adı Dışında Başka Fakültelerde de Bulunan Programlar

	<p>ENDÜSTRİYEL TASARIM BÖLÜMÜ (11 Üniversite-11 Fakülte-8 Adetinin Adı Ayrı) MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR, TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ</p>
<p>ENDÜSTRİ ÜRÜNLERİ TASARIMI BÖLÜMÜ (52 Üniversite-54 Fakülte-10 Adetinin Adı Ayrı)</p> <p>MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK FAKÜLTESİ MÜHENDİSLİK VE DOĞA BİLİMLERİ FAKÜLTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ MİMARLIK VE TASARIM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR VE TASARIM FAKÜLTESİ GÜZEL SANATLAR, TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ SANAT VE TASARIM FAKÜLTESİ SANAT, TASARIM VE MİMARLIK FAKÜLTESİ</p>	<p>ENDÜSTRİ TASARIMI BÖLÜMÜ (1 Üniversite-1 Fakülte) GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ</p>

Tablo 48d. Meslek Adı Dışında Başka Fakültelerde de Bulunan Programlar

<p>Maden Mühendisliği Programları Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Maden Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Yer Bilimleri Fakültesi</p>	<p>Petrol ve Doğalgaz Mühendisliği Programları Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Maden Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Yer Bilimleri Fakültesi</p>
<p>Maden ve Cevher Hazırlama Mühendisliği Programları Mühendislik Fakültesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi</p>	<p>Petrol Mühendisliği Programları Teknoloji Fakültesi</p>
<p>Cevher Hazırlama Mühendisliği Programları Maden Fakültesi</p>	<p>Yer Bilimleri Mühendisliği Programı (SDÜ-2017) Mühendislik Fakültesi Yer Bilimleri Mühendisi ? (Jeoloji, Jeofizik, Maden)</p>
<p>Jeofizik Mühendisliği Programları Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Maden Fakültesi</p>	<p>Jeoloji Mühendisliği Programları Mühendislik Fakültesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Maden Fakültesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Yer Bilimleri Fakültesi</p>

Tartışılacak YÖK Kararları, Teknoloji Fakülteleri ve Unvan Sorunları

Mühendis unvanının Mühendislik Fakültesi bünyesindeki bir programın ya da adında mühendislik ifadesi geçen bir bölümün mezunlarına verilebileceği yasa ile belirlenmiştir.

Bu gerçeğe karşın, YÖK verdiği bazı kararlar diploma ve unvan konularında tartışmalara yol açmış, YÖK kararları Yargıya taşınmıştır.

Şu an fakülte olmasına karşın kararın çıktığı tarihlerde yüksekokul olan Sürmene Deniz Bilimleri Yüksek Okulu mezunlarına "Mühendis" unvanı verilmesine dair 17.05.1990 tarihli karar; 27.09.1990 tarihli YÖK Genel Kurulu kararında Tütün Eksperliği Yüksekokulu mezunlarına "Tütün Teknolojisi Mühendisi" denmesine dair karar; İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Yüksek Okulu Makine Bölümü mezunlarına "Gemi Makinaları İşletme Mühendisi" unvanı verilmesine dair 15.06.1999 tarihli YÖK Genel Kurulu Kararı; Kocaeli Üniversitesi Yıldız Bilge Barbaros Denizcilik Yüksek Okulu bünyesinde kurulan bölümlere "Gemi Makinaları İşletme Mühendisi ve Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisi" unvanı verilmesi; Erciyes Üni., Sivil Havacılık Yük. Okulu Uçak Elektrik-Elektronik Bölümü mezunlarına "Uçak Mühendisi" Unvanı verilmesi ve bu karara dayanarak 2012 yılında "Uçak Bakım Mühendisleri Derneği"nin kurulması bu tartışmalı kararlara örnek olarak verilebilir.

"Teknik Öğretmenlere Mühendis Tamamlama Eğitimi Sonrası Mühendis Unvanı Verilmesi" konulu 1992 tarihli YÖK Kararı hakkında TMMOB gerekli girişimlerde bulunmuştur.⁴⁴ Danıştay Sekizinci Daire, 2014 tarihinde TMMOB tarafından açılan davada ara karar vererek, Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nun 24.07.2013 tarih ve 23 sayılı "Teknoloji fakültesi ile mühendislik fakültesi bünyesinde yer alan aynı isimli mühendislik programlarının birbiri ile eşdeğer olduğu ve teknoloji fakültelerinin mühendislik programlarından mezun olanların ilgili dalın mühendisi unvanını kullanacakları" şeklindeki kararının yürütmesini durdurdu.⁴⁵

13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan Teknik Eğitim Fakülteleri, Mesleki Eğitim Fakülteleri, Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakülteleri ile Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinin kapatılmasına ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulmasına karar verilmiştir. Bu kararname ile 21 Teknik Eğitim Fakültesi kapatılarak yerine Teknoloji Fakültesi kurulmuştur. (Tablo 49)

Teknoloji fakültelerinin kuruluş süreci, YÖK ve ilgili üniversiteler eliyle adeta gizli bir şekilde yürütülmüştür. Eğitim fakültelerinin kapatılarak teknoloji fakültelerinin açılmasının gerekçesi, teknoloji fakültelerinin hangi alanda ne gibi bir eğitim ve unvan vereceği, hangi bölümlerin kurulacağı vb. konularda kamuoyu ve konunun doğrudan tarafı olan TMMOB bilgilendirilmemiş ve görüş alışverişinde bulunulmamıştır.

44 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/odalardan-tekNIK-ogretmenlere-muhendislik-tamamlama-programi-uygulamasiyla-ilgili-aciklama>

45 <https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/danistay.pdf>

13.11.2009 tarihinde yayımlanan Bakanlar Kurulu kararının hemen arkasından TMMOB ve bağlı Odalar, konuyla ilgili görüşlerini kamuoyu ile paylaşmış ve söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı⁴⁶ ile YÖK kararını yargıya taşımıştır.⁴⁷

Tablo 49. Teknoloji Fakülteleri

SAYI	ÜNİVERSİTE ADI	FAKÜLTE ADI
1	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ	ELBİSTAN TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
2	MANİSA CELÂL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	HASAN FERDİ TURGUTLU TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
3	KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	OF TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
4	DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ	SİMAV TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
5	MERSİN ÜNİVERSİTESİ	TARSUS TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
6	AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
7	AMASYA ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
8	BATMAN ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
9	CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
10	DÜZCE ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
11	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
12	GAZİ ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
13	KARABÜK ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
14	KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
15	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
16	MARMARA ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
17	MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
18	PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
19	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
20	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ
21	SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ	TEKNOLOJİ FAKÜLTESİ

Genel olarak bakıldığında TMMOB ve bağlı odaların teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin kararın arkasından oluşacak duruma ilişkin görüşleri, öngörülleri ve uyarıları şu çerçevede özetlenebilir: (EK 10)⁴⁸

46 <https://www.tmmob.org.tr/hukuk/acilan-davalar/11-yuksekogretim-kurumuna-ve-ogrenci-secme-ve-yerlestirme-merkezi-baskanligina>

47 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmobden-universite-tercih-kilavuzuna-dava>

48 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/teknoloji-fakulteleri-uzerine-tmmob-gorusu>

- Meslektaşlarımızın %25'inin işsiz ya da meslek dışı işlerde çalıştığı ve yılda ortalama 25.000 yeni mühendisin mezun olduğu gerçeği göz önüne alınırsa bu kararın bir keyfilik ve plansızlık içerdiği ortadadır.
- Bilimsel, teknik ve akademik veriler, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde uygulanan programın mühendislik unvanı elde edilmesi için yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Teknik öğretmen yetiştirmek üzere programlanmış fakültelerin adlarının değiştirilerek mühendis yetiştirmesi sağlanamayacağı gibi teknik öğretmenlerin unvanlarının değiştirilmesiyle mühendis olamayacakları da açıktır.
- Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi adı altında yeni bir kavrama yükleyerek, yetki ve sorumluluk açısından "mühendisleştirilen" ya da mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgeyerek "teknisyenleştirilen" bir anlayış kabul edilemez.
- ABD'de ve Avrupa'da birçok ülkedeki "mühendislik teknolojisi/teknoloğu" yerine Türkçe çevirileri ters sözcük sırasınca yapılarak "teknoloji mühendisi" veya "uygulama mühendisi" adı kullanılmaktadır. Böylece, teknoloji fakültelerinden mezun olacakların, mühendislerin yetki ve sorumluluk alanlarına sokulmak istendiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunun da ötesine gidilerek ülkemizde kurulan teknoloji fakültelerinde mühendislik bölümleri açılmıştır.
- Meslek liseleri mezunlarının üniversite sınav girişlerine ilişkin katsayı karmaşası yaratılırken, meslek liselerine öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin kapatılması iç tutarlılık açısından da ayrıca ele alınmalıdır. Ülkemizde iş dünyası sürekli olarak nitelikli ara eleman ihtiyacına vurgu yaparken; teknoloji fakülteleri kurulumuyla birlikte, ara eleman yetiştirecek eğitim kadrolarının bir yıllık formasyon eğitimiyle yetiştirilmesinden de söz edilmektedir.
- İş dünyasının ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ve tekniker yetiştirilmek isteniyorsa, meslek yüksekokullarının eğitim kalitesinin artırılması zorunludur. Eğer teknik ve mesleki eğitim fakülteleri için ihtiyaç fazlası olduklarına yönelik belirleme yapılmışsa, bu kaynağın nitelikli ara eleman yetiştirmek için meslek yüksekokullarıyla ilişkilendirilerek kullanılması daha yerinde bir seçenek olacaktır.
- Yükseköğretim Yasası'nda açık bir şekilde "bir fakülte ya da yüksekokulda, aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunamaz" denilmektedir. Yasa'nın bu amir hükmü, farklı ad altında fakülte kurulmak suretiyle bertaraf edilemez. Bir fakülte bünyesinde aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunmasının yaratacağı sakıncalar, farklı fakülte bünyesinde kurulacak aynı ad altındaki bölümler için de geçerli olacaktır.
- YÖK'ün isimleri değiştirilen teknik eğitim fakültelerinin kadro ve fiziksel olanaklarıyla teknoloji fakültesi mühendislik bölümlerinin kurulmasını

tanınması, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan 3795 sayılı Yasa ile ve daha önce çıkarmış olduğu yönetmelikle çelişmektedir. Buna göre; mühendislik unvan ve formasyonuna sahip olmayan öğretim üyelerinin bulunduğu teknik eğitim fakültelerinde (Teknoloji fakültesi) mühendislik eğitimi verilmesi açıklanamaz.

2010 ÖSYS kılavuzundaki teknoloji fakülteleriyle ilgili kısımların yürütmesi TMMOB'nin başvurusu ile Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca durduruldu. 22 Nisan 2011 tarihli TMMOB Basın Açıklaması EK 11'dedir.⁴⁹

Teknik Öğretmenlik Programları ile tercih edebilecekleri Mühendislik Lisans Tamamlama Programları ÖSYM Kılavuzunda yer almaktadır. (Tablo 50)

Tablo 50. ÖYSM Kılavuzu Mühendislik Lisans Tamamlama Programları

125	Bilgisayar Öğretmenliği	Bilgisayar Mühendisliği	3124
126	Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği	Yazılım Mühendisliği	5134
128	Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği		
154	Döküm Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
		Makine Mühendisliği	3252
		Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	3261
		Malzeme Bilimi ve Mühendisliği	5118
161	Elektrik Öğretmenliği	Elektrik Mühendisliği	3160
		Elektrik-Elektronik Mühendisliği	3162
164	Elektronik Öğretmenliği	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	3162
		Elektronik Mühendisliği	3163
		Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	3166
165	Elektronik ve Bilgisayar Öğretmenliği	Elektronik Mühendisliği	3163
		Bilgisayar Mühendisliği	3124
		Elektrik-Elektronik Mühendisliği	3162
167	Elektronik ve Haberleşme Öğretmenliği	Elektronik Mühendisliği	3163
		Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	3166
		Elektrik-Elektronik Mühendisliği	3162
172	Enerji Öğretmenliği	Enerji Sistemleri Mühendisliği	8319
		Makine Mühendisliği	3252
236	Kalıplılık Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
		Makine Mühendisliği	3252
347	Kontrol Öğretmenliği	Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği	9260
		Mekatronik Mühendisliği	5119
353	Makine Resmi ve Konstrüksiyonu Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
		Makine Mühendisliği	3252
446	Makine Model Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
		Makine Mühendisliği	3252
		Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	3261
		Malzeme Bilimi ve Mühendisliği	5118
117	Makine Öğretmenliği	Makine Mühendisliği	3252
		Malzeme Bilimi ve Mühendisliği	5118
		İmalat Mühendisliği	5114
355	Matbaa Öğretmenliği	Endüstriyel Tasarım Mühendisliği	9323
120	Mekatronik Öğretmenliği	Mekatronik Mühendisliği	5119
260	Metal Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
231	Metal İşleri Öğretmenliği	Makine Mühendisliği	3252
		Malzeme Bilimi ve Mühendisliği	5118
		Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	3261
264	Mobilya ve Dekorasyon Öğretmenliği	Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği	3101
278	Otomotiv Öğretmenliği	Makine Mühendisliği	3252
233	Motor Öğretmenliği	Otomotiv Mühendisliği	8333
		İmalat Mühendisliği	5114
323	Talaflı Üretim Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
		Makine Mühendisliği	3252
326	Tasarım ve Konstrüksiyon Öğretmenliği	İmalat Mühendisliği	5114
		Makine Mühendisliği	3252
329	Tekstil Öğretmenliği	Tekstil Mühendisliği	3328
330	Tekstil Terbiye Öğretmenliği	Tekstil Mühendisliği	3328
350	Telekomünikasyon Öğretmenliği	Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	3166
		Elektronik Mühendisliği	3163
		Elektrik-Elektronik Mühendisliği	3162
333	Tesisat Öğretmenliği	Enerji Sistemleri Mühendisliği	8319
		Makine Mühendisliği	3252
350	Yeni Akademi	İmalat Mühendisliği	5114

Mühendislik tamamlama programlarına giriş sınavlarına ilişkin veriler **yıllar itibarıyla Tablo 51'de** verilmiştir.

Tablo 51. Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı Yerleştirme Sonuçları

	2013	2014	2015	2016	2017
Sınava Başvuran Aday Sayısı		14275	11709	9629	
Tercih Yapan Aday Sayısı	14926	5275	5147	921	8922
Kontenjan Sayısı	2791	3401	2500	1212	3000
Yerleşen Aday Sayısı	2791	3250	2447	841	2910
Boş Kalan Kontenjan Sayısı	0	151	53	371	90
Soru Sayısı	60	60	60	60	60
Ortalama		29.112	29.876	22.986	

Bazı örnekleri incelediğimizde, Teknoloji Fakülteleri konusunda yaşanan sorunlar tüm çıplaklığı ile görülecektir.

Örneğin, KTÜ bünyesindeki Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümüne girişte başarı puanı 75.000 iken, Of Teknoloji Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümüne girişte 114.000'tir. Öğretim üyesi sayısı ve niteliği durumu çok daha vahimdir. (Tablo 52)

Dumlupınar Üniversitesi bünyesindeki Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümüne girişte başarı puanı 130.000, ikinci öğretimde 170.000 iken, Simav Teknoloji Fakültesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölümüne girişte 4 farklı programda 189.000-228.000 aralığındadır. Öğretim üyesi durumu burada da vahimdir.

Bir diğer örnek olarak; Sakarya Üniversitesi bünyesindeki Mühendislik Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümüne girişte başarı puanı 71.000 iken, Teknoloji Fakültesi İnşaat Mühendisliği bölümüne girişte 89.000-203.000 aralığındadır. Öğretim üyesi sayısı ve niteliği durumundaki belirgin sorun burada da devam etmektedir. (Tablo 53)

Tablo 52. KTÜ ve DuşluPınar Üni. Bünyesinde Seçilmiş Teknoloji Fakülteleri Verileri

PROGRAM	PROGRAM ADI	ÖĞR. SÜRE	PUAN TÜRÜ	GENEL OK.BİR KONT.	2016-ÖSYS BAŞARI	2016-ÖSYS EN KÜÇÜK	P.DR. SAYI	D.DR. SAYI	Y.D.DR. SAYI	AKREDİTE	
KODU					SIRASI	PUAN					
KARADENİZ TEKNİK ÜN.	Mühendislik Fakültesi										
	İnşaat Mühendisliği	4	MF-4	120	3	75300	363.30949	9	12	11	MÜDEK
	İnşaat Mühendisliği (İngilizce)	4	MF-4	50	2	65800	375.50772	-	-	-	
KARADENİZ TEKNİK ÜN.	Of Teknoloji Fakültesi										
	İnşaat Mühendisliği	4	MF-4	64	2	114000	320.97953	-	2	4	
	İnşaat Mühendisliği (M.T.O.K.)	4	MF-4	16	1			-	-	-	
DUMLUPINAR ÜNİ.	Mühendislik Fakültesi										
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	4	MF-4	70	2	130000	306.83260	2	4	8	
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	70	2	169000	277.42401	-	-	-	
DUMLUPINAR ÜNİ.	Simav Teknoloji Fakültesi										
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	4	MF-4	56	2	189000	264.98389	-	1	2	
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	56	2	225000	246.30598	-	-	-	
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (M.T.O.K.)	4	MF-4	14	1	212000	252.62897	-	-	-	
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (M.T.O.K.) (İÖ)	4	MF-4	14	1	228000	244.96287	-	-	-	

Aynı sorunlar, Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Makine Mühendisliği, Metalürji ve Malzeme Mühendisliği bölümlerinde de yaşanmaktadır.

Tablo 53. Sakarya Üni. Bünyesinde Seçilmiş Teknoloji Fakülteleri Verileri

PROGRAM KODU	PROGRAM ADI	ÖĞR. SÜRE	PUAN TÜRÜ	GENEL KONT.	OK.BİR KONT.	2016-ÖSYS 0,12 BAŞARI SIRASI	2016-ÖSYS EN KÜÇÜK PUAN	P.DR. SAYI	D.DR. SAYI	Y.D.DR. SAYI	AKREDİTE
SAKARYA ÜNİ.	Mühendislik Fakültesi										
	İnşaat Mühendisliği	4	MF-4	100	3	71800	367.77343	5	5	13	MÜDEK
	İnşaat Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	100	3	88100	347.68561	-	-	-	MÜDEK
SAKARYA ÜNİ.	Teknoloji Fakültesi										
	İnşaat Mühendisliği	4	MF-4	56	2	89500	346.12724	1	1	8	MÜDEK
	İnşaat Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	56	2	105000	329.22643	-	-	-	
	İnşaat Mühendisliği (M.T.O.K.)	4	MF-4	14	1	203000	257.47315	-	-	-	
	İnşaat Mühendisliği (M.T.O.K.) (İÖ)	4	MF-4	14	1			-	-	-	
SAKARYA ÜNİ.	Mühendislik Fakültesi										
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	4	MF-4	80	2	70400	369.43306	7	2	14	MÜDEK
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	80	2	96100	338.90799	-	-	-	MÜDEK
SAKARYA ÜNİ.	Teknoloji Fakültesi										
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	4	MF-4	56	2	97600	337.39067	3	1	7	MÜDEK

	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	56	2	124000	311.87205	-	-	-	
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (M.T.O.K.)	4	MF-4	14	1	136000	301.83472	-	-	-	
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği (M.T.O.K.) (İÖ)	4	MF-4	14	1	169000	277.63555	-	-	-	
SAKARYA ÜNİ-	Mühendislik Fakültesi										
	Makine Mühendisliği	4	MF-4	120	3	95700	339.34703	11	6	22	MÜDEK
	Makine Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	120	3	114000	320.78335	-	-	-	MÜDEK
SAKARYA ÜNİ-	Teknoloji Fakültesi										
	Makine Mühendisliği	4	MF-4	56	2	117000	318.58746	3	6	3	MÜDEK
	Makine Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	56	2	138000	299.73272	-	-	-	
	Makine Mühendisliği (M.T.O.K.)	4	MF-4	14	1	177000	272.56590	-	-	-	
	Makine Mühendisliği (M.T.O.K.) (İÖ)	4	MF-4	14	1	210000	253.56898	-	-	-	
SAKARYA ÜNİ-	Mühendislik Fakültesi										
	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	4	MF-4	90	3	177000	272.25472	15	2	9	MÜDEK
	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	90	3	220000	248.66427	-	-	-	MÜDEK
SAKARYA ÜNİ-	Teknoloji Fakültesi										
	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	4	MF-4	58	2	203000	257.26133	6	6	3	MÜDEK
	Metalurji ve Malzeme Mühendisliği (İÖ)	4	MF-4	52	2	235000	242.06570	-	-	-	

TMMOB, yargı kararına karşın yapılan uygulamalarla ilgili “Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programlarına Giriş Sınavı” ile ilgili olarak TMMOB`ye bağlı sekiz oda imzasıyla mühendislik fakültesi dekanları ile İTÜ ve Sakarya Üniversitesi rektörlerine mektup göndererek, özetle YÖK`ün duyurusunu yaptığı, ÖSYM tarafından yapılacak olan “Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı”nın iptal edilmesi için sizlerin de bulunduğunuz yerden itiraz etmenizi, yetiştirdiğiniz mühendisler adına talep ediyoruz.” denilmiştir. (EK 12)⁵⁰

Ayrıca, Sakarya Üniversitesi Teknoloji Fakültesi`nin fakülteden mezun olacakları Oda üyelik durumlarıyla ilgili yazısı üzerine 9 Ocak 2013 tarihinde yanıt göndererek bu istemi ret etmiştir. (EK 13)⁵¹

TMMOB, süreç içinde Teknoloji Fakültelerinin kurulması ile Tamamlama Programları yanı sıra, bazı YÖK uygulamalarına da dava açmıştır.

Örneğin; 2006 yılında Adnan Menderes Üniversitesi'ne bağlı olarak mühendislik fakültesi kurulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı'nın iptali istemi için özetle “Davaya konu Adnan Menderes Üniversitesi'nde halihazırda Gıda Mühendisliği Bölümü'nün bulunduğu ancak bu bölümün atıl olup, şimdiye kadar öğrenci almadığı belirtilmiş, «Bir bölümü dahi fiili olarak işletilemezken, bu üniversite bünyesinde ne değişti ki, mühendislik fakültesi açılmaya karar verilmiştir?” gerekçesiyle Başbakanlık, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na karşı dava açmıştır. (EK 14)⁵²

Ülkemizde faaliyet gösteren Newport Üniversitesi adlı kuruluş hakkında 2007 yılında TMMOB tarafından başlatılan hukuksal girişimler sonucu; YÖK tarafında tanınmadığı tespit edilerek, yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunulmuş ve suç duyurusu sonucunda savcılık TMMOB'nin talebi doğrultusunda soruşturma başlatarak dava açılmasına karar vermiştir.⁵³

TMMOB'nin, Türkiye'de yüz yüze ya da uzaktan üniversite eğitimi sonunda Amerika'dan diploma verdiğini duyuran Newport International University adlı kuruluşla ilgili yaptığı suç duyurusundan sonra YÖK de Newport ile ilgili suç duyurusunda bulunmuş, suç duyurusu Yüksek Öğretim Kurumu'nun internet sitesinde yayınlanmıştır.⁵⁴

50 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/teknik-ogretmenlere-muhendislik-tamamlama-programi-ile-ilgili-muhendislik-fakultesi>

51 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/teknoloji-fakulteleri-mezunlarinin-uyelikleri-ile-ilgili-sakarya-universitesine-yazi>

52 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmobden-adnan-menderes-universitesi-muhendislik-fakultesi-kurulmasına-iptal-davasi>

53 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmobnin-newport-yetkilileri-hakkinda-yaptigi-suc-duyurusu-uzerine-dava-acilmasina-karar>

54 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmobnin-newport-ile-ilgili-girisimleri-sonuc-verdi-yok-de-kurumla-ilgili-suc-duyurusunda>

Üniversitelerdeki Çeşitlenme/Uzmanlaşma/ Farklılaşma Süreci (2016 +)

YÖK, farklı projeler kapsamında son yıllarda gündeme getirdiği “Yeni Yükseköğretim Sistemi Yaklaşımı” arayışları sonrası, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminden itibaren üniversitelerde çeşitlenme/farklılaşma/uzmanlaşma hedefine yönelik adımlar atmaktadır. (Şekil 2)

Şekil 1. Yeni Yükseköğretim Sistemi Yaklaşımı

YENİ YÜKSEKÖĞRETİM SİSTEMİ YAKLAŞIMI

İhtisas Üniversiteleri: “Üniversitelerimizin Bölgesel Kalkınma Odaklı Misyon Farklılaşması ve İhtisaslaşması Projesi” kapsamında, YÖK tarafından koordine edilen ve Kalkınma Bakanlığı ile birlikte eşgüdüm halinde 5 pilot üniversite belirlenmiş ve sonuçları 18 Ekim 2016 tarihinde açıklanmıştır. Bu kapsamda;

- Bingöl Üniversitesi; tarım ve havza bazlı kalkınma alanında,
- Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi; hayvancılık alanında,
- Düzce Üniversitesi; sağlık ve çevre alanında,
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi; tarım ve jeotermal alanında,
- Uşak Üniversitesi; tekstil, dericilik ve seramik alanında

bölgesel kalkınma odaklı misyon farklılaşması projesinin pilot yükseköğretim kurumları olarak belirlenmiştir.⁵⁵

Araştırma Üniversiteleri: “Miyon Faklılaşması ve İhtisaslaşma Projesi” kapsamında, araştırma üniversitelerinin belirleme sürecinde 58 devlet üniversitesi niyet beyanında bulunmuş, 25 üniversite belirlenmiş, 2017 yılında 10 üniversite asıl, 5 üniversite yedek olarak açıklanmıştır.

Araştırma Üniversitesi olarak açıklanan 10 Üniversite şunlardır:

- Ankara Üniversitesi
- Boğaziçi Üniversitesi
- Erciyes Üniversitesi
- Gazi Üniversitesi
- Gebze Teknik Üniversitesi
- Hacettepe Üniversitesi
- İstanbul Üniversitesi
- İstanbul Teknik Üniversitesi
- İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Yedek olarak belirlenen üniversiteler ise şunlardır: Çukurova Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi.⁵⁶

Gerek Araştırma Üniversiteleri, gerekse İhtisas Üniversiteleri konusunda uygulanabilirlik konusunda kaygılar bulunmaktadır.

AR-GE ve Üniversiteler

Araştırma ve geliştirme (AR-GE) faaliyetleri çeşitli kaynaklarda farklı şekillerde tanımlanabilmektedir.

26/6/2001 tarih ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nda AR-GE kavramı, “*Bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek amacı ile yapılan düzenli çalışmalar*” şeklinde tanımlanmıştır.

28/2/2008 tarih ve 5746 sayılı “Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun’da ise AR-GE, “*Kültür, insan ve toplumun bilgisinden*

oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetler” olarak tanımlanmıştır.

OECD'nin araştırma ve geliştirme uygulamaları için yayımlamış olduğu temel kaynak olan Frascati Kılavuzu'nda AR-GE, *“İnsan, kültür ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bu dağarcığın yeni uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmalarıdır”* şeklinde tanımlanmaktadır. Frascati Kılavuzunda AR-GE kapsamında yer alan faaliyetler temel olarak üç alana ayrılmıştır. Bunlar *“Temel Araştırma”, “Uygulamalı Araştırma”* ve *“Deneysel Geliştirme”*dir.⁵⁷

Araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile yakından ilişkili olan ve son yıllarda AR-GE kavramı ile birlikte kullanılmaya başlanan inovasyon kavramı AR-GE ile aynı anlama gelmeyip, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini de kapsayan bir üst kavram niteliğindedir. Bir mal veya hizmetin sunumunda veya ürünün kendisinde yapılan her türlü iyileştirme faaliyeti inovasyon kavramı içinde değerlendirilmelidir. Diğer bir tanıma göre inovasyon, AR-GE ile patent arasındaki faaliyettir. Yeni bir ürüne dönüşebilecek faaliyetler, AR-GE çalışmaları ile yeniliğe dönüşmekte bu yenilik sonucu üretilen ürünlerin patenti alınarak süreç tamamlanmaktadır. Görüldüğü gibi AR-GE fikir ile yenilik arasında köprü kuran bir faaliyettir. Mal veya hizmetin niteliğinde ya da sunumunda ihtiyaç duyulan iyileştirmeler ile oluşan fikir, AR-GE adı verilen faaliyetler ile olgunlaşmakta ve sonuç olarak yeniliğe dönüşmektedir.

Temel bilimlerin üretilip yorumlandığı yerler olan üniversiteler, bilginin üretildiği ve üretilen bilginin çeşitli araçlar vasıtasıyla topluma yayıldığı kurumlardır. AR-GE faaliyetlerinin kaynağı olan temel bilimler, üniversitelerde üretilip yorumlandıktan sonra sanayi tarafından nitelikli ürün ve hizmetlerin üretilmesinde kullanılmaktadır. Üniversitelerin temel bilimlere ilişkin çıkarımlarının ve buluşlarının, ticari niteliği olan ürün ve hizmetlerin meydana getirilmesine kaynaklık etmesi beklenir. Üniversitelerde yürütülen bu tür faaliyetlerin ülkelerin uygulamakta olduğu teknoloji politikaları çerçevesinde desteklenmesi, belirlenen teknoloji politikası çerçevesinde yer alan önceliklere uygun olarak yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, kamu kaynaklarının belirlenen kurum ve kuruluşlar vasıtasıyla AR-GE faaliyetlerine yönelik destek programları için kullanılması gerekmektedir. Üniversiteler, AR-GE faaliyetlerinin önemli bir bileşeni olarak destek programlarından yararlanmakta, destek sonucu başarılı olan projeler sanayiye aktarılarak ülkenin rekabet gücünü artıran ürün ve hizmetlere dönüşmektedir.

AR-GE faaliyetlerinin uluslararası karşılaştırmalarda kullanılan başlıca ölçütleri; Toplam AR-GE harcamalarının GSYH'ya oranı, Her 10.000 kişiye düşen tam zaman eşdeğeri araştırmacı sayısı, Milyon nüfus başına düşen yıllık bilimsel yayın sayısı, Tam zaman eşdeğeri AR-GE personeli, Kişi başına yapılan AR-GE harcaması, Yerli patent başvuruları ve tescilleri, uluslararası patent başvurularıdır.

57 OECD, Frascati Kılavuzu, Araştırma ve Deneysel Geliştirme Taramaları İçin Önerilen Standart Uygulama, Paris, 2002

Dünyada AR-GE desteklerinin kaynakları; Özel Sektör (Kamu ismarlamaları da yer alabilir), Kamu Sektörü, Yükseköğretim Sektörü ve Uluslararası Sektör şeklinde sıralanabilir.

Gelişmiş ülkelere bakıldığında, toplam AR-GE faaliyetlerinde en fazla paya sahip kesimin özel sektör olduğu görülmektedir. OECD ülkelerinde özel sektörün payı %70'lere yakinken, üniversitelerin payı ise %20'lerden azdır. Gelişmiş ülkelerdeki klasik üretim yöntemlerinden modern üretim yöntemlerine doğru dönüşümünü tamamlamış sanayi yapısı, ileri teknoloji içeren ürünleri üretebilmekte, uluslararası ticarete bu ürünlerle rekabet etmektedir. Katma değeri yüksek ürünlerin rekabeti, özel sektörün araştırma faaliyetlerine yatırım yapmasını, kendi araştırma merkezlerini kurmasını sağlamıştır.

Türkiye'de yürütülen AR-GE faaliyetlerinde üniversitelerin payı özel sektörden fazladır. Ancak bu faaliyetlerin ticari nitelik kazanması noktasında sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorun, yürütülen bilimsel faaliyetlerin endüstriye uygulanabilir nitelikte olmadığı şeklinde yorumlanmakla birlikte, Türkiye'nin sahip olduğu üretim yapısının ileri teknoloji içeren ürünleri üretmek için henüz hazır olmadığı, Türk sanayisinin dönüşüm aşamasında olduğu şeklinde de yorumlanabilmektedir. Öte yandan üniversitelerin araştırma faaliyeti yürütürken başta mali kaynakların yetersizliği olmak üzere karşılaştığı sorunlar, AR-GE faaliyetlerinin niteliğini etkilemekte, üniversitelerdeki bilginin ticari nitelik kazanmasında istenilen seviyeye ulaşmasını engellemektedir.⁵⁸

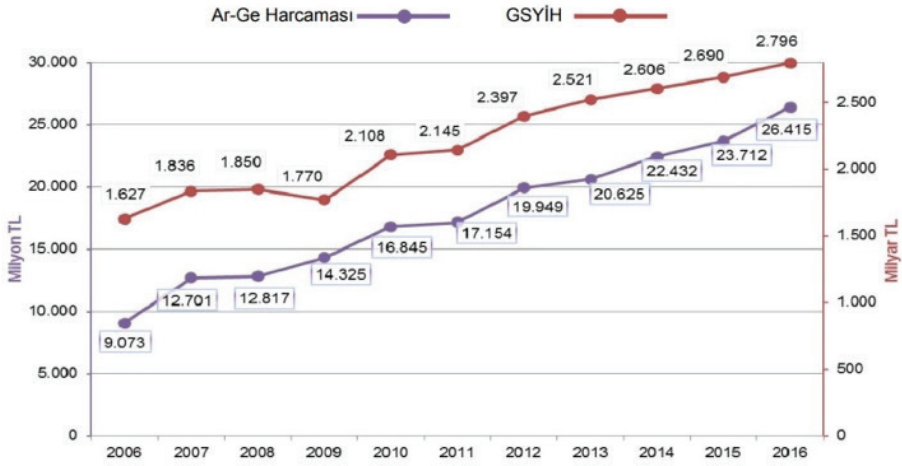
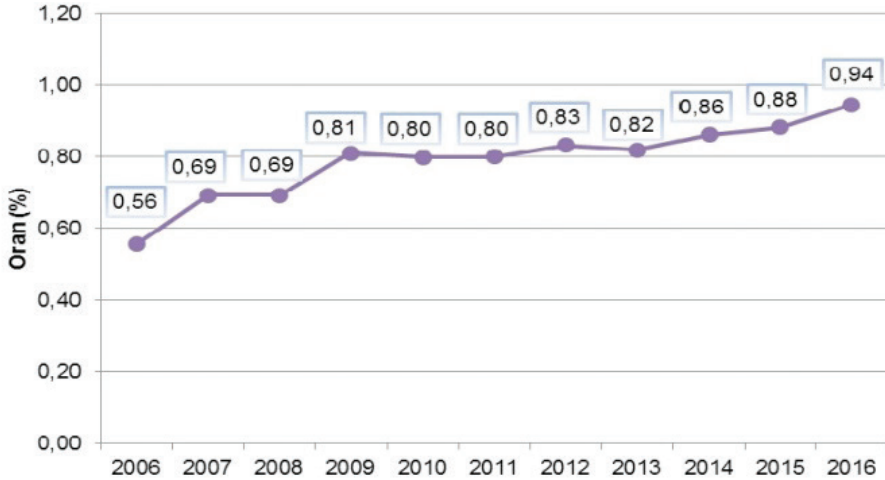
AR-GE faaliyetlerine verilen önemin artması ile birlikte üniversitelerin yürüttükleri AR-GE faaliyetleri ve bu faaliyetlerin finansmanında yararlandıkları kaynaklar önem kazanmıştır. Üniversiteler, yürüttükleri AR-GE faaliyetlerini başta bütçe kaynakları olmak üzere, DPT Fonlarından ve dolaylı olarak TÜBİTAK'tan sağlanan AR-GE destek programları ile finanse etmektedir.

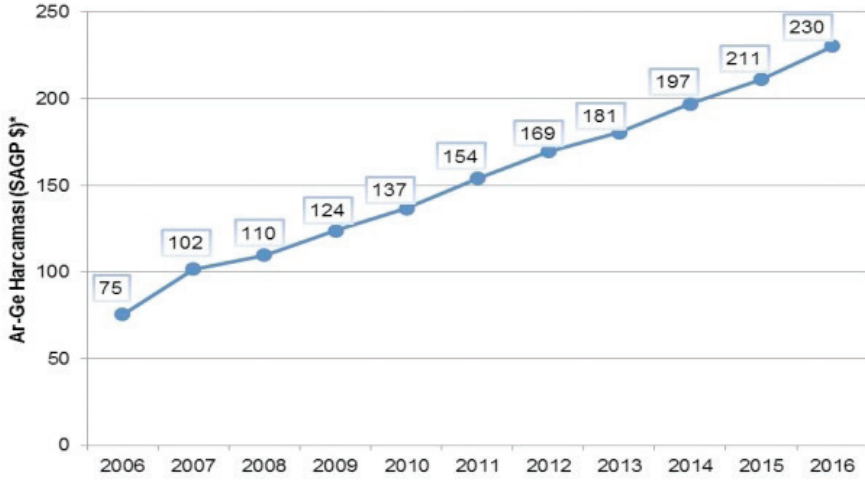
Ar-Ge harcamaları ve insan kaynakları 2016 yılı verileri TÜİK tarafından 17.11.2017 tarihinde açıklanmıştır.⁵⁹

Yıllara göre Ar-Ge harcamaları 2017 yılı sabit fiyatlarıyla Grafik 7'de, Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki oranı Grafik 8'de, kişi başına Ar-Ge harcaması Grafik 9'da verilmiştir.

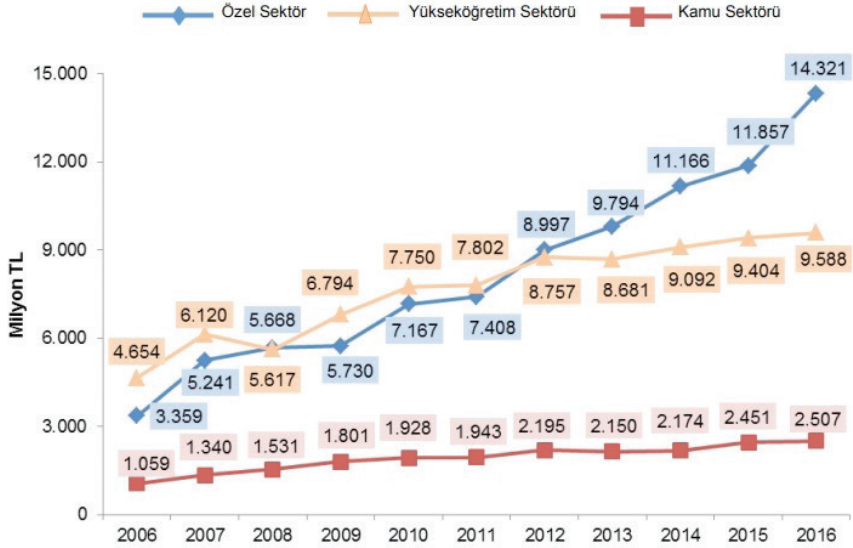
58 Ozan Alkan, Yükseköğretim Kurumlarında Ar-Ge Harcamaları Ve Finansman Şekilleri, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe Ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Ankara Şubat 2009

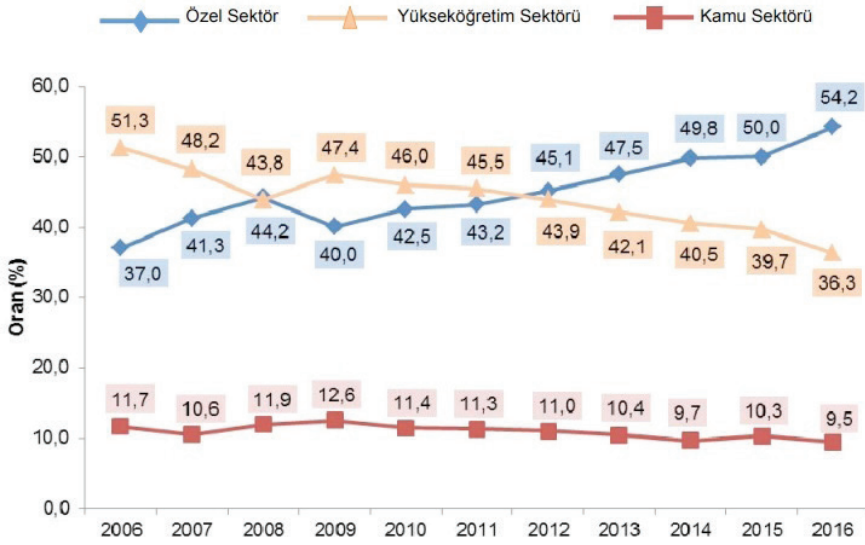
59 <https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-bty-istatistikleri>

Grafik 7. Ar-Ge Harcamaları, TÜİK**Grafik 8. Ar-Ge Harcamalarının GSYİH İçindeki Payı, TÜİK**

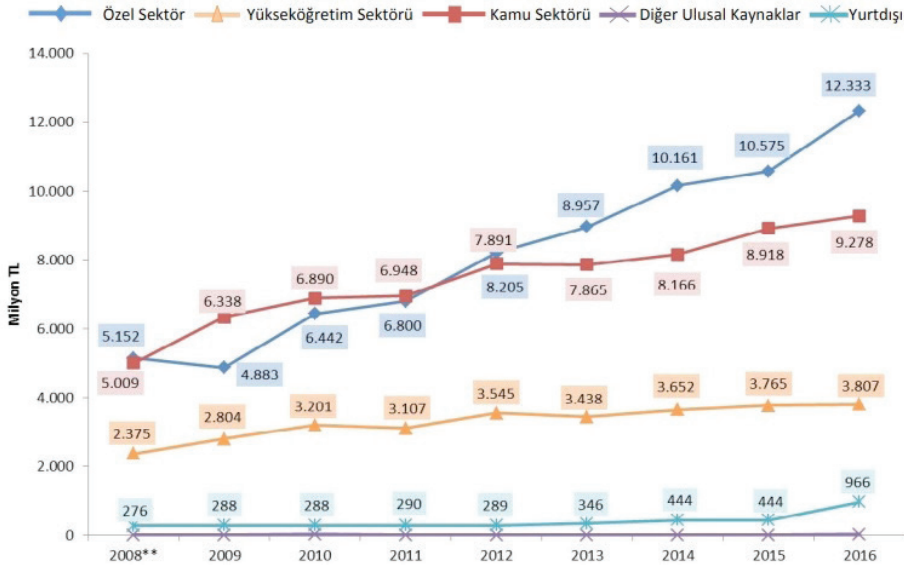
Grafik 9. Kişi Başına Ar-Ge Harcaması

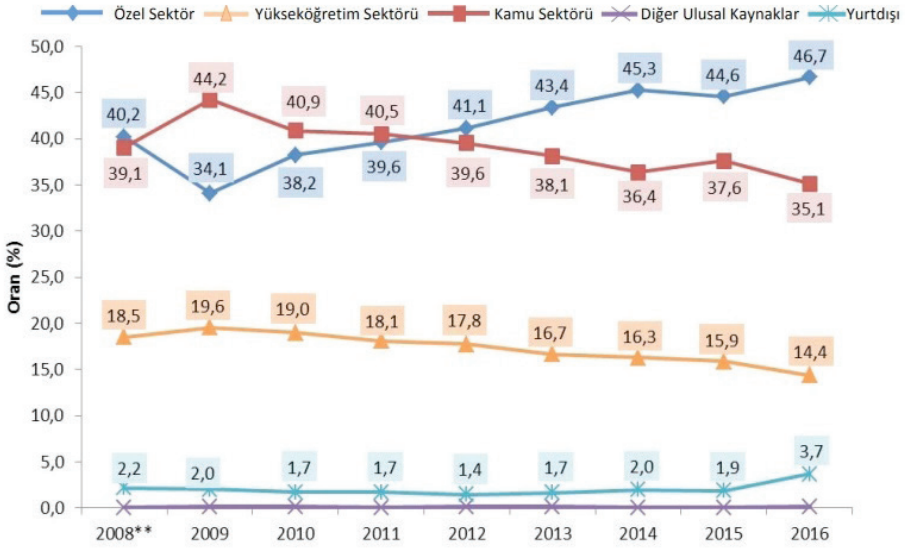
Gerçekleştirilen sektörler bazında Ar-Ge harcamaları Grafik 10'da, Gerçekleştirilen sektörler bazında Ar-Ge harcamalarının oranı Grafik 11'de verilmiştir. Grafikler incelendiğinde üniversitelere ayrılan payın önemli oranda düştüğü görülecektir.

Grafik 10. Gerçekleştirilen Sektörler Bazında Ar-Ge Harcamaları

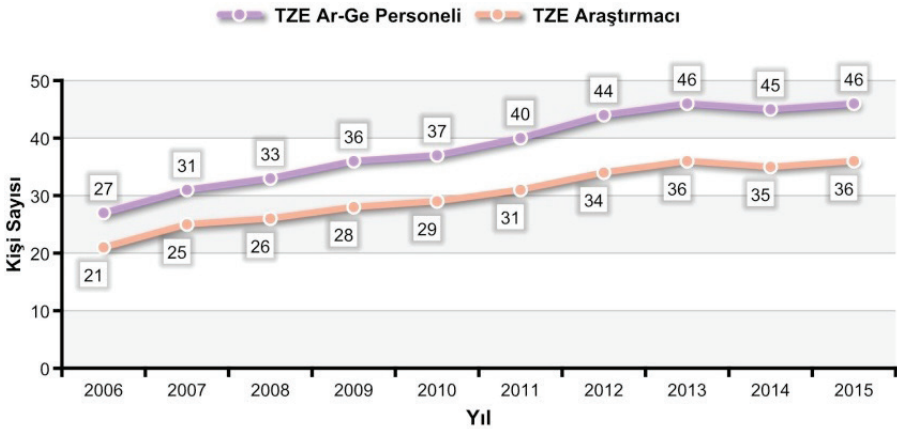
Grafik 11. Gerçekleştirilen Sektörler Bazında Ar-Ge Harcamalarının Oranı

Finans kaynağına göre Ar-Ge harcamaları, 2017 sabit fiyatlarıyla Grafik 12'de, Finans kaynağına göre Ar-Ge harcamalarının oranı Grafik 13'de verilmiştir.

Grafik 12. Finans Kaynağına Göre Ar-Ge Harcamaları

Grafik 13. Finans Kaynağına Göre Ar-Ge Harcamalarının Oranı

10.000 çalışan kişi başına düşen Ar-Ge insan kaynağı Grafik 14'dedir.

Grafik 14. 10.000 Çalışan Kişi Başına Düşen Ar-Ge İnsan Kaynağı

Makale ve Eleştiri türünde Milyon Kişi Başına Düşen Bilimsel Yayın Sayısı Tablo 54'de verilmiştir.⁶⁰ Bilimsel yayın sayısı bakımından Türkiye'nin Dünya sıralamasındaki yerinin gösteren Grafik 15 incelendiğinde⁶¹, yıllar itibarıyla anlamlı bir değişimin olmadığı görülmektedir.

60 <http://tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-milyon-kisi-basina-dusen-bilimsel-yayin-sayisi>

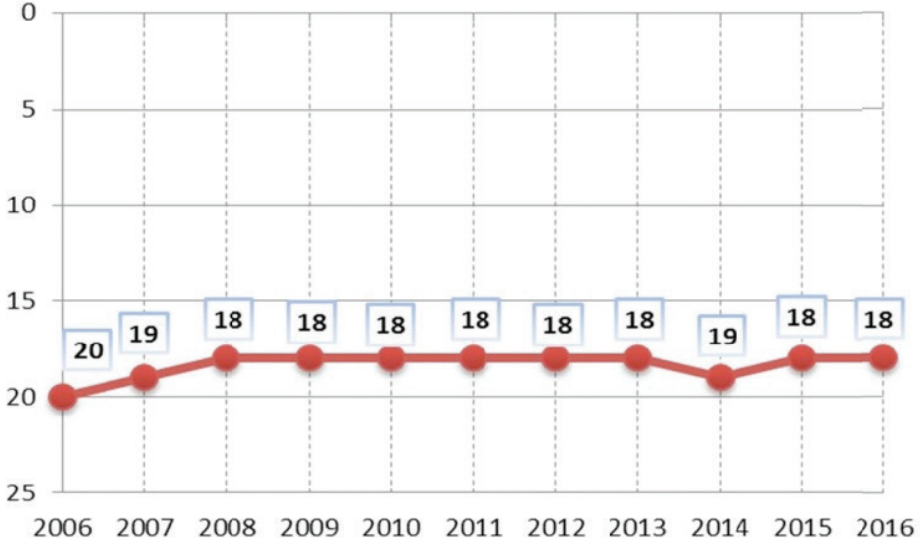
61 <http://www.tubitak.gov.tr/sites/default/files/289/70.pdf>

Tablo 54. Türkiye Kaynaklı Bilimsel Yayınlar

Yıl	Bilimsel Yayın Sayısı	Milyon Kişi Başına Düşen Bilimsel Yayın Sayısı
2000	5,442	85
2001	6,673	102
2002	9,005	136
2003	10,704	160
2004	13,354	197
2005	14,365	209
2006	15,344	221
2007	18,283	259
2008	19,794	277
2009	22,318	308
2010	23,624	320
2011	24,488	328
2012	26,031	344
2013	27,157	354
2014	27,888	359
2015	29,439	374
2016	31,555	395

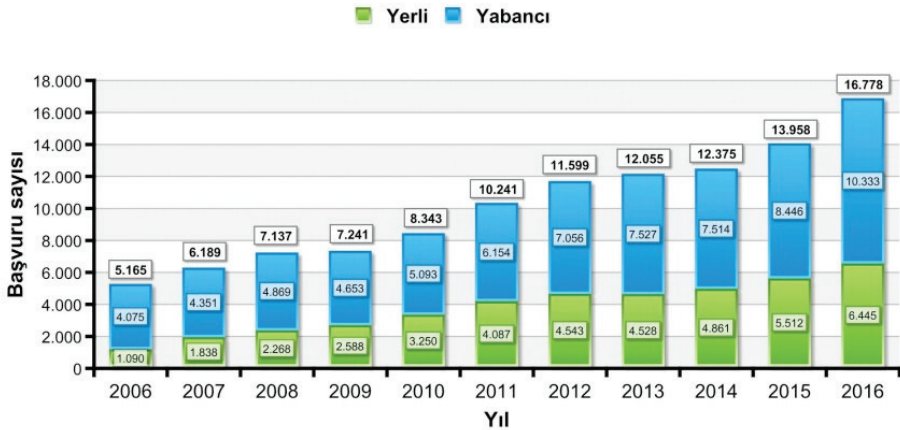
Kaynak: WoS-InCites (TÜBİTAK ULAKBİM), TÜİK (nüfus)

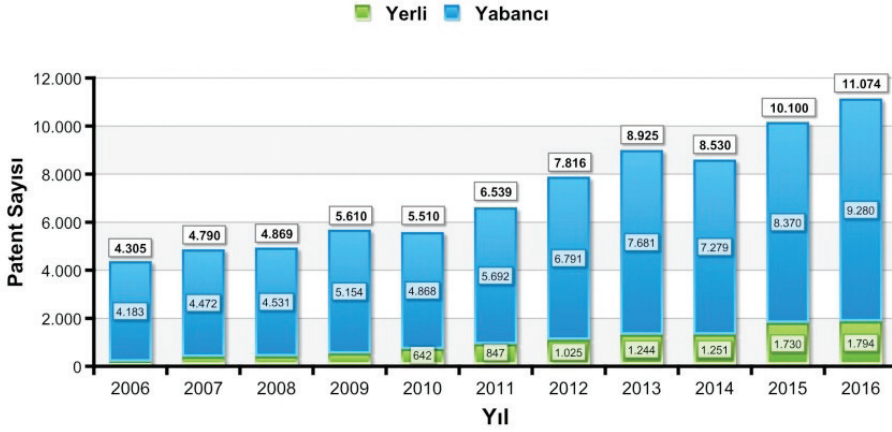
Grafik 15. Bilimsel Yayın Sayısı Bakımından Türkiye'nin Dünya Sıralamasındaki Yeri

Ülkemizdeki Patent başvuru sayıları Grafik 16'da, tescil sayıları Grafik 17'de verilmiştir. Ülkemizdeki tescilli patentlerde yabancı payı % 83.7'dir.⁶²

Grafik 16. Türk Patent ve Marka Kurumu'na Yapılan Patent Başvuruları

Grafik 17. Türk Patent ve Marka Kurumu'nca Verilen Patent Tescilleri

Kurum ve kuruluşlar tarafından sağlanan AR-GE desteklerinin son yıllarda önemli boyutlara ulaşmasına karşın bu destekleri yürütecek araştırmacı sayısının sınırlı kaldığı görülmektedir. 1995 yılından bu yana doktora programlarından mezun olanların sayısı 2000-2500 düzeyinde sabit kalmıştır. AR-GE insan kaynağının, niteliği itibarıyla mali kaynaklar kadar hızlı artırılmadığı dikkate alınacak olursa, bu iki kaynağın birbiriyle uyumlu bir şekilde artırılması gereği ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak AR-GE insan kaynağını yetiştiren üniversitelere, genel olarak da Türk eğitim sistemine ayrılan kaynakların gelişmiş ülke ortalamalarına yaklaştırılması gerekmektedir.

**MÜHENDİSLİK
MİMARLIK
ŞEHİR PLANLAMA
EĞİTİMİ ve
TMMOB**

Mühendislik Mimarlık Şehir Planlama Eğitimi ve TMMOB

**MÜHENDİSLİK, MİMARLIK, ŞEHİR PLANLAMA EĞİTİMİNİN
MEVCUT DURUM ANALİZİ
ÜZERİNE...**

Rakamlar

Oranlar

Cinsiyet Dağılımları

İle Göre Dağılımlar

Tercih Öncelikleri

Başarı sırası

Ve saire..., Ve saire..., Ve saire...

Çözüm:

bütünü görebilmek ve siyaseti yönlendirebilmek.

İç ve dış dinamiklerin etkilediği toplum, teknoloji ve üniversite sürekli bir değişim süreci içindedirler. Bu değişim sürecine tepki ve yönlendirme, iki şekilde gösterilebilir:

- Tek tek “mühendis” tepkisi
- Mühendislerin örgütlenerek “ortak” tepkisi

Mühendislerin bireysel tepkisinin gerekli yönlendirmeyi sağlamayacağı açıktır. Ortak tepki noktasında karşımıza “örgütlülük”, Türkiye özelinde “Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği – TMMOB” çıkmaktadır.

Geçmişten Günümüze TMMOB Örgütlenmesi

Ülkemizde Mühendislerin örgütlenmesini sağlayan başlıca iki düzenleme şunlardır:

- 1938 tarih ve 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun
- 1954 tarih ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) 7303 sayılı Yasa, 66 ve 85 sayılı Kanun Hükmünde Kararnemelerle değişik 6235 sayılı Yasayla 1954 yılında kurulmuştur.

TMMOB, tüzel kişiliğe sahip, Anayasanın 135. Maddesinde belirtilen “kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşu”dur.

Kuruluşunda 10 Odası ve yaklaşık olarak 8.000 üyesi bulunan TMMOB'nin, 2017 Aralık itibari ile Oda sayısı 24, üye sayısı ise yaklaşık 550.000'dir.

TMMOB çalışmalarını 24 Oda, bu Odalara bağlı 213 şube ve 50 İl/İlçe Koordinasyon Kurulu ile sürdürmektedir.

1908'de kurulan Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti, mühendis ve mimarların ülkemizdeki ilk örgütü olarak kabul edilmektedir. 1909-1910'da çıkan Osmanlı Mühendis ve Mimar Mecmuası da ilk yayın olarak kabul edilmektedir.

6235 sayılı Yasa gereği 18-22 Ekim 1954 tarihleri arasında toplanan TMMOB 1. Genel Kurulu'nda, TMMOB Tüzüğü kabul edilmiş ve Elektrik M.O., Gemi M.O., Harita ve Kadastro M.O., İnşaat M.O., Kimya M.O., Maden M.O., Makina M.O., Mimarlar O., Orman M.O., Ziraat M.O. kurulması kararlaştırılmıştır. (Tablo 55)

18-22 Ekim tarihleri, 1954 yılından itibaren “Mühendislik ve Mimarlık Haftası” olarak kutlanmaktadır.

Tablo 55. TMMOB 1. Genel Kurulu Verileri

ODA ADI	ÜYE SAYISI
Elektrik	672
Gemi	96
Harita ve Kadastro	62
İnşaat	2371
Kimya	312
Maden	313
Makina	902
Mimarlar	746
Orman	615
Ziraat	733
TOPLAM	6822

19 Eylül 1979 tarihinde Türkiye'nin 55 farklı ilinde, toplam 740 işyerinde TMMOB'nin çağrısıyla bir günlük iş bırakma eylemi gerçekleştirildi. Ekonomik ve demokratik taleplerle yapılan eylem çağrısına, diğer teknik eleman ve emekçilerin de destek vermesiyle, 100 bini aşkın kamu çalışanı o gün iş bıraktı. Maden ocaklarından enerji santrallerine, fabrikalardan şantiyelere, limanlardan üniversitelere kadar hayatın her alanında etkisini gösteren bu eylem, TMMOB'nin mücadele tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. 19 Eylül tarihi, bu ülke için düşünen, planlayan, üreten mühendis, mimar ve şehir plancılarının kendi öz güçlerinin farkına vardığı tarihtir. Bu yüzden bu anlamlı gün, "TMMOB Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Dayanışma Günü" olarak kutlanmaktadır.

TMMOB örgütüne ilişkin güncel veriler 1 Ocak 2017 itibarıyla Tablo 56'da verilmiştir.

Tablo 56. TMMOB ve Bağlı Odaları Üye Sayısı

ODALAR	KADIN	ERKEK	TOPLAM (01.01.2017)	ÖĞRENCİ ÜYE (18.12.2017)
1 Bilgisayar Mühendisleri Odası	1.173	3.848	5.021	578
2 Çevre Mühendisleri Odası	6.423	6.889	13.312	831
3 Elektrik Mühendisleri Odası	5.603	47.619	53.222	7869
4 Fizik Mühendisleri Odası	547	1.43	1.977	38
5 Gemi Mühendisleri Odası	163	3.199	3.362	238
6 Gemi Makineleri İşletme Mühendisleri Odası	21	1.506	1.527	182
7 Gıda Mühendisleri Odası	10.022	6.323	16.345	8717
8 Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası	2.247	12.467	14.714	2223
9 İç Mimarlar Odası	2.176	2.153	4.329	625
10 İnşaat Mühendisleri Odası	11.017	95.245	106.262	12881
11 Jeofizik Mühendisleri Odası	1.491	4.09	5.581	360
12 Jeoloji Mühendisleri Odası	4.509	13.276	17.785	1190
13 Kimya Mühendisleri Odası	8.567	13.579	22.146	1724
14 Maden Mühendisleri Odası	2.176	14.769	16.945	900
15 Makina Mühendisleri Odası	9.492	94.208	103.7	28105
16 Metalurji ve Malzeme Mühendisleri Odası	617	3.8	4.417	2176
17 Meteoroloji Mühendisleri Odası	240	452	692	55
18 Mimarlar Odası	22.223	28.767	50.99	6808
19 Orman Mühendisleri Odası	2.675	12.249	14.924	444
20 Petrol Mühendisleri Odası	131	1.074	1.205	22
21 Peyzaj Mimarları Odası	3.745	1.887	5.632	556
22 Şehir Plancıları Odası	3.006	2.53	5.536	928
23 Tekstil Mühendisleri Odası	729	1.083	1.812	520
24 Ziraat Mühendisleri Odası	12.4	26.723	39.123	2870
TOPLAM	111.393	399.166	510.559	80440

Tablo 57. Odalar ve Bağlı Disiplinler

1. BİLGİSAYAR MÜHENDİSLERİ ODASI	28- Nükleer Enerji Mühendisliği
1- Bilgisayar Mühendisliği,	29- Fizik Mühendisliği
2- Bilgisayar Bilimleri Mühendisliği,	30- Optik ve Akustik Mühendisliği
3- Bilgisayar ve Enformasyon Mühendisliği,	5. GEMİ MÜHENDİSLERİ ODASI
4- Bilişim Sistemleri Mühendisliği,	31- Gemi İnş.ve/veya Mak. ve/veya Deniz Mühendisliği (Gemi İnşaat Mühendisliği,Gemi Makina Mühendisliği, Deniz Mühendisliği)
5- Kontrol ve Bilgisayar Mühendisliği	32- Deniz Teknoloji Mühendisliği
6- Yazılım Mühendisliği	33- Gemi Konstrüksiyon Mühendisliği
7- Yazılım ve Bilişim Mühendisliği	34- Gemi Mühendisliği
2. ÇEVRE MÜHENDİSLERİ ODASI	6. GEMİ MAK.İŞL.MÜHENDİSLERİ ODASI
8- Çevre Mühendisliği	35- Gemi Mak.İşl.Mühendisliği
3. ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI	36- Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisleri
9- Bilgisayar Sistemleri Mühendisliği	7. GIDA MÜHENDİSLERİ ODASI
10- Elektronik Mühendisliği	37- Gıda Mühendisliği
11- Elektrik Mühendisliği	38- Gıda ve Biyoteknoloji Mühendisliği
12- Elektrik Elektronik Mühendisliği	8. HARİTA VE KADASTRO MÜHENDİSLERİ ODASI
13- Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	39- Harita ve Kad.Mühendisliği
14- Elektroteknik Mühendisliği	40- Jeodezi Mühendisliği
15- Elektronik ve İnfomatik Mühendisliği	41- Fotogrametri Mühendisliği
16- Enformasyon ve Sistem Mühendisliği	42- Geomatik Mühendisliği
17- Elektromekanik Mühendisliği	9. İÇ MİMARLAR ODASI
18- Biyomedikal Mühendisliği	43- İç Mimar
19- Otomasyon ve Kontrol Mühendisliği	10. İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
20- Kontrol Mühendisliği	44- Uygulamalı Mekanik Mühendisliği
21- Kontrol Sistemleri Mühendisliği	45- İnşaat Mühendisliği
22- Radyoelektronik Mühendisliği	11. JEOLJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
23- Telekomünikasyon Mühendisliği	46- Jeoloji Mühendisliği
24- Elektronik ve İletişim Mühendisliği	47- Jeoteknik Mühendisliği
25- Elektronik ve Yazılım Mühendisliği	12. JEOFİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI
26- Enerji Teknolojisi Mühendisliği	48- Jeofizik Mühendisliği
4. FİZİK MÜHENDİSLERİ ODASI	13. KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI
27- Matematik Mühendisliği	49- Kimya Mühendisliği

50- Biyo Mühendislik	81- Metalurji ve Malzeme Mühendisliği
51- Polimer Mühendisliği	82- Malzeme Bilimi ve Mühendisliği
52- Biyoproses Mühendisliği	83- Seramik Mühendisliği
14. MADEN MÜHENDİSLERİ ODASI	17. METEOROLOJİ MÜHENDİSLERİ ODASI
53- Maden Mühendisliği	84- Meteoroloji Mühendisliği
54- Cevher Hazırlama Mühendisi	18. MİMARLAR ODASI
15. MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI	85- Endüstri Ürünleri Tasarımcılığı
55- Endüstri Mühendisliği	86- Mimarlık
56- Enerji Sistemleri Mühendisliği	19. ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI
57- İşletme Mühendisliği	87- Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği
58- Uçak Mühendisliği	88- Orman Mühendisliği
59- Uzay Bil.Mühendisliği	89- Orman Endüstri Mühendisliği
60- Makine Mühendisliği	20. PETROL MÜHENDİSLERİ ODASI
61- Mekanik Mühendisliği	90- Petrol Mühendisliği
62- İmalat Mühendisliği	21. PEYZAJ MİMARLARI ODASI
63- İmalat Sistemleri Mühendisliği	91- Peyzaj Mimarı
64- Üretim Tekniği Mühendisliği	22. ŞEHİR PLANCILARI ODASI
65- Üretim Sistemleri ve Endüstri Mühendisliği	92- Şehir Plancısı
66- Makine Teknik Metod Mühendisliği	93- Kent Plancısı
67- Sistem Mühendisliği	94- Şehir ve Bölge Plancısı
68- Mekatronik Mühendisliği	23. TEKSTİL MÜHENDİSLERİ ODASI
69- Otomotiv Mühendisliği	95- Konfeksiyon Mühendisliği
70- Makina ve Üretim Mühendisliği	96- Tekstil Mühendisliği
71- Tesisat Tekniği Mühendisliği	97- Deri ve Konfeksiyon Mühendisliği
72- Otomobil Mühendisliği ve Teknolojileri	24. ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI
73- Makine ve İmalat Mühendisliği	98- Su Ürünleri Mühendisliği
74- Endüstri Sistemleri Mühendisliği	99- Balıkçılık Teknoloji Mühendisliği
75- Endüstri ve Sistem Mühendisliği	100- Zooteknik Mühendisliği
76- Üretim Mühendisliği ve Yönetimi	101- Tütün Teknolojisi Mühendisliği
77- Endüstriyel Tasarım Mühendisliği	102- Ziraat Mühendisliği
78- Raylı Sistemler Mühendisliği	103- Biyosistem Mühendisliği
79- Endüstri Yönetimi Mühendisliği	
16. METALURJİ ve MALZEME MÜHENDİSLERİ ODASI	
80- Metalurji Mühendisliği	

TMMOB'ye bağlı odalara 103 adet mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı disiplininin mezun olan mühendis, mimar ve şehir plancıları üyedir. Yurtdışında öğretim görmüş yerli ve yabancılar da uygun koşulları sağlamaları halinde Odalara üye olabildiği için, bu disiplinlerden bazıları ülkemizdeki yükseköğrenim sistemi içinde bulunmayıp, yurt dışından alınmış diplomaları **kapsamaktadır**. (Tablo 57)

Her uzmanlık alanının örgütün bütün kademelerinde kendisini ifade etme olanağını bulması ve aynı zamanda Oda yapısı içinde farklı meslek alanlarından bulunan üyeler arasında dayanışmayı güçlendirecek politikaların oluşturulması, o meslek alanına özgü bilgi ve deney birikiminin oluşturulması, o alana ilişkin Oda birimlerinde yürütülecek çalışmaların eş güdümlenmesi, geliştirilmesi, düzeyinin yükseltilmesi ve üyelerin çıkarlarının korunmasına yönelik çalışma ve örgütlenmenin tanımlanması amacıyla hazırlanan "TMMOB Meslek Dalı Ana Komisyonları Kuruluş ve Çalışma Yönetmeliği"¹, TMMOB 38. Olağan Genel Kurulu'nda kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Dünya Mühendislik Birlikleri Federasyonu (WFEO), Avrupa Mühendislik Birlikleri federasyonu (FEANI: European Federation of National Engineering Associations) üyesi olan TMMOB; kuruluş tarihinden itibaren "Mühendislik-Mimarlık-Şehir Plancılığı Eğitimi" konusunu, "Nasıl Bir Eğitim Sistemi, Nasıl Bir Üniversite" bütüncül çerçevesi içinde ele almaktadır.

TMMOB Etkinlikleri, Eylemleri, Görüşleri

TMMOB; "Nasıl Bir Eğitim Sistemi, Nasıl Bir Üniversite" sorusunun yanıtının, soruna bütüncül yaklaşım gereği zorunlu olarak şu politikalarla birlikte ele alınması gerektiğine inanmaktadır:

- ekonomi politikaları
- sosyal politikalar
- sektörel politikalar
- eğitim politikaları
- istihdam politikaları
- üniversite yönetimi

Toplumun genelini ilgilendiren ve etkilendiren bu politikalar, doğal olarak "üniversite yönetimi" üzerinde de doğrudan etkilidir.

Tüm bu etkileşimler sonucu üniversitelerden mezun olan “mühendis-mimar-şehir plancısı” bir veri iken; mühendislere mimarlara şehir plancılarına yönelik “miktar” ve “kalite” sorunu ise, geçmişten günümüze önemli bir “sorun alanı”dır.

Bu bölümde, TMMOB ve bağlı Odalarının ülkemizdeki her düzeydeki ve de yükseköğretimdeki “eğitim sorunu” hakkındaki görüşleri resmi belgelerdeki özetlenmiş alıntılarla verilmeye çalışılacaktır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği XXV. Genel Kurulu, 24-25 Mayıs 1980

Teknik eğitim gören öğrencilerin staj sorunuyla ilgili olarak TMMOB'nin DPT'ye yaptığı başvuru, DPT tarafından olumlu karşılanarak ilgili kuruluşların katıldığı bir toplantı düzenlendi. Bu toplantıya katılan TMMOB temsilcileri ilgili kuruluşlara TMMOB önerilerini iletti. Ancak bu çalışma sonuçlanmadı.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği XXVII. Genel Kurulu, 22 Mayıs 1982

Hazırlanan Staj Yasa Tasarısı, Danışma Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık, tüm üniversite ve akademilere, ilgili kurumlara gönderildi.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği XXVIII. Genel Kurulu, 30-31 Mart 1984

Üniversitelerdeki mühendis ve mimar eğitimine ilişkin düzenlemeler ve yeni diploma unvanları konusunda, Birlikçe yeterli etkinlikte çalışma gösterilememiştir.

Mühendislik ve mimarlık eğitimi gören öğrencilerin staj sorunları ele alınmış, basın açıklamaları yapılmıştır. Hazırlanan “Staj Yasa Tasarısı” üniversitelere ve ilgili mercilere iletilmiş, üniversitelerden gelen öneri ve katkılarla “Türkiye Staj Kurumu Yasa Tasarısı” metni hazırlanmıştır. Ancak yasamadönemindeki ve güncellikteki değişiklikler nedeniyle, bugüne kadar kamuoyuna ve ilgililere iletilmemiştir.

TMMOB bünyesinde mühendislik ve mimarlık ihtisaslarının tanımlanması ve yetki sınırlarının belirlenmesinde, yeterli koordinasyon sağlanamamıştır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği XXIX. Genel Kurulu, 1986

YÖK uygulamaları ve diploma öncesi eğitimin geliştirilmesi ve mevcut durumun incelenip izlenmesi çalışmaları ile unvan uygulamalarında karşılaşılan sorunlar hakkında görüşlerimiz, TBMM Başkanı, Siyasi Partiler başta olmak üzere tüm ilgililere aktarılmıştır.

Diploma unvanlarının gelişimi izlenmeye çalışılmış, Resmi Gazetede yayımlanan Üniversite Yönetmeliklerinde görüşülen yeni düzenleme ve diplomalar ilgili odaların bilgisine sunulurken görüş istenmiş, yeni diploma unvanı ile mezun olacakların TMMOB örgütlülüğü içindeki konumları incelenmiştir.

Meslek Yüksek Okulu Mezunları, Yüksek Teknikerler ve Teknikerlerin kısa dönemli bir adaptasyon eğitimi unvanı kazanmalarını sağlayan YÖK uygulamalarına ilişkin TMMOB'nin herkesin kesintisiz ve her türlü eğitim olanaklarından yararlanarak gelişebilmesini ve üst seviyede diploma edinebilmesini benimsediğinin vurgulanmasına; ancak Teknikerlerin bu olanaklardan yararlandırılmasında kimlerin nasıl seçildiğinin, ders programlarının nicel ve nitel olarak yeterliliği konusunun, ve uygulamada ortaya çıktığı sanılan çeşitli aksaklıkların incelenmesi gerektiği belirlenerek bu konuda çalışma yapmak üzere Makine Mühendisleri, Elektrik Mühendisleri ve İnşaat Mühendisleri Odaları temsilci oluşacak bir komisyonun kurulması kararlaştırıldı. Bu komisyona yeterli katılım sağlanamadı. Makine Mühendisleri Odası yöneticileri ile yapılan görüşmeler sonucu basında bir değerlendirme yayınlanması sağlandı. Bu konudaki YÖK Yönetmeliğinin iptali hakkında Makine Mühendisleri Odasınınca bir dava açıldı.

Daha sonra uygulamada görülen yaygınlaşma ve pek çok aksaklık üzerine durum yeniden değerlendirildi ve yeni meslek dallarına yayılma konusunda odalara bilgi verildi. Bu çerçevede Yönetim Kurulunca Teknikerlere Mühendislik unvanı kazandırılması için uygulanan eğitim programlarında saptanan usulsüzlüklerle ilgili olarak YÖK'e ve Milli Eğitim Bakanlıklarına durumun yazılı olarak bildirilmesine, Odaların kendi alanlarında bu konuya duyarlı olmaları için uyarılmalarına, uygulamalarda saptanan ve saptanacak usulsüzlüklerin basın yoluyla kamuoyuna duyurulmasına ve gerektiğinde yürütmeyi durdurmak için Danıştay'a başvurulmasına karar verildi.

Bu arada özellikle usulsüzlüklerin kaynağını oluşturan özel sınıf ve gece eğitimi uygulamasının YÖK'ce de durdurulduğu belirlendi.

Staj etkinliklerinin düzenlenmesi için bir komisyon oluşturuldu, başta stajyerlere ödenen yevmiyenin yükseltilmesi olmak üzere sorunlar belirlendi ve bir yasa tasarısı hazırlıkları süratle tamamlanmaya çalışıldı. YÖK nezdinde de YÖK tarafından yürütülen çalışmanın tarafımızca incelenmesinin sağlanması için girişimde bulunuldu.

2017 yılında, Çalışma Raporunda bundan 31 yıl önce göndeme getirilen "Eğitim" başlığı altındaki şu görüşler önemli ve anlamlıdır.

- 24 Ocak kararlarının şekillendirdiği ekonomide sermaye birikiminin yoğunlaştırılmasının anahtarı ticaret ve tefecilikte bulunmaktadır. Bu nedenle sanayileşme ikinci plana atılmış dolayısı ile teknik elemandan çok pazarlamacı ve borsacı, spekülâtör vb. meslekler ön plana çıkmıştır.
- Eğitim temelden bozuktur. İlk, orta, lise eğitimleri isteneni vermemektedir. Bu açıklık her yaşta çocuka açılan kurslarla kapatılmaktadır. Yani her okulda ikili eğitim söz konusudur. 1. Resmi Okullar, 2. Özel Kurslar. Sağlıklı bir eğitim ortamında ikisinden biri gereksizdir.

- İktidar Üniversite eğitimini bina sayısı ile ölçmekte bununla eğitime verdiği ağırlığın propagandasını yapmaktadır.
- Siyasi iktidar iflas eden kuruluşların borcunu üstlenerek milyarlar harcarken eğitim kurumlarını hayır sahiplerinin himmetine bırakmıştır.
- Üniversitelerimizin bilimsel, mail ve yönetsel özerkliğe kavuşturulmaları için Mühendis ve mimarların da öğretim gördükleri kurumlar olan Üniversitelerde YÖK uygulaması kaldırılmalıdır. Böylece birer çağdaş öğretim, eğitim ve araştırma kurumları durumuna getirilmeleri sağlanmalıdır.
- Öğretimde fırsat eşitliği sağlanmalı, paralı öğretime son verilmelidir.
- Üniversite önündeki yığılmanın karşısında, izlenen öğretim üyesiz, kitapsız, laboratuvarsız, binasız okul açma siyasetine son verilmeli ülke gerçeklerine uygun eğitim planlamacı yapıyla orta öğrenimde teknik eğitime ağırlık verilmeli, meslek okullarındaki angarya kaldırılmalıdır.
- Bugün ülkemizde teknisyen, tekniker açığı korkunç boyutlara varmıştır. Günümüzde teknisyen, teknik eğitimin güçlendirilmesi gerekirken, mevcut teknisyen ve teknikerlerin iki yıllık eğitimlerine 160 saatlik kurs eklenerek mühendislik diploması verilmesi uygulaması getirilmiştir. Bu uygulamadan vazgeçilmelidir.
- Üretimden kopuk, diplomalı işsizlerin çoğalmasına neden olan eğitim sistemi, ülke ve halk çıkarları doğrultusunda düzenlenmeli, öğrenim kurumlarında üretilen bilginin, ülke ve halkın gereksinmelerinin karşılanması için kullanılması sağlanmalıdır.
- Öğretim programlarında ve ders kitaplarındaki çağdışı öz ayıklanmalı, eğitim programları ve ders kitaplarının Ülke koşulları ve yapısına uyan bilimsel bir içerikte olması sağlanmalıdır.
- Çalışan kitlelerin, özellikle kırsal kesimde yaşayanların temel eğitimden geçirilmesi için yaygın bir eğitim kampanyası açılmalı, eğitim kurumları ülke düzeyinde yaygınlaştırılmalı, dar gelirli, yoksul, çalışan kesim çocuklarının eğitimi için devlet desteği sağlanmalı, bu öğrencilerin eğitim öğrenci yapabilmeleri için giderler devletçe karşılanmalıdır. Öğrencilerin, kitap, burs ve yurt sorunlarına çözüm getirilmelidir.
- Çalışanlar için, meslek içi eğitim yaygınlaştırılmalı, bu eğitim, çalışanların bilgi ve becerisini arttırmaya yönelik olmalıdır.
- Tüm teknik eğitim gören öğrencilere, uzmanlık alanlarına uygun ve mesleki açıdan yararlanabilecekleri staj olanakları sağlanmalı, özel kesim kuruluşları için staj yeri verme zorunluluğu getirilmeli, staj yeri dağıtımı TMMOB'nin de yönetim ve denetimde söz sahibi olduğu özerk bir kurulunca gerçekleştirilmeli, konuyla ilgili yasal önlemler alınmalıdır.
- Özellikle teknik eğitim de, mesleki kademe yükselmesini engelleyen uygulamalara son verilmelidir.

- Zorunlu olarak transfer edilen teknoloji, ülkenin varolan sanayi yapısı, kaynakları ve gereksinmelerine uyarlanabilmeli ve ülkenin teknik gücü tarafından özümlemlenip geliştirilmelidir.
- Teknik eğitim, ülke koşullarına göre planlanmalı ve «beyin göçü» engellenmelidir.
- Merkezi bir araştırma-geliştirme kurumu kurulmalı, TÜBİTAK yeniden düzenlenmelidir.
- Proje ve proseslerin mühendislik hizmetleri yerli elemanlarca yürütülmeli, transfer edilen teknolojinin seçim ve değiştirilmesinde teknik elemanlara sorumluluk verilmelidir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 35. Genel Kurulu, Çalışma Raporu 1998

Mühendislik ve Mimarlık Eğitimi Sempozyumu TMMOB 35. Dönem Çalışma Programının üzerinde önemle durduğu bir konudur. Çalışmanın amacı, “Mühendislik-Mimarlık Eğitimi öncesinde sorunların incelenmesiyle eğitim planlaması, bilim ve teknoloji politikaları çerçevesinde mühendislik-mimarlık eğitim sisteminin sorgulanması bu alanda alınması gereken önlemlerin belirlenmesi ve ileriye yönelik politikalar oluşturulup önerilmesidir.” olarak belirtilmiştir.

Makina Mühendisleri Odası sekretaryasında 22-24 Ekim 1999 tarihinde İstanbul’da düzenlenen “Mühendislik Mimarlık Eğitimi Sempozyumu” kapsamında konu Panel ve Forumlarda ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.²

TMMOB Mühendislik ve Mimarlık Kurultayı’nın birincisi, 28-29 Nisan 2000 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Bu Kurultay’da; Kurultay Yürütme Kurulu tarafından hazırlanan ve TMMOB 35. Dönem Yönetim Kurulu’nun 27 Mart 2000 tarihli toplantısında yapılan değişikliklerle Kurultay’a sunulması kabul edilen, “TMMOB Mühendislik ve Mimarlık Kurultayı Karar Taslakları” görüşmeye açılmış, Kurultay’ın açılışında “Karar Taslaklarının yeterince görüşülmediği, bu nedenle de Kurultay’ın karar almaması gerektiği” yönünde verilen önergeler kabul edilmiş, Karar Taslaklarının görüşülüp karara bağlanması için II. Mühendislik ve Mimarlık Kurultayı’nın düzenlenmesi konusu ise, TMMOB 36. Olağan Genel Kurulu’na bırakılmıştır.³

2 <http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/00000861.pdf>

3 http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/cbdfd0dfa22a3fc_ek.pdf?dergi=203

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 36. Genel Kurulu, Çalışma Raporu, 2-4 Haziran 2000⁴

28-29 Nisan 2000'de yapılan TMMOB Mühendislik ve Mimarlık Kurultayı, "Kurultay Çalışma Yöntemi Önerisi" üzerine verilen önerenin kabulü ile "karar taslaklarının" karara bağlanmadığı yalnızca tartışmaların yapıldığı bir kurultay olmuştur. Kurultayda, ikinci bir Mühendislik Mimarlık Kurultayının toplanması kabul edilmiştir. Kurultay belgeleri, Redaksiyon Kurulu tarafından derlenip Düzenleme Kuruluna sunulduktan sonra Kurultay takvimine bağlı olarak, bölgelerde ve/veya illerde bütün üyelerin ve örgüt birimlerinin görüşlerine sunulacak, bu toplantılarda geliştirilen karar taslakları Haziran 2001'de düzenlenecek ikinci Mühendislik Mimarlık Kurultayına sunulacaktır.

Bugün ülkemizde meslek alanımız birçok sorunla karşı karşıyadır. Dışa bağımlı ve geri kalmış, bilim ve teknoloji üretmeyen, üretimden uzaklaşmış bir ekonomik yapı nedeniyle, hem mühendislik ve mimarlık eğitimi, hem yeni bilimsel alanların açılması, hem de var olan meslek alanları arasında birçok olumsuzluk ve eksiklik bulunmaktadır. Dışa bağımlı sanayileşme, hızlı ve plansız kentleşme sonucu oluşan kentsel fiziksel mekan, sosyal ve teknik altyapı düşük standartlarda olup toplumun temel gereksinimlerini karşılamaktan uzaktır. Özlenen politikalar, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin de toplumun gereksinimlerine yanıt verecek düzeye erişmesini engellemektedir. TMMOB, bu koşulların değişmesi için çaba harcamaya devam edecektir.

Ayrıca, TMMOB bünyesinde meslek ve uzmanlık alanları hukuku geliştirilerek, bu alanlardaki ilkesizlik ve adaletsizliklerin önüne geçilecek, örgütte varolan mesleki çatışma konularına çözüm bulmanın yanı sıra, dünyadaki bilimsel ve teknik gelişmelere paralel olarak mühendislik ve mimarlık alanında ortaya çıkan yeni disiplinler arası meslek alanlarını kavrayıcı ve kapsayıcı örgütlenme modelleri geliştirilecek, çok disiplinli çalışma anlayışı özendirilecektir. Bu amaçla disiplinler arası uygulama ve uzmanlık alanlarında çalışmalar yapılacaktır.

TMMOB, demokrasi, adalet, kalkınma, sanayileşme, kentleşme, planlama, insan hakları, temel hak ve özgürlüklerin birbirine bağımlı ve birbirlerini güçlendiren kavramlar olduğunu, bu alandaki evrensel belgelerin temel ve bütünleyici olduğunu kabul etmektedir.

Hızla artan mühendislik mimarlık eğitimi verilen üniversite sayısı ve YÖK uygulamaları, mühendislik, mimarlık eğitimi alanında nicel ve nitel açıdan büyük sorunlar yaratmaktadır. 12 Eylül 1980 sonrası üniversitelerden aydınların tasfiye edilmesi ve YÖK düzeniyle yeniden biçimlenen üniversitelerdeki otoriter düzen üniversite kadrolarının mevcut düzene ideolojik ve organik olarak bağlamanın koşullarını sağlamıştır. Egemen liberal anlayış ve eğitim politikaları üniversiteleri ticarileştirmekte, üniversitede ders verenleri, üniversitedeki eğitimci-araştırmacı niteliklerinden özel sektöre danışmanlık yapar niteliğe dönüştürmektedir. Üniversiteler ve üniversitelerin bölümler ulusal bir kalkınma planına ve ona bağlı bir eğitim planına göre değil, sermayenin ihtiyaçlarına göre yaygınlaşmakta, bir

yandan da gerici kadrolaşmaya hizmet etmektedir. Bu durum çağdaşlaşma ve eğitilmiş (diplomalı) insan sayısındaki artışlar uluslararası niceliğe ulaşılıyor anlayışının yayılmasına neden olarak ideolojik olarak bir yanılısma da yaratmaktadır.

Mühendislik ve mimarlık eğitimi veren üniversite sayısının hızla artması ve YÖK uygulamaları, mühendislik-mimarlık alanında nicel ve nitel açıdan büyük sorunlar yaratmaktadır. Bilgiyi metalaştırarak tekellerin mali haline getiren, bilginin topluma ulaşmasını engelleyen yapının ortadan kaldırılarak; özgür düşünen, sorgulayan, bilgi üreten, bilimsel düşünmeyi öğrenen bir öğrenim ortamının sağlanarak, çağdaş ve bilimsel teknolojiyi izleyebilecek eğitim programlarının gerçekleştirilmesi ve bu amaçla YÖK'ün lağvedilerek üniversitelerin demokratik bir yapıya kavuşturulması zorunlu hale gelmiştir.

Uluslararası işbölümü kapsamında, merkez ülkelerin araştıran, bilgiyi üreten üniversiteleri ile bilgi ve teknoloji tekeli güçlendirilirken, çevre ülkelere ve Türkiye'ye bilgiye ulaşmayı ve kullanmayı öğreten üniversiteler uygun görülmemektedir. Türkiye'nin bu dayatmaya diremediği takdirde bütün eğitim alanlarında olduğu gibi, mühendislik ve mimarlık alanında da başarılı olma şansı yoktur.

TMMOB, mühendislik ve mimarlık eğitimini, yeni liberal politikaların doğrudan ve dolaylı etkileri ile birlikte ele almakta, sorunu piyasa mantığı içinde ele alan yaklaşım yerine planlamaya dayalı, katılımı öngören, halkın ihtiyaçlarını gözetken ve kamusal hizmet alanı içinde görmekte, mühendislik ve mimarlık eğitiminin, çağın gereklerine uygun ders programları ve uygulama olanaklarıyla, tüm ülkede; eşit, parasız ve bilimsel bir şekilde verilmesi gerektiğini savunmaktadır.

Gelecek 5 yıl içerisinde mezun olacak yaklaşık 100 bin mühendis mimarın nitelikli bir eğitim alabilmesinin önündeki engelleri kaldırmaya yönelik ve bu konuda düzenleyici, yönlendirici, geliştirici çalışmalar yapılacaktır. Bunun yanı sıra konu, sürekli eğitime duyulan gereksinim açısından da ele alınacaktır.

Emperyalizmin sosyal devletin küçültülmesi ve özelleştirme politikaları ve uygulamalarıyla, sağlık, eğitim, iletişim, enerji, ulaşım vb. sektörlerin kamu aracılığıyla örgütlenmesi ile ortaya çıkan kamusal hizmet alanları yok edilmektedir. Gerçekte hiçbir zaman sosyal bir devlet niteliğine kavuşamamış ülkemizde, kamusal alanın sınırlarının daha da küçültülmesi emekçi sınıfları, bu arada mühendis ve mimarların da büyük bir çoğunluğunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Kamusal hizmet alanları, bir yandan mühendis ve mimarların geniş ölçüde istihdam edildiği, öte yandan TMMOB'nin tüm etkinliklerinde önde tuttuğu bir ölçüt olan "kamu yararı" nedenleriyle en önemli çalışma alanlarımızdan biridir.

Barınma, kentsel altyapı, sağlık, eğitim, iletişim, enerji gibi temel kamusal hizmet alanları, aslında hiçbir ölçekte daraltılmasına izin verilmemesi gereken

çünkü insanlığın temel hak ve özgürlükleriyle belirlenmiş vazgeçilmez haklar kapsamındadır.

TMMOB, gerek bu alanda yürütülen yasal düzenleme süreçlerinde etkin olabilmek, gerekse "özelleştirme" benzeri süreçlere ve olası etkilerine karşı kamuoyu duyarlılığı yaratma konusunda gerekli çalışmaları gerçekleştirecektir.

TMMOB kamusal alanın yok edilmesine karşı her türlü çaba içinde bulunarak önümüzdeki dönemin etkinlikleri içerisinde yer alacaktır. Uzmanlık çalışma grupların, süreli çalışma gruplarının yapacağı çalışmalarla ortaya koyacağı alternatiflerle kamuoyuna sunulacak, kamusal alanın korunması, geliştirilmesi doğrultusunda eylem ve etkinlikler içerisinde bulunulacaktır.

Helsinki zirvesi ile Türkiye'nin adaylık statüsünün kabul edilmesi sonucunda kırk yıla yakın bir süredir konuşulan Türkiye-AB ilişkilerinde yeni bir aşamaya gelinmiştir.

AB, neo-liberal politikaları benimseyen ve kendisine dahil ettiği ülkelere bunları dayatan bir yapıdır. Nitekim, siyasi iktidar ve tekelci sermaye, Anayasada ve yasalarda yapılan, tahkim, özelleştirme gibi değişiklikleri, Kopenhag kriterlerine uyum ile paralellik taşıyan çalışmalar olarak gerçekleştirdiğini ilan etmektedir.

ABD ve Avrupa Emperyalist odaklarının belirlediği sınırlar içinde gelişen AB; emekçi sınıfların istem ve taleplerine yönelik Avrupa yaklaşımlarıyla örtüşmemektedir.

TMMOB AB sürecini emek sınıfların çıkarları açısından ele almaktadır ve politikalarını buna göre belirleyecektir.

Türkiye'nin AB'ye entegrasyon sürecinde öncelikli olarak ele alınacak konuların başında hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi bulunmaktadır.

Türkiye, mühendislik ve mimarlık eğitiminde sorunlar yaşanırken bir yandan işsiz mühendis ve mimarların sayısı hızla artmakta, diğer yandan 2005 yılında yürürlüğe girecek olan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) ve AB entegrasyon sürecine bağlı olarak ve rekabet şansını kaybetmiş biçimde hizmetlerin serbest dolaşımı ile karşı karşıyadır. AB ile 2000 yılında başlatılan hizmetlerin serbest ticareti/dolaşımı müzakereleri de mühendislik mimarlık hizmetlerini içermektedir. Her ne kadar öncelikli müzakere konuları finans ve bankacılık hizmetlerinde olsa da öngörülen 10 yıllık süre zarfında mühendislik mimarlık hizmetlerinin serbestleştirilmesi de gündeme gelecektir.

Ülkemizde çalışan yabancı mühendis mimarların sayısındaki artış, DTÖ ve AB- Hizmetlerin Serbest Dolaşımının yaratacağı haksız rekabet koşulları da göz önüne alınarak incelenecek ve bu konuda uzun erimli bir politika çerçevesinde acil önlemler almak üzere bir çalışma yapılacaktır. Bunun yanı sıra hizmetlerin serbest dolaşımının meslek alanımıza olası etkileri konusunda projeksiyonlar yapacak ve politikalar saptayacaktır.

Eğitimin içinde bulunduğu durum, TMMOB'nin geleceğini oluşturacak mühendislik ve mimarlık öğrencileriyle yakın ilişkide bulunmasını zorunlu kılmaktadır. Bir yandan mühendislik ve mimarlık öğrencilerinin sorunlarının çözümüne yardımcı olmak, diğer yandan mühendislik ve mimarlık öğrencilerine TMMOB'yi tanıtmak ve onların Oda etkinliklerine katılmalarını özendirerek ve kolaylaştırmak amacıyla, öğrencilerin Odaların Öğrenci Kollarında örgütlenmesini sağlamak için Odaların sürdürdükleri çalışmalar özendirilecek ve eşgüdümü sağlanacaktır. Dönem içinde Odalarımızın öğrenci kurultayları düzenlemelerine yardımcı olunacak, bu etkinliklerden sonra, TMMOB Mühendislik ve Mimarlık Öğrencileri Kurultayı düzenlenecektir.

Kamu ve özel işyerlerinde ücretli çalışan mühendis ve mimarlar arasında TMMOB'nin örgütlülük düzeyi yükseltilecek, TMMOB bu kesimin ekonomik, demokratik ve mesleki sorunlarıyla daha doğrudan bir şekilde ilgilenmeyi ve çözüm üretmeyi, bu kitleyle buluşmayı başlıca çalışma alanlarından biri olarak görecektir. Bu üyelerimizin işyerlerindeki mevcut sendikalarda örgütlenmesini özendirerek, sendikal çalışmalarda bulunan üyelerimize sahip çıkmak ve sendikalarda bu nitelikli işgücünün sorunlarının anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla çalışmalar yapılacak, bu çalışmalara sendikaların katılımı sağlanacaktır.

Önümüzdeki beş yıllık döneme ilişkin yapılan projeksiyonlar, 100.000 mühendis ve mimarın işsiz (ya da bir bölümünün de meslek dışı bir işte çalışıyor) olacağını göstermektedir. Başka bir bakış açısıyla mevcut işsiz mühendis ve mimarların yanı sıra önümüzdeki beş yıllık dönem içerisinde mezun olması beklenen 100.000 mühendis ve mimarın büyük bir işsizlik sorunu ile karşı karşıya olduğu açıktır. TMMOB sorunun bu boyutunun bilincinde olarak, istihdam politikaları geliştirme, rehberlik, meslek içi eğitim vb. konularda sürekli, öncelikli ve sonuç alıcı çalışmalar yapacaktır.

TMMOB eğitimdeki eşitsizliği giderici temel politikalarını savunmaya devam edecektir. Mesleki uygulama alanlarındaki yetersizlikler, mühendislik ve mimarlık mesleğinin sürekli eğitime duyduğu gereksinim, gibi konular göz önüne alındığında tüm odaların meslek içi eğitim ve kurslar konusunda daha etkin olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. TMMOB'nin bu konuda düzenleyici, yönlendirici, geliştirici çalışmalarını sürdürmesi, olanakları elvermeyen odalar için sürekli eğitim merkezi oluşturması çalışma konuları arasında yer alacaktır.

TMMOB'yi oluşturan odalar TMMOB Yasasındaki "Meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını, korumak" şeklinde yer alan kuruluş amacının, gereklerini yerine getirmek zorundadır. Bu nedenle mesleki denetim faaliyetlerini, meslek etiğini korumak çerçevesinde hayatın ilgili olduğu tüm alanlarına uygulamayı öncelikli bir görev olarak ele alacaktır. Bu bağlamda TMMOB bu dönem içerisinde Mühendislik ve Mimarlık alanlarında Meslek Etiğinin genel çerçevesinin kural ve normlarını oluşturmak ve denetimi sağlamak konularında çalışmalar yapacaktır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 37. Genel Kurulu, 2 Haziran 2002 Sonuç Bildirgesi⁵

Bir yandan kamu üniversiteleri tahrip edilerek, diğer yandan özel üniversitelere büyük kamusal kaynaklar transfer edilerek eğitimdeki özelleştirme süreci hızlandırılmakta; ayrıca YÖK yasasındaki değişiklikler ve tüm üniversitelere öğrencileri müşteri olarak gören bir zihniyetin egemen olmasını sağlamaya yönelik girişimlerle eğitim hizmeti bütünüyle bir pazar haline getirilmeye çalışılmakta,

Eğitim ve sağlık hizmetleri tüm yurttaşlar için eşit ve parasız ve insanca bir yaşamın gerektirdiği kalitede olmalıdır. Örgün eğitim kurumlarında eğitim dilinin yabancı dilde olması uygulasına son verilmelidir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 38. Genel Kurulu, 27-30 Mayıs 2004 Sonuç Bildirgesi⁶

Ülkemizde uygulanan ekonomik programın temel felsefesini dünyada yaşanan bu gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirmek mümkün değildir. Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin yukarıda sözü edilen taleplerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar hemen tüm alanlarda yapısal bir değişim programına tabi tutulmaktadır. Ülkemizde de giderek artan bir ivmeyle sanayi yatırımı azalmakta, işsizlik oranı büyümekte, çıkan krizlerin sık ve dayanılmaz boyutları yoksullaşma sürecini kronik hale getirmektedir. Son dönemlerde ekonomik göstergelerde gözlenen iyileşmelerin temelinde yatırım, teknolojik gelişmeler gibi nedenler değil iş gücü üzerindeki baskılar yer almaktadır. Bu çerçevede istihdam daralmakta, işsizlik artmakta ve ücretler gerilemektedir. Bu durumdan mühendisler de büyük çapta olumsuz olarak etkilenmektedir. AB'ne üye olma sürecinde, gümrük birliğine geçişte olduğu gibi, uyum paketi yürürlüğe konmakta, sanayi tesisleri Avrupa'nın taşıeronu olarak düşük katma değerli ürünlerle ihracata zorlanmaktadır. Teknoloji düzeyini artıracak, AR-GE çalışmalarını hızlandıracak, yeni ürün veya ürün geliştirmeye dayalı bir araştırma politikası saptayacak, mühendisleri verimli, üretken ve söz sahibi kılacak bir yapılanmaya engel olunmaktadır.

Ülkemizde faizlerin düştüğünü, ödemeler dengesinin rayına oturduğunu, kapasite kullanımının büyüdüğünü, IMF programına uyulduğunu söyleyen Hükümet ve sermaye çevreleri, çizdikleri pembe tablolarla halkı avutmaya çalışıyorlar. Oysa, işsizliğin, açlığın, yoksulluğun arttığı, yurt dışına göç ve özellikle beyin göçünün hızlandığı Türkiye'de; 20-24 yaş arasındaki gençlerden lise mezunlarının yüzde 45'i, üniversite mezunlarının yüzde 32'i iş bulamamakta, işsiz mühendis ve mimarların sayısı yüz binlere ulaşmaktadır. Son üç yıl içinde işsiz sayısının iki katına çıktığı Türkiye, OECD ülkeleri içinde işsizliğin en yüksek yaşandığı dördüncü ülke konumundadır. Bu süreçte, ülkemizdeki kamu yatırımları da önemli ölçüde azalmış, 2004 yılı bütçesinde %4'e düşürülmüştür. Ayrıca özel sektörde ücretli olarak çalışan üyelerimizin çoğunluğu iş güvencesinden yoksun ve yoksulluk sınırı altındaki ücretlerle istihdam edilmektedir.

5 https://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi129/d129_0508.pdf

6 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-38-olagan-genel-kurul-sonuc-bildirgesi-aciklandi>

Bugün, ülkemizde milli güvenlik gerekçesiyle şişe camda çalışan işçilerin grev hakları engelleniyorsa, kürt sorununa, demokratik bir açılım sağlamak yerine dar bir güvenlik sorunu çerçevesiyle bakılıyor, parti kapatma davaları ile siyaset yapmanın önüne engeller konuluyorsa, insanca yaşam ve grevli toplu sözleşmeli sendikal hakları için seslerini yükselten kamu çalışanları sürgün ve baskılarla karşılaşılıyorsa, Üniversitelerin bileşenleri yok sayılıyor- YÖK'e karşı demokratik ve özerk bir üniversite talebini ifade etmek isteyen öğrenciler biber gazları ve coplarla susturulmak isteniyorsa, 59. Hükümetin de, demokratikleşme adına daha önceki hükümetlerden farklı bir uygulamasının olmadığını ve bunların bir sistem sorunu haline geldiğini açıkça görmekteyiz.

Günümüzde sanayinin temel rekabet unsuru bilim, teknoloji ve inovasyon yeteneği olduğundan TÜBİTAK'ın bu konulardaki çalışmalarını sürdürebilmesi için gerekli kaynakların yaratılması gerekirken, AKP hükümeti TÜBİTAK'a siyasal müdahalelerde bulunmayı görev bilmiştir. 1963 yılında bilim ve teknoloji alanında araştırma ve geliştirme çalışmalarının desteklenmesi ve koordinasyonu görevlerini üstlenmek üzere kurulan, idari ve mali özerkliğe sahip olan TÜBİTAK, hükümetin müdahaledeki ısrarı ve çıkarmış olduğu yasa ile tahribata uğratılmış, bazı birimlerinin özelleştirilmesi ve bu özelleştirmelerle birlikte kurumda personel kıyımına gidilmesi tahribata kalıcı ve derinleşen boyutlar katmaktadır. Gelişmeler AKP iktidarının bilimsel ortam ve oluşumları daraltma sinsiliğini artık gizleme gereği duymaksızın açığa vurmakta olduğunu göstermektedir.

12 Eylül darbesinin ardından 1981 yılında kurulan YÖK ile ülkemizin bilim ve demokrasi güçleri ağır baskı koşulları ile karşı karşıya bırakılmışlar ve üniversitelerimiz uzun yıllar içinde bilimsel kimliklerini ve yönetsel özerkliklerini önemli ölçüde yitirmişlerdir. Bugün kâr amaçlı bir piyasa etkinliği haline getirilmek istenen eğitim sistemimizin yaşadığı en büyük açmaz, tohumları 1980'de atılan neo-liberal devlet anlayışından kaynaklanmaktadır. Son 20 yıla damgasını vuran bu yeni liberal politikaların ışığında devlet; eğitim hizmetini sırtında bir kambur gibi görmeye başlamış ve bütçeden ayırdığı payı her yıl azaltırken, eğitim sistemi piyasada pazarlanabilme kapasitesi edinmek için ihtiyaç duyulan bir yapı olarak bakılmıştır. Bugün her insan için vazgeçilmez olan nitelikli eğitim alma hakkı, eğitimin küresel kapitalizmin ihtiyaçları doğrultusunda ticarileşmesi sonucu, parası olanın faydalanabileceği bir meta haline getirilmek istenmektedir. Bugün içinde yaşadığımız bir gerçeklik olarak, son 20 yıla damgasını vuran YÖK sistemi altında üniversiteler akademik özgürlükten, yönetsel özerklikten ve toplumsal sorumluluktan uzaklaşmış, üniversiteler bilimsel kimliklerini ve temel değerlerini giderek yitirmişlerdir. Bugün üniversitelerin ana bileşenlerine söz hakkı tanımsızın üniversite üzerine sürdürülen tartışmalarda ön plana çıkan öge üniversite üzerindeki hegemonyanın yeniden şekillenmesine aittir. Tartışmalar, üniversite sorununu çözmeye yönelik olmadığı gibi, var olan sorunların daha da derinleşmesine neden olacak nitelikte bir alana doğru evrilmektedir.

Tüm bu gelişmeler ışığında, YÖK sistemi ile yaratılmış olan emekçilerin ve yoksulların eğitim haklarının kaldırılmasına karşı, parasız kamusal bilimsel ve demokratik eğitim hakkının savunulmasına yönelik olarak; bizler üniversitelerin üniversite bileşenlerine ait olduğu bilinciyle üniversite bileşenlerinin vermiş

oldukları mücadeleye destek verecek ve ortak taleplerimiz için bir arada yürüyeceğiz. Unutulmamalı ki üniversitelerin gerçek sahipleri üniversitelere hakim olmaya çalışan YÖK, AKP veya sermaye değil, üniversite bileşenleridir. Yani öğretim üyeleri, üniversite çalışanları ve üniversite öğrencileridir. Yapılacak yüksek öğretim reformu, bilim özgürlüğünün güvence altına alınmasını ve üniversitelerin özerk, katılımcı, laik, çağdaş bir yapıya kavuşturulmalarını, Üniversitelerin hedeflerini saptayıp gerçekleştirebilmeleri ve bu süreçte iktidarların siyasi müdahale alanı olmaktan kurtarılabilmesi için akademik, idari ve mali özerkliğin sağlanmasını getiriyor olmalıdır.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 39. Genel Kurulu, 25-28 Mayıs 2006

Sağlık ve eğitim hakkı başta olmak üzere bir çok kamu hizmeti giderek satın alınan; yalnızca varsılların ulaşabildiği, yoksulların ise erişemediği hizmetler haline gelmiştir.

İstihdam verileri büyük olumsuzluklar taşımaktadır. İşsizlik oranları giderek yükselmekte, ekonomik büyümeye koşut istihdam alanları açılmamaktadır. Genç işsizliğinin tırmandığı ülkede, nüfusun yarısını oluşturan kadınlar, zaten sınırlı ölçüde katıldıkları istihdam alanından çekilerek evlerine kapatılmaktadır.

Ve yine bilinmelidir ki Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ; Eğitimde öğrencileri müşteri olarak gören zihniyetin egemen olmasını sağlamaya yönelik girişimlere ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çalışmalarına karşı durmak için, Geleceğe uzak olan üzüntüye yakındır” lafzından yola çıkarak “gençlik geleceğimizdir” şiarını her zaman her alanda daha güçlü haykırmak ve yaşama geçirmek için, Üreterek büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede insanca ve barış içinde yaşamak için, Birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme ilkesini yaşama geçirmek için, Önümüzdeki dönemde de, Odaları ve üyeleriyle birlikte çalışma, uygulama ilkesiyle ülkemizdeki ve dünyadaki emek güçleriyle dayanışma içinde, bağımsızlıkçı, eşitlik ve özgürlükçü bir Türkiye ve Dünya için çalışmalarını sürdürecektir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 40. Genel Kurulu, 29 Mayıs-1 Haziran 2008

Ülkemizde sınai yatırımlar durmuş, KOBİ’lerin önemli bir kısmı pazardan çekilmiş, işsizlik kronik bir sorun haline gelmiştir. Ülkemizi IMF’ye teslim edenler, meslektaşlarımızı işsizliğe, düşük ücrete, meslek alanı dışında çalışmaya ve beyin göçüne zorlamaktadırlar.

İstihdam verileri büyük olumsuzluklar taşımaktadır. İşsizlik oranı gayri resmi rakamlara göre %20’leri bulmuştur. Özellikle sanayi yatırımları çok sınırlı kaldığından yeni istihdam alanları açılmamaktadır. Verimlilik artışı senaryosu ile işgücü sömürsü katmerleşmiştir. Genç işsizliğinin tırmandığı ülkemizde, nüfusun yarısını oluşturan kadınlar, sınırlı ölçüde katıldıkları istihdam alanından

uzaklaştırılarak evlerine kapatılmaktadır. Yeni yayınlanan istihdam paketi ile gençlere iş bulma adı altında yaş grupları arasında yer değiştirme yapılacak, 30 yaş üstü işsizlik artırılacak, böylece sermayeye ucuz iş gücü temin edilmiş olacaktır.

Yıllardan beri izlenen ekonomik politikalar ülkemizi ucuz işgücü deposuna çevirmekte, her türlü sağlıksız ve güvenliksiz koşullarda işçilerin çalıştırılmasına yol açmaktadır. Son yıllarda bu koşullarda çalışan tersanelerde, maden işletmelerinde ve benzeri pek çok işyerinde iş cinayetleri meydana gelmektedir.

TMMOB 40. Olağan Genel Kurulu, emperyalizme karşı başka bir dünya kurma mücadelesinin içinde olduğunu vurgulamaya kararlıdır. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği;

- Üniversitelerde özerk ve katılımcı bir eğitim ortamı sağlanması için,
 - Eğitimde öğrencileri müşteri olarak gören girişimlere ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çalışmalarına karşı durarak; ilköğretimden üniversiteye parasız, eşit, bilimsel, demokratik ve fırsat eşitliğine dayalı anadilde eğitim için,
- Mimarlık, mühendislik, şehir planlamacılığı eğitim ve öğretim programlarının çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmesi için,
- Sağlık ve eğitimin temel insan hakları olduğunu esas alarak, her türlü özelleştirmeye son verilmesi, yeni sağlık ve güvenlik yasasının çalışan lehine ve kamu yararına düzenlenmesi için,
- “Gençlik geleceğimizdir” şiarını her zaman her alanda daha güçlü haykırmak ve gençliğe pozitif ayrımcılığı yaşama geçirmek için,
- Eşitlikçi bir toplum yaratma mücadelemizde, özgürlüklerimizi savunmak, gündelik hayatın her alanını kuşatmaya çalışan gerici ablukaya karşı mücadele etmek için,
- Kendi örgütlü örgücümüze dayanarak, bütün emek ve demokrasi güçlerinin birlikte mücadelesi ile küresel kapitalizmin ve onun temsilcisi AKP'nin saldırılarına karşı durabilmek için,
- Üretirken büyüyen ve paylaşarak gelişen bir ülkede insanca ve barış içinde yaşamak için,
 - Birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme ilkesini yaşama geçirmek için,

Önümüzdeki dönemde, Odaları ve üyeleriyle birlikte çalışma, birlikte uygulama ilkesiyle ülkemizdeki ve dünyadaki emek güçleriyle dayanışma içinde, bağımsızlıkçı, eşitlikçi ve özgürlükçü bir Türkiye ve Dünya için çalışmalarını sürdürecektir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 41. Genel Kurulu, 27-30 Mayıs 2010

Türkiye’de egemen sınıflar ve onların taşeronu AKP Hükümeti, kapitalist küreselleşme ve neo-liberal politikalar ekseninde, her alanda özelleştirme, buna

bağlı olarak örgütsüzleştirme, kuralsızlaştırma ve ticarileştirme ile dışa bağımlı yapıyı pekiştirmiştir.

Bu noktada istihdam verileri büyük olumsuzluklar taşımaktadır. İşsizlik oranı, tarımdan koparılan milyonların da etkisiyle, gayri resmi rakamlara göre %20'leri aşmıştır. Özellikle sanayi yatırımları çok sınırlı kaldığından yeni istihdam alanları açılmamaktadır. Verimlilik artışı senaryosu ile işgücü sömürsü katmerleşmiştir. İşsizlik kronik bir sorun haline gelmiştir. Üyelerimiz de bu girdabın içinde mesleki, ekonomik, sosyal tatminsizlikler ile karşı karşıyadır.

2009'da ekonominin yüzde 4,7 oranında küçüldüğü ülkemizde yeni büyüme oyunlarının sıcak para ve yüksek ithalat bağımlılığına bağlı olduğu gerçeğinin üzeri örtülmek istenmektedir. Gerçek göstergeler olan işsizlik ve çalışan kesimlerin yoksulluğu ise göz ardı edilmektedir.

Yine meslek alanlarımızı yakından ilgilendiren "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun", "Demokles'in kılıcı" gibi başımızda sallanmakta ve serbestleştirmeler eşliğinde meslek alanlarımız daraltılmak istenmektedir. Bu yasa ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 34 ve 35. maddeleri ile Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun'un 1. ve 7. maddelerinin uygulanması engellenerek, yabancı mühendislerden istenmesi zorunlu olan denklik belgesi kaldırılmak; yabancı mühendis ve mimar istihdamında Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile TMMOB'nin görüş bildirmesi uygulamasına son verilmek istenmektedir. AB, "hizmetlerin serbest dolaşımı" kapsamında ülkemiz mühendis ve mimarlarına kendi ülkelerinde bu olanakları sunmaz iken, bu tasarının yasalaşması halinde, AB vatandaşı mühendis ve mimarlar, ülkemiz mühendis ve mimarlarından daha üstün bir konuma getirilecektir.

AKP'nin toplumsal yaşamı kuşatma projesinin bir parçası olarak, meslek örgütleri üzerinde baskısı devam etmektedir. Cumhurbaşkanının, seçilmesinin hemen ardından Devlet Denetleme Kurulu'na yaptığı ilk görevlendirmenin meslek örgütlerinin incelenmesi olması bu baskının önemli bir göstergesidir.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (DDK) tarafından hazırlanan rapor, özü itibarı ile "siyasal iktidara bağlı meslek örgütleri yaratılması"ni hedeflemektedir. AKP iktidarı eliyle kamuda yürütülen siyasal kadrolaşma ve yandaş sermaye yaratma çabasının yanı sıra meslek örgütlerini ele geçirme sürecinde yeni bir aşamaya geçilmiştir. Ne yazık ki tarafsız bir konumda olması gereken Cumhurbaşkanlığı makamı da DDK aracılığıyla AKP siyasetinin bir parçası haline gelmiştir.

TMMOB üyeleri, kurumsal kimliğimize yönelik her türden baskıya karşı duracak, Türkiye'nin demokrasi mücadelesi içerisinde emek ve meslek örgütleri ile birlikte yürümeye devam edecektir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Genel Kurulu aşağıdaki konuları yeniden vurgulamaktadır;

- Üniversitelerde özerk ve katılımcı bir eğitim ortamı sağlanması için 12 Eylül düzeninin bir ürünü olan YÖK kaldırılmalıdır.

- Eğitimde, öğrencileri müşteri olarak gören girişimler ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çabaları sonlandırılarak; ilköğretimden üniversiteye parasız, eşit, bilimsel, demokratik ve fırsat eşitliğine dayalı anadilde eğitim yaşama geçirilmelidir.
- Mühendislik, mimarlık, şehir planlamacılığı eğitim ve öğretim programları çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmelidir.
- Üniversite çevrelerinde üniversite olanakları kullanılarak oluşturulan teknoloji bölgelerinde öğrencilerin ucuz işgücü olarak kullanılmasına karşı durulacaktır.
- Barınma, sağlık ve eğitimin temel insan hakları olduğunu esas alınarak, her türlü özelleştirmeye son verilmelidir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 42. Genel Kurulu, 31 Mayıs-3 Haziran 2012

Gündeme gelen 4+4+4 eğitim yasası ile biat eden, dindar ve kindar nesiller yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitim sisteminin ve ülke gerçeklerinin farkında olan devrimci gençliğin haykırışları devlet terörü ile karşılanmaktadır. İşçiler, emekçiler, kamu çalışanları sürekli şiddete maruz kalmaktadır. Tiyatro, sanat, toplumsal hayat dinci muhafazakâr baskı altındadır.

TMMOB ve bağlı Odaları, aklın ve bilimin yol göstericiliğinde; sanayi, işçi sağlığı ve iş güvenliği, inşaat ve yapı denetimi, enerji, madencilik, tarım, gıda, orman, su kaynakları, çevre, kentleşme, anayasal ve uluslararası sözleşmelerle tariflenmiş barınma hakkı v.b. konularında mühendislik, mimarlık, şehir plancılığının gerektirdiği mesleki denetim, bilimsel-teknik kriterler ve çağdaş toplumsal gereklilikler doğrultusunda düzenledikleri, emekten, halktan, ülkemizden, meslek-meslektaş çıkarlarından yana bütünlük içindeki çalışmalarına, önlerine çıkarılan tüm engellere rağmen kararlılıkla devam edecektir.

TMMOB AKP'nin meslek alanlarımıza ve örgütümüze yönelik her türlü saldırılarına karşı duruşunu sürdürecektir, "kral çıplak" demeye devam edecektir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 43. Genel Kurulu, 29 Mayıs-1 Haziran 2014

AKP iktidarının hayatın her alanında dayattığı dinci gericilik, kadınları bedenlerinin, cinselliklerinin, doğurganlıklarının ve emek etkinliklerinin denetlenmesiyle tahakküm altına almakta ve kadınlar yaşamın her aşamasında, bu düzen tarafından katmerli olarak baskı ve sömürüyle karşı karşıya kalmaktadır. Genç, işsiz ve kadın meslektaşlarımız toplumsal baskının yanı sıra meslek ayrımcılığına da uğramaktadırlar.

Unutulmamalıdır ki; işsizlik, niteliksizleşme, itibarsızlaşma ve güvencesizlik birçok meslek alanı için ortak sorunlardır. Ve bu sorunlar ancak her bir meslek dalında yapılacak iyileştirmelerle çözülebilir. Bu sorunları yaşayan kitleyi daha da büyütürken sorunlar giderilemez. Eğitim sistemini sermayenin ihtiyaçlarına göre düzenleyen AKP iktidarı, plansız bir şekilde çok sayıda donanımsız üniversite, fakülte açılmasına, çok sayıda niteliksiz mühendis yetiştirilmesine ticarileşen eğitim sistemi ile olanak sağlamaktadır. Böylesi bir zihniyette, ortaya koyulan eğitim politikalarının sonu yoktur. Hiç birimiz deneme yanılma tahtası değiliz.

AKP iktidarı, popülist politikalarının sonucu olarak mühendislik eğitimi almamış kesimlere mühendis unvanı vermek adına, diploma dağıtmak sevdasına girmiştir. Bu doğrultuda teknik öğretmenlere vb mühendis unvanı verilmesine yönelik uygulamalardan vazgeçilmeli, mühendislik, mimarlık, şehir plancılığı öğretiminin planlanmasında TMMOB ve bağlı odaları mutlaka yer almalıdır.

Üniversitelerde özerk ve katılımcı bir eğitim ortamı sağlanması için 12 Eylül düzeninin bir ürünü olan YÖK kaldırılmalıdır.

Eğitimde, öğrencileri müşteri olarak gören girişimler ve eğitim hizmetlerini bütünüyle bir pazar haline getirme çabaları sonlandırılarak; ilköğretimden üniversiteye parasız, eşit, bilimsel, demokratik ve fırsat eşitliğine dayalı anadilde eğitim yaşama geçirilmelidir.

Mühendislik, mimarlık, şehir planlamacılığı eğitim ve öğretim programları çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmelidir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği 44. Genel Kurulu, 26-29 Mayıs 2016

Genel Kurulumuz, fiili başkanlık sisteminin ilan edildiği, milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırıldığı, parlamenter temsili demokrasinin fiilen feshedildiği, anayasa ihlallerinin doruğa vardığı, Kürt halkına yıkım ve katliamların reva görüldüğü, halka karşı katliamların yapıldığı, ölümlerin kutsandığı, milliyetçiliğin körüklendiği olağanüstü koşullarda toplanmıştır. Genel Kurulumuz, AKP'nin hedeflediği İslami rejim egemenliği için laikliğin tasfiye edildiği, kadın ve çocuk istismarının sistemli olarak propaganda edildiği, şeriatçı düzenlemelerin yapıldığı, emekçilerin hak ve kazanımlarının yoğun saldırı altında olduğu, iş cinayetlerinin giderek arttığı, meslek hastalıklarının yok sayıldığı, siyasal İslamcı-mezhepçi faşizmin kurumsallaşmasına yönelik önemli adımların atıldığı koşullarda toplanmıştır.

Bugün ülkemizde egemen olan sermaye birikim politikaları, yoğun emek sömürsü yanı sıra kentsel-kırsal ve kültürel-doğal varlıkların el değiştirmesi üzerinden arazi, mülkiyet ve imar düzenlemelerine dayanmaktadır. Sanayisizleşmeye, tarımsal üretimin tahribine; tarihi-kültürel varlıkların, doğal kaynakların, orman arazilerinin, kamu ve halka ait arazi ve mülklerin yağmalanmasına, rant eksenli kentsel dönüşüme, ekolojik dengenin bozulmasına, ülkenin kamusal birikiminin

özelleştirilmesine karşı çıkan mücadeleci meslek örgütlerinin etkisizleştirilmek istenmesi söz konusudur.

Bugün Türkiye, kalkınma, planlama, sanayi, tarım, enerji, maden, gıda, su, kent, imar, çevre politikalarının dinamik gücü olması gereken mühendislik, mimarlık, şehir planlama disiplinlerinin tasfiye edilmek istendiği; bilim ve tekniğin önermelerinin yerini gericiliğin ideolojik ve mimari çirkinliğinin aldığı bir ülke haline gelmiştir.

Mesleki ve toplumsal sorumluluklarını bir bütün olarak gören TMMOB, önümüzdeki çalışma döneminde de, ülkemizi, halkımızı, Birliğimizi, neoliberal ve siyasal İslamcı bir tarzda, kökten bir şekilde dönüştürmeyi amaçlayan “yeni anayasa” ve “başkanlık sistemi”nin karşısında olacak; cumhuriyeti, demokrasiyi, laikliği, barışı, emeği, eşitliği, özgürlüğü, adaleti bir bütün olarak kazanmak için mücadele edecektir.

TMMOB’mizin etkisizleştirilmesine, birimlerimizin piyasaya tabi olacak bir işleyişe doğru yönlendirilmesine; mühendislik, mimarlık, şehir planlama hizmetlerinin rant politikalarına hizmet edecek şekilde taşeronlaştırılmasına karşı sessiz kalmadığımız ve bundan sonra da kalmayacağımız, Genel Kurulumuzda tam bir görüş ve oy birliği ile karar altına alınmıştır.

Genel Kurulumuz, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılık eğitiminin kaynağı olan ilköğretim ve orta öğretimde; demokratik, laik, bilimsel ve anadilde bir eğitim sistemini savunur.

Genel Kurulumuz, AKP faşizmine karşı ülkemizi, halkımızı, mesleğimiz ve örgütlerimizi koruma ve çağdaştırma mücadelemizin süreceğini kamuoyuna ilan eder. 1970’lerden bugünlere dek oluşturduğumuz demokratik mevzileri koruyup geliştirerek; faşizm ve gericiğe karşı toplumsal muhalefet güçlerinin birliği için kendi özünden gelen bilimsel birikimiyle güçlendirerek çalışacak; eşit, özgür, bağımsız, demokratik, halkların refah, kardeşlik, barış içinde yaşadığı, yargının tüm bu hakların güvencesi olduğu, meslekteki geleceğimizin rant aracı olmaktan çıkararak müdahil olma görevimizi tüm paydaşlarımızla birlikte, gericiliğin dogmatizminin alt edildiği, bilim ve tekniğin aydınlatıcılığındaki başka ve yeni bir Türkiye mücadelesini kararlılıkla sürdürecektir.

TMMOB Demokrasi Kurultayı, 1998

Kapitalist anlayışın dayattığı “özel üniversite” modelinin tersine toplumcu bir üniversite modeli esas alınmalıdır. Üniversitelerin; temel görevlerinden biri olan, en üst düzeyde eğitim yapmak, uzmanlaşmış, bilimsel araştırma yapabilecek bilimsel ve özgür düşünebilme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmek prensibi yanı sıra dönüştüreceği topluma ve doğaya yabancılaşmamış bağımsız düşünebilme ve düşüncelerini ifade edebilme özgürlüğüne sahip insanlar yetiştirmesi gereksinimi ihmal edilemez. Özgürlükçü, katılımcı, bağımsızlıkçı, eşitlikçi, demokratik bir üniversite de toplumsal ve ekonomik eşitliğin var olduğu bir-ortamda gerçek anlamında hayat bulur.⁷

TMMOB Demokrasi Kurultayı'nda alınan kararlardan eğitim özelindeki bölümler EK 15'dedir.⁸

TMMOB Mühendislik Mimarlık Kurultayı, 2003

Duyarsız kalınamayacak eğitim sorunu hakkında TMMOB ortamında Genel Kurul onayından geçen kararları içeren "Mühendislik Mimarlık Kurultayı 2003"de yapılan bazı saptamaları anımsatalım:

- Ülkemizde mühendislik eğitimi, sistemin ana gereksinmelerine göre belirlenmemelidir. Sanayileşememenin ve teknoloji ithal eden bir ülke olmanın sonucu olarak, mühendisler tasarım sürecinin dışında büyük ölçüde üretim kontrolü ya da hizmet üretimi gibi alanlarda istihdam edilmektedirler. Dolayısıyla mühendislik eğitimi, geleceğin mühendislerine teknolojik ilerlemeyi sağlayacak birikim ve beceriyi değil; üretim sürecinin sürekliliğini sağlayacak donanımı sağlamaya çalışır.
- Eğitim ile ilgili sorunların ancak eğitim süreci içinde çözülebileceği unutulmamalıdır. Mühendislik ve mimarlık eğitiminin, teorik ve pratik süreçleri kapsayacak biçim ve içerikte düzenlenmesi gerekmektedir.
- Bilim ve teknolojinin günümüzdeki ilerleme hızı göz önünde tutularak TMMOB'ye bağlı Odalar tarafından meslek içi eğitim verilmeli ancak bu meslek içi eğitim sürecinin lisans eğitimini ikame edeceği düşünülmemelidir.
- Mevcut lisans eğitiminin gerek süresinin gerekse de şeklinin baştan sona tartışılması gerekliliği açıktır. Bu anlamda TMMOB'ne düşen, mühendis ve mimarlar ile birlikte öğrencilerin ve akademisyenlerin katılacağı tartışma ortamının sağlanmasıdır.
- TMMOB'nin kapsadığı meslek disiplinlerinin her biri için eğitim kurultayları düzenlenmeli, yapılan tartışmaları ve sonuçları üniversite kamuoyuna mal etmelidir.
- Bunların dışında yapılacak her türlü çalışma, mevcut eğitim sisteminin tüm eksiklik ve yetersizlikleriyle meşrulaştırılması ve onaylanması anlamını taşıyacaktır.

Kurultay kapsamında karara bağlanan çözüm önerileri ise şöyledir:

TMMOB, mühendislik mimarlık eğitiminin, çağın gereklerine uygun ders programları ve uygulama olanaklarıyla, tüm yurttta eşit ve parasız olarak verilmesini savunur.

Hali hazırda üniversitemizde çağdaş, nitelikli ve bilimsel mimar-mühendislik eğitimi yapılamamaktadır. Bu nedenle öncelikle üniversitemiz, ülkemizin çıkar ve beklentilerine uygun olarak, demokratik, özerk ve bilimsel eğitim kurumları olarak her alanda tekrar yapılandırılmalıdır.

TMMOB ve Meslek Odaları; ülkemizdeki eğitim düzeninin, süreç içinde daha eşitsiz, adaletsiz hale geldiğini tespit eder. Meslektaşın adil ve eşit olmayan sistem içinde, bilgi ve donanım açısından yetersiz kalabildiğini, bu nedenle yanlış uygulamalara yol açabileceğini tespit eder.

Meslektaşı bu konumdan kurtarmak için gerekli her türlü yasal, idari kurumları harekete geçirir. Mesleki eğitsel girişimleri düzenler, meslektaşa destek olur.

Ancak, meslektaşın, her ne sebeple olursa olsun, mesleki uygulama - mesleki üretiminden doğan kusurlar sonucu, doğal, kültürel çevrenin tahribi, kamunun zarar görmesi, bireyin toplumun sağlığının ya da yaşama hakkının ortadan kalkması, riske girmesine yol açması halinde, TMMOB ve meslek odası hiç tereddütsüz, doğal çevre ve kamu menfaatlerinden yana tavır alır.

TMMOB Demokrasi Kurultayı'nda alınan kararlardan eğitim özelindeki bölümler EK 16'dadır.⁹

TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu 2005

TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu 2005 Sonuç Bildirgesi'nden bazı alıntılar şöyledir:¹⁰

- Küreselleşme ve sermaye isteklerine göre üniversitelerin yapılandırılması uygulamalarından vazgeçilmelidir.
- Mevcut politika ve uygulamaların yerine; planlamacı bir anlayışla, toplumsal gereksinimleri, üretimi, istihdamı ve yaşam boyu eğitimi, ülkenin bilim ve teknoloji yeterliliğinin güçlendirilmesini temel alan ulusal eğitim politikaları yaşama geçirilmelidir.
- Toplumsal eşitsizliğin her çeşidini sürekli ve sistemli olarak üreten eğitim yapısı terk edilmelidir.
- Eğitim her kademedede eşit ve parasız olmalıdır.
- Üniversiteye girişin orta öğretimden değil de dershanelerden geçiyor olması, eğitim düzeninin ne kadar bozuk olduğunun bir göstergesidir. Üniversite öncesi eğitim-öğretim; laik, demokratik, çağdaş ve bilimsel ilkelere göre tepeden tırnağa yeniden yapılandırılmalıdır.
- Üniversiteler bilimsel bilgiyi üretme mekanları olmalıdır.
- Polis ve jandarma üniversitelerden çıkarılmalı; baskıcı ve cins ayrımcı uygulamalarla dolu eğitim programları terk edilmelidir.
- Belletme ve ezbercilik yerine öğrenmek, verileri kabul etmek yerine araştırma yeteneğini geliştirmek; teknik eğitim yanında sosyal ve kültürel eğitimleri de tamamlamak; eğitimde sorgulayan, düşünen, dayanışma duygusuna

9 <https://www.tmmob.org.tr/etkinlik/muhendislik-mimarlik-kurultayi-2003>

10 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-muhendislik-egitimi-sempozyumu-2005-sonuc-bildirisi-yayimlandi>

sahip, bilimsel kriterleri önemseyen, aydınlanmış öğrencilerin yetişmesi, en temel amaç olmalıdır.

- Uygulama, mühendislik eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Teorik bilgiler laboratuvar uygulamaları ile desteklenmelidir.
- Öğrenci sağlık sigortası uygulamasına geçilmelidir.
- Bilimi teknolojiye, teknolojiyi uygulamaya dönüştüren mühendislerin daha donanımlı ve birikimli olarak yetişeceği ve mezuniyet sonrası bilgilerini yenileyebilecekleri, geliştirebilecekleri eğitim olanakları, üretim ve çalışma ortamları sağlanmalıdır.
- Çok sayıda niteliksiz mühendis yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite ve bölüm açmak yerine, ülkenin gereksinim duyduğu elemanları yetiştirmeli; yine gereksinim doğrultusunda yeterli eğitim kadrosu ve kütüphane, derslik, laboratuvar, yurt vb. alt yapısı tamamlanmış kuruluşlar oluşturulmalı; şimdiki kadar açılmış bulunan üniversitelerin eğitim düzeyi artırılmalı, kalite eşitsizliği ortadan kaldırılmalı, oluşturulacak kalite standartları doğrultusunda denetimler yapılmalıdır.
- Ülke gerçeklerine uymayan ve dışarıdan programlanan meslek yüksek okulu programları ile mühendislik programları arasında var olan ve mühendislik programları aleyhine olan 1/3 oranındaki mali destek dengesizliği giderilmelidir.
- Uygun nitelik ve sayıda öğretim üyesi yetiştirilmeli, öğretim üyelerinin eğitim dışında ticari faaliyette bulunması engellenmeli, eğitim hizmetini üreten öğretim üyelerinin ekonomik, sosyal ve mesleki sorunları çözümlenmeli, öğretim üyeliği mesleği saygın ve çekici hale getirilmelidir.
- Üniversitelerde akademik yükselmelerde uluslararası bilimsel yayınlar en önemli ölçüt olmaktan çıkarılmalı, amaca uygun diğer çalışmalar da ölçütlere dahil olmalıdır.
- Öğretim üyelerinin düşüncelerinden, sendikal eylemlerinden ve demokratik taleplerinden dolayı karşılaştıkları her türlü ceza ve sürgün uygulamalarına son verilmelidir.
- YÖK tüm kurumlarıyla kaldırılmalı, Üniversiteler Arası Kurul ve üniversiteler, özerk ve demokratik bir anlayış temelinde yeniden düzenlenmeli, üniversitenin bütün bileşenlerinin yönetim ve karar sürecine katılmaları güvenceye alınmalıdır. Üniversitenin üç temel bileşeni olan öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite çalışanlarının üniversite yönetimine katılmaları sağlanmalıdır.
- Mühendislik hizmetlerinin, alanında yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olan Odaların üyelerince verilmesi, bu üyelerin mesleki kurallar ve meslek etiği açısından tam olarak denetlenmesi gerekmektedir. Hizmeti veren üyelerin bilgilerinin hızla yenilenmesi gereksinimine uygun olarak, çağdaş teknikleri izleyebilmelerine yönelik sürekli mesleki eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır.

- Ülkemizde verilen lisans diplomalarının uluslararası düzeyde tanınması sağlanmalıdır.
- Lisans eğitimi meslek içi eğitim programlarıyla sürekli desteklenmelidir.
- Mühendislik eğitimi ve öğretimi programlarının akredite edilmesi yetersiz ve donanımsız bölümlerin açılmasına engel olacağı gibi, bölümlerin gelişmelerinin de önünü açacaktır. Eğitim programlarının akreditasyonunda, yabancı akreditasyon kurumları yerine TMMOB'nin de içinde yer aldığı MÜDEK (Mühendislik Değerlendirme Kurulu) çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Akredite olmayan bölümlerin kayıplarını giderici telafi programları TMMOB ve üniversitelerce hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- TMMOB ve bağlı Odalar, üniversitelerde yeni mühendislik, mimarlık ve şehir planlama ile ilgili yüksek öğrenimin planlanmasında, yeni fakülte ve bölümlerinin açılması, eğitim programlarının oluşturulması, kontenjanlarının belirlenmesi süreçlerinde yer almalı, bu süreçte TMMOB'nin öneri ve onayı alınmalıdır.
- YÖK'ün eğitim programlarına müdahalesi nedeniyle azalan uygulamalı dersler açığı, TMMOB ve ilgili kurum ve kuruluşların birlikte çalışmalarıyla kapatılmalıdır.

Sonuç Bildirgesinin tümü EK 17'dedir.

TMMOB; Mühendislik, Mimarlık, Şehir Planlama Eğitiminin tarihsel gelişimini bilimsel etkinliklerle incelerken, 2005 yılında gelinen noktayı, miting alanlarında da tarihe not düşürmüştür..

8 Ekim 2005 tarihli “TMMOB Mitingi”nden... “Bilim İnsanları Dersliklerden Sonra Şimdi De 8 Ekim’de Ankara’da TMMOB Mitinginde Taleplerini Söylüyor” Basın Açıklamamızdan...¹¹

- Çağdaş anlamda eğitimin amacı; bilimsel düşünme yetisine sahip, sorgulayıcı, araştırmacı, yaratıcı ve özgür düşünüp karar verebilme bilincine erişmiş bireyler yetiştirmek ve bu taban üzerinde toplumsal gelişmeyi sağlamaktır.
- Eğitim; temel eğitimden yüksek öğrenime, ana okullarından meslek edinme ve geliştirme eğitimlerine kadar yaşamın her alanında bir bütün olarak ele alınmalıdır.
- Eğitim ve öğrenim hakkı; dil, din ve ırk farkı gözetilmeksizin temel yurttaşlık hakkıdır. Bu temel hakkın kullanılması için eğitim alanı; laik, bilimsel ve

demokratik düşünceler ışığında, ülkenin ve halkın çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir.

“Öğrenciler 26 Kasım’dan Önce, 8 Ekim’de de TMMOB Mitingi’nde Bizimle Olacaklar...” Basın Açıklamamızdan...¹²

- Öğrencilerimiz, insan hayatının kâr oranları ile değerlendirilmesini doğru bulmuyorlar.
- Üretim ve adaletli paylaşım istiyorlar.
- İnsan odaklı mühendislik, mimarlık, şehir plancılığı yapmak, bunun için üretmek istiyorlar.

3 Kasım 2007 tarihli “Özgür, Demokratik ve Eşitlikçi bir Türkiye» Mitingi’nden...¹³

- Hizmet Ticareti Genel Anlaşması ile neredeyse bütün geleneksel kamu hizmeti alanlarının piyasalaştırılarak yabancı sermayenin istilasına açılmasına karşı çıkıyoruz.
- Bütün çalışanlara grevli, toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının tanınmasını ve özellikle kamu çalışanlarının da bu hakkı kullanmasının sağlanmasını istiyoruz.
- Başta düşünce ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlüklerin, sözün özü demokrasinin önündeki engellerin kaldırılmasını istiyoruz.
- Ülkemizin kalkınma planlarının ulusal bilim, teknoloji, yenilenme ve sanayileşme politikaları temeline oturtulmasını, bilim ve teknoloji yeteneğimizin yükseltilmesi amacı ile eğitime ayrılan kaynakların artırılmasını, siyasi tasarruflardan ve müdahalelerden uzak bir eğitim ortamının yaratılmasını, fırsat eşitliğine dayalı kaliteli eğitimi, öğretim üyelerinin insanca yaşamı sağlayacak ücret almalarını, üniversitelerin birer ticarethaneye dönüşmemesini istiyoruz.
- Gençlik geleceğimizdir. Üniversiteler üniversite bileşenlerindedir. Eşit, parasız, demokratik, bilimsel eğitim istiyoruz. Özerk ve demokratik üniversite istiyoruz.
- Sermayenin kârı için düzenlenmiş bir rant ekonomisi içinde, bu ekonominin yarattığı plansızlık ve karmaşa yoluyla yaşam koşullarımızın yanında, mesleki kimliklerimizin de erozyona uğramasına “hayır” diyoruz.
- Her gün milyonlarca insanın kullandığı, tükettiği, içinde, üzerinde yaşadığı, çalıştığı her şeyi, kısacası hayatın kendisini tasarlayan mühendis, mimar ve

12 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/ogrenciler-26-kasimdan-once-8-ekimde-de-tmmob-mitinginde-bizimle-olacaklar>

13 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/3-kasimda-ozgur-demokratik-esitlikci-bir-turkiye-i-cin-ankaradayiz>

şehir plancıların, bugün ucuz emek piyasasında açlık sınırıyla yoksulluk sınırı arasındaki ücretlerle yaşam mücadelesi vermesine hayır diyoruz.

- İşsizliğin doğal olduğu, işsizliğin kader olduğu yalanlarına karşıyız. İşsiz üyelerimize sahip çıkıyoruz. Ücretli çalışan üyelerimiz ile emekli üyelerimizin sorunlarının çözülmesini istiyoruz.
- Her türlü gericiliğe karşıyız. Zorunlu din derslerine hayır diyoruz. Dinsel inançlar kamusal alanda baskı aracı olarak kullanılmasın diyoruz. Tek bir dinin, tek bir mezhebin devlet tarafından kollanmasına ve dayatılmasına hayır diyoruz. Biri diğerinin önüne konulmaksızın tüm inançların özgürce yaşanabildiği özgürlükçü bir laiklik istiyoruz.
- Emperyalist sömürü politikalarına hayır diyor, tam bağımsız bir Türkiye istiyoruz.”

TMMOB, AKP iktidarının 8.5 yıllık iktidarı döneminde meslek alanlarımıza ve mühendis, mimar ve şehir plancılarının hak ve çıkarları üzerinde yarattığı tahribatı sergilemek amacıyla bir etkinlik düzenlemiş ve “Mesleğimiz Meslek Alanlarımız Haklarımız Üzerine AKP İktidarının Tahribatı” adlı raporu, Haziran 2011’de yayınlamıştır. Raporda Odalarımızın eğitim-öğretim sorununa yönelik görüş ve önerileri ayrıntılı olarak yer almıştır.¹⁴

Mayıs 2015 tarihinde yayımlanan “TMMOB Seçim Bildirgesi”nde eğitime yönelik özetle şu görüşler bulunmaktadır.¹⁵ Eğitimle ilgili görüşlerin tümü EK 18’dedir.

Parasız eğitim, özerk, bilimsel, demokratik üniversite için:

- İnsanlık ve toplum yararına bilimsel bilgiyi üretmek, bu bilgiyi üretecek insanlar yetiştirmek ve üretilen bilgiyi toplumla paylaşmak üniversitenin temel hedefi olmalıdır. Bu hedefler araştırma, yayın, uygulama ve eğitim araçlarıyla kamusal bir hizmet olarak gerçekleşmelidir.
- Üniversitelerin akademik özgürlüğü ve özerkliği sağlanmalıdır. Özerk üniversite katılımcı demokratik bir işleyişe sahip olmalıdır. Akademik personel, idari personel ve öğrencilerin asli unsurlarını oluşturduğu üniversitede, tüm karar organları bu unsurların katılımıyla aşağıdan yukarıya doğru seçimle ve sürekli katılım mekanizmaları ile güçlendirilerek demokratik bir özyönetim oluşturulmalıdır. Seçilmiş, yetkili ve sorumlu kurullareliyle, her düzeyde denetime açık bir yönetsel anlayış geliştirilmelidir. Kendi iç yapısında özerk olan üniversitenin topluma karşı sorumluluğunu yerine getirebilmesi için etkileşim kanallarının kurulması sağlanmalıdır.
- Üniversitelerimizde her alan ve düzeyde sarf edilen emeğin; güvence içinde, liyakat, kamusal aidiyet ve etik anlayış çerçevesinde değerlendirilebildiği; bireysel akıl ve yeteneklerimizi, yaratıcılığa dönüştürebilecek, gelişmeye açık ve “insan” odaklı bir çalışma ortamının gerçekleşebildiği; bu bağlamda bilimsel özgürlüğün sınırlandırılmasına hiçbir koşulda izin vermeyen; karar süreçlerinde ilgili tüm bileşenlerin söz sahibi kılındığı özerk, demokratik

14 https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/72f812296ab5a2a_ek.pdf

15 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-secim-bildirgesi-2015-yayimlandi>

katılımcı bir üniversite ortamında; insanca yaşamaya olanak verebilecek maddi koşullar içinde çalışmak, üretmek ve paylaşmak temel ilke olmalıdır.

- Eğitim-öğretim politikası ülkemizin sosyal ve ekonomik sorunlarına duyarlı, bilimsel, özgürlüğe sahip insan yetiştirecek anlayışta düzenlenmeli; düşünme, açıklama, tartışma, sorgulama, irdeleme, karar verebilme veya sonuç çıkarma gibi bilim felsefesi ve bilimsel yönetimin içinde olan kavramların yanı sıra, davranış biçimi ve kültür kavramlarını da içermelidir. Bu düzenleme üniversiteler, meslek odaları ve ilgili toplum kesimleri ile birlikte yapılmalıdır.
- TMMOB, üniversitelerde mühendislik, mimarlık ve şehir planlamacılığı ile ilgili öğrenimin planlanması, yeni fakülte ve bölümlerinin açılması, eğitim programlarının oluşturulması, kontenjanlarının belirlenmesi süreçlerinde yer almalı, bu süreçte TMMOB'nin öneri ve onayı alınmalıdır. TMMOB mühendislik, mimarlık ve şehir planlama ile ilgili bölümlerde verilen eğitim-öğretimin hakem ve denetleyicisi olmalıdır.
- Çok sayıda niteliksiz mühendis, mimar, şehir plancısı yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite ve bölüm açmak yerine, ülkenin gereksinim duyduğu elemanlar yetiştirilmeli; yine gereksinim doğrultusunda yeterli eğitim kadrosu ve kütüphane, derslik, laboratuvar, yurt vb. alt yapı tamamlanmış kuruluşlar oluşturulmalı; şimdiye kadar açılmış bulunan üniversitelerin eğitim düzeyi artırılmalı, kalite eşitsizliği ortadan kaldırılmalı, oluşturulacak kalite standartları doğrultusunda denetimler yapılmalıdır.
- Yükseköğretim kurumları yönetici, öğretim elemanı ve memurları disiplin yönetmeliği, üniversitelerimizde akademik özgürlüğün oluşmasının önündeki engellerdendir. Tamamı katılımcı bir modelle yeniden düzenlenmelidir.
- Eğitim-öğretim politikaları ve üniversitelerin, küreselleşme politikaları ve sermaye isteklerine göre yapılandırılması uygulamalarından vazgeçilmelidir.
- Toplumsal eşitsizliğin her çeşidini sürekli ve sistemli olarak yeniden üreten eğitim yapısı terk edilmeli; üniversiteler bilimsel bilgiyi üretme mekanları olmalıdır.
- İlk ve orta eğitimden başlayan üniversite giriş sınavına endekli eğitim sonucunda, öğrenci düşünme ve tartışma yeteneğini yitirmektedir. Öğretim ve sınav sisteminin bilgi depolamaya yönelik oluşu öğrenciyi ezberle zorlamakta, düşünsel gücü aşındırmaktadır. Üniversite öncesi eğitim-öğretim; laik, demokratik, çağdaş ve bilimsel ilkelere göre tepeden tırnağa yeniden yapılandırılmalıdır.
- Herkes için her düzeyde parasız, eşit ve kaliteli eğitim olanakları sağlanmalı, bu kapsamda eğitime ve bilimsel araştırmalara bütçeden ayrılan pay artırılmalı, eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanamayanlar için burs, teşvik ve lehte ayrımcılık politikaları uygulanmalı, üniversitelerde harç, ikinci öğretim, yaz okulu gibi uygulamalar kaldırılmalıdır.

- Din dersi kaldırılmalı, herkese anadilinde eğitim imkanı sağlanmalı, şoven ve asimilasyoncu eğitime son verilmeli, müfredattaki ırkçı, cinsiyetçi, militarist, dinci yaklaşımlar ayıklanmalıdır. Başta eğitim sistemi olmak üzere toplumu muhafazakârlaştırmaya yönelik tüm gerici uygulamalara son verilmelidir.
- Okullar ve üniversiteler demokrasi kültürünün kazanıldığı, yerleştiği ve geliştiği kurumlar haline getirilmeli; eğitim kurumlarında sendika, dernek, birlik vb. oluşumların özgürce örgütlenmesinin önündeki engeller kaldırılmalı, bu yapılar karar mekanizmalarında yer almalı, çalışanların denetiminin bir aracı olarak yaygınlaşması sağlanmalıdır.
- YÖK tasfiye edilmeli, üniversite sisteminin planlama ve koordinasyonu seçilmiş üniversite temsilcilerinden oluşan bir kurula bırakılmalı, üniversiteler akademik, yönetsel ve mali özerkliğe kavuşturulmalı, tüm yönetim organlarında öğretim elemanı, öğrenci, çalışan temsilcileri söz ve karar sahibi olmalı; akademik kararlar akademik topluluğun tüm üyelerinin olabildiğince eşit katılımıyla alınmalıdır.
- Polis ve jandarma üniversitelerden çıkarılmalı; baskıcı ve cins ayrımcı uygulamalarla dolu eğitim programları terk edilmelidir.
- Planlamacı bir anlayışla, toplumsal gereksinimleri, üretimi, istihdamı ve yaşam boyu eğitimi, ülkenin bilim ve teknoloji yeterliliğinin güçlendirilmesini temel alan ulusal eğitim politikaları yaşama geçirilmelidir.
- Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitiminin bilimsel gereklerine ters bir biçimde müfredata koyulan eğitiminin piyasalaştırılması anlamına gelen “uzaktan eğitim” ve mühendislik mesleğinin bilimsel özgüllüklerini hiçe sayan “teknoloji fakülteleri” uygulamalarına son verilmelidir.
- Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitim ve öğretim programları çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmelidir.
- Öğrenci sağlık sigortası uygulamasına geçilmelidir.
- Üniversite çevrelerinde üniversite olanakları kullanılarak oluşturulan teknoloji bölgelerinde öğrencilerin ucuz işgücü olarak kullanılmasına son verilmelidir. • Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama hizmetlerinin, alanında yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olan Odaların üyelerince verilmesi, bu üyelerin mesleki kurallar ve meslek etiği açısından tam olarak denetlenmesi gerekmektedir. Hizmeti veren üyelerin bilgilerinin hızla yenilenmesi gereksinimine uygun olarak, çağdaş teknikleri izleyebilmelerine yönelik sürekli mesleki eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır.
- Lisans eğitimi meslek içi eğitim programlarıyla sürekli desteklenmelidir.
- Mesleklerini icra ederken mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları izleyen ve sicillerini tutan tek kurum olan TMMOB, mühendisler, mimarlar ve şehir plancılarına yönelik tüm tasarrufların odağında olmalıdır.

“Mühendislik-Mimarlık-Şehir Planlama Eğitimi” Kapsamındaki TMMOB ve ODA Etkinlikleri

Konuya sorumlulukla ve duyarlılıkla yaklaşan TMMOB ortamında, bugünkü etkinlik dışında gerçekleştirilen diğer başlıca etkinlikleri şöyle sıralayabiliriz:

- TMMOB Mühendislik Mimarlık Eğitimi Sempozyumu (22-24 Ekim 1999, İstanbul)
- TMMOB I. Mühendislik - Mimarlık Kurultayı (28 - 29 Nisan 2000, Ankara)
- TMMOB II. Mühendislik - Mimarlık Kurultayı (5 - 6 Nisan 2003, Ankara)
- TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu (22-24 Ekim 2005, Ankara) MMO
- TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu (18-19 Kasım 2005, Ankara)
- TMMOB Öğrenci Üye Kurultayı (26 Kasım 2015, Ankara)

Bu süreçte Odalarımızda meslek alanlarıyla ilgili pek çok Sempozyum, Kongre ve Kurultay düzenlemiştir.

GATS Yükümlülükleri-AB Uyum Çalışmaları ve TMMOB

17 Aralık 2004 tarihinde Brüksel’de yapılan Avrupa Konseyi toplantısında aday ülkelerden Türkiye ile müzakerelere 3 Ekim 2005’te başlanmasına karar verilmiştir. Yaşamın tüm alanlarını etkileyecek AB Müzakere sürecinin ana hatları şöyle özetlenebilir:

- Müktesebatı benimseme ve uygulama zorunluluğu karşısında içerikte pazarlık yok, uygulama takviminin zaman ve finansman planlaması açısından müzakeresi olanaklı.
- Kişilerin serbest dolaşımı, tarım ve yapısal fonlara yönelik uzun geçiş dönemleri, istisnalar, özel düzenlemeler ve kalıcı koruma önlemlerinin varlığı, Mali Çerçeve’ye uyumlu kısıtlanan mali yardım ve ertelenen üyelik durumu.

Eğitimin ve mühendislik hizmetlerinin serbestleşmesini dayatan GATS sürecinin ana hatları şöyle özetlenebilir:

- Üstlenilmiş bulunan taahhütlerden geri dönülememesi (Stand still)
- İleriye dönük liberalizasyon zorunluluğu (Built-in)

- Anlaşmanın yürürlük tarihinde var olan ve belirtilen kısıtlamaların 5 yılda bir gözden geçirilme yükümlülüğü ve 10 yıla kadar geçerli sayılması, Deregasyonların zamanla kaldırılması

Gerek AB müzakere sürecinin içeriği ve koşulları, gerekse GATS'ın içeriği ve koşulları, siyasal iktidarlarca yürütülen çalışmaların bir müzakere değil bir uyumlaştırma süreci olduğunu göstermektedir. Bu durumda TMMOB, süreci mücadele süreci olarak değerlendirmektedir.

AB Uyum Sürecinde TMMOB İstemleri

TMMOB'nin 2005 yılında yayınladığı "AB Türkiye İlişkileri ve TMMOB" adlı kitapta¹⁶ eğitime yönelik istemlerimiz şöyle özetlenebilir:

- Mesleklerin serbest dolaşımının tam üyelik sonrası yürürlüğe girmesi
- Ülkemizin kalkınma planlarının ulusal bilim, teknoloji, yenilenme ve sanayileşme politikaları temellerine oturtulması
- Tüm alanlarda ve tüm sektörlerde ulusal planların yapılması
- Bilim ve teknolojiye yetkinleşmeyi sağlayacak ulusal stratejinin belirlenmesi
- Eğitime, üniversitelere ve Ar-Ge çalışmalarına ulusal gelirden ayrılan kaynağın gelişmiş ülkeler düzeyine çıkarılması
- Mühendislerin daha donanımlı ve birikimli olarak yetişeceği ve mezuniyet sonrası bilgilerini yenileyebilecekleri, geliştirebilecekleri eğitim olanakları, üretim ve çalışma ortamlarının sağlanması
- Çok sayıda donanımsız üniversite ve bölüm açmak yerine, ülke gereksinimlerini gözeterek altyapısı tamamlanmış kuruluşlar oluşturulması
- Mevcut üniversitelerin kalite düzeyinin artırılması ve kalite eşitsizliğinin ortadan kaldırılması
- Eğitimde kalite standartları oluşturularak mühendislik-mimarlık-şehir planlama bölümlerinin kalitesinin bu kriterlere göre denetlenmesi
- Mesleğin düzenlenmesine, meslek içi eğitim ve belgelendirme konusuna yönelik alınan kararların Odalarca ivedilikle yaşama geçirilmesi
- Odaların kendi meslek mevzuatlarını hazırlayarak Resmi Gazete'de yayınlamaları
- TMMOB'nin yetkilerini arttırıcı yasal düzenlemelerin yapılması

Bu kapsamda üyelerinin haklarını düzenlemeye ve korumaya yönelik çıkarılan yönetmelikler şunlardır:

- TMMOB Yabancı Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Çalışma İzni ve Geçici Üyelik Müracaatlarının Değerlendirilmesinde Yapılacak İş ve İşlemler İle Değerlendirme Usul Esas ve Koşulları Hakkında Yönetmelik
- TMMOB Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme Yönetmeliği

Birlik bünyesinde sürdürülen “yetkin - yetkili - uzman mühendislik” tartışmaları arasında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın istemi üzerine TMMOB tarafından “Yetkili Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı” hazırlanarak Bakanlığa gönderilmiştir.

TMMOB Taslağı'nın gerekçesinde kısaca şunlara vurgu yapılmıştır: “3458 sayılı Yasaya göre mühendis, mimar veya şehir plancısı diploması alan herkesin, uygulamada herhangi bir deneyime sahip olmaksızın, bir anlamda, sınırsız mesleki yetki ile donatılması, hizmetin niteliği ve güvenilirliği bakımından zaman zaman sakıncalar yaratabilmektedir. Benzer sorunla karşılaşan bir çok ülke, hizmetin verilmesi aşamasında oluşabilecek risklerin azaltılmasını sağlamak amacı ile çeşitli sistemleri uygulamaya sokmuşlardır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitim sonrası meslek sahibi olma ve unvan kullanmanın dışında, ülke ve toplum yararları doğrultusunda meslek alanları ile ilgili uygulama ve denetimin yapılabilmesi için, uzmanlaşmaya gereksinim duyulmaktadır. Uzmanlık alanlarının tanımı ve Odalar tarafından gerekli meslek içi eğitimin verilmesinin son adımı, her uzmanlık konusu için Odanın yetkili üye belgesi vermesi olmalıdır. Kanun Tasarısı, ülke ve toplum yararları doğrultusunda meslek alanları ile ilgili uygulama ve denetimin yapılabilmesi için; uzmanlık alanı ve yetkili üyeliğin tanımlanması, yetkili üyelerin mesleki ve bilimsel çalışmaları, yaptıkları işler ile tamamlayıcı eğitimlerine dayanan uzmanlıklarının Meslek Odalarınca belirlenmesi, belgelendirilmesi ve gerektiğinde yetkili üyelerin kamuoyuna önerilmesini düzenlemektedir.”

“AB Hizmetler Direktifine Kısmi Uyuma Yönelik Kanun Tasarısı Taslağı” hakkında TMMOB Görüşü, 5 Eylül 2016 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı Ekonomik ve Mali Politikalar Başkanlığı'na gönderilmiştir.¹⁷

İş Kurma Hakkı ve Hizmet Sunumu Serbestisi Faslında AB Müktesebatıyla Uyumlaştırma Konusunda Ulusal Strateji Hazırlanması için Teknik Yardım Projesi Sonuç Faaliyet AB Hizmetler Direktifine Uyum Amaçlı Eylem Planı hakkında TMMOB Görüşü, 2 Eylül 2016 tarihinde Avrupa Birliği Bakanlığı Ekonomik ve Mali Politikalar Başkanlığı'na gönderilmiştir.¹⁸

TMMOB, “yaşam alanımıza yapılacak müdahalelere karşılık verme” anlayışı ile sürece müdahale etmeye devam etmektedir.

¹⁷ <https://www.tmmob.org.tr/icerik/ab-hizmetler-direktifine-kismi-uyuma-yonelik-kanun-tasarisi-taslagi-hakkinda-tmmob-gorusu>

¹⁸ <https://www.tmmob.org.tr/icerik/ab-hizmetler-direktifine-uyum-amacli-eylem-planina-iliskin-tmmob-gorusu>

Mesleki Yeterlilikler, Karşılıklı Tanınması ve TMMOB

Dünyada ve Ülkemizde mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınmasına ilişkin başlıca 3 tür düzenleme mevcuttur:

- Otomatik Tanıma
- Eğitim Belgeleri Bazında Tanıma
- Mesleki Deneyim Bazında Tanıma

TMMOB, Mühendislik ve Mimarlık Kurultayı 2003'de, sürece ilişkin şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Mesleki yeterlilik tartışmalarının odağında Türkiye'deki mühendislik eğitimi olmalıdır."

AB'ye uyum sürecinde mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınması kapsamında, Sorbonne (1998), Bologna (1999), Prag (2001) ve Berlin (2003) süreciyle eğitim programları şekillenen AB'de meslek alanlarına ilişkin düzenlemeler, 3 genel ve 12 özel direktiften oluşan toplam 15 direktifle düzenlenen meslek gruplarını ikiye ayırmakta ve bu iki gruba iki ayrı sistem uygulamaktadır.

- Birinci grup meslekler; asgari eğitim koşulları ve ders süreleri gibi konuların açıkça düzenlendiği ve tüm toplulukta uygulanmasının zorunlu olduğu; doktorluk, hemşirelik, diş hekimliği, veterinerlik, ebelik, eczacılık ve mimarlık olmak üzere, toplam 7 meslek disiplini içermektedir.
- İkinci grup meslekler; toplulukta mesleğin icrası için gerekli olan asgari eğitim koşullarına ilişkin herhangi bir düzenlemenin bulunmadığı tüm diğer meslek gruplarıdır. AB üyesi ülkeler, 402 dalda sınıflanan bu mesleklere ilişkin kendi iç düzenlemelerini yapıp yapmamakta ve eğer yapacaksa o mesleğin için asgari koşulların belirlenmesi konusunda serbest bırakılmışlardır.

Topluluk, mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınması sisteminin aynı standartlarda uygulanabilmesini sağlamak için meslekleri aşağıdaki 5 ayrı düzeyde düzenleyerek belgelendirmiştir.

- Düzey 1 Mesleki Beceri Belgesi
- Düzey 2 Sertifika
- Düzey 3 Kısa süreli bir eğitim programının başarı ile tamamlandığını gösteren diploma
- Düzey 4 Orta düzeyde bir eğitim programının başarı ile tamamlandığını gösteren diploma
- Düzey 5 Yüksek düzeyde bir eğitim programının başarı ile tamamlandığının gösteren diploma

Bu süreçte Birinci grup meslekler arasında sayılan "Mimarlık mesleği" için ülkemiz özelinde uluslararası ortamda farklı sürelerle yapılan eğitimin yarattığı sorunların

irdelenmesi (4 + 0) (4 + 2) (4 + 1) (5 + 0) (3 + 2), uluslararası akreditasyonun önemi, 4 yıllık eğitimin akreditasyonunun yarattığı sorunlar ve uluslararası denklikler konusu önem kazanmıştır.

Türkiye, AB'ne üyelik sürecinden kaynaklanan mesleki yeterliliklerin karşılıklı tanınması sistemine uyum çalışmaları kapsamında ABGS eşgüdümünde bir çalışma grubu oluşturmuş; TMMOB'nin de katıldığı bu grubun çalışması sonucunda, 15 ayrı direktif yerine, birleştirilmiş Konsey Direktifi taslağına uygun "Mesleki Yeterliliklerin Düzenlenmesi ve Tanınması Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı" hazırlanmıştır. Bu taslak, ülkemize özgün bir yasa tasarısı taslağı olmayıp, AB üyesi ülkeler için hazırlanmış olan "COM (2002) 119/Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Direktifi" taslağının çevirisi baz alınarak hazırlanan ve AB müktesebatına uygun çalışmaları çerçevesinde, ulusal ölçekte mesleki tanınırlıkların uyarlanmasını içeren bir yapıdadır.

AB Genel Sekreterliği (Bakanlığı) bünyesinde yürütülen ve şimdilik dondurulan "Mesleki Yeterliliklerin Belirlenmesi ve Karşılıklı Tanınması Hakkındaki Direktif" kapsamında görüşmelerin tekrar başlaması halinde tek ve güçlü bir ses verilmesi gerekmektedir.

Bu süreçte karşımıza çıkan ve ivedilikle karşılığı bulunması ya da tümünden karşı çıkılması gereken ve bu bildiri kapsamını aşan kavramlar şunlardır: "Mesleki Tanınırlık", "Akademik Tanınırlık", "Akreditasyon"

Akreditasyon ve TMMOB

Yükseköğretimde Akreditasyon; genel olarak yükseköğretim sisteminin özel olarak ise yükseköğretim kurumlarının ulusal ve uluslararası düzeyde belirli performans standartlarına (kalite, verimlilik, etkinlik vb.) sahip olduğunu ortaya koymayı dolayısıyla yükseköğretim talebinde bulunanlara güven tesis etmeyi amaçlayan bir sistemdir.

Akademik kalite, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun bir aracı olan Akreditasyon sisteminin amaçları; Yükseköğretim kurumlarının karşılıklı birbirlerini tanıma sürecini kolaylaştırmak ve hızlandırmak ve diploma ve unvanların karşılaştırılabilmesine yardımcı olmaktır.

Türkiye'de yasalar nedeniyle gerek "Tanıma" gerekse "Diploma Denklik Süreçleri"nde akreditasyon işlemleri YÖK tarafından yerine getirilmektedir.

Eğitim Programı Akreditasyonunda ülkeler bazında öne çıkan kurumlar şunlardır:

- ABD - ABET - Mühendislik ve Teknoloji İçin Akreditasyon Kurulu
- İngiltere - BAC - İngiliz Akreditasyon Konseyi

- Almanya - Akkreditierungsrat - Alman Akreditasyon Konseyi
- Japonya - JUAA - Japon Üniversite Akredistasyon Kurulu

Akreditasyon konusunda meslek alanlarımıza yönelik olarak Dünya ülkeleri genelinde en etkili olan kurum ABET'dir. Açılımı "Accreditation Board for Engineering and Technology - Mühendislik ve Teknoloji İçin Akreditasyon Kurulu" olan ABET, ABD'deki mühendislik fakültelerine akreditasyon sertifikası veren bağımsız bir kuruluştur. Bu kuruluş mühendislik fakültelerinin uyması gereken kuralları belirlemektedir. Ayrıca ABD dışındaki ülkelerdeki üniversitelerin eğitim programlarını da inceleyerek ABET "büyük ölçüde eşdeğer (substantial equivalency) belgesi"/denklik sertifikası vermekte, bu sertifikaya alan mühendislik programları düzenli olarak ABET tarafından denetlenmektedir.¹⁹

ABET ölçütleri şunlardır: i. Matematik ve mühendislik bilgilerini uygulama yeteneği, ii. Deney yapma ve veri yorumlama yeteneği, iii. İstenen özelliklere sahip bir sistemi çözüm yöntemlerini tasarlama yeteneği, iv. Disiplinler arası bir grup içinde çalışabilme yeteneği, v. Mühendislik problemlerini tanımlama, modelleme, çözme yeteneği, vi. Etik sorumlulukların farkında olma, vii. Verimli biçimde diyalog kurabilme yeteneği, viii. Mühendislik çözümlerinin evrensel ve toplumsal bağlamda etkisini kavrayabilecek geniş bakış açısı oluşturabilme, ix. Gereksinimleri ve ihtiyaçlarını tanımlama; yaşam boyu öğrenmeye çalışma yeteneği, x. Yürürlükte olan yönetmelikler ile ilgili bilgi sahibi olma, ve yapılan değişiklikleri takip etme xi. Mühendislik uygulamaları için gerekli teknolojik mühendislik araçlarını ve tekniğini kullanma yeteneği

Ülkemizde 20 Eylül 2005 tarih ve 25942 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği kapsamında Yükseköğretimde Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) kurulmuştur. YÖK, 23 Temmuz 2015 tarihinde Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliğini yayımlayarak "Yükseköğretim Kalite Kurulu"nu kurmuş ve YÖDEK'i ilga etmiştir. Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ile idarî hizmetlerinin iç ve dış kalite güvencesi, akreditasyon süreçleri ve bağımsız dış değerlendirme kurumlarının yetkilendirilmesi süreçlerini ve bu kapsamda tanımlanan görev, yetki ve sorumluluklara ilişkin esasları düzenlemektedir.²⁰

Ulusal Akreditasyon Sistemi arayışları sürecinde Ülkemizde mühendislik-mimarlık-şehir planlama alanlarında karşımıza MÜDEK, MİAK ve kuruluş çalışmaları süren ZİDEK çıkmaktadır.

TMMOB ilgi alanındaki programlar ABD kökenli ABET ile ulusal kuruluşlar MÜDEK ve MİAK tarafından akredite edilmektedir. ABET akreditasyonlu Üniversiteler ve Programlar Tablo 58'dedir.

19 <http://www.abet.org/>

20 <http://www.yok.gov.tr/web/kalitekurulu/yuksekogretim-kalite-guvencesi>

Tablo 58. Ülkemizde ABET Akreditasyonu

BÖLÜM	BİLKENT BOĞAZIÇI İTÜ			ODTÜ	KKTC- DAÜ
1 Bilgisayar Mühendisliği	X	X	X	X	X
2 Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	X	X		X	X
3 Endüstri Mühendisliği	X	X	X	X	X
4 İnşaat Mühendisliği		X	X	X	X
5 Kimya Mühendisliği		X	X	X	
6 Makine Mühendisliği		X	X	X	X
7 (Havacılık Mühendisliği) Uçak Mühendisliği			X		
8 Uzay Mühendisliği			X		
9 (Kontrol Mühendisliği) Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği			X		
10 Elektrik Mühendisliği			X		
11 Çevre Mühendisliği			X	X	
12 Gıda Mühendisliği			X	X	
13 Jeoloji Mühendisliği			X	X	
14 Geomatik Mühendisliği			X		
15 Jeofizik Mühendisliği			X		
16 İşletme Mühendisliği			X		
17 İmalat Mühendisliği			X		
18 Metalurji ve Malzeme Mühendisliği			X	X	
19 Meteoroloji Mühendisliği			X		
20 Maden Mühendisliği			X	X	
21 Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği			X		
22 Petrol Mühendisliği ve Doğalgaz Mühendisliği			X	X	
23 (Gemi İnşaatı ve Deniz Mühendisliği) Gemi ve Deniz Teknolojisi Mühendisliği			X		
24 Tekstil Mühendisliği			X		
25 Havacılık ve Uzay Mühendisliği				X	
	3	6	23	13	

Kaynak: <http://www.abet.org/>

Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK)

Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (MÜDEK), ülkemizdeki çeşitli mühendislik eğitim programları için akreditasyon, değerlendirme ve bilgilendirme çalışmaları yaparak, Türkiye'de mühendislik eğitimi kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunmak amacıyla faaliyet gösteren bağımsız bir kuruluştur.

2001 yılı içerisinde Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversiteleri mühendislik fakülteleri dekanlarının girişimleriyle oluşturulan Mühendislik Dekanları Konseyi (MDK) gündeminin ilk maddesi olarak ulusal akreditasyon sisteminin oluşturulmasını benimsemiş ve bu doğrultuda bir komisyon kurulmasını kararlaştırmıştır. Çalışmalarını yaklaşık altı ay boyunca sürdüren komisyon esas olarak yeni bir model oluşturmak yerine ABET'2000 sistemini temel alan bir değerlendirme-akreditasyon sürecinin Türkiye'de de uygulanmasını uygun bulmuş

ve bu öneriyi Dekanlar Konseyi'nin 2002 yılı başında Adana'da yapılan toplantısına sunmuştur. Bu çerçevede ABET dokümanları Türkçeye çevrilmiş ve ABET'e benzer bir yapının ülkemizde oluşturulması için gereken ön hazırlık yapılmıştır. Önerinin Dekanlar Konseyi'nce benimsenmesi üzerine 2002 yılı içerisinde bağımsız bir platform olarak Mühendislik Değerlendirme Kurulu (MÜDEK) oluşturulmuş ve kurul çalışmalarına başlamıştır.

MÜDEK, 2003 yılında mühendislik programlarının değerlendirmesine başlamış, 17 Kasım 2006 tarihinde Avrupa Mühendislik Eğitimi Akreditasyon Ağı (ENAAE - European Network for Accreditation of Engineering Education) adlı kuruluşa üye olmuş, 25 Ocak 2007 tarihinde MÜDEK kısa adını kullanmaya devam ederek Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği adında bir sivil toplum kuruluşuna dönüşerek tüzel kişilik kazanmış, 16 Kasım 2007 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından yükseköğretim kurumlarının mühendislik programlarında ulusal, sektörel ve program yeterlilikleri odaklı ulusal bir kalite güvence kuruluşu olarak resmen tanınmış, beş yıl süreli bu tanınma 01 Şubat 2013 tarihinde beş yıllığına yenilenmiş, 21 Ocak 2009 tarihinden itibaren akredite edeceği mühendislik eğitimi programlarına EUR-ACE Label vermek üzere ENAAE tarafından 31 Aralık 2013 tarihine kadar yetkilendirilmiş ve bu yetkilendirme 16 Ekim 2013 tarihinde 31 Aralık 2018 tarihine kadar yenilenmiş; 25 Haziran 2010 tarihinde IEA (International Engineering Alliance) Washington Accord'a aday üye (Provisional Status) olmuş ve 15 Haziran 2011 tarihinde IEA -Washington Accord'a tam üye (Full Member Signatory) olmuştur. 21.06.2017 tarihinde A.B.D.'nin Anchorage kentinde yapılan Washington Accord toplantısında, MÜDEK'in Washington Accord tam imzacı (üyelik) statüsünün Washington Accord Dönemsel Değerlendirme Takım üyelerinin önerisi doğrultusunda, 2023 yılı Haziran ayına kadar 6 yıl süreyle uzatılmasına karar verilmiştir.

MÜDEK idari personeli dışında, MÜDEK kurulları, komiteleri, çalışma grupları ve akreditasyon değerlendirme takımlarında görev alan tüm kişiler herhangi bir ücret almadan gönüllülük esasına göre çalışırlar.²¹

18-19 Kasım 2005 tarihlerinde Ankara'da yapılan TMMOB ve Mühendislik Eğitimi Sempozyumu'nda; MÜDEK web sitesi verilerine göre; A.Ü. Müh. Fak. (Elektronik Müh., Kimya Müh.), G.Ü. Müh.Mim.Fak. (Elektrik-Elektronik Müh., Endüstri Müh., İnşaat Müh., Kimya Müh., Makina Müh.), DEÜ. Müh. Mim. Fak. (Çevre Müh., Jeoloji Müh., Makina Müh.) olmak üzere o güne kadar başvuruda bulunan 3 Üniversite ve 10 Program hakkında olumlu görüş verildiği belirtilmişti. 2005 yılı itibarıyla MÜDEK kapsamındaki değerlendirmelerin uluslararası karşılığı olmaması ile MÜDEK içinde temsil edilen TMMOB açısından Ziraat Mühendisliği, Orman Mühendisliği, Fizik Mühendisliği gibi Birlik bünyesindeki mühendislik disiplinlerinin MÜDEK kapsamında değerlendirmeye alınmaması sorun alanı olarak belirtilmişti. Süreç içinde Fizik Mühendisliği de kapsam içine alınmıştır.

Kasım 2017 itibarıyla MÜDEK tarafından 45 üniversiteden (31 devlet, 14 vakıf) 223 program (189 devlet, 45 vakıf) akredite edilmiştir (Tablo 59)

Tablo 59. MÜDEK Mühendislik Lisans Programları ve Akreditasyon Durumu (Ekim 2017 itibarıyla)

	2003-2017 toplam	2017-2018 Devam eden ⁽²⁾
Programları değerlendirilen üniversiteler	51	31
Farklı disiplinler	26	19
Toplam program değerlendirmeleri	827 (357) ⁽¹⁾	101 (62)
Akreditasyon verilen/uzatılan programlar ⁽²⁾	268 [78]⁽³⁾	

(1) Bazı programlar birden fazla kez değerlendirildi () ara değerlendirmeler

(2) 01 Ekim 2017 itibarıyla [] kısa süreli

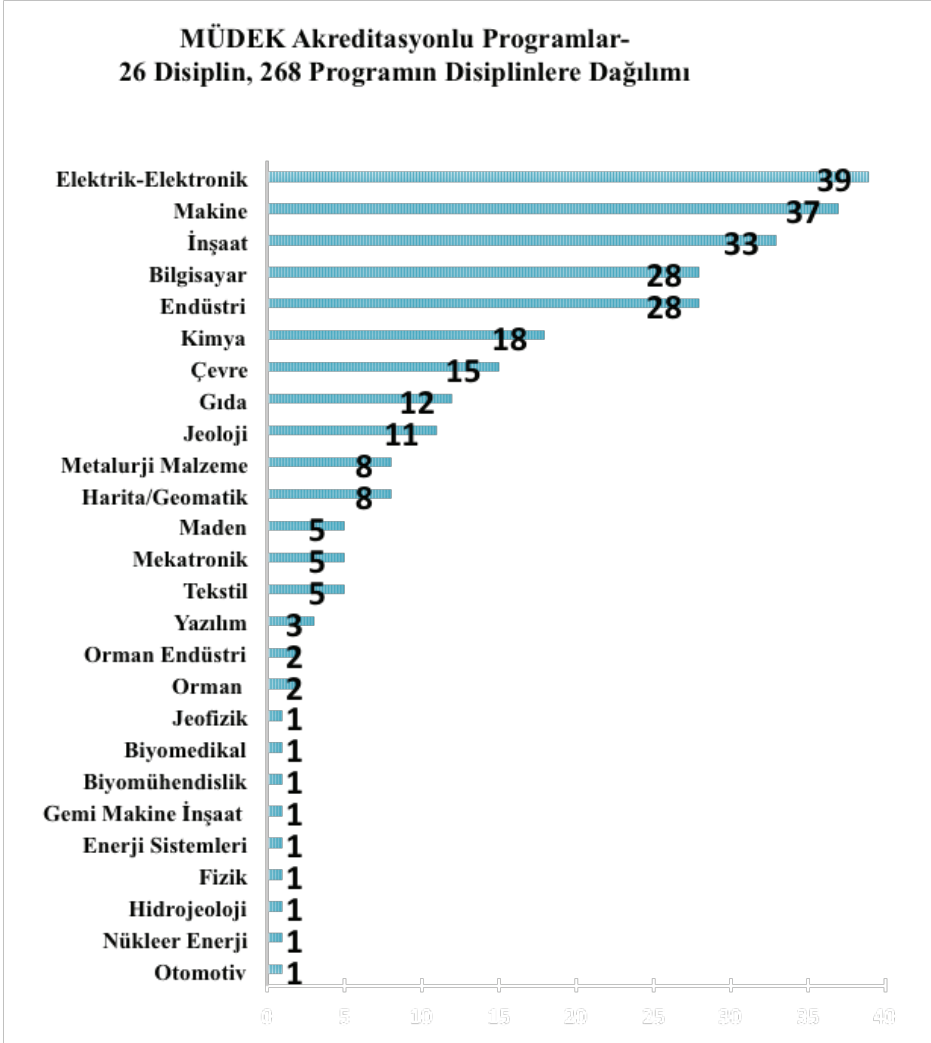
(3) 21.01.2009 tarihinden sonra akredite edilmiş/akreditasyonu yenilenmiş programlara EUR-ACE Etiketi verilmiştir. 15.06.2011 tarihinden sonra akredite edilmiş/akreditasyonu yenilenmiş programlar Washington Accord kapsamında tanınmaktadır.

MÜDEK tarafından akredite edilen fakülte ve bölümlerin toplam listesi EK 19'da verilmiştir.

MÜDEK'e göre ölçütleri bulunan disiplinler 2015-2016 dönemi için şunlardır:²²

1. Biyomühendislik 2. Çevre Mühendisliği 3. Elektrik ve Bilgisayar Mühendisliği 4. Endüstri Mühendisliği 5. Fizik Mühendisliği 6. Gemi ve Deniz Mühendisliği 7. Gıda Mühendisliği 8. Havacılık Mühendisliği 9. İnşaat Mühendisliği 10. Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği 11. Jeoloji, Hidrojeoloji ve Jeofizik Mühendisliği 12. Kimya Mühendisliği 13. Maden Mühendisliği 14. Makina Mühendisliği 15. Metalurji ve Malzeme Mühendisliği 16. Nükleer Mühendisliği 17. Petrol Mühendisliği 18. Tekstil Mühendisliği 19. Üretim Mühendisliği 20. Yazılım Mühendisliği 21. Orman ve Orman Endüstri Mühendisliği 22. Enerji Mühendisliği 23. Mekatronik Mühendisliği 24. Otomotiv Mühendisliği

MÜDEK akreditasyonlu programların disiplinlere dağılımı ise Grafik 18'de verilmiştir.

Grafik 18. MÜDEK Akreditasyonlu Programların Disiplinlere Dağılımı

Mimarlık Akreditasyon Kurulu -MİAK

2006 yılında Mimarlar Odası 40. Olağan Genel Kurulu'nda kabul edilen Mimarlık Akreditasyon Kurulu (MİAK) Yönetmeliği çerçevesinde kurulan MİAK, mimarlık eğitimi değerlendirmek ve yetkinlik çalışmaları aracılığı ile geliştirmek; toplum yararı açısından mezunların edindiği standartların yetkin bir mesleki pratik için gerekli tasarım, teknik ve mesleki becerilerinin ve kazanılan etik formasyonun yeterli olmasını garanti altına almayı hedeflemektedir.²³

ENQA - Avrupa Yüksek Öğretimde Kalite Güvence Kuruluşu (European Association for Quality Assurance in Higher Education) tarafından bağımsız kalite değerlendirme kurulu olarak tanınmak ve üyelik için yapılan ön çalışmalar sonucunda Mimarlar Odası'nın maddi desteği sağlanmış ve kesin başvuru için çalışmalar sürdürülmektedir.

MİAK tarafından akredite edilen 5 üniversitede (4 devlet, 1 vakıf) 5 program (4 devlet, 1 vakıf) bulunmaktadır. (Tablo 60)

Tablo 60. MİAK'a Başvuran Mimarlık Lisans Programları ve Akreditasyon Durumları (Kasım 2017 itibarıyla)

PROGRAM ADI	AKREDİTASYON TÜRÜ	AKREDİTASYON SÜRESİ
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	2 Yıl - Gözetimli	2 Haziran 2008-2010
	3 Yıl	18 Ocak 2011-18 Ocak 2014
	6 Yıl - Koşullu	11 Haziran 2014-11 Haziran 2020 (1 Aralık 2017 / Ara Değerlendirme)
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	6 Yıl	28 Nisan 2010-31 Temmuz 2017
	6 Yıl	28 Haziran 2017-28 Haziran 2023
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	3 Yıl	14 Temmuz 2010-14 Temmuz 2013
	6 Yıl - Koşullu	22 Nisan 2014-22 Nisan 2020 (1 Aralık 2017 / Ara Değerlendirme)
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	6 Yıl - Koşullu	6 Mart 2013-6 Mart 2019
		(1 Aralık 2017 / Ara Değerlendirme)
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	6 Yıl	12 Şubat 2014-2020
ATILIM ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	Programın Başvurusu Kabul Edildi.	
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (Türkçe)	Programın Başvurusu Kabul Edildi.	
OKAN ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)	Programın Başvurusu Kabul Edildi.	
DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)	6 Yıl	11 Temmuz 2011-31 Temmuz 2018
		(21 Kasım 2014 / Ara Değerlendirme Tamamlandı)
	Akreditasyon Yenileme Başvurusu Kabul Edildi.	
ULUSLARARASI KIBRIS ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)	6 Yıl - Koşullu	6 Mart 2013-6 Mart 2019 (1 Aralık 2017 / Ara Değerlendirme)
YAKINDOĞU ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)	Programın Başvurusu Kabul Edildi.	
LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ Mimarlık Lisans Programı (İngilizce)	Programın Başvurusu Kabul Edildi.	

Ziraat Fakülteleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği – ZİDEK

Ziraat Fakülteleri Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği, kısa adı ile ZİDEK, 02.11.2010 tarihinde ilk genel kurulunu toplamış, 2011 yılında kurulmuştur. ZİDEK Tüzüğü, ZİDEK Çalışma Yönetmeliği, ZİDEK Değerlendirme ve Akreditasyon Uygulama Esasları Yönergesi, ZİDEK Değerlendirme Ölçütlerinin Belirlenme Usulleri Yönergesi, ZİDEK Eğitim ve Bilgilendirme Komitesi Yönergesi hazırlanmıştır.

Yükseköğretim Kalite Güvencesi Yönetmeliği ve Yükseköğretim Alanında Faaliyet Gösteren Dış Değerlendirme Ve Akreditasyon Kuruluşlarının Yetkilendirilmesine İlişkin Yönerge kapsamında YÖK'e gerekli başvuru işlemi yapılmıştır.

ZİDEK Çalışma Yönetmeliği ile ZAK (Ziraat Fakülteleri Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu): ZİDEK adına Ziraat-Orman-Su Ürünleri, Gıda, Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği ve Peyzaj Mimarlığı eğitim programlarının değerlendirilmesi ve akreditasyonu için gereken çalışmaları yürüten, Ziraat-Orman-Su Ürünleri, Gıda, Balıkçılık Teknolojisi Mühendisliği ve Peyzaj Mimarlığı Eğitim Programları Akreditasyon Kurulu oluşturulmuştur. ZİDEK in 11.07.2016 Tarihli Olağanüstü Genel Kurulunda YÖK'e yapılan başvurunun hayata geçirilebilmesi için ZAK üyelerinin seçiminin yapılması kararlaştırılmıştır. ZİDEK in 07.04.2017 Tarihli Olağanüstü Genel Kurulunda İktisadi İşletme (A.Ş.) Kurulması kararlaştırılmıştır.

ENQA - Report on Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area kapsamında uyum ve üyelik süreci yürütülmektedir.²⁴

Özetle; Özellikle 2016 yılında YÖK tarafından akredite programların, ÖSYS Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzunda yer alması Ülke genelinde akredite program sayısının 460'lardan 500'e çıkmasını sağlamıştır. 2017 yılında bu uygulama devam etmekte ayrıca kurumsal dış değerlendirmesi gerçekleştirilen kurum isimlerinin de kılavuzda yer alması uygulamasının da başlatılması planlanmaktadır. Benzeri uygulamalar ile kalite güvencesi sistemi çalışmalarının önemli bir çıktısı olan akredite program sayısının her geçen yıl daha fazla artmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

ÖSYM 2016 yılından beri Tercih Kılavuzunda akredite edilen programlar hakkında bilgi vermektedir. ÖSYM 2017-2018 Öğretim Yılı Kılavuzu'nda TMMOB ilgi alanlarındaki programlarda akreditasyon sayıları ABET için 45, MÜDEK için 268, MİAK için 5 adet olmak üzere toplam 318 adettir. (Tablo 61)

Tablo 61. Ülkemizde TMMOB bağlı Odaların Akreditasyon Durumu

	MÜDEK		ABET		MİAK	
	Devlet	Vakıf	Devlet	Vakıf	Devlet	Vakıf
BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ PR.	13	9	3	1		
ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ PR.	12		3			
ELEKTRİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	2		1			
ELEKTRİK-ELEKTRONİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	23	8	4	1		
ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ PROGRAMLARI PR.	12	11	4	1		
FİZİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	1					
GEMİ İNŞAATI VE GEMİ MAKİNELERİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	1		1			
GEMİ VE DENİZ TEKNOLOJİSİ MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
GEOMATİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	1		1			
GIDA MÜHENDİSLİĞİ PR.	8	1	1			
HARİTA MÜHENDİSLİĞİ PR.	6					
HAVACILIK VE UZAY MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
HİDROJEOLJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	1					
İMALAT MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
İNŞAAT MÜHENDİSLİĞİ PR.	26	3	4			
İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ PR.			2			
JEOFİZİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	2		1			
JEOLJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	7		2			
KİMYA MÜHENDİSLİĞİ PR.	14		3			
KİMYA-BİYOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.		1				
KONTROL VE OTOMASYON MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
MADEN MÜHENDİSLİĞİ PR.	4		2			
MAKİNE MÜHENDİSLİĞİ PR.	33	5	3			
MALZEME BİLİMİ VE MÜHENDİSLİĞİ PR.	1					
MEKATRONİK MÜHENDİSLİĞİ PR.	3	1				
MEKATRONİK SİSTEMLER MÜHENDİSLİĞİ PR.						
METALURJİ VE MALZEME MÜHENDİSLİĞİ PR.	9		1			
METEOROLOJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
MİMARLIK PR.					4	1
MÜHENDİSLİK VE DOĞA BİLİMLERİ PROGRAMLARI PR.		1				
NÜKLEER ENERJİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	1					
ORMAN ENDÜSTRİSİ MÜHENDİSLİĞİ PR.	2					
ORMAN MÜHENDİSLİĞİ PR.	2					
OTOMOTİV MÜHENDİSLİĞİ PR.	1					
PETROL VE DOĞALGAZ MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
TEKSTİL MÜHENDİSLİĞİ PR.	3		1			
UÇAK MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
UZAY MÜHENDİSLİĞİ PR.			1			
YAZILIM MÜHENDİSLİĞİ PR.		2				
	188	42	45	3	4	1

Üniversitelerdeki programların akredite edilmesiyle tercih edilmesi, kontenjan doluluğu ve eğitim düzeyinin yüksekliği konusu tartışmaya açık bir konudur.

YÖKATLAS²⁵ verilerinden alınan Grafik 19'da ABET'ten akredite edilmiştir denilen bir bölümün kontenjanı % 100 dolu gözükmektedir. Grafik 20'de MÜDEK'ten akredite edilmiştir denilen bir bölümün ilk yerleşme oranı % 100 dolu gözükürken, Grafik 21'de MÜDEK'ten akredite edilmiştir denilen başka bir bölümde 11 kontenjana 2 başvuru olduğu ve ilk yerleşme oranının % 18 dolu, Grafik 22'de ise 11 kontenjana 1 başvuru olduğu ve ilk yerleşme oranının % 0 dolu olduğu gözükmektedir. Elektrik-elektronik mühendisliği, Bilgisayar mühendisliği gibi revaçtaki mesleklere yönelik bir özel üniversitenin sayfasında, 19 kontenjan olmasına karşın 1 kişinin yerleştiği görülmektedir.

Grafik 19. ABET Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Genel Kontenjan	60
Okul Birincisi Kontenjanı	2
Toplam Kontenjan	62
Genel Kontenjane Yerleşen	62
Okul Birincisi Kontenjanına Yerleşen	---
Toplam Yerleşen	62
Boş Kalan Kontenjan	---
İlk Yerleşme Oranı	% 100,0
Yerleşip Kayıt Yapırmayan	1
Ek Yerleşen	1

Grafık 20. MÜDEK Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Genel Kontenjan	50
Okul Birincisi Kontenjanı	2
Toplam Kontenjan	52
Genel Kontenjane Yerleşen	52
Okul Birincisi Kontenjanına Yerleşen	---
Toplam Yerleşen	52
Boş Kalan Kontenjan	---
İlk Yerleşme Oranı	% 100,0
Yerleşip Kayıt Yaptırmayan	---
Ek Yerleşen	---

Grafık 21. MÜDEK Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

Genel Kontenjan	10
Okul Birincisi Kontenjanı	1
Toplam Kontenjan	11
Genel Kontenjana Yerleşen	2
Okul Birincisi Kontenjanına Yerleşen	---
Toplam Yerleşen	2
Boş Kalan Kontenjan	9
İlk Yerleşme Oranı	% 18,2
Yerleşip Kayıt Yaptırmayan	---
Ek Yerleşen	---

Grafik 22. MÜDEK Akreditasyonlu Bir Bölüm Bilgileri

İstisnalar (2016 ÖSYS)

AKREDİTE PROGRAM !...

Bu program MÜDEK tarafından akredite edilmiştir.

MÜDEK : Mühendislik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

Detaylı bilgiye Akreditasyon kurumunun <http://www.mudek.org.tr> adresindeki web sitesinden ulaşabilirsiniz.

Yerleşenlerin Tercih Eğiimleri - Üniversiteler (2016)

Genel Kontenjan	10
Okul Birincisi Kontenjanı	1
Toplam Kontenjan	11
Genel Kontenjana Yerleşen	1
Okul Birincisi Kontenjanına Yerleşen	---
Toplam Yerleşen	1
Boş Kalan Kontenjan	10
İlk Yerleşme Oranı	% 9,1
Yerleşip Kayıt Yaptırmayan	---
Ek Yerleşen	---
2016 Taban Puan	241,03342
2016 Tavan Puan	241,03342
0.12 Katsayı ile Yerleşen Son Kişinin Başarı Sırası	236.827

Bu veriler bir soru ile sıralaması değişebilen 240.000 bareminin olduğu bir ortamda akredite edilmiş bir programın tercihte çok da önemli olmadığını göstermektedir. Tercihlerde, programdan ziyade, üniversitenin bulunduğu kent, üniversitenin geçmişi, **üniversiteye ödenebilecek paranın/katkı payının karşılanabilme durumu**, üniversitenin sunduğu sosyal ve diğer olanaklar ile üniversitenin mezuniyet sonrası duruma katkısı dikkate alınmaktadır.

Ülkemizde Devlet Üniversiteleri normal öğretim (gündüz eğitimi), II. öğretim (gece eğitimi) ve diğer eğitimler, vakıf üniversiteleri ise tam burslu, % 75 burslu, % 50 burslu, % 25 burslu ve ücretli eğitim programlarında eğitim vermektedir.

Bu kapsamda Devlet Üniversitelerinde normal öğretim ile ikinci öğretim; vakıf üniversiteleri ise tam burslu, % 75 burslu, % 50 burslu, % 25 burslu ve ücretli eğitim programlarında giriş puanı ve kontenjanlar yönünden ciddi sorunlar bulunmaktadır.

Örneğin; İ.D. Bilkent Üniversitesi'nin web sayfasındaki Tablo 62'deki veriler incelendiğinde²⁶; Bilgisayar Mühendisliğinde tam burslu öğrencinin başarı sıralamasının 1.208, ücretli öğrencinin 35.731 olduğu, tam burslu kontenjanının 50, % 50 burslu kontenjanının 25, ücretli kontenjanının 85 olduğu görülecektir. Müşteri temelli bu yaklaşım diğer mühendislik programlarında da geçerlidir.

Tablo 62. İ.D. Bilkent Üniversitesi 2018 Kontenjanlar, 2017 Taban Puanları ve Başarı Sırası

	Puan Türü	Burs/İndirim Oranı	2018 Kontenjanı	2017 Taban Puan	2017 Son Öğrencinin Başarı Sırası	2017 Kontenjanı
Mühendislik Fakültesi						
Bilgisayar Mühendisliği	SAY	Tam Burslu	50	517,675	1.208	50
		%50 Burslu	25	489,721	4.892	20
		Ücretli	85	415,438	35.731	90
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	SAY	Tam Burslu	50	526,721	592	50
		%50 Burslu	25	493,720	4.120	20
		Ücretli	85	432,651	26.136	90
Endüstri Mühendisliği	SAY	Tam Burslu	50	494,904	3.927	50
		%50 Burslu	25	468,143	10.709	20
		Ücretli	85	403,737	43.005	90
Makine Mühendisliği	SAY	Tam Burslu	30	499,866	3.133	25
		%50 Burslu	20	451,586	17.061	30
		Ücretli	45	408,314	40.079	40

Tablo 62a'daki veriler incelendiğinde, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı programında tam burslu öğrencinin başarı sıralamasının 33.746, ücretli öğrencinin 331.155 olduğu, tam burslu kontenjanının 17, % 50 burslu kontenjanın 38, ücretli kontenjanının 115 olduğu görülecektir. Müşteri temelli bu yaklaşım diğer mimarlık programlarında da geçerlidir.

Tablo 62a. İ.D. Bilkent Üniversitesi 2018 Kontenjanlar, 2017 Taban Puanları ve Başarı Sırası

Puan Türü	Burs/İndirim Oranı	2018 Kontenjanı	2017 Taban Puan	2017 Son Öğrencinin Başarı Sırası	2017 Kontenjanı
Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi					
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	Tam Burslu	17	398,614	33.746	17
	%50 Burslu	38	351,989	80.596	36
	Ücretli	115	245,775	331.155	112
Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı	Tam Burslu	4	387,197	54.324	3
	%50 Burslu	36	272,754	182.953	27
	%50 Burslu	18	439,655	22.589	15
	Ücretli	45	395,835	48.203	39

Bu süreçte, periyodik aralıklarla yapılan Mühendislik Dekanlar Konseyi (MDK) Toplantılarının gündeminde özetle şu konular bulunmaktadır:²⁷

- Mühendislik eğitiminin kalitesini iyileştirme
- Kontenjan planlaması
- Taban puan uygulamasına yönelik olarak girdi süreçlerini iyileştirme
- Mühendislik fakültesi ve mühendislik programlarının açılma aşamasında asgari standartlar, değerlendirme ve izleme süreci
- Mühendislik programlarında "Çekirdek Müfredat (Çekirdek Eğitim Programı- ÇEP)" oluşturulması
- Mühendislikte Mezuniyet için Yetkinlik Sınavı

Şu an henüz ciddiyeti anlaşılamayan "Mühendislikte Mezuniyet için Yetkinlik Sınavı" konusu önümüzdeki dönemlerde TMMOB'un başlıca uğraş alanlarından biri olacaktır.

TMMOB ve Öğrenci Üyelik

“TMMOB Öğrenci Kolu Yönetmeliği”, TMMOB Yönetim Kurulu’nun 15 Şubat 1997 tarih ve 113 sayılı kararı ile yürürlüğe konulmuş ve TMMOB 36.Olağan Genel Kurulu’nda kabul edilerek yürürlüğe girmiş, TMMOB 38. Olağan Genel Kurulu’nda değişiklik yapılmıştır.²⁸

TMMOB 38. Genel Kurulu; “Üniversitelerde mühendislik, mimarlık ve şehir planlaması eğitimi gören öğrencilerin, ilgili odalarının örgütlülüğü altında, yaşama, eğitime ve üniversiteye dair sorunlarını tartıştığı, çözüm yollarını üretmeye çalıştığı bir tarzı, özgür bir platforma taşımak; TMMOB ortamında öğrenci komisyonları ile başlayan ve öğrenci üyelik ile ilerletilen Oda-öğrenci ilişkisini ve örgütlülüğünü geliştirmek; Söz, yetki, karar süreçlerinde öğrencilerin de olduğu özerk ve demokratik üniversite için birlikte tartışmak ve üretmek anlayışını, Öğrenci, Oda ve TMMOB ilişkisinde yaşama geçirmek; Öğrenci üye örgütlülüğünün gelişmesini sağlamak” amaçlarının gerçekleşmesi için; dönem içerisinde bir “Öğrenci Üye Kurultayı” düzenlenmesini kararlaştırmıştır. “TMMOB Öğrenci Üye Kurultayı”, 16 adet Oda öğrenci üyelerinin katılımı ile 26 Kasım 2005 tarihinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir.²⁹ Kurultayda alınan bazı kararlar şunlardır:

- Mesleklerini icra ederken mühendisleri izleyen ve sicillerini tutan tek kurum olan TMMOB, mühendislere yönelik tüm tasarrufların odağında olmalıdır.
- Genel bütçeden eğitime aktarılan pay yeterli seviyeye getirilmeli ve üniversite bütçelerinde bilimsel araştırmalara ayrılan pay artırılmalıdır. Harç, ikinci öğretim, yaz okulu gibi paralı uygulamalar kaldırılmalıdır.
- Kamu kaynakları vakıf/özel üniversitelere aktarılmamalı, vakıf üniversitelerinin programlarında akreditasyon zorunluluğu getirilmelidir.

TMMOB bünyesinde bazı Odalarımız Öğrenci Komisyonları içerisinde, bazı Odalarımız ise bünyesinde kurdukları ÇMO Öğrenci, EMO-Genç, Genç-GMO, Genç GİDAMO, HKMO Öğrenci Birliği, genç-İMO, GENÇ JFMO, JEGenç, KMO Öğrenci, GENÇMADENCİ, metalurjigenç, PMOgenç, ŞPO Öğrenci, ZMO GENÇ gibi kurumsal yapılarla öğrenci üyelere yönelik çalışmalarını sürdürmektedir.

Bu kapsamda belli aralıklarla Öğrenci Üye Kurultayı/Kongresi, yaz Eğitim Kampı gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

Öğrencilerin çağdaş ve sağlıklı ortamlarda barınma sorununa sürekli dikkat çeken TMMOB, önemli bir proje olarak gördüğü ve 13 Şubat 2012 tarihinde Yenimahalle Belediye Başkanı ile imzalanan protokol çerçevesinde tahsis edilen yerde TMMOB ve bağlı odalarının yarattıkları maddi değer ile yapılan “TMMOB Teoman Öztürk Öğrenci Evi ve Sosyal Tesisi”ni bitirmiş ve 5 Ocak 2013 tarihinde Ankara’da açılışı yapılmıştır. Sosyal tesiste Üniversitelerin mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerinde lisans ya da yüksek lisans öğrenimi gören öğrenciler ile TMMOB üyesi mühendis, mimar, şehir plancılarının yükseköğrenim gören çocukları konaklayabilmektedir.³⁰

28 <https://www.tmmob.org.tr/hukuk/yonetmelikler/tmmob-ogrenci-kolu-yonetmeliği>

29 <https://www.tmmob.org.tr/yayın/tmmob-ogrenci-kurultayi-2005>

30 <https://ogrencievi.tmmob.org.tr/>

Staj Sorunu ve TMMOB

Öğrencilerin derste kazandığı teorik bilgilerin özümsemesi, üretim-eğitim ilişkisinin belirli ölçülerde de olsa sağlanması, öğrencilerin henüz okurken üretimle ve uygulamayla tanışması, beceri odaklı yetkinliklerin kısmen de olsa kazanılması, edinilen bilginin pratik yaşama ve uygulamaya geçirilmesi açısından, mühendislik mimarlık ve şehir plancılığı eğitiminde de stajın önemli bir yeri olduğu bilinmektedir.

10.06.1967 tarihli “Bakanlıklara Bağlı ve Bakanlıklarla İlgili Kurumlarda Öğrencilerin Yapacakları Staj Çalışmalarını Düzenleme Yönetmeliği”nin, 04.02.2005 tarihinde Bakanlar Kurulu’nca kaldırılması sonrası, staj olanaklarının arttırılıp staj yerinin bulunmasından başlayarak, staj sürecinin verimini, stajın etkenliğini artırmak, kalitesini yükseltmek, stajyerin ekonomik, sosyal haklarını tanımlamak ve yaşanan sorunları çözme konularında düzenlenmiş “merkezi bir mevzuat” bulunmamaktadır.

1981 sayılı 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu, öğretimle ilgili yönetmeliklerin yapıma görevini Üniversite Senatolarına vermesi ve öğretimle ilgili esasların fakültelerce hazırlanmasını öngörmesi sonucunda, staj konusunda fakülte kurullarınca karara bağlanmış farklı esaslar uygulamaya sokulmaktadır.

YÖK, 2002’de yalnızca mesleki ve teknik eğitim bölgeleri içinde yer alan Meslek Yüksek Okulu öğrencilerini kapsayan bir Staj Yönetmeliği hazırlamış, anılan Yönetmelik 8 Haziran 2016 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.³¹

1 Temmuz 2017 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 7033 sayılı “Sanayinin Geliştirilmesi ve Üretimin Desteklenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” kapsamında; YÖK’e, 01.01.2023 tarihine kadar Devlet yükseköğretim kurumlarının lisans düzeyinde fen ve mühendislik bilimleri sınırlı olmak üzere, öğrencilerin öğrenimlerinin son yılında bir yarıyı özel sektör işletmelerinde, teknoparklarda, araştırma altyapılarında, Ar-Ge merkezlerinde ya da sanayi kuruluşlarında uygulamalı eğitimle tamamlamalarını zorunlu kılmaya; uygulamalı eğitimin zorunlu kılınacağı bölümleri belirli yükseköğretim kurumlarıyla ve/veya belirli fakülte ya da bölüm ve programlarla sınırlı tutmaya yetkisi verildi. Uygulamalı eğitimleri süresince öğrencilere asgari ücretin net tutarının %35’i ücret (2017, 491 TL) olarak ödeneceği ve sigortalarının yapılacağı belirtildi.³²

Yasaya göre YÖK, her bir devlet üniversitesi senatosunun aldığı karar kapsamında düzenlemenin uygulanmasına karar verecek. Temel yaklaşım üniversitenin talebi ve uygulamanın her fakültede zorunlu olup olmayacağına üniversite karar verecek, staj kurumunu üniversiteler belirleyecektir. Bu keyfiyet, stajın zorunlu tutulmayıp teşvik kapsamına alınması, staj sorununun köklü çözümünü sağlayamayacaktır.

31 Meslekî Ve Teknik Eğitim Bölgesi İçindeki Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İşyerlerindeki Eğitim, Uygulama Ve Stajlarına İlişkin Esas Ve Usuller Hakkında Yönetmelik, http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/17787

32 <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170701.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170701.htm>

Eğitim-öğretim sistemimizdeki kanayan yaralardan biri olarak değerlendiren “staj konusu”, geçmişten günümüze sürekli TMMOB gündeminde yer almış, çözülmesi gerekli bir sorun alanı olarak değerlendirilmiştir.

Staj konusu, taa 1959 yılında TMMOB 5. Dönem Çalışma Raporu’nda şu ifadelerle yer almıştır³³: “Tedrisat devresi içinde ve dışında mesleki staj usul, ihdas ve zaman zaman mesleki tekamül kursları teşkil etmek ve nihayet meslektaşların mesleki inkişaflarının tetkik ve tetebbu imkanlarını araştırmak. Konu, Mesleki Tekamül Komisyonu tarafından ele alınmış muhtelif teknik tedrisat müesseselerine ait staj ve usulleri ve yönetmelikleri ile umumiyetle staj usullerine dair mütalaalar temin edilmiş olup yapılan çalışmalar sonucu Umumi Heyetimiz müzakerelerine sunulmuştur. (Bak. Sah. 46)”

Mühendislik mimarlık, şehir plancılığı eğitiminde staj aşamasında yaşanan temel sorunlar şöyle özetlenebilir:

- Staj yeri bulma
- Staj süresi ve staj eğitiminin niteliği
- Staj çalışmalarının yerinde denetlenmesi
- Stajyerin işyerindeki konumu
- Stajyerin sosyal ve ekonomik hakları
- Kuruluşlara stajyer eğitime zorunluluğunun yasaya bağlanmaması

Konuya bütüncül yaklaşan ve köklü çözüm arayan TMMOB, 1982 yılında “Staj Yasa Tasarısı” hazırlayarak, Danışma Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık, Üniversiteler, MEB ve ilgili diğer birimlere göndermiş, ancak bir sonuç alınamamıştır. 1982 tarihli TMMOB Staj Yasa Tasarısı, EK 20’dedir.

TMMOB Staj Yasa Tasarısının Genel Gerekçesi, 2017 yılında da günceliğini koruyan sorun hakkında günümüze ışık tutmaktadır:

“1967 yılında Hükümet kararnamesi ile çıkarılan ve günde 30.. TL olan staj ücretleri halen yürürlüktedir. Bu durum, zaten çok zor olan maddi şartlar altında öğrenimlerini sürdüren öğrencilerin staj yapmalarını engellemekte ve beklenen verim elde edilememektedir. Bu nedenle staj ücretlerini eskiden olduğu gibi sabit rakamlarla değil değişken ücret politikasına göre saptamakta yarar vardır.

Örneğin stajyer öğrencilere en az asgari ücret verilmesi soruna köklü bir çözüm getirebilir. Diğer bir önemli konu da stajyer öğrencilerin sosyal sorunlarıdır. Staj süresinde kaza geçiren bir öğrenci sigortalı olmadığı için büyük sorunlar yaratmakta ve mağduriyetlere yol açmaktadır. Kaza geçiren öğrencilerin tedavi masraflarının kuruluşça ödenmesi bu günkü yönetmeliğe göre imkansızdır. Bu sorun ancak stajyerin Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamına alınması ile çözümlenebilir.

Öte yandan Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtların yaz aylarında staj yapan öğrencilere tahsis edilmeleri yararlı olacaktır.

Staj ve teknik geziler eğitimin en önemli bir bölümü olarak ele alınarak değerlendirilmelidir. Bunu sağlamak için Milli Eğitim Bakanlığı, Üniversiteler ve Meslek İhtisas Odalarından oluşan bir komisyon, her sene toplanarak stajla ilgili sorunları görüşüp karara bağlamalıdır. Ayrıca kuruluşlarla üniversiteler arasında ortak eğitim projeleri hazırlanarak, stajların sadece yaz aylarında değil, öğrenime başlamadan önce ve öğrenim süresi içinde yapılmasına gidilmelidir. Örneğin bazı dallarda staj, bitirilmiş bir öğrenim dönemi sonundaki dinlenme ve tatil süresinde değil, daha meslek eğitimine başlamadan önceki ilk eğitim döneminde yapılmalı ve öğrenciler nasıl bir mesleğe sahip olacaklarını baştan öğrenme fırsatı bulmalıdırlar. Daha sonra okulda verilen teorik bilgilere sahip olan öğrencinin son öğretim döneminde yeniden staja gönderilerek belli bir üretim deneyimi kazanması ve üretimle eğitim arasındaki ilişkiyi kurabilmesi sağlanmalıdır. Böylece okul döneminde alınan teorik bilgilerle pratiğin pekiştirilmesi ve öğrencinin daha iyi yetişmesi sağlanmış olacaktır.

On beş yıl önceki ekonomik koşullara göre belirlenen yönetmelikle staj yaptırılan öğrenciler psikolojik olarak konuya ciddi bir şekilde eğilememekte ve sadece belirli süreleri doldurmak için staj yapmakta bu da geleceğin üreticileri ve yöneticileri olacak öğrencilerin pratik bilgilerinin eksikliğini doğurmaktadır.

Yukarıdaki görüşlerin ışığı altında şu ilkeleri sıralayabiliriz :

1. Staj çalışmalarının üniversiteler ile kuruluşların direkt ilişkileri ile düzenlenmesi yararlı olacaktır.

2. Yüksek öğrenim yapan kuruluşların gün ve gün geliştiği ve ihtisaslaştığı gerçektir. Staj gerektiren öğrenim dallarının eğitimdeki gelişmelere uygun, değişken olmaları sağlanmalıdır.

3. Devlet ve özel kuruluşlar yeterli sayıda staj yeri göstermekle yükümlü bulunmalı ve üzerlerine düşen görevleri yapmalarını sağlayacak önlemler alınmalıdır.

4. Kuruluşların kabul etmekle yükümlü bulunacakları yıllık stajyer sayısı kuruluşların aşığıdaki özelliklerine göre belirlenmelidir.

a. Çalıştırdığı işçi ve mühendis (o dalda) sayısı., b. Teknolojik seviyesi., c. Kurulu üretim kapasitesi., d. Tükettiği enerji., e. Kuruluş sermayesi., f. Sosyal imkanları.

5. Stajyere en az asgari ücret verilmeli ve SSK kapsamında çalıştırılmalıdır.

6. Kalacakları yer kuruluşlar ve Kredi ve Yurtlar Kurumunca sağlanmalıdır.

7. Stajyerlerin kuruluşların sosyal imkanlarından yararlanmaları sağlanmalıdır.

8. Kuruluşlar Stajyerlerin çalışmalarını o dalda uzman kişiler gözetiminde ve staj amacına uygun olarak yapılmasını sağlamalıdır.

9. Stajyerlere gerektiğinde koruyucu malzeme ve elbise verilmelidir.”

Bu taslak TMMOB içerisinde çeşitli değişikliklere uğrayarak zaman zaman gündeme getirilmiş, çok sayıda Üniversitenin açıldığı 1992 yılında “Staj Çalışmalarını Düzenleme Yasası Önerisi” başlığı altında görüşü alınmak üzere, aralarında TBMM

ve üniversitelerin de olduğu çeşitli kuruluşlara gönderilmiş, ancak bir sonuç alınamamıştır.

TMMOB, hazırladığı “Mühendislik, Mimarlık Ve Şehir Plancılığı Staj Yasası Taslağı” adlı EK 21’de yer verilen son taslağı 1 Nisan 2016 tarihli YK kararı ile, TBMM, ilgili kurumlar ve kamuoyunun gündemine taşımış, ancak bir sonuç alınamamıştır.

Taslaktaki tanımı ile Staj; “Mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı öğrencilerin eğitim-öğretim dönemlerinde edindikleri teorik bilgilerin veya laboratuvar ölçekli pratik uygulamaların çalışma hayatında uygulanışını görmek amacıyla, öğretim süreci içinde zamanı, süresi ve konusu bölümlerce belirlenen, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı uygulamaları üzerine çalışılan özel veya kamu işyerlerinde, çalışmalara aktif olarak katılarak bilgi ve becerilerini geliştirdikleri uygulama çalışmasını,” ifade eder. Stajyer ise, staj yapan mühendis, mimar ve şehir plancısı öğrencisidir.

TMMOB 2016 Taslağına göre; staj süresi en az toplam 60 iş günüdür. Staj, üniversitelerin yaz tatiline girdikleri tarih ile öğretime başlayacakları tarih arasında gerçekleştirilir. Ancak, üniversite bölümleri tarafından eğitimin niteliğine göre de staj dönemi belirlenebilir. Staj, stajyerin eğitim branşında en az bir tam zamanlı mimar, mühendis ve şehir plancısının çalıştığı kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektöre ait işyerlerinde yapılır. Mimarlık, mühendislik ve şehir plancılığı alanlarında faaliyet gösteren kuruluşlar çalıştırdığı her branştan ayrı ayrı olmak üzere, her bir mimar, mühendis ve şehir plancısı başına her yıl bir stajyer kabul edebileceğini bildirmek zorundadır. Stajyere, staj süresince staj yapılan işyerince ücret ödenir. Stajyere ödenecek ücret, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 39 uncu maddesi uyarınca belirlenen asgari ücretten az olamaz. Stajyerin barınma, yemek ve ulaşım ihtiyaçları işyeri tarafından karşılanır. Yüksek öğrenimleri sırasında zorunlu staja tâbi tutulan öğrenciler hakkında kısa vadeli sigorta kolu iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanır. Yükseköğretim Kurumları staj görevini yerine getirecek olan öğrencilerini bu kısa vadeli sigorta kolu (iş kazası ve meslek hastalığı sigortası) kapsamında sigortalı yapar. Stajyer çalıştıran işyerlerine ilişkin uygulanacak teşvikler yönetmelikle belirlenir.³⁴

Yabancı Dilde Eğitim, Yayın ve TMMOB

Ülkemizdeki bir çok Üniversitede Lisans Programlarının müfredatlarını öğretim dili olarak ya en az % 30, ya da % 100 yabancı dilde veren Fakülteler/Bölümler vardır. Bu tür eğitim veren kurumlar öğrenciler için, ya en az 1 yıllık Hazırlık Sınıfını geçmeyi ya da Seviye Belirleme (Tespit) Sınavını aşmayı zorunlu görmekte, daha sonra lisans öğretimini kısmi ya da tamamen yabancı dille yapmaktadır.

YÖK'e göre; Yabancı dil öğretiminin amacı, öğrenciye aldığı yabancı dilin temel kurallarını öğretmeyi, yabancı dil kelime haznelerini geliştirmeyi, yabancı dilde okuduğunu ve duyduğunu anlayabilmeyi ve kendisini sözlü veya yazılı olarak ifade edebilmeyi sağlamaktır. Yabancı dilde öğretimin amacı ise, önlisans, lisans ve lisansüstü diploma programı mezunlarının alanlarına ilişkin yabancı dil yeterliliklerini kazanmalarını sağlamaktır.³⁵

TMMOB'a göre; eğitim-öğretim sistemimizde yabancı dil öğrenimi ile yabancı dilde öğretim aynı şeyler değildir.

Yabancı dilde öğretimin sakıncaları şöylece sıralanabilir:

- Ortaöğrenimden kaynaklanan öğrencideki dil yetersizliği
- Öğretim üyelerinin bazılarındaki dil yetersizliği
- Bazı konu ve kavramların iyi anlaşılabilmesi
- Öğrencilerin soru sormaktan çekinmesi
- Kısmen İngilizce kısmen Türkçe derslerin zorluğu

YÖK, 6 Aralık 2017 tarihli açıklaması ile, 2018 yılından itibaren yabancı dil eğitimi veren üniversiteler ile yükseköğretim kurumlarının yabancı dil okullarının ulusal ve uluslararası kuruluşlarca akredite edilip edilmediğinin YKS tercih kılavuzunda öğrencilerin bilgisine sunulacağını, böylece öğrencilerin üniversitelerde verilen yabancı dil eğitimlerinin nitelik farklılıklarını göreceklerini ve İngilizcenin yükseköğretimde bir reklam aracı olarak kullanılması tehlikesine karşı tedbirli olmayı amaçladıklarını açıklamıştır.³⁶

YÖK tarafından, British Council ile iş birliği içinde gerçekleştirilen Yükseköğretimde İngilizce Eğitim Kalitesinin Geliştirilmesi Programı'nın (KGP) görüşülmesi amacıyla 6 Aralık 2017 tarihinde yapılan "Yükseköğretimde İngilizce Eğitim Kalitesinin Geliştirilmesi Toplantısı"nda YÖK Başkanı tarafından gündeme getirilen şu saptamalar önemlidir: "Türkiye'de İngilizce eğitiminde yaşanan sorunları gündeme getirmiştik. İngilizce programlarda bu dilin doğru kullanılmamasının ötesinde bilimsel bilgi aktarımında da sorunlar oluşturduğu ve bu durumun bilimin önünde bir bariyer olduğu konusunun altını çizmiştik. ... Üniversitelerde İngilizce için konulan hedef olan B1 seviyesinin yükseköğretim için düşük bir düzey olduğu ve maalesef bu seviyeye ulaşıldığını gösteren örneklerin çok az olduğu, ayrıca hazırlık okulları ile fakülteler arasında 4 yıl boyunca İngilizce ile ilişki kurulmadığı ve mesleki derslerin İngilizce verilmesinde de sıkıntıların yaşandığı, öğretim üyelerinin de yabancı dilde ders vermeleri konusundaki yetkinliklerinin de sınırlı olduğu raporda kaydediliyor. Bu nedenle öğretim üyelerine de sürekli bir eğitimin verilmesi konusunu mercek altına aldık."

35 "Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasına Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmelik", RG: Sayı, 29662, Tarih, 23.03.2016., <http://www.yok.gov.tr>

36 <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yuksekogretimde-ingilizce-egitim-kalitesinin-gelistirilmesi-toplantisi>

Bu itiraflara karşın yıllardır yabancı dil öğrenimini gerekli gören TMMOB, yabancı dilde öğrenimi doğru bulmamaktadır.³⁷

Türkiye’de, akademik kariyer yapmak için “yabancı dilde yayın” yapmak nerede ise zorunlu duruma gelmiştir. TMMOB, böyle bir yönlendirmeyi de doğru bulmamaktadır.

Yabancı Mühendis Mimar Şehir Plancılar ve TMMOB

27.02.2003 tarih ve 4817 sayılı “Yabancıların Çalışma İzni Hakkında Kanun” uyarınca ülkemizde çalışmak isteyen yabancıların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB)’ndan süreli, süresiz ya da bağımsız çalışma izni alması gerekmektedir.

Kanunun “Mesleki Hizmetler Kapsamında Çalışacak Yabancıların İlgili Meslek Kuruluşlarına Üye Olmaları” başlıklı Madde 62’de, “Mesleki hizmetler kapsamında yurt dışından yapılan başvurularda çalışma izni alan mühendis, mimar ve şehir plancılarının Türkiye’ye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde, ilgili meslek odasına üyelikleri zorunludur. Bu durumda olan yabancıların meslek odasına üyelik yükümlülüğünün başlangıcı, yabancıların Türkiye’ye giriş yaptığı tarih itibariyle başlar. Mesleki hizmetlerle ilgili çalışma iznine bağlı ikamet izni verilmesinde, ilgili meslek odasına üyelik koşulu dikkate alınır.” hükümleri mevcuttur.

Uluslararası işgücüne ilişkin politikaların belirlenmesi, uygulanması, izlenmesi ile Yabancılara verilecek çalışma izni ve çalışma izni muafiyetlerine dair iş ve işlemleri düzenleyen ve 4817 sayılı yasayı yürürlükten kaldıran 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu 13.08.2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun “Yabancı mühendis ve mimarlar” başlıklı MADDE 20- (1) “*Öğrenimlerini Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunun mühendislik ve mimarlık fakültelerinde veya yurt dışında ilgili ülke makamları ve Yükseköğretim Kurulu tarafından tanınmış bir yükseköğretim kurumunda tamamlayarak mühendis ve mimar unvanlarını almış olan yabancılar bu Kanuna göre proje bazlı ve geçici süre ile çalışma izni alarak mühendislik ve mimarlık mesleklerini icra edebilirler.*” hükümlerini içermektedir.

Mesleki Hizmetler kapsamında mühendis/mimar olarak çalışma izni talep edilen yabancından yurt dışında yüksek öğrenim görmesi halinde “Diploma veya Geçici Mezuniyet Denklik Belgesi”, Mühendis/mimar/şehir plancısı olarak yabancı uzman istihdam edecek tüzel kişiliklerden ise, aynı meslekte Türk istihdam edildiğini ispata dair ücret bordosu istenir.

TMMOB, çıkardığı “Yabancı Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Çalışma İzni

ve Geçici Üyelik Müracaatlarının Değerlendirilmesinde Yapılacak İş ve İşlemler İle Değerlendirme Usul Esas ve Koşulları Hakkında Yönetmelik” kapsamında ÇSGB’na olumlu ya da olumsuz görüş bildirmektedir.³⁸

Yabancıların Türkiye’de mühendis, mimar, şehir plancısı unvanının kullanılabilmesi için, programları Türkiye’deki üniversitelerin mühendislik, mimarlık, şehir planlama eğitimi veren bölümlerinin programları ile eşdeğer oldukları kabul edilmiş yabancı üniversite veya okullardan mezun olmuş olmaları gerekmektedir.

Bu eşdeğerliğin saptanması YÖK tarafından, 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti ve KKTC Hukukuna Göre Kurulmuş Olan Üniversitelerin Tanınmasına Dair Anlaşma, Avrupa Bölgesinde Yükseköğretimle İlgili Belgelerin Tanınmasına İlişkin Sözleşme (Lizbon Sözleşmesi) ve bu sözleşmeye dayanılarak hazırlanmış “Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma Ve Denklik Yönetmeliği” ile Yükseköğretim Yürütme/Genel Kurul kararları hükümleri uyarınca yapılmaktadır.

İşlemleri yürüten YÖK Denklik Birimi, 25.08.1983 tarih ve 83.47.531 sayılı Yükseköğretim Yürütme Kurulu kararı ile kurulmuştur.

İlgili anlaşma uyarınca, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C.) hukukuna göre kurulmuş olan üniversitelere ÖSYM tarafından yerleştirilerek öğrenimlerini tamamlayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ön lisans ve lisans diplomaları, denklik işlemine tabi tutulmaksızın Türkiye Cumhuriyeti’nde geçerlidir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ndeki Üniversitelerin kendi yaptıkları sınav ile ilgili ülke vatandaşlık bağı çerçevesinde kayıt yaptıran K.K.T.C. vatandaşlarının (aynı zamanda T.C. vatandaşı olsalar dahi), ülkelerinden alacakları resmi vatandaşlık belgesi (vatandaşlığa geçtiği yılı gösteren) ve “Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliği” şartları çerçevesinde denklik başvurusu yapması gerekir.

Bu süreçte “Tanıma Süreci”, “Denklik Süreci” ve “Seviye ve Yeterlilik Belirleme Sistemi” gündeme gelmektedir.

Tanıma Belgesi, tanıma talebinde bulunan ilgilinin, tanınan bir yurtdışı yükseköğretim kurumundan ve programından hangi düzeyde mezun olduğunu gösteren ancak denklik belgesi niteliği taşımayan belgedir.

Tanıma işlemi için, YÖK’ün yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarını tanıma veya tanınmama haklı saklı olmakla birlikte, diplomayı veren yükseköğretim kurumunun ve eğitim programının; Öncelikle faaliyet gösterdiği ülke yetkili makamlarınca diploma vermeye yetkili bir kurum olarak tanınması, Akreditasyon ya da kalite güvencesi kuruluşları tarafından akredite edilmiş olması ve Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından da tanınması gerekmektedir.

Denklik; YÖK’çe tanınan bir yurt dışı yükseköğretim kurumundan alınan **ön lisans, lisans veya yüksek lisans** diplomalarının, ilgili eğitim düzeyindeki kazanımlar bakımından Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarınca verilen ön lisans, lisans ve yüksek lisans diplomalarına eşdeğerliğinin tespit edilmesidir.

38 <https://www.tmmob.org.tr/hukuk/yonetmelikler/tmmob-yabanci-muhendis-mimar-ve-sehir-plancilarinin-calisma-iznine-esas>

Denklik Belgesi, denkliği talep edilen diplomanın Türk yükseköğretim sisteminde hangi alan ve düzeye eşdeğer olduğunu gösterir belgedir.

Denklik işlemleri; “Yurtdışındaki yükseköğretim kuruluşunun Kurulumuzca tanınması halinde denkliği talep edilen yükseköğretim programının eğitim düzeyi, mezuniyet için gereken ulusal kredi ve/veya AKTS toplamı, kazanılması gereken bilgi, beceri ve yetkinlik açısından Türk yükseköğretim programına eşdeğer olup olmadığı incelenerek yapılırken, Türk yükseköğretiminde aynı veya benzer bir program bulunmuyor ise eğitim düzeyi açısından Türk yükseköğretimine eşdeğer olup olmadığı” incelenmek suretiyle yapılmaktadır.

Yükseköğretim Genel Kurulunun 16.06.2016 tarihli toplantısına göre denklik ön koşulları şöyledir: Ortaöğrenimini Türkiye’de tamamlayan ve eğitime başladığı yıl; CWTS Leiden Ranking, Academic Ranking of World Universities (Shanghai), UniversityRankingbyAcademicPerformance (URAP), QS World University Rankings, Times Higher Education (THE) World University Ranking tarafından yapılan dünya üniversite sıralamalarında ilk 1.000 üniversite içerisine giren üniversiteler dışında kalan yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarında eğitim almak isteyen ilgililerin, mezuniyet sonrası denklik işlemlerindeki ön koşullar şunlardır;

- 2015-2016 eğitim-öğretim yılından itibaren, eğitime başlayacakları yıl, ÖSYM tarafından yapılan YGS ve LYS’ye girmiş olmaları
- Tıp doktorluğu alanındaki sıralamada ilk 40 bin, hukuk alanında ilk 150 bin , mimarlık alanında ilk 200 bin ve mühendislik alanında ilk 240 bin içinde yer almaları
- ÖSYS Kılavuzunda yer alan tıp, hukuk, mimarlık ve mühendislik dışındaki diğer alanlarda en az, Türkiye’deki yükseköğretim kurumları bünyesindeki programlara yerleşen en son öğrencinin almış olduğu puanı almaları
- ÖSYS Kılavuzunda yer almayan alanlarda eğitim alacakların ise ön lisans programları için herhangi bir puan türünde en az 140, lisans programları için herhangi bir puan türünde en az 180 puan almaları

Seviye ve Yeterlilik Belirleme Sistemi, mezun olunan programla ilgili temel kazanımlar, eğitim-öğretimin dili, programın niteliği, teorik ve uygulamalı dersler, stajlar ve projeler yönünden eksiklik tespit edildiğinde ve/veya tereddüt oluştuğunda söz konusu programın niteliğine göre ders tamamlama, staj tamamlama, proje yapma veya sınava tabi tutma gibi uygulamalardan birinin, birkaçının veya tamamının kullanılarak kazanımların elde edilme düzeyini ölçme, değerlendirme ve belirlemeye yönelik işlemler bütünüdür.

Yurt dışında lisans düzeyinde eğitimlerini tamamlayarak Yükseköğretim Kuruluna Diploma Denklik Belgesi almak üzere başvuran ve Seviye Tespit Sınavı’na girmesine karar verilen adaylar ile Yükseköğretim Kuruluna Diploma Denklik Belgesi almak üzere başvuran ancak sınava girebileceğine dair Yükseköğretim Kurulu kararı bulunmayan adaylar sınava talepleri dâhilinde başvuru yapabilirler. ÖSYM tarafından Yükseköğretim Kurulu adına yapılacak Seviye Tespit Sınavlarından-STS (Mühendislik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Ergoterapi, Türk Dili, Hemşirelik,

Veteriner, Beden Eğitim ve Spor, Hukuk vb. tüm alanlardan) 100 üzerinden 40 ve üzeri puan alması durumunda adaylara alanlarında Diploma Denklik Belgesi düzenlenir. (Toplam yanlış sayısının $\frac{1}{4}$ 'ü doğru cevap sayısından çıkartılarak hesaplama yapılacaktır.) Başarılı sayılabilmek için asgari puan, 16.06.2016 tarihinden önce yapılan Seviye Tespit Sınavlarında 100 üzerinden en az 50 puan, bu tarihten sonra yapılacak olan Seviye Tespit Sınavlarında 100 üzerinden en az 40 puandır.

Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma Ve Denklik Yönetmeliği uyarınca YÖK tarafından yapılan Seviye Tespit Sınavı'nda (STS), ülkemizdeki aşağıdaki meslek alanlarımızla ilgili belirlenmiş unvanlar için denklik işlemi gerçekleştirilmektedir. (Tablo 63)

ÖSYM Klavuzunda her bir disipline ilişkin sınav konuları ve yaklaşık ağırlıkları da yer almaktadır.³⁹

Ülkemizdeki eğitim müfredatı ile karşılaştırılması açısından, örnek olarak, Nükleer Enerji Mühendisliği STS konuları ve yaklaşık ağırlık oranları Tablo 64, Biyosistem Mühendisliğine ait veriler Tablo 65'de verilmiştir.

Tablo 63. STS Sınav Alanları

Yükseköğretim Kurulu Tarafından Yapılacak Sınavlar (Tablo-1A)	
Beden Eğitimi ve Spor	İmalat Mühendisliği
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	İnşaat Mühendisliği
Hukuk	İşletme Mühendisliği
Ergoterapi	Jeodezi ve Fotogrametri (Harita) Müh.
Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı	Jeofizik Mühendisliği
Veteriner	Jeoloji Mühendisliği
Hemşirelik	Kimya Mühendisliği
Balıklık Teknolojisi Mühendisliği	Kontrol Mühendisliği
Bilgisayar Mühendisliği	Kontrol ve Otomasyon Mühendisliği
Bilişim Sistemleri Mühendisliği	Maden Mühendisliği
Biyomedikal Mühendisliği	Makine Mühendisliği
Biyomühendislik	Malzeme Bilimi ve Mühendisliği
Biyosistem Mühendisliği	Matematik Mühendisliği
Cevher Hazırlama Mühendisliği	Mekatronik Mühendisliği
Çevre Mühendisliği	Metalürji ve Malzeme Mühendisliği
Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği	Meteoroloji Mühendisliği
Deri Mühendisliği	Nükleer Enerji Mühendisliği
Elektrik Mühendisliği	Orman Mühendisliği
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	Otomotiv Mühendisliği
Elektronik Mühendisliği	Petrol ve Doğalgaz Mühendisliği
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	Polimer Mühendisliği
Endüstri Mühendisliği	Raylı Sistemler Mühendisliği
Endüstri ve Sistem Mühendisliği	Su Ürünleri Mühendisliği
Enerji Sistemleri Mühendisliği	Tekstil Mühendisliği
Fizik Mühendisliği	Telekomünikasyon (Haberleşme) Müh.
Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Müh.	Uçak Mühendisliği
Gemi Makineleri İşletme Mühendisliği	Ulaştırma Mühendisliği
Gemi ve Deniz Teknolojileri Mühendisliği	Uzay Mühendisliği
Gıda Mühendisliği	Yazılım Mühendisliği
Havacılık ve Uzay Mühendisliği	Ziraat Mühendisliği
Hidrojeoloji Mühendisliği	

Tablo 64. STS Nükleer Enerji Mühendisliği Sınav Konuları ve Oranları

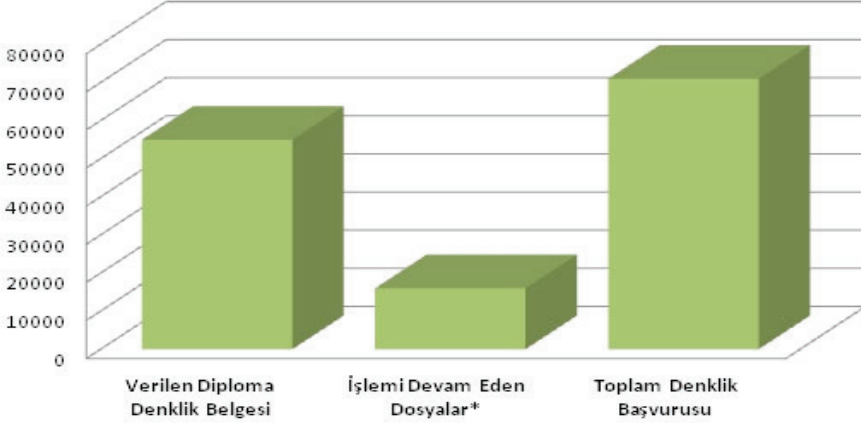
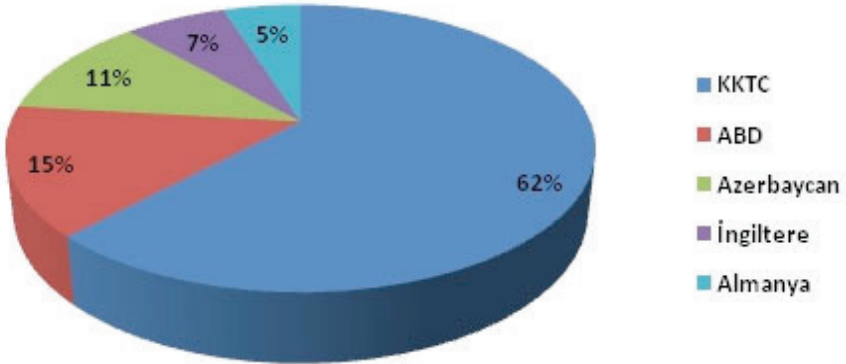
NÜKLEER ENERJİ MÜHENDİSLİĞİ SEVİYE TESPİT SINAVI KONULARININ KAPSAM VE YAKLAŞIK AĞIRLIKLARI	
Konu Kapsamı	Testteki Yaklaşık Payı
Fizik	%18
Matematik	%18
Kimya	%9
Diferansiyel Denklemler	%5
Atom ve Radyasyon Fiziği	%7
Nükleer Reaktör Teorisi	%10
Nükleer Reaktör Kinetiği	%5
Nükleer Reaktör Türleri, Bileşenleri ve Tasarım Esasları	%8
Nükleer Reaktörlerin Termal-Hidrolik Analizi	%10
Nükleer Yakıt Çevrimi	%5
Radyasyon Algılama ve Ölçme	%5

Tablo 65. STS Biyosistem Mühendisliği Sınav Konuları ve Oranları

BİYOSİSTEM MÜHENDİSLİĞİ SEVİYE TESPİT SINAVI KONULARININ KAPSAM VE YAKLAŞIK AĞIRLIKLARI	
Konu Kapsamı	Testteki Yaklaşık Payı
Fizik	%18
Matematik	%18
Kimya	%9
Diferansiyel Denklemler	%5
Basınçlı Sulama Sistemleri	%5
Yüzey Sulama Sistemleri	%5
Drenaj ve Tuzluluk	%2
Sulama İşletme ve Yönetimi	%3
Akışkanlar Mekaniği	%2
Su-Toprak-Bitki İlişkileri	%5
Toprak ve Su Kaynaklarının Korunması ve Planlaması	%3
Tarımsal Yapılar (Hayvan Barnakları ve Seralar)	%2
Tarımsal İnşaat	%3
Tarımsal Enerji Sistemleri	%5
Traktör, Alet-Makine İlişkileri	%5
Hassas Tarım Teknolojisi	%5
Tarım Makineleri Prensipleri ve İşletme Karakteristikleri	%5

Güncel ÇSGB istatistiklerine baktığımızda, ekonomik faaliyetlere göre (NACE Rev2. Sınıflaması) gruplandırma yapıldığını, unvan olarak en son 2015 yılı verilerini görebilmekteyiz.⁴⁰

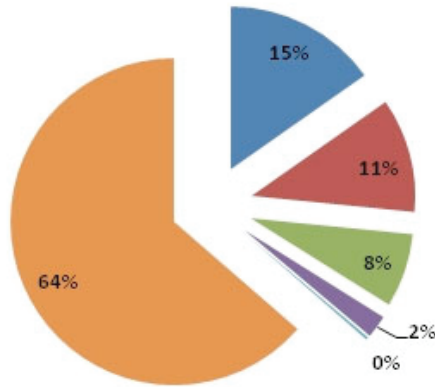
Grafik 23'de 2003-2013 yılları arasındaki başvurular, Grafik 24'de en çok diploma denklik belgesi verilen ilk 5 ülke, Grafik 25'de unvanlara göre verilen diploma denklik belgelerinin dağılımı, Grafik 26'da ise en çok diploma denklik belgesi verilen programlar yer almaktadır.

Grafik 23. 2003-2013 Yılları Arasındaki Denklik Başvuruları**2003-2013 Yılları Arası Başvuru Dağılımı****Grafik 24. En Çok Diploma Denklik Belgesi Verilen İlk 5 Ülke****En Çok Diploma Denklik Belgesi Verilen İlk 5 Ülke
(2003-2013)**

Grafik 25. Unvanlara Göre Verilen Diploma Denklik Belgelerinin Dağılımı

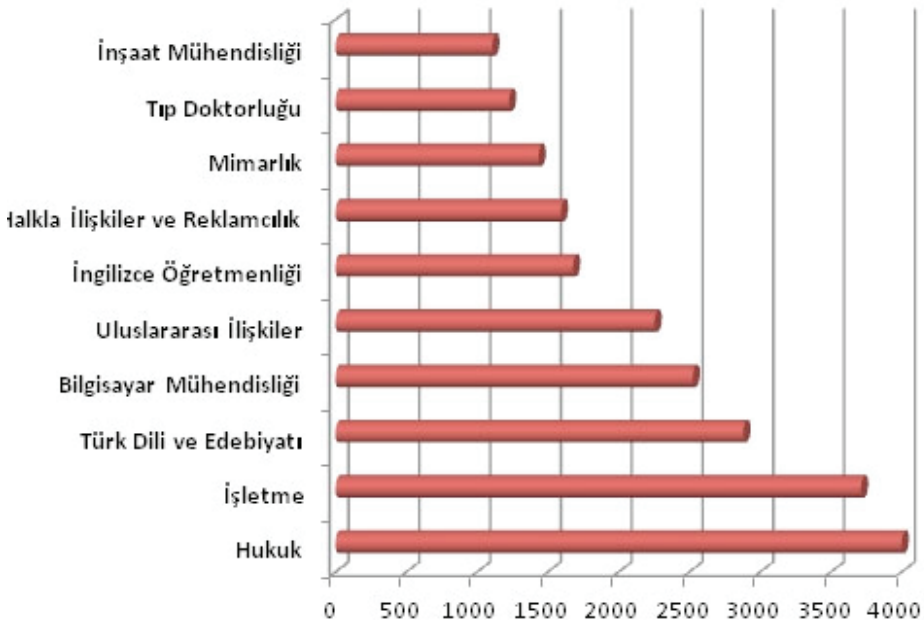
Unvanlara Göre Verilen Diploma Denklik Belgesi Dağılımı (2003-2013)

■ Mühendislik ■ Öğretmenlik ■ Hukuk ■ Tıp Doktorluğu ■ Dış Hekimliği ■ Diğer

Grafik 26. En Çok Diploma Denklik Belgesi Verilen Programlar

En Çok Diploma Denklik Belgesi Verilen Programlar (2003-2013)

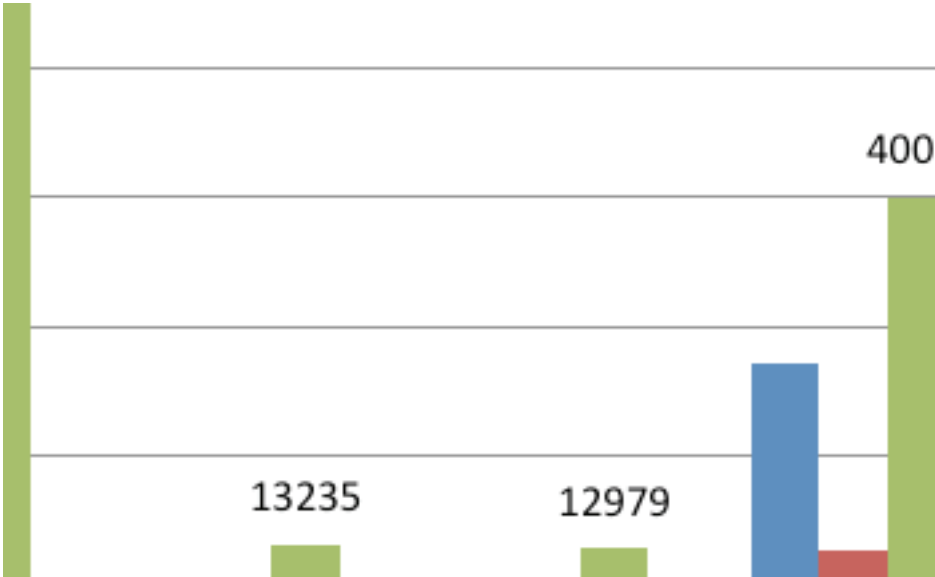

Bu konuda TMMOB bünyesinde kurulan “Mühendislik, Mimarlık ve Şehir Plancısı Eğitimi, Unvanı, Denklik ve Yeterlilik Çalışma Grubu” çalışmalarını sürdürmektedir.

Engelliler ve TMMOB

YÖK istatistiklerine göre mevcut öğrenciler arasındaki engel türleri: Asperger veya yüksek fonksiyonlu otistik bireyler, Dikkat eksikliği (Hiperaktif), Dil ve konuşma problemliler, Fiziksel engelliler, Geçici yetersizlikleri olanlar, Görme engelliler, **İşitme engelliler**, Kronik sağlık sorunları, **Öğrenme güçlüğü**, Psikolojik problemliler, Zihinsel engelliler, Diğer engeller şeklinde belirtilmiştir. Engellilik durumlarına göre bakıldığında ilk üç sırada fiziksel engelli, görme engelli ve **işitme** engelli öğrenciler bulunmaktadır. **Yıllara göre engelli öğrenci sayıları Grafik 27’dir.**

Grafik 27. Yıllara Göre Engelli Öğrenci Sayıları

Yükseköğrenimgörene engelli öğrencilerin, öğrenim hayatlarını kolaylaştırabilmek için gerekli tedbirleri almak ve bu yönde düzenlemeler yapmak üzere, 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun **gereğince**, YÖK tarafından hazırlanan “Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği” **14.08.2010 tarih ve 27672 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. 03.01.2013** tarihli ve 28517 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak değiştirilen Yönetmeliğin 11. maddesinin birinci

fıkrası gereğince, “YÖK Engelli Öğrenci Komisyonu” kurulmuştur.

2016-2017 Eğitim Öğretim yılını yükseköğretimdeki engelli bireyler için “Engelsiz Erişim” yılı olarak kabul eden YÖK tarafından, yükseköğretim kurumlarında engelli bireylerin bütün mekânlara erişimleri konusunda farkındalık yaratmak ve iyi uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla 2 Mayıs 2017 tarihinde “Engelsiz Erişim Çalıştayı” düzenlenmiştir.⁴¹

Engelli konusunu oldukça önemseyen TMMOB, **çok daha önceki yıllarda**, 24 Aralık 2011 tarihinde Ankara’da “TMMOB Engelli Mühendis Mimar Şehir Plancıları Çalıştayı” düzenleyerek, meslektaşlarımızın sosyal, siyasal ve mesleki yaşamlarında hangi zorluklarla karşılaşarak inadına çalışmaya ve yaşamaya devam ettiklerinin TMMOB ortamında yeterli düzeyde kavranmasına ve bilince çıkarılmasına yönelik konuyu tüm boyutlarıyla değerlendirmiştir.⁴²

26 Ekim 2013 tarihinde **düzenlenen** “TMMOB Engelli Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Sempozyumu” kapsamında konu tüm boyutlarıyla değerlendirilmiştir.⁴³

Halen meslek alanlarımızla ilgili olarak “TMMOB Engelli Mühendis, Mimar, Şehir Plancıları Çalışma Grubu” bünyesinde konu özelinde çalışmalar sürdürmektedir.

Uzaktan Eğitim-Öğretim ve TMMOB

Uzaktan eğitim; öğrenenlerin ve öğretim elemanlarının coğrafi olarak farklı mekanlarda buldukları, öğrenme süreçlerinin iletişim teknolojileri yoluyla gerçekleştirildiği eğitim modelleridir.

YÖK tarafından denkliği kabul edilen Uzaktan Öğretim Programları olan Bilgisayar ve Endüstri Mühendisliği Programları, TMMOB tarafından sorunlu alan olarak değerlendirilmektedir.

YÖK Temmuz 2017 istatistiklerine göre, uzaktan öğretim gören bilgisayar ve endüstri mühendisliği programlarında okuyan toplam öğrenci sayısı 1.681 erkek, 270 kadın olmak üzere 1.951 adettir.

Mezun olan bilgisayar mühendisi 103 erkek, 22 kadın olmak üzere 125 kişi; endüstri mühendisi 227 erkek, 24 kadın olmak üzere 251 kişidir.

Uzaktan öğretim 2017-18 kontenjanı ise 300 öğrencidir.

41 http://yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BisfY-Rx/10279/38137541

42 <https://www.tmmob.org.tr/yayin/tmmob-engelli-muhendis-mimar-ve-sehir-plancilari-ca-listayi>

43 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-engelli-muhendis-mimar-ve-sehir-plancilari-sempozyumu26-ekim-2013ankara>

TMMOB bünyesinde kurulan “Uzaktan Eğitim Çalışma Grubu” konuyu tüm boyutlarıyla değerlendirmektedir. TMMOB’a göre; Mühendislik, temel bilimlerin doğal süreçlere uygulanması ile insanlık yararını hedefleyen bir meslek olup, eğitiminde teorik derslerin, uygulama ve laboratuvar çalışmalarının bire bir etkileşimli olarak yapılması gerekir. Bu nedenle hangi mühendislik alanı olursa olsun mühendislikte uzaktan eğitim söz konusu olamaz.

İstihdam Politikaları ve İşsizlik ve TMMOB

Ülkemizde günümüzde 168 Üniversitede mühendislik, mimarlık ve şehir planlama **eğitimi sunulmaktadır ve bu fakültelerimizden yaklaşık olarak her yıl** yaklaşık 50 bin mezun verilmektedir. Dünya ölçeğindeki ise yaklaşık **6500 mühendislik fakültesinde yıllık mezun sayısının** -2.5 milyon düzeyindedir. Bu rakamlar bile küreselleşen dünyada istihdam konusunda kıyasıya bir rekabetin var olduğunu göstermektedir.

1960’lı yıllarda planlı kalkınmaya geçen ülkemizde, 5 Yıllık Kalkınma Planları’nda eğitim ve istihdam konusunda da belli analizlere ve yönlendirmelere yer verilmekteydi.

Bu bağlamda; 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2000-2005)’na göre, teknik personel arzı ve gereksinimi projeksiyonuna (bin kişi) göre; ülkemizde 2005 yılında yalnızca Elektrik - Elektronik, Bilgisayar, Makina, Endüstri, Çevre, Jeodezi ve Kimya Mühendisi açığı vardır. Diğer disiplinlerde ise, talebin üzerinde arz mevcuttur. (Tablo 66)

**Tablo 66. 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2000-2005)
Teknik Personel Arzı Ve İhtiyacı Projeksiyonu (Bin Kişi)**

Meslek Türü	2000		2005	
	ARZ	İHTİYAÇ	ARZ	İHTİYAÇ
Mimar	28,8	25,1	33,1	32,4
İnşaat Mühendisi	43,9	37,1	50,2	45,9
Makine Mühendisi	44,3	44,7	52,1	56,3
Endüstri Mühendisi	12,4	12,4	17,6	18,8
Elektrik-Elektronik Mühendisi	32,4	30,9	39,7	43,0
Bilgisayar Mühendisi	6,8	9,2	12,6	16,6
Kimya Mühendisi	19,1	17,4	20,5	21,5
Maden ve Petrol Mühendisi	8,7	7,4	10,6	9,8
Metalürji Mühendisi	4,6	2,9	5,9	3,8
Jeoloji ve Jeofizik Mühendisi	14,0	10,0	17,5	13,3
Jeodezi Mühendisi	6,7	6,2	8,3	8,4
Çevre Mühendisi	5,5	5,5	9,1	9,5
Diğer Mühendisler	18,6	15,2	26,5	21,8
Ziraat ve Orman Mühendisi	62,2	38,1	73,0	49,1
TOPLAM	308	262,1	376,7	350,2

2005 yılında TMMOB ve Mühendislik Eğitimi Sempozyumu'nda "TMMOB'ye üye 270.000, toplam 500.000 mühendis ve mimarın varlığı ortada iken, Kalkınma Planlarındaki teknik personel projeksiyonlarının çok sağlıklı olmadığı kabul edilmektedir." demiştik.⁴⁴

Süreç içerisinde kalkınma planları işlevini yitirmiş, çok sayıda üniversite açılmış, istihdam ve işgücü planlaması yapılmamış, bu durum mühendis mimar ve şehir plancılarını doğrudan etkilemiştir.

TMMOB ortamında Türkiye'deki mühendis-mimarları konu edinen ilk araştırma 1976 yılında, ikinci araştırma da 1998 yılında yapıldı. 1976'da başlangıçta yalnızca mimarlara yönelik olarak Mimarlar Odasınınca başlatılan, sonra tüm TMMOB üyelerini kapsayacak biçime dönüştürülen "Mühendisler-Mimarlar" konulu ilk araştırmanın sonuçları, Ali Artun'un 1975-2000 yıllarına ilişkin bazı "okumaları" nı da içerecek biçimde "Fordizmin ve Mühendisin Dönüşümü" adıyla 1999 yılında yayımlandı.⁴⁵ 1998'de "Türkiye'de Mühendis-Mimar Kimliği ve Meslek Örgütlenmeleri" konulu ikinci araştırmanın sonuçları da Dr. Ahmet Haşim Köse ile Dr. Ahmet Öncü'nün, kapitalizmin emek-sermaye bağlamındaki kuramsal tartışma, önerme ve değerlendirmelerini de içerecek biçimde "Kapitalizm, İnsanlık ve Mühendislik - Türkiye'de Mühendisler, Mimarlar" adıyla 2000 yılında kitaplaştırıldı.⁴⁶

44 <https://www.tmmob.org.tr/yayin/tmmob-ve-muhendislik-egitimi>

45 <https://www.tmmob.org.tr/yayin/fordizmin-ve-muhendisin-donusumu>

46 <https://www.tmmob.org.tr/yayin/kapitalizm-insanlik-ve-muhendislik-turkiyede-muhendisler-ve-mimarlar>

İlk araştırmadan bu yana geçen yaklaşık 30 yıl, öncekilere göre dünyada değişim ve dönüşümün çok hızlandığı bir dönem oldu. Mühendislik-mimarlık-şehir plancılığı mesleği ile mühendis-mimarşehir plancısını da kaçınılmaz olarak etkileyen bu değişim ve dönüşümün temel dinamikleri, bilim ve teknolojik gelişmeler, küreselleşme ve neoliberalizm oldu. TMMOB ve Oda yönetimlerinde görev yapanlar; iş yaşamlarında, TMMOB/Oda çalışmalarında, bilimsel, mesleki ve sosyal etkinliklerde ve alanlarda mühendis- mimar-şehir plancısı kitlesi ile sürekli olarak iç içe, yan yana olduğundan söz konusu değişim ve dönüşümü yıllardır gözlemekte ve programlarında dikkate almaktadır. Ancak, Odasına üye olmayan, mesleğini icra eden etmeyen tüm mühendis, mimar ve şehir plancılarını çeşitli yönleriyle daha yakından tanıma, onlardaki değişim ve dönüşümü bilimsel temellere oturtma, ölçülebilir ve karşılaştırılabilir kriterlerle ifade etme gereksinimi kapsamında TMMOB, 2005 yılında başlatılan anket çalışması sonucunu 2009 yılında "TMMOB Türkiye'de Mühendis/Mimar/Şehir Plancısı Profil Araştırması" kitabı olarak yayınlamıştır. Çalışma kapsamında mevcut durum analizi yapılmış ve önerilerde bulunulmuştur.⁴⁷

Genel olarak TMMOB üyelerinin yaklaşık 1/3'ü kamu çalışanıdır. TMMOB üyelerinin 2/3'ü özel sektörde ya da meslek dışı alanda çalışmaktadır.

Cünümüzde TMMOB üyelerinin yaklaşık %30-35'u açık işsiz ya da mesleklerinin dışındaki alanlarda çalışmaktadır. En nitelikli işgücünü oluşturan mühendis ve mimarların bu durumu, ülkenin sanayileşmeden vazgeçtiğinin en açık kanıtı olduğu gibi plansızlıktan kaynaklanan önemli bir kaynak israfıdır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN, 2017 yılında eğitimdeki olumsuz durumu şöyle özetlemiştir: "Hep ifade ettiğim gibi 15 yılda çok büyük reformlara imza attık. Bu bir özelleştiridir aynı zamanda. **İki alanda arzu ettiğimiz gelişmeyi sağlayamadık. Bunlar eğitim öğretimdir ve kültürdür.** Eğitim-öğretim nesillerin mimarlığıdır, eğitim-öğretim kurumları da nesillerin tasarlandığı ve inşa edildiği yerlerdir. Böylesine önemli bir konuda en küçük bir ihmale aksaklığa, yanlışlığa tahammülümüz olamaz."

Başbakan Binali YILDIRIM, 2017 yılında yüksek öğrenim ve istihdam konusunda şu değerlendirmelerde bulunmuştur: "**Üniversitesiz ilimiz kalmadı. Ama fakülteler açılırken, sanki üzerinde yeterince düşünülmemiş.** Her yıl 100 bin öğretmen mezun oluyor. Devlet olarak ne onlara, ne diğer üniversite mezunlarının hepsine iş bulmamız mümkün değil. Dünyanın hiçbir yerinde de her üniversite mezununa devlet iş vermiyor. Peki, işsiz mi kalsınlar? Hayır! Daha iyi planlama yapmalıyız, meslek yelpazesini genişletmeliyiz ki bir yandan istihdam fazlası varken, öte yandan kalifiye elaman eksikliği yaşanmasın. Üniversite kontenjanlarının boş kalması kabul edilemez. **Üniversitelerin görevi, gençlerimize istedikleri alanlarda eğitim olanağı sunmaktır. İşini severek yapan daha istekli, daha başarılı olur. Üniversiteler sadece meslek değil, her alanda donanım da sağlamalı, vizyon da vermeli girişimci de yetiştirmeli ki gençler, sadece devletten iş bekler hale gelmesin...** Üniversite kontenjanlarımız, liseden mezun olanlardan daha fazla. Birikimi erittiğimizde, her öğrencinin gireceği bir yer olacak. Bu büyük bir başarı. Biz siyasetçi olarak altyapı olanaklarını sunduk, öğrenciyi ikna etme ve en iyi şekilde yetiştirme görevi üniversitelerin. Bu konuda **kendilerine inanıyor ve güveniyoruz.**"

Eğitimi g¼nl¼k tartişmaların ve siyasetin malzemesi haline getirmeye kimsenin hakkı olmadığını belirten Başbakan; “*Bilen, bilmeyen herkes konuşuyor. Eleştirel yazıları toplayıp, onlar ¼zerinden muhalefet yapıyorlar. Kendi d¼ř¼nceleri yok. İlle de iyi eğitim istiyorsan gel okul yap, burs veya da bunu yapanlara zorluk ¼ıkarma!*” demektedir.⁴⁸

Grafık 28 incelendiğinde, 2017 yılının ilk ¼ ¼eyređinde ¼cret-maaşların oranının % 34.6’dan % 29.1’e gerilediği, kar-faiz-rant gelirlerinin ise %39.2’den % 46.4’e y¼kseldiđi g¼r¼lmektedir.

Grafık 28. ¼cret-Maaş ile Kar-Faiz-Rant Dağılımı, 2017

Gelir, Emek ile Sermaye Arasında Nasıl Paylaşıldı: %

Tablo 67. Ocak – Kasım 2017 İtibarıyla Meslekler ve Yaş Gruplarına Göre Kayıtlı İşsizler

DÖNEM	MESLEKLER	YAŞ GRUPLARI										Toplam
		15-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65+	
OCAK 2017	MAKİNE MÜHENDİSİ	1416	2972	669	333	200	151	73	33	12	6	5,865
	İNŞAAT MÜHENDİSİ	1219	1881	594	248	160	110	59	28	19	14	4,332
	DİĞER MESLEKLER	160,677	148,742	96,877	84,112	60,238	41,031	19,225	7,551	2,665	987	622,105
	TOPLAM (TOTAL)	625,996	492,015	367,074	351,798	275,108	196,165	113,360	49,791	18,350	6,870	2,496,527
	MAKİNE MÜHENDİSİ	1523	2694	505	274	154	145	61	31	11	8	5,406
HAZİRAN 2017	İNŞAAT MÜHENDİSİ	1220	1695	501	225	144	80	49	28	10	11	3,963
	ZİRAAT MÜHENDİSİ	760	1734	491	268	255	95	49	11	1	2	3,666
	DİĞER MESLEKLER	180,630	130,001	81,957	70,388	50,533	34,256	16,349	6,595	2,295	818	573,822
	TOPLAM (TOTAL)	760,246	448,443	335,978	325,871	255,671	183,224	107,452	48,921	18,411	6,822	2,491,039
	MAKİNE MÜHENDİSİ	2402	2906	505	273	182	149	65	32	19	9	6,542
KASIM 2017	İNŞAAT MÜHENDİSİ	1932	1950	554	246	167	83	55	26	9	12	5,034
	ZİRAAT MÜHENDİSİ	916	1622	442	241	221	85	46	9	1	3	3,586
	ELEKTRİK-ELEKTRONİK MÜHENDİSİ	1449	1340	217	104	42	40	13	6	2	1	3,214
	GIDA MÜHENDİSİ	1470	1126	219	119	56	33	17	3	0	0	3,043
	BİLGİSAYAR MÜHENDİSİ	1310	1170	234	120	59	44	4	1	1	0	2,943
MÜHENDİS TOPLAM											24,362	
KASIM 2017	NİTELİK GEREKTİRMEYEN MESLEKLER	241,099	110,143	118,230	139,831	120,887	91,147	58,865	27,914	10,814	4,040	922,970
	DİĞER MESLEKLER	236,948	132,846	83,273	71,959	51,587	35,411	17,679	7,491	2,631	945	640,770
	TOPLAM (TOTAL)	946,781	438,599	322,770	311,432	241,585	172,063	100,951	46,432	17,187	6,401	2,604,201

<http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx#dlldtop>

TÜİK, yükseköğretim mezunlarının istihdam oranına bakıldığında, 2000 yılında %72,7 olan bu oranın 2016'da %70,1 seviyesine gerilediği görülmektedir.

2000-2016 yılları arasında işsizlik oranları, yükseköğretim mezunlarında %7'den %12'ye; genel lise mezunlarında ise %10,5'den %13,4'e; meslek lisesi mezunlarında ise %10,9'dan %11,6'ya yükselmiştir. Yükseköğretim mezunlarındaki işsizlik oranı meslek liselilerden çok az farkla da olsa daha yüksektir.

Yükseköğretim mezunu erkeklerde işsizlik oranı 2000 yılında %5,9 iken, 2016 yılında %8,8'e yükselmiştir. Kadınlarda ise 2000 yılında %9,1 olan bu oran yaklaşık iki katına çıkarak 2016'da %16,9'a yükselmiştir.

Resmi istatistiklerde de mühendis, mimar ve şehir plancılarının işsizlik gerçeği ortadadır. Güncel talepleri içeren İŞKUR istatistiklerini gösteren Tablo 67 incelendiğinde; Makine, İnşaat, Elektrik-Elektronik, Bilgisayar, Ziraat, Gıda Mühendislerinin ciddi oranda kayıtsız işsizler kategorisinde yer aldığı görülecektir.

TMMOB "Ücretli Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Çalışma Grubu", belirli aralıklarla düzenlediği etkinlikler konuyu tüm boyutlarıyla irdelemektedir.

Bu bağlamda "TMMOB Ücretli ve İşsiz Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları Kurultayı" Kasım 2009'da İstanbul'da toplanmıştır.⁴⁹ 12 adet yerel kurultay sonrası "TMMOB 2. Ücretli Mühendis, Mimar ve Şehir Plancıları ve İşsizlik Kurultayı" 5 Şubat 2012 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.⁵⁰

TMMOB Serbest Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri Asgari Ücret Yönetmeliği 22.04.1990 tarih ve 20500 sayılı Resmi Gazete'de; TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tesbit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmeliği 24.07.1981 tarih ve 17410 sayılı Resmi Gazete'de; TMMOB Mimarlık-Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret-Asgari Çizim ve Düzenleme Esasları Yönetmeliği 23.02.2005 tarihli ve 25736 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

25-28 Mayıs 2006 tarihinde yapılan 39. Olağan Genel Kurulda yapılan değişiklikler, 01.07.2006 tarihli ve 26215 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.⁵¹

Rekabet Kurulu, 22.01.2003 tarih ve 02-04/40 21 sayılı kararı ile TMMOB Asgari Ücret Yönetmeliği ile Odaların asgari ücret uygulamasını 4054 sayılı Yasa'ya aykırı bularak uygulamanın sona erdirilmesi için karar almıştır. Kararın iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle TMMOB tarafından açılan davada, Danıştay 10. Dairesi Rekabet Kurumu'nun kararı hakkında yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir. Dava sonucu ile ilgili Basın Açıklaması EK 22'dedir.⁵²

49 <https://www.tmmob.org.tr/yayin/ucretli-muhendis-mimar-sehir-plancilari-ve-calisma-ya-sami>

50 <https://www.tmmob.org.tr/yayin/tmmob-2-ucretli-muhendis-mimar-ve-sehir-plancilari-kurultayi>

51 <https://www.tmmob.org.tr/hukuk/yonetmelikler>

52 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmobnin-asgari-ucret-yonetmeliginin-iptali-icin-rekabet-kurumu-tarafindan-alinan-karara>

TMMOB, özel sektörde çalışan üyelerinin haklarını korumak, mühendis, mimar ve şehir plancılarının ücretli çalıştıkları sektörlerde kayıt dışı istihdamını önleme amacıyla 31 Temmuz 2012 tarihinde T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (SGK) ile imzalanan protokol çerçevesinde üzere 2013 yılından beri SGK bildirimine esas olacak mühendis, mimar ve şehir plancıları için ilk işe giriş bildirgesinde baz alınacak asgari brüt ücreti açıklamaktadır. 2007 için bu tutar 3.500 TL, 2018 yılı için 3.750 TL olarak belirlenmiştir.

Anılan işbirliği protokolü SGK tarafından 09.06.2017 tarihinde tek taraflı olarak feshedilmiştir. TMMOB'a iletilen revize protokol taslağı, mevcut protokolün esasını oluşturan "TMMOB'nin asgari ücret belirlenmesi" ve "kurumun mühendis, mimar ve şehir plancılarına ödenecek ücretlerin bu asgari seviyenin altında olmaması için gerekli tedbirleri alması" hükümlerinin çıkarılarak protokolün içinin boşaltılmaya çalışılması nedeniyle TMMOB tarafından kabul edilmemiştir. Konu ile ilgili olarak 4 Temmuz 2017 tarihinde bir basın toplantısı düzenlenerek, başta yeni mezun üyelerimiz olmak üzere ücretli çalışan tüm üyelerimizin kazanılmış haklarını geri dönülmez biçimde yok edecek "tek taraflı fesih" işleminin geri alınması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması için mücadele edileceği bildirilmiştir (EK 23).⁵³

2002 yılından beri ülkeyi yöneten siyasi iktidarın "Yeni Türkiye" söylemi kapsamında, "Yeni YÖK" tanımlamasını benimseyen YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta SARAÇ, Dünya Ekonomik Forumu'nun 2017-2018 raporuna göre, Türkiye'nin yükseköğretime erişim oranında 137 ülke arasında ikinci sırada olduğunu, yükseköğretime erişimde sorun bulunmadığını belirterek, önümüzdeki dönemde Türkiye'nin önemli sorunlarından birisinin üniversiteli işsizler olabileceğine dikkati çekmiştir: *"Üniversiteli işsizler" ile ülkenin ihtiyaç duyduğu alanlardaki iş gücü yetersizliği, ülkemizin yakın dönemde önündeki en önemli ve öncelikli konuların arasında yer alacaktır. Mezun-istihdam ilişkisi, ülkenin küresel rekabeti açısından büyük önem taşıyor. Bu kapsamda, Türkiye'de üniversite mezunu işsizlerin sayısındaki artışın önüne geçmek amacıyla yönetmelikleri yayımlanan Yükseköğretim Eğitim Programları Danışma Kurulu ile Meslek Yüksekokulları Koordinasyon Kurulu'nda, bakanlıklar, diğer kurumlar ve TOBB aracılığıyla da iş dünyası ile birlikte hareket edeceğiz. Böylece ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünü ortaya çıkararak üniversitelerimizle ilgili planlamaları da bu ihtiyaca göre yapacağız.*⁵⁴

Üniversite kontenjanlarının ve yeni açılacak yükseköğretim programlarının belirlenmesi konusunun, YÖK'ün tek başına yüklenebileceği sorumluluk olmadığı için altını çizen bu açıklama, "Üniversiteli İşsizler" gerçeğini yıllar sonra resmi olarak kabul etmekle birlikte, çözümü ise işlevsizleştirilen kamu yönetimi yerine yine özel sektörün yani sermayenin insafına bırakmaktadır. Bu süreç, TMMOB'nin karşı çıktığı "sermaye odaklı eğitim ve istihdam" politikalarının devam edeceğini göstermektedir.

Özetle; yatırımsızlık politikaları ve çağdışı kamu yönetimi anlayışı; mesleki formasyon, ekonomik düzey, mesleki kimlik ve sosyal statü'de gerilemeye yol açmaya devam etmektedir.

53 <https://www.tmmob.org.tr/icerik/haklarimizin-gaspedilmesine-gelecegimizin-karartilmasina-izin-vermeyecegiz>

54 <http://www.yok.gov.tr/web/guest/yok-ten-universiteli-issizlere-fren>

Meslek İçi Sürekli Eğitim ve TMMOB

Yaşanan hızlı teknolojik gelişimin mühendislik eğitimi alanında zorunlu kıldığı önemli bir konu, meslek yaşamı boyunca sürekli eğitime duyulan gereksinimdir. Çünkü; teknolojik gelişimin çok hızlı yaşandığı günümüzde, uygulanan eğitim teknolojisi, üretim ve istihdam politikalarından dolayı mühendislerin mezun olduktan sonra üretimin içinde etkin bir şekilde yer alamamaları, kısa bir dönem içerisinde mesleki bozulmanın başlamasına neden olmaktadır.

Değişimin çok hızlı olduğu teknik alanlarda bilgi yenilenmesini sağlamak üzere yılda ortalama altı haftalık bir eğitim programının zorunlu olduğu kabul edilmektedir. Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; mezuniyet bilgisinin %5'i her yıl eski ve geçersiz hale gelmektedir. Çağdaş ve rekabet edilebilir standartlara erişebilmek için her çalışan kişi zamanının % 15'ini bilgisini tazelemeye ayırmalıdır. Çalışma yaşamı boyunca kendi alanında hiçbir eğitim programına katılamayanlar, 45 yaşında bütün gelişmelerin ardında kalmaktadır.

Bu gelişmelere, bilgilerin güncelleştirilmesi ve gelişmelere daha çabuk ve kolay uyum olanakları yaratılması için sürekli eğitim merkezlerini bir zorunluluk haline getirmektedir.

Süreci düzenlemek amacıyla 38. Genel Kurul'da kabul edilen "Meslek İçi Eğitim ve Belgelendirme Yönetmeliği", 14 Aralık 2004 tarihli ve 25670 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Odalar, bu kapsamda kendi iç düzenlenmelerini yapmıştır.⁵⁵

Birlik bünyesinde sürdürülen "yetkin - yetkili - uzman mühendislik" tartışmaları arasında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın istemi üzerine TMMOB tarafından "Yetkili Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı" hazırlanarak 2004 yılında Bakanlığa gönderilmiştir.

TMMOB Taslağı'nın gerekçesinde kısaca şunlara vurgu yapılmıştır: "3458 sayılı Yasaya göre mühendis, mimar veya şehir plancısı diploması alan herkesin, uygulamada herhangi bir deneyime sahip olmaksızın, bir anlamda, sınırsız mesleki yetki ile donatılması, hizmetin niteliği ve güvenilirliği bakımından zaman zaman sakıncalar yaratabilmektedir. Benzer sorunla karşılaşan bir çok ülke, hizmetin verilmesi aşamasında oluşabilecek risklerin azaltılmasını sağlamak amacı ile çeşitli sistemleri uygulamaya sokmuşlardır. Örgün eğitim kurumlarında verilen eğitim sonrası meslek sahibi olma ve unvan kullanmanın dışında, ülke ve toplum yararları doğrultusunda meslek alanları ile ilgili uygulama ve denetimin yapılabilmesi için, uzmanlaşmaya gereksinim duyulmaktadır. Uzmanlık alanlarının tanımı ve Odalar tarafından gerekli meslek içi eğitimin verilmesinin son adımı, her uzmanlık konusu için Odanın yetkili üye belgesi vermesi olmalıdır. Kanun Tasarısı, ülke ve toplum yararları doğrultusunda meslek alanları ile ilgili uygulama ve denetimin yapılabilmesi için; uzmanlık alanı ve yetkili üyeliğin tanımlanması, yetkili üyelerin mesleki ve bilimsel çalışmaları, yaptıkları işler ile tamamlayıcı eğitimlerine dayanan uzmanlıklarının Meslek Odalarının belirlenmesi, belgelendirilmesi ve gerektiğinde yetkili üyelerin kamuoyuna önerilmesini düzenlemektedir."

TMMOB bünyesinde, Makina Mühendisleri Odası'nın kurduğu Meslek İçi Eğitim Merkezi (MiEM), Ziraat Mühendisleri Odası'nın kurduğu Meslek İçi Eğitim Merkezi (MiEM), Elektrik Mühendisleri Odası'nın kurduğu Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi (MiSEM), Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası'nın kurduğu Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi (MiSEM), İnşaat Mühendisleri Odası'nın kurduğu Meslek İçi Eğitim Kurulu (MiEK), Mimarlar Odası'nın kurduğu Mimarlar Odası Sürekli Mesleki Gelişim Merkezi (SMGM), Çevre Mühendisleri Odası'nın kurduğu Sürekli Eğitim Merkezi (SÜMER), Gemi Mühendisleri Odası'nın kurduğu Gemi Mühendisleri Odası Meslek İçi Sürekli Eğitim Merkezi (GEMİSEM) gibi kurumsal yapılar yanı sıra, diğer Odalarımız bünyelerindeki Eğitim Komisyonu aracılığıyla bu konudaki çalışmalarını yürütmektedir.

2003 tarihli TMMOB Mühendislik Mimarlık Kurultayı kararlarına göre; Bilim ve teknolojinin günümüzdeki ilerleme hızı göz önünde tutularak TMMOB'ye bağlı Odalar tarafından meslek içi eğitim verilmeli ancak bu meslek içi eğitim sürecinin lisans eğitimini ikame edeceği düşünülmemelidir.

Mevcut lisans eğitiminin gerek süresinin gerekse de şeklinin baştan sona tartışılması gerekliliği açıktır. Bu anlamda TMMOB'ne düşen, mühendis ve mimarlar ile birlikte öğrencilerin ve akademisyenlerin katılacağı tartışma ortamının sağlanmasıdır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç ve Öneriler

Küreselleşme rüzgarlarının etkisiyle serbest piyasaya açılan eğitim sektöründe, sorunlar yumağına dönüşen üniversite öğretimi de, “kamusal”dan “yarı kamusal”a bir dönüşüm geçirmektedir.

Yüksek öğretimde serbest pazar ekonomisi yönelimleri şu şekilde karşımıza çıkmaktadır:

- Reel öğrenim ücreti uygulaması
- Kaynakların çeşitlendirilmesi
- Maliyet verimliliği ve işletmecilik
- Akademik değerlendirme, kalite kontrolü ve akreditasyon
- Özel yükseköğretim kurumlarının yaygınlaşması

Gelinen noktada sonuç: bilimin “meta”, üniversitenin “ticarethane”, öğrencinin “müşteri” konumuna sürüklenmesidir.

Evrensel koşulları sağlayan ve öğrencilerin beklentilerini karşılayabilen, devamlı değişen istihdam koşullarına uyum sağlayabilen, toplumun gereksinimlerine yanıt verebilen bir üniversite ortamına giren öğrenciler, aşağıda sıralanan sorunlar yumağından oluşan adeta bir mayın tarlasından geçerek mezun olmak ve iş aramak ve bulmak durumundadır.

- eşitlik
- öğretim üyesi
- derslik laboratuvar
- yabancı dil
- müfredat
- harç, kredi
- yurt
- burs
- özerklik
- demokrasi
- araştırma
- staj
- unvan
- planlama
- istihdam

Disiplinlerden Disiplinlerarası çalışmaya geçildiği günümüzde, evrensel bir Üniversitenin sağlaması gereken koşullar şöyle sıralanabilir:

- Yükseköğretimde fırsat eşitliği
- Yaşam boyunca öğrenim olanağı

- Yarı zamanlı, uzaktan öğretim vb. öğretim yöntemleri
- Yalnız beceri kazandırmak değil en geniş anlamıyla eğitim anlayışı
- Toplumun geleceğini biçimlendirmek için öncülük işlevi
- Etik bağlamda her zamankinden daha önemli rol
- Kurumlararası dayanışma
- Topluma karşı sorumluluk temelinde özerklik
- Kalite güvencesi

TMMOB, geçmişten geleceğe, günümüzde de şöyle bir üniversite istemektedir.

- Yükseköğretimin kamusal ve herkes için ulaşılması gereken bir hak olduğu kabulünden yola çıkarak, Üniversitelerdeki tüm öğretim ve sosyal hakların parasız BİR ÜNİVERSİTE.
- Öğretim üyelerinin, çalışanların, öğrencilerin tüm söz ve karar süreçlerine katıldığı, katılımcı, paylaşımcı hukuka saygılı BİR ÜNİVERSİTE.
- Emeğe, insan haklarına saygılı, barışın, hoşgörünün hakim olduğu, özerk ve demokratik bilimsel BİR ÜNİVERSİTE.
- Bilim ve teknoloji üreten, üretene teşvik eden, ödüllendiren BİR ÜNİVERSİTE.
- Topluma dönük eğitimin yerleştirilmesi doğrultusunda, sanayi ile toplumsal yaşam ile etkileşim içinde olan BİR ÜNİVERSİTE.
- Yabancı dil öğreniminin daha uygun koşulları yaratılarak geliştirilen, ana dilde eğitim yapan BİR ÜNİVERSİTE.
- Eğitim kadrolarının ekonomik sorunları insanca yaşayabilecekleri ve hak ettikleri seviyede çözülerek zamanlarını tamamen öğretime ve araştırmaya vermelerinin koşullarının yaratıldığı BİR ÜNİVERSİTE.
- Üniversitelerin tek tek akreditasyon çalışmaları yürütmeleri yerine, üniversiteler arasında eşitsizlikleri ortadan kaldırılması için merkezi politikaların geliştirilerek uygulandığı BİR ÜNİVERSİTE.
- Üniversitelerin bütününde çeşitli kademelere seçimle gelinen BİR ÜNİVERSİTE.

TMMOB, “Halk İçin Bilim, Halk İçin Üretim” istemektedir. Bu hedefin gerçekleşmesi; bağımsız-demokratik-özerk üniversite yönetimi ile olanaklıdır.

TMMOB’un istediği “**özerk üniversite**” için, olmazsa olmaz koşullar şunlardır:

- Mali özerklik
- İdari özerklik
- Bilimsel özerklik

TMMOB’un istediği “bağımsız-demokratik üniversite” için, olmazsa olmaz koşullar şunlardır:

- Üniversiteler siyasi iktidarların emrinde olmamalıdır.
- Üniversitelerde özerk ve katılımcı bir eğitim ortamı sağlanması için 12 Eylül düzeninin bir ürünü olan YÖK kaldırılmalıdır.

- Üniversitelerde söz, yetki ve karar; üniversite bileşenlerinin olmalıdır.
- Eğitim; “araştırma, eğitim, uygulama, yayım” boyutunda bir “kamusal hizmet” olarak sunulmalıdır.

TMMOB, eğitim sorunlarının çözümü sürecinde yeni mezun şöyle bir mühendis-mimar-şehir plancısı ile karşılaşmak istemektedir:

- öğrenmeyi öğrenmiş,
- araştıran
- bilgi üreten
- yabancı dil bilen
- teknolojiyi kullanabilen
- sosyal bilimlere açık
- çevresini sorgulayan
- yaratıcı
- üretken
- toplumla bütünleşen
- kalite bilincine sahip
- yerel değerleri göz ardı etmeyen
- zamanın değerini kavrayan
- kendisiyle barışık
- etik değerlere sahip
- entellektüel özellikli
- meslek örgütüne ve örgütlenmesine inanan
- ülke ve meslek sorunlarına duyarlı

bir Mühendis, Mimar, Şehir Plancısı.

Öğrenci ile barışık olmayan, öğretim üyesi ile barışık olmayan, halkın çıkarlarını gözetmeyen bu gidişin sonu uçurumdur ve bu gidişten bir an önce dönmek gerekmektedir.

Çözüm için TMMOB’un bu konudaki resmi görüş ve önerileri ivedilikle yaşama geçirilmelidir.

Son söz; her alanda olduğu gibi mühendislik, mimarlık, şehir planlama eğitimi alanında da, “birlikte karar alma, birlikte üretme, birlikte yönetme” ve “bilimi toplumla buluşturma” umut ve dileğiyle...

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA:

Dünya'da ve Türkiye'de Yüksek Öğretim (Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri), ÖSYM Yayınları 2000-4, Ankara

Hasan MANDAL, Yükseköğretim Sistemimizdeki Yapısal Gelişmeler, [https://mdk.anadolu.edu.tr/sites/mdk.anadolu.edu.tr/files/files/hmandal\(2\).pdf](https://mdk.anadolu.edu.tr/sites/mdk.anadolu.edu.tr/files/files/hmandal(2).pdf)

Hüseyin KORKUT, Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Üniversite Reformları, https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/korkut.htm

KESK Eğitim Sen, 2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Başında Eğitimin Durumu Raporu, 13 Eylül 2017, Ankara.

<http://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2017/09/E%C4%9Fitimin-Durumu-Raporu-13-Eyl%C3%BCL-2017.pdf>

MEB, 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı Sonu Örgün Eğitim İstatistikleri, 2017, Ankara., http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/08151328_meb_istatistikleri_organ_egitim_2016_2017.pdf

Mehmet Ali TOPRAK, Mekansal Planlama Politikaları ve Kentlerin Sosyo-Ekonomik Durumu Işığında Türkiye'de 'Üniversiteleşme Süreci', <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ecd/article/viewFile/5000115476/5000107468>

Nadir AVŞAROĞLU, 2015-16 Öğretim Yılında Üniversitelerimizin Mühendislik, Mimarlık ve Şehir Plancılığı Bölümlerine Yerleşen Öğrencilerin Profili ve Çeşitli Bilgiler, Yayınlanmamış Bilgi Notu, 2017, Ankara.

Orhan ÖRÜCÜ, TMMOB Üzerine Öğrenci Durum Analizi, Yayınlanmamış Bilgi Notu, 2017, Ankara.

Ozan ALKAN, Yükseköğretim Kurumlarında Ar-Ge Harcamaları ve Finansman Şekilleri, Devlet Bütçe Uzmanlığı Araştırma Raporu, T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe Ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Ankara Şubat 2009

Sevil SARGIN, Türkiye'de Üniversitelerin Gelişim Süreci ve Bölgesel Dağılımı, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/215613>

Sultan KAVİLİ ARAP, Türkiye Yeni Üniversitelere Kavuşurken: Türkiye'de Yeni Üniversiteler ve Kuruluş Gereçekleri, <http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/65/1/sultankaviliarap.pdf>

TMMOB ve Odalarının çeşitli tarihlerde yaptıkları yayınlanmamış çalışmaları.

<http://www.abet.org>

<http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/00000861.pdf>

- http://w3.bilkent.edu.tr/web/adaybilgi/2018_kontenjan.html
- <https://www.csgeb.gov.tr/media/3209/yabanciizin2015.pdf>
- http://www.emo.org.tr/ekler/65107abf2e8f446_ek.pdf?dergi=625
- <http://www.hurriyet.com.tr/egitim/muhendislik-baraji-on-binlerce-ogrenci-yi-etkileyecek-40007825>
- http://www.iskur.gov.tr/Portals/0/Kariyer/mbblinkler/mbk_1.pdf
- <http://www.iskur.gov.tr/tr-tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx#dltop>
- <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- <https://mdk.anadolu.edu.tr>
- <http://www.meb.gov.tr>
- https://www.metalurji.org.tr/dergi/dergi129/d129_0508.pdf
- <http://www.mevzuat.gov.tr>
- <http://www.miak.org>
- <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/abbas-guclu/soylediklerimin-arkasinda-yim--2557391/, 18.11.2017>
- <http://www.mudek.org.tr>
- <http://www.mo.org.tr/mek/index.cfm?kurultay=IX&Sub=belge&RecID=113>
- <http://www.osym.gov.tr>
- https://odsgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_11/30114819_iY-web-v6.pdf
- <https://ogrencievi.tmmob.org.tr>
- http://pisa.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2014/11/PISA2015_UlusalRapor.pdf
- <http://www.resmigazete.gov.tr>
- <https://www.tbmm.gov.tr>
- <http://www.tdk.gov.tr>
- http://timss.meb.gov.tr/wp-content/uploads/TIMSS_2015_Ulusal_Rapor.pdf
- <https://www.tmmob.org.tr>
- https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/secimbildirgesi_0.pdf
- https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/dabe633c5d0b690_ek.pdf

https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/3422d4dbe0508cf_ek_0.pdf
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/72f812296ab5a2a_ek.pdf
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/b16b3a816441d85_ek.pdf
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/dc0d6e63aa8e41c_ek.pdf
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/1b9842e0a271ff2_ek.pdf
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/7bc2f75bf1bcfe8_ek.pdf
https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/c27cea8526af8cf_ek.pdf
<http://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/statistics/>
<https://www.tubitak.gov.tr/tr/kurumsal/politikalar/icerik-bty-istatistikleri>
<http://tr.urapcenter.org/2017/>
<http://www.yok.gov.tr>
<https://yokatlas.yok.gov.tr>
<http://zidek.org.tr>

The background features a series of overlapping, semi-transparent geometric shapes in various shades of orange and yellow. These shapes, including triangles and polygons, are arranged in a dynamic, layered composition that creates a sense of depth and movement. The colors range from light, pale yellows to deep, vibrant oranges.

EKLER

- EK 1. İŞKUR'a Göre TMMOB Bünyesindeki Meslek Alanlarının Tanımları, 2017**
- EK 2. 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun**
- EK 3. 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu**
- EK 4. "Eğitim Ve Öğretim Bir Haktır, Bu Hakka Ne Devlet Ne De Aile Dokunamaz.", Başlıklı Basın Açıklaması, 06.03.2012**
- EK 5. "4+4+4 = İdeolojik Saldırı. Zorunlu Eğitim İdeolojik Hedefler Üzerinden Değil, Pedagojik İhtiyaçlar Göz Önünde Bulundurularak Düzenlenmelidir!.." Basın Toplantısı Metni, 14.03.2012**
- EK 6. Üniversite Sınavları Öncesi Öğrencilere Açık Mektup, 29.05.2007**
- EK 7. Emin Koramaz'dan Mühendis, Mimar Ve Şehir Plancısı Adayı Öğrencilere Hoş Geldiniz Mesajı, 23.08.2017**
- EK 8. TMMOB, Öğrenci Üyelerine Anayasa Değişikliği Referandumu Hakkında Mektup Gönderdi, 12.03.2017**
- EK 9. Nitelikli, Bilimsel, Laik, Demokratik Ve Kamusal Eğitim İstiyoruz! 14.09.2017**
- EK 10. Teknoloji Fakülteleri Üzerine TMMOB Görüşü, 07.04.2011**
- EK 11. "Teknoloji Fakültelerine Öğrenci Alımında'Ben Yaptım Oldu' Diyen Siyasal İktidara, YÖK'e Ve ÖSYM'ye Yargı 'Dur' Dedi" Başlıklı Basın Açıklaması, 22.04. 2011**
- EK 12. Teknik Öğretmenlere Mühendislik Tamamlama Programı İle İlgili Mühendislik Fakültesi Dekanlarına Mektup Gönderildi, 27.06.2013**
- EK 13. Teknoloji Fakülteleri Mezunlarının Üyelikleri İle İlgili Sakarya Üniversitesi' Ne Yazı Gönderildi, 09.01.2013**
- EK 14. TMMOB'den Adnan Menderes Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Kurulmasına İptal Davası, 12.09.2006**
- EK 15. TMMOB Demokrasi Kurultayı 1998, Eğitim İle İlgili Kararlar**
- EK 16. Mühendislik Mimarlık Kurultayı, 5-6 Nisan 2003, Eğitim İle İlgili Kararlar**
- EK 17. TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu 2005 Sonuç Bildirisi**
- EK 18. TMMOB Seçim Bildirgesi, Mayıs 2015**
- EK 19. MÜDEK Tarafından Akreditasyon Verilen Lisans Programları (01 Temmuz 2017 itibarıyla)**
- EK 20. TMMOB Staj Yasa Tasarısı, 1982**
- EK 21. TMMOB Staj Yasa Tasarı , 2016**
- EK 22. TMMOB'nin Asgari Ücret Yönetmeliği'nin İptali İçin Rekabet Kurumu Tarafından Alınan Karara İlişkin Danıştay Yürütmeyi Durdurma Kararı Verdi, 29.01.2004**
- EK 23. "Haklarımızın Gasp edilmesine, Geleceğimizin Karartılmasına İzin Vermeyeceğiz" Başlıklı Basın Açıklaması, 04.07.2017**

EK 1. İŞKUR'a Göre TMMOB Bünyesindeki Meslek Alanlarının Tanımları, 2017

Adli Bilişim Mühendisi; bilgisayar ve internet başta olmak üzere sanal ortamlarda işlenen ve delillendirilebilen her türlü suç ve suç unsurunu belirleyip raporlaştıran ve bu konuda çözümler üreten kişidir.

Ağaç İşleri Endüstri Mühendisi, ahşap veya ahşap kökenli malzemelerin, istenen kalite standardında, belirlenen sürede, en düşük maliyetle üretilebilmesi için üretim sistemini tasarlayan, projelendiren, üretim sürecini denetleyen kişidir.

Balıkçılık Teknolojisi Mühendisi, deniz ve iç suların biyolojik ve ekolojik özellikleri, su canlılarının yetiştirilmesi, hastalıkları, avlanma zamanı ve teknolojisi, su ürünleri işleme ve değerlendirme teknolojisi, balıkçı gemileri yönetimi ile sualtı tekniği konularında çalışan kişidir.

Bilgisayar Mühendisi, herhangi bir işi yapmak veya bir sorunu çözmek amacıyla bilgisayar donanım ve yazılımlarını tasarlayan, gerçekleştiren ve geliştiren kişidir.

Bilişim Sistemleri Mühendisi, sistem yaklaşımı ile her türlü işletmenin bilgi sisteminin mevcut teknoloji desteği ile tasarlanması ve en iyi koşullarda çalıştırılması ile ilgilenen kişidir.

Biyomedikal Mühendisi, tıpta ve biyolojik bilimlerde kullanılan elektronik alet ve iletişim sistemlerinin planlanması, yapımı, işletilmesi ve geliştirilmesini sağlayan kişidir.

Biyomühendis, temel tıp bilimleri ile mühendislik bilimleri arasında bağlantı kurarak çalışmalar yapan kişidir.

Biyosistem Mühendisi, tarımsal ve doğal ekosistemlerde arazi ve su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı, tarımda yenilenebilir enerji kaynakları ve enerji korunumu, farklı ekosistemlere uygun kırsal yapılar ve tarım makinelerinin tasarımı ve üretimi, teknolojiye dayalı hassas tarım gibi uygulamalar, kırsal alanda yer alan seralar, tüneller, sulama sistemleri ve benzeri yapılar, tarımda teknolojinin geliştirilmesi konularında araştırma, eğitim ve yayım çalışmalarını sistem yaklaşımı ve mühendislik temelli olarak yürütür.

Cevher Hazırlama Mühendisi, üretilen doğal kaynakların değişik alanlarda kullanılabilir ve ham madde hâline getirilmesini sağlamak amacıyla gerekli zenginleştirme, zararlı maddelerden arındırma, boyutlandırma gibi sistemlerin tasarlanması, imalatı, bakım onarımı ve yeni sistemlerin geliştirilmesi işini yapan kişidir.

Çevre Mühendisi, doğal kaynakların en iyi biçimde kullanılması, doğal çevrenin korunması ve insan sağlığına uygun biçimde geliştirilmesi konusunda çalışan kişidir.

Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisi, ticaret gemilerinin verimli bir biçimde işletilmesi ile limanların yönetimi alanında çalışan kişidir. Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisleri, "uzak yol vardiya zabiti" veya "uzak yol vardiya mühendisi" olarak da deniz ticaret filosunda çalışır.

Deri Mühendisi, derinin işlenmesiyle ilgili teknolojiyi geliştirme konusunda inceleme ve araştırma yapan kişidir

Elektrik-Elektronik Mühendisi, elektrik enerjisi üretme, iletme, dağıtma sistemleriyle her türlü elektronik alet ve iletişim sistemlerinin projelerinin yapılması, geliştirilmesi, kullanılması ve denetimi konularında çalışan kişidir.

Elektrik Mühendisi, elektrik enerjisinin, en ekonomik yollarla üretilmesini ve dağıtımını; elektrik donanımlarının, parça ve sistemlerinin yapımını planlayan ve sistemi kurup çalışmasını sağlayan kişidir.

Elektronik Mühendisi, her türlü elektronik alet ve iletişim sistemlerinin planlanması, yapımı, işletilmesi ve geliştirilmesi konularında çalışan teknik elemandır.

Elektronik ve Haberleşme Mühendisi, iletişim sistemlerinin ve her türlü elektronik aletin tasarımı, üretim teknolojisi, yapımı ve işletilmesi ile ilgili alanlarda çalışan kişidir.

Endüstri Mühendisi, üretimin girdileri olan hammadde, yardımcı malzeme, enerji, makine ve işgücü gibi kaynakların en verimli şekilde kullanılması ve kalitesi yüksek, maliyeti düşük ürün elde edilebilmesi için planlama ve denetleme çalışmalarını yapan kişidir.

Endüstri Sistemleri Mühendisi, hizmet ve ürünlerin en iyi biçimde üretimi ve dağıtımını için gerekli olan araç-gereç, bilgi, para ve malzemenin etkin kullanımını sağlayacak olan sistemlerin tasarımı, planlamasını, kurulmasını ve denetimini yapan kişidir.

Endüstri Ürünleri Tasarımcısı, endüstride üretilecek bir eşyanın, bir nesnenin şeklini, işlevsel özelliklerini, yapılacağı malzemeyi, renk, doku ve grafik düzenlemelerini görsel bir şekilde tasarlayan kişidir.

Enerji Sistemleri Mühendisi, her türlü enerjinin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde üretilmesi, tüketiciye sunulması ve ekonomik olarak kullanılması süreçlerini planlayan, projelendiren, uygulayan ve bu konuda strateji geliştiren kişidir.

Fizik Mühendisi, doğadaki maddelerin yapısını ve aralarındaki etkileşimi inceleyerek fizik bilimi bulgularını teknolojiye uygulayan kişidir.

Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisi, her türlü deniz taşıtının ve gemi makinesinin projelendirilmesi, geliştirilmesi ve ekonomik şekilde üretiminin yapılması konularında mühendislik çalışmalarını yürüten kişidir.

Gemi Makineleri İşletme Mühendisi, gemilerin itici kuvvet sistemlerinin, güç merkezlerinin, ısıtma ve havalandırma sistemlerinin, dümen-dişli mekanizmasının, pompaların ve diğer mekanik ve elektrik teçhizatının projelerini yapan, bunların yapımı ve işletilmesiyle ilgili işleri planlayan ve yürütülmesini denetleyen kişidir.

Gemi ve Deniz Teknolojileri Mühendisi, her türlü su altı ve su üstü deniz araçlarının, gemi, denizaltı gibi sabit deniz yapılarının projelendirme, tasarım ve üretim

aşamalarında mühendislik çalışmalarını yürüten kişidir.

Gemi ve Deniz Yapıları Mühendisi; deniz taşıtları, her türlü açık deniz ve kıyı yapılarının tasarımı, ekonomik bir şekilde üretimi konularında mühendislik çalışmalarını gerçekleştiren kişidir.

Genetik ve Biyomühendis, biyolojik sistem ve süreçlerden yararlanarak yeni teknolojilerin geliştirilmesi amacıyla temel tıp bilimleri ve mühendisliğin temel ilkelerini kavrayarak biyolojik mekanizmaları ve olayları mühendislik perspektifinden inceleyen, matematik, fizik ve kimya gibi temel bilimler alt yapısıyla moleküler biyoloji, biyokimya, genetik ve hücre biyolojisi, biyomalzemeler, biyodinamik, biyoyapı iletimi, biyorobotik alanlarında görev yapan kişidir.

Gıda Mühendisi, gıda ham maddelerinin besin değerini kaybetmeden standartlara uygun olarak verimli bir şekilde işlenmesini, korunmasını ve depolanmasını planlayan, uygulamasını yürüten ve yeni sistemleri geliştiren kişidir

Havacılık ve Uzay Mühendisleri/Uzay Mühendisleri, hava ve uzay araçlarının tasarımı ve yapımı, bunların uzaya gönderilmesi, araçların yerden izlenmesi, araçlarla haberleşme vb. işleri yapan kişidir.

Hidrojeoloji Mühendisi, içme, kullanma, sulama, hidrolik ve jeotermal enerji üretimi amacıyla istenen miktar ve kalitede yüzey ve yeraltı suyunun araştırılması ve suların kirlenme etkilerden korunması konularında teknik çalışmalar ve araştırmalar yapan kişidir.

İç Mimar, bir mekan (ev, büro, sinema, lokanta vb.) veya çevreyi (bahçe vb.), müşterinin isteklerini ve ekonomik olanaklarını dikkate alarak sanat ilkelerine uygun biçimde düzenleyen ve döşeyen kişidir.

İmalat Mühendisi/Üretim Mühendisi, imalat sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde üretilmesine karar verilen bir ürünün üretim yöntemleri ile bu yöntemleri gerçekleştirecek üretim araçlarının tasarımı, uygulanması ve kontrolünde çalışan kişidir.

İnşaat Mühendisi, bina, karayolu, demiryolu, metro, köprü, tünel, rıhtım, baraj, sulama, pis su arıtma tesisi gibi yapıları tekniğe uygun ve ekonomik olarak tasarlayan, yaptıran ve yapım çalışmalarının yürütülmesini denetleyen kişidir.

İşletme Mühendisi, bir işletmenin, işletmecilik ve mühendislik anlayışına uygun biçimde yönetilmesini, üretimden satışa kadar olan sürecin denetlenmesini sağlayan, hem mühendislik, hem işletme yöneticiliği konusunda bilgi sahibi olan kişidir.

Jeodezi ve Fotogrametri/Harita/Geomatik Mühendisi, arazi parçalarının biçim, konum, engebe vb. yönlerden durumunu, yerden ve havadan çekilen fotoğraflarla belirleyerek elde edilen verileri haritada çizgiler hâlinde gösteren kişidir.

Jeofizik Mühendisi, yeraltında bulunan derin ham madde yatakları ve enerji kaynaklarının yerlerini, kayaların birbirlerine göre konumlarını, fiziksel yöntemler yardımıyla inceleyen kişidir.

Jeoloji Mühendisi, yerkürenin başlangıcından bugüne kadar geçirdiği yapısal değişimleri, yerkabuğunun yüzeyinin ve altının bugünkü durumunu inceleyen, yerleşim alanları ve her türlü mühendislik yapılarının yer seçimi çalışmalarını yürüten kişidir.

Kimya Mühendisi, maddelerin kimyasal değişimlerini belirleyen koşulları inceleyen kimyasal madde üretecek tesislerin tasarlanması, kurulması ve işletilmesi alanlarında çalışan kişidir.

Kimya-Biyoloji Mühendisi, kimya mühendisliğine biyoloji tabanını entegre ederek hayat bilimleri, genom teknolojisi ve biyoteknoloji konularında mühendislik disiplinlerine yönelik çalışmalar yapan kişidir.

Kimya ve Süreç Mühendisi, hammaddeden son ürün elde edilmesine kadar, üretimin tüm aşamalarında, süreçleri tasarlayan, uygulayan ve kontrol eden kişidir.

Kontrol Mühendisi/Kontrol ve Otomasyon Mühendisi; elektrik, elektronik, mekanik ve bilgisayar tabanlı tüm endüstriyel otomasyon sistemlerinin üretiminde çalışan kişidir.

Maden Mühendisi, yeraltında ve yer üstünde bulunan her tür enerji, maden ve doğalgaz yatağının ekonomik bir biçimde işletilmeye elverişli olup olmadığına karar veren, madenlerin işletilmesi için gerekli tesisleri tasarlayan, yapımını gerçekleştiren ve işleten kişidir.

Makine Mühendisi, her türlü mekanik sistemin, makinenin, makine elemanlarının belirli kriterler çerçevesinde tasarımını yapan, geliştiren, üretimini planlayan, üretim teknolojilerini geliştiren, sistemler arası ilişki ve fonksiyonlarını kuran ve geçerli fiziksel kurallar içinde test eden kişidir.

Malzeme Bilimi ve Nanoteknoloji Mühendisi, malzemelerin (metal, alaşım, seramik, cam, polimer, kompozit) mikro ve nano ölçekte yapısı ile özellikleri arasındaki ilişkileri araştıran ve bu yapı-özellik ilişkilerini kullanarak, uygulama alanına (elektronik, sağlık, tıp, tekstil, yapı, uzay, savunma, enerji, vs.) göre istenilen özelliklerde malzemelerin, geliştirilmesini, tasarımını ve üretimini gerçekleştiren ve üretilen bu malzemelerin kalite kontrol ve kullanım güvenliği testlerini yapan kişidir.

Malzeme Mühendisi/Malzeme Bilimi Mühendisi, diğer mühendislik dallarının üretimlerinde kullandıkları metal, seramik, cam ve polimer (plastik) gibi malzemelerin doğadan kazanılan ham maddelerinin kullanım sürecine uygun kalitede saflaştırılması, şekillendirilmesi, korunması ve geliştirilmesi alanında çalışan kişidir.

Matematik Mühendisi, endüstride ve bankacılıkta sorunların matematik yoluyla analizini yapan ve çözüm yollarını geliştiren kişidir.

Mekatronik Mühendisi, her türlü karmaşık tasarım gerektiren mekanik, elektrik, elektronik ve optik bileşenlerden oluşan elektronik alet ve iletişim sistemlerinin tasarımını yapan, üretim teknolojilerini geliştiren, sistemler arası ilişki ve fonksiyonları kuran ve geçerli fiziksel kurallar içinde test eden kişidir.

Metalürji ve Malzeme Mühendisi, bileşiminde metal bulunan maden filizlerinden metal ve alaşımlarının elde edilmesi ve bunların belli işlemlerden geçirilerek en-

düstrinin istediği ham madde hâline getirilmesi, plastik, seramik gibi metal olmayan maddelerin elde edilmesi ve iş- lenmesi çalışmalarını yürüten kişidir.

Meteoroloji Mühendisi, atmosferdeki sistemleri ve yağmur, rüzgâr, bulut, hava basıncı gibi olayları izleyerek veriler elde eden ve bu verileri bir bütün içinde değerlendirerek günlük hayata uygulanmasını sağlayan kişidir.

Mimar, her çeşit yapının, kullanıcıların ihtiyaçlarına ve olanaklarına göre tasarımı yapan ve yapımını denetleyen kişidir.

Mücevherat Mühendisi, değerli taşların ve metallerin tanımlanması, işlenmesi, mücevherat tasarımı ve üretimi sürecinin planlanmasında, işletilmesinde ve geliştirilmesinde çalışan kişidir.

Nükleer Enerji Mühendisi, atom çekirdeğinin çeşitli süreçler sonunda parçalanmasıyla ilgili enerjinin kontrollü ve güvenli bir şekilde elde edilmesi ve ilgili teknolojilerin geliştirilmesi için gerekli tasarım, işletme ve araştırma çalışmalarını yürüten kişidir.

Optik ve Akustik Mühendisi, doğadaki ışık ve sesin kalitesi, iletimi, yayılımı, soğurulması ve madde ile etkileşimini inceleyerek, fizik bilimi bulgularını teknolojiye uygulayan kişidir.

Orman Mühendisi, orman alanlarının saptanması, ağaçlandırılması, korunması, işletilmesi ve geliştirilmesi gibi konularda çalışan kişidir.

Orman endüstri mühendisi, ormandan ana ürün olarak elde edilen odun, reçi- ne, sığla yağı, defne, palamut gibi ürünleri işleyerek parke, yonga levha, karton vb. ürünlere dönüştüren ve bu alanda fabrika ve atölyelerin; kurulması, işletilmesi, iş- lenmiş orman ürünlerinin standardizasyonu, kalite kontrolü ve pazarlanması konu- larında hizmet veren kişidir.

Otomotiv Mühendisi, kamyon, otobüs, minibüs, otomobil gibi motorlu kara taşıt- larının üretimini planlayan ve denetleyen kişidir. Otomotiv Mühendisinin görevleri makine mühendisinin görevlerine çok benzer. Aslında Otomotiv Mühendisi kara ta- şıtları konusunda uzmanlaşmış makine mühendisi olarak düşünülebilir.

Petrol ve Doğal Gaz Mühendisi, petrol ve doğal gazın bulunması, çıkarılması, de- polanması ve nakledilmesi konusunda çalışan ve bu konuda araştırma yapan kişidir.

Peyzaj Mimarı, doğa ve çevrenin insanın ihtiyaçlarını en iyi karşılayabilecek biçimde ekonomik, işlevsel, ekolojik ve estetik ölçülere uygun olarak planlanması, düzenlen- mesi, korunması ve geliştirilmesi konularında çalışan kişidir.

Polimer Mühendisi, plastik ve kauçukların üretim yöntemleriyle kimyasal ve fizik- sel özelliklerini inceleyen, kimyasal yapılarıyla mekanik özellikleri arasındaki ilişkiyi araştıran, plastik ve kauçuk malzemelerin tasarımı, üretimi, geliştirilmesi, işlenme- si ve uygulama alanlarının belirlenmesi işlemini yapan kişidir.

Raylı Sistemler Mühendisi, raylı sistemler alanında her türlü raylı aracın, raylı araç ekipmanlarının, belirli kriterler çerçevesinde tasarımı yapan, geliştiren, üretimini

planlayan, üretim teknolojilerini geliştiren, sistemler arası ilişkilerini kurabilen ve geçerli fiziksel kurallar içinde test eden kişidir.

Sistem Mühendisi, teknik, ekonomik, biyolojik, endüstriyel ve politik sistemleri birleştirerek analiz eden, iş dünyasının bütün sektörlerinde oluşan ve oluşturulacak sistemlerin tasarımı, üretimi ve geliştirilmesini maliyet unsurunu da göz önünde bulundurarak gerçekleştiren kişidir.

Su Ürünleri Mühendisi, sulara yaşayan bitki ve hayvanlardan, besin olarak yararlanılabilecek olanların avlanması, üretilmesi, türlerinin iyileştirilmesi, yetiştirilmesi ve depolanması konularında çalışan kişidir.

Şehir (Kent) Plancısı, planlı gelişmenin sağlanması için, yerleşmelerin değişiminde etkili olabilecek mekansal, sosyal, demografik, ekonomik ve teknik verilerle estetik, kültürel, tarihi, doğal/ekolojik etmenleri birlikte değerlendirerek geleceğe yönelik, karar vericilere alternatif öneriler oluşturan ve bunların uygulanmasında görev alan kişidir.

Tekstil Mühendisi, tekstil ve konfeksiyon sanayiinin kullandığı tekstil ham maddelerinin işlenmesi aşamalarında, teknik ve idari olarak gerekli düzenlemeleri yapan, yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi için çalışmalar yürüten, yeni ürünlerin tasarımı ve üretimini planlayan, üretimin ekonomik bir şekilde yürütülmesini sağlayan kişidir.

Telekomünikasyon Mühendisi, haberleşme sektöründe, bir noktadan birçok noktaya veya noktadan noktaya ağlar üzerinden, bilginin iletilmesi, işlenmesi depolanması ve kullanılması için gerekli olan sistemlerin analizini, tasarımını yapan, yazılım-donanım ortamında gerçekleştirilmesini sağlayan kişidir

Tıp Mühendisi, tıpla alakalı cihazların tasarımı, üretimi ve işletilmesi, malzemelerin araştırılması, sentezlenmesi ve sistemlerin tasarlanmasıyla ilgili faaliyetlerde bulunan kişidir.

Tütün Teknolojisi Mühendisi (Tütün Eksperi); tütün üretimi konusunda üreticiye yol gösteren, üretilen tütünün, önceden belirlenmiş standartlara uygun olup olmadığını saptayan ve bağlı bulunduğu kurum adına tütün alımını gerçekleştiren kişidir.

Uçak Mühendisi, uçakların tasarlanması ve yapım projelerinin hazırlanması, üretilmesi, geliştirilmesi, bakım-onarımı ve işletilmesi konularında çalışan kişidir.

Ulaştırma Mühendisi, yolcu ve yüklerin bir noktadan diğer bir noktaya güvenli, hızlı, uygun maliyetli ve konforlu bir şekilde taşınmasını sağlayan ve oluşan hareketliliğe yönelik her türlü planlama, tasarım, düzenleme, yapım, bakım-onarım, işletim, lojistik araştırma ve geliştirme faaliyetlerini gerçekleştiren kişidir.

Yazılım Mühendisi, bankacılık, otomotiv, telekomünikasyon vb. sektörler olmak üzere her alanda kullanılan bilgisayar sistemlerinin yazılım tasarımını hazırlayan ve sisteme entegre edip uygulamasını yapan kişidir.

Ziraat Mühendisi, Tarla bitkileri, endüstri bitkileri, çayır ve meralar, meyvecilik,

sebzeçilik, bağcılık, biyoteknoloji, ekolojik tarım, bitki hastalıkları ve zararlıları ile bunlarla mücadele yöntemleri, tarımsal yapıların projelendirilmesi ve geliştirilmesi, sulama, drenaj, toprak ve su muhafaza sistemlerinin projelendirilmesi ve planlanması, toprak, su ve bitki ilişkileri, çevre kirliliği, bitki besleme ve gübreleme, tarımsal kuvvet makinaları, tarım alet ve makinaları, küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, arıcılık, popülasyon genetiği, su ürünleri yetiştiriciliği, süt teknolojisi, tarım ekonomisi, tarım politikası, tarımsal yayım ve haberleşme alanlarında çalışan mühendistir.

Ziraat Mühendisi (Bitkisel Üretim), iyi kaliteli tahıl, sebze, meyve, endüstri ve süs bitkilerinin bilimsel ve ekonomik yöntemlerle yetiştirilmesi alanında çalışan kişidir.

Ziraat Mühendisi (Hayvansal Üretim), ekonomik değeri olan hayvanların üretilmesi, ırklarının iyileştirilmesi, bakımı, beslenmesi ve değerlendirilmesi konularında çalışan kişidir.

Ziraat Mühendisi (Tarım Teknolojisi), tarım alanlarının belirlenmesi, erozyondan korunması, sulanması, tarımda kullanılan her türlü yapının, makine ve enerji türünün belirlenmesi ve üretiminin projelendirilmesi alanında çalışan kişidir.

Ziraat Mühendisi (Tarımsal Biyoteknoloji), bitki, hayvan ve mikrobiyal organizmaların genleri, hücreleri, proteinleri, kültürleri ve dokuları üzerinde çalışarak, tarımsal üretimi, kaliteyi, verimi artırmayı amaçlayan ürün ve hizmetler oluşturan kişidir.

EK 2. 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkında Kanun

MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK HAKKINDA KANUN

Kanun Numarası : 3458

Kabul Tarihi : 17/6/1938

Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 28/6/1938 Sayı : 3945

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 19 Sayfa : 527

Madde 1 – Türkiye Cumhuriyeti hududları dahilinde mühendislik ve mimarlık unvan ve salahiyeti ile sanat icra etmek isteyenlerin aşağıda yazılı vesikalardan birini haiz olmaları şarttır:

a) Mühendislik veya mimarlık tahsilini gösteren Türk yüksek mekteplerinden verilen diplomalar;

b) Programlarının yüksek mühendis veya mimar mektepleri programlarına muadil olduğu kabul edilen bir ecnebi yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler;

c) Türk Teknik Okulu mühendis kısmı ile programlarının buna muadil olduğu kabul edilen memleket dahilindeki diğer mühendis veya mimar mekteplerinden verilen diplomalar;

d) Programlarının Türk Teknik Okulu Mühendis kısmı programlarına muadil olduğu kabul olunan bir ecnebi mühendis veya mimar mektebinden diploma almış olanlara usulüne tevfikan verilecek ruhsatnameler.

Madde 2 – Yukarıki maddenin (b) ve (d) fıkralarında yazılı ecnebi memleketlerden mezun olanlara ruhsatname verilebilmek için çıktıkları mektebin asli talebesi olarak tahsil dereceleri geçirmiş ve mektebin bütün tedrisatını muntazaman ve filen takib etmiş ve mektebde cari usullere göre geçirilmesi lazım gelen bütün imtihanları bitirmiş bulunmaları şarttır.

Madde 3 – Birinci maddenin (a) ve (b) fıkralarında yazılı vesikaları haiz bulunanlara (Yüksek mühendis) veya (Yüksek mimar) ve (c) ve (d) fıkralarında yazılı vesikaları haiz bulunanlara da (Mühendis) veya (Mimar) unvanı verilir. Bu unvanlar diploma veya ruhsatnamelere de derç olunur.

Madde 4 – Mühendislik veya mimarlık tahsilini gösteren Türk veya ecnebi yüksek mekteplerinde cari usullere göre doktora imtihanı vererek buna mahsus diplomayı almış olanlar doktor mühendis unvanını taşırlar.

Madde 5 – Programları Türk yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebi programlarından dun ve teknik okulu programlarından yüksek olan ve fakat bulunduğu memleketçe yüksek mekteplerden sayılan bir mühendis veya mimar mektebini 2 nci maddede yazılı şartlar dairesinde bitirmek suretile diploma almış olanlara (mühen-

dis) veya (mimar) şehadetnamesi verilir.

Geçen fıkrada yazılı mekteplerden mezun olanlar yüksek mühendis veya yüksek mimar ruhsatnamesi almak istedikleri takdirde yüksek mühendis veya yüksek mimar mektebinin alakalı ihtisas şubeleri ders programları mucibince okumadıkları derslerin imtihanlarını muvaffakiyetle geçirmiş olmaları şarttır.

Madde 6 – Bu kanunda yazılı ruhsatnamenin verilmesi ve mekteb programları muadeletlerinin tetkiki ve bu işlerle uğraşacak heyetin teşkili usulleri ve ruhsatnamelerden alınacak harç miktarları alakalı vekaletlerin mütaleaları alınarak Nafia Vekaletince hazırlanacak bir nizamname ile tesbit olunur.

Madde 7 – (Değişik:29/6/2001 - 4708/13 md.) 1 inci maddede belirtilen diploma veya ruhsatnamelerden birine haiz olmayanlar Türkiye’de mühendis veya mimar unvanı ile istihdam olunamazlar, imzalarla sanat icra edemezler, bu unvanları kullanarak rey veremezler ve imza da koyamazlar.

Madde 8 – (Değişik birinci fıkra: 23/1/2008-5728/94 md.) Yukarıdaki madde hükümlerine aykırı harekette bulunanlar, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

Birinci maddede yazılı diploma ve ruhsatnameyi haiz olmayanları bu vesikaları haiz olanlara mahsus unvan ve salahiyetle işlerinde kullanan kimselerle hükmi şahsiyetlerin mümessilleri de aynı suretle cezaya mahkûm edilirler.

Madde 9 – Devlet daire ve müesseselerile belediye hizmetlerinde bulunan Yüksek mühendis, Yüksek mimar, mühendis, mimar ve fen memurları çalışma saatleri dışında bile olsa ücretli veya ücretsiz hususi surette sanatlarını icra edemezler. Ancak serbest meslek erbabı bulunmayan ve mahallin belediye veya Nafia idarelerinin müracaatı ve en büyük mülkiye amirinin muvafakatile zaruret bulunduğu tahakkuk eden yerlerde tasdik ve murakabesi kendilerine veya mensub oldukları mahalli idarelere aid olmıyan memleketin umranile alakalı hususi mesleki işleri devamlı olmamak ve hariçte bir yazıhane açmamak ve asıl vazifelerinin çalışma saatleri dışında yapmaktan şartile birinci fıkrada yazılı memurlar iş kabul edebilirler.

Profesörlük, öğretmenlik ve doçentlik birinci fıkrada yazılı memnuiyet hükmünden müstesnadır.

Madde 10 – 1035 ve 3077 sayılı kanunlar ilga edilmiştir.

Geçici Madde 1 – (3458 sayılı Kanunun kendi numarasız Muvakkat maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.) 3077 sayılı Kanunun neşrinden evvel 1035 sayılı Kanuna göre mühendis veya mimar unvanile verilmiş olan diplomalarla ruhsatnameler, Yüksek mühendis veya yüksek mimarlık unvanile verilecek ruhsatnameler hükmünde olup bu kanunun neşrinden itibaren en çok altı ay içinde bu mühendis ve mimarlar diploma ve ruhsatnamelerini yeni unvanlarına göre değiştirmek mecburiyetindedirler.

Madde 11 – Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 12 – Bu Kanun hükümlerinin icrasına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

EK 3. 6235 Sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ KANUNU

Kanun Numarası : 6235

Kabul Tarihi : 27/1/1954

Yayımlandığı R.Gazete : Tarih : 4/2/1954 Sayı : 8625

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 35 Sayfa : 280

I - Odalar Birliği

Madde 1 - (Değişik: 19/4/1983 - KHK 66/1 md.)

Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen yetkili olup da mesleki faaliyette bulunan yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarları teşkilatı içinde toplayan tüzel kişiliğe sahip Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kurulmuştur.

Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan Birliğin ve Odaların merkezi Ankara'dadır.

Madde 2 - (Değişik: 19/4/1983 - KHK 66/2 md.)

Birliğin kuruluş amacı ile yapamayacağı faaliyetler ve işler aşağıda gösterilmiştir.

Birliğin kuruluş amacı:

a) Bütün mühendis ve mimarları ihtisas kollarına ayırmak ve her kol için bir oda kurulmasına karar vermek;

Bu suretle aynı ihtisasa mensup meslek mensuplarını bir Odanın bünyesinde toplamak; merkezde idare heyeti, haysiyet divanı ve murakıplar gibi görevlilere yetecek kadar üyesi bulunmayan Odanın merkezini, Umumi Heyetin belirleyeceği yerde açmak;

b) Mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunmak;

c) Meslek ve menfaatleriyle ilgili işlerde resmi makamlarla işbirliği yaparak gerekli yardımlarda ve tekliflerde bulunmak, meslekle ilgili bütün mevzuatı normları, fenni şartnameleri incelemek ve bunlar hakkındaki görüş ve düşünceleri ilgililere bildirmektir.

(Değişik: 18/6/1997 - 4276/6 md.) Birlik ve organları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

Madde 3 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Birliğin idare uzuvları şunlardır:

- a) Birlik Umumi Heyeti;
- b) Birlik İdare Heyeti;
- c) Yüksek Haysiyet Divanı.

Madde 4 – (Değişik birinci fıkrası: 6/9/1983 - KHK 85/1 md.) Birlik Umumi Heyeti; iki yılda bir Odaların, meslekte en az on yıl kıdemli olan üyeleri arasından toplam üye sayısının %2'si oranında ve üç kişiden az, yüz kişiden çok olmamak üzere seçecekleri delegelerden oluşur. Birlik Umumi Heyeti, üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını çoğunlukla alır. Birinci toplantıda çoğunluğun sağlanamaması halinde ikinci toplantı için çoğunluk aranmaz. Birlik Umumi Heyetinin seçimle ilgili toplantılarına üyelerin katılmaları ve oy kullanmaları zorunlu olup geçerli bir mazereti olmaksızın katılmayanlar ile oy kullanmayanlar Yüksek Haysiyet Divanınca cezalandırılırlar.

(Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.) Birlik Umumi Heyetinin vazifeleri şunlardır:

- a) Birliğin teşekkül maksadına mütaallik kararları ittihaz etmek;
- b) Mesleki inkişafı ve gerekli faaliyetleri hakkında sahalara aramak ve bu hususların esaslarını tesbit etmek;
- c) İdare Heyetinin çalışmalarını ve hesaplarını incelemek, direktifler vermek;
- d) Varidat ve masraf bütçelerini kabul etmek;
- e) Daimi veya muvakkat, ücretle veya ücretsiz vazifelileri tayin ve ücretlerini tesbit etmek;
- f) **(Değişik: 6/9/1983 - KHK 85/1 md.)** Gizli oyla, Birlik İdare Heyeti, Yüksek Haysiyet Divanı ile Birlik Denetçilerini ve bunların yedeklerini seçmek.

Birlik hissesini ödemiye odalar umumi heyet toplantısına katılamazlar.

Madde 5 – (Değişik: 19/4/1983 - KHK - 66/4 md.)

Birlik İdare Heyeti; her Oda bir üye ile temsil edilmek üzere, mevcut Oda adedine göre o Odanın genel kuruldaki delegeleri arasından Birlik Umumi Heyetince seçilecek üyelere oluşur.

İdare Heyeti, aralarından gizli oyla başkan, başkan vekili ve muhasip seçer. İdare Heyetinden ayrılan üye hangi Odaya mensup ise onun yerini yedek üyesi alır.

Madde 6 – Birlik İdare Heyetinin vazifeleri:

Umumi Heyetce alınacak kararları tatbik etmek, odaların çalışmalarını kontrol ve teshil etmek, bu kanunla tanınan hak ve yetkilerin iyi bir şekilde kullanılmasını sağlamak ve Birliği dahilinde ve haricinde temsil etmek.

Madde 7 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Birlik Umumi Katibi, Birlik İdare Heyeti tarafından tayin olunur. Vazifesi, umumi heyetle idare heyeti kararlarını ve birlik işlerini yürütmektir.

Umumi Katip İdare Heyeti toplantılarına iştirak eder, düşüncelerini bildirir. Ancak, reye iştirak edemez.

Madde 8 – (Değişik: 19/4/1983 - KHK - 66/5 md.)

Yüksek Haysiyet Divanı; Birlik umumi heyetince delegeler arasından gizli oyla seçilen beş asil üyeden kurulur. Ayrıca beş yedek üye de seçilir (1)

Madde 9 – Yüksek Haysiyet Divanına seçilen asıl ve yedek azanın müddeti iki yıldır. Müddeti dolanlar yeniden seçilebilir.

Madde 10 – Yüksek Haysiyet Divanı mürettep adedi ile içtima eder ve ekseriyetle karar verir. Yüksek Haysiyet Divanı Oda Haysiyet Divanı kararı ile vaki itirazları evrak üzerinden tetkik ve esbabı mucibe beyanı ile tasdik eder veya bozar ve dosyayı alakalı odaya iade eder.

Oda Haysiyet Divanı, kararında ısrar ettiği takdirde nihai karar Yüksek Haysiyet Divanına aittir.

Yüksek Haysiyet Divanının verdiği nihai karar kati olup (...) *Parantez içindeki "aleyhine hiçbir mercie başvurulamaz."* şeklindeki hüküm *Anayasa Mh.nin 19/7/1963 tarih ve E. 1963/112, K. 1963/196 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.*

Madde 11 – (Değişik: 19/4/1983 - KHK - 66/6 md.)

Bayındırlık Bakanlığı gerekli hallerde Yüksek Haysiyet Divanını toplantıya çağırır. Divanca alınan kararların tebliğ ve infazını sağlamakla Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği görevlidir.

Madde 12 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Birlik gelirleri şunlardır:

- a) Birlik İdare Heyetince odalara kayıtlı aza adedine göre her yıl için aza başına tesbit olunacak ve odalar bütçelerinden ödenecek hisse;
- b) Odalarca yapılacak fevkalade yardımlar;
- c) Neşriyat gelirleri;
- d) Yardım ve bağışlar;
- e) Sair gelirler.

II – Odalar

Madde 13 – Lüzum görülen yerlerde Birlik Umumi Heyeti kararıyle (Türk mühendis ve mimarları odaları) açılabilir.

Madde 14 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Her ihtisas şubesi yalnız bir oda açar. İhtisas ve işğal mevzuları ayrı olan mühendis ve mimarlar; ancak ihtisas veya işğal mevzularının taallük ettiği odaya kaydolunurlar.

Madde 15 – Odalarda asli aza olabilmek için Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde olmak ve Türkiye hudutları içinde meslek ve sanatlarını icraya kanunen salahiyyetli bulunmak şarttır.

Madde 16 – Orman ve ziraat yüksek mühendis ve mühendisleri de mensup oldukları cemiyetlerin umumi heyetleri kararı ile oda kurarak Birliğe dahil olurlar.

Madde 17 – Sayıları oda teşkiline müsait olmıyan ihtisas mensupları Birlik Umumi Heyeti kararıyle ihtisaslarına göre en yakın odaya ithal olunur.

Madde 18 – Her oda kendi umumi heyeti kararı ile tayin ve tesbit olunacak yerlerde şubeler açabilir ve mümessillikler ihdas edebilir.

Madde 19 – (Değişik: 19/4/1983 - KHK - 66/7 md.)

Odalar, bu kanunun 2 nci maddesinde belirtilen amaç için Birlik Umumi Heyetince kararlaştırılan işlerden yalnız odalarını ilgilendiren kısımlar ile görevlidirler.

(Değişik: 18/6/1997 - 4276/7 md.) Odalar va organları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

Madde 20 – Odaların idare uzuvları şunlardır:

- a) Oda Umumi Heyeti;
- b) Oda İdare Heyeti;
- c) Oda Haysiyet Divanı.

Madde 21 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Şube umumi heyeti o şubeye kayıtlı asil azalardan, oda umumi heyeti ise odaya kayıtlı asil azalardan teşekkül eder.

(Ek: 6/9/1983 - KHK 85/2 md.) Şube ve Oda Umumi Heyetleri üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını çoğunlukla alır. Birinci toplantıda çoğunluğun sağlanamaması halinde ikinci toplantı için çoğunluk aranmaz. Umumi Heyetlerin seçimle ilgili toplantılarına üyelerin katılmaları ve oy kullanmaları zorunlu olup geçerli bir mazereti olmaksızın katılmayanlar ile oy kullanmayanlar Oda Haysiyet Divanınca cezalandırılırlar.

Madde 22 – Oda Umumi Heyetinin vazifeleri:

- a) Odaların maksadı teşekkülüne ait kararları almak; idare heyeti çalışmalarını incelemek ve direktifler vermek, hesaplarını tetkik ve bütçesini yapmak;
- b) İdare heyeti, haysiyet divanı aza ve yedekleri ile murakıplarını seçmek;

c) Birlik Umumi Heyetine gidecek asıl ve yedek delegeleri seçmek.

(Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/8 md.) Umumi Heyetin kararları bir tutanakla tespit edilir. Tutanak, Umumi Heyet Başkanlık Divanı tarafından imzalanır ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine gönderilir.

Madde 23 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Oda idare heyeti, oda umumi heyetince seçilen beş veya yedi azadan teşekkül eder.

İdare Heyeti kendi aralarından gizli reyle reis, reisvekili, katip ve muhasip seçer.

Madde 24 – Oda İdare Heyetinin vazifeleri:

Umumi Heyetçe alınan kararları tatbik etmek ve bu kanunla tanınan hak ve yetiyle iyi bir şekilde kullanmak ve oda ile Birlik arasındaki irtibat ve işbirliğini sağlamak.

Madde 25 – Oda haysiyet divanı, oda umumi heyetince iki sene müddetle seçilen beş kişiden teşekkül eder.

Oda haysiyet divanı mürettep adedi ile içtima eder ve ekseriyetle karar verir.

Madde 26 – Odalara kayıtlı meslek mensuplarından bu kanuna aykırı hareketleri görülenlerle, meslekle alakalı işlerde gerek kasten ve gerekse ihmal göstermek suretiyle zarara sebebiyet veren veya akdettiği mukavalelere riayet etmeyen veyahut meslek şeref ve haysiyetini muhil durumları tesbit olunanlara kayıtlı buldukları oda haysiyet divanınca aşağıda yazılı inzibati cezalar verilir:

- a) Yazılı ihtar;
- b) (25) liradan (100) liraya kadar para cezası;
- c) (100) liradan (1 000) liraya kadar para cezası;
- ç) 15 günden 6 aya kadar serbest sanat icrasından men'i;
- d) Odadan ihraç.

Bu cezaların verilmesinde sıra gözetilmez. Ancak sebep teşkil eden hadisenin mahiyet ve neticelerine göre bu cezalardan biri tatbik olunur.

Madde 27 – Haysiyet divanları tarafından verilen yazılı ihtar ve (100) liraya kadar para cezaları kati olup (...)(...) Parantez içindeki "hiçbir mercie başvurulamaz" şeklindeki hüküm Anayasa Md.nin 19/7/1963 tarih ve E. 1963/112, K. 1963/196 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

Ancak 26 ncı maddenin (c, ç, d) bentlerinde yazılı cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde ve oda idare heyeti yoluyla Yüksek Haysiyet Divanına itiraz olunabileceği gibi, bu cezalar Yüksek Haysiyet Divanının tasdikinden geçirilmedikçe de tatbik olunamaz.

Madde 28 – (Değişik: 19/4/1983 - KHK - 66/9 md.)

Odadan ihraç edilenler süresiz olarak, sanat icrasından geçici olarak men edilenler ise, men süresi içinde; hiçbir şekil ve biçimde mesleki faaliyette bulunamazlar. Bunlar Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından derhal bütün ilgili yerlere ve kuruluşlara duyurulur.

Madde 29 – Muvakkaten sanat icrasından menolunanlar sanatlarını icraya devam ederlerse cezaları bir misli daha artırılır.

Madde 30 – Her türlü oda aidatı ile diğer para cezalarını tebliğ gününden itibaren otuz gün içinde mensup oldukları odaya ödemiyenler hakkında İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre takibat yapılır.

Madde 31 – Odalardan ihraç kararı ancak umumi hükümlere göre medeni haklarını kaybetmiş olanlar veya meslek camiasından uzaklaştırılmalarında mutlak zaruret görülenler hakkında verilebilir.

Madde 32 – (Değişik: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Odaların gelirleri:

- a) Aza kaydiyeleri;
- b) Aza yıllık aidatı;
- c) Hizmet karşılığı alınan ücretler;
- ç) Vesika ücretleri;
- d) Neşriyat hasılatı;
- e) Bağış ve yardımlar;
- f) Para cezaları;
- g) İştiraklerden mütevellit karlar;
- h) Mesleki müsabakalarda derece ve mansiyon alanlarla jüriye aza seçilenlerin alacakları paraların yüzde beşleri;
- i) Müteferrik gelirler.

III – Umumi hükümler

Madde 33 – Türkiye’de mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları mesleklerinin icrasını iktiza ettiren işlerle meşgul olabilmeleri ve mesleki tedrisat yapabilmeleri için ihdisasına uygun bir odaya kaydolmak ve azalık vasfını muhafaza etmek mecburiyetindedirler.

(Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/10 md.) Kamu Kurumu ve Kuruluşları ile İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşlarında asli ve sürekli olarak çalışan mühendislik ve mimarlık meslekleri mensuplarının meslek ve ihtisaslarıyla ilgili odaya girmeleri isteklerine bağlıdır. Ancak bunlar görevlerinin gereği olan işleri yaparken, mesleki bakımdan, Odaya kayıtlı meslekdaşlarının yetkileriyle haklarına sahip ve

onların ödevleriyle yükümlüdürler. Bu konuda Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları ile ilgili hükümler saklıdır.

Madde 34- (Değişik: 28/7/2016-6735/27 md.)

Yabancı müteahhit veya yabancı kuruluşlar, Türkiye’de Devlet daireleri ile resmî ve özel kuruluş ve şahıslara karşı resen veya yerli kuruluşlarla birlikte taahhüt ettikleri mühendislik veya mimarlıkla ilgili işlerde, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla, Odalar Birliğinin görüşü alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile yabancı mühendis ve mimar çalıştırabilirler. Bu madde uyarınca verilecek Odalar Birliği görüşünde, diplomalarını yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarından almış yabancı meslek mensuplarının, 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu uyarınca diploma denkliğinin tespitinin yapılması şartı aranmaz.

Madde 35- (Değişik: 28/7/2016-6735/27 md.)

34 üncü madde kapsamına girmeyen işlerde yabancı mühendisler ve yabancı mimarlar, Odalar Birliğinin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile çalıştırılabilir.

Madde 36 – 34 ve 35 inci maddeler gereğince gelen yabancı meslek mensupları Türkiye’de bir aydan fazla kaldıkları takdirde ihtisaslarına en yakın odaya müracaatla geçici aza olarak kaydolunurlar.

Madde 37 – Yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlar kanunen kendilerine verilmiş olan unvandan başka herhangi bir unvan kullanamazlar.

Madde 38 – Bu kanunun 33 ve 34 üncü maddelerinde yazılı vecibeleri yerine getirmiyen yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlar Türkiye’de mesleki faaliyetten menedilirler.

Madde 39 – Bu kanun hükümleri müteşebbis heyetlerce ihzar ve Birlik Umumi Heyetince tasvip edilecek bir talimatname ile tatbik olunur.

Ek Madde 1 – (Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/12 md.; İptal: Anayasa Mahkemesi’nin 22/6/2016 tarihli ve E.: 2015/106, K.: 2016/128 sayılı Kararı ile.)

Ek Madde 2 – (Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/12 md.)

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ile Odaların bu Kanun Hükmünde Kararnameye göre gizli oyla yapılacak organ seçimlerine ilişkin işlemler, aşağıdaki esaslara göre yargı gözetimi altında gerçekleştirilir.

Seçim yapılacak genel kurul toplantısında en az onbeş gün önce seçimlere katılacak üyeleri veya delegeleri belirleyen liste, toplantının gündemi, yeri, günü, saati ile çoğunluk olmadığı takdirde yapılacak ikinci toplantıya ilişkin hususları belirten bir yazıyla birlikte üç nüsha olarak o yer ilçe seçim kurulu başkanı olan hakime tevdi edilir. Bir yerde birden fazla İlçe Seçim Kurulu bulunması halinde görevli hakim Yüksek Seçim Kurulunca belirlenir. Toplantı tarihleri, gündemde yer alan diğer konular gözönünde bulundurularak görüşmelerin bir Cumartesi günü akşamına kadar sonuçlanmasını ve seçimlerin ertesi gün olan Pazar gününün dokuz - onyedi

saatleri arasında yapılmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesi zorunludur.

Hakim, gerektiğinde ilgili kayıt ve belgeleri de getirtip incelemek suretiyle varsa noksanları tamamlattırdıktan sonra seçime katılacak mühendislik ve mimarlık meslekleri mensuplarını belirleyen liste ile yukarıdaki fıkrada belirtilen diğer hususları onaylar. Onaylanan liste ile toplantıya ilişkin diğer hususlar Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve ilgili Odanın ilan yerlerinde asılmak suretiyle üç gün süre ile ilan edilir.

İlan süresi içinde listeye yapılacak itirazlar hakim tarafından incelenir ve engeç iki gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

Bu suretle kesinleşen listeler ile toplantıya ilişkin diğer hususlar onaylanarak Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine veya ilgili Odaya gönderilir.

Hakim kamu görevlileri veya aday olmayan mühendislik ve mimarlık meslekleri mensupları arasından bir başkan ile iki üyeden oluşan bir seçim sandık kurulu atar. Aynı şekilde ayrıca üç yedek üye de belirler. Seçim sandık kurulu başkanının yokluğunda kurula yaşlı üye başkanlık eder.

Seçim sandık kurulu, seçimlerin kanunun öngördüğü esaslara göre yürütülmesi, yönetimi ve oyların tasnifi ile görevli olup, bu görevleri seçim ve tasnif işleri bitinceye kadar aralıksız olarak devam eder.

Seçime katılacak üye veya delege sayısının dört yüz kişiden fazla olması halinde her dört yüz kişi için bir oy sandığı bulunur ve her seçim sandığı için ayrı bir kurul oluşturulur. Yüz'e kadar olan üye fazlalığı sandık sayısında nazara alınmaz. Seçimlerde kullanılacak araç ve gereçler ilçe seçim kurulundan sağlanır ve sandıkların konacağı yerler hakim tarafından belirlenir.

Seçim süresinin sonunda seçim sonuçları tutanakla tespit edilip seçim sandık kurulu başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Birden fazla sandık bulunması halinde tutanaklar, hakim tarafından birleştirilir. Tutanakların birer örneği seçim yerinde asılmak suretiyle geçici seçim sonuçları ilan edilir. Kullanılan oylar ve diğer belgeler tutanağın bir örneği ile birlikte üç ay süreyle saklanmak üzere ilçe seçim kurulu başkanlığına tevdi edilir.

Seçimin devamı sırasında yapılan işlemler ile tutanakların düzenlenmesinden itibaren iki gün içinde seçim sonuçlarına yapılacak itirazlar, hakim tarafından aynı gün incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. İtiraz süresinin geçmesi ve itirazların karara bağlanmasından hemen sonra hakim, yukarıdaki hükümlere göre kesin sonuçları ilan eder ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ile ilgili Odaya bildirir.

(Değişik: 6/9/1983 - KHK - 85/3 md.) Oy verme işlemi, gizli oy açık tasnif esaslarına göre yapılır. Listede adı yazılı bulunmayan üye oy kullanamaz. Oylar, oy verenin kimliğinin oda, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği veya resmi kuruluşça verilen belge ile ispat edilmesinden ve listedeki isminin karşısındaki yerin imzalanmasından sonra kullanılır. Oylar, üzerinde ilçe seçim kurulu mühürü bulunan ve oy verme sırasında sandık kurulu başkanı tarafından her seçim için ayrı ayrı verilecek kağıtlara yazılmak ve mühürlü zarflara konulmak suretiyle kullanılır. Bunların dışındaki ka-

ğitlara yazılan veya mühürsüz zarflara konulan oylar geçersiz sayılır. Delege seçimlerinde, basılı aday listeleri kullanılabilir.

Hakim, seçim sonuçlarını etkileyecek ölçüde bir usulsüzlük veya kanuna aykırı uygulama nedeniyle seçimlerin iptaline karar verdiği takdirde, süresi bir aydan az ve iki aydan fazla olmamak üzere seçimin yenileneceği pazar gününü tespit ederek Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğine veya ilgili Odaya bildirir. Belirtilen günde yalnız seçim yapılır ve seçim işlemleri bu madde ile kanunun öngördüğü diğer hükümlere uygun olarak yürütülür.

İlçe seçim kurulu başkanı hakime ve seçim sandık kurulu başkanı ile üyelerine, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda belirtilen esaslara göre ücret ödenir.

Bu ücret ve Birliğin ve Odaların diğer seçim giderleri kendi bütçelerinden karşılanır.

Seçimler sırasında sandık kurulu başkan ve üyelerine karşı işlenen suçlar Devlet memurlarına karşı işlenmiş gibi cezalandırılır.

Seçimlerin düzen içerisinde ve sağlıklı biçimde yürütülmesi amacıyla hakimin ve sandık kurulunun aldığı tedbirlere uymayanlara, eyleminin ağırlığına göre bu Kanunda yazılı disiplin cezaları verilir.

Ek Madde 3 – (Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/12 md.)

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği üzerinde, Bayındırlık Bakanlığınca; ihtisas dallarına göre Odalar üzerinde ise, ilgili bakanlıklarca idari ve mali denetim yapılır. İlgili Bakanlıklar; Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile tesbit edilir.

Ek Madde 4 – (Ek: 19/4/1983 - KHK - 66/12 md.)

(Değişik birinci fıkrâ: 18/6/1997 - 4276/8 md.) Amaçları dışında faaliyet gösteren Birlik ve odaların sorumlu organlarının görevlerine son verilmesine ve yerlerine yenilerinin seçilmesine, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının veya buldukları yer Cumhuriyet Başsavcılığının istemi üzerine, o yerdeki asliye hukuk mahkemesince basit usule göre yargılama yapılarak karar verilir ve dava en geç üç ay içinde sonuçlandırılır.

Görevlerine son verilen organların yerine en geç bir ay içerisinde yenileri seçilir. Yeni seçilenler eskilerin süresini tamamlarlar.

İlgili Bakanlıkların bu Kanun Hükmünde Kararname uyarınca Birlik ve Oda organlarının karar ve işlemleri hakkındaki tasarruflarına, Birliğin ve Odaların görevli organları tarafından uyulması zorunludur.

İlgili Bakanlığın tasarruflarını kanuni bir sebep olmaksızın yerine getirmeyen veya eski kararda direnme niteliğinde yeni bir karar veren veya kanunun zorunlu kıldığı işlemleri Bakanlığın uyarısına rağmen yerine getirmeyen Birlik ve Oda organları hakkında da yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanır.

Görevlerine son verilen organ başkan ve üyelerinin kanunda yazılı ceza sorumlu-

lukları saklıdır. Bu organların yukarıdaki fıkra gereğince görevlerine son verilmesine neden olan tasarrufları hükümsüzdür.

(Değişik: 18/6/1997 - 4276/8 md.) Ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, Birlik ve odalar, vali tarafından faaliyetten men edilebilir. Faaliyetten men kararı, yirmidört saat içinde görevli hakimın onayına sunulur. Hakim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar, aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.⁽¹⁾

Ek Madde 5 – 7 (Mülga: 29/6/2001 - 4708/ 13 md.)

Muvakkat Madde 1 – Türkiye’de mevcut bilümm yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlar bu kanunun neşrinden itibaren iki ay içinde Bayındırlık Vekaletinden alacakları birer beyannameyi doldurarak buldukları yer bayındırlık müdürlüklerine veya doğrudan doğruya Bayındırlık Vekaletine vermeye mecburdurlar.

Muvakkat Madde 2 – Bu kanunun neşri tarihinden itibaren bir ay içinde Bayındırlık Vekaletinin teşebbüsü ile mezkûr tarihte faaliyet halinde bulunan mesleki birliklerce gönderilecek işer temsilci ile Bayındırlık Vekaletinin tayin edeceği beş temsilciden müteşekkil müteşebbis heyet Bayındırlık Vekaletinde toplanır. Kanunun neşrinden itibaren üç ay içinde Odalar Birliği Talimatnamesiyle kurulacak odaların hazırlıklarını ve ilk umumi heyet toplantısı için lüzumlu diğer bilümm hazırlıkları tamamlar ve ilan eder. Kanunun neşrinden itibaren altı ay içinde o tarihte faaliyette bulunan birlikler umumi heyetlerini toplayarak üç kişiden az olmamak üzere kayıtlı azalarının yüzde beşi nispetinde delegelerini seçer, bunların isim ve adreslerini Bayındırlık Vekaletine bildirir. Vekaletçe bir ay içinde birliklerce seçilen delegelere yazılı davetiye gönderilerek toplantıya davet olunur. Toplanan bu heyet Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliğinin birinci Umumi Heyetini teşkil eder.

Umumi Heyet, toplantısını idare etmek üzere bir reis, iki reis vekili, dört de katip seçer. Bu heyet kararlarını ekseriyetle verir. Yalnız Talimatnameye ait kararlarda üçte iki ekseriyet aranır.

Muvakkat Madde 3 – Birinci Odalar Birliği Umumi Heyetinin vazifeleri:

- a) Müteşebbis heyet tarafından hazırlanmış bulunan Odalar Birliği Talimatnamesini müzakere ve kabul etmek;
- b) Kurulması icabeden ve müteşebbis heyet tarafından hazırlanmış olan odaları tesbit etmek ve oda teşkili mümkün olımayan meslek mensuplarının hangi odaya kayıtlı olacaklarını tetkik ve tayin etmek;
- c) Odalar Birliği İdare Heyetini ve yedeklerini seçmek;
- ç) Odalar Birliği Umumi Katibini ve murakıplarını seçmek;
- d) Yüksek Haysiyet Divanı azalarını ve yedeklerini seçmek.

Muvakkat Madde 4 – (Ek: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Birlik İdare Heyeti bu kanunun neşrinden itibaren 3 ay içinde birlik ve odaların durumunu nizamname ve talimatnamelerini bu kanun hükümlerine uydurmaya, hariçte olan oda merkezlerini Ankara'ya getirmeye, ihtisas ve iştigal mevzuları dışındaki odalara kaydolanları mensup olduğu odaya nakletmeye ve bu hususlara riayet etmeyenler hakkında 6235 sayılı kanunun 38 inci maddesi hükümlerini tatbika mecburdur.

Muvakkat Madde 5 – (Ek: 27/5/1959 - 7303/1 md.)

Bu kanunun mer'iyete girdiği tarihe kadar tahakkuk eden borçlar tahsil olunur.

Geçici Madde 6 – 7 (Ek : 9/6/2000 - KHK - 601/3 md.;Mülga: 29/6/2001 - 4708/13 md)

Madde 40 – Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'iyete girer.

Madde 41 – (Değişik : 19/4/1983 - KHK - 66/11 md.)

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK 4. “Eğitim Ve Öğretim Bir Haktır, Bu Hakka Ne Devlet Ne De Aile Dokunamaz.”, Başlıklı Basın Açıklaması, 06.03.2012

EĞİTİM VE ÖĞRETİM BİR HAKTIR, BU HAKKA NE DEVLET NE DE AİLE DOKUNAMAZ

Bir toplumun gelişmişlik düzeyi eğitim düzeyi ile doğru orantılıdır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda okuma-yazma oranı % 13 iken aradan yaklaşık bir asır geçmiş ve bu oran % 88.7 civarına ulaşabilmiştir. Okur-yazar oranı içinde okullu oranının daha düşük olduğu gerçeğinden hareketle, hala Avrupa'nın bir asır gerisinde olduğumuz açıktır.

Toplumdaki okullu ve yüksek öğretim düzeyinin (% 11-12) çok düşük olduğu göz önüne alındığında, çocukların eğitim hakkı ne ailelerin isteğine ne de bu gerçeği bilen iktidarın 4+4+4 önermesine teslim edilemez. Bu hak tercihe bırakılabilecek bir hak olmayıp, bireyin yanında toplumun geleceğini belirleyen bir haktır.

Zorunlu ilköğretim kadın-erkek arasındaki eşitliğin gerçekleştiği en temel kademedir. Bu temel kademeyi parçalayarak, uzaktan eğitim veya mesleki yönlendirme modeli benimsemek çocuğun serbest iradesi ile kullanabileceği bir tercih değildir. Bugüne kadar ülkemizde ilköğretim zorunlu olmasına karşın, geleneksel cinsiyetçi kalıplar ve sınıfsal konum nedeniyle kız çocuklarının yararlanma olanakları erkeklerle eşit olmamıştır. Okuma yazma bilmeyenler arasında kadınlar ezici çoğunluktadır. Ortaöğretim kademesinde kız öğrencilerin oranı yarı yarıya azalmakta ve dolayısıyla üst eğitim kademelerine de bu oran yansımaktadır. Eğitim ve öğrenim olanağı elinden alınan kadınların toplumsal yaşama katılmaları da olanaksız hale gelmektedir. Bu sonucun yaratılmasında ailelerin katkısı olmakla birlikte asıl sorumlu bir hakkın kullanımını kolaylaştırmayan Devleti yönetenlerdir. Devlet, cinsiyetçi kalıplarla ve ataerkil değer yargılarıyla ciddi bir şekilde mücadele etmek zorundadır.

İlköğretim-ortaöğretim ve yükseköğretim halkalarındaki ilişkinin birbirine bağlı olduğu göz önüne alındığında temel zorunlu eğitimin yanında okula devamın da ne kadar önemli olduğu açıktır. Birleşmiş Milletler 2009 yılı verilerine göre Türkiye, 15 yaş üstü okuryazarlık oranında Yunanistan, Macaristan, Ürdün, Çin ve Zimbabve'nin gerisindedir. OECD 2011 Eğitim Raporuna göre Türkiye 5-14 yaş arası okullaşma (ilköğretim) oranı ile OECD ülkelerinin sonuncusu durumundadır. İstatistikler, Devletin ve ailelerin çocukların en temel hakkı olan eğitim hakkını sağlayamadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Çocukları mesleki eğitime yönlendirme gerekçesiyle okula devam etmeyi ailenin isteğine bırakmak, çocuğun haklarını elinden almakla eşanlamlıdır. Toplumdaki eğitim düzeyi ve gelir dağılımındaki uçurum göz önünde bulundurulduğunda, alt gelir ve eğitim düzeyindeki sınıfların çocuklarına eğitim yolunu kapatacak, eğitimde zaten olmayan fırsat eşitliğini iyice ortadan kaldıracak 4+4+4 önermesinde gerek bireysel gerekse toplumsal bir yarar bulunmamaktadır.

Hem temel kademedede hem de yükseköğretime giriş ve yerleştirmelerde yapılması düşünölen değişikliklerle objektiflikten, bilimsel normlardan ve toplumun ihtiyacından uzak düzenlemeler öngörölmektedir. Her yıl değişen sınav yöntemleri, başarı puanlarının sınava yansıtılmasındaki hesaplamanın değiştirilmesi ve bunların üzerine sınav yapan kurumlara güvenin yitirilmesi (ÖSS'de yaşanan olay hakkında hala toplum yanıt alamamıştır) gibi etkenler, çocukların ve gençlerin daha bu yaşta umutsuzluğa kapılmalarına yol açmakta ve haksızlığa karşı çıkma iradelerinin oluşumuna engel olmaktadır.

Çocuk ve gençlerin geleceği ve dolayısıyla toplumun geleceği üzerinde bu kadar oynamaya kimsenin ama hiç kimsenin hakkı yoktur.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

EK 5. "4+4+4 = İdeolojik Saldırı. Zorunlu Eğitim İdeolojik Hedefler Üzerinden Değil, Pedagojik İhtiyaçlar Göz Önünde Bulundurularak Düzenlenmelidir!.." Basın Toplantısı Metni, 14.03.2012

DİSK, KESK, TMMOB ve TTB, Meclis gündeminde bulunan "4+4+4 yasa teklifi"ne karşı görüşlerini ve eylem planını açıklamak üzere 14 Mart 2012 tarihinde TMMOB'de bir basın toplantısı düzenledi.

4+4+4 = İDEOLOJİK SALDIRI

ZORUNLU EĞİTİM İDEOLOJİK HEDEFLER ÜZERİNDEN DEĞİL, PEDAGOJİK İHTİYAÇLAR GÖZ ÖNÜNDE BULUNDURULARAK DÜZENLENMELİDİR!..

Bir süredir ülke gündemini meşgul eden 12 yıl kademeli zorunlu eğitim tartışmaları, milyonlarca öğrenci başta olmak üzere, tüm halkı yakından ilgilendirmektedir. Bizler, emek-meslek örgütleri, emek ve demokrasi güçleri olarak, çocuklarımızın ve ülkenin geleceği açısından son derece önemli düzenlemeler içeren yasa teklifine ilişkin görüşlerimizi kamuoyu ile paylaşmak üzere bir araya gelmiş bulunuyoruz.

4+4+4 düzenlemesi, Başbakan'ın «dindar nesil yetiştirmek istiyoruz» açıklamalarına paralel olarak, AKP grup başkanvekillerinin imzasıyla «kanun teklifi» olarak Meclis'e sunulmuştur. Ancak tüm toplumu yakından ilgilendirmesine rağmen, düzenlemenin asıl muhatabı olan eğitim sendikaları, eğitim alanında faaliyet yürüten kurum ve dernekler, üniversiteler, bilim çevreleri dışlanmış, çocuklarımızın geleceğini yakından ilgilendiren böylesine önemli bir konuda tamamen ideolojik amaçlarla hareket edilmiştir.

Geçtiğimiz yıllar içinde uyguladıkları piyasacı politikalarla eğitimi yap-boz tahtasına çevirenler, bu teklifle gerçek niyetlerini gizleyerek, zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaracaklarını iddia etmektedirler. Zorunlu eğitimin süresinin arttırılması çocuklarımız açısından elbette çok önemlidir. Ancak böylesine önemli bir konuda düzenleme yapılırken siyasal amaçlar üzerinden değil, eğitim biliminin gerektirdiği ihtiyaçlar üzerinden hareket edilmesi gerektiği açıktır.

Kanun teklifi TBMM Milli Eğitim Komisyonu'nda görüşülürken, sendikaların, eğitim örgütlerinin ve bilim insanlarının tüm itirazları görmezden gelinmiş; muhalefetin sesi adeta boğazlarına basılarak kısılmıştır. Basına da yansıyan şiddet görüntüleri arasında, kanun teklifi sadece iktidar partisi üyelerinin desteğiyle komisyondan geçebilmiştir. Önümüzdeki günlerde Meclis Genel Kuruluna gelmesi beklenen son değişikliklerle birlikte;

- Kanun teklifinde yer alan, "ilköğretim devlet okullarında parasızdır" ifadesi komisyon görüşmelerinde metinden çıkarılarak, ilköğretimin tamamen paralı hale getirilmesinin ilk adımları atılmak istenmektedir.

- 4 yıl süreli birinci kademe “ilkokul”, ikinci 4 yıl süreli kademe ise “ortaokul” olarak tanımlanmıştır. Değişiklik yürürlüğe girdiği zaman, 5. sınıf öğrencilerini okutan bütün öğretmenler “norm fazlası” haline gelecek ve bakanlık tarafından başka görevlerde görevlendirilebilecektir.
- 12 yıllık kademeli zorunlu eğitimi meşrulaştırmak için 5. sınıftan itibaren çocukları “mesleğe yönlendirme” gibi gerekçeler ileri sürülmektedir. Bütün dünya ülkelerinde mesleğe yönlendirmenin daha ileri yaşlarda yapıldığı gerçeği ortadayken, Türkiye’de 10 yaşına çekilmesi pedagoji bilimine aykırı olduğu kadar, Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmesi’ne de aykırıdır.
- Daha önce 4. sınıftan sonra getirilmek istenen “açık öğretim” sistemi, komisyonda yapılan değişikliklerle 8. sınıf sonrası için öngörülmüştür. Böylece kız çocukları eğitim süreci dışına itilmektedir. Ülkemizde çocuk gelinlerin ağırlıklı olarak 13, 14, 15 yaşında olduğu düşünüldüğünde mevcut düzenleme ile “çocuk gelinler” uygulamasına resmen onay verilmek istenmektedir.
- Temel eğitimin en önemli aşaması olan okul öncesi eğitim, yasa teklifinde yer almamaktadır.
- Yıllardır toplumsal bir talep olan zorunlu din dersinin kaldırılması ve anadilinde eğitim talepleri karşılanmamaktadır. Aksine, getirilmek istenen düzenleme ile zorunlu din derslerine ek olarak seçmeli din dersleri gündeme getirilmektedir.
- Arapça ve Kur’an dersleri ikinci kademede seçmeli hale getirilerek, bütün okullarda fiilen imam hatip modeline geçilmek istenmektedir.
- Okulların yeterli altyapı ve donanıma sahip olmadığı gerçeği gözardı edilerek, ilkokul ve ortaokul eğitiminin “bağımsız binalarda” gerçekleştirileceği iddia edilmektedir.
- 4+4+4 şeklindeki kademeli eğitim ile hedeflenen “açık öğretim” sistemi ile zorunlu eğitimin “esnekleştirilmesi” arasında bağ kurularak, eğitim sisteminin piyasa ile ilişkilendirilmesi ve sermayeye ucuz işgücü sağlar duruma getirilmesi amaçlanmaktadır.
- Bir taraftan uzun vadede seçme sınavlarının kaldırılacağı iddia edilirken, diğer taraftan kademeli eğitim uygulaması ile çocuklarımızın daha erken yaşlarda dershaneye gitmeleri teşvik edilmektedir.

Eğitim sisteminin ve çocuklarımızın ihtiyaçlarından çok, tamamen siyasi ve ideolojik amaçlarla hazırlanan kanun teklifi ile eğitimde çok başlılığın önü açılmakta, kelimenin tam anlamıyla çocuklarımızın geleceği ile oynanmak istenmektedir. Yasa teklifiyle murat edilen düzenlemenin, zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılmasından çok, AKP’nin «kendine taraftar yetiştirmek» üzere, arka bahçesi olarak gördüğü İmam Hatip Okullarının önünü açmak olduğu ortadadır. AKP Hükümetinin ilk döneminde imam hatip okullarında 71 bin öğrenci okurken, 2011 yılında bu sayı yüzde 450 artışla 300 binlere ulaşmış durumdadır. Esasında yasa teklifinde bütün okulları imam hatip okullarına dönüştürme niyeti yattığı görülmelidir.

Paralı hale getirilen eğitim hizmetlerinden tüm yurttaşlar eşit ve parasız olarak

yararlanmalı, eğitim sistemi her yaşta öğrencinin özgür düşüncesini geliştireceği, nitelikli, laik, bilimsel, demokratik ve anadilde bir eğitim sürecinden geçmesini sağlayacak biçimde yeniden düzenlenmelidir.

Bizler, emek ve demokrasi güçleri olarak,

Bütün bu nedenlerden dolayı, eğitimin ve geleceğimizin iktidar partisinin siyasal hedeflerine kurban edilmesine izin vermeyeceğiz. Herkesin eğitim hakkından eşit ve parasız olarak yararlanması için çocuklarımızın geleceğine sahip çıkacağız.

Bunun için;

Eğitim Sen'in 15 Mart 2012 Perşembe günü yapacağı sevk eylemini destekleyecek, alanlara çıkan eğitim emekçileri ile yan yana olacağız.

Yine 15 Mart'ta her ilde, "okulumuza, çocuklarımıza ve geleceğimize sahip çıkıyoruz" teması ile eğitimciler, öğrenciler ve veliler olarak el ele verecek, okullarımızın etrafında zincir oluşturacağız.

Aynı tema ile 17 Mart 2012 Cumartesi günü bütün illerde kitlesel eylemler gerçekleştireceğiz.

Toplumun ve eğitim sisteminin gerçek ihtiyaçlarının tamamen dışında gündeme getirilen bu yasa teklifi, asıl muhatapları olanları dışlayan bir şekilde Meclis gündemine geldiğinde, Eğitim Sen'in yapacağı greve destek olacağız. Başta Ankara olmak üzere tüm illeri eylem alanına çevireceğiz.

Emek ve demokrasi güçleri olarak, Siyasal İktidarı bir kez daha uyarıyoruz.

Hangi amaçlarla gündeme getirildiği açıkça belli olan yasa teklifi derhal geri çekilmelidir. Bir düzenleme yapılacaksa, bilim insanlarının, sendikaların ve eğitim örgütlerinin katılımıyla, eğitim sisteminin gerçek ihtiyaçları doğrultusunda yapılmalıdır.

Tüm anneleri, babaları, velileri, sadece eğitim alanında değil toplumsal yaşamın her alanında yaşanan gelişmelerden kaygı duyan herkesi, örgütlü örgütsüz tüm kesimleri çocuklarımızın geleceğine, ülkemizin geleceğine sahip çıkmaya, bu eylemde bizimle birlikte olmaya çağırıyoruz.

EK 6. ÜNİVERSİTE SINAVLARI ÖNCESİ ÖĞRENCİLERE AÇIK MEKTUP, 29.05.2007

ÜNİVERSİTE SINAVLARI ÖNCESİ ÖĞRENCİLERE AÇIK MEKTUP, 29.05.2007

Sevgili öğrenci arkadaşlarımız,

Üzerinde oynana oynana yazboz tahtası haline gelen yükseköğretimin çok sıkıntılı bir zamanında üniversite sınavlarına hazırlanıyorsunuz. Sizler geleceğinizin peşinde koşarken yönetenler tam bir sorumsuzlukla tabela üniversiteleri açma gayreti içindeler.

YÖK internet sitesine baktığımızda (21.05.2007 itibarı ile) ülkemizde, 44 ilde 58 devlet üniversitesi, 4 ilde 25 vakıf üniversitesi olduğunu görüyoruz. 18 Mayıs 2007 tarih ve 25526 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan yasa ile kurulan 4 ildeki 5 vakıf üniversitesi ve seçimlere gitme kararı almış, yasal olarak artık hiçbir iş yapmaması gereken TBMM’den 18 Mayıs 2007 tarihli oturumunda alelacele geçirilen 17 ilde kurulacak 17 yeni üniversiteyi dahil ettiğimizde, 71 ilde 85 devlet üniversitesi, 4 ilde 30 vakıf üniversitesine sahip olmuş durumdayız. Böylece 10 ilimiz hariç her ilimiz üniversite sahibi olmuştur.

Üniversite açılmayan sadece Ardahan, Bartın, Bayburt, Gümüşhane, Hakkâri, Iğdır, Manisa, Şırnak, Tunceli ve Yalova illerimiz kaldı. 1930’larda ülkeyi demir ağlarla ördük diye övünülürdü, bu dönemde her yere üniversite açtık diye övünülür oldu. Bir zamanlar ülkemizde il olma yarışı vardı, onun yerini artık her ilde üniversite açma yarışı aldı.

Milli Eğitim Bakanı, kurulması düşünülen yeni üniversitelerle ilgili yapılan eleştirilere karşılık “Ne yani 2007’de boş boş mu oturacaktık” gibi “çok anlamlı” bir cevap verebilmektedir. Böylece ülkemizde yeni üniversitelerin açılma gerekçesini en yetkili ağızdan öğrenmiş olduk. “Boş boş oturamayacağımıza göre bari üniversite açalım” sözü ile hizmette sınır tanınmamaktadır.

Bunlar doğru işler değildir sevgili öğrenci arkadaşlarım.

“Yeni kurulan üniversitelerin fiziki altyapısı nedir? Yeterli ve nitelikli öğretim üyesi nasıl oluşturulacaktır? Yeterli donanım nasıl sağlanacaktır? Öğrenciler hangi mekânlarda okuyacak ve nerede barınacaklardır?” gibi gereksiz(!) sorular iktidarın hizmet aşkının önüne geçmemektedir. Yetersiz ve acele kararlar sonrası yaşanılması mutlak “hızlandırılmış tren faciası” gibi örnekler bile iktidarımızın önünü kesemektedir.

Var olan üniversitelerin henüz birçok sorununun çözülemediği, hatta bir kısmında vaat edilen bölümlerin bile açılmadığı düşünülürse; insan, “bu hizmet aşkının nedeni ne?” diye düşünmeden edemiyor. Eğer bir üniversite kurulacaksa ya da üniversite içinde bir program açılacaksa bunun bazı ölçütleri olmak zorunda. Herhalde ana ölçütlerden biri öğrencilerin temel ihtiyaçlarının karşılanması, en alt düzeyde eğitim-öğretimin bazı altyapı olanaklarının sağlanması olmalıdır.

En önemli ve genellikle üzerinde pek konuşulmayan bir konu da üniversite ve bölüm sayılarının artmasına rağmen kontenjanların buna paralel artmamasıdır. Kontenjanlar bir plan ve programa göre arttırılmamakta, bunu yerine üniversite açılmaktadır.

Parasal kaynakların durumu nedir? Hükümet, 2007, 2008 ve 2009 yılları için yeni açılan üniversitelere herhangi bir bütçe ayıramayacaktır. Bunun yerine mevcut üniversitelere ayrılan bütçelerden kesinti yoluyla oluşturulacak bütçe, bir havuzda toplanacak ve yaklaşık 50 trilyonu bulması beklenen bütçe daha sonra yeni üniversitelere aktarılacaktır. Parasal bir kaynak ayırmadan, var olan üniversitelerin zaten sıkıntılı olan kaynaklarından buralara para aktarma yolu ile üniversite açmak, mevcut üniversiteleri cezalandırmak değilse, herhalde “yoklukta eşitlik sağlamaktır”.

Hiçbir plana, programa dayanmayan, gerekçeleri temellendirilmeyen yeni üniversitelerin açılma gerekçeleri nedir?

İlk neden; «kalkınıyoruz» reklamlarına rağmen işsizliğin daha da arttığı ülkemizde iş aramak durumunda olan genç nüfusu «asparagas» üniversitelerde 4-5 sene oyalamaktır.

İkinci neden; rant ekonomisinin ağırlıkta olduğu, üretimin boşlandığı günümüzde, yatırım yapmayan siyasi iktidarın, üniversiteler yolu ile hizmet sektörünün geliştirilmesini sağlamaya çalışması ve bu yolla üniversitenin kurulduğu kente ekonomik girdi sağlanmasıdır.

Üçüncü ve ağırlıkta olan neden ise bu yeni üniversiteler yolu ile dinsel/gerici örgütlenmenin sağlanmasıdır.

Peki üniversiteye girmek için ter döken, emek harcayan öğrencilerin ve ailelerin suçunu ne?

Üniversitede bir bölüm kazandığını öğrenen öğrencinin ve ailesinin sevinci yerini kısa sürede sıkıntıya bırakacaktır. Öğrencilerin karşısına ilk olarak çıkan barınma sorunu olumsuz koşullarda bir şekilde çözülebilsen bile bu sefer öğrenciler, bazen hiç olmayan öğretim elemanları ile genellikle de boş geçen dersler ile baş başa kalacaktır. Böyle oluşturulan asparagas üniversitelerin daha da asparagas bölümlerinden yetersiz bir biçimde mezun olan öğrenci, ülkemizin en önemli sorunlarından olan işsizlik sorunu ile daha da zor koşullarda karşılaşacaktır. Ülkemizde zaten var olan diplomalı işsizler ordusunun yeni diplomalı elemanları olmaktan öteye gidemeyeceklerdir.

Üniversite sınavlarına girecek öğrenci arkadaşlarımız bu oyunu bozmak sizin elinizde.

Çok ayrıntılı ve yaygın olmasa da ülkemizde de artık akreditasyon önem kazanmaktadır. Özellikle tercihlerinizi akredite olmuş bölümlerden yana kullanınız. Akreditasyon kurumu neyi akredite etmektedir? En genel anlamda üniversitenin bir bölümü «Ben şöyle bir programla böyle bir eleman yetiştireceğim» demek, akreditasyon kurumu da «Bu iş böyle olur mu?»ya bakmaktadır. Sonuçta bu sistem,

asgari şartlarda bir eğitim-öğretim faaliyetinin temel ihtiyaçlarını garanti altına almaktadır.

12 Eylül hukukunun ürünü olan YÖK sistemi kaldırılmadan, üniversiteler tam anlamıyla özerk olmadan bu sorunların çözülemeyeceğini Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği yıllardır dile getirmektedir.

12 Eylül hukukunun çok fazla ve hak etmediği yetkilerle donattığı YÖK de bu nedenle ele geçirilmiş ve insanların kendi düşüncelerine göre eğitimi kurgulayacakları bir savaş alanı haline getirilmiştir. Bundan da en büyük zararı öğrenciler görmektedir.

Öte yandan öğrenci arkadaşlarımızı bekleyen vakıf üniversiteleri de vardır. Vakıf üniversiteleri tercihinizde de yine akreditasyon önemli olmalıdır. Çoğunluğu üç büyük şehirde olan vakıf üniversitelerinin bazılarının 2006–2007 öğretim yılında kontenjanlarını dolduramadıkları bilinmektedir ve verdikleri eğitimin kalitesinin nasıl olduğu ve kimin ölçtüğü de belli değildir.

Sonuç olarak eğitim-öğretimin esas unsuru olan siz öğrenci arkadaşlarımızı hiçbir zaman gündeme almayan yükseköğretim sistemimiz sıkıntılarla doludur. Hiçbir suçunuz olmamasına rağmen bu sıkıntılı sistemin kurbanları haline gelmektesiniz. Bu oyunu bir yerden bozmak için üniversite tercihlerinde dikkatli olmalısınız.

TMMOB ve bağlı odaları, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerini tercih etmek isteyen öğrenci arkadaşlarımızın her zaman yanındadır ve onlara her türlü yardıma hazırdır. Her türlü sorunuza yanıt almak üzere, Türkiye'nin dört bir yanında örgütlü TMMOB ve bağlı odalarımızın birimlerine başvurabilirsiniz.

Hepinize başarılar diliyoruz.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

EK 7. EMİN KORAMAZ'DAN MÜHENDİS, MİMAR VE ŞEHİR PLANCISI ADAYI ÖĞRENCİLERE HOŞ GELDİNİZ MESAJI, 23.08.2017

Sevgili Öğrenci Arkadaşlarım;

Yıllar süren, uzun zorlu bir süreçten geçen ve harcadığı emeğin karşılığını bir nebze alan sizleri sevgiyle selamlıyorum. Üniversitelerinize yaptığınız kayıtlar tamamlandı ve sizler için yeni bir süreç başlıyor...

Başta, gelecekte meslektaş olacağımız mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerine yerleşen arkadaşlarımız olmak üzere hepimizi yürekten kutluyor, başarılı bir öğrencilik hayatı diliyorum!

Ülkemizde öğrenci olmanın ne kadar zor olduğunu ve ne kadar çok emek istediğini hepimiz biliyoruz. Bu dönem daha da fazla emek gerekiyor. Çünkü üniversitelerimize, başta Kanun Hükmünde Kararnameler eliyle, ardından türlü gerekçelerle çok zor günler yaşatılıyor. Bu yüzden eğitimin parasız, bilimsel, demokratik, laik ve nitelikli olması için, yarınlarnı paylaşacağımız aydınlık geleceğimiz için, her zaman olduğu gibi omuz omuza vereceğiz.

Gelecekteki Genç Meslektaşlarım;

Öğrenciliğiniz süresince; Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Birliğimize bağlı 24 meslek odamız ve bu Odalarımıza bağlı tüm şubelerimiz, yardım ve dayanışma için sizin yanınızda olacaktır. İyi biliniz ki; mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı meslekleri yalnızca tekniği değil; dayanışmayı ve insan sevgisini içinde barındırmaktadır.

Örgütümüzün yüzü dayanışma ve emeğe dönüktür. "Yüreğimizdeki insan sevgisini ve yurtseverliği, baskı ve zulüm yöntemlerinin söküp atamayacağının bilinci içinde, bilimi ve tekniği emperyalizmin ve sömürgeçlerin değil, emekçi halkımızın hizmetine sunmak için her çabayı güçlendirerek sürdürme yolunda inançlı ve kararlıyız...» sözleriyle başkanımız Teoman Öztürk, örgütümüzü ve hayata bakışımızı oldukça yalın bir dille anlatmıştır.

Sevgili Genç Arkadaşlarım;

Odalarımızda çalışmalarını sürdüren Öğrenci Üye Komisyonlarımızda ve etkinliklerimizde, eğitim hayatınız süresince sizlerle birlikte olmaktan gurur duyacağız. Sizler mesleğimizin ve meslek örgütü olan Odalarımızın geleceğisiniz. Mesleki ve teknik olarak gelişmek ve dayanışma faaliyetleri içerisinde bulunmak için tüm mühendislik, mimarlık ve şehir planlama bölümü öğrencilerimizi, öğrenci komisyonlarımıza bekliyoruz.

Gözlerinizden öpüyorum!

Emin Koramaz

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı

EK 8. TMMOB, ÖĞRENCİ ÜYELERİNE ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ REFERANDUMU HAKKINDA MEKTUP GÖNDERDİ, 12.03.2017

Sevgili Öğrenci Üyemiz,

İsterdik ki sizinle eğitim sürecimiz, mesleğimiz ve meslek alanlarımızla ilgili güncel gelişmeleri paylaşalım. Ancak ülkemizin gündemi elinizdeki bu mektubu kaleme almayı zorunlu kıldı.

Eğitiminize, okullarınıza odaklandığınızı, bir an önce üniversitelerinizden mezun olup meslek hayatına atılmak için çabaladığınızı farkındayız. Yaşamınızın bu döneminde birçok sorun ve sıkıntı ile baş etmek durumunda kaldığınızı biliyoruz.

Ülkede yaşananlar, uygulanan politikalar canınızı sıkıyor. Toplumsal kutuplaşmadan, ayrışmadan, şiddet ve baskıdan yorulduunuz. Belki mezun olduktan sonra başka bir ülkede yaşamayı dahi düşünüyorsunuz.

Önce özerkliği ve kamusalılığı; şimdi de büsbütün kimliği, bilimselliği, akademisyenleri elinden alınmış üniversitelere mecbur bırakılıyorsunuz. Gündelik yaşamınız baskı altına alınmaya çalışılıyor, sosyal medya paylaşımlarınız, laiklik isteğiniz suç sayılabiliyor. İş ve gelecek kaygısıyla sadece yarınınızı değil, bugününüzü de düşünmek zorunda bırakılıyorsunuz.

Bildiğiniz üzere böylesi bir ortamda anayasa değişikliği referandumu sürecine girdik. Referandumda oylayacağımız Anayasa değişikliği incelendiğinde;

Değişikliklerin, sayısı 400 bini aşan mühendislik, mimarlık ve şehir planlama bölümü öğrencisinin beklediği meslek alanlarımızda istihdamın genişletilmesi ve geliştirilmesi için hiçbir çözüm önerisi içermediğini,

Türkiye Varlık Fonu örneğinden de anlaşılacağı üzere, kamu kaynakları ve varlıklarını; kamusal denetimi, kamusal hizmetler ile Birliğimiz TMMOB gibi kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını ortadan kaldıracak boyutlara sahip olduğunu, Okullarımızda bizlere öğretilen, demokrasinin gereği olan kuvvetler ayrılığı ilkesinin çiğnenmekte olduğunu,

İtiraz ettiğimiz tüm yanlış politikaların kalıcı bir hale getirilmeye çalışıldığını,

Ülkenin tek bir insanın eline terk edildiğini,

Referandumda bir anayasayı değil ülkemizin, bizlerin geleceğini oylayacağımızı,

Özetle, bu değişikliğe evet demek için hiç bir gerekçenin olmadığını göreceksiniz.

16 Nisan referandumunda kullanılacak oy bu nedenle çok önemli. Sizler de ortak geleceğimizi şekillendirecek bu önemli kararda pay sahibi olacaksınız.

Bizler, bu ülkenin mühendis, mimar ve şehir plancıları olarak ortak geleceğimiz için Hayır diyeceğiz.

Sizlerin de referandumda sandığa giderek aydınlık ve mutlu yarınlar adına üzerinize düşen sorumluluğu yerine getireceğinize yürekten inanıyoruz.

Sevgilerimizle.

Emin Koramaz

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

EK 9. “Nitelikli, Bilimsel, Laik, Demokratik Ve Kamusal Eğitim İstiyoruz!” Basın Açıklaması, 14.09.2017

NİTELİKLİ, BİLİMSEL, LAİK, DEMOKRATİK ve KAMUSAL EĞİTİM İSTİYORUZ!

Eğitim bir ülkenin geleceğini şekillendirmenin en önemli aracıdır. Ülkemizin geleceğini kendi gerici, muhafazakâr dünya görüşü ışığında şekillendirmek isteyen AKP Hükümeti de, iktidara geldiği günden bu yana, okul öncesinden üniversitelere kadar eğitimin her aşamasını yeniden biçimlendirmektedir.

15 Yıllık AKP iktidarı boyunca, bir yandan özelleştirmeler yoluyla eğitimin kamusal niteliği ortadan kaldırılıp ticarileştirilirken, diğer yandan da sistem ve müfredat değişiklikleriyle eğitimin içeriği tamamen dönüştürülmüştür. Bu dönemde eğitimin kamusal niteliğinin aşındırılması farklı gelir grupları arasındaki fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığı gibi, cemaat ve tarikatların eğitim ve sosyal hizmetler alanındaki etkinliklerinin artmasına neden olmuştur. Bugün her yaşta milyonlarca çocuğumuz, tümüyle kontrol dışı ve denetimsiz olarak faaliyet gösteren tarikat okullarında eğitim görmeye, vakıf yurtlarında barınmaya mecbur bırakılmaktadır.

AKP, “kindar ve dindar” bir nesil yetiştirmek istediğini hiç gizlemeksizin dile getirmektedir. Bu amaçla son 15 yılda eğitimin her alanında kadrolaşmış, 4+4+4 sistemiyle eğitimin zorunlu eğitim yapısını bozmuş, din dersleri ve imam hatipleri yaygınlaştırarak eğitimin laik niteliğini ortadan kaldırmış, genel liseler aracılığıyla eğitimi tamamen sınavlara endekslemiş, ders saatleri ve müfredat değişiklikleriyle de bilimi tümünden tasfiye etmiştir. Eğitim sistemimiz tam anlamıyla çürüme içindedir.

Eğitim sistemindeki bu çürüme, ülkemizin ve çocuklarımızın geleceğini tehdit etmektedir. Düşünen, araştıran ve sorgulayan bir nesil yerine, itaatkar nesiller yaratılmak istenmektedir. Bu çürümeyi durdurmanın yegane yolu, yerleştirilmek istenen mezhepçi, gerici, şeriatçı eğitim sistemi yerine herkes için nitelikli, bilimsel, laik, demokratik ve kamusal eğitim talebini yükseltmektir. Ülkemizin aydınlık geleceği, bilimin evrensel doğruları ve insanlığın evrensel değerlerinin eğitim süreci içerisinde bütünleşmesine bağlıdır.

Bu anlayış doğrultusunda TMMOB olarak, 17 Eylül Pazar günü Kartal Meydanı'nda “Laik, Bilimsel, Kamusal, Anadilinde ve Parasız Eğitim” talebiyle bir araya gelecek olan yurttaşlarımızın taleplerini destekliyoruz.

Emin Koramaz

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

EK 10. Teknoloji Fakülteleri Üzerine TMMOB Görüşü, 07.04.2011

TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİ ÜZERİNE TMMOB GÖRÜŞÜ

GİRİŞ

Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin istemlerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar hemen tüm alanlarda yapısal bir değişim programına tabi tutulmaktadır. Ülkemizde giderek artan bir ivmeyle sanayi yatırımı azalmakta, üretim ve çalışma ilişkileri esnekleştirilmekte, kentsel mekanlar dönüştürülmekte, mekanlar dönüştürüldükçe enformel işgücü işsizlik oranı ile doğru orantılı büyümekte ve bunlara makro ve mikro düzeydeki ekonomik kriz etkileri de eklenince çıkan krizlerin sık ve dayanılmaz boyutları yoksullaşma sürecini kronik hale getirmektedir. Bu çerçevede istihdam daralmakta, işsizlik artmakta, ücretler ve örgütlenme düzeyi gerilemektedir.

Neoliberal ekonomi politikalarının yönlendirdiği esnekleşme, işyerinin parçalanması ve fabrikanın yok olması ya da işin parçalanması süreçlerinde, mühendislik, çoğu zaman bu politikaların bir aracı olarak kullanılmaktadır. Tüm mesleklerde olduğu gibi mühendislik ve mimarlık mesleği de hak ettiği saygınlığı kaybetmektedir. Basit iş akdiyle istihdam ilişkisine dönüştürülen lisans diplomalı meslekler, meslek lisesi diplomalarıyla ikame edilebilmektedir.

Ülkemizde mühendislik meslek alanlarını da ilgilendiren, üretim süreçlerine yönelik düzenlemelere ve sanayi politikalarına bakıldığında; toplumsal fayda anlayışından uzak, kalkınma, refah ve istihdamı göz ardı eden, plansız ve kuralsız bir yaklaşım egemendir. Bu genel yaklaşıma uygun biçimde mühendislik eğitimi, kamu ve toplum yararı yerine, yalnızca sermaye güçlerinin çıkarlarına hizmet eden bir anlayışla ve eğitim sürecine dahil unsurların yeterli olanaklarla ve bilimsel bir anlayışla desteklenmediği koşullarda gerçekleştirilmektedir.

Küresel kapitalist dünyaya entegrasyon çalışmalarının hızla yürütüldüğü günümüzde, ülkemize biçilen roller irdelendiğinde görülmektedir ki; IMF ve DB'nin koyduğu şartlar doğrultusunda eğitim ve öğretim hizmetleri piyasa ve sermayenin hizmetine sunulmakta, eğitim metalaştırılmaktadır. Üniversite yapısındaki değişim, "şirket" ve "müşteri odaklı" bir tarza yönelmekte ve "müfredat" buna uygun biçimde yeniden yapılandırılmaktadır.

Bu politikaların doruk uygulamalarını gerçekleştiren AKP iktidarı döneminde, eğitim alanında görülen temel yönelim, üniversite sayısındaki hızlı artış ve nitelikli işgücünü bir "maliyet" unsuru olarak görüp ucuz emek sömürsüne dahil etmekte somutlanmaktadır.

Üniversitelerimizde bilimsel araştırmalara gerekli kaynak ayrılmayarak, bilimsel gelişmelerin önüne geçilmekte, sanayi ile ilişkiler toplumun ihtiyaçlarına göre değil, sadece sermayenin ihtiyaçlarına göre yapılanmakta, bilim, piyasa ekonomisinin belirlediği amaca yönelik kullanılmaktadır.

Meslek disiplinlerimiz açısından mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini ka-

liteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, “her il’e bir üniversite” anlayışı ile bu gereklilikler dışlanmış; her düzeyde yetersizlik ve deformasyon egemen olmuştur. Bu durum mevcut sanayi politikalarıyla birlikte işsizlik olgusunu da besleyen bir faktörü oluşturmaktadır.

Mühendislik alanındaki eğitimde gerek açılan okullar gerek artırılan kontenjanlar açısından planlama anlayışının olmaması özellikle belirli bölümlerden mezun mühendislerin istihdam sorununu artırdığı gibi bu kitlenin mesleki kimliklerinde erozyon yaratmaktadır. Üretim süreçlerinde ortaya çıkan değişim, mühendisleri yeniden biçimlendirmekte, mesleki formasyonlarını değiştirmekte, istihdamı daraltmaktadır. İşsizliğin artması ücret politikalarını olumsuz yönde etkilemekte ve mühendislerin emeği ile orantılı ücret almalarını engellemektedir.

Eğitim, istihdam ve üretim ilişkilerinin planlı bir şekilde ele alınmamasından dolayı lisans eğitiminde edinilen bilgilerin önemli bir bölümü çalışma hayatında pratik karşılığını bulamamaktadır. Bu durum mesleğe karşı yabancılaşmanın yanı sıra mesleki körelmeye de neden olmaktadır.

Ülkemizde yürütülen neo liberal politikalar doğrultusunda mühendislik alanlarıyla ilgili birçok konuda olduğu gibi eğitimde de bilimsel gerçeklerden uzak ve kaos yaratacak düzenlemelere imza atılmaktadır. Son olarak 13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan teknoloji fakülteleri bu durumun en somut örneklerinden biridir.

TEKNİK ÖĞRETMEN OKULUNDAN TEKNOLOJİ FAKÜLTESİNE

Sanayi ve teknoloji alanında, eğitilmiş teknik personel açığını kapatmak amacıyla 1930’lu yıllarda sanat enstitüleri, endüstri meslek liseleri, teknisyen okulları, teknik liseler ve kız meslek liseleri eğitim ve öğretime başlamıştır. Mesleki ve teknik okulların atölye ve meslek dersleri öğretmenlerini yetiştirmek üzere 1937 yılında ilk erkek teknik öğretmen okulu Ankara’da açılmıştır. Daha sonraki yıllarda sayıları artan ve Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı dört yıllık eğitim ve öğretim veren erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulu olarak adlandırılan yüksek teknik öğretmen okulları; 18.06.1987 tarihinde 2809 sayılı Yasa ile değiştirilerek kabul edilen 28.03.1983 tarihinde çıkarılmış 41 sayılı KHK ile teknik eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve üniversitelere bağlanmıştır.

12.05.192 tarihinde yayımlanan 3795 sayılı Kanun, bütünüyle mühendis ve mimarlar dışındaki teknik elemanların unvan, yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Bu Yasa’nın 3. maddesinin (d) bendi, lise üstü dört yıl süreli yüksek teknik öğretim gören erkek teknik öğretmen okulu, erkek teknik yüksek öğretmen okulu, yüksek teknik öğretmen okulu ve teknik eğitim fakültesi mezunları ile kız teknik öğretmen okulu, kız teknik yüksek öğretmen okulunun ve mesleki eğitim fakültesinin teknik eğitim veren bölümlerinden mezun olanlara “teknik öğretmen” unvanı verilmesini öngörmüştür.

3795 sayılı Kanun’un 3. maddesinin (e) bendi teknik öğretmen unvanını kazananlara, belli bir programı başarıyla tamamlamaları koşuluyla kendi dallarında mühendis

unvanı verilmesini düzenlemektedir. Teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakülteleri arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan yasal düzenlemeye ek olarak, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından 07.08.1992 tarihinde "Teknik Öğretmenler İçin Düzenlenecek Mühendislik Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliği" çıkarılmıştır.

13.11.2009 tarih ve 27405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bazı yükseköğretim kurumları bünyesinde bulunan teknik eğitim fakülteleri, mesleki eğitim fakülteleri, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri, ticaret ve turizm eğitim fakülteleri ile Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesinin kapatılmasına ve aynı yükseköğretim kurumlarına bağlı olarak yeni fakülteler kurulmasına karar verilmiştir. Bu kararname ile 21 teknik eğitim fakültesi kapatılarak yerine teknoloji fakültesi kurulmuştur.

TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİNİN KURULUŞ SÜRECİNDE TMMOB'NİN YAKLAŞIMI

Teknoloji fakültelerinin kuruluş süreci, YÖK ve ilgili üniversiteler eliyle adeta gizli bir şekilde yürütülmüştür. Eğitim fakültelerinin kapatılarak teknoloji fakültelerinin açılmasının gerekçesi, teknoloji fakültelerinin hangi alanda ne gibi bir eğitim ve unvan vereceği, hangi bölümlerin kurulacağı vb. konularda kamuoyu ve konunun doğrudan tarafı olan TMMOB bilgilendirilmemiş ve görüş alışverişinde bulunulmamıştır.

13.11.2009 tarihinde yayımlanan Bakanlar Kurulu kararının hemen arkasından TMMOB ve bağlı odalar, konuyla ilgili görüşlerini kamuoyu ile paylaşmış ve söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı ile YÖK kararını yargıya taşımıştır.

Genel olarak bakıldığında TMMOB ve bağlı odaların teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin kararın arkasından oluşacak duruma ilişkin görüşleri, öngörülleri ve uyarıları şu çerçevede özetlenebilir:

- Meslektaşlarımızın %25'inin işsiz ya da meslek dışı işlerde çalıştığı ve yılda ortalama 25.000 yeni mühendisin mezun olduğu gerçeği göz önüne alınırsa bu kararın bir keyfilik ve plansızlık içerdiği ortadadır.
- Bilimsel, teknik ve akademik veriler, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde uygulanan programın mühendislik unvanı elde edilmesi için yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Teknik öğretmen yetiştirmek üzere programlanmış fakültelerin adlarının değiştirilerek mühendis yetiştirmesi sağlanamayacağı gibi teknik öğretmenlerin unvanlarının değiştirilmesiyle mühendis olamayacakları da açıktır.
- Mevcut durumda tekniker ve teknisyenlerin görevini, uygulama mühendisi veya teknoloji mühendisi adı altında yeni bir kavrama yükleyerek, yetki ve sorumluluk açısından "mühendisleştirilen" ya da mühendisi sadece teknoloji uygulayan bir niteliğe indirgeyerek "teknisyenleştirilen" bir anlayış kabul edilemez.
- ABD'de ve Avrupa'da birçok ülkedeki "mühendislik teknolojist/teknoloğu" yerine Türkçe çevirileri ters sözcük sırasında yapılarak "teknoloji mühendisi" veya "uygulama mühendisi" adı kullanılmaktadır. Böylece, teknoloji fakültelerinden mezun olacakların, mühendislerin yetki ve sorumluluk alanlarına sokulmak istendiği sonucu

ortaya çıkmaktadır. Bunun da ötesine gidilerek ülkemizde kurulan teknoloji fakültelerinde mühendislik bölümleri açılmıştır.

- Meslek liseleri mezunlarının üniversite sınav girişlerine ilişkin katsayı karmaşası yaratılırken, meslek liselerine öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinin kapatılması iç tutarlılık açısından da ayrıca ele alınmalıdır. Ülkemizde iş dünyası sürekli olarak nitelikli ara eleman ihtiyacına vurgu yaparken; teknoloji fakülteleri kurulumuyla birlikte, ara eleman yetiştirecek eğitim kadrolarının bir yıllık formasyon eğitimiyle yetiştirilmesinden de söz edilmektedir.
- İş dünyasının ihtiyacı olan nitelikli ara eleman ve tekniker yetiştirilmek isteniyorsa, meslek yüksekokullarının eğitim kalitesinin artırılması zorunludur. Eğer teknik ve mesleki eğitim fakülteleri için ihtiyaç fazlası olduklarına yönelik belirleme yapılmışsa, bu kaynağın nitelikli ara eleman yetiştirmek için meslek yüksekokullarıyla ilişkilendirilerek kullanılması daha yerinde bir seçenek olacaktır.
- Yükseköğretim Yasası'nda açık bir şekilde «bir fakülte ya da yüksekokulda, aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunamaz» denilmektedir. Yasa'nın bu amir hükmü, farklı ad altında fakülte kurulmak suretiyle bertaraf edilemez. Bir fakülte bünyesinde aynı veya benzer nitelikte eğitim-öğretim yapan birden fazla bölüm bulunmasının yaratacağı sakıncalar, farklı fakülte bünyesinde kurulacak aynı ad altındaki bölümler için de geçerli olacaktır.
- YÖK'ün isimleri değiştirilen teknik eğitim fakültelerinin kadro ve fiziksel olanaklarıyla teknoloji fakültesi mühendislik bölümlerinin kurulmasını tanıması, teknik eğitim fakülteleri ile mühendislik fakültesi arasındaki formasyon farkını kapatmaya yönelik olarak yapılan 3795 sayılı Yasa'yla ve daha önce çıkarmış olduğu yönetmelikle çalışmaktadır. Buna göre; mühendislik unvan ve formasyonuna sahip olmayan öğretim üyelerinin bulunduğu teknik eğitim fakültelerinde (Teknoloji fakültesi) mühendislik eğitimi verilmesi açıklanamaz.

HUKUKSAL SÜREÇ

TMMOB ve EMO, 2010 yılı Temmuz ayında teknoloji fakültelerinin bünyesinde mühendislik bölümlerinin açılmasına dair YÖK Yürütme Kurulu Kararı ile kararın dayanağı olan 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın iptali ve yürütmenin durdurulması istemi ile dava açmışlardır. Açılan davalarda Danıştay 8. Dairesi, TMMOB ve EMO'nun yürütmenin durdurulması istemini reddetmiş olup yargılama halen devam etmektedir.

YÖK'ün davaya verdiği cevaplardan aslında teknik eğitim fakültelerinin neden kapatılıp aynı üniversitelerde teknoloji fakülteleri olarak yeniden açıldıklarına ilişkin gerekçeler aşağıda açıklanmaktadır. Burada en önemli dayanak olarak "Teknik eğitim mezunlarının, %5'e kadar olan sayıda teknik öğretmen olarak atanabilmesi" gösterilmektedir. Mühendislerin %25 kadarı işsiz veya meslek dışı işlerde çalışırken, bu işsiz ordusuna, plansız bir şekilde yeni oluşturulan unvanlarla daha fazla üniversite mezunu eklemek, aslında primitif bir "günü kurtarma" çabasından ibarettir.

"1981 yılında, Ankara ve İstanbul'da olmak üzere, teknik ortaöğretime öğretmen yetiştiren 2 "Yüksek Teknik Öğretmen Okulu" bulunmaktaydı. Bu iki yüksekokul, 1982 yı-

İnönü üniversite bünyesine alındı ve adları, “Teknik Eğitim Fakültesi” olarak değiştirildi ve aynı yıl Fırat Üniversitesi bünyesinde de bir Teknik Eğitim Fakültesi (TEF) kuruldu. Böylece Teknik Eğitim Fakültesi sayısı 3 oldu. Ancak, 2008 yılına gelindiğinde, TEF’in sayısı 19 olmuştu. Bu fakülteler 2008’de yılında toplam olarak, yaklaşık beş bin mezun verdiler. Ancak, bu fakültelerin mezunlarından ancak %5’e kadar olan sayıda, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından Mesleki ve Teknik Ortaöğretime “Teknik Öğretmen” olarak atanabiliyordu. Örneğin “KPSS 2005’de elektrik öğretmenliğine başvuran 1669 adaydan 2006 yılında ancak 19’u atanmıştı (Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi (TYS), YÖK, 2007, Sayfa:112).

Teknik Eğitim Fakülteleri mezunları, MEB tarafından istihdam edilemediği için ilgili sektörlerde çalışmak zorunda kaldıklarında, “teknisyen”, “tekniker” ve “mühendis” hiyerarşik zincirinin neresinde konumlandırılabilceğine dair herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Endüstride, “Teknik Öğretmenlerin” unvan ve statülerinin belirsizliğinin yol açtığı çok büyük zorluklar yaşanmaktadır. Bu durum mesleki ve teknik öğretime olan ilgiyi azaltmakta, öğrencilerde moral çöküntüsüne ve motivasyon kaybına ve gelecekte ümitsizliğe yol açmaktaydı. Mezunlarda ise hayal kırıklıklarına ve sosyal problemlere dönüşmekteydi.

Teknik Eğitim Fakülteleri mezunları bir süredir sorunlar yaşamaktaydı. Şöyle ki, son yıllarda, bu fakülte mezunları, %5’e kadar olan sayıda “Teknik Öğretmen” olarak atanabilmekteydi. Sektörde, endüstride çalışmak istediklerinde, aldıkları eğitim düzeyine tekabül eden bir yetki ve unvanları yoktu.”

YÖK, teknik eğitim fakültelerinin kapatıldığına ve şu anda öğrenim gören öğrencilerinin mezun olmasından sonra 2015’e kadar tamamen ortadan kalkacağına vurgu yapmaktadır. Teknik eğitim fakültesinden mezun olacakların ve olmuş olanların mühendis unvanını alabilmeleri için 3795 sayılı yasaya tabi olduklarının altını çizen YÖK, teknoloji fakültelerinin de teknik eğitim fakültelerinin devamı olarak değil yeni açılan fakülteler olarak hizmet vereceğini bildirmektedir.

“Kapatılan fakültelerdeki mevcut öğrenciler hangi şartlarda alınmışlarsa o şartlar çerçevesinde eğitim-öğretimlerini tamamlayacaklardır ve mezun olmaları durumunda “teknik öğretmen” unvanı alacaklardır. “Mühendis” unvanını almaları için 3795 sayılı yasadaki hükümlere tabidirler. Ayrıca, daha önceki yıllarda Teknik Eğitim Fakülte-rinden mezun olmuş teknik öğretmenler de “mühendis” unvanını almak istemeleri durumunda yine 3795 sayılı yasadaki hükümlere tabidirler. Diğer taraftan, yukarıda verilen “...teknik öğretmen yetiştiren program sonrasında mühendis unvanı verilecek olması da yasaya ve hukuka aykırıdır” ifadesi ile kastedilen Teknik Eğitim Fakülteleri, isim değiştirilerek Teknoloji Fakültesine dönüştürülmüştür. Dolayısıyla Teknik Öğretmen yetiştiren fakülte-den mühendis yetiştiremeyeceği kastediliyorsa, bu ifade, yapılan düzenlemenin doğru anlaşılması için anlamına gelmektedir.”

.....

“Teknik Eğitim Fakülteleri kapatılmıştır ve öğrencileri mezun olduğunda, en geç 2015-2016 eğitim-öğretim yılında, Bakanlar Kurulu Kararıyla kapatılmış olacaktır. Kapatılan fakültelerin bulunduğu üniversitelerin bünyesinde “Teknoloji Fakülteleri” kurulmuştur. Yani Teknoloji Fakülteleri Teknik Eğitim Fakültesinin yerine kurulmuş ya da Teknik Eği-

tim Fakülteleri Teknoloji Fakültelerine dönüştürülmüş değildir. Teknoloji Fakültelerinin bölümleri; müfredat, öğretim kadrosu ve öğrenci kabulü yönlerinden mühendislik bölümleri ölçütlerini uygulayacaklardır. Bilindiği gibi yükseköğretim üniversitelerimiz bünyesinde yapılmakta, dereceler üniversiteler tarafından verilmektedir. Teknoloji Fakülteleri ilk defa kurulduğundan, sağlıklı bir yapıda kurulabilmesi için öneriler oluşturmak üzere, YÖK bünyesinde ilgili fakültelerin dekanları, üniversite rektörleri ve çalışma grupları ile Teknoloji Fakültelerinin yapılandırılması konusunda üniversitelere tavsiye niteliğinde bilgiler üretilmiştir. Üniversiteler, mevcut mühendislik bölümlerinde nasıl eğitim-öğretim yapıyorlarsa, Teknoloji Fakültesi bünyesindeki Mühendislik bölümlerinde de öyle eğitim-öğretim vereceklerdir.”

YÖK, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında, öncelikli olarak mühendislik fakülteleri bulunan ve ağırlıklı olarak mühendis formasyonuna sahip öğretim elemanlarının yoğun olduğu üniversitelerin, teknoloji fakültelerine öğrenci alımını gerçekleştirmiştir. Bu durum yeni kurulan teknoloji fakültelerinde, mühendislik eğitimi verileceğini göstermektedir.

“Teknoloji Fakülteleri, en yaygın olarak ABD’de olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde mevcuttur. Teknoloji Fakültesi bünyesinde Mühendislik (Engineering) ve Mühendislik Teknolojisi (Engineering Technology) bölümleri vardır. Örneğin Mechanical Engineering (Makina Mühendisliği) ve Mechanical Engineering Technology (Makina Mühendisliği Teknolojisi) gibi.

Mühendislik bölümü mezunlarının unvanı “mühendis”, Mühendislik Teknolojisi bölümü mezunlarının unvanı “teknolojist” veya “teknolog” olmaktadır. Mühendislik Teknolojisi programlarında daha az matematik ve teori verilmektedir. Mühendislik Teknolojisi programı, 4 yıl süren ve lisans derecesi veren, uygulamaya ve imalata yönelik bir eğitimidir. Mühendislik programı daha teorik, araştırma ve tasarımın ağırlıklı olduğu ve daha çok matematik okutulan programdır.

Genel olarak, Mühendislik programı mezunu “tasarım yapan”, Mühendislik Teknolojisi mezunu ise “tasarımı uygulayan” olarak görülmektedir. “Teknolojistin” unvan, yetki ve sorumluluğu bizim mevzuatımızda henüz mevcut değildir. Hukuki altyapı hazırlandığında Teknoloji Fakülteleri bünyesinde Mühendislik Teknolojisi (Engineering Technology) programları da açılabilir. Teknolojist veya benzeri unvanların yasal çerçevesi henüz oluşmamış olduğu için Türkiye’de Teknoloji Fakültesi bünyesinde önce Mühendislik (Engineering) bölümleri kurulmuştur. Yasal düzenlemeler yapıldıktan sonra mühendislik teknolojileri bölümleri de açılacaktır.”

Gelinen süreçte izlenildiği kadarıyla öğrenci alan bölümlerin müfredat, donanım ve öğretim elemanı kadrosu ile birlikte mühendislik eğitimi vermesi öngörülmektedir. Ancak söz konusu fakültelerin mevcut öğretim elemanı kadrosunun büyük ölçüde mühendis kökenli olmaması, bu fakültelerin vermeyi planladıkları mühendislik eğitimi yolunda çok büyük bir engel oluşturmaktadır.

Somut örnek vermek gerekirse, Gazi Üniversitesi Teknoloji Fakültesi Otomotiv Mühendisliği Bölümü’nde görev yapan 14 öğretim üyesinin neredeyse hiçbiri mühendis kökenli değildir. Mühendislik eğitimi almamış ve mühendislik nosyonuna sahip olmayan öğretim üyelerince verilen bir mühendislik eğitimin nasıl mümkün olabile-

ceği ayrı bir merak konusudur. Aynı Fakültenin İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde ise 13 öğretim üyesinin sadece 4'ü mühendis kökenlidir. Aynı üniversitenin Mühendislik Fakültesi'nin aynı ismi (İnşaat Mühendisliği Bölümü) taşıyan bölümü olduğu da dikkate alındığında, kurulan Teknoloji Fakültesi ile bu eğitim alanında hangi boşluğun doldurulmaya çalışıldığı hiç anlaşılamamaktadır.

Sonuç olarak 2009 yılında 152 farklı fakülteden mühendis mezun olurken, bu fakültelere 2010'da 7 tane daha yeni mühendislik fakültesi eklenmiştir.

MÜHENDİSLİK VE EĞİTİMİ

Bilim çevrelerince mühendislik kısaca "Bilim yoluyla elde edilmiş tüm bilgilerden; akıl ve deneyim yoluyla somut sentezlere vararak, insana ya da daha genel kapsamıyla canlıya yararlı oluşumları yaratma gücü ve çabası" olarak tanımlanmaktadır.

ABD'deki mühendislik programlarını akredite eden kuruluş ABET (Accreditation Board of Engineering and Technology) ise mühendisliği; "Mühendislik; eğitim, deneyim ve uygulama ile edinilen matematik ve doğa bilimleri bilgisinin, doğal güç ve kaynakların insanlık yararına ve sürdürülebilirlik ilkeleri dikkate alınarak ve mühendislik etiği gözetilerek kullanılması için yöntemler geliştirme uğraşdır" şeklinde tanımlamıştır.

Mühendisliğin başkaca tanımları ise kısaca şöyledir;

"Mühendislik, doğadaki ve sosyal hayattaki kaynakları, olayları insanlığa daha fazla fayda sağlamak amacıyla matematiğin ve temel bilimlerin ilkeleri ve yöntemleri ile yöntem, sistem, süreçler ve teknolojiler araştıran, planlayan, projelendiren, üreten bir meslek, uygulamalı bir bilim dalı olarak tanımlanır. Mühendislik, belirtilen etkinlikleri güvenli, ekonomik, çevreye uygun ve estetik olarak gerçekleştiren bir meslek dalı ve aynı zamanda sanat dalıdır. Mühendislik bilimleri, buna göre matematik, fizik, mekanik, istatistik bilimleri yanı sıra sosyal ve ekonomi bilimlerini, çevre bilimleri ve güzel sanatlar yaklaşımlarını içerir."

"Matematik, doğa ve güncel mühendislik bilimleri bilgilerine dayanan bir eğitime ek olarak deneyim ve uygulama ile kazanılan formasyonu kullanarak vardığı somut sentezlerle evrensel ve insanlık yararına problemleri ve gereksinimleri belirleyerek ve bunlara yanıt vermek üzere ekonomiklik, doğal kaynaklarla ilgili sürdürülebilirlik ilkelerini dikkate alarak ve mühendislik etiğini gözeterek; teknik ağırlıklı ekipmanların, ürünlerin, proseslerin, sistemlerin, yöntemlerin ya da hizmetlerin tasarımı, doğrulanması, hayata geçirilmesi, işletilmesi, bakımı, dağıtımı, teknik satışı ya da danışmanlık ve denetiminin yapılması ve bu amaçlarla araştırma-teknoloji geliştirme ve inovasyon (ATGİ) faaliyetlerinde bulunulması işlevine mühendislik denir."

Bu değişik tanımlamalardan yola çıkarak ve mühendisliğin temel niteliklerini dikkate alarak, kapsamlı bir mühendislik tanımlamasında esas alınan bilgi, formasyon ve tasarım olarak belirtilen unsurlar mühendis kimliği için kritik görülen temel nitelikler olarak değerlendirilmektedir.

"Eğitim" terimi ise meslek eğitimi veya kültürel ya da sosyo-kültürel bir hareket olarak kabul edilen öğrenme etkinliklerinin niteliğini belirtir. Dolayısıyla üniversite-

lerde verilecek eğitimin belirli bir amaca hizmet etmesi ve kişiye, hem kendisine hem de topluma yararlı olmasını sağlayacak donanımı kazandırması beklenir. Anayasa ve yasalarda yükseköğrenime dair öngörülen amaç da budur. Yükseköğretimin bu amacı sağlayacak şekilde, ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda planlanması gereklidir.

Ancak ülkemizdeki duruma bakılacak olursa; toplumun ihtiyaç ve beklentileri ile üniversitelerimizde verilen eğitimin uyumlu olduğunu söylemek mümkün değildir. Ülkemizdeki yükseköğrenim sistemi incelendiğinde, gerek kurum gerek disiplin sayısı açısından bir planlamanın bulunmadığı ve bilimsel ölçütlerin göz önüne alınmadığı görülmektedir.

Ülkemizde halen farklı adlar altında 152 fakültede mühendislik eğitimi verilmektedir. Her yıl mühendislik fakültelerine 60 binin üzerinde yeni öğrenci kaydolmaktadır. Alınan öğrenci kadar mezun verildiğini varsayarsak, yılda ortalama 60.000 yeni mühendis iş hayatına atılıyor demektir. Oysa, meslek alanında var olan işsizlik çok yüksek boyutlardadır. Hal böyle iken bilimsel gereklere ve ülke gerçeklerine göre değil sadece sübjektif nedenlerle fakülteler açılması, sonuçları itibarıyla kolay çözülebilecek sorunlar ve tahribatlar yaratmaktadır.

Mühendislik mesleği insan odaklı bir meslektir. Mesleğin öznesi insandır. Meslek toplumun güvenliği ve sağlığı ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, mühendislik fakültesi kurulurken eğitimin kaliteli ve fakültenin alt yapı donanımının tam olması zorunludur.

Eğitimin kalitesini doğrudan etkileyecek en önemli unsurlardan birisi de öğretim elemanı sayısı ve niteliğidir. Mühendislik fakültelerinde, bazı büyük şehirlerdeki üniversiteler de dahil olmak üzere, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının 100-150, hatta daha da yukarıya çıktığı görülmektedir. Halen birçok yeni üniversitede yeter sayıda ve nitelikli öğretim elemanı bulmada güçlük çekilmekte, bu nedenle yasal olarak kuruluşu gerçekleşmiş öğretim kurumları faaliyete geçirilememektedir.

2009/2010 öğretim döneminde ülkemizdeki 141 üniversitede 132 ayrı mühendislik ve mimarlık programında öğretim yapılmıştır. Bu bölümlerin birçoğunda, güncel müfredat, yeterli sayıda öğretim üyesi ve çağdaş laboratuvar imkanlarıyla eğitim yapıldığını söylemek mümkün değildir. Türkiye’de mühendislik eğitiminin yapıldığı bu bölümlerin pek çoğunda çağdışı kalmış ders programları; laboratuvar, derslik, kütüphane, öğretim üyesi ve görevlisi yetersizliği söz konusudur. Kısaca çağdaş standartlardan uzak bir eğitimle mühendis yetiştirilmektedir.

Yeterli fiziki alt yapı ve öğretim elemanına sahip olmadan açılan mühendislik-mimarlık fakülteleri ve ülkenin ihtiyaçları dikkate alınmadan mühendis ve mimar yetiştirmeye yönelik olarak uygulanan eğitim politikaları, mesleki eğitim alanındaki en önemli alt yapı sorunlarının başında gelmiştir. Mühendislik ve mimarlık alanında arz fazlası bulunması sebebiyle mevcut mimar ve mühendislerin %25’i işsiz veya meslekleri dışında alanlarda çalışmak zorunda kalmaktadır.

28 Ekim 2010 tarihinde, YÖK’ün “Dünyada ve ülkemizde gelişmelere paralel olarak açılması uygun görülen ön lisans ve lisans diploma programları, öğrenci sayılarının azaltılmasının/artırılmasının uygun olduğu düşünülen mevcut programlar ile birinci ve ikinci öğretim türlerinin yaygınlaştırılması konularında” TMMOB’dan gö-

rüş istediği ilgili yazıya gönderilen cevap mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı eğitiminde gelinen noktaya dair TMMOB'nin en güncel tespittir .

SONUÇ

Sermayenin sınırsız hareketliliğini ifade eden kapitalist küreselleşme çağında sermaye, yaşamın bütün alanlarına egemen olmaktadır. Bu süreçte ülkemiz, uluslararası sermayenin küresel istemlerine uygun olarak tüm alanlarda yapısal bir dönüşüm programına tabi tutulmaktadır. Uluslararası sermaye çevrelerinin çıkarları doğrultusunda ve ayrıca AB ile uyum adı altında sunulan bu dönüşümden; tüm yaşamımızın yanı sıra mühendislik uygulamaları, mühendislerin sosyal konum ve koşulları da doğrudan olumsuz biçimde etkilenmektedir.

Bu durumun somut göstergeleri; insan yaşamının her aşamasından sorumlu olan mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığının hızla işlevsizleştirilmesidir. Bilim, akıl ve mesleki birikim dışlanarak yaşam çevrelerinin, alanlarının ve kaynaklarının tahrip edilmesidir. İşlevsizleştirilen meslek insanlarının hızla işsizleşmesi, ücretli mühendislerin toplum içindeki konumunu yitirmesi, kimliksizleşmesi ve yoksullukla başa bırakılmasıdır.

Hal böyleyken plansız ve programsız bir biçimde her il'e bir üniversite açılmasının, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin kapatılarak teknoloji fakültelerine dönüştürülmesinin mühendislik ve mimarlık alanlarına yeni sorunlar ekleyeceği açıktır. Son 3 yılda mimar, mühendis, şehir plancılığı eğitimine yeni kayıtlarda %81 artışa işaret eden aşağıdaki tablo durumu daha net olarak göstermektedir.

Mühendislik-mimarlık mesleği özel bir eğitimi gerektirir. Mesleğin uygulama alanlarının geniş olması itibarıyla eğitimin niteliği; doğa ve kültürel çevrenin tahribi, birey ve toplum sağlığının riske girmesi gibi kamusal alana zarar verebilecek pek çok uygulamaya neden olabilmektedir. Mühendislik-mimarlık mesleği altyapı sorunları çözülmüş, çağdaş ve bilimsel niteliklere sahip kaliteli bir eğitimi zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizde var olan mühendislik-mimarlık fakültelerinin eğitimini kaliteli hale getirmek, fakültelerin alt yapı, donanım ve öğretim elemanı alanındaki eksikliklerini gidermek için çalışma yapılması gerekirken, siyasi konjonktüre dayalı olarak alınan bu ve benzeri kararların kamu yararına uygun olduğunu söylemek mümkün değildir.

Yükseköğretime ilişkin alınan "çok sayıda niteliksiz mühendis-mimar yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite, fakülte açma" kararları yerine, var olan fakültelerin ihtiyaçlarının karşılanarak, sorunların giderilmesine yönelik kararlar alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak; yeni kurulan teknoloji fakültelerindeki mühendislik bölümleri önümüzdeki süreçte mühendislik mesleğimizi, yetki ve sorumluluk alanlarımızı tam bir karmaşaya sürükleyecek ve meslek alanımızdaki istihdam sorununu artıracaktır. Bu nedenle konu daha da içinden çıkılmaz bir aşamaya gelmeden, meslek odaları başta olmak üzere ilgili taraflarını da kapsayacak biçimde yeniden gözden geçirilmelidir.

EK 11. "TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİNE ÖĞRENCİ ALIMINDA 'BEN YAPTIM OLDU' DİYEN SİYASAL İKTİDARA, YÖK'E VE ÖSYM'YE YARGI 'DUR' DEDİ" BAŞLIKLİ BASIN AÇIKLAMASI, 22.04. 2011

2010 ÖSYS kılavuzundaki teknoloji fakülteleriyle ilgili kısımların yürütmesi TMMOB'nin başvurusu ile Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca durduruldu. 2010 yılında teknoloji fakültelerine yerleştirilen 3600 öğrencinin ve ailelerinin mağduriyetini Siyasal İktidar sorumluluktan kaçınarak ivedilikle gidermelidir.

Bilindiği üzere; Bakanlar Kurulu, 2009 yılında çeşitli üniversitelerde kurulu bulunan 19 mesleki ve teknik eğitim fakültesini kapatarak, yerlerine "Teknoloji Fakültesi" adı altında yeni fakültelerin kurulmasına karar vermişti. Bu çerçevede 2010 ÖSYS kılavuzunda 6 üniversitede açılan teknoloji fakültesinin mühendislik bölümlerine öğrenci alınacağına ilişkin duyuru yapılmıştı.

Aynı üniversite bünyesinde iki farklı fakültede aynı adlı bölümlerin kurulması ve ÖSYS'de teknoloji fakültelerine iki ayrı puan türüyle öğrenci alınması, eşitsizlik yaratacağı gerekçesiyle Birliğimiz tarafından Yargıya taşınmıştı.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 2010 ÖSYS Kılavuzunda, Afyon Kocatepe, Süleyman Demirel, Fırat, Sakarya, Karabük, Gazi Üniversitelerinin Teknoloji Fakültelerine ilişkin yer alan hükümlerinin yürütmesinin durdurulması yönünde karar verdi.

Süreç Nasıl Gelişti?

Bakanlar Kurulu'nun, çeşitli üniversitelerde kurulu bulunan mesleki ve teknik eğitim fakültelerini kapatarak, yerlerine "Teknoloji Fakültesi" adı altında yeni fakülteler kurulmasına ilişkin kararı 13 Kasım 2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı. Ancak Bakanlar Kurulu kararında hangi bölümlerin kurulacağına dair herhangi bir bilgiye yer verilmedi.

YÖK tarafından başlangıçta teknik öğretmen yetiştiren mesleki ve teknik eğitim fakültelerinin teknoloji fakültesine dönüştürülerek, uygulamacı mühendis yetiştireceği yönünde kimi belirsiz açıklamalarda bulunuldu, bazı ülkelerde faaliyet gösteren uygulama mühendisi kavramına denk gelecek bir sistemin uygulamaya konulacağı açıklandı. YÖK tarafından kamuoyuna herhangi bir bilgi verilmeden sessiz sedasız yürütülen çalışmaların sonucunda bazı üniversitelerde Bakanlar Kurulu kararına uyularak teknoloji fakültesi açıldı. Ancak, YÖK'ün gerekli çalışmaları yürütmemesi, hazırlıkları yapmaması sonucu teknoloji fakültelerinde de diğer mühendislik fakültelerinde olduğu gibi "mühendis" yetiştirileceği ilan edildi.

Bu çerçevede 2010 ÖSYS kılavuzunda 6 üniversitede açılan teknoloji fakültelerinin mühendislik bölümlerine öğrenci alınacağına ilişkin duyuru yapıldı.

Başlangıçtaki amacını gerçekleştiremeyen YÖK, üniversitelerimizde halen bulunan

mühendislik fakültelerine alınan öğrencilerden farklı olarak, teknoloji fakültelerine Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumu (MTOK) kontenjanı ile YGS-1 puanı üzerinden tercihli olarak öğrenci kabul etti. Aynı fakültelelere ayrıca genel kontenjan üzerinden ortaöğretim kurumlarının bazı programlarından mezun olanlar da tercihli olarak alındı, diğer öğrenciler ise AOBP'leri 0.12 ile çarpılarak ilgili bölümlere yerleştirildi. Böylece teknoloji fakültelerinin mühendislik bölümleri için farklı türde puanlarla öğrenci kabulü söz konusu oldu.

Kendi içinde eşitsizliği barındıran, karmaşık olan ve tekniğin ve bilimin dışında olan bu uygulama, ÖSYM tarafından yayımlanan 2010 ÖSYS Tercih Kılavuzunda, şu açıklamayla ortaya konulmuştur: *“Teknoloji Fakültesi lisans programlarına M.T.O.K. kontenjanından yerleşen adaylara bir yıllık intibak programı uygulanır. İntibak programından muaf olmak için matematik ve fen derslerinden muafiyet sınavında başarılı olmak gerekmektedir. İntibak programında başarılı olan öğrenciler birinci sınıfa devam ederler. İntibak programı süresi, öğrenim süresi sütununda gösterilen yıllara dahil değildir”*

TMMOB olarak, mühendislik eğitimine ve eşitlik ilkesine aykırı bulduğumuz kararın, öğrenciler tercihlerini yapmadan düzeltilmesini aksi halde dava açacağımızı gerek YÖK'e gerekse ÖSYM'ye bildirmemize karşın, bu yanlış düzeltilmemiştir.

2010 ÖSYS tercih kılavuzunun 6 ayrı üniversiteye ait ilgili bölümlerinin iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle açtığımız davada, Danıştay ilgili Dairesinin istemimizi reddetmesi üzerine yaptığımız itiraz sonrasında, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, teknoloji fakültelerine girişte, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları mezunlarının YGS-1 puanı ile kabul edilmesini hukuka aykırı bularak, 6 teknoloji fakültesine ilişkin kılavuz hükümleri hakkında yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

Siyasal iktidar, YÖK ve ÖSYM, bilime ve hukuka kulaklarını kapatarak yanılsızlıktan dönmemiş; 2010-2011 eğitim-öğretim döneminde Afyon Kocatepe, Süleyman Demirel, Fırat, Sakarya, Karabük, Gazi Üniversitelerinin Teknoloji Fakültelerinin ilgili bölümlerini tercih eden öğrencileri mağdur etmişlerdir. Bu mağduriyetin sorumluları Siyasal İktidar ve YÖK'tür.

Siyasal iktidar ve YÖK, hiçbir hazırlık yapmadan alelacele teknoloji fakülteleri kurup, hedefledikleri amaca ulaşamayınca, tamamını “mühendislik fakültesi” haline dönüştürerek, puanlama ve yerleştirme sistemini bilim, teknik ve eşitlik ilkesine aykırı bir şekilde düzenlemiş ve zaten mağduriyet üreten sisteme bir mağduriyet daha eklenmesine neden olmuşlardır.

Siyasal İktidar, YÖK ve ÖSYM üçgeninde akademik dünyanın güvenilirliği artık kalmamıştır. Bütün uyarılarımıza rağmen, kamuoyundan gizlenerek yürütülen teknoloji fakülteleri süreci, AKP İktidarının ve YÖK'ün ayağına dolanmıştır.

Haklı istem ve eleştirilere kulakları kapalı, kendinden menkul yargılara sahip bir yükseköğretim yönetiminin ellinde toplumun geleceği heba edilmektedir. Şifre vakası muamma olarak devam ederken, gençlerin güveni bu yargı kararı ile bir kez daha sarsılmıştır.

Şimdi ne yapılmalıdır?

İlk olarak yapılması gereken; teknoloji fakültelerine yerleştirilen öğrencilerin mağduriyetlerinin, Siyasal İktidar ve YÖK tarafından ivedilikle, bu öğrenim dönemi bitmeden giderilmesi ve sorunun çözülmesidir. Öğrenciler bugün itibarı ile bu yargı kararı ile boşa düşen bir öğrenim dönemi içine girmişlerdir. Öğrencilerin ve ailelerinin hayallerini siyasal iktidar karartmamalı, bu mağduriyeti giderici önlemleri ivedilikle almalıdır.

İkinci olarak yapılması gereken; 2011 ÖSYM kitapçığından teknoloji fakültelerinin çıkarılmasıdır. Bugün yeni bir sınav sürecindeyiz. Öğrenci adaylarının bir arayış içinde oldukları günlerdeyiz. Önümüzdeki öğretim döneminde yeni mağduriyetler yaratılmaması için teknoloji fakültelerine öğrenci kabul edilmemelidir. Aksi halde TMMOB olarak sürecin takipçisi olacağız ve gerektiğinde konuyu tekrar yargı önüne götüreceğiz.

Esas yapılması gereken ise, gençlerimizin artık mağdur edilmemesi, geleceğe olan güvenlerinin yitip gitmemesi için teknoloji fakültesi yanlışından derhal geri dönmelidir. Teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin 2009/15546 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı iptal edilmelidir.

Mühendislik eğitimi alanında yaşanan pek çok sorun varken ve bu sorunların çözümü için hiçbir adım atılmazken, mesleğimizi yeni yeni sorunlarla baş başa bırakan Siyasal İktidar ve YÖK yönetimi, bilimin ve hukukun gereklerine göre hareket etmeli, eğitimde kaos yaratan siyasal yaklaşımlardan vazgeçmeli, gençlerimizin geleceğiyle ve umutlarıyla daha fazla oynamamalıdır.

Siyasal iktidar ve YÖK “mühendislik” kavramı ve mühendislik eğitimi üzerine bu kadar oynamak yerine, TMMOB'nin kendi üyesine ve mesleğine yönelik görüşlerini önemsemeli ve dikkate almalıdır.

Mehmet Soğancı

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı

EK 12. TEKNİK ÖĞRETMENLERE MÜHENDİSLİK TAMAMLAMA PROGRAMI İLE İLGİLİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ DEKANLARINA MEKTUP GÖNDERİLDİ, 27.06.2013

“Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programlarına Giriş Sınavı” ile ilgili olarak TMMOB`ye bağlı sekiz oda imzasıyla mühendislik fakültesi dekanları ile İTÜ ve Sakarya Üniversitesi rektörlerine mektup gönderildi.

Değerli Öğretim Üyeleri,

Siz değerli bilim insanlarına böyle bir mektubu kaleme aldığımız ve bu yolla duyurmak zorunda kaldığımız için üzgünüz. Ancak ülkemizde yaşanan sansür ve demokratik talepleri yok sayma süreci her alanda olduğu gibi bilim ve tekniğin hakim olması gereken mühendislik alanında da sürüyor. Bu nedenle sizleri kısaca süreç hakkında bilgilendirmek ve yetiştirdiğiniz mühendislerin hangi gerçeklerle karşı karşıya olduğunu göstermek istiyoruz.

Demokratik taleplerin yurt çapında yükseldiği bir dönemde tüm gözler Gezi Parkı özelinde ülkemizdeki demokrasinin varlığına odaklanmışken; böyle bir ortamda kamu yararını yok sayan uygulamalar gözlerden kaçırılarak içinde akademisyenlerin de bulunduğu kişiler tarafından hayata geçirilmeye çalışılıyor. İktidar, bir yandan tüm eğitim sistemini özelleştirmeye dönük politikası kapsamında teknik eğitimin değerini de yok sayarak işverenlere bırakmaya hazırlanırken; diğer yandan teknik öğretmenlerin işsizlik sorununu, onlara da mühendis unvanı vererek, mühendislik mesleğine tahvil etmeye kalkıyor.

Aynı meslek alanının farklı kademelerinde işbirliği içinde çalışma yürüten iki meslek grubunun, ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik ve politik açmazlar nedeniyle karşı karşıya getirilmesi sorunların çözümü açısından yarar sağlamayacaktır. Kaldı ki teknik öğretmenler, teknisyenler ve teknikerler, mühendislerin çalışma yaşamı içerisinde birlikte faaliyet yürüttükleri iş arkadaşlarıdır.

Mühendislik fakültelerinin eğitim kalitesi elbette tartışılabilir. Ancak ülkemizde mühendislerin yaşadığı işsizlik sorunu, yalnızca eğitim sorunuyla açıklanamaz. Ülkenin kalkınma ve gelişim planları ve buna uygun istihdam politikasının oluşturulmamış olması içinde bulunduğumuz alanda görev yapan tüm meslek grupları açısından büyük bir açmaz oluşturmaktadır. Bu nedenle istihdam edilemeyen mühendisler yetiştirilmekte, yine bu nedenle istihdam edilemeyen teknik öğretmenler mezun edilmektedir. Dolayısıyla sorunumuz temel olarak ortaktır.

TMMOB`nin mühendislik eğitiminde oluşabilecek sıkıntıları dile getirmesi, tabela değiştirerek veya göstermelik sınavlarla dahil olunan tamamlama programlarıyla mühendis yetiştirilemeyeceğini belirtmesi kamu kurumu niteliğinde meslek örgütü olmasının getirdiği bir zorunluluktur.

Ancak gelinen noktada YÖK 06 Haziran 2013 tarihli Genel Kurul kararını sır gibi saklamakta, şeffaf yönetim anlayışını hiçe saymakta ve Resmi Bilgi Edinme sayfalarını ve epostalarını kapatmaktadır. YÖK tarafından, teknik öğretmenlere mühendislik unvanı almalarını sağlayacak sınav duyurusu yapıldı. Bu duyuru kapsamında sayılarının 72 bin olduğu söylenen teknik öğretmenlere mühendis unvanı almak için başvuru hakkı veriliyor.

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) 7 Haziran 2013 tarihli «Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı (2013-Mühendislik Tamamlama): Başvuru İşlemleri ve Örnek Sorular» başlıklı duyurusunda örnek sorulara da yer verildi. Bu sorular incelendiğinde, değil mühendislik, değil üniversite sınavları, ortaokul öğrencilerine bile haksızlık edecek kadar basit, seviye belirleme sınavlarının da altında kalacak kolaylıkta sorularla mühendislik unvanının dağıtılacağı görülmektedir. Ayrıca farklı mühendislik disiplinlerine yönelik ayrı sınav yapılmaması, tüm mühendisliklerin aynı «torba sınav» içinde değerlendirilmeye kalkılması da bilimsel açıdan itirazımızı haklı kılan diğer bir nedendir.

Mevcut koşullarda 1992 yılından beri yürürlükte olan “Teknik Öğretmenler İçin Düzenlenecek Mühendislik Programlarının Uygulama Esas ve Usulleri Yönetmeliği” kapsamında Üniversitelerarası Kurul tarafından ilgili mühendislik fakültelerine hazırlatılan yeterlilik sınavından 100 üzerinden en az 50 alanların puanlarına göre kontenjan dahilinde 2 yarı dönemlik tamamlama mühendislik programına girmeleri öngörülmektedir. Ancak bu sınavları bugüne kadar kazanabilen aday sayısı yüzler basamağıyla sınırlı sayılarla ifade edilirken, bugün ortaokul seviyesinde sorularla 72 bin teknik öğretmene unvan dağıtılmaya kalkılmaktadır. Bu uygulama açıkça eğitimde eşitsizlik ve adaletsizliktir.

“Bedava unvan” dağıtımı uygulaması bilime ve mühendislere, hatta bırakın üniversiteye hazırlanan öğrencileri, SBS'ye girmiş ortaokul öğrencilerine de büyük bir haksızlıktır. Bu haksızlığı teknik öğretmenlerin içine itildikleri işsizlik sorunuyla kabul edilebilir hale getirmek de mümkün değildir. Ülkemizde işsizlik çok ciddi bir sorundur. Bu sorunu yaratan, teknik eğitim fakültelerini kapatarak teknik öğretmenlerin istihdam alanlarını yok eden siyasal iktidar, teknik öğretmenler nezdinde yarattığı mağduriyeti yeni mağduriyetler yaratarak “sözde çözmeye” kalkmaktadır. Bunu mühendislerin kabul etmesini beklemek; bilimsel ve teknik olarak da, kamu yararı açısından da, çalışanların hakları açısından da akıl dışıdır.

Yine mevcut yönetmeliğe göre 2 yarı dönemi kapsayacak olan tamamlama eğitiminin teknik eğitim fakültelerinde verilmesi gerekmektedir. Ama iktidar ve YÖK bu fakülteleri kapattıklarını sanırız unutmuşlardır. Dolayısıyla ortada bu eğitimi verecek kurum dahi bulunmamaktadır.

Bugüne kadar üniversite mezunlarının “sınıf öğretmeni” olmasına ya da belli bir temel bilim alanında eğitim görmüş olanların kendi dallarında branş öğretmeni olmasına; tamamlayıcı olarak «pedagojik eğitim» görmeleri koşuluyla olanak tanınmıştır. Bu tür uygulamalar bile eleştirilmekle birlikte «öğretmen açığı» nedeniyle kamu nezdinde kabul görmüştür. Ancak ülkemizde mühendislik mesleğinde açık söz konusu değilken böylesi bir uygulamaya başvurulmaktadır.

Üstelik işvereninden iş adamına, bürokratından uzmanına kadar herkesin ülkenin kalkınması için mesleki eğitimin öneminden söz ettiği bir ortamda mesleki eğitimi yok etmekle kalmayıp, mühendislik mesleğinin de içeriğini boşaltmaya dönük bir uygulama yürürlüğe konulmak istenmektedir.

Bilimsel, teknik, akademik göstergeler, mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde uygulanan programın, mühendislik unvanı elde etmek için yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Teknik öğretmenlerin unvanlarının değiştirilmesiyle mühendis olunamayacağı bilimsel bir gerçektir. Mühendislik özel bir eğitimi gerektirir ve yama niteliğindeki programlarla yapılamaz. Mühendislik, tasarım, plan ve program gibi temel unsurlar aracılığıyla üretim ile hizmet sürecinin bütününe yöneliktir. Teknik öğretmenlik ise tasarım, plan ve program boyutlarını içermez ve üretim veya hizmet sürecinin belirli an veya parçaları üzerinde yoğunlaşır. Kısaca mühendislik ile teknik öğretmenlik, üretim sürecinin bütününde birlikte iş yapmakla birlikte farklı formasyonlara sahiptir.

Bu gerçeklerden hareketle; mühendisler, mühendislik öğrencileri ve meslek örgütlerinin seslerine kulak verilmesini istiyor, YÖK'ün duyurusunu yaptığı, ÖSYM tarafından yapılacak olan "Teknik Öğretmenler İçin Mühendislik Tamamlama Programları Giriş Sınavı"nın iptal edilmesi için sizlerin de bulunduğunuz yerden itiraz etmenizi, yetiştirdiğiniz mühendisler adına talep ediyoruz.

Saygılarımızla.

BİLGİSAYAR MÜHENDİSLERİ ODASI

ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODASI

MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

METALURJİ VE MALZEME MÜHENDİSLERİ ODASI

MİMARLAR ODASI

ORMAN MÜHENDİSLERİ ODASI

TEKSTİL MÜHENDİSLERİ ODASI

EK 13. TEKNOLOJİ FAKÜLTELERİ MEZUNLARININ ÜYELİKLERİ İLE İLGİLİ SAKARYA ÜNİVERSİTESİ'NE YAZI GÖNDERİLDİ, 09.01.2013

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ

Teknoloji Fakültesi Dekanlığı'na

İlgi: 17 Aralık 2012 tarih ve B.30.2.SAÜ.0.28.00.00.102-453 sayılı yazınız hk.

Bildiğiniz üzere, mesleki ve teknik eğitim fakülteleri kapatılarak yerlerine kurulan teknoloji fakültelerinden mezun olanlara nasıl bir unvan verileceği bilinmemektedir. Bu bilinmezlik hem öğrencileri hem fakülte yönetimlerini hem de Birliğimizi sıkıntıya sokmaktadır. Teknik eğitim fakültelerinin teknoloji fakültelerine dönüştürülmesi üzerinden üç yıl geçmiştir ve bu üç yıl içinde yasal boşluk doldurulmamış, YÖK tarafından da bir açılım yapılmamıştır.

Birliğimiz, mühendislik eğitimi konusunda yasal bir düzenleme yapılmaksızın ikili bir eğitim ortaya çıkararak ve eşitsiz bir durum yaratan teknoloji fakültelerinin kurulmasına ilişkin dava açmıştır ve bu davalar henüz kesinleşmemiştir. Birlik Yönetim Kurulumuz, açmış olduğumuz davalar kesinleşinceye kadar öğrenci üyeliğinin kabul edilmemesi yönünde karar almıştır. Davalar kesinleştiğinde, sonuca göre durum değerlendirmesi yapılacaktır. Çünkü, YÖK'ün açmış olduğumuz davalara vermiş olduğu yanıtlarda görüleceği üzere teknoloji fakültelerinin kuruluş amacı ile bugünkü statüsü çelişmektedir.

Açmış olduğumuz davaya YÖK'ün vermiş olduğu yanıt dilekçesinde, "*Teknoloji fakültelerinin, en yaygın olarak ABD'de olmak üzere, dünyanın birçok ülkesinde mevcut olduğu, Teknoloji Fakültesi bünyesinde Mühendislik (Engineering) ve Mühendislik Teknolojisi (Engineering Technology) bölümleri olduğu, örneğin makine mühendisliği ve makine mühendisliği teknolojisi olarak unvan aldıkları, mühendislik bölümü mezunlarının unvanı "mühendis", mühendislik teknolojisi bölümü mezunlarının unvanı "teknolojist" veya "teknolog" olduğu, mühendislik teknolojisi programlarında daha az matematik ve teori verildiği, mühendislik teknolojisi programının 4 yıl süren ve lisans derecesi veren uygulamaya ve imalata yönelik bir eğitim olduğu, mühendislik programı mezununun "tasarım yapan", mühendislik teknolojisi mezununun ise "tasarımı uygulayan" olarak görüldüğü, teknolojistin unvan, yetki ve sorumluluğunun bizim mevzuatımızda henüz mevcut olmadığı....."* denilmektedir.

Bu yanıtından da anlaşılacağı üzere, teknoloji fakültelerinden mezun olacakların unvanlarının "mühendis" olmayacağı açıktır. YÖK, teknoloji fakültelerinden mezun olacaklara teknolojist ya da teknolog unvanı verememektedir, çünkü bunun hukuki altyapısı hazırlanmadan, sistem içinde yeri tanımlanmadan sistem içine alınmış ve doğacak sorunlar ve hukuki alt yapısı sürece bırakılmıştır.

YÖK, “mühendis” unvanı ve eğitimini, ABD, AB gibi ülke ve sistemlere atıf yaparak gerekçelendirmeye çalışmıştır ancak hiçbir sistemde “mühendis” kavramı, YÖK’ün ifade ettiği biçimiyle örtüşmemektedir. Bu nedenle, sorunun çözümü için YÖK’den bilgi alınması ve yasal boşluğun doldurulması için YÖK ve fakültelerin çaba göstermesi gerekmektedir.

Bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla.

N.Hakan GENÇ

Genel Sekreter

EK 14. TMMOB'DEN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ KURULMASINA İPTAL DAVASI, 12.09.2006

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI'NA

Yürütmenin Durdurulması ve Duruşma istemlidir.

Davacı : Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
Atatürk Bulvarı No: 131/9 Bakanlıklar- ANKARA

Vekili : Av. Nurten Çağlar Yakış- Av. Nurçil Soykut
(Aynı Adres)

Davalılar : 1) T.C. Başbakanlık
2) Milli Eğitim Bakanlığı
3) Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı

Konu : Bakanlar Kurulu'nun 2006/10644 sayılı ve 13 Temmuz 2006 gün ve 26227 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü'ne bağlı olarak Mühendislik Fakültesi kurulmasına dair kararının iptaline ve yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi istemidir.

T.Tarihi : 13. 07. 2006

AÇIKLAMALAR :

13 Temmuz 2006 gün ve 26227 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu'nun 2006/10644 sayılı kararında, "Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı olarak Mühendislik fakültesi kurulması; Milli Eğitim Bakanlığının 13.06.2006 tarih ve 12602 sayılı yazısı üzerine: 28.03.1983 tarihli 2809 sayılı Kanunun ek 30 uncu maddesine göre Bakanlar Kurulu'nca 21.06.2006 tarihinde kararlaştırılmıştır" denilmektedir. Dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının dayanağı olan 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu'nun ek 30. maddesi " Bakanlar Kurulu, Yükseköğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığının önerisi ile üniversitelere bağlı olarak fakülte, enstitü ve yüksekokul kurmaya; bu birimlerle ilgili olarak birleştirmeye, kapatmaya, bağlantı ve isim değişikliği yapmaya yetkilidir. Bağlantı değişikliği yapılan birimlere ait kadrolar, taşınmazlar ve demirbaşlar, bir başka işleme gerek kalmadan bağlantılan üniversiteye aktarılmış sayılır." düzenlemesi getirmekte olup, Bakanlar Kurulu'nun yeni fakülte kurulma kararı verebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun önerisini işlemin unsuru olarak öngördüğünden Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu bu davada taraf göstermek zorunlu olmuştur.

Anayasa'nın 130. maddesi, üniversitelerin kanunla kurulacağını hükme bağlamıştır. Kanunla kurulan üniversite bünyesinde fakültelerin kurulması ise Bakanlar Kurulu kararı ile olmaktadır. 2809 sayılı Kanunun 3. maddesi bir üniversitede fakültenin "ihtiyaca göre" kurulacağı belirtilmekte olup, yeni kurulacak fakültelerin 2809 sayılı Kanun ile 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu hükümleri ile Yüksek Öğretim

Kurulu ilke ve kararları göz önünde tutularak öğretime açılabileceği kuşkusuzdur. Anayasa ve ilgili yasaların ülke ihtiyaçlarına yönelik, ihtiyaç oranında, nitelikli eğitim-öğretim verebilecek üniversite ve fakülte açılmasını öngördüğü açıktır. Öngörülen amaçlar doğrultusunda fakülte açılması için gerekli koşulların varlığı tespit edilmeden ve uygunluk yönünden gerekli araştırma ve inceleme yapılmadan fakülte kurulması hakkında verilen karar hukuka ve kamu yararına aykırıdır.

İPTAL NEDENLERİ VE HUKUKSAL DAYANAKLAR

İşlem, neden, sebep, konu ve amaç yönünden hukuka aykırıdır.

1- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun Ana İlkeler başlıklı 5. maddesinin h bendi, "Yükseköğretim kurumlarının geliştirilmesi, verimlerinin artırılması, genişletilmesi ve bütün yurda yaygınlaştırılması amacına yönelik olarak yenilerinin açılması, öğretim elemanlarının yurt içinde ve dışında yetiştirilmeleri ve görevlendirilmeleri, üretim - insangücü - eğitim unsurları arasında dengenin sağlanması, yükseköğretime ayrılan kaynakların ve ihtisas gücünün dağılımı, milli eğitim politikası ve kalkınma planları ilke ve hedefleri doğrultusunda ülke, çevre ve uygulama alanı ihtiyaçlarının karşılanması, örgün, yaygın, sürekli ve açık eğitim - öğretimi de kapsayacak şekilde planlanır ve gerçekleştirilir." diyerek bir planlama dahilinde ihtiyaç oranında fakülte kurulmasını öngörmektedir.

Yine 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu'nun esaslar başlığını taşıyan 3. maddesi "- Üniversite; fakülte, enstitü, yüksekokul, konservatuvar, meslek yüksekokulu, araştırma ve uygulama merkezi ve benzeri birimlerden oluşur. Bir üniversitede;

b) İhtiyaca göre kurulacak; eğitim, eğitim bilimleri, iktisadi ve idari bilimler, hukuk, tıp, diş hekimliği, eczacılık, veteriner, mühendislik, mimarlık, ziraat, orman, ilahiyat ve güzel sanatlar fakülteleri veya bunların iki ya da daha fazlasının birlikte teşkil edeceği fakülteler; bulunur." diyerek fakültelerin ihtiyaca göre kurulacağını belirtmektedir.

2- Bilindiği gibi, "eğitim" terimi meslek eğitimi veya kültürel ya da sosyo-kültürel bir hareket olarak kabul edilen öğrenme etkinliklerinin niteliğini belirtir. Dolayısıyla üniversitelerde verilecek eğitimin belirli bir amaca hizmet etmesi ve hem kişinin kendisine hem de topluma yararlı olması beklenir. Anayasa ve yasalarda yükseköğrenime dair öngörülen amaçta budur. Anayasa'nın 42. maddesi, eğitimin, Devletin gözetim ve denetimi altında çağdaş bilim ve eğitim esasları doğrultusunda yapılmasını emretmiştir. Bu nedenle, Devletin kaliteli eğitim verecek, donanıma sahip ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda yükseköğrenimi planlanması gereklidir.

Ülkemizdeki duruma bakılacak olursa üniversite diplomasına sahip kişilerin bir çoğunun ya iş bulamadığını ya da eğitimini aldığı dalda çalışmadığını görüyoruz. Toplumun ihtiyaç ve beklentileri ile üniversitelerimizde verilen eğitim uyumlu değildir. Ülkemizde ki yükseköğrenim sistemi incelenecek olursa gerek kurum gerek disiplin sayısına bakıldığında bir planlamanın ve bilimsel ölçütlerin göz önüne alınmadığı görülecektir.

Mühendislik alanı içinde bu hayli dikkat çekicidir. Halen ülkemizde 77 üniversitenin 71inde mühendislik fakültesi bulunmaktadır. Bu fakültelerin bünyesindeki 351

bölümde mühendislik eğitimi yapılmaktadır. Mühendislik eğitimi gören öğrenci sayısı 155.547 dir. 2005-2006 yılında müvekkil birlik tarafından, mühendislik fakültelerine başlayacak öğrenci sayısı açısından yapılan bir araştırma sonucunda ise toplam 35.000 öğrencinin, 30.857 si devlet üniversitelerinde, 4.956 sı ise vakıf üniversitelerinde mühendislik eğitimine başlayacağı tespit edilmiştir. Müvekkil birliğe kayıtlı üye sayısı da ülkede var olan mühendis sayısı hakkında bir fikir verecektir. 31.12.1994 yılında TMMOB toplam üye sayısı 186.343 iken , 31.12.2005 tarihinde bu rakam 280.000 olmuştur (Ek:1,2,3). Bu sayılara kamuda çalışıp da üye olmayanlar dahil değildir.

Hal böyle iken bilimsel gereklere ve ülke gerçeklerine göre değil sadece subjektif nedenlerle fakülteler açılması sonuçları itibariyle kolay çözülemeyecek sorunlar ve tahribatlar yaratmaktadır. Her yıl mühendislik fakültelerine alınan kadar öğrencinin mezun olduğunu varsaysak yılda ortalama 24.000 yeni mühendis iş hayatına atılıyor demektir. Oysa, meslek alanında var olan işsizlik çok yüksek boyutlardadır.

Ülkemizde, her mezun olan mühendisin istihdamına yönelik bir olanak bulunmamaktadır. Bugün mühendislerin 1/3'ü ya kendi mesleği dışında çalışmaktadır ya da açık işsizdir. Yatırım planlamasına bakılmaksızın işsiz mühendislerin içine yeni işsizlerin katılmasının sosyal patlamalar için potansiyel oluşturduğu açıktır. İş-Kur verilerine göre işsizlik oranında üniversite mezunlarının ilk sırayı aldığı bir gerçek ise ve 30 yaşına kadar iş bulamadığında artık kendi meslek alanında çalışmasının olanaksızlığı tespiti binlerce üniversiteliye yapılan kötülüğün açık kanıtıdır.

Genç nüfusa sahip ülkemizde, gençliğin üniversitelerde 4-5 yıl oyaladıktan sonra ortada bırakılmasının gence, ailesine ve topluma artı değer olarak dönmediği gerçektir. Genç insan, kendini nitelikli işgücü görüp, işsiz kalmanın travmasını çevresiyle birlikte yaşamaktadır.

Kaldı ki, altyapısı hazırlanmadan açılan üniversite, fakülte ve bölümlerce verilen eğitimin kalitesi de başlıca tartışma konusunu oluşturmaktadır. Toplumun tüm kesimlerinde eğitim-öğretimdeki kalitenin yetersizliği kabul görmüş bir gerçek iken, yeni bölümlerin açılmasının nesnel bir dayanağı bulunmamaktadır. . Ülkemizde ki mühendislik-mimarlık lisans eğitimindeki yetersizliği işveren çevreleri de tartışmaktadır.. TÜSİAD'ın 1 Kasım 2002 tarihli TMMOB'ne gönderdiği yazının ekinde şu görüşlere yer verilmiştir. " Yeterli fiziki alt yapı ve öğretim elemanına sahip olmadan açılan mühendislik-mimarlık fakülteleri ve ülkenin ihtiyaçları dikkate alınmadan mühendis ve mimar yetiştirmeye yönelik olarak uygulanan eğitim politikaları, mesleki eğitim alanındaki en önemli alt yapı sorunlarıdır. Mühendislik ve mimarlık alanında arz fazlası bulunması sebebiyle mevcut mimar ve mühendislerin %40' ı açık işsiz durumda bulunmakta veya meslekleri dışında alanlarda çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu alanda ki mevcut talep de uluslar arası kriterler ve meslek standartları doğrultusunda şekillenmemekte ve disiplinler arası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde kurulmaması sonucunda yeni hizmet alanları yaratılamamaktadır." (Ek: 4)

Ülkemizde öyle üniversiteler açılmıştır ki, binası dahi inşa edilmemiştir. Örneğin Erzincan Hukuk Fakültesi'nin ilk mezunları A.Ü. Hukuk Fakültesinden mezun edilmek zorunda kalmıştır. Sütçü İmam Ünivesitesi'nin Rektörü görevden alındığında, üniversitede benden başka Profesör yok demiştir. Öğretim elemanı, binası, labora-

tuarı olmadan açılan üniversite ve fakültelerde alınan eğitim-öğretim kalitesini tartışmak dahi anlamsızdır.

Davaya konu Adnan Menderes Üniversitesinde Gıda Mühendisliği Bölümü halihazırda mevcut. Ancak bu bölüm atıl beklemekte olup, şimdiye kadar öğrenci alınmamıştır. Bir bölümü dahi fiili olarak işletilemezken, bu üniversite bünyesinde ne değişti ki, mühendislik fakültesi açılmaya karar verilmiştir?

Sadece ülkedeki üniversite mezunu sayısını artırmak amacıyla istihdam imkanı bulunmayan alanlarda ülke gereksinimleri ve çağdaş bir mühendislik eğitiminin en düşük standartları dahi göz önüne alınmadan fakülte açılması kararı verilmesinde kamu yararı bulunmadığı açıktır.

3- Mühendislik mesleği insan odaklı bir meslektir. Mesleğin öznesi insandır. Meslek toplumun güvenliği ve sağlığı ile yakından ilgilidir. Bu nedenlerle mühendislik- mimarlık mesleği özel bir eğitim ve özel beceriler gerektirmektedir. Mühendislik- mimarlık eğitimi veren üniversitelerin , donanım, kalite ve alt yapı yetersizliği, eğitim sonucunda mesleğin uygulanması aşamasında yanlış, kusurlu, yetersiz ürün kullanımı ve uygulamaları sonucunu doğurmaktadır. Mesleğin niteliği ve uygulama alanları itibari ile bu durum doğal ve kültürel çevrenin tahribi, birey ve toplumun sağlığını risk altına sokma ve hatta yaşama hakkını ortadan kaldırma gibi çok ciddi sonuçlara neden olmaktadır. Bu nedenle, mühendislik fakültesi kurulurken eğitimin kaliteli ve fakültenin alt yapı donanımının tam olması dikkate alınmak durumundadır.

4- Eğitimin kalitesini doğrudan etkileyecek en önemli unsur o birimde görevli olan öğretim elemanı sayısıdır. Mühendislik fakültelerinde bazı Büyükşehir üniversiteleri de dahil olmak üzere öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı 100- 150 hatta daha da yükseklere çıktığı görülmektedir. Yeni açılacak fakülteler de ise kadrolu öğretim üyesi sayısı kuruluş aşamasında sınırlı kalacağını kabul etmek zorunludur. Günümüzde bir çok yeni fakülte kuruluşunda bu sorunla karşılaşıldığı açıktır. Yeni fakülteler bu sorunu diğer fakültelerden yapılan görevlendirmelerle aşmaya çalışmaktadır. Bu noktada görevlendirme yoluyla giden öğretim elemanının sağlayacağı destek ise sınırlı ölçüde ve kısa süreli olmaktadır. Kaliteli ve yeterli sayıda öğretim elemanı sayısı azlığı eğitim kalitesini düşürmektedir. Halen bir çok yeni üniversitede yeter sayıda ve nitelikli öğretim elemanı bulmada güçlük çekilmekte , yasal olarak kuruluşu gerçekleşmiş öğretim kurumları faaliyete geçirilememektedir.

YÖK bünyesinde oluşturulmuş Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu, Akademik Değerlendirme ve Kalite Rehberi yayımlamıştır (Ek:5). Anılan yayının 9. Bölümünde kurumsal değerlendirme süreçleri irdelenmiştir. Bu bölümde eğitim-öğretim süreçlerinin değerlendirilmesinde, kurum, öğretim elemanı ve öğrencilerin düzeyleri ve kriterleri ele alınmıştır. Araştırma ve geliştirme (bilgi üretme) süreçleri değerlendirilirken, altyapı, öğretim elemanı, bilgi paylaşımı ve kaynağın önemli yer tuttuğunu görmekteyiz. Yükseköğretim Kurumunca düzeyler belirlenmişken, karar alma sürecinde bu kriterlerin değerlendirilmemesi anlaşılır bir tutum değildir. Asıl şartıcı olan ise, dava konusu işlemin tesisinde olumlu görüş bildiren YÖK'ün kendi kriterlerini görmezden gelmesidir.

5- Ayrıca öğretim alt yapısı olan ihtisas kütüphanelerinin laboratuvar ve uygulama

sistemleri gibi sistemlerin varlığı mühendislik fakülteleri için zorunludur. Uygulama mühendislik eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Dolayısıyla söz konusu teknik alt yapı hizmetlerinin gereğince sağlanıp sağlanmadığı yeni fakültelerin kuruluşunda gözetilmesi gereken zorunlu bir ölçüttür. Son on yıl içinde kurulmuş olan bölümlerin ihtiyaçları henüz karşılanamamış olduğu gibi eski bölümlerinde öğrenci kontenjanlarında ki artış nedeni ile doğan hizmet genişlemesini karşılayabilecek imkanlara kavuşturulamadığı görülmektedir. Ayrıca mühendislik bölümlerinin hemen tamamında eğitim laboratuvarları yetersizdir. Önceden bu alt yapı kurulmuş olan bölümlerde ise gerek yıpranma nedeniyle gerekse teknolojinin gelişmesiyle laboratuvarların yenilenme ihtiyacı vardır. Büyükşehir üniversitelerinin birkaç tanesi hariç diğer üniversitelerde ise hiç araştırma laboratuvarı yoktur.

Günümüzün stratejik mesleklerinden olan elektrik-elektronik ve bilgisayar mühendisliği alanlarında eğitim veren, geçmişte bir hayli eski olan Sivas Cumhuriyet Üniversitesi bu sene elektrik-elektronik mühendisliği bölümüne öğrenci almamıştır. Yine aynı şekilde Konya Selçuk Üniversitesi Bilgisayar mühendisliği bölümüne bu sene öğrenci almamıştır. Bazı kriterleri sağlayamadığından hareketle bu sene öğrenci alırdırılmayan bu bölümlerin oldukça eskiye dayanan geçmişleri vardır. Bunca geçmişte olan ve ülkemiz koşullarında köklü sayılabilecek üniversitelerin önemli bölümleri bile bazı kriterleri sağlayacak duruma getirilememiştir.

Var olan fakültelerin hizmete geçirilmesi, alt yapı eksikliklerinin giderilmesi için çalışma yapılması gerekirken, çok sayıda donanımsız yeni fakülte kurulmasına dair alınan kararda kamu yararı gözetildiği söylenemez.

6- Mühendislik- mimarlık mesleği 3458 sayılı yasa ile düzenlenmiştir. Yasaya göre mühendislik ve mimarlık ünvan ve yetkisi ile sanat icra etmek için mühendislik-mimarlık tahsiline dayalı diploma sahibi olmak gerekli ve yeterlidir. Lisans eğitimi bitirip diploma alan herkes isterse hiç deneyimi olmasın sınırsız imza yetkisine sahiptir.

Yani Yasa, eğitimin kaliteli olacağı kabulünden yola çıkarak geçerli diplomaya sahip her mimar ve mühendise mesleki etkinlikte bulunma hak ve yetkisi tanıdığıdır. Çünkü, Yasa'nın ruhu, bizzat Devlet eliyle verilen ve Devletin en önemli görevlerinin başında gelen eğitim-öğretim hizmetinin kalitesiz olamayacağına kabulüdür. Sosyal hukuk devleti olmanın gereği de eğitim-öğretim hizmetine ayrılan paydan ve kaliteden kaçınılamayacağıdır. En temel kamusal hizmetin sonuçları toplumsal yaşamı ilgilendirmektedir. Zaten var olan üniversiteler arasında ki eğitim eşitsizliği, bütçeden ayrılan payın yetersizliği nedeni ile ciddi bir mesleki yeterlilik sorunu vardır.

Açıklamaya çalıştığımız tüm nedenlerle, altyapısız, YÖK'nun belirlediği standartlara dahi uymayan yeni fakülte açılması kararında ne toplumsal ne de bireysel bir yarar söz konusudur.

İstem Sonucu : Yukarıda açıkladığımız ve re'sen tespit edeceğimiz nedenlerle, dava konusu Bakanlar Kurulu kararının İPTALİNE, öncelikle Yürütmenin durdurulmasına, yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalıya yükletilmesine karar verilmesini saygı ile dileriz. 11.09.2006

EK 15. TMMOB Demokrasi Kurultayı 1998, Eğitim İle İlgili Kararlar

TMMOB ve DEMOKRASİ

ÖRGÜT İÇİ DEMOKRASİ

...

- TMMOB ve Odalar meslek örgütleri olarak üyelerinin mesleki ve toplumsal gelişmelerini sağlamak ve mühendislik-mimarlık alanının mühendis-mimarlar adına düzenlenmesi görevini üstlenmiştir.

- Giderek sayıları artan farklı meslek disiplinlerinin özel sorunlarının yanında mühendis-mimar topluluğunun ortak sorunlarının ağırlık kazanması, çalışma alanları ve konularının çok sayıda disiplinin birlikte çalışmasını zorunlu kılması, mühendis ve mimarların bir örgüt çatısı altında birlikte örgütlenmelerinin nesnel koşullarını oluşturmada, bu da TMMOB'ne bir meslekler arası dayanışma örgütü niteliği kazandırmaktadır.

- 12 Eylül müdahalesi sonrasında Anayasa'da ve TMMOB Kuruluş Yasası'nda yapılan değişikliklerle kamuda çalışanların üye olma zorunluluklarının kaldırılmış olmasına rağmen, bu gün ülkemizde mevcut mühendis ve mimarların çok büyük bir çoğunluğu TMMOB'ne bağlı Odalara üye bulunmaktadır. Bu nedenle TMMOB mühendis ve mimarların kitle örgütüdür.

O halde:

- TMMOB, meslek alanlarının, halkın ve üyelerinin çıkarlarını gözeterek düzenlenmesi, üyelerinin ortak sorunlarının çözümlenebilmesi için politikalar oluşturmak ve etkinlikler yapmak zorundadır.

- Görevlerini etkin olarak yapabilmesinin en önemli ön koşulu politika oluşumu ve etkinliklerin üyelerin mümkün olan en geniş katılımı ile güçlü kılınmasıdır:

- Üyelerin geniş katılımını sağlamanın tek yolu da demokratik ve katılımcı bir iç işleyişin etkili bir biçimde sürdürülmesidir. Diğer bir deyişle örgüt bir demokratik kitle örgütü olmalıdır.

...

Büyük Odaların bünyesinde yeni doğan az sayıda üyesi bulunan disiplinlerin mesleki sorunlarına çözüm getirecek yapıların oluşturulmaması ve sorunu bu disiplinleri bünye dışına atarak halletme kolaylığı ve bazı disiplinlerin kendi odalarını oluşturma hevesleri çok sayıda yeni Oda yaratmıştır. Bu gelişme TMMOB'nin giderek daha hantal bir örgüt haline gelmesine neden olmaktadır. Ayrıca bu yeni Odaların üye sayılarının az, olanaklarının kısıtlı olması, tüm illerde ve işyerlerinde örgütlenememeleri üye ilişkilerini daha daraltıcı bir sürece girmemize yol açmaktadır. Kimi üyelerimizin TMMOB birimleri dışında örgütlenmeye gitmelerinin temelinde bu olumsuzlukların etkileri de bulunmaktadır.

TMMOB'nin ülkenin demokratikleşmesi konusunda sahip olması gereken işlevler sadece mühendis ve mimarların grup çıkarlarının savunulması ve geliştirilmesi şeklinde ele alınamaz. Bu işlevler birinci bölümde sözü edilen meslek alanlarının üyeler ve halkın çıkarları gözetilerek düzenlenmesine, ya da benzer biçimde, TMMOB bünyesinde yer alan uzmanlık alanlarından hareket edilerek ülke genelinde uygulanmakta olan politikalara müdahale edilmesine de indirgenemez.

Sözü edilen her iki işlev de daha bütünlüklü bir mücadele, yada, siyaset anlayışının parçalanarak algılanmalıdır. Hem diğer toplum kesimlerinin örgütlenme ve mücadele alanları ile hem de siyaset alanı ile ilişkileri doğru kavrayan ve bütünde mevcut anti-demokratik ve baskıcı anlayış, ilişki ve unsurları dönüştürmeyi hedefleyen bir siyaset anlayışı temel alınmalıdır. Böyle bir siyaset anlayışı, ülkenin demokratikleşmesi mücadelesine, TMMOB'nin içinde yer aldığı toplumsal pratikten kaynaklanan özgün bir katkı sağlayacaktır.

DEVRİMCİ DEMOKRAT PLATFORM TMMOB'Yİ GÜÇLENDİRMEK İÇİN NELERİ ÖNERİYOR VE SAVUNUYOR

TMMOB'nin yukarıda tanımlanan örgütsel işlevlerinin nasıl planlanacağı ve yerine getirileceğini, TMMOB'nin demokrasi mücadelesinde nasıl ve hangi taleplerle yer alabileceğini belirleyen nesnel temelin; mühendis ve mimarların üretim sürecindeki konumları, üretim ilişkilerindeki yerleri ve bu süreçte diğer toplumsal kesim ve sınıflarla girdikleri ilişkiler tarafından belirlendiğini, bu anlamda, TMMOB'nin ülkenin demokratikleşmesine yönelik kendi alanından sağlayacağı katkılar yanında mühendislik-mimarlık alanına ilişkin diğer konularda da politikalar üretilmesine ya da varolan politikaların zenginleştirilmesine olanak sağlamak üzere bu nesnel zeminin, mühendis- mimar, topluluğunun bugünkü durumunun saptanmasını hedefleyen Mühendislik-Mimarlık Kurultayı çalışmasına biran önce başlanması ve bu Kurultayın mesleklerin gelişmesini, konumunu ve gelişmelerinin önündeki engelleri, örgüt tarihini, misyonunu ve bunlara bağlı olarak örgüt yapılanmasını, anayasa ve yasa değişikliği taleplerinin belirlenmesini ve benzeri konuları üyelerin geniş katılımı ile tartışma zemini yaratmaya elverişli bir süreç olarak planlanması gerektiğini, tespit eder ve bu kapsamda;

1. Ortak ve bütünlüklü mücadelenin önünde engel olan, kendi mesleğini, şubesini ya da Odasını her şeyin önüne koyan küçük girişimci anlayışların, hangi ideolojinin arkasına sığınarlarsa sığınsınlar, mahkum edilmesini,

...

3. Mesleki etik kuralların tespit edilerek özenle uygulanmasının sağlanmasını,

4. Meslek etiği kapsamında, mühendis-mimarların uzmanlık bilgilerini toplumsal yararları gözeterek kullanmalarını, toplumsal yararın mesleki çıkarların üzerinde tutulmasını, Bergama, Ovacık örneğinde olduğu gibi "mühendislere yeni çalışma alanları açılması" ya da "sektörün gelişmesi" gerekçelerinin halkın istemlerinin ve ihtiyaçlarının karşısına çıkarılmamasını,

5. Meslek alanlarının, ilgili kurum ve kuruluşların etkinliklerinin, ülke ve halkın çıkarları doğrultusunda yakından izlenmesini, mesleki denetimin bu alanlardaki soy-

gun, vurgun ve sömürünün teşhirine yönelmesini ve bu konuda kamuoyu oluşturulmasını,

...

7. Diğer kesimlerin de talepleri göz ardı edilmeden üye tabanındaki emekçi ve işsiz çoğunluğun taleplerine uygun politikalar geliştirilmesini, bu kapsamda; Kamu ve özel sektör işyerlerinde çalışan üyelerimizin sorunları ile ilgilenilmesini, üyelerimize yönelik tehdit ve baskılara karşı aktif tavır alınmasını, Özellikle, özel sektör kuruluşlarında çalışan üyelerimize yönelik 8 saatlik işgünü hakkının gaspının ve angaryanın önlenmesine yönelik çalışmalar yapılmasını, Sayıları hızla artan işsiz mühendis ve mimarların örgüt tarafından kucaklanmasına ve bu konuda kamuoyu yaratılmasına yönelik çalışmalara başlangıç teşkil etmek üzere, ivedi olarak, bir "işsiz mühendis ve mimarlar mitingi" düzenlenmesini, Odalarda sağlıklı personel politikaları oluşturulmasını,

8. Mühendis-mimar eğitimindeki çarpıklıklar ve yetersizliklere karşı politikalar üretilmesini, bu kapsamda;

Yükseköğrenimi piyasa mantığı içerisinde ele alan ve öğrenimde kalitenin yükseltilmesini rekabet unsuruna indirgeyen bir yaklaşım yerine yüksek öğrenimde halkın ihtiyaçlarını gözeten ve yüksek öğrenimi kamusal bir hizmet alanı olarak gören bir anlayışın savunulması,

TMMOB'nin gelecekteki üye potansiyelini oluşturacak olan öğrencilerin sorunlarına yönelik çalışmalar yapılmasını ve öğrencilerin maruz kaldığı baskı ve saldırılar karşısında aktif tavır alınmasını,

...

16. TMMOB ve bağlı Odaların ortak mesleki denetim kriterlerinin belirlenmesini, sadece serbest mühendislik-mimarlık hizmetleri için değil tüm mühendislik-mimarlık hizmetleri için de (özel sektörde ücretli, şantiyeci vb.) asgari ücret tarifesi belirlenmesini,

17. TMMOB bünyesinde bir meslek alanları hukuku geliştirilerek bu alandaki ilkesizlik ve adaletsizliklerin önüne geçilmesini, örgütte varolan mesleki çatışma konularına çözüm bulmanın ötesinde, dünyadaki bilimsel ve teknik gelişmelere paralel olarak mühendislik-mimarlık alanında ortaya çıkan yeni disiplinler arası meslek alanlarını kavrayıcı ve kapsayıcı örgütlenme modellerinin göz önünde bulundurulmasını,

...

21. Siyasetçiliğin ve depolitizasyona teslimiyetin reddedilerek; Ekseninde TMMOB'nin içinde bulunduğu toplumsal pratiğin bütününe kavrayan, sorgulayan, dönüştürmeyi hedefleyen etkinliklerin bulunduğu bir programın siyaset yapma anlayışı olarak benimsenmesini,

22. TMMOB'nin ulusal ve uluslararası düzeyde emekten yana örgütlerle dayanışma ve ortak mücadele içinde olmasını savunur.

KÜRESELLEŞME - BİLİM VE TEKNOLOJİ

Emperyalist sistemin ikinci Paylaşım Savaşı'ndan 1960 sonlarına kadar sürdürdüğü olağanüstü büyüme; pazar daralması ve kar oranlarının artış eğilimindeki düşme sonucu yine bir krizle noktalandı. Emperyalizm girdiği krizle birlikte 1970'lerden beri sürdürdüğü eğilimleri 1980'lerde net bir şekilde formüle etti. Bunun adı, ilk defa Gorbaçov'un telaffuz ettiği Yeni Dünya Düzeni idi. Yeni bir sermaye birikim modeli, yeni bir üretim ve emek süreci örgütlenmesi, yeni sermaye ve devlet örgütlenmeleri ve yeni emek örgütlenmeleri (örgütsüzleşmeleri) ile süren bu eğilim, siyasi-askeri ve mali düzenlemesini de oluşturmaktaydı. Bu doğrultuda ikinci Paylaşım Savaşı sonrası uygulanmakta olan Keynesci sosyal devlet anlayışına uygun birikim modelinden, çevre ülkelerdeki ithal ikameci rejimlerden ve kütleli üretim- kütleli tüketim temelinde yürüyen Fordist emek süreci örgütlenmesinden vazgeçilmişti. Bunun yerine para-sermayenin, finans-sermaye içinde olağanüstü etkinlik kazandığı bir çevrim, dolayısıyla üretimden finansal alana bir kayış ve özelleştirmelerle mülkiyetteki değişimler, neo-liberal politikalarla yaşama geçirildi.

Emek sürecinde ise esnek üretim-esnek istihdam uygulamaları dayatıldı. Buna uygun olarak da kuralsızlaştırma (deregülasyon) politikaları ile sendikasılaştırma ve sosyal güvenliği ortadan kaldırma süreci geliştirildi. Yerini değiştirme (dislokasyon) politikaları ile kirli, hantal ve katma değeri düşük sanayi üretimi, çevre ülkelere kaydırılırken merkezde bilgi üretimi ve finansal organizasyonlara ağırlık verildi. Ayrıklaştırma (segmentasyon) politikaları ile üretim süreci parçalanıp bir üretimin çeşitli bölümleri değişik ülkelerde yapılmaya başlandı.

Bu düzenin siyasal karakteristiğini ise emperyalizmin merkez ülkelerinde görece istikrar, eteklerinde ve çevre ülkelerde düşük yoğunluklu savaşlar oluşturmaktadır. Etnik ayrımcılık emperyalist ülkeler dışındaki dünyada halklar arasında düşmanlık tohumları ekmekte. Uluslararası emperyalizmin, Yugoslavya ve eski SSCB benzerinde olduğu gibi görece kendi politikalarına aykırı düşen ulus devlet yapısına sahip ülke coğrafyalarının parçalanması taarruzu güncelliğini korumaktadır. Hükümetler üstü hale gelen merkez bankalarına doğrudan direktif veren IMF ve Dünya Bankası, bütün dünya devletlerine zorla imzalatılan GATT anlaşmasını uygulatacak olan Dünya Ticaret Örgütü, bazı bölümleri tasfiye edilerek yeniden yapılandırılan gizli devlet aygıtları ve bu doğrultuda yeniden yapılandırılmaca olan NATO ve kukla haline getirilmiş bir BM örgütü bu yeni düzenin temel, örgütsel dayanaklarını oluşturmaktadır.

Yeni Dünya Düzeni ile içice geçmiş bir kavram olarak küreselleşme söylemi bu sürecin temel ideolojisini oluşturdu. Bu yayılmacı kapitalizmin çok eski bir düşü olmasına rağmen yeni bir kavrammış gibi öne sürüldü. Buna göre bilimsel teknolojik gelişmelerle kapitalizm yeni bir sürece girmişti. Artık kapitalizm ötesi bilgi toplumu gerçekleştirmekteydi. Bu gelişmeler sonucunda enerji, otomasyon ve bilgisayarlaşma ve iletişimde sağlanan olanaklarla dünya küçülmüş ve küresel bir kalkınma, dolayısıyla küresel bir demokrasi olanaklı hale gelmişti.

Küreselleşme sayesinde uluslar, dolayısıyla insanlar gelişme, kültür ve refah düzeyi açısından eşitlenecekti. Bu sürecin sonucunda ulusal devletler kademeli olarak ortadan kalkacaktı. Bütün bu süslü söylemlere bugünkü gerçeklikte bakıldığında ise

bambaşka bir durumla karşılaşılmaktadır. Bilgi toplumu denen süreç, maddi üretimdeki emek bileşimini ve temel sömürü mekanizmasını ortadan kaldırmadığı gibi, iddia edildiği gibi bilgi tekeli de ortadan kalkmamış, “herkese açık bilgi” söylemi ile egemenlerin bilgi tekeli ve iktidarını gizleyen bir sonuca yol açmıştır.

Küresel kalkınma söylemi ise küreselleşme ideolojisinin en kof yalanını oluşturmaktadır. Dünya nüfusunun en yoksul %20’si ile en zengin %20’si arasındaki oran son 30 yılda 1/30’dan 1/78’e çıkmıştır. En zengin %20, dünya gelirinin %85’ine el koyuyor. 358 dolar milyarderinin serveti, dünyanın yoksul yarısının gelirene eşit hale gelmiştir. Dünya ölçeğinde egemenliği ele geçirmiş 37.000 şirketin içinde en büyük 200’ü dünyadaki istihdamın %1’ini bile barındırmamakta ama, dünya GSMH’sinin %31.2’sini gerçekleştirmektedir. Buna karşılık, açlık sınırında yaşayan insanların sayısı bir milyardan üzerine çıkmış durumdadır. Ülkeler arasında yaşanan farklılaşma, ülkelerin içerisinde de aynı biçimde yaşanmaktadır. Emperyalist ülkelerin kendi emekçileri de yoksullaşmadan paylarını almaktadırlar.

Küreselleşme özellikle merkez ülkelerin sermayesi arasında gerçekleşirken, dünya işçi sınıfının “küreselleşmesine” yardımcı olacak serbest dolaşımına ırkçı ideolojiler eliyle engel konulmaktadır. Demokrasiyi getireceği söylenen küreselleşme sürecinde bir yandan seçimlere katılım düşerken, bir yandan da faşizm, merkez ülkelerde de güçlenmeye başlamıştır. Çevre ülkelerin pek çoğunda ise halklara karşı düşük yoğunluklu savaş stratejileri yürürlüğe konulmaktadır. Bu stratejilerin yürürlükte olması bile ulusal devletlerin ortadan kalkma eğiliminde olmayıp, birer savaş aygıtı olarak yeniden örgütlendiklerini göstermektedir. Devletin; sermaye düzeninin devamı, özel mülkiyetin güvencesini sağlama, altyapı yatırımları ve işgücü yetiştirilmesi gibi işlevleri göz önüne alındığında, ortadan kalkmayacağı, bunun yerine konjonktüre uygun olarak müdahale biçimlerinin değişeceği ve buna uygun yapılanmaların ortaya çıkacağı açıktır.

Özelleştirme, devletin ekonomik ve sosyal işlevlerini tasfiye etme aracı olarak düşünülmüştür. Özelleştirme, küreselleşmenin, uluslararası finans kuruluşlarının ve çok uluslu tekellerin öngördüğü yeniden yapılandırma programı kapsamında gündeme getirilmiştir. Bunun içinde yeni bir artı değer rejimini olanaklı kılacak birikim modelleri, üretim organizasyonları, yani üretim süreçlerinin, işgücünün ve pazarın esnekleşmesi söz konusudur. Sermaye hareketlerinin önündeki tüm engellerin kaldırılması eylemine girilmiştir. Buna bağlı olarak devletin küçültülmesi, sosyal devletin ortadan kaldırılması, kamu alanının daraltılmasına yönelik özelleştirme programı uygulamaya sokulmuştur.

Özelleştirme, gelişmiş ülkeler için kamu finansman açıklarını azaltmanın, ekonomik etkinliği ve rekabeti artırmanın araçlarından birisi, gelişmekte olan ülkeler için ise, büyümeyi hızlandırmanın, kamudaki yapısal dengesizliklerin düzeltilmesinin, kamu finansman açıklarının azaltılmasının ve enflasyonu düşürmenin bir aracı olarak sunulmuştur. Ancak, özelleştirme, serbest piyasa rejiminin ve yeniden yapılanma sürecinin sorunlarının giderek artmasına bağlı olarak bir dayatma biçiminde gündeme getirilmiştir. Özelleştirmenin Türkiye’de uygulanmasına 1986 yılında başlanmıştır. Özelleştirmede temel amacın «pazar güçlerinin ekonomiyi harekete geçirmesine imkan verilmesi ve verimliliğin artırılması» olarak açıklanmasına karşın, gerçek amaç devlete kısa vadede kamu açıklarını kapatmak için gelir sağlamak

olarak ortaya çıkmıştır. Özelleştirme uygulamalarının sonucunda işsizlik artmış, emeğin örgütlenmesi ve sosyal güvenlik sistemi zayıflatılmıştır.

Bu koşullarda özelleştirmeler derhal durdurulmalı, özelleştirilen işletmeler ise kamu mülkiyetine geçirilerek, Türkiye toplumu yararına çalıştırılmalıdır. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı dağıtılmalıdır, yargının özelleştirme uygulamalarını iptal ve yürütmeyi durdurma kararları uygulanmalı, ülkenin ekonomik bağımsızlığına kavuşması, ulusal ekonomik politikaların emekçiler çıkarına uygulanması, gelir adaletinin sağlanması, işsizliğin önüne geçilmesi, refahın tüm toplum kesimlerine yayılması için mücadele edilmelidir. Bu hedeflere merkezi planlamaya dayalı, kamu ağırlıklı bir ekonomiyle ulaşılabilir. Ulusal ekonomik politikaların korunması ve geliştirilmesinin itici gücü ise emekçi halktır.

Sonuç olarak küreselleşme emperyalist sistemin içine girdiği krize karşı geliştirdiği yeni birikim ve sömürü modeline uygun olarak ortaya çıkardığı YDD'nin yalanlara dayalı ideolojisinden başka birşey değildir, insanlığa yıkım, zulüm ve yoksulluktan başka birşey getirmemektedir.

BİLİM VE TEKNOLOJİ

Dünyada sömürü ve talanın boyutları inanılmaz düzeylere ulaştı. Bölgesel, devletlerarası ve bir devletin farklı toplumsal kesimleri arasındaki eşitsizlikler her geçen gün artıyor, çelişkiler daha keskinleşiyor. Bu düzenin sürdürülmesinde ve güçlendirilmesinde, bilim ve teknolojinin önemi artarak devam ediyor.

Bilim ve teknoloji, daha fazla kar etmenin, egemenlik alanlarını genişletmenin, toplumsal ve siyasal direnişleri etkisizleştirmenin hem maddi hem de ideolojik temellerinden biri olarak gittikçe daha çok öne çıkıyor. Türkiye'de de devlet ve sermaye çevrelerinde bilim ve teknolojinin bu önemi anlaşılmuş durumda. Söylem düzeyinde kalan kimi hedefler dışında atılan somut adımlar da var. Ancak bu politikaların önemli iki çelişkisi var. Özellikle 1980'den sonra IMF ve Dünya Bankası güdümünde uygulanan politikalar ile bu hedeflerin gerçekleştirilme şansı yoktur.

Bu politikaların uygulanması için kullanılabilecek araçlar özelleştirme ile elden çıkarıldı, çıkarılmaya da devam ediyor. Planlama bir tarafa bırakılmış durumda. Devlet, dünyadaki mevcut düzeni koruyan ve güçlendiren uluslararası kurumlara üye oldu ve uluslararası anlaşmalara imza attı.

Bu politikaların bir başka yönü daha var. OECD, Dünya Bankası, NATO, Avrupa Birliği gibi uluslararası örgütler ve TUSİAD, Türkiye Bilişim Vakfı gibi Türkiye'deki sermaye güçlerinin ekonomik, siyasi ve askeri örgütleri bu politikaların hazırlanmasında önemli ve etkin rollere sahipler.

Bilim ve teknoloji, siyaset ve ideoloji dışı değildir; kendi başına bağımsız bir gerçekliğe ve gelişme çizgisine de sahip değildir. Bilimle demokrasinin gelişmesi de her zaman birbirine koşut olmadı. Kimi zaman kesitlerinde bilimin ve teknolojinin gelişmesi faşist yönetimler altında da sürdü. Bilim ve teknoloji, toplumsal yapı ve ilişkilerle içiçedir. Bu nedenle, özgürlük ve eşitlik mücadelesinde, bilim ve teknoloji politikaları kendi başına ele alınamaz; sanayileşme, özelleştirme, gümrük birliği, uluslararası anlaşmalar, devletin biçimi, sınıflararası güçlerin hepsi

bu politikaların oluşturulmasında etkilidir. Özetle, bilim ve teknolojinin toplum yararına kullanılması bir iktidar sorunudur.

Teknoloji sadece teknik ya da makinalar bütünü değil, aksine kendisi ile beraber sosyal bir örgütlenmeyi de beraberinde getiren kapsayıcı bir uygulamadır. Teknoloji transferinin az gelişmiş ülkelerde uygulanmasının kültür emperyalizmine yol açması bu nedenledir. Bilim ve teknolojinin yıllardır toplumsal ihtiyaçlar için değil de, kapitalist kar için kullanılması, doğayı tahrip etti. İnsanlığın kendisine, tarihine ve geleceğine yabancılaşmasına aracılık etti.

Bilim ve teknolojinin kendisi de bu ortamda biçimlendi. Toplum, insan ve doğayı tahrip etmeyen, gerçek gereksinimler için oluşturulacak bilim ve teknoloji politikaları, bilim ve teknolojinin bu mevcut yapısını, üretim biçimini de sorgulayan ve eleştiren bir yaklaşımla oluşturulmalıdır. Örneğin, teknoloji politikaları, teknolojiyi, yalnızca üretim araçları ve tekniklerden ibaret tanımlamamalıdır. Üretim bilgi ve becerisi ile üretimi gerçekleştirmek için gerekli kafa ve kol emeğinin örgütlenmesi de teknolojinin alanına girer. Alternatif teknoloji politikaları bu eksende biçimlendirilmelidir. TMMOB, Türkiye’de kamu yararını gözeten, emek eksenli, bütünlüklü ve gerçekçi bilim ve teknoloji politikalarının hazırlanması ve uygulanmasını amaçlar. Ancak bugünkü koşullarda bunu tek başına yapamayacağını bilincindedir. Bu nedenle emek eksenli sivil toplum örgütleri, diğer demokratik kitle örgütleri ve partilerle işbirliği yapar. Onların mücadelelerine destek verir.

TMMOB, bugünkü koşulların bir sonucu olarak kimi sorumluluklarının da farkındadır. Örneğin asıl görevlerinden birinin toplumsal projeler hazırlamak olduğunun farkında olmasına rağmen, dünyadaki ve Türkiye’deki mevcut koşullar ve dengeler nedeniyle, bu projelerin savunulması, yaygınlaştırılması ve uygulanmasında da önemli görevler almayı kabul eder. TMMOB, bilimsel ve teknolojik gelişmelere karşı tarihsel maddeci bakış açısıyla yaklaşarak, üyelerinin; bilimsel ve teknolojik gelişmelerin iç ve dış dinamiklerini kavramalarını, teknoloji ile ilişkilerini sorgulamalarını, bilim ve teknolojinin bugünkü düzeyinin ideolojik çarpıtmalar için taşıdığı olanakların farkına varmalarını sağlayacak araçların ve ortamların oluşturulması için mücadele eder. TMMOB’nin kendisi de, hem geniş üye potansiyeli hem de üyelerinin bilim ve teknoloji ile ilişkisi nedeniyle, bilim ve teknolojinin toplumda bu biçimde algılanması için önemli bir araçtır. TMMOB bunu ancak üyeleri ile birlikte başarabileceğini biran bile unutmaz. Bir yandan üyelerinin bilim ve teknolojiyi kendi deneyimleriyle kavramaları, deneyimlerini ve bilgilerini topluma ve örgüte yaymaları için gerekli ortamı oluştururken, diğer yandan da alternatif teknolojilerin farklı politik düzenlerde olanaklılığını üyeleri aracılığıyla topluma göstermek için çabalar. Bilim ve teknolojinin gelişiminde yeni dönem çarpıtılıyor. TMMOB’nin mücadele eksenli ve talepleri bir yanıyla da bu çarpıtmalara verilen yanıtlar olmalıdır.

Bilim ve teknoloji kapitalist rekabetin ve hırsın cenderesine daha çok giriyor.

Yeni bir çağa girdiğimiz iddia ediliyor. Adı ne olursa, bu çağın en belirleyici özelliğinin bilimsel ve teknolojik gelişmeler olduğu söyleniyor. Bu gelişmelere ayak uyduramayanların merkez ülkeler olarak adlandırılan gelişmiş ülkelerin birer uydusu, domates ve patates kaynağı olacağı propagandası yapılarak toplumda korku ve kuşku yaratılıyor. Bir kez daha Batı’nın gelişme yol ve yöntemleri reçeteleştirilerek geri

biraktirilmiş ülkelere dayatılıyor. Ancak bu savların emperyalist ülkelerin, özellikle de ABD'nin propagandaları olduğu her geçen gün daha çok anlaşılıyor.

1970'lerden beri önemli bilimsel ve teknolojik gelişmelerin olduğu yadsınamaz. Ancak bu gelişmeler, kapitalizmin tarihinde ilk defa ortaya çıkmıyor. Birinci Sanayi Devrimi, buhar makinesinin önce sanayiye uygulanması, ardından da demiryolları ve denizyollarında uygulanması ile başlamıştı. Böylece o zamanın en güçlü ve zengin ülkesi olan İngiltere, bir yandan üretimini arttırırken diğer yandan da dünyanın pek çok bölgesini fethetti. İkinci Sanayi Devrimi içten patlamalı motorların keşfi ve sanayiye uygulanması ile başladı. Bu keşfi, diğer alanlardaki, özellikle haberleşme ve iletişimdeki keşifler ve bunların sanayiye uygulanması izledi. Bu dönemin birden fazla güçlü ve zengin ülkeleri arasında kıyasıya rekabet yaşandı. Her iki sanayi devrimi de sermaye ile emek arasında, gelişmiş ülkelerle az gelişmiş ülkeler arasında, ülkelerin kendi içlerinde çatışmaları yok etmek yeri ne daha da arttırdı. Çünkü kapitalist sistemlerde ne toplumsal ihtiyaçlar dikkate alınıyor, ne de insan ve doğa gözütülüyor. Bilim ve teknoloji de insanlık için değil, daha fazla kar için, devletlerin ve çokuluslu şirketlerin rekabet güçlerini yükseltmek için geliştiriliyor. 2000'in eşğinde özgün olan, emperyalist ülkeler arasında keskinleşen rekabetin bilim ve teknoloji alanında yansımalarıdır. Ticaret, finans ve iletişim ağlarını eline geçirmek için kıyasıya bir yarış var. Keşif ve yenilik yapamayan yarışta geri kalıyor. 1992 yılında Amerikan ve Japon bilgisayar firmalarının toplam hasılatlarının %60'lık kısmı son bir yılda geliştirdikleri ürünlerden kaynaklanıyor. Avrupa bilgisayar piyasasının üçte ikisinden fazlası Japon ve Amerikan firmalarının hakimiyetine girmiş durumda. "Bilim çağı", "bilgi çağı" yerine, bilimin, bilginin ve teknolojinin tümüyle esir alındığı bir dönemdeyiz, artık.

Bilim ve teknoloji halktan daha çok uzaklaşıyor.

Çağımızın bilgi çağı olduğu iddia ediliyor. Bu çağda, toplumsal bölünmenin bilgi üreten, kullanan ve ona sahip olanlarla diğerleri arasında yaşanacağı çınlatılıyor. Oysa bilgi, üretici faaliyetler için her zaman temel kaynak olmuştur. Her çağda, her insan için bilgi önemlidir. Bilgi tüketilemez. Varlığını hep korur. Bu nedenle, tüm insanlığın ortak birikimidir. Yeni olan, bilimin endüstrileşmesidir. Bilimin, bilgi üretiminin tekelleştirilmesidir. Çünkü, bilgi tekelleştirildiği ölçüde denetlenebiliyor, maddi değere dönüştürülebilir.

Aslında İkinci Dünya Savaşı'ndan önce de kapitalistler özel sorunları için bilimcileri kullanıyorlardı. Ancak 1930'lardan sonra emperyalist ülkeler bilimi tümüyle kendi çıkarlarına göre örgütlediler. Bilimsel ürünler metalaştırıldı, endüstriyel ve bilimsel standartlar yükseltildi, patent yasalarıyla endüstriyel üretim denetim altına alındı. Araştırmacılar ve bilimcileri büyük ücretlerle kendi araştırma merkezlerine aldılar. Üniversitelerle işbirliği yapıldı ve üniversitelerin araştırma-geliştirme çalışmaları sanayinin denetimine girdi. Çeşitli örgütlerle bu denetim güçlendirildi. Toplumsal çıkarların yerine kapitalistlerin çıkarları geçirildi. Uzmanlık alanları tümüyle kapitalist sınıfların ve devletlerin çıkarlarına göre çoğaldı, darlaştı. Az gelişmiş ülkelerde başarılı bilimciler ve araştırmacılar emperyalist ülkeler tarafından yüksek ücretlerle transfer edildi. Az gelişmiş ülkelerin bilimcileri kendi ülkelerinin sorunlarına yabancılaştılar. Böylece bilim halktan uzaklaştırıldı. Bilimdışı, metafizik düşüncelerin yayılması kolaylaştı. İdeolojik yönlendirmeler için olanaklar çoğaldı. Halkı ilgilendiren

en önemli kararlar, uzmanlar arasındaki tartışmalar olarak gizlendi. Bilimsel ve teknolojik süreçlerle birer sonuç olarak karşı karşıya kalanlar, karar süreçlerinden daha çok uzaklaştılar.

Yeni teknolojiler sermayeye esneklik kazandırıyor.

Dünyanın küreselleştiği dillerinden düşmüyor. Küresel bir dünyanın altyapısı olarak da bilgi teknolojileri gösteriliyor. Dünya ekonomisinin kapitalist ve emperyalist tarzda artan hızda bütünleştiği bir gerçek.Yeni teknolojiler, özellikle bilgi teknolojileri bu bütünleşmeyi olanaklı kılıyor. Gerçek olan, bu bütünleşmenin sermayeye daha çok esneklik kazandırıyor olması, emekçi ve ücretli kesimler için ise yeni bir saldırı anlamına geliyor olmasıdır. Bilgi teknolojilerinin yardımıyla bir üretim sürecinin farklı alt bölümleri uzak mesafelerde gerçekleştirilebilmesiyle, tüm dünyanın ücretlileri de doğrudan rekabete sokuldu. Böylece, uluslararası şirketler, emek ve ücretlerde de büyük esneklik kazandılar. Firmalar, yeni teknolojiler sayesinde , üretim sürecini farklı biçimlerde örgütleyerek işyeri düzeyinde de daha çok esneklik kazandılar. Bilgi teknolojilerindeki son gelişmeler mali sermayenin uluslararası dolaşımında zaman ve hız sorunlarını ortadan kaldırıyor. Böylece, bir ülkeden başka bir ülkeye para aktarımı anına yapılabilir. Tüketimin biçimlendirilmesindeki başarı televizyon ve diğer iletişim teknolojileri olmasaydı, asla olamazdı. Tüketimi arttırma ve yönlendirmeye yönelik manipulasyonlara karşı duruşlar sürekli zayıflatılıyor.

Bilgi toplumu bir kandırmacıdır.

Yeni dünya düzeni ve küreselleşme rüzgarları etkisinde, son yıllarında “bilgi toplumu”, “bilgi çağı” söylemleri, dünyada egemenliğini pekiştiren uluslararası sömürü düzeninin (emperyalizmin) ideolojik egemenliğini göstermektedir. “Bilgi toplumu”, “bilgi toplumu”, teknolojiyi toplumsal değişimin kaynağı gören teknolojik determinist bir görüştür. Toplumların gelişmesinin düz bir çizgi izlediği, bilgi toplumunun da bu çizgide mutlaka ulaşılması gereken bir aşama olduğu düşüncesi kabul edilemez. Gerçekte “bilgi toplumu” kavramının karşılığı olarak gösterilecek bir gerçeklik yok. Gerçek olan, ortaya çıkmalarında, mevcut devlet biçimlerinin, kapitalist rekabetin ve sömürünün, silahlanma yarışının önemli bir yer tuttuğu bir kaç teknoloji ve bu teknolojinin bu ilişkiler çerçevesinde kullanımınıdır. Sınıfsal, ulusal ve cinsel baskılar teknoloji tarafından ortadan kaldırılamaz. Aksine teknoloji mevcut egemenlik ilişkilerini hem maddi hem de ideolojik olarak güçlendirir. Nitekim, bilgi teknolojilerinin mevcut kullanımları da bunu doğruluyor. Sermaye daha fazla esneklik kazandı. Bilgi teknolojilerinden en çok yararlananlar da emperyalist ülkeler. Kaldı ki, “bilgi toplumu”, “bilgi toplumu” aşamalarında oldukları savunulan ülkelerde işsizlik ve yoksulluk arttı. Toplumun dışına itilen, her türlü sosyal haklardan mahrum bırakılanlar çoğaldı. Bu ülkelerin kendi içlerindeki gelir dağılımı daha da bozuldu. Bu ülkelerde, bilginin dağılımında da eşitsizlik var. Herkes aynı oranda bilgili değil. Bilgiye ulaşım da herkese açık değil. Parası olanın, sistem için meşru olanın üstü olduğu bir düzenin sağlandığı gözleniyor. Öte yandan devletler ve firmalar, üretilen ve dağıtılan bilgi üzerinde daha çok denetim kuruyorlar. Bilgi ve deneyimler hala sermayenin sınırlamalarıyla kuşatılmıştır. Bilgi teknolojilerinin kendine özgü riskleri de var. Denetleme ve gözetleme için olağanüstü olanaklara sahipler. Öte yandan, bilgisayarların, insanların karar süreçlerinden dışlanması için kullanıldığı gözleniyor. Az gelişmiş ülkelerin gelişmiş ülkelerin yolunda giderek kalkınamayacakları bi-

liniyor, Bilgi toplumu bu düşüncenin bir başka ambalajla sunulmasıdır. Teknolojinin transferi ve üretilmesi yukarıda söylenen çerçeveler içinde genel politiklardan bağımsız ele alınamaz. “Bilgi toplumu” savunucularının özelleştirmeyi ve tam serbest piyasayı savunmaları, “küreselleşme” sözcüğünü kullanmaları da anlamlıdır.

Mücadele eksenini ve talepler

TMMOB, bilimin ve teknolojinin yeniden halkın olmasını amaçlar. Alternatif bir teknolojinin, yani hiyerarşik ve otoriter olmayan ilişkilere dayanan, insanları yaptıkları işe ve doğaya yabancılaştırmayan, bireyin tüm yeteneklerinin ve yaratıcılığının önündeki teknik engelleri kaldıran, yenilenebilir kaynaklara yaslanarak doğayı tahrip etmeyen, uzmanların değil üretkenlerin ve tüm toplumun denetlediği gerçekten alternatif bir teknolojinin gerçekleşmesi için mücadele eder. Eylem planlarını, politikalarını, sosyalist topluma ulaşma hedefiyle ilişkisini kuran, ütopyaların olanaklılığının halka gösterilmesini küçümsemeyen, dayanışmacı ve demokratik ilişkilerin filizleneceği bir eksende oluşturur.

- Bilgi edinmede toplumsal ve ekonomik eşitlik olmaz ise olmaz koşuldur.
- Bilgi tüm insanlığın ortak malıdır. On binlerce yıllık insanlık tarihinin ortak ürünü olan bilginin bugün tekellerin malı haline getirilmesine, bilginin metalaştırılmasına engel olunmalıdır. Bu anlamda bilgi üzerindeki mülkiyetin temel dayanağı olan bütün patent ve lisans hakları iptal edilmelidir.
- Bilim ve teknoloji insanlık ve toplum içindir. Kapitalist çıkarlar için değildir. Bilim ve teknolojinin kapitalist çıkarlar için kullanımı engellenmelidir. Sermayenin bilginin üretilmesi ve dağıtımını üzerindeki denetimleri kaldırılmalıdır.
- Kapitalist anlayışın dayattığı “özel üniversite” modelinin tersine toplumcu bir üniversite modeli esas alınmalıdır. Üniversitelerin; temel görevlerinden biri olan, en üst düzeyde eğitim yapmak, uzmanlaşmış, bilimsel araştırma yapabilecek bilimsel ve özgür düşünebilme yeteneğine sahip insanlar yetiştirmek prensibi yanı sıra dönüştüreceği topluma ve doğaya yabancılaşmamış bağımsız düşünebilme ve düşüncelerini ifade edebilme özgürlüğüne sahip insanlar yetiştirmesi gereksinimi ihmal edilemez Özgürlükçü, katılımcı, bağımsızlıkçı, eşitlikçi, demokratik bir üniversite de toplumsal ve ekonomik eşitliğin var olduğu bir-ortamda gerçek anlamında hayat bulur.
- “Bilgi toplumu”, “bilgi toplumu” gibi teknolojik determinist ve ideolojik stratejiler bir tarafa bırakılmalıdır.
- Bilim ve teknolojinin sınıfsal, cinsel, ulusal, ırksal, bölgesel her türlü egemenlik ilişkisini sürdürmek ve güçlendirmek için kullanılması engellenmelidir.
- İnsanlığa ve doğaya zararlı teknolojiler yasaklanmalıdır.
- Toplumun ilgilendiren kararlar, uzmanlara, bilim insanlarına bırakılamaz.
- Bilgi teknolojileri, bir avuç azınlığın toplumun çoğunluğu üzerindeki egemenliğini pekiştirmek amacıyla insanları fişlemek ve gözetlemek için kullanımı engellenmelidir.

- Bilim ve teknoloji alanındaki sermaye yanlısı, gerici, faşist örgütlenmeler için mücadele edilmelidir.
- Türkiye'deki bilim ve teknoloji politikalarını uluslararası emperyalist örgütlerin ve yerli sermaye güçlerinin oluşturması engellenmelidir. Bir ülkenin kendi kaynaklarına dayalı teknolojik gelişimi sağlıklı bir toplumun göstergesidir.
- TELETAŞ örneğinde olduğu gibi, teknolojinin yerli olarak geliştirilme olanakları var iken, bu tür kurumların işlevlerini yitirmelerine neden olan özelleştirmeler yoluyla uluslararası tekellere ve yerli işbirlikçilerine satılmaları engellenmelidir. Tam tersine yerli yeni teknolojilerin geliştirilmesi kamusal bir merkezi plan çerçevesinde içinde yaşanılan toplum ve doğaya hizmet edecek şekilde kamusal AR-GE kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilmelidir.
- Bilgi iletişim ağları ve internet üzerindeki çokuluslu şirketlerin denetimi kaldırılmalıdır.
- Yasaların ve kararların bilgisayarlar aracılığıyla otomatik olarak uygulanması engellenmelidir.
- Teknolojinin çalışanların dayanışmasını, özgüvenlerini yok etmesi engellenmelidir.
- Yeni teknolojiler konusunda kamuoyunun aydınlatılması için olanaklar sağlanmalıdır.
- Yeni teknolojilerin üretimde kullanılması ve verimlilik artışı çalışanları işten atmanın mazereti olamaz. İşgücü ihtiyacının teknoloji dolayısıyla azaldığı durumlarda ücretlerde kesinti yapılmadan çalışma saatleri azaltılmalıdır. Bilgi teknolojilerinin sağladığı olanaklarla kapitalistlerin esnek üretim süreçlerini dayatmakta, üretimin artık tümleşik(entegre) birimlerde gerçekleştirilmesi yerine küçük işletmelerde hatta evlerde yapılı duruma gelmesi tüm insanlığa yönelik bir tehdittir. Bu durumda özel mülkiyet kavramının varlığı yeniden tartışmaya açılmalıdır. Özel mülkiyet kamusal mülkiyete dönüştürülmektedir.
- Bugün bilgi teknolojileri sektörü emekçileri yoğun bir çalışma temposu ile karşı karşıya bırakılmakta, çoğu zaman 12 saati bulan günlük çalışma olağan sayılmaktadır, işçi sınıfının çok uzun zaman önce elde ettiği 8 saatlik işgünü hakkı bilgi teknolojileri sektörü emekçileri için uzak bir geçmişin anısı haline gelmiştir. Bu sektörde 8 saatlik hatta daha da az işgünü saati uygulamasına geçerlilik kazandırılmalıdır.
- Bütün çalışma süresini bilgisayar başında geçiren emekçi sayısında büyük bir artış vardır. Bu emekçilerin karşı karşıya olduğu sorunlar ve meslek hastalıkları ile ilgili kapsamlı çalışmalar yapılmalı ve bilgisayar başında çalışmaktan kaynaklanan tüm hastalıklar ve rahatsızlıkların giderleri ilgili patron tarafından karşılanmalıdır.

EKONOMİ, KALKINMA, SANAYİLEŞME

Ekonomi, kalkınma, sanayileşme tüm insanlık içindir. "Ekonominin gereği" saptır-

masına sığınarak toplumun “ekonominin gereğine” göre yönetilmesi kabul edilemez. İnsanlık, kendisi için iyi olmayan ekonomik yapıya müdahale etme ve kendisi için iyi olduğunu düşündüğü ekonomik yapıyı gerçekleştirme hakkına sahiptir. Bu hakkı da tarih boyunca kullanmış olup, kullanma çabasını da sürdürmektedir, insanlık bu çabasını doğanın bir parçası olduğunu aklından çıkarmadan ve doğa ile barışık olarak sürdürmelidir.

Ekonomi, sosyal üretimde insanların kendi aralarında kurdukları ilişkilerin, yani sosyal üretim ilişkilerinin gelişme yasalarını ortaya koyar. Bu anlamda insan faaliyetlerinin temel sorunları ele alındığında ve üretim tarzının gerçek içeriği ortaya konulduğunda, sömürünün nedenleri açıklanabilir ve buna son vermenin ancak örgütlenme ile mümkün olduğu kabul görülür. Dolayısıyla, ekonomi, toplumla ve sınıflarla birlikte ele alınmalıdır. Kalkınma, günümüzde çağdaşlaşma ve modernleşme kavramları ile eşanlamli kullanılmaktadır.

Ancak, bu kavram bütün ülkeler ya da sınıflar için aynı anlamı ifade etmemektedir. Azgelişmiş ülkeler açısından bu kavram emperyalizmin ideolojik bir dayatmasıdır. Çünkü, kalkınma onlara kapitalistleşme olarak sunulmaktadır. GSMH’de artış sağlanması, büyümenin gerçekleşmesi söz konusuysa sorun olmadığı iddia edilmektedir. Oysa, gerçek bir kalkınmadan söz edebilmek için, toplumda egemen sınıfların değil, çoğunluğun refah düzeyinin daha iyiye gitmesi gerekir.

Diğer yandan, savaş ekonomisi ve askeri harcamaların bu kadar büyük boyutlara ulaştığı, kaynakların dünya silah tekellerine aktarıldığı bir ülkede kalkınmadan söz edilemez. Sanayileşme için de benzer bir yaklaşım ortaya konulabilir. Sanayileşme, ekonomide sadece üretim yapısının yenilenmesi değil, toplum düzenini oluşturan çeşitli kurumsal yapılan ve toplumsal ilişkileri dönüştüren karmaşık bir süreci tanımlar. Bu nedenle, içinde yaşadığımız toplumsal koşullardan ve politik güç ilişkilerinden ayrı düşünülemez.

Ülkemizde egemen sınıflar uluslararası emperyalizmin de yönlendirmesiyle toplumda yaygın kesimlerde sanayileşme denilince «Kapitalist tarzda sanayileşme» anlaşılmakta ve kapitalizme geçiş ile sanayileşme süreçleri bir tutulmakta, dolayısıyla sanayileşme de kapitalistleşmeye yönelik bir uygulama olarak değerlendirilmektedir.

Egemen görüş, günümüzde sanayileşmeyi teknolojik gelişme temelinde tanımlamakta, teknolojinin gelişmesinin ve ilerlemenin bir göstergesi olarak kullanılmaktadır. Azgelişmiş ülkelerin mevcut son teknolojileri kullanarak ve ancak gelişmiş/sanayileşmiş toplumların geçtiği düz bir evrim çizgisini izleyerek sanayileşeceği, azgelişmişlikten kurtulmanın tek yolunun gelişmişlerin izlediği sanayileşme politikalarını uygulamak olduğu söylenmektedir. Böyle bir sanayileşme modelini sorgulanamaz, değiştirilemez ve müdahale edilemez birşey olarak görmek, ortaya çıkan politik, ekonomik, ekolojik her türlü olumsuz sonucu kaçınılmaz ve katlanılması gereken iktisadi ve teknik zorunluluk olarak görmek yanlıştır.

Gelişmiş kapitalist ülkelerden farklı bir sanayileşme perspektifi oluşturmak, farklı toplumsal hedefler ve stratejiler benimsemek ve bunlara uygun yapılar oluşturmak, makro ve sektörel bazda ekonomi politikaları geliştirmek ve kapitalist sanayileş-

menin ortaya çıkardığı toplumsal sorunların önüne geçmek mümkündür. Çalışanlardan yana alternatif bir toplum projesi temelinde emekten yana bir sanayileşme böyle gerçekleşebilir.

Nasıl bir sanayileşme politikası?

İnsandan ve emekten yana bir sanayileşme politikasının bir toplumsal proje çerçevesinde doğa, toplum ve devlet ilişkilerini yeniden düzenleyen köklü bir devrim ile birlikte ele alınması gereklidir. Böyle bir yaklaşımın en temel unsurları:

Sanayileşmenin amacı : Sanayileşme tek başına bir amaç olamaz. Sanayileşme; toplumun tüm kesimlerini kucaklayan, ama öncelikle çalışanların sağlık, eğitim, barınma, kültür gibi temel gereksinimlerini sağlamak üzere ileri teknolojileri işsizliği de ortadan kaldıracak biçimde kullanarak gerçekleştirilen bir sanayileşme toplumsal gönencin bir aracı olarak algılanmalıdır. Toplumsal gönenci oluşturan unsurlar; işsizliğin, yoksulluğun, gelir eşitsizliğinin, toplumsal ve bölgesel eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasıdır.

Bu amaca yönelik bir sanayileşme sürecinde kafanın, ekonomiye eşit biçimde katılımı sağlanacak, mevcut her türlü ayrımcı iş bölümünün aşılması için olumlu yönde ayrımcı politikalar uygulanacak, ekolojik dengeler gözetilecek ve çevre kirliliği engellenecektir.

Bu bağlamda sanayi politikalarının bileşenleri; a) Bu amaca uygun kurumsal yapılar; b) hem makro hem de sektörel düzeyde kısa, orta, uzun dönemli öncelikler iyice belirlenmiş ticaret, yatırım, bölgesel gelişme ve teknoloji politikalarının oluşturulması gerekmektedir. Öncelikler tüm toplumsal kesimlerin geniş katılımıyla, demokratik bir biçimde belirlenmeli ve uygulanmalıdır. Belirlenen hedeflere göre devletin rolü yeniden belirlenmelidir.

Devletin işlevleri, kamu sektörünün verimlilik ölçütleri, kapitalist bir firmanın verimlilik ölçütlerinden nasıl farklı ölçütlere dayanması gerektiği belirlenmeli ve buna göre nasıl bir yatırım, istihdam ve teknoloji politikalarının uygulanacağı kesinleştirilmelidir. Uzun dönemde eşitlikçi, demokratik ve katılımcı bir sosyalist toplum yaratmaya yönelik köklü bir yapısal devrimi hedefleyen sanayileşme stratejilerinin tümüyle piyasa mekanizmaları egemenliğine bırakılması düşünülemez. Devlet bu süreçte olumlu ve önemli bir rol üstlenmelidir. Her politika belli düzenlemeler yaparak ve kurallar koyarak belirli bir iktisadi ortam yaratmayı ve buna uymayanlara da yaptırım uygulamayı öngörür. Kuralların da ötesinde, elindeki iktisadi güçleri araç olarak kullanır. Vergi, teşvik, dış ticaret, gümrük tarifeleri gibi klasik düzenlemeler yanında KİT'ler kısa, orta, uzun dönemli sanayi politikalarının çok önemli bir aracıdır.

Uygun kurumsal çerçevenin oluşturulması konusunda mülkiyet sistemi gözden geçirilmelidir. Uygun kurumsal yapının azami kar hırsının üretimin temel amacı olmaktan çıkarılıp, yaygın bir "kamusal(toplumsal) mülkiyet ve demokratik merkezi planlama" temeline oturtulması gerekmektedir. Üretim- tüketim ilişkisi, piyasa ölçütlerine göre değil halkın demokratik karar ve tercihlerine dayalı kurulmalıdır. Bunun için çalışanların hem üretici hem de tüketici olarak örgütlülüğü gerekir. Bu süreç giderek siyasetin yeniden tanımlanmış bir devlet-toplum ilişkisi ekseninde

örgütlenmesinin yollarını açacaktır. Kısa, orta ve uzun dönemli sanayileşme politikaları birinin bitip diğerinin başladığı bir süreç gibi değil, eş zamanlı uygulamaya konulan ve birbirine koşut yürütülen politikalar olarak düşünülmelidir.

Kısa dönemde; durma noktasına gelen fiziki yatırımların önünü açmayı, ölüme terk edilmiş KİT'lerin çalışanların denetiminde etkin bir şekilde işletilmesi sağlanmalı ve gerekli teknolojik yenilenmelerle darboğazdan çıkartılması hedeflenmelidir. Orta dönemde; ekonominin yönlendirilmesi açısından belirleyici plan üretim, dağıtım ve dolaşım araçlarının kamusal (toplumsal) mülkiyeti hedeflenmelidir.

Özellikle ekonomide kilit sektör olan telekomünikasyon, banka/finans, demir-çelik, petrokimya, enerji sektörlerinin çalışanların yönetimine girmesi, kamu kesimi demokratik planlama ile sektörel öncelikler çerçevesinde bir yatırım planlamasına dayandırılması, teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan yerli işkalları oluşturulmasında yeni KİT.lerin kurulması öngörülmeli ve KİT'ler uzun dönemli teknoloji üretme faaliyetlerine de öncü rolü üstlenmelidir.

Bölgesel gelişme politikaları, cinsel ve diğer toplumsal eşitsizlikleri ortaklaşa kaldırmaya yönelik bir istihdam politikası ile birlikte ele alınmalıdır. Kamu öncülük etmek durumundadır. Uzun dönemde; sektörel teknoloji politikaları, ileri teknolojilerin uygulanması ve üretilmesi temelinde, her sektörün ülkenin kendine özgü yapısı ve uluslararası teknolojik gelişmeler dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Sektörel teknoloji politikaları, gelişmeleri izleyebilen, uygulayabilen ve yenilikler yaratabilen, yüksek düzeyde becerili yeni bir yaratıcı-üretici insanlar yaratmayı hedeflemelidir. İleri teknolojilerin hem üreticilerin yaratıcılıklarını ve zihinsel gizil güçlerini ortaya çıkarabilecek, hem de işsizliği kaldıracak biçimde uygulanmaya konulması esas alınmalıdır.

Bu bağlamda, eğitim sisteminde tüm çalışanların çalıştıkları alanda her türlü üretim bilgisine sahip, araştırmacı nitelikleri gelişmiş, nitelikli insan gücüne dönüştürülmesini hedefleyen yapısal bir devrimi sağlanmalıdır. Tüm sektörlerdeki üretim birimlerinde hiyerarşi içermeyen bağımsızlıkçı, eşitlikçi, ve demokratik bir emek sürecinin oluşturulması için önlemler alınmalıdır. Üretici insanın üretim yerinde özyönetiminin yanı sıra, yerel ve ülke yönetimine doğrudan katılımını sağlayacak bir örgütlenme biçimi yaratılmalıdır.

Türkiye'ye bakış

Ülkemizde; Kurtuluş Savaşı'ndan sonra özellikle 1930'lardan hemen sonra başlayan ulusal ekonomik kalkınma atağının yapıtaşlarından olan, bağımsızlıkçı, ülkenin doğal kaynaklarını ve coğrafi olanaklarını değerlendiren kalkınma politikaları, kamu iktisadi teşebbüsleri eliyle yaşama kavuşmuştur. Ekonomik kalkınma atağında en önemli unsur genç cumhuriyetin 24 Temmuz 1923'te o dönemin başlıca emperyalist devletleri ile imzaladığı Türkiye'nin bağımsızlık ve egemenlik haklarının tanındığı Lozan Anlaşması'nda Osmanlı İmparatorluğu'ndan devralınan kapitülasyonların kaldırılmasıydı. Buna rağmen Türkiye, sanayileşmeye yönelebilmek için gümrük tarifeleri üzerinde var olan kısıtlamaların kaldırılıp yeni bir gümrük tarifesi yapıncaya kadar 5 yıl geçti (1929). Bu arada 'Teşviki Sanayi Kanunu" 28 Mayıs 1927'de çıkarıldı.

1924'te İzmir'de toplanan İktisat Kongresi'nde belirlenen ulusal endüstri siyaseti esaslarına dayanarak 1925'de "Sanayi ve Maadin Bankası" kuruldu. Bu banka devlete ait birkaç sanayi kuruluşunu işletmek ve finansal olarak desteklemek işini üzerine aldı. Endüstrileşme yolunda özel girişimcileri teşvik eden "Teşviki Sanayi Kanunu" etkisini gösterdi, ağırlıklı Ege ve Marmara Bölgeleri'nde olmak üzere 1923'den 1933'e kadar bir çok adım atıldı. Bu zaman içinde irili ufaklı 1130 kadar kuruluş kurulmuştur. Devlet endüstriyi 1927 tarihli "Teşviki Sanayi Kanunu" ve gümrük tarifeleri ile teşvik etmiş ve kurmuştur. Bedelleri hükümet bütçesinden ödenen her tür giyeceğin yerli malı olması zorunluluğu ve sonraki yıllarda yerli malı kullanmayı özendirici diğer uygulamalar ülkede farklı bir hava estirdi.

Fakat özel sermaye sahiplerinin kendileri için az elverişli bulduğu yerlere yatırım yapmaması, özel sermayenin yetersizliği, bölgeler arası eşitsizliklerin varlığını sürdürmesi, asıl önemlisi planlama eksikliklerinden kaynaklanan verimsiz çalışmalar ve Lozan'da geri adım atırılan emperyalist ülkelerin yeniden yerli özel sermaye sahipleri aracılığıyla ülkeye girişleri ve Türkiye'nin hemen yanı başında olan SSCB'deki ekonomik atılımlar ve endüstrileşme başarısı cumhuriyet hükümetlerini endüstrileşmeye ilişkin siyasetlerini gözden geçirmeye itti. Devlet burada ekonomik hayatı yönlendirmek, endüstriyel deneyimi artırmak, bölgeler arası eşitsizlikleri ortadan kaldırmak amacıyla 1934'den itibaren beş yıllık endüstri planları hazırlattı.

Birinci beş yıllık plana göre (1934-1939) genişletilen ve yeniden kurulan endüstri kolları şunlardır: 1) Dokuma endüstrisi; 2) Ağır Endüstri ve maden endüstrisi; 3) Selüloz endüstrisi; 4) Seramik endüstrisi; 5) Kimya endüstrisi. Devlet beş yıllık planların uygulanmasını "Sümerbank" a bıraktı. Bu banka 1933'de kurulmuş olup "Sanayi ve Kredi Bankası"nın ve "Sanayi Ofisi"nin yerine geçmiştir. 1925 yılında pamuklu ve pamuk ipliği için dışarıya 75 milyon TL kadar para verilirken, bu miktar Teşviki Sanayi Kanunu'ndan faydalanan kuruluşların üretimi ile gittikçe azalmış (1934'de 17 milyon TL kadar) ve birinci beş yıllık plan sonunda ise 6.5 milyon TL'ye düşmüştür. Cumhuriyetin ilk yıllarında ekonomik girişimlere değinilen yukarıdaki anlatımlar; cumhuriyetin kurulması ile birlikte ekonomik kalkınmanın cumhuriyet hükümetleri tarafından dönem dönem nasıl algılandığını tekrar anımsatmak ve günümüzdeki hükümetlerin ekonomik kalkınma için yaptıklarına ışık tutmayı amaçlamak için yazılmıştır.

Görüleceği gibi ülkemizde cumhuriyetin kuruluşunun ilk yıllarında daha çok 1923'de İzmir'de toplanan iktisat Kongresi sonuçlarına dayanan liberal politikaların egemenliği 1923'den 1934'e kadar sürmüş olup, yine yukarıda değinilen nedenlerden ötürü 1934'den sonra başlatılan beş yıllık endüstri planları ile devletçi politikalar Türkiye'de egemen olmuştur.

Bu süreç II. Dünya Savaşı sırasında duraklamış ve savaşın sonunda ters bir süreç gelişerek, II. Dünya Savaşı sonrası Türkiye egemenlerinin dışa bağımlı, uluslararası sermaye ve yerli işbirlikçi sermayenin çıkarlarını gözetken, kaynakları verimli kullanmayan, doğayı kirleten, dünya piyasalarına göre biçimlenen ve Türkiye toplumunu gözetmeyen politikalara yerini bırakmıştır.

Uluslararası sermaye, YDD ve küreselleşme söylemleri ile Türkiye'ye ülkemizin fabrikalarını, madenlerini, tarımı ve tarıma dayalı endüstrisini, ulaşım ağlarını, haber-

leşme ve enerji santralleri ağlarını, Dünya Bankası ve IMF politikalarının hedefleri doğrultusunda yerli ve yabancı sermaye çevrelerine peşkeş çekilmesini dayatan Türkiye toplumuna yoksulluk, işsizlik dayatılıyor. Özelleştirmeler derhal durdurulmalı, özelleştirilen işletmeler ise kamu mülkiyetine geçirilerek Türkiye toplumu yararına çalışmaları hedeflemelidir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı lağvedilmelidir. Yargının özelleştirme uygulamalarını iptal ve yürütmeyi durdurma kararlarını uygulamayanlar yargılanmalıdır. Oluşan suçlar zaman aşımı kapsamında değerlendirilmeyip demokratik ve toplumcu bir iktidarda yargı kararlarını uygulamayanlar yargılanmalıdır. Ülkenin ekonomik bağımsızlığına kavuşması, ulusal ekonomik politikaların Türkiye emekçisi çıkarma uygulanması, gelir adaletinin sağlanması, işsizliğin önüne geçilmesi, gönençin tüm toplum kesimlerine yayılması bir iktidar sorunudur.

Bu hedeflere merkezi planlamaya dayalı kamu ağırlıklı bir ekonomiyle ulaşılabilir. Ekonominin planlaması ve uygulaması ancak kamu eliyle, demokratik ve katılımcı bir şekilde ülkenin özgücüne dayalı olarak yürütülebilir. Merkezi planlı ekonomi bölgesel eşitsizliklerin giderilmesi için de bir çözümdür. Bağımsızlıkçı ekonomik politikanın ana amacı, Türkiye doğası ve toplumunu gözetmektir. Stratejisi Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik temellerini korumak ve geliştirmektir. Ulusal ekonomik politikaların korunması ve geliştirilmesinin itici gücü emekçi halktır. Endüstride, tarımda ve diğer hizmet sektörlerinde çalışanların sendikal haklara ve çalıştıkları işletmelerde söz yetki ve karar haklarına sahip olması önemlidir. Halk yararına verimli ve nitelikli ekonomik politikalar geliştirmek için büyük tekelci sermaye kamulaştırılmalıdır. Büyük toprak sahipleri elinde bulunan topraklar kamulaştırılmalıdır. Tarım işletmelerinde kollektif çalışma biçimlerine geçilmesi, küçük toprak sahiplerinin kooperatifler vb. üretim-dağıtım birimleri oluşturularak ekonomik hayata sokulması, küçük tarım arazilerinin kamusal ve planlı üretim amacıyla birleştirilmesi önemlidir. Kent arazileri kamu yararı gözetilen ekonomik politikalar, yerleşim, ulaşım sorunlarının planlı bir şekilde çözümlenebilmesi için kamulaştırılmalıdır. Bağımsızlıkçı, toplumsal ekonomik politikaların yaşama geçmesi ancak emekçi örgütlerinin (partiler, sendikalar, DKO'ler) çabalarını ortaklaştırmaları ile mümkündür. Uluslararası alanda; GATT, Uruguay Raundu, Gümrük Birliği gibi emperyalist amaçlar güden anlaşmalar, DTÖ(WTO), OECD, NAFTA benzeri emperyalist amaçlar güden örgütlenmeler dışında, ezilen dünyaya yönelik anti emperyalist anlaşmalar ve örgütlenmeler yaşama geçirilmelidir. Dünya Bankası ve IMF politikalarına uyulmamalı, Türkiye'nin karar alma süreçlerinde bulunmadığı Gümrük Birliği'nden çıkılmalıdır. OECD üyesi 29 ülke tarafından 1995 yılından bu yana gizli olarak yürütülen Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (MAI) ve anlaşma tarafı şirketlerce oluşturulacak Uluslararası Tahkim Kurumu'nun anlaşmazlıklar halinde yetkili kılınmasını öngören girişimler kamuoyunun bilgisi dışında sürdürülmektedir. Uluslararası sermayenin anayasası olan bu anlaşma, ulus devlet yasalarının ihlali anlamına gelmektedir.

Ulus devletlerin rolü ve işlevleri, ulus ötesi sermaye lehine ve toplumun tüm kesimlerinin aleyhine değiştirilmek istenmektedir. Yasama ve yargı yetkileri devletlerin elinden alınarak, ulus ötesi şirketlere devletlerin koyduğu bu kurallara uymama hakkı verilmek istenmektedir. Anlaşmanın imzalanması durumunda, ulus devletler MAI ile çelişecek hiçbir yasayı çıkaramayacaklar ve 5 yıl süre ile anlaşmadan çıkmayacaklar, çıktuktan sonra da 15 yıl anlaşma hükümlerine bağlı kalacaklardır. Ulus devletlerin sermaye akışını ve uluslararası ticaretini kontrol etmek amacıyla aldı-

ği koruma önlemleri de MAI ile ortadan kaldırılmak istenmektedir. MAI anlaşması kapsamında yapılacak yeni yatırımlar ve ulus ötesi şirketlerin mevcut yatırımları, sözleşmeli hakları, fikri mülkiyet hakları, para ve ifa cinsinden hak edişleri, gayri menkulleri ve devlet imtiyazları ile lisanslarını kapsamaktadır. Anlaşma, yatırımcıların ve kilit personellerinin ev sahibi ülkeye kısıtsız girme ve çalışma izni almasını öngörmektedir. Yatırımlardan sağlanan gelirin transferi önündeki tüm engeller kaldırılmaktadır. MAI, ulus devletlerin yabancı yatırımlar konusunda gözettiği performans kriterlerinin aranmamasını şart koşturmaktadır. Bir süreden beri gündemde olan çalışma yaşamının sermaye lehine kuralsızlaştırmasına yönelik çabalar MAI ile meşrulaştırılmak istenmektedir. Anlaşma ile madencilik, ulaşım gibi sektörlerde dahil olmak üzere tüm sektörlerin yabancı sermayeye açılması öngörülmektedir. MAI hükümleri ile çelişen tüm çevre standartlarının engellenmesi ve çevre standartlarının düzeyinin düşürülmesi amaçlanmaktadır. MAI, bir tür kapitülasyon anlaşması olup, bu anlaşmaya bağımsızlıkçı ve emekçi tüm güçlerle karşı durulmalıdır. Yeni Dünya Düzeni'nin ablukası; ancak ezilen dünya halkları ile birlikte bağımsızlıkça ve emperyalizm karşıtı siyasal ve ekonomik birliktelikler içine girerek ve halklar arasında karşılıklı güven ilişkisi yaratılarak dağıtılabılır.

ÇALIŞMA YAŞAMI

İSTİHDAM-İŞGÜCÜ

Yeni dünya düzeni ve küreselleşme politikalarının ideologları, herkes için refah getireceklerini iddia etmişlerdir, ancak İLO'nun 1996 yılında yayınladığı rapora göre önümüzdeki 25 yıl içinde dünya işgücü piyasasına 1 milyar yeni insan katılacak ve büyük bir bölümü işsiz kalacak. Dünyanın 358 zengini dünya gelirin % 54'üne eşit bir servete sahipken, dünya nüfusunun % 10'unu oluşturan en yoksul ülkelerin dünya ticaretindeki payı sadece binde 3'tür. Dünya nüfusunun % 20'lik kesimini oluşturan yoksul ülkelerin küresel gelir içerisindeki payı 1960'da % 2.3 iken, bugün % 1.1'e düşmüştür. Dünya nüfusunun dörtte birini oluşturan 1.3 milyar insan açlık sınırında yaşarken, her yıl 13-15 milyon insan açlıktan ölüyor. Yeni dünya düzeninin getirdikleri işte bunlardır. Yeni liberal ekonomi politikalarının uygulanması sonucu, tüm dünyada işsizlik oranı artmaktadır. AB ülkelerinde 1978'de ortalama % 5.5 olan işsizlik oranı bugün %11.3'e çıkmıştır.

İşsizlik kapitalizmin mevcut yapısından kaynaklı olarak sürekli bir sorun halindedir. Dünyadaki yüksek işsizlik oranı, ülkemize de yoğun olarak yansımaktadır. Yeni dünya düzeninin ülkemize dayattığı politikalar ve uygulanan rant ekonomisi işsizliği artırıcı nedenlerdir. Yarattıkları kaynakların yatırım olarak değil rant elde etmek amacıyla değerlendirilmesi istihdamın daralmasını nedenlerinden biridir. Bunun bir somut göstergesi de ülkemizde 1998 bütçesinin % 40.8'lik bir bölümünün iç borç ve faizlerinin geri ödenmesine ayrılmasıdır. Bu düzenlemelerin bir başka sonucu da ülkemizde en üst % 20'lik gelir grubu milli gelirin % 55'ini alırken, en alt %20'lik gelir grubu ise % 5'ini almaktadır.

Sermayenin uyguladığı işgücünün esnekleştirilmesi mevcut işsizliğin getirdiği sınıf içi rekabeti sonuna kadar kullanmayı getirmektedir, işgücünün esnekleştirilmesi sermaye sınıfına; ücretleri, işçi sayısını ve taşeronluk uygulaması gibi emek sürecini istediği gibi belirleyebilirle olanağı sağlamaktadır. Mevcut sosyalizm uygula-

malarının kapitalizm karşısında aldığı yenilginin ardından kapitalizmin, sosyalizmin sosyal devlet uygulamasına karşı durabilmek için kurumlaştırdığı kısmi sosyal devlet kurumlarını dağıtma ve özelleştirme girişimi 1990'lı yıllara damgasını vuran olgulardandır.

ÖNERİLERİMİZ

- Çalışmak tüm insanlar için bir haktır. Devlet bu hakkı güvence altına almalıdır. Devlet eğitilmiş işgücü istihdamında ve özellikle teknik eğitim almış mühendis ve mimarların istihdamında yaşanan sorunlara çözüm getirmelidir.
- Dinlenme her çalışan için bir haktır. Tüm çalışanlar için tatil olanakları yaratılmalı, 8 saatlik işgünü hakkının gasp edilmesine son verilmeli ve işgünü süresi işin niteliğine göre kısaltılmalıdır.
- Çocukların işgücü olarak üretim süreci içinde yer almaları yasaklanmalıdır.
- Özelleştirme uygulamalarına son verilmelidir, yasa ile özelleştirilmesi durdurulan işletmeler derhal devlet mülkiyetine geçirilmelidir.
- Çalışanlara bütün dünyada eş zamanlı bir saldırı olan esnek istihdama karşı çıkılmalı, bu amaçla yürütülen mücadeleye sahip çıkılmalıdır.
- Aynı koşullarda çalışanlar arasında yapılan ayrımcılığa, öncelikle askeri kurumlarda en ileri boyutlara ulaşan ve sivil personele uygulanan ayrımcılığa son verilmelidir.
- Kıdem tazminatındaki tavan sınırlandırması kaldırılmalı, her türlü işten ayrılmada kullanılan bir hak olmalıdır.
- Küçük üreticilerin kredi, üretim araçları ve ürünlerinin (emeklerinin) karşılığı olabilecek fiyat politikaları ile desteklenmeli, örgütlenme hakkı güvence altına alınmalı. Kooperatifler içerisinde toplanmaları özendirilmelidir.
- Gelir dağılımdaki adaletsizliği artırıcı uygulamalara son verilmeli, adil bir paylaşımı sağlayıcı önlemler alınmalıdır.

SENDİKAL HAKLAR

Sendikal haklar temel insan haklarından. Çalışanların ekonomik, demokratik, sosyal ve kültürel hak ve çıkarlarını korumanın ve geliştirmenin temel araçlarından biridir.

İnsan hakları ile ilgili tüm uluslararası belgeler sendikal haklara yer vermiştir. (Avrupa İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa Sosyal Şartı, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, ILO ve Avrupa Konseyi Sözleşmeleri gibi) Bu anlamda sendikal hakların en önemli kaynaklarından birisi uluslararası hukuktur. 1982 Anayasası'nın 90. Maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası anlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz" denilmektedir. Bu madde sendikal hakların özel bir yasal düzenleme olmaksızın kullanılabilceğinin dayanağıdır. 1951 yı-

İnnda onaylanan İLO'nun 98 sayılı "Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı Sözleşmesi", 1954'de onaylanan "İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi" ve yeni onaylanan İLO'nun 87 sayılı "Sendika Özgürlüğü ve Sendika Hakkının Korunması Sözleşmesi" ile 1989'da 5. Ve 6. maddelerine çekince konularak onaylanan "Avrupa Sosyal Şartı"nın Birinci Bölümü'nde belirtildiği gibi sendikal haklar devlete ve işverene karşı güvence altına alınmıştır. Türkiye'de onaylayarak iç hukukuna kattığı uluslararası sözleşmelere uymakla ve üye devlet olarak bağlı olduğu sözleşmelere aykırı düzenlemeler yapmamakla yükümlüdür.

Sendikal Hakların Bir Bütün Olarak Kullanılmasında Karşılaşılan Hukuksal Sorunlar:

1982 Anayasası'nın 2. maddesi cumhuriyetin niteliklerini sayarken Türkiye Cumhuriyeti'nin insan haklarına doğrudan dayanan değil, "toplumun huzuru ve adalet anlayışı içinde" belirli koşullarla saygılı bir devlet olarak tanımlamıştır. Oysa insan hakları kavramı ayrımsız tüm insanların, yalnız insan oluşları nedeniyle, insanlık onurunun gereği olarak sahip oldukları hakların bütününe içermektedir. Dolayısıyla böyle bir devlet insan haklarına dayanmak zorundadır. Aynı maddede sosyal devlet kavramı, sosyal adaletten ayıklanmış, güçsüzleri koruma amacını vurgulamaktan özenle kaçınmıştır. Anayasa'nın, devletin temel amaç ve görevlerini gösteren 5. maddesinde sosyal hukuk devleti ilkesine yer verilmiştir. Buna göre, "sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak", devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır.

Anayasa anılan engelleri kaldırmakla değil kaldırmaya çalışmakla, koşulları hazırlamakla değil, hazırlamaya çalışmakla devleti görevlendirmiş, sosyal devlete bireyleri özgürleştirici bir anlam kazandırmaktan kaçınmıştır. Anayasa'nın 51. Maddesi, sendikal hakların kişi yönünden uygulama alanını "işçiler"le sınırlı tutmuş, memurlar gibi diğer ücretli çalışanlar için, sendika, toplu sözleşme ve grev haklarını açıkça tanıyan ya da yasaklayan bir kurala yer vermemiştir. Bu madde, işçiler yerine «çalışanlar» olarak düzenlenmelidir. Aynı maddede sendika kurma hakkı, işçilerin kendi işkalları ile ilgili ekonomik ve sosyal hak ve çıkarlarını koruma ve geliştirmesi amacıyla sınırlandırılmıştır. 53. maddede, işçilerin "ekonomik ve sosyal durumlarını düzenlemek" demekle, mevcut durumu sürdürmeye, ileriye götürmeye ya da geriye götürme biçiminde yapılan düzenlemelerin Anayasa'ya aykırı olmayacağı anlatılmak istenmiş, amaç olarak da iş barışını sağlamak ve verimliliği artırmak düşünülmüştür. Ek olarak aynı işyerinde birden fazla toplu iş sözleşmesi yapılamaz hükmü getirilmiş ve böylece çalışma barışının sağlandığı bir yerde başka bir toplu iş sözleşmesi ile çalışma barışının bozulması önlenmek istenmiştir. 54. maddede, grev hakkının düzenlenmesinde, çıkar grevi güvence altına alınmış, hak grevi yasaklanmıştır. Başka bir anlatımla, ancak toplu iş sözleşmesi yapılması sırasında çıkacak uyuşmazlıklarda grev hakkı tanınmıştır. Siyasal amaçlı grevleri sınırlamak için, amaç sınırlaması (ekonomik ve sosyal) getirilmiştir. Anayasa'nın 128. maddesinde "memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ile diğer özlük işleri kanunla düzenlenir." denilmektedir. Bu madde kaldırılmalıdır. Ancak maddenin kaldırılmasına kadar, maddede yazılı olan hükmün, toplu iş sözleşmesi hakkının yasallaşmasıyla toplu iş

sözleşmelerinin yasa gücünde olması nedeniyle anayasal bir engel oluşturmayacağı şeklinde dikkate alınmalıdır.

ÖNERİLERİMİZ

- Hak grevi, dayanışma grevi ve genel grev yasal güvenceye alınmalı, lokavt yasaklanmalıdır.
- Kapsam dışı personel uygulamasına son verilmelidir.
- 2821 ve 2822 sayılı yasalar yürürlükten kaldırılarak, tüm ücretli çalışanlar için ortak bir sendika, toplu iş sözleşmesi ve grev yasası çıkarılmalıdır. Yeni yasada temel ilke sendikal hak ve özgürlüklerin geliştirilmesi olmalıdır.
- Kamu çalışanlarının 8 yıllık fiili ve meşru mücadelesini reddeden, mevcut haklarını kısıtlamayı, sendikaları dernek statüsüne dönüştürmeyi öngören her türlü yasal düzenlemeden vazgeçmelidir. Grevli-toplu sözleşmeli sendika hakkı yasal güvence altına alınmalıdır.
- Sözleşmeli personel, kadro karşılığı sözleşmeli personel uygulamasına son verilmelidir.
- Kamuda işi alınmada uygulanan sınav yönetmeliğindeki sözlü sınav uygulamasına son verilmelidir.
- Kamuda atama ve terfiler, objektif kriterlere dayandırılmalı, çalışanlarla ilgili bütün kararlarda sendikalar müdahil olarak yer almalıdır.
- Memurun Muhakemat-ı Yasası kaldırılmalıdır.
- Sendikal çalışmalar dolayısıyla verilen disiplin cezaları ve sürgünler tüm sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılmalıdır.
- İdari yargı kararlarında süreklilik esas alınmalıdır.
- Meslek ve işyeri sendikacılığı reddedilmeli, işkolu sendikacılığı esas alınmalıdır.

SOSYAL GÜVENLİK

Hukuk devletinin temel niteliklerinden birisi sosyal devlettir. Sosyal devlet niteliğinin gereği olan sosyal güvenlik, çalışanların hastalık, sakatlık, işsizlik, yaşlanma durumlarında gelir kayıplarını azaltmak; sağlık hizmetlerini yerine getirmek, aile ve çocuk yardımlarını düzenlemek amaçlarıyla bir kamu programı olarak 19. Yüzyıl'da Batı Avrupa'da kurulmuştur.

Türkiye'de kamu sosyal güvenlik harcamalarının GSYİH içindeki payı % 5'i bile bulmamaktadır. Devlet diğer alanlarda olduğu gibi, bu alanı da sosyal politika konusunun dışına çıkarmayı amaçlamaktadır. Kurum fon biriktirme sisteminden fon dağıtım sistemine geçirilmek istenmektedir. Diğer bir anlatımla prim gelirlerinin oluşturduğu bir fonu işletme yoluyla genişletme değil, prim gelirleri ile aynı yıl içerisindeki giderleri karşılama tekniğine geçilmektedir.

Genel anlamda sosyal güvenlik kurumlarının finansman sorunu; kimi sigortacılık hizmetlerini ortadan kaldırma, sistemi gizli ve açık yöntemlerle özelleştirme yoluyla çözülmek istenmektedir. Sigorta hizmetlerinin özel sermaye faaliyetine konu edilmesi durumunda tüm çalışanlar bu hizmetleri özel sermayeden satın alma yoluyla kendi tasarruflarının belli bir bölümünün kara dönüşmesine göz yumacak ve hizmetlerin fiyatı artacaktır. Örneğin özel sigortacılığı özel hastane işletmeciliği ile içiçe olduğu ABD’de sosyal güvenlik hizmetlerinin aşırı pahalı olması şeklinde yaşanmış bir gerçekliktir. Sonuçta; iş güvencesi, işsizlik sigortası gibi kurumların bile olmadığı ülkemizde, devlet bu işlevinden vazgeçmemek durumundadır. Emekli olma yaşını yükselterek pratikte emekli olmayı neredeyse imkansızlaştıran tasarımlardan vazgeçilmelidir.

ÖNERİLERİMİZ

- Devlet sosyal güvenliğin finansmanına katkıda bulunmalıdır.
- Sosyal güvenlik sistemi tüm sosyal tarafların içinde yer aldığı, çalışanların ağırlıklı olarak denetleyebildiği özerk yapıya kavuşturulmalıdır. İşleyişi demokratikleştirilmeli, yönetimin oluşturulmasında çalışanların çoğunluğu sağlanmalıdır.
- Sosyal güvenlik bütün ücretli çalışanları kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmalı, kaçak işçiliği engelleyici önlemler alınmalıdır.
- Sağlık hizmetlerinin kalitesi arttırılmalı, hizmetlerde kar hedefi değil, toplumsal yarar ön plana çıkarılmalı, sağlık kurumlarında çalışanların yönetimde söz ve karar sahibi olması sağlanmalıdır.
- Borçlanarak, dövizle emeklilik gibi sistemin sorunlarını artıracak konulara karşı çıkılmalıdır.
- Sosyal güvenlik kurumları birleştirilmelidir.
- İşsizlik sigortası yürürlüğe konulmalı, emeklilerin durumları iyileştirilmelidir.
- Primlerin tahsilindeki gecikmeler önlenmeli, gecikmeleri özendiren af uygulamalarına son verilmeli, gecikme halinde primler reel faizle tahsil edilmelidir.
- Emeklilik koşulları ağırlaştırılarak pratik anlamda emekli olma imkanı yok edilmemeli, fiili hizmet zammı uygulaması geliştirilmelidir.
- Özürlülerin yaşamlarını iyi bir biçimde sürdürebilmeleri garanti altına alınmalıdır.
- Tasarrufu Teşvik Fonu’nda biriken paralar nemalarıyla birlikte hak sahiplerine peşin olarak ödenmeli, işveren payı (%3) ücretlere eklenmelidir.
- Çalışanların sağlığı ve çalışma güvenliği ile ilgili yasalar geliştirilmeli ve eksiksiz uygulanmalıdır.

EK 16. Mühendislik Mimarlık Kurultayı, 5-6 Nisan 2003

Kurultay Kararları - Örgüt Misyonu

1. Temel İlkeler:

TMMOB ve bağlı Odaları mesleki demokratik kitle örgütüdür. Demokrat ve yurt-sever karakterdedir. Emekten ve halktan yanadır. Anti-emperyalisttir, “Yeni Dünya Düzeni” teorilerinin, ırkçılığın ve gericiliğin karşısındadır. Siyasetin dar anlamının aşar, yaşamın her olayını siyasetle ilişkili görür. Barıştan yanadır. İnsan hakları ihlallerine karşıdır, insanlık onurunun korunmasından yanadır. Örgütsel bağımsızlığını her koşulda korur, gücünü sadece üyesinden ve bilimsel çalışmalardan alır. Meslek ve meslektaş sorunlarının, ülkenin ve halkın sorunlarından ayrılamayacağını kabul eder. Politikanın oluşturulmasında ve uygulanmasında demokratik merkezîyetçi yöntemleri uygular. Karar alma süreçlerinde demokratik ve katılımcıdır.

Bağlı Odaları ile birlikte, mühendis ve mimarların meslek alanlarını düzenler, üyesinin ve halkın çıkarlarını korur.

Sanayileşme ve demokratikleşme alanlarında durum tespitleri yapar, politikalar ve çözüm önerileri üretir. Ülkenin demokratikleşmesi için çaba sarfeder.

Kamuoyu oluşturmaya yönelik çalışmalar içinde tartışmasız yer alır. Demokratik Kitle Örgütleri ve sivil toplum örgütleri ile ilkeli ve demokratik işbirliği içerisindedir.

2. Çalışma Anlayışı:

TMMOB ve bağlı Odalar toplumdan soyutlanmış “seçkin” mühendis ve mimarların örgütü değil, aksine toplumun içinde yer alan, onun bir parçası olarak topluma etkileşim içinde bulunan, temsili demokrasi alanının daraltılması ve biçimsel uygulamalar yerine birlikte düşünme, birlikte üretme ve birlikte yönetme mekanizmalarını güçlendirici çabalara yönelen, rant gruplarının otoriter, sınamamayan, hesap vermeyen yönetimlerin aksine, örgüt içi demokrasisi güçlendirilmiş, seçim dışında da katılım mekanizmalarını yaşama geçiren,

Profesyonellerin ve uzmanların örgütü anlayışını reddeden, aksine kitle örgütü niteliği ile organlarına dayalı çalışmayı yürüten, Siyaset dışı kalma anlayışlarının tam tersine, her koşulda ve her zaman siyaset yapan, siyasetin dar tanımını aşan anlayışları yapıya hakim kılan, üye ile ilişkilerini, devlet ve egemen kesimlerle olan ilişkilerinin önüne koyan, resmi otorite ile her türlü diyaloga ve işbirliğine açık ama işbirlikçi yaklaşımların dışında kalan,

Örgüt işlevinin deforme edilmesi anlamındaki hizmet üretimini reddeden, aksine üyelerinin hizmetlerinin niteliğini yükseltecek düzenlemeler yapan, norm ve standartları oluşturan ve bunların gelişimine hizmet edecek şekilde denetleyen,

Egemen kesim ve egemen kesim söylemleri ile ters düşmeme anlayışlarını reddeden, aksine üyesinin söz ve kararlarda yetki sahibi olmasını sağlayan, Kamu hiye-

rarşisi içinde yer edinme ve örgüt etkinliklerini buna bağlama anlayışlarının yerine, örgütün kamuoyu önünde saygın yerini korumayı ve geliştirmeyi hedefleyen, örgüt etkinliklerini kendi iç dinamikleri ve kendi kararları ile belirleyen,

Meslek örgütü kavramını, demokratik kitle örgütü özelliğinin önüne çıkartarak, meslekçi eğilimleri güçlendiren anlayışların aksine, mesleki-demokratik kitle örgütü anlayışlarını hayata geçiren,

Her türlü yapılanma ve örgütlerle olan ilişkisinde, anlamsız hiyerarşik eşitlik anlayışları yerine, ilişkilerinde bu yapıların toplum içindeki işlevselliklerini ölçü olarak alan,

Hiçbir üyesinin sorununu dışlamayan, ancak üyesinin büyük çoğunluğunu oluşturan ücretli çalışan mühendis ve mimarların konumları gereği, ücretli çalışan kesimlerle ve onların örgütleri ile ilişkilerini güçlü hale getiren, Örgütün uluslararası ilişkilerini güçlendiren,

Dünyayı, ülkeyi ve yaşamı tanıyan, anlayan ve ona göre politikalar üreterek yaşama geçiren bir çalışma anlayışı içerisindedir.

3.TMMOB'nin Küreselleşmeye karşı ulusal bir program çerçevesinde örgütlü bir karşı duruşu, Ülkenin ve ulusun' geleceği açısından önemli bir görevdir. Hatta bu karşı duruş, uluslar arası küreselleşme karşıtı platformlarla birleştirilmeli ve bu saldırıya dünya ölçeğinde karşı durmanın bir parçası olunmalıdır.

4.TMMOB üniversitelerde mühendislik ve mimarlık eğitimi nasıl olmalıdır sorusunu cevaplayacak bir çalışmayı amaç olarak ortaya koymalıdır. Ayrıca, TMMOB'nin kanayan yara olan özel üniversiteler konusunda ciddi ses getiren bir tavrı olmalıdır.

5.Mühendislerin ve Mimarların mesleki sosyal gelişmelerini sağlamak ve uzmanlık alanlarını toplum yararına kullanmalarına zemin yaratmak, bu amaçla uzmanlıkları gelişmelerin ve politikaların sosyal , siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarını kavramak, yorumlamak ve toplumu bilgilendirmek, bu politikaların toplum yararına düzenlenmesi için öneriler geliştirmek ve bu önerilerin yaşama geçirilmesi için yaşamın her alanında müdahil olmaktır. Ayrıca meslek ve meslektaşların sorunlarının ülke ve toplumsal sorunlardan ayıramayacağı ilkesiyle ülke ve halkın sorunları üzerine politikalar geliştirir, çözüm önerileri getirir. İnsan hakları, kamusal alan genişletilmesi ve demokrasi mücadelesinde aktif olarak yer alır.

6.TMMOB çalışma yaşamında mühendis ve mimarlarla birlikte diğer çalışanların sosyal güvenlik ve iş güvenliğinin sağlanması, grevli ve toplu sözleşmeli sendikal hak ve özgürlükler mücadelesinde kamu emekçileri ve işçi sendikaları ile birlikte ortak mücadele eder.

7.Üyelerin ekonomik sosyal yaşamlarının, iş koşullarının iyileştirilmesi için çaba harcar.

Kurultay Kararları - Örgüt Birimlerinin Hizmet Üretimi

1.Meslek Odalarımız; uzmanlık alanında kamu çıkarlarının korunmasına, mesleğin ve meslektaşların haklarının savunulmasına yönelik çalışmalar yanında, varlık ne-

deni olan mesleki teknik çalışmalardan da kopmamalıdır.

2.Odalarca yürütülecek hizmetlerde ve hizmet karşılığı elde edilen gelirlerde gözetilecek temel ilke meslek, meslekdaş, ülke ve toplum çıkarları doğrultusunda yürütülen çalışmalarını sektöre uğrattıkları bağımlılık ilişkilerine yol açılmaması olmalıdır.

3.Ticari amaçlarla kurulmuş herhangi bir kurumun yapacağı veya yapmakta olduğu faaliyetler odalar için örnek alınmamalıdır. Yayımlanacak kitaplar, periyodikler, düzenlenecek uzmanlık eğitimleri, mühendislik-mimarlık mesleğinin geliştirilmesine ve uygulama alanlarına yönelik kurs ve seminerler esas gelir alanı olarak görülmemelidir.

4.Kamu kuruluşlarına, özel kurum yada kişilere verilen hizmetler tek yanlı bozulabilecek protokollere dayanıyor ise örgüt bütçesi ağırlıklı olarak bu hizmetlerden herhangi biri üzerine kurgulanmamalı, gelir kaynakları mümkün olduğunca çeşitlendirilmelidir. Söz konusu hizmetler yalnızca, kamusal denetim alanında verilmeli, protokollerin içeriğinin örgütsel bağımsızlığı tehdit etmesine izin verilmemeli, verilen hizmetler üyelerimizin yürüteceği hizmetler değil, bu hizmetlerin denetimi anlamında olmalıdır.

5.Kamu çıkarlarının korunması meslek odalarının uzmanlık alanında toplumun ve ülkenin çıkarlarını savunan bir örgüt olmasını zorunlu kılar. Bu tanım gereği meslek odaları mesleki çalışmalar yürütürken halkı bilgilendirmek, bilinçlendirmek, çevreden yana, emekten yana, üretimden yana, tüketicinin korunmasından yana olmak topluma dayatılan politikaları sorgulamak kamu çıkarları doğrultusunda toplumu bilinçlendirmek ve bu politikaları sunmak görevi ile yükümlüdür. Böylesine geniş bir alana yayılan sorumlulukların ve hizmetlerin yerine getirilebilmesi ancak ve ancak ekonomik ve kurumsal anlamda güçlü, ülke geneline yayılmış bir örgütlenme ağına sahip olan, örgüt-içi ilişkilerinin ve Oda üye ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütüldüğü yapılanmalar ile mümkün olabilir.

6.Meslek Odalarının gelirleri; üye ödentileri öncelikli olmak üzere, Odaların uzmanlık alanında bağımsız olarak gerçekleştirdiği sürekliliği olan etkinliklerden sağlanmalı ve bu etkinliklerden yararlanan üyeler bedelini ödemelidir.

7.Mesleki etkinliklerden sağlanan kaynakların üyelere ve topluma hizmet olarak geri dönmesinin araçlarının etkinleştirilmesi, örgütün kaynaklarının ortak kullanıma açılması mekanizmaları yaratılmalıdır.

8.Resmi kurumlarda çalışan mühendis ve mimarların üye oldukları odalara aidat ödemelerini kaynaktan kesilme hususu sağlanmalıdır.

9.TMMOB ve Oda yayın, ajanda ve etkinlikleri için reklam alınması veya sponsor desteği sağlanması konularında; Örgütsel bağımsızlığın, kamusal denetim işlevinin korunması, TMMOB ve Odaların ilke ve politikalarının korunması, Mesleki etik değerlerin korunması vazgeçilmez ilkelerdir.

10.TMMOB ve Odalarımız, üyelerimizin ekonomik hak ve çıkarlarının korunmasında daha etkin rol üstlenmelidir.

11.Kamu çıkarlarının korunması, meslek odalarının uzmanlık alanlarında toplumun

ve ülkenin yararını savunan birer örgüt olmalarını zorunlu kılar. Bu tanım gereği, meslek odaları mesleki çalışmalar yürütürken, halkı bilgilendirmek, bilinçlendirmek; çevreden, emekten, üretimden ve tüketicinin korunmasından yana olmak; topluma dayatılan politikaları sorgulamak ve bu süreçlere müdahil olmakla yükümlüdürler. Böylesine geniş bir alana yayılan sorumlulukların ve hizmetlerin yerine getirilebilmesi ancak ekonomik ve kurumsal anlamda güçlü, ülke geneline yayılmış bir örgütlenme ağına sahip olan, örgüt içi ilişkilerin ve oda-üye ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde yürütüldüğü yapılanmalar ile mümkün olabilir. Güçlü meslek odaları için, güçlü ve çeşitlendirilmiş gelir kaynaklarına sahip olma zorunluluğu yadsınamaz bir gerçektir. Meslek odalarının gelirleri üye ödentileri öncelikli olmak üzere, odaların uzmanlık alanlarında bağımsız olarak gerçekleştirecekleri etkinliklerden sağlanmalıdır. TMMOB ve Odalar, üyelerin mesleki gelişimlerinin sağlanmasına yönelik meslek içi eğitim hizmetlerini ve mesleki faaliyetler için gerek duydukları diğer hizmetlerini, sektörel gelişme amaçlı kongre, sempozyum vd. etkinliklerin gerçekleştirilmesi hizmetlerini, kamu ya da özel sektör tarafından yapılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan hizmetlerini, üyelerince yerine getirilmesinin sağlanması için gereken eğitim ve koordinasyon hizmetlerini ve genel anlamda üyelerinin mesleki denetimine yönelik hizmetlerini yerine getirmelidir. Üyeleri tarafından üretilecek hizmetleri üretmemelidir.

Kurultay Kararları - Mesleki Yeterlilik, Mesleki Yetkinlik, Mesleki Eğitim

1.TMMOB ve Odaları, Mühendislik ve Mimarlık mesleğinin uygulama alanlarında çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilecek olan, yanlış, kusurlu, yetersiz ürün kullanımı ve uygulamaların, doğal ve kültürel çevreyi tahrip, insan sağlığını risk altına sokma veya yaşama hakkını engelleme, bireyin, toplumun, insanlığın her türlü zararına yol açma gibi sonuçları olduğunun bilincindedirler. TMMOB ve Mesleki Odaları bu bilinçten hareketle mesleğin uygulanmasında kasıtlı veya kasıtsız; yanlış, kusurlu, yetersiz ürün ve uygulamaların ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi konusunda gerekli tüm çabayı gösterir, bu hususta gerekli her türlü yasal, idari, mesleki, eğitsel girişimleri düzenler, gerekli kurumları ve mekanizmaları oluşturur.

2.TMMOB ve Odalar, (eğitimde kalite eşitliğini göz önünde bulundurarak - İzmir) toplumun güvenliğini, sağlığını ve gönencini (yaşanabilirliğini), doğal ve kültürel yaşam ortamlarını doğrudan etkileyen alanları önceliklerine göre belirleyerek, bu alanlardaki gereksinmelere uygun olarak tanımlanacak bilgi ve beceri düzeylerine göre mesleki yeterliliğin belirlenmesini, geliştirilmesi ve belgelenmesini sağlarlar. Bu yetkinin yasal dayanaklarının daha açık bir ifadeye kavuşması için Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasada ve TMMOB Yasasında değişiklik yapılması için girişimlerde bulunurlar.

3. TMMOB her meslek grubunun kendi ihtiyaçlarına ve şartlarına bağlı olarak kaliteli ve güvenilir hizmet ve üretim sürecinde düzenlemelere gitmesini teşvik eder. Meslek odalarının bu konudaki çalışmalarının koordinasyonunu sağlar. TMMOB "Yetkin Mühendislik" konusunu bu tür çabaların olumlu bir sonucu olarak değerlendirir. Bu uygulamaya ihtiyaç duyan Meslek Odalarının koordinasyonunu düzenleyerek çerçeveye yönetmeliğin oluşturulmasını gerçekleştirir. Meslek Odaları, uygulama yönetmeliklerini kendileri hazırlar.

4.Bir ülkenin eğitim politikaları, bilim, teknoloji ve sanayi politikalarından ayrı düşünülemez. Türkiye'deki eğitim ve mühendislik, mimarlık eğitimi toplum çıkarlarına göre değil, uluslararası iş bölümünün bir sonucu olarak şekillenmiştir. TMMOB emperyalist ülkeler tarafından Türkiye'ye dayatılan uluslararası iş bölümünü reddeder; toplumcu bilim, teknoloji, ve sanayi politikaları geliştirecek bir kurumsal altyapının örgüt bünyesinde oluşturulması çalışmalarını başlatır.

5.TMMOB ve Odaları; tüm mühendis ve mimarların aldıkları eğitimleri ve iş deneyimlerini takip etmekle ve onların sicilini tutmakla yükümlüdür.

6.TMMOB ve Odaları; gerek Dünya Ticaret Örgütü gerekse Avrupa Birliği (Gümrük Birliği) kanallarından gelen teknik ve mesleki mevzuat uyarınca mühendislik/mimarlık meslek alanlarının düzenlenmesine dönük uyumlaştırma (emperyalist/kapitalist ilişkilere tümüyle bağlanmak anlamında) çalışmalarına karşı durur, bu yönde izlenen politika ve uygulamalar ile mücadele eder.

7.TMMOB ve Odaları; "ulusal egemenlik ve bağımsızlık", "ulusal kalkınma", "aydınlanma" ve "emek" ekseninde meslek alanlarını düzenler. Meslek alanlarının düzenlenmesinde kamu/toplum yararını gözetir.

8.TMMOB ve Odaları; mesleki yeterlilik ve yetkinlik konusunu kaynağında çözmek amacıyla, mühendislik/mimarlık eğitimi/öğretimi yapan yükseköğretim kurumlarının müfredatlarının belirlenmesinde, uygulanmasında ilgili ulusal kurumlarla birlikte "ulusal bağımsızlık ve egemenlik" ilkesi uyarınca, kamu/toplum yararının sağlanması ekseninde işbirliği yapar, çalışmalar yürütür.

9.TMMOB ve Meslek Odaları; ülkemizdeki eğitim düzenininin, süreç içinde daha eşitsiz, adaletsiz hale geldiğini tespit eder. Meslektaşın adil ve eşit olmayan sistem içinde, bilgi ve donanım açısından yetersiz kalabildiğini, bu nedenle yanlış uygulamalara yol açabileceğini tespit eder. Meslektaşı bu konumdan kurtarmak için gerekli her türlü yasal, idari kurumlan harekete geçirir. Mesleki eğitsel girişimleri düzenler, meslektaşa destek olur. Ancak, meslektaşın, her ne sebeple olursa olsun, mesleki uygulama - mesleki üretiminden doğan kusurlar sonucu, doğal, kültürel çevrenin tahribi, kamunun zarar görmesi, bireyin toplumun sağlığının ya da yaşama hakkının ortadan kalkması, riske girmesine yol açması halinde , TMMOB ve meslek odası hiç tereddütsüz, doğal çevre ve kamu menfaatlerinden yana tavır alır.

10.Mesleki yeterlilik tartışmalarının odağında Türkiye "deki mühendislik eğitimi olmalıdır, Ülkemizde mühendislik eğitimi, sistemin ana gereksinmelerine göre belirlenmemelidir, Sanayileşememenin ve teknoloji ithal eden bir ülke olmanın sonucu olarak, mühendisler tasarım sürecinin dışında büyük ölçüde üretim kontrolü ya da hizmet üretimi gibi alanlarda istihdam edilmektedirler. Dolayısıyla mühendislik eğitimi, geleceğin mühendislerine teknolojik ilerlemeyi sağlayacak birikim ve beceriyi değil; üretim sürecinin sürekliliğini sağlayacak donanımı sağlamaya çalışır. Eğitim ile ilgili sorunların ancak eğitim süreci içinde çözülebileceği unutulmamalıdır. Mühendislik ve mimarlık eğitiminin , teorik ve pratik süreçleri kapsayacak biçim ve içerikte düzenlenmesi gerekmektedir. Bilim ve teknolojinin günümüzdeki ilerleme hızı göz önünde tutularak TMMOB'ye bağlı Odalar tarafından meslek içi eğitim verilmeli ancak bu meslek içi eğitim sürecinin lisans eğitimini ikame edeceği düşünülmemelidir.

11.Mevcut lisans eğitiminin gerek süresinin gerekse de şeklinin baştan sona tartışılması gerekliliği açıktır. Bu anlamda TMMOB'ne düşen, mühendis ve mimarlar ile birlikte öğrencilerin ve akademisyenlerin katılacağı tartışma ortamının sağlanmasıdır. TMMOB'nin kapsadığı meslek disiplinlerinin her biri için eğitim kurultayları düzenlenmesi, yapılan tartışmalar ve sonuçları üniversite kamuoyuna mal etmelidir. Bunların dışında yapılacak her türlü çalışma, mevcut eğitim sisteminin tüm eksiklik ve yetersizlikleriyle meşrulaştırılması ve onaylanması anlamını taşıyacaktır.

12.Özellikle 17 Ağustos depremi sonrası, meydana gelen can ve mal kaybının nedenlerinin büyük ölçüde yapı alanındaki rant mekanizması ve yolsuzluklar olduğu gerçeği, siyasi iktidar tarafından, mühendis ve mimarların mesleki yeterliliği tartışmalarının gündeme getirilmesiyle örtbas edilmeye çalışılmaktadır. TMMOB içinde de bu anlayışa paralel olarak dile getirilen görüşler, Birliği devlet organlarına bağlama ve zararsız "Meslek Örgütlerine" dönüştürme hazırlığı gibi görünmektedir. Yapı denetiminin özelleştirilmesi uygulaması ise, yeterlilik ve yetkinlik tartışmalarının tozu dumanı içinde adeta gözden kaçırılmaktadır. TMMOB'nin bu konudaki tavrı; özelleştirmeci ve liberal politikaların karşısına kamusal denetimden yana argümanlarla çıkmak olmalıdır. Sessiz ve teslimiyetçi kabullenme yerine, kitlesini ve halkını da yanına alan dirençli ve direngen bir kimlikle karşı koymak olmalıdır.

13.Şu talepler dile getirilmelidir.

- AB gibi emperyalist birliklerin dayattığı küreselleşme politikalarının karşısında durulmalıdır. TMMOB'nin bu "akıntıya kapılmayıp" , AB ile bütünleşmeci anlayışları teşhir etmesi gerekir.
- "Halk için bilim, halk için üretim" anlayışını temel almaya devam etmelidir.
- Mühendis ve mimarların "bilim ve teknoloji üretimi" için eğitilmelerinin koşulları zorlanmalıdır.
- Eğitim ve bilimsel çalışmalar için bütçeden yeterli kaynak sağlanması için mücadele edilmelidir.
- Emekçi mühendis ve mimarların sendikal örgütlülüğü için gerekli çaba ve destek gösterilmelidir.

14.TMMOB ve Odalar, mesleki yeterliliğin belgelendirilmesine yönelik meslek içi eğitimi, mesleki davranış ilkelerini de içerecek biçimde planlar, lisans eğitimi dikkate alarak uygulama alanlarına ilişkin eğitimi hizmet olarak gerçekleştirirler, bu eğitimin ortak konularını programlarlar, ders notlarını hazırlarlar ve eğitimlerini sağlarlar.

15.Hali hazırda üniversitelerimizde çağdaş, nitelikli ve bilimsel mimar-mühendislik eğitimi yapılamamaktadır. Bu nedenle öncelikle üniversitelerimiz, ülkemizin çıkar ve beklentilerine uygun olarak, demokratik, özerk ve bilimsel eğitim kurumları olarak her alanda tekrar yapılandırılmalıdır.

16.Mühendis ve mimarlar, bilim ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde, yeni gelişme ve gereksinimlerine bağlı olarak, tüm mesleki çalışma süreçlerinde, meslek içi eğitimi sürekli, etkin ve katılımcı bir anlayışla yaşama geçirmeye kararlıdır. Bu anlayışla

yış TMMOB ve bağı oda yöneticilerinin temel yaklaşımları olmaya devam edecektir.

17.TMMOB, mühendislik mimarlık eğitiminin, çağın gereklerine uygun ders programları ve uygulama olanaklarıyla, tüm yurttta eşit ve parasız olarak verilmesini savunur.

18.Mühendislik mimarlık eğitiminin yönlendirilmesi ve güncelleştirilmesi TMMOB'nin görevlerinden biridir. Bu çerçevede TMMOB, kapsamlı bir mühendislik mimarlık eğitimi programı hazırlar ve tartışmaya açar.

Kurultay Kararları - Mesleki Davranış İlkeleri

1.Mühendis ve mimarların mesleki sorumlulukları, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin topluma, doğaya, çağımıza ve geleceğimize olan etkileriyle doğrudan bağlantılıdır. Aşağıda yer alan TMMOB Mesleki Davranış İlkeleri, mühendislerin ve mimarların mesleki etkinliklerinde göz önünde bulundurmaları gereken değerleri, kararlarına kılavuzluk edecek bir toplumsal sözleşmenin öğelerini vermek için hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

TMMOB MESLEKİ DAVRANIŞ İLKELERİ

A)Mühendislerin ve Mimarların, birey olarak kendilerine karşı sorumlulukları;

1.Mühendis ve Mimarlar; Bilim ve teknolojiyi insanlık yararına ve doğal dengeyi koruyacak biçimde kullanmayı mesleğinin temel ilkesi kabul eder.

2.Bilgi ve yeteneklerini sürekli geliştirme düşüncesi ve çabasıyla hareket etmenin sorumluluğunu duyarlar.

3.Meslek alanı içerisindeki en iyi tasarım ve uygulama hizmetini vermekte sorumluluk duyarlar.

4.Hizmet üretimi ve yaşam boyunca ulusal ve uluslararası boyutlardaki adalet, eşitlik, özgürlük, dürüstlük, güvenilirlik, saygı ve hukuk alanlarındaki gelişim ve değişikliklerde sorumlu olduğu bilinciyle hareket eder.

5.İş sözleşmelerinde yer alan, kurallara uyarlar ve karşı taraftan da aynı anlayışı beklerler.

6.Yeterli oldukları alanlarda mesleki hizmet üretmeyi hedef ve ilke kabul ederler. Çok disiplinli çalışmalarda birlikte üretmeyi amaçlar ve diğer meslek mensuplarına gereken saygıyı gösterirler. Mühendis ve Mimarlar sadece hak ettiği ünvanları kullanmayı uygun bulurlar.

7.Mesleki Davranış ilkelerine aykırı tutum davranışlarda, bulunamazlar. Bu ilkelere karşı davrananlara hoşgörölü yaklaşmaz örgütsel tepkinin gelişmesine katkı koyarlar.

B)Örgütsel Davranış Kuralları;

1.Örgüt faaliyetleri sırasında oluşturulan, karar altına alınan ilke ve kuralların hayata geçirilmesi, yazılı kurallar ve örgüt gelenek ve kültürüne saygılı davranmayı ve bunları geliştirmeyi ilke kabul eder.

2.Örgütsel, yönetsel sorumlulukların yerine getirilmesinde en üst düzeyde duyarlılık gösterilir.

3.İnsanlığın evrensel değerlerine ve hukukun üstünlüğüne dayalı örgüt yönetimini geliştirerek örgüt içi demokrasininin düzenlenmesini sağlar.

4.Mesleğin ve meslektaşın toplumdaki itibarını yüceltecek mesleki davranış ilkelerinin yaşama geçirmeyi görev kabul eder.

5.Meslek ilkelerinin uygulama ve denetiminde etik kurallar geliştirir.

6.Mühendis ve Mimarların mesleki, sosyal, kültürel,ekonomik gelişmeleri için örgütlü mücadeleyi ön planda tutar.

C)Toplumsal ve Sosyal Sorumluluklar;

1.Mühendis ve Mimarlar insan haklarına barışa, demokrasiye, topluma saygılı ön planda tutarak ilişki geliştirirler.

2.Mühendis ve Mimarlar din, dil, ırk, her türlü inanç, cinsiyet farklılığı, coğrafi ayırım ile gözetmeden çok kültürlü bir yapının korunması, kültürel zenginliğin geliştirilmesi yönünde çaba sarf ederek hizmetleri bu anlayış içinde yürütürler.

3.Toplumun sağlıklı gelişmesini çevreyi ön planda tutarak geliştirecek davranışları destekler. Bu amaçla doğal ve toplumsal çevrenin sağlıklı gelişmesini ön planda tutar.

D)Doğaya ve Çevreye Karşı Sorumluluklar;

1.İnsan merkezli insanın mutluluğu, refah ve yararını ön planda tutan değerlendirme ve davranışlar artan nüfusunda etkisiyle hava toprak ve suyun kirlenmesine neden olmuş başta insan olmak üzere tüm canlıların hayatını tehdit eder boyuta gelmesinde etkili olmuştur. Bu bilgiler ışığında, Mühendis ve Mimarlar, gelecek kuşaklar, diğer canlılar ve canlı organizmalar ile arzın varlığını sürdürmesini bir hak ve değer olarak kabul ederek davranış geliştirmeyi sorumluluk olarak görürler.

2.TMMOB Mesleki Davranış İlkeleri, geleceğin mühendislerinin ve mimarlarının, bilim ve teknolojinin, mühendislik ve mimarlık etkinliklerinin topluma olan etkilerini, meslek mensuplarının bu etkilerden doğan kişisel sorumluluklarını, kararlarında başvurdukları değerleri ve etik ikilemleri tanımlarını gerektirmektedir. Bu amaçla, bilgi ve düşünce zenginliği yaratmak, yaşam kültürü düzeyini yükseltmek, etik ikilemleri tartışma yeteneğini geliştirmek için, mühendislik ve mimarlık lisans eğitiminin "etik" le ilişkili konularla zenginleştirilmesi yönünde çalışmalar yapılması öngörülmüştür.

3.Toplumun güvenliğini, sağlığını, refahını ve doğanın dengesini temel alacak ilkeler, ülkemizde uygulanmakta olan sosyal, siyasal ve ekonomik politikaların özendirildiği ya da ödüllendirdiği davranışlarla büyük ölçüde çelişebilecektir. Bu tür durumlar, kimi meslektaşlarımız için geçerli olabileceği gibi, kimi işveren girişimci ve kamu yöneticileri tarafından da kendi çıkarlarına aykırı bulunabilecektir. Bu tür durumlarda, meslek etiğine uygun davranacak üyelerimiz üzerinde işten çıkarılmaya kadar varan

yaptırımlar söz konusu olabilecektir. Olağan dışı koşullara ve baskılara karşın bu ilkelerin uygulanmasında kararlı davranan üyelerimizin ödüllendirilmesi ve bu tür uygulamalarda haksızlığa uğrayan üyelerimize sahip çıkılabilmesi için TMMOB bünyesinde özel bir fon oluşturulması karara bağlanmıştır.

4.Mühendis ve mimarlar, Mesleki bilgi, beceri ve deneyimlerini, toplumsal çıkarlarının, evrensel insani kazanımların ve kültürel mirasın korunması için kullanırlar. Toplum yararı için duymuş oldukları sorumluluk ve kaygı her zaman özel çıkarlarının üstünde yer alır.

5.Mühendis ve mimarlar, kendilerinden istenen işin, toplum ve çevre için bir tehlike yaratacağı doğrultusunda şüpheleri olduğunda, düşünceleri işveren tarafından dikkate alınmıyorsa ilgili meslek örgütünü bilgilendirirler. Meslek örgütü konuyu takip etmekle yükümlüdür. Üye, meslek örgütüne karşı sorumludur, örgütü duyarsız davranıldığı takdirde, kamuoyunu bilgilendirmelidir.

6.Mühendis ve mimarlar, işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği için gerekli önlemlerin alınması amacıyla;

- Meslek örgütlerinin öncülüğünde, mevcut yasa, yönetmelik,tüzük vd. yasal mevzuatta yer alan önlemlerin hayata geçirilmesi için mücadele eder.
- Üretim sistemlerinde ve süreçlerindeki yapılan değişikliklere bağlı olarak, önlemlerin geliştirilmesi amacıyla meslek örgütü ile birlikte çalışır. Karşılaştığı sorunları örgütüne bildirir.
- Meslek örgütünün bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmesini talep eder, takipçisi olur.

7.Mühendis ve mimarlar çalışma yaşamında,

- Kamusal çıkarları gözeterek çalışırlar.
- Yaptığı işin gereklerinin dışında, çalışma arkadaşlarına göre ayrıcalıklı bir konum edinmek amacıyla işvereniyle özel ilişkiler geliştirmezler.

8.Mühendis ve mimarlar bilime ve mesleğine karşı sorumluluğunun gereği olarak;

- Yalnız, becerileri ve eğitimleri olan konularda mesleki hizmet verirler; görev yetki ve sorumluluklarını sadece zorunlu durumlarda ehil olan meslektaşlarına devrederler.
- Çalıştığı alanda ve genel entelektüel faaliyetinde,işletme verimliliğinin yükseltilmesine, emeğin haklarını koruyup geliştirme;istihdamın dar altı l m aması, ulusal çıkarları gözetme kaydıyla teknolojinin gelişimi ve enerji yoğunluğunun düşürülmesi doğrultusunda katkı koyar, bu doğrultudaki çalışmalarını desteklerler.

9.Mühendis ve mimarların topluma, yaşadıkları çağa ve doğaya karşı sorumlulukları hizmetlerinin kapsamıyla aynı oranda artmaktadır. Toplumun refah ve mutluluğuna katkıda bulunmak için mühendis ve mimarların gerçekleştireceği mesleki

etkinliklerde uygulanmak üzere “Topluma karşı sorumluluklarının, ürün ve hizmet isteyene ve tüketiciye karşı sorumluluklarının , mesleğe ve meslektaşlarına diğer meslek disiplinlerine karşı sorumluluklarının, kendilerine karşı sorumlulukları ivedilikle “Mesleki Davranış İlkeleri” olarak tanımlanmalı, ödül ve yaptırımlar belirlenmeli ve TMMOB'nin ilk Genel Kurulu'nda işlevsel ve işler bir düzenlemeye dönüştürülmelidir.

10. TMMOB MESLEKİ DAVRANIŞ İLKELERİ

Giriş

Mühendislik ve mimarlık hizmetleri, gerek tek tek bireylerin, gerekse toplumun günlük yaşamının her noktasını daha çok etkilemekte, bu etki günümüzle sınırlı kalmayıp geleceğimizi ve kaynaklarımızın kullanımını da kapsamaktadır. Bu nedenle de, mühendislerin ve mimarların topluma, yaşadıkları çağa, doğaya karşı sorumlulukları da hizmetlerinin kapsamıyla aynı oranda artmaktadır. Ayrıca, gelişme sürecinin sıkıntılarını yaşayan ülkemizde bu toplumsal sorumluluk daha da fazladır.

Mühendisler ve mimarlar, ayrılmaz bir parçası oldukları toplumun refah ve mutluluğuna katkıda bulunmak için, mesleki etkinliklerinde aşağıda tanımlanan ilkelere uymayı, uyulması için meslektaşlarını uyarmayı bir görev sayarlar.

Topluma Karşı Sorumluluklar Mühendisler ve Mimarlar,

- 1.Mesleki bilgi, beceri ve deneyimlerini, toplumun ortak çıkarları; evrensel insani kazanımların ve kültürel mirasın korunması ve insan refahının gelişimi için kullanırlar. Toplumun sağlığı, güvenliği ve refahı için duymuş oldukları sorumluluk her zaman kendi kişisel çıkarlarının, meslektaşlarının çıkarlarının ya da mimar ve mühendisler topluluğunun çıkarlarının üstünde yer alır.
- 2.Kendilerinden istenen işin toplum ve çevre için ciddi bir tehlike yaratacağı sonucuna varılırsa ve bu konudaki mesleki yargıları işveren ya da müşteri tarafından dikkate alınmıyorsa, görüşlerini işverene ya da müşterilerine yazılı olarak bildirirler; sonuç alamamaları durumunda meslek örgütlerini ve gerektiğinde yetkili makamları ve kamu oyunu bilgilendirirler.
3. Toplumun ilgi alanı içinde bulunan teknik konulardaki görüşlerini, raporlarını, konuyu yerinde ve tam anlamıyla araştırmış, incelemiş ve yeterli bir bilgi ve verilerle donanmış olarak, ticari ve kişisel kaygıları bir yana bırakarak, doğru, tam ve nesnel bir biçimde açıklarlar.
- 4.İş yerlerinde işçi sağlığını korumak ve iş güvenliğini sağlamak için gerekli önlemleri alırlar, iş yerlerinde çalışanları bu konularda bilgilendirirler.
- 5.İşverenleri, müşterileri, meslektaşları da dahil olmak üzere, toplumdaki herkese adil, dürüst ve iyi niyetle davranırlar.
- 6.Ülkenin teknoloji ve mühendislik yeteneğinin yükselmesi için, teknolojinin, teknolojinin uygun kullanımının ve potansiyel sonuçlarının toplum tarafından anlaşılması için çaba gösterirler.

Doğaya ve Çevreye Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar, doğayı ve çevreyi korumayı, onlara zarar vermemeyi, uygulamalarının doğayla uyumlu olmasını sağlamayı mesleki sorumluluklarının ayrılmaz parçası olarak görürler, doğal kaynakların ve enerjinin tasarrufuna özel önem verirler.

İşverene ve Müşteriye Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar,

1. İşveren/müşteriyle teknik konulardaki mesleki alışverişlerinde her zaman güvenilir bir iş gören ya da vekil ya da danışman olarak ve işveren/müşterinin çıkarları için, toplumun refah ve sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atmaksızın, mesleki beceri ve deneyimlerini sonuna kadar kullanarak, uygun ve düzgün bir iş düzeyi ile çalışırlar.
2. İşverenleri ya da müşterileriyle olan iş ilişkilerini etkileyecek şekilde doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir armağan, para ya da hizmet ya da iş teklifi kabul etmezler; başkalarına teklif etmezler, mesleki ilişkilerini geliştirmek amacıyla siyasal amaçlı bağış yapmazlar.
3. İşverenin/müşterinin ticari ve teknolojik sırlarını izin almadan başkalarına açıklamazlar, kişisel çıkarları için kullanmazlar.

Mesleğe ve Meslektaşına Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar,

1. Mesleki etkinliklerini, tüm meslektaşlarının güvenini kazanacak bir biçimde ve mesleğin saygınlığına azami özen göstererek sürdürürler.
2. Tüm meslektaşlarına saygıyla yaklaşırlar; meslektaşlarıyla haksız rekabet içinde olmazlar ve astlarının gelişimi için özel çaba harcarlar, onlara yardımcı olurlar, telif haklarına ve özgün çalışmalara saygı gösterirler, çalışmalara katkıları ve katkıda bulunanları belirtirler.
3. Yalnızca yeterli oldukları alanlarda mesleki hizmet verirler; hizmetlerini etkileyebilecek diğer uzmanlık alanlarındaki yetkililerin görüşlerine başvururlar, disiplinler arası ortak çalışmayı özendirirler.
4. Mesleki görev, yetki ve sorumluluklarını, sadece zorunlu durumlarda ve ehil olan meslektaşlarına devrederler.
5. İşlerini yalnızca kendilerine tanınmış mesleki görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde yaparlar, yalnızca resmi olarak hak kazanmış oldukları sıfat ve unvanları kullanırlar.
6. Bu mesleki davranış ilkelerine aykırı davrananlara yardımcı olmazlar, onların etkinliklerinin içinde yer almazlar, onları uyarırlar, bu konuda meslek örgütleriyle işbirliği yaparlar; bu ilkelere uygun davrananları bütün güçleriyle desteklerler.
7. Meslek örgütlerinin etkinliklerine aktif olarak katılmaya çaba gösterirler, onları

desteklerler, mesleğin gelişmesine katkıda bulunurlar.

Kendilerine Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve Mimarlar,

1. Mesleki bilgilerini güncelleştirirler, kültürlerini ve mesleki yeterliliklerini geliştirirler.
2. Mesleki etkinliklerine ilişkin olarak meslektaşlarının dürüst ve nesnel eleştirilerini dikkate alırlar, gerektiğinde kendileri de eleştirmekten kaçınmazlar.
3. Birlikte çalıştığı insanları anlamaya, çok kültürlü çalışma ortamlarına uyum sağlamaya çalışırlar.

Kurultay Kararları - Mesleki Denetim

1. Mühendislik ve mimarlık etkinliklerinin toplum yararı gözetilerek, bilim ve tekniğin gereklerine, yasal kurallara, mesleki davranış ilkelerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla önceden belirlenmiş kriterlere ve düzenlemelere göre kamusal bir görev olarak denetlenmesi örgütümüzün temel amaçlarından birisidir. TMMOB ve Odalar, toplumun güvenliği, sağlığı ve gönenci bakımından öncelikli alanları belirleyerek bu çalışmaları yaygınlaştırırlar, mevcut uygulamaları geliştirirler, örgütümüzün bu alandaki yetkisinin yasal dayanaklarına sahip çıkarak dayanakların açıklığa kavuşması ve genişletilmesi için girişimlerde bulunurlar.
2. Mühendislik ve mimarlık etkinliklerinin sonunda elde edilen ürünlerin toplum yararı gözetilerek, bilim ve tekniğin gereklerine ve yasal kurallara uygunluğunu ve bunlara uygun olarak işletilmesini ve bakımının yapılmasını sağlamak amacıyla önceden belirlenmiş kriterlere ve düzenlemelere göre kamusal bir görev olarak denetlenmesi örgütümüzün temel amaçlarından bir başkasıdır. TMMOB ve Odalar, toplumun güvenliği, sağlığı ve gönenci bakımından öncelikli alanları belirleyerek bu çalışmaları yaygınlaştırırlar, mevcut uygulamaları geliştirirler, örgütümüzün bu alandaki yetkisinin yasal dayanaklarına sahip çıkarak dayanakların açıklığa kavuşması ve genişletilmesi için girişimlerde bulunurlar.
3. Ülkemizde mevcut deprem gerçeğinden hareketle, yapı denetimi konusunda örgütümüzün yetkisini kısıtlamaya hatta tamamen ortadan kaldırmaya yönelik yasal uygulamalara karşı mutlak mücadele verilmelidir.
4. Mühendis ve mimarlar, mesleklerini icra ederken kamu yararını gözetirler ve hizmet verdikleri kuruluş veya ortamda kamuyu zarara uğratacak uygulamalara engel olurlar; bu süreçte kişisel haklarının zarar görmemesi için meslek örgütleri tarafından desteklendiklerini bilirler. TMMOB mühendis ve mimarların meslek alanlarında kamuyu zarara uğratacak faaliyetlere engel olmaları durumunda zarara uğramalarını önleyici tedbirler alır, işverenlerin uygulamaya zorlaması durumunda tavır alır. Ülkenin genel sorunlarıyla ilgili görüş oluşturur ve bu görüşler doğrultusunda kamusal alanı denetler.

EK 17. TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu 2005 Sonuç Bildirisi

TMMOB adına Makina Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen ve Makina Mühendisleri Odası Ankara Şubesi'nin sekreteryalığında yürütülen TMMOB Mühendislik Eğitimi Sempozyumu, 18-19 Kasım 2005 tarihlerinde, Ankara'da Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Kongre Merkezinde gerçekleştirildi.

Açılış konuşmalarının ardından TMMOB tarafından "Türkiye'de Mühendislik Eğitiminin Tarihsel Gelişimi" konulu açılış bildirisinin sunulduğu Sempozyumda, "Yetkili/Yetkin/Uzman Teknik Eleman Kanunu ve Mesleki Tanınırlılık" ile "Mühendislik Eğitimi Programları ve Mühendislik Eğitimi Değerlendirmesi" konulu iki panelin yanı sıra; Mühendislik Eğitimi, Mühendislik Eğitiminde Yeni Eğilimler, Mühendislikte Lisans Eğitimi, Mühendislik Eğitimine Etki Eden Faktörlerin Değerlendirmesi, Mühendislik Eğitiminde Akreditasyon ana başlıklı 5 oturumda 16 bildiri sunumu yapılmıştır. Sempozyumda toplam 30 adet bildiri içeren ve bugüne kadar TMMOB ve bağlı odaların yaptığı mühendislik eğitimleri ile ilgili kurultay, çalıştay, kongre ve sempozyumların sonuç bildirgelerinin de içinde yer aldığı bildiriler kitabı katılımcılara dağıtılmıştır. Sempozyum sonunda ise ayrı bir oturum halinde "Sempozyum Değerlendirmesi" yapılmıştır. Sempozyum oturumlarını 587 kayıtlı katılımcı izlemiştir. Sempozyum süresince sunulan bildiri ve paneller ışığında ortaya çıkan sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler aşağıda özetlenmiştir.

Ülkemizde uygulanan ekonomik programın temel felsefesini, dünyada yaşanan gelişmelerden bağımsız olarak değerlendirmek olanaklı değildir. Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren uluslararası sermayenin istemlerine uygun olarak enerjiden haberleşmeye, eğitimden sağlığa, tarımdan sosyal güvenliğe kadar hemen hemen tüm alanlarda yapısal bir değişim programına tabi tutulmaktadır. Ülkemizde sanayi yatırımları azalmakta, çiftçi tarladan uzaklaşmakta, işsizlik oranı büyümekte, çıkan krizlerin sık ve dayanılmaz boyutları yoksullaşma sürecini kronik hale getirmektedir. Bu durumdan mühendisler de büyük çapta olumsuz olarak etkilenmektedir. Neo-liberal küreselleşme ideolojisi, toplumsal ve kamusal alanları yeniden tanımlayarak bu alanları bireysel yarar ve piyasa süreçlerine bağlı kılmakta, toplumsal ilişkilerin tümüne bağlı olarak eğitim alanını da belirlemektedir.

Ülkelerin eğitim politikaları, bilim, teknoloji ve sanayi politikalarından ayrı düşünülemez. Türkiye'deki eğitim ve mühendislik eğitimi, toplum çıkarlarına göre değil, uluslararası iş bölümünün bir sonucu olarak şekillenmiştir.

Gelişmiş ülkeler ulusal çıkarları doğrultusunda ulusal yenilenme politikalarını hayata geçirebilmek için AR-GE çalışmalarına, bilim, teknoloji ve eğitim altyapılarına bütçelerinden ayırdıkları kaynakları her geçen gün artırmaktadırlar. Oysa bu süreç ülkemizde gelişmiş ülkelerde olduğu gibi işlememektedir.

Küresel kapitalist dünyaya entegrasyon çalışmalarının hızla yürütüldüğü günümüzde, ülkemize biçilen roller irdelendiğinde görülmektedir ki; IMF ve DB'nin koyduğu şartlar doğrultusunda eğitim ve öğretim hizmetleri piyasa ve sermayenin hizmetine

sunulmakta, eğitim metalaştırılmaktadır. Eğitim alanında dayatılanlar, şirketleşen üniversite anlayışının gelişmesine de neden olmaktadır. Üniversite yapısındaki değişim, “şirket” ve “müşteri odaklı” bir tarza yönelmekte ve “müfredat” buna uygun biçimde yeniden yapılandırılmaktadır.

Üniversitelerimizde bilimsel araştırmalara gerekli kaynaklar ayrılmayarak, bilimsel gelişmelerin önüne geçilmektedir. Sanayi ile ilişkiler toplumun ihtiyaçlarına göre değil, sadece sermayenin ihtiyaçlarına göre yapılanmakta, bilim, piyasa ekonomisinin belirlediği amaca yönelik kullanılmaktadır. Dolayısıyla sanayici AR-GE faaliyetlerine yatırım yapmamakta, ihtiyaç duyduğunda üniversitelerin projelerini satın almaya çalışmaktadır.

Eğitim, istihdam ve üretim ilişkilerinin planlı bir şekilde ele alınmamasından dolayı lisans eğitiminde edinilen bilgilerin önemli bir bölümü çalışma hayatında pratik karşılığını bulamamaktadır. Bu durum mesleğe karşı yabancılaşmanın yanı sıra mesleki körelmeye de neden olmaktadır. Öğretim üyelerimizin de ekonomik koşulları gün geçtikçe kötüye gitmektedir. Mühendislik bölümlerindeki araştırma görevlileri ve genç öğretim üyeleri ya bir ideal uğruna ya da daha iyi bir iş bulamadıkları için görevde kalmaktadır. Bunların çoğu, karşılıklarına çıkan ilk fırsatta ya özel sektöre geçmekte ya da yurt dışına gitmektedir.

Mühendislik alanındaki eğitimde gerek açılan okullar gerek artırılan kontenjanlar açısından planlama anlayışının olmaması özellikle belirli bölümlerden mezun mühendislerin istihdam sorununu artırdığı gibi bu kitlenin mesleki kimliklerinde erozyon yaratmaktadır. Üretim süreçlerinde ortaya çıkan değişim, mühendisleri yeniden biçimlendirmekte, mesleki formasyonlarını değiştirmekte, istihdamı daraltmaktadır. İşsizliğin artması ücret politikalarını olumsuz yönde etkilemekte ve mühendislerin emeği ile orantılı ücret almalarını engellemektedir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda, yükseköğretimde verilmekte olan eğitimin ulusal ya da uluslararası objektif ölçütlere göre denetlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi için yapılması gereken işlemlere ait açık bir düzenleme mevcut değildir.

Ülkemizin de imzaladığı Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği anlaşmaları mühendislik hizmetlerinin serbest dolaşımını da kapsamaktadır. Bu anlaşmalar uluslararası akademik ve mesleki tanınırlılığı da zorunlu tutmaktadır. Günümüzde «diploma» tanımı, yüksek eğitim sonucunda kazanılan akademik bir ünvan veya dereceyi değil, kişinin mesleğinde tam yetkilendirildiğini belirtmek için kullanılmaktadır. Bir çok ülkede bu amaçla yeni kurum ve kuruluşlar oluşturulmuş ve yöntemler geliştirilmiştir. Teknolojideki hızlı ilerleme ve bilimsel algıdaki hızlı artış mühendislik alanında uzmanlaşmayı ve “yetkili/yetkin/uzman mühendis” kavramlarını gündeme getirmiştir. TMMOB bu konuda mühendislik disiplinlerinde uzmanlık alanlarını belirleme çalışmalarını yürütmektedir. Odalarca yapılacak düzenlemelerle, mühendisin uzmanlık eğitim ve deneyimlerini tamamlanıp uzman oldukları alanlarda yetki ve sorumluluk sahibi olacaklardır. Ancak ülkemizde akreditasyon ve sertifikasyon konularında ortaya çıkan yasal düzenleme ihtiyacı hala karşılanamamıştır.

Meslek alanlarımızda işsizlik % 25’ler seviyesine ulaşmıştır. Meslektaşlarımızın

önemli bir bölümü meslek alanları dışında çalışmaktadır. Çalışan üyelerimizin yaklaşık % 75'i yoksulluk sınırının altında ücretler almaktadır. Gelecek 5 yıl sonunda mühendis, mimar ve şehir plancıları ordusuna 125.000 kişinin daha katılacak olmasının sonuçlarının şimdiden ele alınması büyük önem taşımaktadır.

Tüm bu olumsuz tanımlamalara rağmen; 50 yıllık deneyim ve bilgi birikimi ışığında ve mesleki, demokratik kitle örgütü olmanın sorumluluğu ile, üyelerinin sorunlarının toplumun sorunlarından ayrılamayacağı bilincinde olan; çağdaş, bağımsız, demokratik ve sanayileşen bir Türkiye özlemiyle, halktan ve emekten yana tavır alan, bu doğrultuda politikalar üreten ve mücadele veren TMMOB, ülkemizin içinde bulunduğu olumsuz tablonun değiştirilmesinin mümkün olduğuna inanmaktadır. İnsanlarımızın üzerinde özgürlük ve gönenç içerisinde yaşayacağı başka bir Türkiye mümkündür. TMMOB'nin konu ile ilgili özgül hedefi, üniversite ve sanayi işbirliği, öğretim elemanlarının niteliği ve gelişimi, eğitim programlarının yeniden yapılması, eğitimde akreditasyon, eğitimde nitelik, gelişmiş ülkelerde mühendislik eğitimi ve ülkemiz koşullarına uyarlanması gibi konularda çözümler üreterek mühendislerin nasıl yetişmeleri gerektiğini ortaya koymak ve bu konularda siyasi iktidara, ulusal sanayi ve üniversitelerimize öneriler sunmak, bunların uygulanabilirliğini sağlamaktır.

Sempozyum kapsamında yapılan bu temel belirlemeler, sunulan bildirimler ve yapılan paneller sonucu ortaya çıkan görüş ve öneriler göz önüne alınarak aşağıdaki sonuçların kamuoyuna ve ilgili taraflara duyurulması kararlaştırılmıştır.

- Küreselleşme ve sermaye isteklerine göre üniversitelerin yapılandırılması uygulamalarından vazgeçilmelidir.
- Mevcut politika ve uygulamaların yerine; planlamacı bir anlayışla, toplumsal gereksinimleri, üretimi, istihdamı ve yaşam boyu eğitimi, ülkenin bilim ve teknoloji yeterliliğinin güçlendirilmesini temel alan ulusal eğitim politikaları yapılabilmelidir.
- Toplumsal eşitsizliğin her çeşidini sürekli ve sistemli olarak üreten eğitim yapısı terk edilmelidir.
- Eğitim her kademedede eşit ve parasız olmalıdır.
- Üniversiteye girişin orta öğretimden değil de dersanelerden geçiyor olması, eğitim düzeninin ne kadar bozuk olduğunun bir göstergesidir. Üniversite öncesi eğitim-öğretim; laik, demokratik, çağdaş ve bilimsel ilkelere göre tepeden tırnağa yeniden yapılandırılmalıdır.
- Üniversiteler bilimsel bilgiyi üretme mekanları olmalıdır.
- Polis ve jandarma üniversitelerden çıkarılmalı; baskıcı ve cins ayrımcı uygulamalarla dolu eğitim programları terk edilmelidir.
- Belletme ve ezbercilik yerine öğrenmek, verileri kabul etmek yerine araştırma yeteneğini geliştirmek; teknik eğitim yanında sosyal ve kültürel eğitimleri de tamamlamak; eğitimde sorgulayan, düşünen, dayanışma duygusuna sahip, bilimsel kriterleri önemseyen, aydınlanmış öğrencilerin yetişmesi, en temel amaç olmalıdır.

- Uygulama, mühendislik eğitiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Teorik bilgiler laboratuvar uygulamaları ile desteklenmelidir.
- Öğrenci sağlık sigortası uygulamasına geçilmelidir.
- Bilimi teknolojiye, teknolojiyi uygulamaya dönüştüren mühendislerin daha donanımlı ve birikimli olarak yetişeceği ve mezuniyet sonrası bilgilerini yenileyebilecekleri, geliştirebilecekleri eğitim olanakları, üretim ve çalışma ortamları sağlanmalıdır.
- Çok sayıda niteliksiz mühendis yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite ve bölüm açmak yerine, ülkenin gereksinim duyduğu elemanları yetiştirmek; yine gereksinim doğrultusunda yeterli eğitim kadrosu ve kütüphane, derslik, laboratuvar, yurt vb. alt yapısı tamamlanmış kuruluşlar oluşturulmalı; şimdiye kadar açılmış bulunan üniversitelerin eğitim düzeyi artırılmalı, kalite eşitsizliği ortadan kaldırılmalı, oluşturulacak kalite standartları doğrultusunda denetimler yapılmalıdır.
- Ülke gerçeklerine uymayan ve dışarıdan programlanan meslek yüksek okulu programları ile mühendislik programları arasında var olan ve mühendislik programları aleyhine olan 1/3 oranındaki mali destek dengesizliği giderilmelidir.
- Uygun nitelik ve sayıda öğretim üyesi yetiştirilmeli, öğretim üyelerinin eğitim dışında ticari faaliyette bulunması engellenmeli, eğitim hizmetini üreten öğretim üyelerinin ekonomik, sosyal ve mesleki sorunları çözülmeli, öğretim üyeliği mesleği saygın ve çekici hale getirilmelidir.
- Üniversitelerde akademik yükselmelerde uluslararası bilimsel yayınlar en önemli ölçüt olmaktan çıkarılmalı, amaca uygun diğer çalışmalar da ölçütlere dahil olmalıdır.
- Öğretim üyelerinin düşüncelerinden, sendikal eylemlerinden ve demokratik taleplerinden dolayı karşılaştıkları her türlü ceza ve sürgün uygulamalarına son verilmelidir.
- YÖK tüm kurumlarıyla kaldırılmalı, Üniversiteler Arası Kurul ve üniversiteler, özerk ve demokratik bir anlayış temelinde yeniden düzenlenmeli, üniversitenin bütün bileşenlerinin yönetim ve karar sürecine katılmaları güvenceye alınmalıdır. Üniversitenin üç temel bileşeni olan öğretim üyeleri, öğrenciler ve üniversite çalışanlarının üniversite yönetimine katılmaları sağlanmalıdır.
- Mühendislik hizmetlerinin, alanında yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olan Odaların üyelerince verilmesi, bu üyelerin mesleki kurallar ve meslek etiği açısından tam olarak denetlenmesi gerekmektedir. Hizmeti veren üyelerin bilgilerinin hızla yenilenmesi gereksinimine uygun olarak, çağdaş teknikleri izleyebilmelerine yönelik sürekli mesleki eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır.
- Ülkemizde verilen lisans diplomalarının uluslararası düzeyde tanınması sağlanmalıdır.
- Lisans eğitimi meslek içi eğitim programlarıyla sürekli desteklenmelidir.

- Mühendislik eğitimi ve öğretimi programlarının akredite edilmesi yetersiz ve donanımsız bölümlerin açılmasına engel olacağı gibi, bölümlerin gelişmelerinin de önünü açacaktır. Eğitim programlarının akreditasyonunda, yabancı akreditasyon kurumları yerine TMMOB'nin de içinde yer aldığı MÜDEK (Mühendislik Değerlendirme Kurulu) çalışmaları yaygınlaştırılmalıdır.
- Akredite olmayan bölümlerin kayıplarını giderici telafi programları TMMOB ve üniversitelerce hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.
- TMMOB ve bağlı Odalar, üniversitelerde yeni mühendislik, mimarlık ve şehir planlama ile ilgili yüksek öğrenimin planlanmasında, yeni fakülte ve bölümlerinin açılması, eğitim programlarının oluşturulması, kontenjanlarının belirlenmesi süreçlerinde yer almalı, bu süreçte TMMOB'nin öneri ve onayı alınmalıdır.
- YÖK'ün eğitim programlarına müdahalesi nedeniyle azalan uygulamalı dersler açığı, TMMOB ve ilgili kurum ve kuruluşların birlikte çalışmalarıyla kapatılmalıdır.
- Mesleklerini icra ederken mühendisleri izleyen ve sicillerini tutan tek kurum olan TMMOB, mühendislere yönelik tüm tasarrufların odağında olmalıdır.
- Genel bütçeden eğitime aktarılan pay yeterli seviyeye getirilmeli ve üniversite bütçelerinde bilimsel araştırmalara ayrılan pay artırılmalıdır. Harç, ikinci öğretim, yaz okulu gibi paralı uygulamalar kaldırılmalıdır.
- Kamu kaynakları vakıf/özel üniversitelere aktarılmamalı, vakıf üniversitelerinin programlarında akreditasyon zorunluluğu getirilmelidir.
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığının talebi üzerine TMMOB tarafından hazırlanan "Yetkili Mühendis, Mimar ve Şehir Plancılarının Belirlenmesi ve Belgelendirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı Taslağı'nın ivedilikle yasalaşması hayati önem arz etmektedir. Kanun Tasarısının hedefi; hizmetin toplum yararına verilmesi, yanlış uygulamaların önlenmesi, kalite ve güvenilirliğin artırılmasıdır. Taslak ilgili kurum ve kuruluşların katkıları ile zenginleştirilerek biran önce yasalaştırılmaktadır.

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

EK 18. TMMOB SEÇİM BİLDİRGESİ, Mayıs 2015

2010 ANAYASA REFERANDUMU, 2011 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ, 2014 YEREL SEÇİMLERİ VE CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİ

...

Haziran 2011'deki milletvekili genel seçimleri, AKP iktidarının seçimleri ve sonuçlarını beklemeksizin yaptığı; kamu idari yapısını otoriter ve piyasa esaslı olarak yeniden düzenleme, bütün ülkeyi imara açma, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nı olağanüstü yetkilerle donatma ve meslek odalarını işlevsiz kılma çabasının somutlandığı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) düzenlemeleri ortamında yapıldı. Bu KHK değişiklikleri Nisan 2011'den aynı yılın Kasım ayına kadar sürdü.

TMMOB'nin üzerindeki baskılar ve örgütümüzün yeniden şekillendirilmesi çabası böylece hızlandı. En özet haliyle söz konusu KHK'ler, "Türkiye'nin kamu idari yapısı/yönetimi" olarak tanımlanan alanlarda 12 Eylül 1980'den beri süren, kamuyu ve ekonomiyi serbestleştirme süreçlerine tabi kılan neoliberal dönüşümün TMMOB'ye ve diğer kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına otoriter bir tarzda uzanmasının etkili bir aracı olmuştur. Bu tarz, parlamenter sistemi, yasama ve yargı süreçleri ile Anayasal zemini dışlamaktadır. Bu çerçevedeki 644/648 sayılı KHK'ler ile 2011 yılında önemli bir adım atıldı. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı kapatılıp Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile onun bünyesinde bir "Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü" kuruldu. TMMOB'nin bu bakanlık ve müdürlüğün otoriter vesayeti altına alınması yönünde birçok adım atıldı. TMMOB ve bağlı Odaların yetki ve görevlerinin belirlendiği Anayasa'nın 135. maddesi ve 6235 sayılı TMMOB Yasası'na karşın Birliğimiz ve Odalarımızın mesleki hizmet prosedürleri ile idari ve mali denetiminin ilgili bakanlıkların bürokrasisine bırakılması, Anayasa'ya ve ilgili Yetki Yasası'na aykırı bir girişim olarak tarihteki yerini almıştı.

2015 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİNE GİDERKEN GENEL DURUM VE AKP'NİN "YENİ TÜRKİYE" Sİ

...

Bugün Türkiye, cumhuriyet, demokrasi, bilim, teknik, aydınlanma ve laiklik düşmanı, emek düşmanı, kadın düşmanı, çocuk düşmanı, dincimezhepçi faşist, totaliter bir zihniyetle yönetilmektedir.

Bugünkü Türkiye, modern cumhuriyetin, laikliğin, demokrasinin, parlamenter temsili rejimin, kuvvetler ayrılığının, yargı bağımsızlığının, Danıştay ve Yargıtay'ın, basın, örgütlenme, toplanma, tüm demokratik hak ve özgürlüklerin yok edilmesine yönelik, hukuka aykırılıklarla dolu bir ortamda emek sömürsü cenneti ve işçi katliamlarının mekânı olmuştur.

Bugünkü Türkiye, sanayisizleşmenin, yatırımsızlığın, plansızlığın; fason ve taşeron üretimin, üretiminin ithal girdiye bağımlı olduğu; tarımın tasfiye edildiği, yeraltı-yerüstü varlıklarının ve bütün ülkenin imara ve kentsel talana açıldığı bir ülke haline gelmiştir.

Bugünkü Türkiye, kalkınma, sanayileşme, planlama, kent, imar ve çevre politikalarının dinamik gücü olan mühendislik, mimarlık, şehir planlama disiplinlerinin tasfiye edildiği; bilim ve tekniğin önermelerinin yerini rantın ve gericiliğin mimari çirkinliğinin aldığı bir ülke haline gelmiştir.

Bugünkü Türkiye, üniversitelerin özel güvenlik aygıtları ve karakollarla kuşatıldığı, rektörlerinin cumhurbaşkanına bağlı olduğu, yedek işgücü ve işsizlik depolarına ucuz işgücü hazırlayan bir ülke olmuştur.

...

AKP'nin "Yeni Türkiye"si Neoliberalizmin İktisat Politikalarını Uyguluyor

Türkiye, sosyo ekonomik yapı ve devlet yapısı itibarıyla, 24 Ocak 1980 ekonomi kararları ve 12 Eylül darbesinden bu yana, neoliberal temellerde yeniden yapılandırılmaktadır. Bu yeniden yapılanma; emperyalist sömürü, yerli büyük sermaye, yeni sermaye grupları ve ranta dayalı çıkarlar doğrultusundadır. Bu kapsamdaki serbestleştirme ve özelleştirmeler sonucu kamu sanayi işletmelerinin yerli-yabancı sermayenin talanına sunulması, kamusal hizmetlerin piyasaya açılarak ticarileştirilmesi, büyük sanayi üretiminin ithalata bağımlı fason yapıya dönüştürülerek KOBİ'leştirilmesi, güvencesiz çalışma koşullarının yaygınlaştırılması ve kamu idari yapısının bu doğrultuda yeniden düzenlenmesi, söz konusu yeni liberal uygulamaların köşe taşları olmuştur. Bu politikalar aynı zamanda mühendislik hizmetlerini de etkilemiş, mühendisliğin sanayi, tarım, kent ve toplum yaşamına yönelik, bilimsel teknik temellerdeki kamusal, toplumsal hizmet niteliği aşındırılmıştır.

24 Ocak ekonomi kararları ve onun gerektirdiği sert 12 Eylül düzeni ile başlayan ve kapitalizmin neoliberal dönem uygulamaları olan serbestleştirme, özelleştirme, sanayisizleştirme, tarımın tasfiyesi, emeğin esnek-güvencesiz çalışma koşulları ve düşük ücret kıskacına alınması ile emperyalizme bağımlılığın ürün ve sonuçları, bütünlüğü içinde AKP iktidarında görünür olmuştur. AKP iktidarı, iktisadi açıdan, on iki yılı aşan iktidarının doruğu olarak, "ustalık döneminde", kapitalizmin neoliberal uygulamalarının gerektirdiği yeni sermaye birikimi politikaları uyarınca çeşitli alanlarda yoğunlaşmıştır. Biri işgücü piyasasında emekçilerin, işgücünün üzerinde baskı kurarak sömürünün artırılmasıdır. Esnek üretim-esnek istihdam modeli uyarınca geliştirilen güvencesiz çalışma biçimlerinin yaygınlaştırılması, aynı zamanda merkezi bütçe vergi gelirlerinin önemli kısmını karşılayan emekçi ücretlerinin daha fazla baskı altında tutulması ve dolaylı vergilere yüklenilmesi, ek vergilendirmeler, bu amaca hizmet eden araçlar olarak uygulamaya konulmuştur. Bu politikaların sonucu zamlardır, işsizlik ve yoksulluktur. AKP iktidarının yoğunlaştığı bir diğer alan ise, liberalizasyon (serbestleştirme) ve özelleştirmenin tüm alanlara yayılması ile ranta dayalı birikim politikalarıdır. Bu politikaların 2013-2014 yıllarındaki Bakanlar Kurulu kararlarının çoğunluğunu oluşturan imar, emlak, arazi, çevre, kent alanlarında somutlandığı açıkça görülmektedir. Kamunun birikimlerini ilk döneminde hızla özelleştiren iktidar, ustalık evresinde arazi ve taşınmazlara, toplu konut ve kentsel dönüşüm süreçlerine, bütün ülkenin imara açılmasına suların, derelerin, ormanların ve tüm doğanın piyasalaştırılmasına yönelmiştir. Kapitalizmin temel yasaları arasında bulunan azami kâr ve sömürü, bugün esasen bu iki alan üzerinden sağlanıyor. Finans sistemi ise emek, üretim, ithalat-ihracat, borçlanma ve rant politikaları-

nın bütünü üzerinden sistemin döngüsünü tamamlıyor.

AKP iktidarının gerek otoriterleşme gerekse dış politikada savaş yanlısı siyasi politikalarının kökeninde de büyük oranda iktisadi neden bulunmaktadır. Zira emekçilere yönelik düşük ücret politikaları ile sanayinin fasonlaştırılması, tarımın büyük oranda tasfiyesi ve dışa bağımlılığa endekslı genel durumun üreteceği sayısız tepkiye yanıt, devletin ekonomik süreçlere paralel olarak otoriterleşmesi ve dinselleşmesi şeklinde olmaktadır. Savaş yanlısı politikalar da emperyalizme bağımlı politikalar yanı sıra “pastadan pay kapmak” sözünde somutlandığı üzere son kertede iktisadi nedenlere dayanmaktadır.

İdeolojik, kültürel, toplumsal alanlardaki düzenlemeler ise iktisadi ve siyasi politikalara destek niteliğindedir. Eğitim-öğretim, gençlik, kadın, spor, vb. alanlara dair politikalarda somutlanan gerici, laiklik karşıtı, dinsel ideolojik-kültürel öğeler, toplumsal yaşamı bütün yönleriyle belirlemekte ve söz konusu iktisadi, siyasi amaçlara hizmet etmektedir.

AKP iktidarının iktisat politikalarını açarak değerlendirmeye devam edersek, yatırım temelli üretimden, sanayileşmeden, istihdamdan uzak yeni ‘büyüme’ oyunlarının, kamu ve halk açısından yaşanan gerçek küçülmeyi ve artan sömürü yoğunlaşmasını gizleyemediğini belirtmek gerekir. Üretimi, özellikle imalat sanayini geriletken bu büyüme paradigması dış kaynakların borsaya, devlet kâğıtları ve hizmet sektörlerine yönelik sıcak para giriş-çıkışlarına, üretim ve ihracatın bu hareketlere ve zaten bunalımdaki ihracat merkezlerinin (AB) talep durumlarına bağılı olarak şekillenmekte ve yüksek borç yükünü sürekli kılmaktadır.

Türkiye ekonomisinde on iki yıldır izlenmekte olan AKP dönemi ekonomi politikaları imalat sanayiini geri plana atarken döviz üretme kapasitesi zayıf İstanbul rantı odaklı inşaat-emlak sektörünü, perakendeciliği, hizmet sektörlerini özendirmiştir. Önemli kur riskleri taşıyan büyük dış borçlanmalarla gerçekleştirilen bu sektöre yönelişler, Türkiye'nin döviz kazanma kapasitesi ve yeteneğini zayıflatırken sanayinin de hızla rekabet gücü kaybına ve zafiyetine yol açmıştır.

Ekonomiyi tamamen piyasalaştırma, özelleştirme, serbestleştirme, güvencesiz ve esnek istihdam üzerinden tanımlayan AKP döneminde, 2001 krizinin ardından yaşanan sıcak para akışı ile birlikte ekonomide görece bir rahatlama, her alanın ranta açılmasıyla inşaat/yapı sektörü üzerinden sanal bir büyümeden söz edilmekle birlikte bu durum bölüşüm, işsizlik ve yoksulluğa dair olumsuzlukları derinleştirmiştir. Çaresizlik içerisindeki geniş kitleler, ucuz işgücü olarak esnek ve güvencesiz çalışma koşullarına mecbur kalmakta, AKP bu kesimlerle kurduğu içeriden, aşağıdan ve cemaatler-vakıflar üzerinden kurduğu ilişkilerle onları etki alanında tutabilmektedir.

Kronikleşmiş işsizlik, cari açık, ithalata ve sıcak paraya bağımlılık gibi olguların Türkiye için önemli sorun alanları oluşturduğunu ve oluşturacağını belirtmek gerekir. Zira Türkiye ekonomisi istihdam, yatırım, üretim, dış talep alanlarında daralma ve sermaye hareketlerinin serbest giriş-çıkışı ve aşırı borçlanma gibi süreçlerle gerçekte kilitlenmiş durumdadır.

İthalatla sağlanan ara malı girdiler ve hammadde bağımlılığı ile üretim ve ihracattaki

dışa bağımlılık, yapısal özelliğiyle sürmektedir. Üretim, yatırım, verimlilik ve büyüme ile istihdam arasındaki bağlar kopmuş durumdadır. Türkiye'nin tasarruf oranı AKP iktidarında yarı yarıya düşmüştür. AKP iktidarında sanayi, katma değer ve istihdam düzeyi itibarıyla gerilemiştir. Kamunun sanayi yatırımlarındaki payı artık binde'li oranlara düşmüştür. Kamu artık üretken olmayan, katma-değer yaratmayan ve istihdamı öngörmeyen yatırımları yapmakta, bölgesel kalkınma projelerine girmektedir.

Esnek yönetim ve serbest yerel dinamikler anlayışına dayandırılan bölgesel kalkınma yaklaşımı, gerçekte bölgeleri uluslararası pazarlara açmakta, kamu öncülüğündeki ulusal/merkezi-bölgesel kalkınma perspektifini dışlamaktadır.

Orta Vadeli Program ve Planlarda da kamunun bütünüyle sanayiden çekilmesi, son kalan sanayi tesislerinin (şeker sanayi, gıda, elektrik ve doğalgaz dağıtımı vs.) özelleştirilmesi hedeflenmiştir.

Geniş tanımlı işsizlik hesaplamalarına göre her beş kişiden biri işsizdir. Genç nüfus ve kadın işgücü istihdamı giderek daha fazla gerilemektedir. Her üç gençten biri ne istihdam edilmekte ne de eğitim alabilmektedir. Sanayi istihdamı da yüzde 19'u aşmamaktadır. İşsizler kadar banka borçlusu bulunmaktadır. Kredili-borçlu yaşam, toplumun iliklerine işlemiş durumdadır. Kısacası Türkiye, uluslararası dalgalanmalar dışında da yapısal olarak ciddi bir bunalım ve kırılğanlık içindedir.

...

AKP'nin "Yeni Türkiye"si Emekçilerin Alın Terleri ve Ölümleri Üzerinde Yükseliyor

Evet, AKP'nin "yeni Türkiye"si, emekçilerin alın terleri ve ölümleri üzerinde yükselmektedir. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusu, AKP iktidarının 2003 yılından bu yana yaptığı onlarca yasa/mevzuat düzenlemesiyle piyasanın acımasız koşullarına teslim edilmiştir. "Ulusal İstihdam Stratejisi" kapsamında ilgili yasalarda yeni düzenlemeler yapılmakta, bu strateji ile İş Yasası ve ilgili yasalar yine değiştirilmekte, esnek, güvencesiz çalışma biçimleri yayılmakta, geçici-kiralık işçilik uygulamasına geçilmekte, özel istihdam büroları yaygınlaştırılmaktadır. Kıdem tazminatlarının kaldırılmasına yönelik adımlar da hep gündemdedir. "Bölgesel asgari ücret" uygulaması yoluyla da asgari ücret getirilecektir.

Yeni sermaye birikim sürecinin belirlediği, üretimin fason-taşeron niteliği ve bu sürecin vahşi sonuçları, Soma katliamında ve birçok iş cinayetinde acı bir biçimde görülmektedir. İşlerin taşeron usulüne göre bölünmesi, taşeron çalışma, aşırı üretim, işçi sağlığı-iş güvenliği önlemlerinin bulunmaması ve kamu denetiminin ortadan kaldırılmasının yakıcı sonuçları toplumsal düzeyde görülmektedir.

AKP iktidarı döneminde binlerce emekçi iş cinayetlerinde yaşamlarını kaybetmiştir. Her durumda mevcut durum gerçekte bir iç savaş bilançosu gibidir ve sermayenin vahşi emek sömürsünün yalnızca bir yönünü göstermektedir. "Kaza" denilen iş cinayetleri, kamu işletmeciliği ve kamusal denetim savunumuzun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir. Bu cinayetlerin sorumlusu sermaye ve siyasi iktidardır. Ancak sorumluluk özellikle çalışanlara ve iş güvenliği mühendislerine yı-

kılmaktadır. Esnek ve yoğun üretim, taşeron çalışma, kentsel rant süreçleri, doğal kaynakların talanı, rödövars/taşeron uygulamaları, birbirleriyle bağlantılı olarak iş kazalarını/cinayetlerini ve meslek hastalıklarını artırmaktadır.

Çalışma yaşamıyla ilgili neoliberal düzenlemeler bir bütün olarak emeğin ve mühendisliğin aleyhindedir. Israrla belirttiğimiz “yapılması gerekenler”in dikkate alınmaması durumunda iş cinayetlerinin süreceği çok açık bir gerçekliktir.

...

AKP'nin “Yeni Türkiye”si Laikliğin Düşmanıdır

AKP, Türkiye’de laikliğe karşı militan direnç gösteren köklere sahiptir. AKP, 1950’lerden beri din ile mezhepçiliğin siyasi ve toplumsal yaşamda öneminin artmasına neden olan sağcı iktidarların ve 12 Eylül faşizminin din alanındaki uygulamalarından doğrudan ve dolaylı olarak beslenen bir tarihsellikten taban bulmaktadır.

AKP'nin siyasal İslamcı politikaları, ülke içinde, dinselileştirmenin, toplumsal yaşamın, eğitimden bütün kamusal alanlara dek varan bir şekilde yayılmasına yol açmaktadır. Türbanı yıllarca bir “özgürlük ve mağduriyet sorunu” olarak sunan AKP iktidarında ve özellikle son yıllarda din ve mezhepçiliğin, kamu ile siyasi, sosyal yaşamdaki yeri sistemli olarak artmıştır. Siyasal iktidarın “ustalık” döneminde devreye soktuğu otoriter düzenlemeler, 4+4+4 kesintili eğitim sistemi, insanların yaşam biçimlerine ve tercihlerine ait düzenlemeleri, kürtaj tartışmaları, kaç çocuk yapılabacağına kadar varan hayatın her alanını şekillendirme isteğinde somutlanan sayısız dayatma bugün sistemik bir boyut kazanmıştır. Bilim ve aydınlanma karşıtı gerici dogmalar yaşamın tüm alanlarında topluma enjekte edilmektedir. Eğitimin dinselileştirilmesi, çalışma yaşamı dâhil toplumsal yaşamın birçok alanında dinci-mezhepçi belirlenimlerin yaygınlaşması ve iktidarın Ortadoğu ülkelerinin içişlerine aynı çerçeveden müdahalesi, laikliğin ülkemiz ve bölgemizde ne denli önem kazandığını bir kez daha göstermiştir.

AKP laik toplumsal yaşam öğelerini eğitim başta olmak üzere her alanda kaldırmaya hızla devam ediyor. Diyanet İşleri Başkanlığına verilen yeni görevler, mollaların Güneydoğu’da istihdamı, Soma katliamının ardından din adamları ordusunun Soma’ya gönderilmesi, iş kazaları ve cinayetlerine dair toplumsal bilinç oluşumuna karşı hutbelerin devreye girmesi, Milli Eğitim Şurası’nın eğitime dair on ayrı kararı, Alevi yurttaşlarımızın evlerinin işaretlenmesi, dini ibadet mekânlarının sayısının okul sayısını geçmesi, 4+4+4 kesintili eğitim sistemi ve imam hatip okullarının yaygınlaştırılması, okulların imam hatipleştirilmesi, karma eğitimin tedrici olarak kaldırılması, zorunlu din derslerinin eğitim-öğretimi sarması, dindar/kindar nesiller yetiştirilmesi, türbanın ilkokul ve hatta anaokullarına dek indirilmesi, Kutlu Doğum Haftası etkinliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanması, liselerde imamların “yaşam koçluğu” uygulaması, hastanelerde imamların görevlendirilmesi, başbakanın “AVM’lerin toplu dualarla açılması”nı istemesi, kadın, aile, gençlik politikaları, yandaş bir “sosyal doku vakfı” başkanının altı yaşında kız çocuklarıyla evlenilebileceği “fetva”sını vermesi, çalışan kadınları seks nesnesi konumuna sokan, üniversitelere ve her yere cami yapımını hızlandıran, mezhepçi uygulamaları tırmandıran, benzeri içerikteki sayısız gelişmenin yaşanması, laikliğin, bilimsel eğitim savunusu-

nun, emekçi halkın maddi dünya gerçeklerine dair aydınlanması açısından ne denli önem kazandığını göstermektedir.

İnsanı insan olarak görmeyip, “yaradılanı yaradandan dolayı seven!” AKP, yurttaşlık olgusu ve bilincini “yurttaşlık dini” olarak somutlamaktadır. Bu iktidar, gerek mezhepçi uygulamalarıyla, gerek genel din politikaları ve gerekse toplumsal muhalefete karşı yaptığı militanlaşma çağrılılarıyla adeta bir iç savaş ortamı yaratmak istemektedir.

AKP'nin bu “yeni Türkiye”sine karşı Türkiye’de laiklik ve bilimsel toplumcu bir aydınlanma savunusu, demokrasi, eşitlik, özgürlük, barış istemlerinin asli bir tamamlayıcısı olarak büyük öneme sahiptir.

...

AKP'nin “Yeni Türkiye”si Mühendislik, Mimarlık, Şehir Planlama Disiplinlerini, Meslek Örgütlerini ve TMMOB’yi Etkisizleştirmek İstiyor

AKP'nin serbestleştirme politikaları mühendislik uygulamalarını da kapsamış; eğitimde de “uzaktan eğitim” ve özellikle “teknoloji fakülteleri” ile mühendislik eğitimini tasfiye edecek yönelimler egemen olmuştur. Yüksek nitelikli işgücü kapsamındaki mühendislik istihdamı geriletmiş; mühendislik “ara teknik eleman” ve teknik öğretmenlik ile eşdeğer tutulmuştur. Mühendislik meslek ve uygulama alanları daraltılmıştır. Serbestleştirme, özelleştirme, sanayisizleştirme, değişen tarım, enerji, kent, mimari vb. politikalar ile fason üretim, mühendisliği, mimarlığı, şehir planlama maculüğünü geriletken başlıca etkenler olmuştur.

Bugün ülkemizde egemen olan ranta dayalı sermaye birikim politikaları AKP iktidarı elinde esasen kentsel-kırsal-kültürel-doğal varlıkların el değiştirmesi veya el kolunması şeklinde yapılaşma üzerinden, inşaat sektörü ve bağlantılı olarak arazi ve mülkiyet düzenlemelerine dayanmaktadır. Üretimden uzaklaşarak sanayisizleşme, tarım alanlarının talanı, tarihi, kültürel ve doğal varlıkların tasfiyesi ile şekillendirilen yeni liberal dönüşüm, 2B ile orman arazilerinin yağmalanması, kentsel kırsal alanlardaki halka ait özel mülkiyetlerin el değişimi yoluyla mülksüzleştirilmesi, kentsel dönüşüm ve bütün ülkenin kamusal değerlerinin yapılaşmaya açılması gibi rant eksenli totaliter politikalarla sürmektedir. Yürütülen bu yeni sağ politikalar karşısında duran, mühendislik, mimarlık, şehir planlama hizmetlerinin ve toplumsal yarar için çalışan meslek örgütlerinin etkisizleştirilmesi, iktidarın sermayeye hizmeti açısından bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu nedenle mühendislik, mimarlık, şehir planlama disiplinleri sosyoekonomik yapı ve kamu idari yapısındaki yeni liberal dönüşüme paralel bir değişim/ dönüşüm sürecine tabi tutulmuştur. Yapılan tüm uyarılara rağmen kamunun hizmet vermekle zorunlu olduğu alanlarda dahi yürütülen özelleştirme politikaları sonucu, AKP'nin karanlığı bu ülkeyi esir almış, son olarak 31 Mart'ta tüm ülke karanlığa gömülmüştür.

TMMOB ise bu ülkenin, emekçi halkın çıkarları doğrultusunda sanayileşmesi, kalkınması, planlı kentleşmesi, gıda, tarım, su, enerji vb. politikalarının halkın lehine olması için mücadele yürütmektedir. TMMOB, düzene ve AKP iktidarına karşı, yuvarıda belirtilen tüm alanlarda karşı durmuş, bu duruşunu meslek alanlarıyla ilişkilendirmiş, buralardan yola çıkmıştır. Bir mesleki demokratik kitle örgütü olarak

TMMOB, diğer meslek ve emek örgütleriyle birlikte, siyaset alanını siyasi partilerin yeterince dolduramadığı durumlarda da bir şekilde sorumluluk üstlenmiştir. TMMOB gerek bu nedenle ve gerekse neoliberal dönüşüm programının rant ekseni yeni kurumsallaşması uyarınca hedeftedir.

AKP iktidarı bu nedenle TMMOB'yi, neoliberal dönüşüm programları uyarınca yıllardan beri hedefine koymuştu. Nihayetinde 2007'de seçilen yeni Cumhurbaşkanının ilk görevlerinden biri Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu'na (DDK), anayasal statüye sahip meslek örgütleri hakkında kapsamlı bir rapor hazırlamak olmuştur. Bu rapor, 2009 yılı Eylül ayında, gereği yapılmak üzere Başbakanlığa gönderilmiştir. DDK'nın 799 sayfa ve 1.062 sayfa eki bulunan "Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları'nın Teşkilat ve Mali Yapıları, Denetimleri, Organlarının Seçimlerine Dair Esasların Değerlendirilmesi ile Bunların Etkin ve Verimli Şekilde Hizmet Yürütmelerinin ve Geliştirilmelerinin Sağlanması Amacıyla Alınması Gereken Tedbirler" konulu "Meslek Kuruluşları Üzerine Araştırma ve İnceleme Raporu"nda, anayasanın ilgili maddeleri uyarınca kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının "sendika ve derneklerden farklı olarak teşkilatlandırılması ve kamu tüzel kişiliği tanınarak kamu hukuku kurallarına tabi tutulması" eleştirilmiştir.

TMMOB örgütlülüğü, rant politikaları önünde engel oluşturduğu için bizzat Başbakan ve Bakanların ağzından birçok kez hedef tahtasına oturtulmuştur. Nihayetinde, DDK raporundan sonra Başbakan da, 2008'in Aralık ayında, 2009 Mart ayındaki yerel seçim kampanyasını başlattığı bir konuşmasında, TMMOB'ye bağlı Odaların yürüttüğü yargı mücadelelerini halka şöyle şikayet ediyordu: "Danıştay'a dava açarlar, bilmem nereye dava açarlar. Bunlar yapılmasın derler. Bir de belediyelerimiz bunlarla uğraşır. Yapılacak olan birçok şeyi şu anda yapamıyorsak inanın bu Odalar sebebiyle yapamıyoruz..." diyordu. Dolayısıyla Birliğimiz ve benzer bazı yapıların "kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu" niteliğinden arındırılması ve yapısal dönüşüme uğratılması çabaları hızlandı. 2010 yılında, "5951 sayılı, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 8. maddesi ile, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Yasa'nın 12. maddesi değiştirildi ve yapılan değişiklik ile yabancı mühendis, mimar ve şehir plancılarının akademik ve mesleki yeterliliklerini kanıtlamalarına gerek kalmadan Türkiye'de çalışmaları sağlandı. 2011 yılında, 2011 milletvekili genel seçimlerine iki ay kala, Meclisi devre dışı bırakan, hükümete 6 ay süreyle Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarma yetkisi veren "Kamu Hizmetlerinin Düzenli, Etkin ve Verimli Bir Şekilde Yürütülmesini Sağlamak Üzere Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilat, Görev ve Yetkileri ile Kamu Görevlilerine İlişkin Konularda Yetki Kanunu" yayımlandı. Ardından kamu idari yapısını otoriter tekeli bir tarzda dönüştüren, bütün ülkenin imara açılması ile söz konusu otoriter yapı arasında doğrudan bağlar kuran ve ilgili bütün düzenlemeleri yeni kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı üzerinden iktidar merkezine bağlayan, yüzlerce yasada değişiklik yapan KHK'ler peş peşe yayımlandı. TMMOB'nin, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile onun bünyesinde kurulan "Mesleki Hizmetler Genel Müdürlüğü"nü otoritesi altına alınması yönünde birçok adım atıldı.

Daha sonra Nisan 2012'de "Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" ile "Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"lerle; meslek odalarına kayıtlı üyelerin Sicil Durum

Belgelerinin odaları tarafından düzenlenmesi ve yaptıkları projelerin Odalar tarafından mesleki denetimden geçirilmesi zorunluluğu kaldırılmıştır. İki yönetmelikte yapılan değişiklik hükümleri uyarınca üye-oda ilişkilerinin zedelenmesi yönünde adım atılmış oldu.

Mayıs 2012’de ise “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun” çıkarıldı. Bu yasa 2011 yılındaki KHK’lerin uzantısı olup, halkın devlet eliyle afetler yaşamasına yol açacak nitelikte bir düzenlemedir. Yasa ile “kentsel dönüşüm” adı altında halkın “riskli” diye ilan edilen alanlardan uzaklaştırılması ve bu alanların rant politikalarına tabi tutulması meşrulaştırılmıştır. Bu yasa uygulaması sonucunda riskli yapılar yanı sıra risk taşımayan ancak bakanlığın kararı ile uygulama alanı içine alınan yapılar itibarıyla, mülkiyet, konut ve barınma hakkı güvencesi zedelenmektedir. Riskli olarak belirlenen yapıların yıkım ve diğer altyapı maliyetleri yoksul kesimlerin üzerine yıkılmaktadır.

Kasım 2012’de ise doğrudan bir şekilde TMMOB Yasası değişikliği hazırlıkları başladı. Bu tarihe kadar TMMOB Yasası/mevzuatına yönelik parçalı bir şekilde yapılan değişikliklerin aksine bu kez, TMMOB Yasası’nın köklü bir şekilde değiştirilmesi hazırlıkları gündeme geldi. Bu hazırlık “Yapı Denetimi Hakkındaki Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı” içinde idi ancak hazırlıkların TMMOB tarafından öğrenilmesi üzerine Aralık ayında ülke genelinde bir imza kampanyası ve eylemlilikler başladı. TMMOB Yasası’nda yapılmak istenen değişikliklerin tamamı, Cumhurbaşkanlığı DDK raporundaki istemler çerçevesindeydi. Yapılması öngörülen değişiklikler, mühendislik, mimarlık, şehir plancılığı hizmetleri ve ilgili meslek örgütlerini, bölparçala-küçült-yönet-etkisizleştir yaklaşımıyla demokratik ve merkezi yapılardan rekabetçi yerel yapılara dönüştürerek il odacılığını egemen kılmayı hedefliyordu. Ancak TMMOB’nin yürüttüğü kampanya üzerine bu tasarı Ocak 2013’te bizzat Bakan tarafından geri çekilmek zorunda kaldı.

Bu arada Aralık 2012’de yayımlanan ve AKP’nin inşa ettiği yeni rejime içkin olan otoriterleşme, merkezileşme, neoliberal piyasacı belirlenimleri tüm işleyişe ve en geniş ölçeklere yayma yönünde işlevleri bulunan, “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” a da kısaca değinmek gerek. Kamuoyunda Büyükşehir/Bütünşehir Yasası olarak da anılan bu yasanın ekonomipolitiği, kent-kır-ülke ölçekli olarak sermaye birikim süreci ve mekânına yaklaşımın, neoliberal yeniden ölçeklendirme politikalarının, ulusal ve uluslararası sermaye birikim dinamikleri ile uyumlu kılınması gibi amaçlarla belirlenmiştir. Bu yasa aracılığıyla büyükşehirlerde yaşanan ölçek genişlemesi, kamu ve halkın elindeki varlık ve kaynakların mülksüzleştirme yoluyla sermaye birikim sürecine tabi kılınması itibarıyla kapitalizmin temel yönelimlerine ve AKP iktidarının önceki ve sonraki düzenlemeleriyle tam uygunluk içinde olmuştur.

Taksim Gezi Parkı-Haziran Direnişinin hemen ardından Temmuz 2013’te ise TMMOB’ye bağlı Odaların mesleki denetimlerine dolaylı bir müdahalede bulunularak, “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile İmar Yasası’na bazı ekler yapıldı. Bu düzenlemenin gerçekte mesleki denetimi ortadan kaldırması olanağı bulunmamaktadır, ancak söz konusu denetimin fiilen getirilmesi sürecinde önemli bir yer tutmuştur.

TMMOB ve bağlı Odalarını etkisizleştirmeyi amaçlayan AKP iktidarı, daha sonra da 1983 yılında 12 Eylül faşist cuntası döneminde, yine TMMOB'yi etkisizleştirme amacıyla yapılan bir KHK düzenlemesini bulup işletmeye karar vermiş ve Odalar ile TMMOB'nin "idari ve mali denetimi"ni, ilgisine göre çeşitli bakanlıklara bağlama yönünde adımlar atmıştır. TMMOB Yasası'na 1983 yılında, 12 Eylül faşizminin ruhuna uygun olarak eklenmiş ancak ne o dönemde ne de ondan sonraki 30 yıla yayılan 17 Hükümet döneminde uygulamaya alınmamış olan bir hükmün işletilmesi içerikli olan bu husus, mühendis, mimar ve şehir plancılarının örgütü üzerinde 12 Eylül düzenlemesini esas alan otoriter bir vesayet ilişkisini tesis etme anlamına gelmektedir.

Bu arada TMMOB Yasası'nın 1982 Anayasası sonrasında on kez değiştirildiğini, bir kez (Kasım 2012/2013) esastan değiştirilmeye yeltenildiğini, onlarca yönetmelikle meslek alanlarımızın daraltıldığını ve TMMOB ve Odalarına yönelik düzenlemelerin 2002 sonrası AKP iktidarı döneminde yoğunlaştığını belirtelim. 2014'ün sonu, 2015'in başında ise yeni bir düzenleme girişimi daha gündeme gelmiştir.

AKP iktidarı, bu çerçevede yeni bir torba yasa tasarısı ile on üç yasada yapacağı değişikliklerle kamusal alanlara el koyma ve rant süreçlerinin önündeki son engelleri kaldırma amacı taşımıştır. "3194 Sayılı İmar Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"; imar, yapı denetimi, kamu kurum ve kuruluşlarının ürettikleri mal ve hizmet tarifeleri, iskan, kültür ve tabiat varlıkları, çevre, tapu, tapu ve kadastro genel müdürlüğü, kat mülkiyeti, iller bankası, belediye gelirleri yasaları ve TMMOB Yasası'nda yapılması öngörülen değişiklikleri içermektedir

Söz konusu değişikliklerin ana temalarını şöyle özetleyebiliriz: Kentsel topraklara el koyma amaçlı kentsel dönüşüm/rant projeleri sürecini merkezileştirme ve hızlandırmak; halka ait özel mülkiyet varlıklarına mülksüzleştirme yoluyla el koymak; "kamulaştırma"yı özelleştirme ve yeni sermaye birikim süreci için kullanmak; kamusal bütün ülke kaynaklarını metalaştırmak; yapı ve kent mimarisini AKP'nin eklektik, öykünmeci, dinsel, Osmanlıcı ideolojik motifleriyle bezemek; yapı üretim sürecini ve mühendislik, mimarlık, şehir planlama hizmetlerini kimliksizleştirmek ve kuralsızlaştırmak, kamusal denetimi ortadan kaldırmak; Anayasal dayanağı bulunan kamu kurumu niteliğindeki, özerk, demokratik, yerinden yönetim kuruluşları olan TMMOB ve bağlı Odalarını yapısal dönüşüme uğratmak; özel teknik müşavirlik şirketleri yoluyla meslek alanlarımız ve örgütlerimizi işlevsizleştirmek; yapı üretim sürecinde şehir planlama, mimarlık ve mühendisliğin tasarımı sürecini teknik müşavirlik firmalarının faaliyet alanına sokarak önemsizleştirmek.

Evet, AKP'nin "yeni Türkiye"si TMMOB'yi etkisizleştirmek istiyor.

Çünkü: • TMMOB, Soma'da, Ermenek'te, Zonguldak'ta maden emekçilerinin yanındadır. • TMMOB, 3 Mart İş Cinayetleri ile Mücadele Gününde alanlardadır. • TMMOB, nükleer santrallere karşı Akkuyu'dadır, Sinop'tadır. 35 • TMMOB, Karadeniz'de deresine sahip çıkanların yanındadır. • TMMOB, bu ülkenin altını üstüne getirenlere karşı Kazdağları'nda, Artvin Cerrattepe'de, Bakırtepe'de, Fatsa'dadır. • TMMOB, Gerze'de, Yırca'da, Terme'dedir. • TMMOB, Alakır vadisinde, Diyarbakır Hevsel bahçelerinde, Burdur'da, Bartın'da, Sakarya Karasu'da, Atatürk Orman Çiftliği'ndedir. • TMMOB, artık yeter diyenlerle Gezi'de hem de Gezi'nin tam merkezin-

dedir. • İnsanımızın kardeşçe barış içinde bir arada yaşamasını savunan TMMOB Roboski'de; emperyalist saldırı ve savaşa karşı Suruç'ta konteyner kentte, Silvan'dadır. • TMMOB'li kadınlar, 25 Kasım'larda, 8 Mart'larda alanlarda; tarım işçileriyle dayanışmak için Yalvaç'tadır. • TMMOB, 1 Mayıs işçi sınıfının birlik, mücadele, dayanışma gününde bütün alanlarda ve Taksim'dedir. • TMMOB, kentte, kırdada, yanlışlara, sömürü, rant ve talana karşı direnen bu ülke insanının bulunduğu her yerdedir.

Ve bilinmelidir ki TMMOB ve Odalarımızın ülkemizin kentsel ve kırsal alanlarının, tarihi, kültürel ve doğal varlıklarının talanına ve meslek örgütlerimizin etkisizleştirilmesine karşı mücadelesi büyüyerek sürecektir.

...

2011 Milletvekilleri Seçimi öncesinde yayımladığımız seçim bildirimimizdeki talepleri bir kez daha kamuoyunun dikkatine sunuyoruz.

TALEPLERİMİZ

Bağımsızlık için:

- Demokrasinin tüm boyutlarıyla tarihsel olarak kazanılabilesinin bazı önkoşulları ile emperyalizme bağımlılıktan kopuş arasında bir özdeşlik bulunmaktadır. Emperyalist politikaların ekonomik, toplumsal, politik, kültürel v.b. tüm alanlardaki yıkım ve tahribatlarından kurtulmak, emek ve demokrasi güçlerinin tarihsel ve güncel bir hedefi olmalıdır. ABD, AB, Dünya Bankası, IMF, DTÖ vb. emperyalist devlet, birlik ve kuruluşların dayattıkları ekonomik ve sosyal politikalarla üretimi, yatırımı, sanayileşmeyi, bilim ve teknolojiyi saptıran, halkımızı sömüren ve yoksullaştıran, bölgesel eşitsizlikleri sürekli olarak yeniden üreten politikalar reddedilmeli; ülke, kamu yararı ve halk çıkarlarını temel alan bağımsız bir Türkiye hedeflenmelidir. ... • Dünya silah tekellerinin ve ülke içindeki militarist öbeklerin çıkarlarına hizmet eden silahlanma ve askeri harcamalar kısılmalı; ilgili fonlar bayındırlık, eğitim, sağlık vb. hizmetlere aktarılmalıdır. • Ülkemiz kaynaklarının uluslararası tekellerle işbirliği yapılarak yok pahasına özelleştirme adı altında yağmalanmasına son verilmelidir. • Ülke ekonomisinin Avrupa Birliği, IMF, Dünya Bankası, OECD, Dünya Ticaret Örgütü, MAİ, MİGA vb. uluslararası kuruluş ve anlaşmaların güdüm, tavsiye ve denetiminde yönlendirilmesine ve dış borçlanmalara son verilmelidir. Dış ve iç borçlar faizleriyle birlikte reddedilmelidir. • Gümrük Birliği Anlaşması feshedilmelidir. • Bağımsızlık ve toplumsal refah için kalkınma, sanayileşme, demokratikleşme perspektifi benimsenmeli, bilim ve teknolojiye gereken önem verilmeli rant ekonomisine değil üretim ekonomisine yönelik politikalar hayata geçirilmelidir.

Gerçek bir laiklik için:

- Hiçbir din ve inanç devletçe benimsenmemeli, kayırılmamalıdır. • Diyanet İşleri Başkanlığı lağvedilmelidir. • Devlet kimsenin dinine karışmamalı, "din" hanesi nüfus cüzdanlarından çıkarılmalıdır. • Temel eğitimde zorunlu din dersleri kaldırılmalıdır. • İmam hatip liseleri kapatılmalıdır.

Demokratik hukuk devleti için:

• 1982 Anayasası yürürlükten kaldırılmalı, tüm toplumsal ve siyasi oluşumların katılımının sağlandığı, tüm kimliklerin güvence altına alındığı, eşitlikçi, özgürlükçü, demokratik bir anayasa yapılmalıdır. • Başta düşünce ve basın özgürlüğü olmak üzere tüm demokratik hak ve özgürlükler eksiksiz olarak sağlanmalıdır. • Anayasa ve yasa değişikliği teklifi sunma ve referandum talebinde bulunma hakkı yalnız meclis üyelerine değil aynı zamanda demokratik kitle örgütlerine de tanınmalıdır.

Kalkınma, sanayileşme, tam istihdam ve toplumsal refah bütünlüğü için:

- Planlama, sanayileşme ve kalkınma birbirinden ayrılmaz bir üçlüdür. Bu kavramlar yalnızca sanayideki teknolojik gelişmeler veya üretim sürecindeki göstergeler ve katma değer artışları ile tanımlanamaz. Sanayileşme ve kalkınmayı "toplumsal kalkınma" anlayışı içinde, planlı bir yaklaşımla, tarım, çevre, enerji, bilim, teknoloji, istihdam, sağlık, eğitim, gelir, bölüşüm ve tüm diğer alanlara yönelik politikalarla bir bütünlük içinde tanımlamak gerekmektedir. • Bugün her şeyden önce ülke ekonomisi ve sanayinin planlanması zorunlu hale gelmiştir. Bu planlama kamu yararına, çalışanların gelir dağılımını düzeltecek, işsizliği ortadan kaldıracak, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmayı sağlayacak, refahı kitlesel olarak yayacak ilke ve araçları kapsamaktadır. • Planlama ve kalkınma odaklı çalışmalar üniversite, sanayi, meslek odaları ve sektör kuruluşlarını da kapsayan geniş bir platformda tartışılmalı, çözüm önerileri geliştirilmelidir. • Ülkemizin kaynakları küresel güçlerin baskısından bağımsız bir şekilde değerlendirildiğinde, Türkiye küresel rekabette yer alabilecek potansiyele sahiptir. Öz kaynaklara dayalı üretimi, bilimi ve teknolojiyi esas alan, AR-GE ve inovasyona ağırlık veren, dış girdilere bağımlı olmayan, istihdam odaklı ve planlı bir kalkınmayı öngören sanayileşme politikaları uygulandığında durum değişecektir. Böylece sanayi yatırımlarında daha rasyonel seçimlerin yapılabileceği, ülkenin doğal kaynaklarının daha iyi değerlendirilebileceği, işgücünün niteliği artırılarak, istihdam odaklı, yüksek katma değerli, öncelikli sektörleri destekleyen, bölgesel farklılıkları azaltan, dengeli bir sanayi yapısı hedeflenmelidir. • Ülke ekonomisini dışa bağımlı ve kırılgan hale getiren Gümrük Birliği Anlaşması mutlaka askıya alınmalıdır. AB ile üyelik müzakere süreçlerinde siyasi ödünler verilmesi istenen ve Türkiye'nin iç politikasına müdahale eden tavırlar reddedilerek, müktesebat değişiklikleri tüm sektörler ve meslek örgütleri nezdinde tartışmaya açılmalı ve ülke çıkarlarına yönelik politikalar oluşturulmalıdır. • Sanayide üretimin Organize Sanayi Bölgeleri ve Küçük Sanayi Sitelerinde yaygınlaştırılması ve KOBİ'lere rasyonel bir işletme yapısı ve ölçek getirecek düzenlemelerin yapılması zorunludur. Bunun için öncelikle bir sanayi envanteri çıkarılmalı, sistematik bir veri tabanı kurularak sürekli güncelleştirilmelidir. • Mühendislik alt yapısı, AR-GE ve teknolojik gelişmenin önemli bir planlama ögesi olarak değerlendirilmeli, kamu yararı ön plana alınarak benimsenmelidir. • İstihdamın yapısal özellikleri, iş gücüne katılım oranlarının % 44'lere düştüğünü, sanayide işsizlik oranının % 18'lere yükseldiğini ortaya koymaktadır. İş gücüne katılım oranı OECD ortalamasına (% 60) çıkarılmalı, % 24 olan kadın istihdamı mutlaka artırılmalıdır. Kırsal göçün önlenmesi için bölgesel eşitsizlikleri giderecek biçimde öncelikli sektörlere ağırlık veren istihdam odaklı yatırımlar yapılmalıdır. • İşgücünün niteliğini yükseltecek meslek okulları, kurslar, seminer ve programlar ile öncelikle kamunun

ağırlığı olan yatırımlar gerçekleştirilmelidir. Bölgelerin doğal kaynakları, tarım ürünleri ve insan yapısı esas alınarak bölge planlaması yapılmalıdır. • Doğu, Güneydoğu ve Karadeniz Bölgelerinde yerel kaynaklara dayanan, ithal girdisi düşük, istihdam odaklı KOBİ niteliğindeki firmalara teşvik ve destekler öncelikli olarak sağlanmalıdır. Her türlü kayıt dışı ekonomik faaliyetin denetim altına alınması, çocuk işgücünün çalıştırılmasının önlenmesi, kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılmasını sağlayacak projelerin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Emek ve insan odaklı bir çalışma yaşamı için:

- İş Yasası, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasası, Sağlıkta Dönüşüm Yasası, Sendikalar Yasası, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası, Memurun Muhakemat-ı Yasası, Devlet Memurları Yasası vb. çalışma güvenliği ve çalışma yaşamı ile ilgili yasa ve yönetmelikler insan ve emek odaklı olarak düzenlenmeli; kıdem tazminatlarını düşürme, asgari ücreti düşürme vb içerikli "Ulusal İstihdam Stratejisi" geri çekilmelidir. • Kapitalizmin emeği baskı altına alan stratejilerine karşı istihdam bir hak olarak tanınmalı ve geliştirilmeli, çalışma koşulları iyileştirilmeli, eğitilmiş işgücü istihdamını güvence altına alınmalıdır. • Dinlenme her çalışan için bir haktır. Tüm çalışanlar için tatil olanakları yaratılmalı, 8 saatlik işgünü hakkının gasp edilmesine son verilmeli; işgünü süresi, işin niteliğine göre kısaltılmalıdır. • Asgari ücret vergi dışı bırakılmalıdır. • Çocukların işgücü olarak üretim süreci içinde yer almaları yasaklanmalıdır. • Çalışanlara bütün dünyada eş zamanlı bir saldırı olan esnek istihdama karşı çıkılmalı, taşeronlaştırma, sözleşmeli çalıştırma ve Özel İstihdam Büroları yasaklanmalıdır. İş güvencesi tüm ücretli çalışanları kapsayacak tarzda genişletilmeli, işverenlerin her türlü keyfi ve haksız işten çıkarmaları karşısında işe kesin iadeyi içerecek şekilde düzenlenmelidir. İşverenlerin, dava süresi boyunca işçinin ücretinden tüm mal varlığıyla sorumlu tutulması sağlanmalı ve uzun olan mahkeme sürelerinin kısaltılması için yasal düzenleme yapılmalıdır. • Sosyal güvenlik bütün ücretli çalışanları kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmalı, kayıt dışı ekonomi ve kayıtdışı işçiliği engelleyici önlemler alınmalıdır. • 12 Eylül Anayasası ile gasp edilen grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkı bütün çalışanlara yeniden tanınmalı; kamuda ve özel sektörde hak grevi, dayanışma grevi ve genel grev yasal güvenceye alınmalı, lokavt yasaklanmalıdır. • Sosyal güvenlik sistemi tüm sosyal tarafların içinde yer aldığı, çalışanların ağırlıklı olarak denetleyebildiği özerk bir yapıya kavuşturulmalıdır. İşleyişi demokratikleştirilmeli, yönetimin oluşturulmasında çalışanların çoğunluğu sağlanmalıdır. • Yaşamını emeği ile sağlayan köydeki ve kentteki her yurttaşın, çocukların, kadınların, yaşlıların, güçsüzlerin, güvenli bir geleceğe kavuşturulmaları, eğitim, sağlık, uygun koşullarda konut gibi sosyal hizmetlerden yararlanmaları devletin bir yükümlülüğü olmalı ve bu amaçla kamusal kaynaklar seferber edilmelidir. • Bütün özelleştirmeler durdurulmalı, özelleştirilen sağlık üniteleri ve hizmetleri kamuya devredilmeli; kamudan özel sektöre kaynak aktarımına son verilmelidir. • İşsizlik Sigortası Fonu, yalnızca işsizlik sorununun muhatabı emekçiler için kullanılmalı, hükümet ve sermayenin amaç dışı kullanım yolları kapatılmalıdır. • 4817 Sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Yasa ülkemiz mühendis, mimar ve şehir plancıları aleyhine olan özelliklerinden arındırılmazdır. • Kamu çalışanlarının fiili ve meşru

mücadelesini reddeden, mevcut haklarını kısıtlamayı, sendikaları dernek statüsüne dönüştürmeyi öngören her türlü yasal düzenlemeden vazgeçilmeli, iş güvenceli istihdamı esas alan, çalışma yaşamını demokratikleştiren düzenlemeler yapılmalıdır. • Kamuda atama ve terfiler, objektif kriterlere dayandırılmalı, çalışanlarla ilgili bütün kararlarda sendikalar müdahil olarak yer almalıdır. • Yıllarını vererek çalıştıkları ve pek çok üretilen değerde emeği olan emeklilerin, sosyal hakları ve ücretleri düzenlenerek insanca yaşayacak seviyeye çıkarılmalı, emeklilerin örgütlenme ve hak arama kanallarının önündeki engeller kaldırılmalıdır. Doğru bir işçi sağlığı ve iş güvenliği için:

- İş Yasası ile işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alınarak yenilenmelidir. • ÇSGB tarafından hazırlanan “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağı” Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabipleri Birliği, sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak yeniden düzenlenmelidir. • Başta KOBİ’ler olmak üzere 50’den daha az işçi çalıştırılan işyerlerinde ortak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Birimlerinin kurulması yasalarla güvence altına alınmalı ve dolayısıyla bu işyerlerinde iş güvenliği mühendisi istihdam edilmelidir. • “İş Güvenliği Mühendisliği” kavramı, yeni bir yönetmelikle yeniden tanımlanmalı, 50’den fazla işçi çalıştıran sanayi işletmelerinde tam zamanlı iş güvenliği mühendisi çalıştırılması zorunlu hale getirilmeli; TMMOB’ye bağlı ilgili Odalar etkin bir denetim işlevi üstlenmelidir. • İş güvenliği mühendisi, işyeri hekimi, işyeri sağlık memuru ve hemşirelerin mesleki bağımsızlıkları sağlanmalıdır. • İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin kamusal bir hizmet olarak algılanması sağlanmalı, çalışma koşulları arasındaki nedensel ilişkileri araştırarak ve bilimsel araştırma yapacak kurumlar oluşturulmalıdır. • Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimi yapılmalıdır. • İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için işyerlerinde “önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği” anlayışı yerleştirilmeli; işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimine önem verilmeli, eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır. • Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevlerine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. • İş güvencesi ile iş güvenliğinin birbirini tamamladığı gerçeğinden hareketle, tüm çalışanlar için, insana yakışır “norm ve standartta” bir iş yasası hazırlanmalıdır. • Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli, kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır. • İş kazası araştırmaları gerçekçi ve güvenilir olmalıdır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır. • İşçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimlerinde ilgili meslek örgütleri yetkilendirilmelidir. • Taşeronlaştırmaya her alanda ve her anlamda son verilmelidir. • Tüm çalışanlara iş güvencesi sağlanmalı, toplu sözleşmelerde işçi sağlığı ve iş güvenliği konularına kapsamlı biçimde yer verilmelidir.

Parasız eğitim, özerk, bilimsel, demokratik üniversite için:

- İnsanlık ve toplum yararına bilimsel bilgiyi üretmek, bu bilgiyi üretecek insanlar yetiştirmek ve üretilen bilgiyi toplumla paylaşmak üniversitenin temel hedefi olmalıdır. Bu hedefler araştırma, yayın, uygulama ve eğitim araçlarıyla kamu-

sal bir hizmet olarak gerçekleşmelidir. • Üniversitelerin akademik özgürlüğü ve özerkliği sağlanmalıdır. Özerk üniversite katılımcı demokratik bir işleyişe sahip olmalıdır. Akademik personel, idari personel ve öğrencilerin asli unsurlarını oluşturduğu üniversitede, tüm karar organları bu unsurların katılımıyla aşağıdan yukarıya doğru seçimle ve sürekli katılım mekanizmaları ile güçlendirilerek demokratik bir özyönetim oluşturulmalıdır. Seçilmiş, yetkili ve sorumlu kurullar eliyle, her düzeyde denetime açık bir yönetsel anlayış geliştirilmelidir. Kendi iç yapısında özerk olan üniversitenin topluma karşı sorumluluğunu yerine getirebilmesi için etkileşim kanallarının kurulması sağlanmalıdır. • Üniversitemizde her alan ve düzeyde sarf edilen emeğin; güvence içinde, liyakat, kamusal aidiyet ve etik anlayış çerçevesinde değerlendirilebildiği; bireysel akıl ve yeteneklerimizi, yaratıcılığa dönüştürebilecek, gelişmeye açık ve “insan” odaklı bir çalışma ortamının gerçekleştirildiği; bu bağlamda bilimsel özgürlüğün sınırlandırılmasına hiçbir koşulda izin vermeyen; karar süreçlerinde ilgili tüm bileşenlerin söz sahibi kılındığı özerk, demokratik katılımcı bir üniversite ortamında; insanca yaşamaya olanak verebilecek maddi koşullar içinde çalışmak, üretmek ve paylaşmak temel ilke olmalıdır. • Eğitim-öğretim politikası ülkemizin sosyal ve ekonomik sorunlarına duyarlı, bilimsel, özgürlüğe sahip insan yetiştirecek anlayışta düzenlenmeli; düşünme, açıklama, tartışma, sorgulama, irdeleme, karar verebilme veya sonuç çıkarma gibi bilim felsefesi ve bilimsel yönetimin içinde olan kavramların yanı sıra, davranış biçimi ve kültür kavramlarını da içermelidir. Bu düzenleme üniversiteler, meslek odaları ve ilgili toplum kesimleri ile birlikte yapılmalıdır. • TMMOB, üniversitelerde mühendislik, mimarlık ve şehir planlamacılığı ile ilgili öğrenimin planlanması, yeni fakülte ve bölümlerinin açılması, eğitim programlarının oluşturulması, kontenjanlarının belirlenmesi süreçlerinde yer almalı, bu süreçte TMMOB'nin öneri ve onayı alınmalıdır. TMMOB mühendislik, mimarlık ve şehir planlama ile ilgili bölümlerde verilen eğitim-öğretimin hakem ve denetleyicisi olmalıdır. • Çok sayıda niteliksiz mühendis, mimar, şehir plancısı yetiştirmek ve yine çok sayıda donanımsız üniversite ve bölüm açmak yerine, ülkenin gereksinim duyduğu elemanlar yetiştirilmeli; yine gereksinim doğrultusunda yeterli eğitim kadrosu ve kütüphane, derslik, laboratuvar, yurt vb. alt yapısı tamamlanmış kuruluşlar oluşturulmalı; şimdiki kadar açılmış bulunan üniversitelerin eğitim düzeyi artırılmalı, kalite eşitsizliği ortadan kaldırılmalı, oluşturulacak kalite standartları doğrultusunda denetimler yapılmalıdır. • Yükseköğretim kurumları yönetici, öğretim elemanı ve memurları disiplin yönetmeliği, üniversitemizde akademik özgürlüğün oluşmasının önündeki engellerdendir. Tamamı katılımcı bir modelle yeniden düzenlenmelidir. • Eğitim-öğretim politikaları ve üniversitelerin, küreselleşme politikaları ve sermaye isteklerine göre yapılandırılması uygulamalarından vazgeçilmelidir. • Toplumsal eşitsizliğin her çeşidini sürekli ve sistemli olarak yeniden üreten eğitim yapısı terk edilmeli; üniversiteler bilimsel bilgiyi üretme mekanları olmalıdır. • İlk ve orta eğitimden başlayan üniversite giriş sınavına endeksli eğitim sonucunda, öğrenci düşünme ve tartışma yeteneğini yitirmektedir. Öğretim ve sınav sisteminin bilgi depolamaya yönelik oluşu öğrenciyi ezberle zorlamakta, düşünsel gücü aşındırmaktadır. Üniversite öncesi eğitim-öğretim; laik, demokratik, çağdaş ve bilimsel ilkelere göre tepeden tırnağa yeniden yapılandırılmalıdır. • Herkes için her düzeyde parasız, eşit ve kaliteli eğitim olanakları sağlanmalı, bu kapsamda eğitime ve bilimsel araştırmalara bütçeden ayrılan pay artırılmalı,

eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanamayanlar için burs, teşvik ve leh-te ayrımcılık politikaları uygulanmalı, üniversitelerde harç, ikinci öğretim, yaz okulu gibi uygulamalar kaldırılmalıdır. • Din dersi kaldırılmalı, herkese anadilinde eğitim imkanı sağlanmalı, şoven ve asimilasyoncu eğitime son verilmeli, müfredattaki ırkçı, cinsiyetçi, militarist, dinci yaklaşımlar ayıklanmalıdır. Başta eğitim sistemi olmak üzere toplumu muhafazakârlaştırmaya yönelik tüm gerici uygulamalara son verilmelidir. • Okullar ve üniversiteler demokrasi kültürünün kazanıldığı, yerleştiği ve geliştiği kurumlar haline getirilmeli; eğitim kurumlarında sendika, dernek, birlik vb. oluşumların özgürce örgütlenmesinin önündeki engeller kaldırılmalı, bu yapılar karar mekanizmalarında yer almalı, çalışanların denetiminin bir aracı olarak yaygınlaşması sağlanmalıdır. • YÖK tasfiye edilmeli, üniversite sisteminin planlama ve koordinasyonu seçilmiş üniversite temsilcilerinden oluşan bir kurula bırakılmalı, üniversiteler akademik, yönetsel ve mali özerkliğe kavuşturulmalı, tüm yönetim organlarında öğretim elemanı, öğrenci, çalışan temsilcileri söz ve karar sahibi olmalı; akademik kararlar akademik topluluğun tüm üyelerinin olabildiğince eşit katılımıyla alınmalıdır. • Polis ve jandarma üniversitelerden çıkarılmalı; baskıcı ve cins ayrımcı uygulamalarla dolu eğitim programları terk edilmelidir. • Planlamacı bir anlayışla, toplumsal gereksinimleri, üretimi, istihdamı ve yaşam boyu eğitimi, ülkenin bilim ve teknoloji yeterliliğinin güçlendirilmesini temel alan ulusal eğitim politikaları yaşama geçirilmelidir. • Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitiminin bilimsel gereklerine ters bir biçimde müfredata koyulan eğitiminin piyasalaştırılması anlamına gelen “uzaktan eğitim” ve mühendislik mesleğinin bilimsel özgüllüklerini hiçe sayan “teknoloji fakülteleri” uygulamalarına son verilmelidir. • Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama eğitim ve öğretim programları çağdaş teknolojiye ve bilim politikalarına uygun olarak emekten ve halktan yana yeniden düzenlenmelidir. • Öğrenci sağlık sigortası uygulamasına geçilmelidir. • Üniversite çevrelerinde üniversite olanakları kullanılarak oluşturulan teknoloji bölgelerinde öğrencilerin ucuz işgücü olarak kullanılmasına son verilmelidir. • Mühendislik, mimarlık ve şehir planlama hizmetlerinin, alanında yeterli mesleki bilgi ve deneyime sahip olan Odaların üyelerince verilmesi, bu üyelerin mesleki kurallar ve meslek etiği açısından tam olarak denetlenmesi gerekmektedir. Hizmeti veren üyelerin bilgilerinin hızla yenilenmesi gereksinimine uygun olarak, çağdaş teknikleri izleyebilmelerine yönelik sürekli mesleki eğitime tabi tutulmaları sağlanmalıdır. • Lisans eğitimi meslek içi eğitim programlarıyla sürekli desteklenmelidir. • Mesleklerini icra ederken mühendisler, mimarlar ve şehir plancıları izleyen ve sicillerini tutan tek kurum olan TMMOB, mühendisler, mimarlar ve şehir plancılarına yönelik tüm tasarrufların odağında olmalıdır.

EK 19. MÜDEK Tarafından Akreditasyon Verilen Lisans Programları (01 Temmuz 2017 itibarıyla)

ÜNİVERSİTE - FAKÜLTE-BÖLÜM-PROGRAM	MÜDEK Akreditasyonu Geçerlilik Süresi	EUR-ACE Etiketi Geçerlilik Süresi
Anadolu Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Çevre Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Ankara Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2011-30.09.2014	01.05.2011-30.09.2014
Elektronik Mühendisliği	01.05.2004-30.09.2008	-
Gıda Mühendisliği	01.05.2008-30.09.2010 01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Jeoloji Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
Kimya Mühendisliği	01.05.2004-30.09.2010 01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Atatürk Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Çevre Mühendisliği (İÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Kimya Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Kimya Mühendisliği (İÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Atılım Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Mekatronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Yazılım Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Balıkesir Üniversitesi		
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi		
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Başkent Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Biyomedikal Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019

Endüstri Mühendisliği	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Makina Mühendisliği	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Bülent Ecevit Üniversitesi (1)		
Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Geomatik Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Maden Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2017	01.05.2009-30.09.2017
Cumhuriyet Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Çevre Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Gıda Mühendisliği (NÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Gıda Mühendisliği (İÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Çankaya Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Doğuş Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Dokuz Eylül Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Çevre Mühendisliği	01.05.2005-30.09.2021	01.05.2011-30.09.2021
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Endüstri Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
Jeofizik Mühendisliği	01.05.2007-30.09.2016	01.05.2009-30.09.2016
Jeoloji Mühendisliği (NÖ)	01.05.2005-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Maden Mühendisliği (NÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2005-30.09.2021	01.05.2009-30.09.2021
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2011-30.09.2021	01.05.2011-30.09.2021
Metalurji ve Malzeme Mühendisliği	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Tekstil Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Ege Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2021	01.05.2011-30.09.2021
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2008-30.09.2013	01.05.2010-30.09.2013
	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Gıda Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği	01.05.2010-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018

Kimya Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2006-30.09.2021	01.05.2011-30.09.2021
Makine Mühendisliği	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Erciyes Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2022	01.05.2012-30.09.2022
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2022	01.05.2012-30.09.2022
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi		
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ) (İngilizce)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ) (İngilizce)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2014	01.05.2012-30.09.2014
Endüstri Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2014	01.05.2012-30.09.2014
Kimya Mühendisliği	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Fırat Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (NÖ)	01.05.2011-30.09.2014	01.05.2011-30.09.2014
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2006-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2006-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Jeoloji Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Kimya Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2006-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Galatasaray Üniversitesi		
Mühendislik ve Teknoloji Fakültesi		
Endüstri Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Gazi Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2004-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Endüstri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2004-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Endüstri Mühendisliği (İÖ)	01.05.2004-30.09.2015	01.05.2010-30.09.2015
İnşaat Mühendisliği	01.05.2004-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Kimya Mühendisliği (NÖ)	01.05.2004-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Kimya Mühendisliği (İÖ)	01.05.2004-30.09.2015	01.05.2010-30.09.2015
	01.05.2004-30.09.2012	01.05.2010-30.09.2012
Makina Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Makina Mühendisliği (İÖ)	01.05.2004-30.09.2012	01.05.2010-30.09.2012
Gaziantep Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Gıda Mühendisliği (NÖ) (İngilizce)	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ) (İngilizce)	01.05.2009-30.09.2012	01.05.2009-30.09.2012
Hacettepe Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018

Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Fizik Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Gıda Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Hidrojeoloji Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Jeoloji Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Kimya Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Maden Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Nükleer Enerji Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Otomotiv Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Harran Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Hitit Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Kimya Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Kimya Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2016	01.05.2014-30.09.2016
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Işık Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Makina Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
İnönü Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Kimya Mühendisliği	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
İstanbul Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Kimya Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Maden Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
İstanbul Üniversitesi		
Orman Fakültesi		
Orman Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Orman Endüstri Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
İstanbul Aydın Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Gıda Mühendisliği	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Makine Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Tekstil Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Yazılım Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
İstanbul Bilgi Üniversitesi		
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019

Enerji Sistemleri Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Genetik ve Biyomühendislik	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
İstanbul Kültür Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
İzmir Ekonomi Üniversitesi		
Mühendislik ve Bilgisayar Bilimleri Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Yazılım Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Kimya Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Kadir Has Üniversitesi		
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Karadeniz Teknik Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Bilgisayar Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Harita Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Harita Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2013	01.05.2010-30.09.2013
	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Jeofizik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Jeoloji Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Maden Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2013	01.05.2010-30.09.2013
	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Metalurji ve Malzeme Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2014	01.05.2012-30.09.2014
	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Karadeniz Teknik Üniversitesi		
Orman Fakültesi		
Orman Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Orman Endüstri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Kocaeli Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Bilgisayar Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Çevre Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Elektrik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017

Elektrik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Harita Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2016	01.05.2014-30.09.2016
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2016	01.05.2014-30.09.2016
Jeofizik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2016	01.05.2014-30.09.2016
Jeofizik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2016	01.05.2014-30.09.2016
Jeoloji Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Jeoloji Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Kimya Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Mekatronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Mekatronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Metaller ve Malzeme Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Metaller ve Malzeme Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Koç Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Kimya ve Biyoloji Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Makina Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Lefke Avrupa Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Manisa Celal Bayar Üniversitesi (2)		
Mühendislik Fakültesi		
Gıda Mühendisliği (NÖ)	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
Gıda Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Marmara Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Çevre Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Kimya Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Metaller ve Malzeme Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Mersin Üniversitesi		

Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Gıda Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Jeoloji Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Kimya Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Makine Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2017	01.05.2012-30.09.2017
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Jeoloji Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Maden Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Okan Üniversitesi		
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Ömer Halisdemir Üniversitesi (3)		
Mühendislik Fakültesi		
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Özyeğin Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Makina Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Pamukkale Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Gıda Mühendisliği (NÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Gıda Mühendisliği (İÖ)	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Jeoloji Mühendisliği	01.05.2016-30.09.2021	01.05.2016-30.09.2021
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Sabancı Üniversitesi		
Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi		
Bilgisayar Bilimi ve Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Endüstri Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2017-30.09.2022	01.05.2017-30.09.2022
Mekatronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2017-30.09.2022	01.05.2017-30.09.2022
Sakarya Üniversitesi		
Bilgisayar ve Bilişim Bilimleri Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Bilgisayar Mühendisliği (İÖ)	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
Sakarya Üniversitesi		

Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Çevre Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Endüstri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Endüstri Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Gıda Mühendisliği	01.05.2015-30.09.2020	01.05.2015-30.09.2020
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2020	01.05.2010-30.09.2020
Jeofizik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2013	01.05.2010-30.09.2013
	01.05.2015-30.09.2017	01.05.2015-30.09.2017
Jeofizik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2013	01.05.2010-30.09.2013
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Metaller ve Malzeme Mühendisliği (NÖ)	01.05.2010-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Metaller ve Malzeme Mühendisliği (İÖ)	01.05.2010-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Sakarya Üniversitesi		
Teknoloji Fakültesi		
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Makina Mühendisliği (NÖ)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Mekatronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Metaller ve Malzeme Mühendisliği (NÖ)	01.05.2016-30.09.2018	01.05.2016-30.09.2018
Selçuk Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2006-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Endüstri Mühendisliği	01.05.2011-30.09.2014	01.05.2011-30.09.2014
Harita Mühendisliği (4) (NÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Harita Mühendisliği (4) (İÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2006-30.09.2011	-
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2006-30.09.2011	-
Jeoloji Mühendisliği (NÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Jeoloji Mühendisliği (İÖ)	01.05.2008-30.09.2018	01.05.2010-30.09.2018
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2006-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2006-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Süleyman Demirel Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2011-30.09.2018	01.05.2011-30.09.2018
Uludağ Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Çevre Mühendisliği	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Tekstil Mühendisliği (NÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Tekstil Mühendisliği (İÖ)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019

Uludağ Üniversitesi		
Ziraat Fakültesi		
Gıda Mühendisliği	01.05.2014-30.09.2017	01.05.2014-30.09.2017
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektrik-Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2014-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
İnşaat Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2013-30.09.2018	01.05.2013-30.09.2018
Yaşar Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği	01.05.2017-30.09.2019	01.05.2017-30.09.2019
Yeditepe Üniversitesi		
Mühendislik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2008-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2008-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Endüstri ve Sistem Mühendisliği (5) (İngilizce)	01.05.2010-30.09.2019	01.05.2010-30.09.2019
Genetik ve Biyomühendislik (İngilizce)	01.05.2010-30.09.2013	01.05.2010-30.09.2013
Kimya Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2008-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İngilizce)	01.05.2008-30.09.2019	01.05.2014-30.09.2019
Yıldız Teknik Üniversitesi		
Elektrik-Elektronik Fakültesi		
Bilgisayar Mühendisliği	01.05.2011-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Elektrik Mühendisliği (NÖ)	01.05.2011-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Elektrik Mühendisliği (İÖ)	01.05.2011-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği	01.05.2011-30.09.2016	01.05.2011-30.09.2016
Yıldız Teknik Üniversitesi		
Gemi İnşaatı ve Denizcilik Fakültesi		
Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Gemi İnşaatı ve Gemi Makineleri Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2015	01.05.2012-30.09.2015
Yıldız Teknik Üniversitesi		
İnşaat Fakültesi		
Çevre Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2019	01.05.2009-30.09.2019
Harita Mühendisliği (4) (NÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
Harita Mühendisliği (4) (İÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (NÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
İnşaat Mühendisliği (İÖ)	01.05.2007-30.09.2018	01.05.2009-30.09.2018
Yıldız Teknik Üniversitesi		
Kimya-Metalurji Fakültesi		
Kimya Mühendisliği	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
Metalurji ve Malzeme Mühendisliği (NÖ)	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
	01.05.2015-30.09.2018	01.05.2015-30.09.2018
Metalurji ve Malzeme Mühendisliği (İÖ)	01.05.2009-30.09.2014	01.05.2009-30.09.2014
	01.05.2015-30.09.2017	01.05.2015-30.09.2017
Yıldız Teknik Üniversitesi		
Makine Fakültesi		
Endüstri Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Endüstri Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2017	01.05.2012-30.09.2017
Makine Mühendisliği (NÖ)	01.05.2012-30.09.2019	01.05.2012-30.09.2019
Makine Mühendisliği (İÖ)	01.05.2012-30.09.2017	01.05.2012-30.09.2017

EK 20. TMMOB Staj Yasa Tasarısı, 1982

STAJ ÇALIŞMALARI DÜZENLEME YASA ÖNERİSİ

KAPSAM

Madde 1 . Üniversitelerde Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenen dallarda öğrenim gören öğrenciler mecburi staja tabi olup, bu kanuna göre staj yaptırması gerekli özel ve resmi kuruluşlar ile bu kuruluşlarda staj yapacak öğrencilere bu yasa hükümleri uygulanır.

TANIMLAR

Madde 2 . Bu yasada;

- a. Milli Eğitim Bakanlığı «M.E.B.» olarak,
- b. Devlet kuruluş ve kurumlarının bağlı olduğu ya da ilgili bulunduğu Bakanlık «İlgili Bakanlık» olarak,
- c. Staj yeri temin edecek Devlet Kurum, Kuruluş ve Şirketleri «Devlet kuruluşları» olarak,
- d. Staj yeri temin edecek Özel Sanayi ya da Ticari Kurum, Kuruluş ve Şirketler «özel Kuruluş» olarak,
- e. Her staj dalı için gerekli çalışmaları yapacak M.E.B.ca belirlenmiş, Üniversitelerin Fakülte, Yüksek Okul ya da Bölümleri «Staj Büroları», olarak,
- f. Staj Büro Başkanlarının ve Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ve bağlı ihtisas Oda temsilcilerinden oluşan Staj Çalışmalarını Düzenleme Kurulu «Staj Kurulu» olarak ifade edilecektir.

Madde 3 . M.E.B.; Staj gerektiren öğretim dallarını ve bu dallarda tüm üniversiteler için Türkiye çapında gerekli düzenleme ve çalışmaları yapacak staj bürolarını belirler.

Madde 4 . Staj kurulu, yılda en az iki defa staj kurulu başkanının çağrısı üzerine toplanır. Her üç yılda bir ilk toplantısında staj kurul başkanını seçer,

görev ve yetkileri:

- a. Staj kurulunun tüzüğünü yürürlükteki yasalara uygun şekilde hazırlamak ve gerekli değişiklikleri yapmak.
- b. Staj gerektiren öğrenim dalları konusunda M.E.B.'na öneri götürmek.
- c. Staj bürolarınca hazırlanacak staj yönetmelik ve programlarını onaylamak ve yürürlüğe konmasını sağlamak.
- d. Staj bürolarının çalışmalarını denetlemek.
- e. Staj yerlerini staj bürolarına uygun şekilde dağıtmak.

f. Bu yasanın uygulanmasından doğacak hukuki sorunları yürütmektir.

Madde 5 . Staj büroları, M.E.B.'nca belirlenmiş üniversitelerce kurulur ve başkanları öğretim görevlileri arasından rektörce atanır.

Görev ve yetkileri :

a. Staj yönetmelik ve programlarını ve uygulanmalarını izlemek, geliştirmek ve aksaklıkların giderilmesi için gerekli çalışmaları yapmak.

b. Her yıl üniversitelerin o staj dalında öğrenim yapan fakülte, bölüm, yüksek okul, enstitü temsilciliklerini en az bir defa toplayarak staj yeri taleplerini ve önerilerini almak.

c. Staj yerlerinin uygun ve adil dağılımını yapmak ve her kuruluşta yapılacak staj süresini belirlemek.

d. Staj yeri tespiti için gerekli çalışmaları yapmak.

Madde 6 . İlgili Bakanlıklar bu yasanın yürütülmesinin sağlanması için gerekli çalışmaları yaparlar.

Madde 7 . M.E.B.'nca belirlenen staj dallarında faaliyette bulunan Devlet ve Özel kuruluşlar;

10-39 işçi çalıştıranlar 1 stajyere

40-99 » » 3 »

100-199 » » 6 »

200-499 » » 12 »

500-999 » » 24 »

1000'den fazla işçi çalıştıranlar her fazla yüz işçi için 2 stajyere en fazla iki aylık staj yeri sağlamakla yükümlüdürler. Kuruluşların belirlenen sayılara itirazları staj büroları ile görüşülerek çözümlenir. Son karar staj kurulunca verilir.

Madde 8 . Staj yapılacak kuruluşta, staj yapılacak dalda yüksek öğrenim görmüş bir kişinin bulunması staj yapılabilmesi için şarttır.

Madde 9 . Devlet ve özel kuruluşların görev ve yetkileri;

a. Kuruluşun çalışmasını staj dallarına bağlı kalmaya çalışarak anlatan raporlarını staj kurul başkanlığına gönderirler.

b. Bu yasaya göre kabul edecekleri stajyer adedini staj kurul başkanlığına her yıl bildirirler.

c. Stajyerlerin staj amacına uygun, yasa, staj yönetmelik ve programlarına uygun olarak staj yapmalarını sağlarlar.

d. Stajyerleri geçici işçi statüsünde ve SSK kapsamında çalıştırırlar ve en az asgari

ücreti öderler.

e. Stajyer kendi imkanları ile kalacak yer temin edemediği takdirde, kuruluşça ücretsiz uygun bir yer temin edilir ve varsa sosyal imkanlardan faydalandırılır.

Madde 10 . Üniversitelerin birimleri;

a. Staj kurul ve bürolarına yardımcı olurlar, staj işlerinin düzenli gitmesi, uygulanması ve izlenmesi konularında gerekli görevleri yaparlar.

b. Staj yeri talepleri ve kullanmayacakları kontenjanları zamanında bildirirler.

c. Her yıl staj devresi sonunda, o yıl yapılan staj çalışmalarını değerlendirerek staj bürolarına raporlarını gönderirler.

Madde 11 . Kredi ve Yurtlar Kurumu yaz sezonunda staj yapan öğrencilerin yurtlarda kalabilmelerini sağlar ve gerekli tedbirleri alır.

Madde 12 . Staj yeri sağlamayan kuruluşlar Madde 7’de belirtilen sayılardan hangisinin kapsamına giriyorsa, yer vermediği her stajyer için dört aylık asgari ücretin tutarını staj kurulunca kurulacak fona ödemek zorundadırlar.

EK 21. TMMOB Staj Yasa Tasarısı , 2016

MÜHENDİSLİK, MİMARLIK VE ŞEHİR PLANCILIĞI STAJ YASASI TASLAĞI

I. BÖLÜM

Amaç, Kapsam Ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- (1) Bu kanunun amacı, üniversitelerin mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin stajlarına ilişkin hususları düzenlemektir.

Kapsam 2- (1) Bu kanun, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerinde eğitim gören öğrencilerin öğrenim süresi içinde yapacakları stajlarına dair usul ve esasları kapsar.

Tanımlar

Madde 3- (1) Bu kanunda geçen;

(a) Staj: **mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı** öğrencilerin eğitim-öğretim dönemlerinde edindikleri teorik bilgilerin veya laboratuvar ölçekli pratik uygulamaların çalışma hayatında uygulanışını görmek amacıyla, öğretim süreci içinde zamanı, süresi ve konusu bölümlerce belirlenen, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı uygulamaları üzerine çalışılan özel veya kamu işyerlerinde, çalışmalara aktif olarak katılarak bilgi ve becerilerini geliştirdikleri uygulama çalışmasını,

(b) Stajyer: Staj yapan mühendis, mimar ve şehir plancısı öğrenciyi,

(c) Staj Defteri: Staj ve stajyer ile ilgili bilgilerin kayıt edildiği defteri,

(d) Staj Yeri: Öğrencilerin staj yaptıkları, belirli kriterleri karşılayan kamu veya özel işyerlerini,

(e) Staj Süresi: Dönemi ve süresi üniversitelerin dekanlık veya mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümlerince belirlenen süreyi,

(f) Staj Raporu: Staj devresinin sona ermesinden itibaren en geç bir ay içinde stajyerin hazırlayıp staj yeri yetkilisine onaylattığı raporu,

(g) TMMOB: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ni,

(h) Oda: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne bağlı Odaları,

ifade eder.

II. BÖLÜM

Staj Süresi, Dönemi ve Yeri

Staj Süresi ve Dönemi

Madde 4- (1) Staj süresi en az toplam 60 iş günüdür. Staj süreleri, üniversitelerin mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı bölümleri tarafından stajın yapılacağı eğitim dönemi, konusu ve staj yeri de dikkate alınarak belirlenir.

(2) Staj, üniversitelerin yaz tatiline girdikleri tarih ile öğretime başlayacakları tarih arasında gerçekleştirilir. Ancak, üniversite bölümleri tarafından eğitimin niteliğine göre de staj dönemi belirlenebilir.

Staj Yeri

Madde 5- (1) Staj, stajyerin eğitim branşında en az bir tam zamanlı mimar, mühendis ve şehir plancısının çalıştığı kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektöre ait işyerlerinde yapılır. Mimarlık, mühendislik ve şehir plancılığı alanlarında faaliyet gösteren kuruluşlar çalıştırdığı her branştan ayrı ayrı olmak üzere, her bir mimar, mühendis ve şehir plancısı başına her yıl bir stajyer kabul edebileceğini bildirmek zorundadır.

III. BÖLÜM

Stajyer Ücretleri, Sosyal Haklar, Sigorta Ve Teşvikler

Ücret ve Sosyal Haklar

Madde 6- (1) Stajyere, staj süresince staj yapılan işyerince ücret ödenir. Stajyere ödenecek ücret, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 39 uncu maddesi uyarınca belirlenen asgari ücretten az olamaz.

(2) Stajyerin barınma, yemek ve ulaşım ihtiyaçları işyeri tarafından karşılanır.

Sigorta

Madde 7- Yüksek öğrenimleri sırasında zorunlu staja tâbi tutulan öğrenciler hakkında **kısa vadeli sigorta kolu iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanır.** Yükseköğretim Kurumları staj görevini yerine getirecek olan öğrencilerini bu kısa vadeli sigorta kolu (iş kazası ve meslek hastalığı sigortası) kapsamında sigortalı yapar.

Teşvikler

Madde 8- (1) Stajyer çalıştıran işyerlerine ilişkin uygulanacak teşvikler yönetmelikle belirlenir.

IV. BÖLÜM

Staj Başvurusu, Staj Yeri ve Listelerin Belirlenmesi

Staj Başvurusu

Madde 9- (1) Staj başvurusu, stajyer adayı tarafından eğitimini sürdürdüğü üniversite bölümüne yapılır. Staj başvurusunda, staj süresi, dönemi, konusu ve stajın tercihen yapılmak istendiği il de belirtilir.

(2) Üniversiteler stajyerler ile ilgili hazırladıkları listeleri her sene Ocak ayı sonuna kadar **TMMOB**'ne iletirler. **TMMOB** bu listeleri, meslek disiplini ve bağlı bulunduğu Oda'yı göz önünde bulundurarak ilgili Oda'ya iletir.

Staj Yeri ve Staj Listelerinin Belirlenmesi

Madde 10- (1)Ayrı ayrı olmak üzere en az bir mimar, mühendis ve şehir plancısı çalıştıran işyerleri, her sene Ocak ayı sonuna kadar çalıştırdıkları **her bir mimar veya mühendis veya şehir plancısı başına bir stajyer olmak üzere belirlenecek** stajyer sayısını, faaliyet alanını ve staj yapılacak yeri TMMOB'ne bildirirler.

(2) TMMOB ve ilgili odalar kendilerine iletilen stajyer sayısı ve staj yeri eşleştirmesini yaparak stajyerlerin isimleri, staj yeri ve staj süresi ile bilgileri içeren listeyi düzenleyerek 15 Mayıs tarihine kadar, ilgili üniversiteler ve işyerlerine bildirir. Bu listeler 15 gün süre ile **TMMOB'nin** internet sitesinden ilan edilir. Yapılmış olan bu bildirim ve ilan ilgililere tebliğ yerine geçer.

(3) İşyerleri **TMMOB** tarafından yapılmış olan stajyer çalıştırma bildirimine riayet etmekle yükümlüdürler.

V. BÖLÜM

Staj Sorumlusu ve Görevleri, Stajyerin Denetlenmesi ve Staj Sonu Raporu

Staj sorumlusu ve görevleri

Madde 11- (1) Staj yapacaklar stajlarını, işyerinde çalışan ve staj süresince görevlendirilecek aynı disiplinden bir staj sorumlusunun gözetiminde yaparlar.

(2) Staj sorumlusu, stajyerin, staj programı ve konusuna uygun çalışmasını, işyeri disiplin ve iş emniyetine dikkat etmesini, staj programının gerektiği şekilde planlanması ve uygulanmasını, stajyerin staj konusu dışında çalıştırılmamasını sağlar, staj defterini doldurur ve staj sonu raporunu onaylar.

Stajyerin Denetlenmesi

Madde 12- (1) Staj, üniversitelerin ve ilgili meslek odalarının denetimi altında yürütülür. Bölümler ve TMMOB'ne bağlı Odalar gerektiğinde, staj yerlerinde öğrencilerin amaca uygun çalışmalarını ve devamlılıklarını denetler.

Staj Defteri ve Staj Sonu Raporu

Madde 13- (1) İşyeri, staj devresinin sona ermesinden itibaren en geç bir ay içinde staj defterini iki nüsha düzenleyerek bir nüshasını stajyerin öğrenim gördüğü üniversiteye, bir nüshasını TMMOB'ne gönderir.

(2) Stajyer, staj süresinin bitiminden itibaren bir ay içinde hazırlayacağı staj sonu raporunu eğitim gördüğü bölüme verir. Staj çalışmaları ve raporu, Bölüm Başkanlığı'nca görevlendirilen Bölüm Staj Komisyonu veya Staj Sorumlusu öğretim elemanı tarafından değerlendirilir.

VI. BÖLÜM

Cezai Yaptırımlar ve Diğer Hükümler

Cezai Yaptırımlar

Madde 14- (1) Bu Kanunun 6 ncı maddesinin 1 inci ve 2 nci fıkraları ile 10 uncu maddesinin 1 inci fıkrasında belirtilen hükümlere uymayan işyerlerine brüt asgari ücret tutarının 2 katı tutarında idari para cezası uygulanır.

(2) Uygun ve yeterli görülmeyen stajlar aynı usul ve esaslar çerçevesinde tekrarlatılır. Öğrenim süresince belirlenen stajlarını tamamlamayan öğrenciler mezun olmazlar.

Yönetmelik

Madde 15- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Yürürlük

Madde 16 - (1) Bu Kanun, Resmi Gazetede yayınlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 17 - (1) Bu Kanun Bakanlar Kurulunca yürütülür.

EK 22. TMMOB'NİN ASGARİ ÜCRET YÖNETMELİĞİ'NİN İPTALİ İÇİN REKABET KURUMU TARAFINDAN ALINAN KARARA İLİŞKİN DANIŞTAY YÜRÜTMİYİ DURDURMA KARARI VERDİ, 29.01.2004

Rekabet Kurulu, 22.01.2003 tarih ve 02-04/40 21 sayılı kararı ile TMMOB Asgari Ücret Yönetmeliği ile Odaların asgari ücret uygulamasını 4054 sayılı Yasa'ya aykırı olarak uygulamanın sona erdirilmesi için karar almıştı.

Anılan kararın iptali, yürütmenin durdurulması istemiyle açmış olduğumuz davada, Danıştay 10. Dairesi Rekabet Kurumu'nun kararı hakkında yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

Kararla ilgili TMMOB Açıklaması

Bilindiği gibi Rekabet Kurulu, kendisine yapılan başvurular üzerine TMMOB'ne bağlı Odaların belirlediği asgari ücret uygulamasının rekabeti yok ettiği ve bu nedenle Rekabet Yasası'na aykırı olduğu iddiasını soruşturma konusu yapmış ve soruşturma sonunda :

TMMOB Mimarlık-Mühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret-Asgari Çizim ve Düzenleme Esasları Yönetmeliği'nin,

TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tespit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmeliği'nin,

TMMOB Serbest Mühendislikve Mimarlık Hizmetleri Asgari Ücret Yönetmeliği'nin,

TMMOB Disiplin Yönetmeliği'nin

rekabet hukukuna aykırı olduğuna ve TMMOB ve Yönetim Kurulu Üyeleri hakkında Rekabetin Korunması Hakkındaki Yasa'ya aykırı davranılmasından dolayı toplam 8.578.754.000 TL para cezasına ve uygulamanın sürmesi durumunda günlük 1.454.027.328 TL süreli para cezasına karar vermiştir.

Bu kararın iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle Birliğimiz tarafından Danıştay'da dava açılmıştır.Danıştay 10. Dairesi'nin 17.11.2003 günlü (2003-2705 Esas Sayılı) kararında Rekabet Kurulunca verilen karar hakkında yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir.

Danıştay 10. Dairesi'nin kararı şöyledir:

""Anayasanın 135. maddesi kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarını belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halkile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplinive ahlakını korumak mak-

sadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında gizli oyla seçilen kamu tüzel kişilikleridir” şeklinde tanımlanmıştır.

Yine Anayasanın 124. maddesi uyarınca, Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelik çıkarma yetkisine sahiptirler.

Bu kapsamda, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarının üst kuruluşu olan ve kamu tüzel kişiliği bulunan davacı Birliğin kendi görev alanı ile ilgili yönetmelikler çıkarma yetkisi bulunduğu kuşkusuzdur.

Davacı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından çıkarılan;Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan ve o tarihten itibaren uygulanması süregelen TMMOB Asgari Ücret ve Çizim Standartları TesbitKomisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik, TMMOB MimarlıkMühendislik Hizmetleri ve Asgari Ücret Asgari Çizim ve Düzenleme EsaslarıYönetmeliği, TMMOB Serbest Mühendislik ve Mimarlık Hizmetleri Asgari ÜcretYönetmeliği ve TMMOB Disiplin Yönetmeliği hakkında tesis edilen ve anılanYönetmeliklerin uygulanıyor olması nedeniyle davacı Birliğe para cezasıverilmesine ilişkin bulunan Rekabet Kurulunun dava konusu 22.1.2002 tarih ve02.04-40-21 sayılı kararı yönünden, Yönetmeliklerin hukuksal niteliği dikkatealındığında, 2577 sayılı Kanunun 27.maddesinde yer alan koşullarıngerçekleştiği görüldüğünden, yürütülmesinin durdurulması istemi yerinde görülmüştür.»

Birliğimiz kuruluşundan bu yana, mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı hizmetlerinin öncelikle kamu yararı gözetilerek yerine getirilmesini sağlamak için çaba harcamaktadır. Mesleki etkinliklerde toplumun güvenliğinin, sağlığının ve refahının en temel ölçütler olması için yapılan düzenlemelerden birisi de, Rekabet Kurulunun soruşturmasına konu olan düzenlemelerdir. Asgari standart ve asgari ücret uygulaması, hem meslek mensupları arasındaki haksız rekabetin önlenmesi hem meslek mensubunun nitelikli ve belirli bir standartta hizmet üretebilmesi için yürürlüğe konulmuştur. Rekabet Kurulunun kararı, kısa bir süre yürürlükte kalmış olsa da,kamu yararı açısından olumsuzluklara neden olmuş, bu arada KDV kayıplarına da zemin hazırlamıştır. Yargının bu kararı ile söz konusu olumsuzlukları ortadankaldırmak olanağı doğmuştur.

TMMOB ve Odaları, bilimi ve teknolojiyi halkın hizmetine sunmak konusundaki anlayışını kararlılıkla sürdürecektir.

Kaya GÜVENÇ

Yönetim Kurulu Başkanı

EK 23. "HAKLARIMIZIN GASPEDİLMESİNE, GELECEĞİMİZİN KARARTILMASINA İZİN VERMEYECEĞİZ" BAŞLIKLİ BASIN AÇIKLAMASI, 04.07.2017

SOSYAL GÜVENLİK KURUMU YILLARDIR KURUMLARIMIZ ARASINDA SÜRDÜRÜLEN İŞBİRLİĞİNİ TEK TARAFLI OLARAK BİTİRMİŞTİR

TMMOB, KAMU VE MESLEKTAŞ YARARLARINA AYKIRI OLAN BU KARARI KABUL ETMEMEKTEDİR

Birliğimiz ile T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı arasında, mühendis, mimar ve şehir plancılarının ücretli çalıştıkları sektörlerde kayıt dışı istihdamı önleme amacıyla 31 Temmuz 2012 tarihinde imzalanan işbirliği protokolü SGK tarafından 09.06.2017 tarihinde tek taraflı olarak feshedilmiştir.

Feshedilen protokol gereği Birliğimiz, ücretli çalışan mühendis, mimar ve şehir plancıları için belirlediği asgari ücreti her yıl Aralık ayında Sosyal Güvenlik Kurumu'na iletmekte ve uygulanmak üzere bağlı meslek odaları ile kamuoyuna duyurmaktaydı. Ücret belirlemede ağırlıklı olarak kamu kurumlarında yeni işe başlayan mühendis, mimar ve şehir plancılarının ücreti dikkate alınmaktaydı.

Sosyal Güvenlik Kurumu, imzalandığı tarihten bugüne sorunsuz olarak uygulanmakta olan, protokolü "yürütülen iş ve işlemlere esas teşkil eden mevzuatta önemli değişiklikler yaşandığı" gerekçesiyle revize etmek istemiştir. Aslında, protokolün imzalandığı 2012 yılından günümüze, protokol değişikliğini gerektirecek herhangi bir mevzuat değişikliği bulunmamaktadır.

Tarafımıza iletilen revize protokol taslağı incelendiğinde, mevcut protokolün esasını oluşturan "TMMOB'nin asgari ücret belirlemesi" ve "kurumun mühendis, mimar ve şehir plancılarına ödenecek ücretlerin bu asgari seviyenin altında olmaması için gerekli tedbirleri alması" hükümleri çıkarılarak protokolün içinin boşaltılmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu nedenle revize protokol taslağı Birliğimizce kabul edilmiştir.

SGK'nın yazısında yer alan "kurumumuzun amacı, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 39 uncu maddesi gereğince belirlenen zorunlu asgari ücrete alternatif bir ücret seviyesi belirlemek veya arz talep ilişkisi sonucunda piyasa tarafından belirlenen ücret seviyelerine müdahale etmek değil, sigortalıların kurumumuza gerçek ücretleri üzerinden bildirilmesini sağlamaktır" ifadesi esas niyeti açıkça ortaya koymaktadır. Böylece SGK, kendisi ile TMMOB arasında belirlenen asgari ücreti değil, işveren/sermaye piyasasının serbestçe belirlediği farklı ve "gerçek" yani "düşük" ücretleri esas almayı; kamu yarı ve meslektaşlarımızın korunması gerekliliklerinden uzaklaşmayı tercih etmiştir.

Diğer yandan 4857 sayılı İş Kanunu'nun 39. Maddesi gereğince belirlenen zorunlu asgari ücretin, lisans düzeyinde eğitim almış mühendis, mimar ve şehir plancısı meslek mensuplarının almakta oldukları ücret bağlamında gerçek durumu yansıtan

ve insani gereksinimleri karşılayan bir rakam olmadığı bilinmektedir.

Asli görevi çalışanların haklarını ve sosyal güvencelerini korumak üzere ilgili usul ve esasları düzenlemek olan Sosyal Güvenlik Kurumu'nun, mevzuattaki yetersizliğe sığınarak işbirliğinden kaçınması değil, meslek kuruluşları ile birlikte çalışarak bu eksikliği gidermeye yönelik çalışmalar yapması beklenir.

TMMOB bu süreçte Sosyal Güvenlik Kurumu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yetkilileri ile görüşmeler yaparak kurumu bu son derece yanlış ve yanlış kararından döndürmeye çalışmış ancak başarılı olamamıştır. Zira görüşülen yetkililer, işveren kesimleri tarafından kuruma büyük bir baskı uygulandığını, bakanlık üst düzey bürokrasisinin bu durumdan rahatsız olduğunu açıkça söylemektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu, maalesef bizlerin yani emekçilerin taleplerini dikkate almak yerine, patronların ve parlamentodaki temsilcileri olan hükümet yetkililerinin, bakanların baskılarına boyun eğerek, yüzbinlerce mühendis, mimar şehir plancısının almış oldukları eğitim ve verdikleri hizmetin niteliğini hiçe saymıştır. Mühendis, mimar ve şehir plancılarını düşük ücretlerle çalışmaya ve sigorta primlerinin eksik yatırılması nedeniyle güvencesiz bir geleceğe mahkûm etmiştir.

Belirtmek isteriz ki, kuruluş amacı "*sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak*" olan SGK'nın bu kararı kendi tarihinde kara bir leke olarak yer alacaktır.

Öte yandan bünyesinde "*Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele*" adında bir birimi bulunan ve "*...kayıt dışı çalışmanın önlenmesi amacıyla diğer kamu idareleri, bankalar, aracı kurumlar, oda, borsa, birlik ve meslek kuruluşları ve her türlü gerçek ve tüzel kişilerle sigortalılık ve işyeri denetimi, veri paylaşımı ve kontrolü konusunda işbirliği yapmak, projeler oluşturmak, geliştirmek ve uygulamak*" konusunda Yasa ile görev ve yetki verilen SGK; kuşku yok ki kayıt dışılığın yalnızca sigortasız işçi çalıştırmak olmadığını, çalışanların aldığı gerçek ücret üzerinden sigorta primi ödememenin de bir çeşit kayıt dışılık olduğunu iyi bilmektedir.

Bu protokolün feshi nedeniyle devlet ciddi bir gelir kaybına uğratılacak ve vergi kaçakçılığı teşvik edilecektir. TMMOB ve diğer kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile yürütülen işbirliğini geliştirerek daha ileriye götürmesi gereken SGK yetkilileri protokolü feshederek suç işlemektedir.

"*Protokolün Feshi*" başlıklı protokolün 6. Maddesi "*İş bu Protokol maddelerinde belirtilen hükümleri, yasal ve idari işleri düzenleme gerekçesiyle yeni bir protokol yürürlüğe girdiğinde kendiliğinden feshedilmiş sayılacaktır. Ancak taraflar anlaşarak da bu protokolü feshedebilirler.*" şeklindedir. Geline aşamada taraflar arasında yeni bir protokol yürürlüğe girmemiştir ve protokol feshi konusunda Birliğimiz ile bir anlaşmaya varılmamıştır. SGK imza attığı protokolün hükümlerini de çiğneyerek, hukuksuz biçimde tek taraflı olarak protokolü feshetmiştir.

Bilinmelidir ki TMMOB, Sosyal Güvenlik Kurumu'nun bu kararını kabullenmeyecektir! Birliğimiz nasıl ki, üyelerimizin çalışma hayatını olumlu yönde etkilemesi öngörülen işbirliği protokolünü imzalandığı 2012 yılında tüm üyelerine duyurmuşsa, "tek taraflı fesih" kararını da aynı şekilde duyurmayı ve bu yanlış adımdan bir an önce

geri dönülmesi için tüm örgüt birimlerini mücadele etmeye çağırmayı bir zorunluluk olarak görmektedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ve Sosyal Güvenlik Kurumuna sesleniyoruz; Sosyal güvenlik toplumun tüm bireyleri için temel bir haktır. 500.000'i aşkın mühendis, mimar ve şehir plancısının ekmeği ile oynamayın, geleceklerini karartmayın. Bu yanlış karardan bir an önce geri dönün.

TMMOB, başta yeni mezun üyelerimiz olmak üzere ücretli çalışan tüm üyelerimizin kazanılmış haklarını geri dönülmez biçimde yok edecek "tek taraflı fesih" işleminin geri alınması ve gerekli yasal düzenlemelerin yapılması için mücadele edecektir.

Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiç birimiz!

Emin KORAMAZ

TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı